

Teodor Mazilu

# ACEȘTI NEBUNI FĂȚARNICI

ediție îngrijită, prefață, notă și comentarii de  
VICTOR PARHON



1986

Editura Eminescu  
BUCUREȘTI, PIATA ȘCINTEII 1

C. Iw. W. 1564290

Coperta de Gheorghe Baltoc



## LUMEA LUI MAZILU

„Un scriitor ia viața de la început și în această extraordinară puritate stă creația“, scria Teodor Mazilu. Dar cum altfel ar putea fi luată viața de la început, decît luînd și lumea de la început? Iată de ce marii artiști nu copiază, nu reproduc și nu oglindesc o lume sau alta, ci sînt ei înșiși creatori de lumi. De lumi coerente și unitare în infinita lor varietate formală, de lumi care poartă o inconfundabilă „genă“ stilistică, datorîndu-se aceleași forțe spirituale. Lumea lui Brîncuși, lumea lui Paciurea, lumea lui Anghel, lumea lui Luchian, lumea lui Pallady, lumea lui Țuculescu, lumea lui Enescu, lumea lui Eminescu, lumea lui Creangă, lumea lui Caragiale și, neîndoielnic, lumea lui Mazilu.

Despre această „lume a lui Mazilu“ s-a vorbit foarte mult și cu îndreptățire, chiar după premiera absolută a „Proștilor sub clar de lună“, dar s-a ajuns la un moment dat și la formule stereotipe și locuri comune, adică exact la ceea ce constituia, în ultimă instanță, obiectul satirei maziliene, vehemente și necruțătoare. Cu atît mai vehemente și mai necruțătoare cu cît autorul nu se excludea, ca persoană, ci se includea și se implica în obiectul acestei satire atotcuprinzătoare.

Paradoxal, pe măsură ce opera își sporea volumul și își adăuga noi dimensiuni spirituale constitutive, ea era deseori redusă automat la „lumea proștilor“ iar mai apoi și a „nebunilor fărnici“, etichetarea dispensîndu-se de orice efort prospectiv propriu.

Oare la fel de ușor am fi acceptat etichetările în toate celelalte domenii ale creației?

A pune de exemplu semnul egalității și a echivala pur și simplu „Coloana infinită“ cu „lumea lui Brîncuși“

ni s-ar părea astăzi de un rudimentar simplism. Căci așa cum „Coloana infinită“, aparținând triadei de la Tg. Jiu, n-ar putea fi înțeleasă fără „Poarta sărutului“ și „Masa tăcerii“, alcătuind împreună o „lume“, întreaga „lume a lui Brâncuși“ n-ar putea fi înțeleasă; desigur, fără toate celelalte opere, fără „Măiestre“, fără „Sărut“, fără „Cumințenia pământului“, fără „Domnișoara Pogany“ și fără capetele de copii... Lucrurile par cât se poate de clare și evidente. Să mai adăugăm că această lume, a lui Brâncuși, cu oricâte sugestii și virtuale surse de inspirație pentru nașterea ei ar fi existat în mod obiectiv, în lumea reală și inconjurătoare, n-ar fi putut să se nască dacă n-ar fi existat mai întâi în gândul, în cugetul și în sufletul creatorului ei? Dacă n-ar fi existat mai întâi și la început „cuvîntul“ creatorului ei? Dacă n-ar fi existat acel „davar“, acel cuvînt prin care gîndesc să făptuiesc un lucru, „cuvînt“ propriu creatorului, indiferent de domeniul său de activitate?

Și totuși, cînd se vorbește de lumea lui Mazilu, această lume continuă să fie echivalată adesea doar cu „lumea proștilor“ sau a „nebunilor fățarnici“, o lume care, chiar de la vremea nașterii ei, după ce fusese aplaudată, a putut fi și repudiată cu ușurință. Critici dintre cei mai serioși — dovedindu-se, în acele împrejurări, și oameni de bine! — nu s-au sfiit să-i caute atunci „justificări“ și „circumstanțe atenuante“ în „chiar“ realitatea inconjurătoare, „uitînd“ că „justificările“ operei nu trebuiau căutate decît în ea însăși. Nu strică să ne reamintim că prima piesă a lui Mazilu, cea care acredita pe unul dintre cei mai importanți dramaturgi ai literaturii noastre și care adusese atîtea premii de interpretare Teatrului „Bulandra“, a putut fi socotită profund și chiar dăunător „nerepresentativă“ pentru „lumea noastră“, fiind atunci „apărată“ cu arme de același fel și socotită, dimpotrivă, „representativă“, tocmai prin „poziția critică“ pe care autorul ar fi adoptat-o față de propria-i lume! Simple copilării, care nu te pot face astăzi decît să surizi, alîta vreme cît mai poți avea încă în fața ochilor zîmbetul depărtat, suveran complice, al lui Teodor Mazilu.

Să mai rămînem totuși o clipă la lumea particulară a „proștilor“ și la începuturile receptării ei critice. Cîtă eroare și cîtă simplificare, cîtă inverșunare și cît simplism, și de o parte și de cealaltă! Căci s-a încercat și „contestarea“ acestei lumi (ca și cînd prin actul contestării ei, de către o persoană sau alta, ea ar fi putut înceta să mai existe!) și s-a încercat și „reabilitarea“ ei, prin strategii și tactici fără îndoială bine intenționate dar puerile, „proștii“ și „fătarnicii“ aparținînd pasămite doar aceluia trecut, de care se știe că, de multă vreme, nu ne mai putem despărți altfel decît rizînd! Să ne amintim că și cu lumea lui Caragiale se încercase, în copilăria receptării ei (ba chiar și în copilăria prelungită a acestei receptări!), cam același lucru și să nu surprindă pe nimeni dacă vom afirma că, în ciuda cîtorva studii de referință și a foarte puține spectacole, cu valoare de exegeză scenică, în ciuda tuturor prefetelor și postfetelor acestei ediții, receptarea lumii lui Mazilu se află deabia la începuturile ei. Nu avem studii analitice în care să fie urmărită îndeaproape circulația motivelor operei, felul în care schițele, nuvelele și chiar piesele sale „își răspund“ reciproc, completîndu-se în adîncirea unor semnificații exponențiale pentru specificitatea universului mazilian.

Sesizarea profunde originalități a dramaturgiei mazi-liene nu a condus încă la o hotărîtă și argumentată situare valorică a acesteia în peisajul dramaturgiei noastre naționale, vecinătății lui Caragiale preferîndu-i-se încă aceea „contemporană“ a lui Aurel Baranga, deși Teodor Mazilu este cel care realizează poate cea mai substanțială inovare și „modernizare“ a limbajului teatral, de la Caragiale înoace.

Prin percutanța teatrală a replicii sale aforistice, de o mare densitate ideatică, prin paradoxala „sinceritate“ a personajelor, în afirmarea orgolioasă a propriei lor ticăloșii, dezvăluind o îngrijorătoare falsificare a zonelor afectivității umane, prin esențializarea viziunii satirice globale asupra inautenticității de orice fel, ca și prin libertățile formale pe care și le asumă noile sale structuri dramatice, Mazilu a exercitat și va exercita în continuare

una dintre cele mai puternice influențe asupra dezvoltării dramaturgiei originale, consolidându-i vocația satirică în numele unui „moralism“ justițiar, de o superioară elevație spirituală.

Pentru moment, să observăm că, alături de lumea „proștilor“ și de aceea a „fățarnicilor“ (și acestea sensibil diferite!), există lumea „sărbătorii princiare“, după cum există și cea a „morții lui Don Juan ca toți ceilalți“, că există apoi lumea „Inundației“ și cea din „Impăiați-vă iubiiți!“, diferite și ele de cea din „Treziiți-vă în fiecare dimineață!“. Teatrul lui Mazilu nu e așadar reductibil la „lumea proștilor lui Mazilu“, ci e doar un bogat și divers sistem planetar dintr-o mare galaxie, căreia, deabia ei, am avea dreptul să-i spunem „lumea lui Mazilu“. Ne vor întâmpina în această lume fulgurante apariții meteorice, precum în „Cinstece de alchimist“, sisteme planetare bine constituite sau care erau doar pe cale de a se naște, ca în romanele sale, unele rămase neterminate, ploii de meteoriți risipite prin paginile revistelor literare și numai în mică parte recuperate în volume de schițe și proză satirică, o nuvelistică pe cât de originală pe atât de surprinzătoare prin profunzimea sondajului psihologic. Drama finitudinii condiției umane și acuta presimțire a mizeriei fizice, care-o însoțește cel mai adesea, au totuși puterea să înalțe un ultim cînt de biruință lucidității, încrederii în viață și, mai presus de orice, speranței, speranței în atât de greu încercata libertate a spiritului.

Lumea lui Mazilu nu e lumea „proștilor“, ci lumea în care a existat și care a existat în Mazilu. O lume pe care, dacă n-ar fi fost el, dacă n-ar fi fost creatorul acestei lumi, n-am fi cunoscut-o niciodată și ne-am fi cunoscut mai puțin și pe noi înșine. Se zice deseori, și nu fără temei că, orice-am face, din lumea lui Caragiale nu mai putem ieși. La fel de îndreptățit ar fi să se observe că, firește, numai în măsura în care le și cunoaștem, nu mai putem ieși nici din lumea lui Eminescu sau a lui Creangă, fiecare din aceste lumi avînd în timp corespondențe și rezonanțe diferite în mintea și sufletul nostru. Va veni vremea cînd frazele „tăiate“ ale

*lui Mazilu vor fi cel puțin la fel de celebre ca acelea ale lui Caragiale și când, orice-am face, nu vom mai putea „ieși“ nici din lumea lui Mazilu. În schimb, vom recunoaște mult mai ușor și de la primele semne deplorabila agresivitate a prostiei orgolioase, asaltînd plătînda ființă umană, aflată în căutarea bucuriilor simple și neprețuite ale vieții.*

*Șansa de a cunoaște lumea lui Mazilu e șansa de a ne cunoaște mai bine pe noi înșine.*

VICTOR PARHON

## NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Am pornit la realizarea acestei ediții din îndemnul și la dorința lui Teodor Mazilu. Neașteptata sa dispariție ne-a obligat moral să încercăm a-i respecta toate dorințele sale în legătură cu structura acestei cărți, inclusiv realizarea prefetelor de către autorii pe care și i-a dorit, ceea ce, adăugându-se lipsei noastre de experiență în domeniul muncii de editare critică, explică pînă la un punct întîrzierea apariției volumului în seria de „teatru comentat“ a Editurii „Eminescu“, serie din care, evident, nu s-ar fi convenit să lipsească.

Alegerea pieselor a fost făcută de autor și ea a avut în vedere caracterul reprezentativ al acestei ediții. Lipsesc o serie de piese într-un act, după cum n-a fost inclusă nici una dintre scenetele și nici dintre schițele sale dramatizate, chiar dacă unele dintre ele, ca „Pălăria de pe noptieră“, au intrat în componența diverselor spectacole sau a altor volume de teatru. Fără îndoială însă, ele vor trebui să facă parte dintr-o viitoare ediție critică a operei lui Teodor Mazilu, în perspectiva căreia cea de față nu se dorește decît un modest pas înainte.

Ca bază a acestei ediții s-a folosit volumul de teatru definitivat de autor, „Frumos e în septembrie la Veneția“, apărut la Editura „Cartea Românească“ în 1973, cu precizarea versiunilor ulterioare făcute de autor, ca în cazul piesei „Proștii sub clar de lună“, menționîndu-se totodată locul și data apariției pieselor care nu făceau parte din volumul amintit.

Dat fiind caracterul cu totul special al acestei ediții, pe de o parte cît mai apropiată de dorințele autorului, pe de altă parte fără a mai avea totuși posibilitatea unei ultime confirmări a textelor din partea sa, nu ne-am îngăduit să înlocuim — așa cum poate am fi dorit — varianta ediției din 1973 a textului piesei „Acești nebuni fățarnici“ cu aceea a ediției anterioare, din 1971, chiar dacă aceasta din urmă este, după părerea noastră, cea



care ar trebui să stea la baza unei viitoare ediții critice, fiind nu doar mai amplă, ci și mai reprezentativă pentru incisivitatea autorului.

Avînd un explicabil cult al cuvîntului — „Gîndul că undeva e o frază superficială nu mă lasă să dorm“, spunea Teodor Mazilu — autorul nu reușea să fie totuși la fel de atent și meticolos în corectura paginilor sale, astfel că unele evidente greșeli de corectură — sau de dactilografiere — s-au perpetuat chiar de la o ediție la alta, rămîinînd necorectate și în textele puse la dispoziția noastră pentru această ediție. Îndreptînd erorile, am semnalat cazurile în chestiune, pentru o mai bună elucidare a cititorului și pentru a nu ne lua în întregime asupra-ne povara posibilității de a fi comis astfel alte erori. N-am intervenit însă în ceea ce constituia o caracteristică sau alta a punctuației autorului (de exemplu, folosirea frecventă a virgulei înaintea lui și), întrezărînd în astfel de cazuri nu o folosire întîmplătoare sau „greșită“, ci, dimpotrivă, indicii suplimentare pentru o cît mai corectă și nuanțată descifrare și „intonare“ a textului dramatic, cadența sau „tăietura“ frazei fiind una dintre particularitățile deloc neglijabile ale stilului lui Teodor Mazilu.

Textele critice de la sfîrșitul fiecărei piese, grupate sub formula consacrată, „piesa văzută de...“, nu și-au propus să treacă în revistă toate opiniile apărute în presă, în programele de spectacol sau în volume, ci să aibă cît de cît un caracter selectiv. (Multă vreme păstrasem în această secțiune — inițial mult mai bogată — și tot felul de „curiozități“ critice, la care ulterior am renunțat, fără a avea sentimentul unei pierderi reale pentru caracterul reprezentativ al ediției.) Am avut în vedere în general diversitatea aspectelor operei relevate de comentariul critic; n-am ocolit punctele de vedere divergente sau chiar contradictorii, dar nici consensul unor observații critice, apte să configureze un mod mai generalizat de receptare a operei la data apariției ei.

Intrucît în corpul unuia și aceluiași articol existau paragrafe distincte referitoare la o piesă sau alta, ne-am permis — pentru uzul acestui gen de ediție — să le detașăm din context (fără a le deturna sensul!), punîndu-le la sfîrșitul fiecărei piese la care se refereau, după cum acele pasaje care, pornind de la o piesă sau alta, dezvoltau considerații cu caracter mai general,

vizînd întreaga operă dramatică a autorului, au fost grupate într-un capitol distinct, de comun acord cu Teodor Mazilu, acest capitol numindu-se nu „piesa văzută de...”, ci „autorul văzut de...”, ceea ce ni s-a părut a fi mai exact.

Împreună cu Teodor Mazilu, am considerat că dintr-un volum de teatru comentat n-ar fi cîtuși de puțin normal să lipsească tocmai comentariile autorului asupra propriei opere, cu atît mai mult cu cît autorul în cauză era și un eseist de marcă, preocupat, dacă nu să-și teoretizeze, în orice caz să-și obiectiveze procesul de creație, să-și explice și să ne explice profunda și structurala originalitate a teatrului său, de care a fost pe deplin conștient. Cu greu ne-am oprit doar la cîteva, foarte puține, dintre textele care ne-ar fi putut reține atenția și pe care autorul însuși ni le-a semnalat cu generozitate, nu doar în volume, ci și în diversele interviuri acordate revistelor de cultură. Cum selecția acestor texte n-a mai apucat să fie văzută de autor, această secțiune, pe care inițial o numisem „autorul văzut de... el însuși”, am intitulat-o ulterior, la sugestia editurii și ca un *pendant* la prefetele pieselor, „în loc de postfață”.

Extrem de sumară, fișa biobibliografică a autorului n-a intenționat decît să marcheze cîteva puncte de reper din destinul omului și al operei sale.

Față de planul inițial al lucrării, care avea în vedere opera unui autor aflat în plină desfășurare a forțelor sale creatoare, ne-am îngăduit să adăugăm o succintă bibliografie (un punct de pornire pentru o viitoare bibliografie completă) în care, alături de titlurile operei, sînt date și principalele lucrări și surse de referință, facilitîndu-se astfel cititorului posibilitatea aprofundării comentariului critic al operei, pe care ediția de „teatru comentat” speră să-l fi putut configura în principalele sale direcții actuale.

Aducem și pe această cale cuvenitele mulțumiri doamnei Margareta Șipoș pentru concursul acordat la realizarea acestei ediții, prin punerea la dispoziție a puținelor documente originale rămase de la cel care a fost pentru noi toți Teodor Mazilu.

PROȘTII  
SUB CLAR DE LUNĂ

*falsă tragedie  
într-un prolog și trei acte (șase tablouri)*



## SINDROMUL MAZILU

Ceea ce au moștenit personajele prozei și dramaturgiei lui Teodor Mazilu de la creatorul lor este totala inapetență pentru mirare ; nimic din ce li se întâmplă nu are statut de surpriză ; adevărul sau minciuna, binele sau răul, fericirea sau nenorocirea, frumusețea sau urîtul, inteligența sau prostia sînt primite, acceptate și recunoscute fără nici o urmă de nedumerire, o permanentă stare de „mă aștept la orice“ le caracterizează, indiferent de ce reprezintă fiecare din ele în plan moral, psihologic sau social. Diferența privește calitatea lipsei de mirare. La Teodor Mazilu ea este un produs al inteligenței, al unei mari inteligențe (talentul său e inteligența) ce a constatat în urma unei foarte severe scormoniri reflexive a existenței, absența nu doar a absolutului ci și a posibilității de închidere a adevărului într-o schemă logică. De aici și impactul cu satira, mai bine zis cu aparențele ei, al literaturii lui. Personajele în schimb nu se miră de nimic din prostie ; doar că prostia lor nu e atît o calitate intelectuală cît una ontologică, marcîndu-le deopotrivă gîndirea și viața afectivă, aspirațiile sociale și conduita morală, psihologia și comportamentul ; prostia aceasta nu-i împiedică pe eroii pieselor lui Mazilu să fie deștepți, descercăreți, vehemenți, îi împiedică însă de la un minimum relativism în toate, nu-i împiedică să se privească pe ei înșiși cu o prea dezinvoltă cruditate, îi împiedică însă de la conștiința morală ; nefiind propriu-zis niște imorali ei suferă de amoralitate, mișcîndu-se oarecum senini într-un climat din care o dată cu mirarea a

dispărut și bunul simț. Metafora cea mai sugestivă a stării lor existențiale e chiar titlul unei piese: „Proștii sub clar de lună“. Pentru condiția atât de particulară a satirei maziliene această piesă, mai mult poate decât oricare alta, este lămuritoare.

Un cuplu, Gogu (de profesie șmecher, ocupația gestionar) — Clementina (femeie plîngăreată) se destramă din nepotrivire de caracter: El îi reproșează Ei că nu l-a înțeles pentru că nu s-a putut ridica la înălțimea lipsei lui de caracter și a marilor lui defecte; Ea, deși a făcut eforturi serioase întru recuperarea distanței de El, între altele s-a retras din cîmpul muncii, mai are, acolo, cîteva principii care-i frînează, fără voia ei, apropierea; un alt cuplu, Emilian (onest controlor financiar) — Ortansa (femeie satanică) ia calea celui dinainte din aceleași motive, invers distribuite însă: Ea îi reproșează Lui abuzul de corectitudine, onestitatea și absența unor defecte folositoare, în vreme ce El stă sub zodia seninătății imperturbabile dar cu legea morală înrînsul; cu legea ca literă nu cu morala ca spirit. Soluția ideală pentru reducerea contradicției (totuși, neantagonice) ar fi schimbarea partenerilor, firește în cruciș (proști, proști dar normali...); ceea ce se și întîmplă numai că noilor cupluri le lipsește exact ce le prisosea celor din care au derivat; Gogu-Clementina și Emilian-Ortansa vădeau o comică înțelegere a neînțelegerii (neoptrivirii) dinlăuntru cuplului, pe cînd Gogu-Ortansa și Emilian-Vasilica (o Clementină incoruptibilă) vădesc o la fel de comică neînțelegere a înțelegerii (potrivirii) ce pare să-i unească. De aici și hazul situațiilor ori al replicilor dar și ascuțimea de satir a satirei.

Excelent diagnostician, Teodor Mazilu descoperă la febrilii săi pacienți o maladie psihică — o putem numi sindromul Mazilu — de o natură specială: e virotică și se exprimă epidemic. O descoperă însă nu o tratează; și nu o tratează pentru că știe că e incurabilă; nu ucide, e drept, ba din contra dă o anume robustețe organismului, e un fel de rău necesar, ca amigdalele bunăoară. De acest caracter fortifiant al prostiei ontologice scriitorul se amuză, de natura ei epidemică, socială, se înfurie;

satira se revelă în momentele de alianță ale celor două stări, în amuzamentul furios sau în furia amuzată. Gogu, Clementina, Emilian, Ortansa, chiar Vasilica (personaj, acesta, neglijat totuși de autor) sînt numai ridicoli cîtă vreme rămîn în cușca particularului și devin abjecți cînd le ghicim identitatea exponențială. Ce a văzut Mazilu, și văzînd s-a înfuriat, e tocmai anvergura exponențială a „proștilor“ săi. Drept pentru care a și compus piesa, căci înainte de a le fi scris el a „citit“ aceste personaje în hainele onorabilului citadin. Nu l-a mirat, l-a amuzat cu furie. Și, ca orice medic ce se respectă, pe sine și pe cei bolnavi, a încercat o descriere completă a sindromului pe care l-a descoperit. A stat în puterea lui de scriitor să facă această descriere. Dar n-a propus și o terapeutică : pentru asta îi trebuia un alt fel de putere ; pe care n-a dorit-o și, din fericire, nici n-a avut-o.

LAURENȚIU ULICI

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :  
TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA“

27 decembrie 1962

DISTRIBUȚIA :

Gogu : OCTAVIAN COTESCU ; Clementina : VALY VOICULESCU PEPINO ; Ortansa : RODICA TAPALAGĂ ; Vasilica : RODICA SUCIU ; Mama Ortansei : MIMI ENĂCEANU ; Tatăl Ortansei : GHEORGHE OPRINA ; Ospătarul : GHEORGHE NOVAC ; Un chitarist : TRAIAN PETRUȚ.

Regia : LUCIAN PINTILIE

Asistent : PETRE POPESCU

Scenografia : PAUL BORTNOVSCHI, artist emerit.

PREMII OBTINUTE

- Premiul I pentru spectacol, la cel de al IV-lea *Concurs republican al tinerilor artiști din teatrele dramatice.*
- Premiul I pentru regie : LUCIAN PINTILIE
- Premiul I pentru interpretare : OCTAVIAN COTESCU — (Gogu) ; RODICA TAPALAGĂ — (Ortansa).

TEATRUL NAȚIONAL DIN TÎRGU-MUREȘ  
secția maghiară

21 septembrie 1979

DISTRIBUȚIA :

Ortansa : FARKAS IBOLYA ; Clementina : ILLYES  
KINGA ; Gogu : GYARMATI ISTVÁN ; Emilian : ZA-  
LÁNYI GYULA ; Tatăl Ortansei : MAGYARI GERGELY ;  
Mama Ortansei : BILUSKA ANNAMÁRIA ; Vasilica :  
MEISTER ÉVA ; Fane : BODÓ ZOLTÁN.

Regia : KINCSES ELEMÉR

Decoruri și costume : KELEMEN TAMÁS ANNA

PREMII OBTINUTE

— Premiul de interpretare al A.T.M. pe 1979 : FARKAS  
IBOLYA, pentru rolul Ortansa.

STUDIOUL INSTITUTULUI DE ARTĂ TEATRALĂ  
ȘI CINEMATOGRAFICĂ „I. L. CARAGIALE“

26 aprilie 1980

DISTRIBUȚIA :

Clementina : VICTORIA COCIAȘ-ȘERBAN ; Ortansa :  
ADRIANA ȘCHIOPU ; Gogu : AUGUSTIN BRÂNZAȘ ;  
Emilian : FLORIN ANTON ; Vasilica : CATERINA NA-  
SARE BÎRLĂDEANU ; Tatăl Ortansei : DORU ANA ;  
Mama Ortansei : ANGELA IOAN.

Regia artistică : LUDMILA SZEKELY

Scenografia : NICOLAE ULARU



■

TEATRUL MUNICIPAL DIN PLOIEȘTI

19 mai 1980

DISTRIBUȚIA:

Gogu : CORNELIU REVENT ; Clementina : EUGENIA LAZA ; Ortansa : SILVIA NĂSTASE ; Emilian : EUSEBIU ȘTEFĂNESCU ; Mama Ortansei ; LIANA DAN RIZA ; Tatăl Ortansei ; DUMITRU PALADE ; Ospătarul, Trecătorul, Hamalul ; FABIAN GĂVRILUȚIU.

Regia : CRISTIAN MUNTEANU  
Scenografia : VITTORIO HOLTIER

■

TEATRUL TINERETULUI DIN PIATRA NEAMȚ

13 ianuarie 1981

DISTRIBUȚIA:

Ortansa : CARMEN PETRESCU ; Clementina : EUGENIA BALAURE ; Emilian : CORNELIU DAN BORCIA ; Gogu : TRAIAN PĂRLOG ; Vasilica : ANCA BEJENARIU.  
În reprezentație : Gheorghe Dănilă, Constantin Ghenescu, Răzvan Ionescu, Florin Măcelaru, Eugen Cristian Motriuc, Ion Muscă, Virginia Rogin.

Regia : NICOLAE SCARLAT  
Decoruri : ARH. DAN JITIANU  
Muzica originală : NICU ALIFANTIS

## PREMII OBȚINUTE

- Mențiune pentru spectacol, la cea de a III-a ediție (1979—1981) a Festivalului național „Cîntarea României“
- Premiul III, pentru interpretare, actriței CARMEN PETRESCU (Ortansa).



## TEATRUL DE STAT ARAD

26 martie 1981

### DISTRIBUȚIA :

Ortansa : VIRGINIA DOBROVICI ; Clementina : MARIANA MÜLLER ; Vasilică\* : FLORIN DOBROVICI ; Emilian : ION PETRACHE ; Gogu : EUGEN TĂNASE ; Mama Ortansei : EMILIA DIMA JURCĂ ; Tatăl Ortansei : NICOLAE NICOLAE.

Regia artistică : DOMINIC DEMBINSKI

Scenografia : DORU PĂCURAR

### PREMII OBȚINUTE\*\*

- Premiul pentru interpretare, acordat de Studioul de radio și televiziune Iași, actriței VIRGINIA DOBROVICI (Ortansa).
- Premiul pentru debut, acordat de revistele „Amfiteatrul“ și „Viața studentescă“ regizorului DOMINIC DEMBINSKI.

\* În spectacolul arădean, grație viziunii regizorale, Vasilică a devenit... Vasilică ! (n. ed.)

\*\* Premiile au fost obținute la cea de a V-a ediție a FESTIVALULUI SPECTACOLELOR DE TEATRU PENTRU TINERET ȘI COPII, Piatra Neamț, 24 octombrie — 1 noiembrie 1981.

■

TEATRUL DE COMEDIE \*

6 ianuarie 1982

DISTRIBUȚIA:

Ortansa : STELA POPESCU ; Emilian : SILVIU STÂNCULESCU ; Gogu : ȘTEFAN TAPALAGĂ ; Vasilica : IARINA DEMIAN ; Mama Ortansei : LILIANA ȚICĂU ; Tatăl Ortansei : EUGEN RACOȚI ; Un ospătar : GHEORGHE CRÎȘMARU.

Scenografia : SANDA MUȘATESCU

■

TEATRUL NAȚIONAL CLUJ-NAPOCA \*\*

30 ianuarie 1986

DISTRIBUȚIA

Ortansa : MARIA MUNTEANU ; Clementina : VIORICA MISCHILEA ; Emilian : ION MARIAN ; Gogu : BUCUR STAN ; Vasilica : MARIA SELEȘ ; Mama Ortansei : LIGIA MOGA ; Tatăl Ortansei : EUGEN NAGY ; Un ospătar : VICTOR NICOLAE

Regia artistică : AURELIU MANEA  
Scenografia : T. TH. CIUPE

\* Piesa s-a jucat cu titlul „Sentimental-tango“  
\*\* Piesa s-a jucat cu titlul „Sub clar de lună“.

PERSONAJELE:\*

---

ORTANSA, femeie satanică, 23—25 de ani

CLEMENTINA, femeie plîngăreată, 32 de ani

EMILIAN, controlor financiar, 30 de ani

GOGU, șmecher, 40 de ani

VASILICA, desenatoare tehnică, 23 de ani

MAMA ORTANSEI

TATĂL ORTANSEI care sînt, de fapt, un singur personaj, format din doi indivizi suspecti, care se ajută, se completează reciproc. Ei trebuie interpretați în majoritatea scenelor ca un singur personaj, dînd spectacolului o senzație de mișcare unitară, asemănătoare cu mișcarea unui piston

UN OSPĂTAR

COMENTATORUL (rolul poate să revină aceluiași actor care-l interpretează pe Emilian)

Acțiunea se petrece în zilele noastre.

\* Piesa apare în revista „Teatrul” (nr. 11/1962) cu titlul „Sub clar de lună” (n.ed.).

## PROLOG

Decorul trebuie să reprezinte o aglomerare de locuri și împrejurări foarte adecvate suferințelor, cuvintelor de adio, despărțirilor etc. : un peron de gară pustiu — sau mai multe chiar —, un colț de natură desfrunzită, o stîncă dezgolită de bătaia vîntului și a ploilor, o bancă singuratică într-un parc, uși deschise violent, geamantane răvășite etc. Peroanele de gară, colțurile de pădure desfrunzită trebuie executate în dimensiuni mici, eventual ca niște machete, în așa fel încît femeile să le poată lua sub braț la sfîrșitul prologului. În orice caz, decorul trebuie să sugereze o suferință împinsă pînă la saturație.

În mijlocul scenei tronează un telefon cu receptorul deschis, care împrăștie în toate direcțiile strigăte de jale, cuvinte de despărțire, implorări desperate și, în cele din urmă, argumente cu totul noi. Alo, alo, de ce taci, Gogule ? Te-am iubit și psihic, nu numai fizic... — Cum poți să uiți, Gogule, după-amiezile de la Poiana Țapului ?... — Mamă... e un escroc, dar îl ador...

Pe acest fundal dezolant, două femei — Ortansa și Clementina — sînt aruncate simultan, din direcții diferite, în mijlocul scenei. E limpede că amîndouă sînt izgonite cu atîta cruzime de bărbatul în care-și pusese rădăcină toată încrederea. Cele două femei sînt îmbrăcate în rochii de culoare închisă, cu ochii plîși și părul răvășit.

Clementina se adresează cu înțelegere Ortansei, descoperind repede o suferință comună. Curiozitatea face ca drama propriuzisă să treacă pe planul al doilea.

CLEMENTINA : Ai iubit și ai fost înșelată ?

ORTANSA (*răspunde prompt și amabil*) : Da. Și eu sînt decepționată.

CLEMENTINA : Suferința noastră e comună,

N-ar fi deloc indicat

Să ne văităm separat,

Normal ar fi să plîngem împreună...

ORTANSA : Cu cea mai mare plăcere,

Cu cea mai mare plăcere.

*(Cele două femei îndurerate fac, în sfîrșit, joncțiunea. O secundă, fiecare din ele rămîne singură cu suferința ei, dar în acea secundă amîndouă au reacții asemănătoare. În ciuda copleșitoarei suferințe, femeile se dovedesc foarte disciplinate în această grea împrejurare. Amîndouă își pun mina streășină la ochi, se vaită, se iau cu mâinile de cap, tresar o clipă fericite, apoi cad iarăși într-o stare de apatie, privesc o fotografie, izbucnesc în plîns etc., etc., cu mișcări ritmice, perfect coordonate, foarte asemănătoare cu exercițiile de gimnastică.*

*După ce se aliniază perfect, cele două femei își prezintă publicului suferința.)*

CLEMENTINA și ORTANSA :

Sîntem, poate, o excepție,

Dar am suferit o grea decepție.

Delapida, delapida...

Dar, Doamne, ce frumos era...

Ce limbi străine și ce tandrețe,

Ce contradicții, ce tinerețe...

În afaceri necurate se băgase,

Dar gingășia sufletească

Intactă încă și-o păstrase.

Cu fiece potlogărie

El cîștiga în gingășie.

Spre deosebire de mulți alții,

Păcatul nu îl murdărea,

Mai pur de-acolo se întorcea

Și-un farmec straniu căpăta.

O, cît de delicat era...

Tot ce fura, el regreta.

Din tot ce-a delapidat

Nimic n-a rămas neregretat.

*(Cu pasiune nebună, sfidînd parcă publicul.)*

Pasiunea nu cunoaște legi.  
Așa, mînjit din cap pînă-n picioare,  
El, fermecătorul, delapidatorul;  
A fost iubirea noastră cea mare...

*(Zburdînd printre lacrimi.)*

Cînd suferim și cînd oftăm  
Noi toată lumea informăm...

*(Clementina și Ortansa se îndreaptă spre masa unde  
se află telefonul. Cîntă, în tempo de marș.)*

Să se ia cunoștință  
De marea noastră suferință...

*(Pe rînd, Clementina și Ortansa ridică receptorul.)*

- Alo, mămico, unde-i pistolul lui tăticu ?
- Doamne, Doamne !... Ce-am să fac eu zilele următoare ? !
- La toate principiile am renunțat pentru el... Nu mai am principii, mămico... La ce să mai renunț, mămico ?
- Am să-l aștept pînă ce-i dă drumul din închi-soare. Ce-i dacă a furat de-a stins ? Iubirea n-are rațiune...
- Eu... nu mai stau aicea, în casa lui.
- O, parcă-l aud vorbind în limbi străine...
- Înțelege-mă, tușă, mi-a intrat în sînge.
- Era un om foarte bun. El nu fura pentru el...
- Nu era prea viril... dar era bogat sufletește. \*

*(Se întorc abătute spre public.)*

Durerea noastră nu-i apreciată  
La justa ei valoare...

*(În acest timp, își face apariția Comentatorul, care  
flutură prin fața femeilor o batistă. În momentul*

\* În ediția din 1973, „Nu era poate viril... dar era bogat sufletește.“ (s.n.) E probabil o simplă „variantă“ de dactilografiere (N.ed.)

*aparitiei Comentatorului, Clementina și Ortansa se aliniază din nou. Plîng perfect simetric. Femeile vor să-i smulgă batista, dar Comentatorul le îndepărtează.)*

**COMENTATORUL :**

O singură batistă ? !  
 Și atîtea drame și neplăceri !  
 Tot ce-a fost ieri  
 Nu mai e azi...  
 Primul amor  
 A fost și nu din întîmplare  
 Un delapidator.  
 Afaceri grase și bacșișuri,  
 Delapidări și combinații,  
 Mici învîrteli și filodorme,  
 Matrapazlicuri și mici servicii,  
 Femeia le dăduse cu grijă la o parte,  
 Ea nu voia să vadă ce-a furat.  
 Ea voia să vadă fondul lui curat.  
 Dacă în calea pasiunii  
 Un „mic serviciu“ se-așeza  
 O filodormă sau o coțcărie,  
 Ea, cuprinsă de iubire,  
 Că nu le observa se prefăcea.  
 Pentru o biată coțcărie,  
 Să renunțe dumneaei  
 La o noapte de iubire ?

*(Clementina și Ortansa smulg Comentatorului batista și își șterg lacrimile. Ortansa înapoiază Comentatorului batista.)*

**ORTANSA și CLEMENTINA :**

O singură batistă nu ne-ajunge  
 E cu totul insuficientă.  
 Pînă la sfîrșitul vieții vrem să suferim.  
 De atîta jale  
 Noi amîndouă vrem să ne topim.

**COMENTATORUL :**

Lîngă bacșișul iubitului, adăugați  
 Acești ochi înlăcrimați.



Cu jalea voastră nebunească,  
 Potlogăria o să crească.  
 CLEMENTINA și ORTANSA :  
 Spui încontinuu că fura,

*(fac un pas înainte spre Comentator)*

Dar ce frumos ne mîngîia.

*(Se întorc la loc.)*

Delapida, delapida,

*(fac iarăși un pas înainte spre Comentator)*

Dar de ce nu spui  
 Ce mustață avea ?

*(Se întorc la loc.)*

COMENTATORUL (*pierzîndu-și răbdarea*) :

Poftiți batiste — una de fiecare —  
 Să tot plîngeți, cît poftiți,  
 Potlogăria cea nemuritoare.

*(Femeile sînt fericite că au batiste în cantitate suficientă. Flutură batistele a despărțire, își șterg lacrimile etc.)*

Avem fiecare o batistă,  
 Putem să plîngem de jale și de dor.

*(Își pun amîndouă mîinile streășină.)*

— Cine e în depărtare ?  
 Un tînăr delapidator ?

*(Se ridică amîndouă în vîrfurile picioarelor.)*

— Doamne, n-o fi pungașul ?

*(Dezamăgite, cele două femei se întorc abătute.)*

— Nu, nu este delapidatorul  
 — Fermecătorul...  
 Cel care fură din banii statului...  
 Nu, nu e el.  
 Nici ochii, nici statura nu-s ale lui.

COMENTATORUL (*pierzîndu-și răbdarea, le alungă*) :

Plecați cu aceste suferințe netrebnice,  
 Cu aceste lacrimi care seamănă cu niște bacșișuri,  
 Cu această dramă care miroase a filodormă.  
 Plecați... Să nu vă văd...  
 Duceți-vă de-aici cu așest ridicol prăpăd.  
 Hai, hai, frumoaselor, plecați  
 Luați-vă totul.

*(Arată spre obiectele care alcătuiesc decorul.)*

Luați-vă insomniile, peroanele, lacrimile, stîncile  
 golășe...

*(Fiecare femeie ia mai multe obiecte, una un peron  
 de gară pustiu, un geamantan desfăcut etc., alta o  
 bancă, un colț de natură desfrunzită etc., în așa fel  
 încît decorul să dispară cu plecarea lor.)*

COMENTATORUL (*grăbindu-le plecarea*) :

Duceți-vă jalea, peroanele și tot calabalicul  
 Acolo unde-i și matrapazlicul.

*(Comentatorul se așază în genunchi în fața publi-  
 cului. Încearcă să-l implore, să-l atragă de partea lui.)*

Iertați-mă că am gonit  
 Aceste filodorme decepționate.  
 Aceste umbre ale lumii vechi.  
 Dar credeți-mă, eu am dreptate,  
 Nu toate lacrimile sînt judicioase.  
 Există și lacrimi ticăloase.  
 Nu plîngeți, deci, de veți vedea în piesa noastră  
 Femei părăsitate de escroci  
 Sau escroci trădați în amor.  
 Nu trebuie să vă miște lacrimile nejustificate.  
 Să vă gîndiți,  
 Cum doarme o femeie îndrăgostită de un bacșiș ?  
 De altfel, veți vedea în piesa noastră  
 Că însăși viața ne va da dreptate.

# ACTUL I

## TABLOUL I

O locuință luxoasă, pe care însă perspectiva unei tragedii iminente o face foarte tristă. În mijlocul camerei, un geamantan desfăcut.

### SCENA 1

Gogu, Clementina

*(Gogu, în fața oglinzii, își aranjează cravata.)*

CLEMENTINA *(pe un scaun din apropiere, îi urmărește deznădăjduită mișcările)*: Gogule, tu pleci. Îți iei geamantanul și te duci. Eu rămân și tu te duci. Eu rămân singură, Gogule...

GOGU *(scuturîndu-și gîtul, pentru ca nodul de la cravată să-i iasă cît mai bine)*: Da, Clementina, o să rămîi singură cuc...

CLEMENTINA *(descoperindu-l încontinuu în altă lumină decît cea știută)*: Tu ești cinic, Gogule. Tu mai ai putere să faci glume?!

GOGU: Da. Mai am. *(Aruncă o privire prin cameră.)* Unde mi-e costumul bleumarin?

CLEMENTINA *(printre sughituri de plîns)*: În șifonier... *(Cu un efort supraomenesc.)* În raftul al doilea...

GOGU *(unește duioșia cu rezonabilitatea)*: După cum observ, plîngi... Nu plînge, Clementino... Ne aude vecinul de la parter și o să spună că ne certăm. *(Ridică hainele, examinîndu-le cu atenție.)* Nu ne potrivim, Clementino... Asta e... *(Nemulțumit de starea costu-*

*mului, Gogu trece în cealaltă parte a camerei, cu intenția de a-l curăța.)*

**CLEMENTINA** : Gogule, de ce nu vrei să înțelegi că m-am sacrificat pentru tine ? De dragul tău m-am retras din câmpul muncii. Te credeam un golan cu sufletul curat... Ca să-mi dau seama, pe urmă, cu cine am de-a face, un om fără principii...

**GOGU** (*frecîndu-și costumul cu peria*) : Fără principii. Așa este. Eu mi-am făcut datoria. Mi-am dat arama pe față. Fă-ți și tu datoria și disprețuiește-mă, uită-te la mine ca la un străin. Te împiedică cineva să te uiți la mine ca la un străin ?

**CLEMENTINA** (*se închide în suferința ei*) : Am avut încredere în tine, Gogule. Credeam că, în cele din urmă, o să te schimbi.

**GOGU** (*se oprește cu peria în mîină în mijlocul camerei. Cele spuse de Clementina îl nedumeresc în cel mai înalt grad*) : Foarte rău ai făcut, Clementina. Cine te-a pus să ai încredere în mine ? N-aveai decît să observi că nu eram sincer în sentimentele mele. (*Puțin familiar.*) Cam bătea la ochi, draga mea.

**CLEMENTINA** (*pironită în punctul ei de vedere*) : Respirai atîta siguranță. Erai atît de tandru...

**GOGU** (*vădit contrariat*) : Eu, siguranță ? Eu ți-am dat ție un sentiment de siguranță ? ! Siguranță, Clementino ? ! Eu m-am purtat tandru cu tine ? ! (*Nu mai înțelege nimic.*) Tu ești puțin cam tralala...

**CLEMENTINA** : Gogule, eu îți spun ce simt eu... Eram absolut sigură că voi muri în brațele tale.

**GOGU** (*cerîndu-i parcă socoteală*) : Ce motive ai avut să ai încredere în mine ? Ți-am dat eu vreun motiv ? A fost atitudinea mea de așa natură ? Nimeni n-are încredere în mine. Nici mama, care m-a născut și m-a alăptat... Taică-meu se uită chiorîș la mine. Frații mei se sperie numai cînd mă văd. Nimeni n-are încredere în mine, și pe bună dreptate. Absolut nimeni. Nici măcar la serviciu. Tuturor le par nesperios, aproape suspect. (*Cu dispreț.*) Te-ai găsit tocmai tu să ai încredere în mine !

CLEMENTINA : Gogule, tu ești un om inteligent. Tu știi că dragostea e oarbă.

GOGU (*neînduplecat*) : Să nu fie. Când o femeie iubește, trebuie să deschidă ochii, Clementino. Căsătoria e un lucru important. Femeia trebuie să se întrebe : cu cine-mi leg viața ? Ce caracter are omul ? (*Logică inevitabilă.*) Ai luat-o așa... superficial. Ai fost ușuratică...

CLEMENTINA (*roaba amintirilor*) : Vrei să spui, sinceră ?...

GOGU : M-ai văzut o dată, ai schimbat câteva cuvinte cu mine, și gata, ți-am căzut cu tronc. Iubirea cea mare !... (*Rezonabil.*) Clementina, recunoaște că te-ai luat după aparențe.

CLEMENTINA (*respinge acuzația*) : Nu, Gogule. Eu am citit în sufletul tău... Eu am judecat ca o femeie. Mi-a plăcut felul tău de-a fi.

GOGU (*ascultă foarte descumpănit spovedania femeii*) : Felul meu de-a fi ?... Care „felul meu de-a fi“ ? N-am nici un fel de-a fi. Ce motive ai avut tu să te arunci ca o nebună în brațele mele ? Nu pot să-mi explic nici pînă în ziua de astăzi. Totdeauna m-am întrebat : ce a găsit femeia asta la mine ? Frumusețe, nu se poate spune... Delicatețe, nici atîta. Sînt destul de grosolan. Te-am și bruscat de câteva ori. (*Cu imputare.*) De ce te-ai îndrăgostit de mine ? De ce ?

CLEMENTINA (*din ce în ce mai sinceră*) : Cum, de ce ?

GOGU : Ți-am cerut eu așa ceva ? Ți-am pretins eu ? (*Omeneste.*) Fii sinceră ! Dacă te-am dezamăgit din punct de vedere moral, disprețuiește-mă din adîncul sufletului și lasă-mă dracului în pace...

CLEMENTINA : Nu-i așa de simplu, Gogule. Sentimentul se naște fără să vrei. Sentimentele nu vin la comandă, Gogule. Acum rîzi, Gogule... O să te lovească odată și pe tine, atunci o să vezi tu, Gogule, ce-i durerea. Ce pot să fac dacă mi-ai intrat în sînge ?

GOGU : Patimă oarbă ? Bine, dar rațiunea ? ! (*Mai energetic.*) Rațiunea, Clementino ! Tu n-ai rațiune ? N-ai

cap ? Nu-ți dai seama că sînt un tip jalnic, cu puține trăsături omenești ? Tu nu judeci ?

CLEMENTINA (*dă din cap în semn că nu, ea nu judecă*) :

Eu nu judec, Gogule, eu iubesc.

GOGU : Ești puțin cam tralala... (*Schimbă tonul.*) Ție îți las totul : casa, studioul, televizorul, fotoliile, frigiderul, covoarele ; eu îmi iau numai discurile și îmbrăcămintea.

CLEMENTINA (*exaltată*) : Eu nu vreau mobila. Eu pe tine te vreau.

GOGU : Fii cuminte, dragă, că ne-aud vecinii. (*Cinism premeditat.*) Îți dau tot ce am eu mai bun...

CLEMENTINA (*pătimașă*) : Nu vreau mobila, Gogule. Vreau sufletul tău, Gogule.

GOGU (*sincer mirat. Aude parcă pentru prima oară în viața lui asemenea cuvinte*) : Ce vrei, dragă ?

CLEMENTINA : Gogule, n-am nevoie de mobilă. Am nevoie de căldură sufletească.

GOGU (*o liniștește*) : Vine și căldura sufletească după aceea. Nu te uiți ce trusou ai ? Ce frigider ? Ce covoare ! Ce fotolii !... Crezi că n-o să găsești un om de suflet, curat, care să vrea să se odihnească în asemenea fotolii ? \* N-o să găsești un om dintr-o bucată care să vrea să facă un duș într-o baie ca a ta ? Orice bărbat care o să se odihnească în fotoliile astea o să ajungă la concluzia că ești o femeie superioară. Ascultă, Clementino, ce-ți spun eu... Ești o femeie superioară. O să te recăsătorești ușor...

CLEMENTINA : Ești cinic...

GOGU : Vezi ? Vezi că sînt și cinic ?

CLEMENTINA (*printre lacrimi*) : Văd, Gogule, îți văd cu precizie toate defectele. Și totuși... Și totuși, te iubesc.

GOGU (*se dă la o parte*) : N-am caracter.

CLEMENTINA (*vine spre el*) : Te ador...

GOGU (*încercînd să scape de ea*) : Sînt un netrebnic.

CLEMENTINA (*copleșită de pasiune*) : Te iubesc !

\* În ediția din 1973, „om cu sufletul curat“. Înclinăm pentru aceeași explicație ca în nota precedentă. (N. ed.)

GOGU (*fuge din fața ei*) : Sînt un om gol pe dinăuntru.

CLEMENTINA (*aleargă spre el*) : Te iubesc, cu tot vidul tău sufletesc.

GOGU (*din ce în ce mai disperat*) : Sînt imoral.

CLEMENTINA : Te ador...

GOGU : Te detest...

CLEMENTINA : Te iubesc...

GOGU (*schimbă tonul*) : Minți ! Nu mă iubești. În realitate, mă urăști. Mereu îmi reproșezi că n-am principii, că din cauza mea te-ai retras din cîmpul muncii... N-ai vrut să porți pantofii ăia. Ai spus că tu nu porți pantofi din bani furati. O, parcă te văd și acuma cu cîtă indignare mi-ai vorbit ! Erai în bucătărie, spălai vasele...

CLEMENTINA : Eu nu sînt ca tine, Gogule. Vreau să mai păstrez ceva omenesc. Puțin, Gogule ! Foarte puțin. Ce te deranjează ? Poate e un capriciu.

GOGU (*ridicînd geamantanul*) : Nu ești ca mine ?... Dar poate simt și eu nevoia unui om care să mă înțeleagă, care să nu-mi reproșeze mereu că n-am principii ? ! Poate am nevoie și eu de căldură sufletească... La asta nu te-ai gîndit niciodată ? Bine, eu plec. Rămii cu fondul tău cinstit ! (*Clementina încearcă să-i smulgă geamantanul, nu reușește. Gogu pleacă.*) Adio, incoruptibilo !

CLEMENTINA (*fuge pe scări după el*) : Gogule !

#### SCENA A 2-a

Clementina, Ortansa

ORTANSA (*o găsește pe Clementina plîngînd. Ii șterge obrazul cu o mișcare maternă*) : Ce e, mă, cu tine ? Iar plîngi ? (*Foarte îngrijorată.*) Pari foarte schimbată.

CLEMENTINA : Nici eu nu știu cum mai arăt. (*Se duce în fața oglinzii să se examineze.*) Arăt groaznic. Dragă Ortansa, nu știu ce să mă fac, sînt momente cînd aș prefera să mor.

ORTANSA (*cu dușmănie*) : Gogu...

CLEMENTINA : Vrea să divorțeze. Zice că eu sînt o femeie superioară și o să mă recăsătoresc ușor. „Tu, Clementino, o să-ți refaci repede viața...” Așa-mi spune sistematic.

ORTANSA (*zîmbește cu amărăciune, înțelege suferința prietenei. O îmbrățișează cu afecțiune.*) Ei, Clementino, viața nu-i așa de simplă cum ne-o închipuim noi... Doamne, cît de naive eram, îmi vine să rîd cînd îmi amintesc... Nu știu, poate sînt eu o nebună, poate cer eu prea mult de la viață. Noi n-am avut noroc. Nici în dragoste, nici în alt domeniu. Ai auzit ce noroc a dat peste sclifosita aia de Beatrice ? A cîștigat o sută de mii de lei la loto...

CLEMENTINA (*incercînd să-și explice evenimentul*) : Da. Dar a fost o întîmplare.

ORTANSA (*se plimbă îngîndurată prin cameră*) : Și eu sufăr mult, foarte mult, Clementino. Stau și mă întreb : ce-o să se aleagă din viața mea ?

CLEMENTINA (*cu puțină tristețe și oarecare invidie*) : Tu ești iubită, Ortansa...

ORTANSA (*zîmbește amar. O mîngîie pe Clementina ca pe o copilă bună și naivă*) : Da, dar nu iubesc eu...

CLEMENTINA (*care bănuiește o dramă asemănătoare*) : Nu te lasă să te încadrezi în cîmpul muncii ?

ORTANSA : Nu, invers, draga mea... Mă bate la cap să lucrez undeva : „Du-te și muncește, Ortanso, dacă vrei să te mai strîng cu patimă în brațe...” De-atîtea ori mi-a spus să lucrez, a insistat atîta, încît simt că nu-l mai iubesc. Sentimentul dragostei nu-i ca celelalte sentimente, e mult mai complex. Pot să-ți și spun de ce nu-l mai iubesc. Cînd a venit cu pretențiile alea absurde, am simțit că mă înșală sufletește...

CLEMENTINA : Gogu s-a purtat dur cu mine. Mi-a spus că dacă nu mă retrag din cîmpul muncii, eu nu mai însemn nimic pentru el...

ORTANSA (*il descoperă pe Gogu*) : Te-a rugat Gogu să nu fii încadrată ? A insistat să nu mai lucrezi ?

CLEMENTINA : Da, Ortansa. A insistat...



ORTANSA (*încântată de Gogu*): A procedat ca un adevărat bărbat. Atunci ar trebui să fii fericită.

CLEMENTINA: M-am retras din cîmpul muncii, dar pe Gogu îl simt tot departe de mine. Degeaba m-am retras, Gogu tot nu mă iubește. Nu sînt nici salariată, nici fericită...

ORTANSA: E vina ta, Clementino. Tu nu știi să-l apreciezi pe Gogu. Gogu e foarte delicat. Trebuia să te retragi imediat, să nu tărăgănezi atîta. Emilian nu are delicatetea lui Gogu. Eu, Clementino, îl credeam altfel de om...

CLEMENTINA (*cu un ușor avînt romantic*): Mai drept? Mai bun?

ORTANSA (*preia avîntul Clementinei și-l ridică pe cele mai înalte culmi*): Mai descurcăreț, nu știu cum să-ți explic, Clementino, mai modern... mai francez... să-mi fi satisfăcut toate capriciile. Cînd l-am cunoscut prima oară, îmi vorbea de munca lui, de sedințe, activitatea obștească, situația internațională, revoluția culturală, păstrarea avutului obștesc.. adevărul... Giordano Bruno. Eu îl ascultam cu sufletul la gură, deși toate astea mă plictiseau de moarte. Voiam să-l cuceresc și, din cauza asta, ascultam cu atenție problema reducerii prețului de cost, problema păstrării avutului obștesc... Mă prefăceam că mă interesează... Eu sînt o biată femeie fără apărare... Trebuia să mă prefac, dar numai la Giordano Bruno nu-mi era mie capul. Dar n-aveam ce face, Clementino, trebuie să răbdăm. O femeie din zilele noastre, dacă vrea să sucească capul bărbaților, trebuie să țină seama de schimbările survenite. Dragă Clementina, au intervenit prea multe schimbări... E mai greu ca pe timpul burgheziei... Nu-i suficient să ai un trup frumos, îți trebuie și un suflet ca atare. Și puțină căldură sufletească... Și puțină dragoste de oameni... Și puțin respect pentru realizările regimului... Din cînd în cînd, adeziunea la un ideal superior. Trebuie să te preocupe munca bărbatului, să-i împărtășești aspirațiile. Dacă nu-i împărtășești aspirațiile, nu te invită nici la un

local. Dacă el crede în socialism, trebuie să crezi și tu ; oricum, e soțul tău... E foarte greu, Clementino. A trebuit să mă lupt ca să-l cuceresc pe Emilian, deși nu-mi prea plăcea felul lui de a fi. Când l-am luat de soț, aveam o singură speranță...

CLEMENTINA : O speranță ?

ORTANSA : Da. O mare speranță. Speram că nu e sincer în ce-mi spune... Lucra și atunci la controlul financiar și-mi tot spunea că el urăște pungășii. Credeam că vorbește și el așa, fiindcă așa se cere acum... Eram convinsă că, de fapt, mințea... ca să-mi facă mie plăcere. Și convingerea asta m-a atras spre el.

CLEMENTINA : Și ?

ORTANSA : M-a indus în eroare. (*Oftînd.*) E sincer, dragă, foarte sincer. Mi-e și lehamite cît de sincer e. (*Cu profund dispreț.*) Crede în ceea ce face. Am încercat să-l îndrept, să-i deschid capul. A încercat și biata maică-mea, și bietul taică-meu, care tu știi ce logică de fier are : „Măi Emilian, fii și tu mai culant, mai serviabil... Emilian ai trecut de treizeci de ani, nu mai ești un copil, mai închide și tu ochii“. Nu. Zice să mă schimb eu. (*Uimită de absurdul situației.*) Zice că el nu mai stă cu mama și cu tăticul. Auzi, dragă, ce aberații !

CLEMENTINA (*putere de analiză critică*) : Nu seamănă deloc cu Gogu.

ORTANSA : Cum o să semene cu Gogu ?! Sînt diferiți, Clementina, foarte diferiți. Aia de la serviciu l-au stricat pe Emilian. El avea un fond bun. Când l-am rugat să-mi facă un mic serviciu... nu era cine știe ce... știi ce mi-a răspuns ? „Dragă Ortansa, pur și simplu nu știu să fac intervenții“. — „Cum nu știi, dragă — m-am înfuriat și eu —, că doar ești bărbat în toată firea“. — „Nu știu — mi-a răspuns textual — nu știu ce mutră să fac, nu știu să discut pentru o intervenție, să dau un telefon pentru o intervenție, să aștept un om pentru o intervenție, să aștept un răspuns la o intervenție“. E nebun de

legat. *(Cu disperare.)* Om cu studii superioare, și să nu știe să facă o intervenție?!...

CLEMENTINA : Trebuie să-ți fie foarte greu...

ORTANSA : Ție pot să-ți spun... Nici mamei nu i-am spus totul. Ea, biata de ea, crede că sînt fericită. Ea nici nu bănuiește catastrofa... *(Izbucnește în plîns.)*

CLEMENTINA *(ii desface palmele)* : Nu plînge. Dacă Emilian te roagă să te schimbi, schimbă-te. O femeie trebuie să-și asculte bărbatul.

ORTANSA : Viața mea e un iad.

CLEMENTINA : Dacă Emilian îți cere să lucrezi, lucrează. Gogu mi-a cerut să nu lucrez. N-am mai lucrat.

ORTANSA *(revenindu-și parcă)* : Eu să mă schimb? Eu nu-s ca tine, Clementino, eu am un caracter voluntar... Eu am pretenții mari de la viață... Ceașuri întregi mă gîndesc ce-aș fi ajuns eu, cu trupul meu în Occident! Ce situație aș fi avut... Mulți bărbați inteligenți și bine făcuți și-ar fi risipit averile numai să-mi sărute picioarele. *(Își examinează trupul cu seriozitate.)* Spune și tu, Clementino, fii obiectivă. *(Își mîngîie sîni încet, protector. Tresare speriată, izbită de sentimentul nedreptății.)* Am sîni mici și duc o viață monotonă. Cu asemenea sîni, la Nisa, pe Coasta de Azur, dacă i-aș fi fluturat în stațiunile balneare de-acolo...

CLEMENTINA *(obiectivă)* : Tu ai un bust foarte frumos...

ORTANSA *(bătîndu-se peste șolduri)* : Aș fi înnebunit Europa... *(Cu fiecare mișcare a mîinilor, care alunecă de-a lungul trupului, descoperă o altă localitate balneară în care ar fi avut succes.)* Veneția, Taormina... Monte-Carlo, Baden-Baden... În fiecare zi aș fi auzit : „Ortansa, mi-ai intrat în sînge. Sînt conte, dar nu pot să trăiesc fără tine“. Aici, la noi, degeaba am eu un bust frumos. *(Înlăturînd o posibilă remarcă a Clementinei.)* Nu, n-aș fi devenit curvă, Clementino... Aș fi păstrat întotdeauna în adîncul sufletului un ideal spre care aș fi tinjit..

CLEMENTINA : Tu, Ortansa, ești o cerebrală, eu am alte trăsături caracteristice. Sînt mult mai sentimentală în raport cu tine. La Emilian nu te gîndești ? Ce-o să se întîmple cu el ?

ORTANSA : Eu mi-am făcut datoria. L-am rugat să se schimbe, să devină mai realist. Să lucreze la controlul financiar și să fie așa de puțin realist... Nu vrea să facă nimănui nici un serviciu, să pună o vorbă bună măcar. Ține la principiile lui mai mult decît la mine, care sînt un om viu, cu idei și sentimente. E o prostie ceea ce face el. A fost destulă vreme cinstit. Ei, pînă cînd s-o ducă tot așa ? El și-a făcut stagiul de om cinstit, acuma e rîndul altora să fie oameni de treabă... Nu vrea. Spune că el nu știe să fie decît om cinstit. Altceva nu știe. Auzi, ce nebun, Clementino. Zice că eu am concepții burgheze, că încă nu m-am debarasat. Auzi... debarasat ! Divină expresie...

CLEMENTINA : N-a zis că te lasă ?

ORTANSA (*superioară*) : Exclus ! I-am intrat în sînge... Omul ăsta nu poate să trăiască fără mine. Cred că s-ar sinucide dacă l-aș părăsi.

CLEMENTINA (*simplitate abuzivă*) : Și eu mă sinucid dacă Gogu nu se întoarce la căminul conjugal.

ORTANSA : Emilian e un tip slab, deși face pe grozavu ! Seamănă cu tine în privința asta. Mi-e și teamă să discut cu el. N-aș vrea să am pe conștiință viața unui salariat disciplinat. Dar n-am ce face. Trebuie să-mi trăiesc și eu viața... Chiar astăzi am să-i spun : „Stimate tovarășe Emilian, soția dumneavoastră, plină de influențe ale moralei burgheze, nu vă mai iubește...” Asta și este realitatea. Nu-l iubesc. Nu știe să facă mici servicii. Nu știe să spună anecdote. A încercat o dată — fiasco total. Nu știe să fie cinic. Țsta e bărbat ?

CLEMENTINA (*fericire tragică*) : Gogu e foarte cinic. (*Ortansa se plimbă prin cameră, aducîndu-și aminte de ceva, izbucnește în rîs*) : De ce rîzi, dragă ?

ORTANSA : O, n-are nici o importanță. Mă gîndeam la o prostie, ceva complet absurd... O să te crucești

cînd o să auzi. Știi cu cine m-aș fi potrivit eu ?  
(*După o scurtă pauză.*) Cu Gogu al tău...

CLEMENTINA (*rîde și ea, amuzată de absurditatea acestei idei*) : Zău că ești foarte comică... Ce-ți mai trece și ție prin cap ?! Ai și tu niște idei... (*Rîde cu gura pînă la urechi.*) Tu și cu Gogu !... Păi, toată ziua v-ați certa. Se ceartă el cu mine, care sînt mai salariată decît tine...

ORTANSA (*e de aceeași părere*) : Ne-am fi luat de păr în fiecare zi. Ar fi fost o nenorocire. Zic și eu așa, ca să mă amuz.

CLEMENTINA (*amuzîndu-se din toată inima*) : Ești o nebună, Ortanso. M-ai făcut să-mi uit necazul. Și zi așa, tu și Gogu...

ORTANSA (*bine dispusă*) : Am fi ajuns de rîsul lumii. Cred că-mi dădea cu ceva în cap. Pa, iubito. Ne-am mai înveselit și noi puțin... (*Pleacă.*)

CLEMENTINA (*singură izbucnește în rîs*) : Ce idei are Ortansa ! Ea și Gogu... Păi toată ziua s-ar fi certat ! Ce hazlie mai e și femeia asta ! (*Din ce în ce mai amuzată de absurdul situației.*) Gogu și Ortansa... (*Străluminată de o înțelegere sigură și dureroasă.*) Chiar așa o să fie. (*Disperată.*) Gogu și Ortansa !

CORTINA

## TABLOUL 2

Acasă la Emilian. Interior fără nimic deosebit

### SCENA 1

Emilian, Ortansa

(*Ortansa intră tristă și obosită în cameră. Il găsește pe Emilian citind ziarul.*)

EMILIAN (*se ridică în picioare*) : S-a întâmplat ceva ?

ORTANSA : Te rog să mă ierți. (*Îl mângâie matern.*) Ai să mă ierți ? Să nu mă judeci prea aspru.

EMILIAN (*rezonabil*) : Nu știu despre ce e vorba. Te rog să-mi spui despre ce este vorba și după aceea am să plîng sau am să rîd, după cum o să fie situația. Dacă o să fie de rîs, am să rîd, dacă o să fie de plîns, am să plîng...

ORTANSA (*îl părăsește pe Emilian, se retrage spre ușă, înfricoșată de ceea ce va urma. Emilian vrea să se apropie de ea, Ortansa îi face semn să nu se miște*) : Eu n-am nici o vină. Mă simt extrem de curată. Sînt altfel construită, Emilian. N-are rost să ne mințim. Încă de cînd eram mică detestam minciuna. ÎNu te iubesc. Trebuie să ne despărțim. Tu ți-ai găsit fericirea în muncă, dar eu... eu sînt femeie...

EMILIAN (*tace o secundă, apoi capătă o expresie calmă*) : Sînt perfect de acord. Înainteăm formele de divorț.

ORTANSA (*indignată de calmul bărbatului*) : Ai și ajuns la latura administrativă ? Nu-ți pare rău că totul s-a sfîrșit ? N-o să-ți fie greu fără mine ? De ce nu te gîndești puțin la situația grea în care te afli ?

EMILIAN (*nu știe despre ce e vorba*) : Care-i situația aia grea în care mă aflu ? Te rog să-mi explici.

ORTANSA (*jignită și indignată, se apropie de Emilian*) : Cum nu înțelegi situația ? Mă despart de tine în mod definitiv... N-o să mai fiu soția ta. „La revedere !“ — asta găsești tu să-mi spui într-o asemenea împrejurare ? Nu te gîndești la fericirea noastră distrusă ? Ce-o să spună lumea ? Colegii tăi de birou ? Ce-o să spună biata maică-ta, femeie bătrînă și suferindă ?! Vezi în ce situație nenorocită te găsești ?

EMILIAN : Care situație nenorocită, dragă Ortansa ? Mi-ai spus că nu mă iubești, că ești altfel construită. De ce ar trebui eu să iubesc un om care nu mă iubește ? Nu e nici o nenorocire, Ortanso. Absolut nici o nenorocire. E numai liniște și ordine... Adio. Și dacă e adio... atunci adio pentru totdeauna.

ORTANSA : Acum ți-ai găsit tu să recîți din poezi englezi ? Într-o asemenea clipă ?

EMILIAN : Ce vrei, dragă, de la mine ?! Așa sînt eu făcut... Dacă n-am de ce să sufăr, nu sufăr. Nu-mi curg lacrimile pe obraz. Sînt o fiară ! Altceva decît adio nu știu să-ți spun. Ce vrei să-ți spun ? (*Omeneste.*) Dă-mi tu o idee.

ORTANSA : După ce că ești rigid, mai ești și cinic ? Să-ți dau eu o idee ? Poate nu te mai iubesc din cauza ta... Poate tu m-ai adus în pragul divorțului. Nu mi-ai îndeplinit rugămințile mele, și rugămințile acelea nu veneau de la o străină, ci exact de la femeia pe care o strîngeai cu patimă în brațe. Înțeleg să nu intervii pentru străini, dar nici pentru propriul tău cumnat n-ai vrut să intervii.

EMILIAN : Nu știu ce e aia o intervenție, eu n-am nici o vină.

ORTANSA : Faci pe prostu ? Cum să nu știi ?

EMILIAN : Nu știu. Mi-ai explicat tu ceva, dar n-am înțeles.

ORTANSA : Îți mai explic o dată...

EMILIAN : Sînt greu de cap. N-o să pricep niciodată.

ORTANSA : Nu mă mai iubești, Emilian, dacă te exprimi așa. (*Sfortare dureroasă.*) Eu sînt Ortansa, soția ta...

EMILIAN (*cade pe gânduri*) : Ortansa, ai spus ? Am avut eu o nevastă cu numele ăsta ? Te-am și uitat. De mult te-am uitat. Trebuie să-mi fac nod la batistă ca să-mi aduc aminte de tine.

ORTANSA (*ingrozită*) : Nod la batistă ? Ce glumă vulgară ! Astea erau sentimentele tale ? Nod la batistă ? Și-ai tăcut ?!

EMILIAN : Am avut treabă pînă peste cap. Am fost silit să amîn rezolvarea problemelor personale. (*Amenințare ușoară.*) Acum sînt ceva mai liber...

ORTANSA : Noi ne-am iubit. Nu-ți amintești cînd colindam străzile ținîndu-ne strîns de mînă ?

EMILIAN : Am colindat noi doi străzile ținîndu-ne strîns de mînă ? Eu cu tine ? Străzile ? Parcurile ?

ORTANSA (*izbucnește pătimașă*) : Grădina Icoanei, Emilian. Parcul Ioanid, dragul meu... Mai fac o ultimă încercare. Intervino pentru propriul tău cumnat și am să cad imediat după aceea în brațele tale...

**EMILIAN** : Nu pot să intervin pentru o lichea. Nu e vina mea în chestia asta. Dacă era un om cinstit, mă duceam pînă la ministru. Există însă o soluție : să se facă om de treabă. Atunci am să intervin. Ce zici de soluția asta ?

**ORTANSA** (*din nou izbucnire pătimașă*) : Ești cinic, Emilian. Cum poți să pretinzi asta unui om cu părul alb ? Degeaba faci pe nebunul, Emilian. Despărțirea de mine te îngrozește, eu știu ce e în sufletul tău... Te supraestimezi în mod curent. (*Incepe să-și facă bagajele. Așteaptă ca Emilian s-o împiedice. După fiecare mișcare se uită la Emilian.*)

**EMILIAN** (*în loc s-o împiedice, o ajută să-și facă bagajele*) : Dragă, rochiile se pun deasupra, să nu se șifoneze...

**ORTANSA** (*il împinge ușor la o parte, cu o anume blândețe*) : Ești pur și simplu inconștient. (*Emilian vine cu un braț de rufe în mână. Ortansa le ia, cu un sentiment de uimire și de tristețe, și tot cu aceleași sentimente le înfundă în geamantan. Emilian vine cu un alt braț de rufe. Întinde Ortansei rufe. Ortansa nu vrea să le ia.*) Ce faci, Emilian, nu vrei să te gîndești la fericirea ta individuală ?

**EMILIAN** : Nu mă ține cu rufe în brațe.

**ORTANSA** (*ia rufele și le aruncă în geamantan*) : O să-ți fie dor de mine. O să regreti tu purtarea asta inumană. O să regreti tu principalitatea ta... O să-ți aduci aminte ce înseamnă o intervenție... O să mă rogi în genunchi să-ți redevin soție. (*Emilian se duce la birou și se apucă să citească un ziar. Ortansa îi smulge ziarul.*) Lasă presa cotidiană ! Te părăsesc pentru totdeauna, frunțașule pe ramură ! Te las singur, evidențiatule !

**EMILIAN** (*tare*) : În clipa grea a despărțirii citesc presa. (*Rezonabil.*) Dă-mi, dragă, ziarul, că e o știre care mă interesează.

**ORTANSA** : Faci pe nebunul cu mine ? Nu-ți dai seama că asta e un nonsens ? (*Tare.*) Sînt foarte frumoasă. Am un trup foarte frumos. Te rog să te uiți atent.



EMILIAN (*o examinează atent*): Ești foarte frumoasă.  
ORTANSA : Trupul ăsta n-o să mai fie al tău.

EMILIAN (*n-are nici o pretenție*): Sînt foarte fericit, Ortansa. Nici nu știi cît de fericit sînt, Ortansa, o să crezi că glumesc sau știu eu ce... Ai spus un lucru inteligent. Trupul tău o să fie al altuia. Alt bărbat, cu totul și cu totul alt bărbat, și nu eu, o să te strîngă în brațe. Nu eu, Ortansa. Alți bărbați se vor desfăta cu goliciunea trupului tău. Dar e normal...

ORTANSA : Normal, suflet de gheață?! Normal, canale?! Uită-te bine. Uite părul meu. (*Și-l flutură.*) Uite bustul meu. Șoldurile, picioarele. Uită-te bine, evidențiatule!

EMILIAN (*calm*): Și în luna asta am fost evidențiat.

ORTANSA : Sînt foarte sensibilă. Sînt plină de feminitate. Am simțul umorului. Sînt plină de viață. Știu să dansez perfect. (*Pune muzică. Dansează.*) Știu să vorbesc la telefon ca o adevărată femeie (*Culcată pe divan, vorbește la telefon.*) „Tu ești, Beatrice? Îți trimit un pupic“. Știu să primesc oaspeți: „Poftiți, poftiți înăuntru! Ce surpriză... Vai, ce mare s-a făcut Titel!“... Ce-i mai trebuie unui bărbat?

EMILIAN : O femeie...

ORTANSA (*cu geamantanul în mînă*): Eu nu sînt femeie? Uți că ți-am intrat în sînge?

EMILIAN : Am crezut că ești totuși o femeie cinstită. Cam burgheză, dar cinstită. Și dacă erai o femeie cinstită și mă părăseai, sufeream. Acuma, după ce ai arătat atît de limpede cine ești, de ce să sufăr? Pentru ce să sufăr?

ORTANSA : N-ai de ce să suferi?

EMILIAN : N-am nici un motiv. Pe cuvîntul meu de onoare.

ORTANSA : O să regreți tu expresiile astea! (*Pleacă.*)

## SCENA A 2-a

Emilian, Ortansa, Mama Ortansei, Tatăl Ortansei

*(La început, părinții Ortansei par a fi un singur personaj, apoi se despart, potrivit sarcinilor fiecăruia.)*

MAMA ORTANSEI

TATĂL ORTANSEI : Ce s-a întâmplat ?

EMILIAN : Nimic... Ortansa mă părăsește.

ORTANSA *(suferință demnă)* : Ne despărțim. O să rezolvăm mai târziu cu locuința.

MAMA ORTANSEI : Fiți copii inteligenți, Ortanso. Ascultă sfatul unei mame și pune geamantanul jos. Emilian, tu ești un om cult, nu lăsa fata să plece.

EMILIAN : Nu mă iubește. Ortansa a fost foarte sinceră...

TATĂL ORTANSEI *(cinic și autoritar)* : Ortansa ! Ai fost sinceră cu Emilian fără să-ți întrebi părinții ?! Mai fii o dată sinceră și spune-i că-l iubești...

ORTANSA *(demnă)* : Papa, eu nu pot trăi fără tandrețe. *(O sărută pe maică-sa. În dreptul tatălui întârzie puțin.)* Papa, iartă-mă dacă poți... *(Pleacă.)*

## SCENA A 3-a

Emilian, Tatăl Ortansei, Mama Ortansei

*(Cîteva secunde de tăcere apăsătoare.)*

MAMA ORTANSEI : Deși ai vederi de stînga, te iubesc ca pe copilul meu. Ți-e foarte greu, nu ? *(Își aduce și ea aminte.)* Dragostea aduce enorm de multă suferință... Ortansa se întoarce dacă o să-i ceri iertare. E pripită, dar e sensibilă.

TATĂL ORTANSEI : Știu cît ți-e de greu... Nu-i ușor să fii părăsit de o femeie atît de frumoasă cum e fiica mea. E o bijuterie. *(Își aduce și el aminte)*

*de ceva similar.)* Am cunoscut și eu chinurile pasiunii. Am stat și eu ceasuri întregi cu pistolul la tâmplă. *(Îl bate pe umăr.)* Să nu faci vreo prostie... Să nu te apuci să bei.

MAMA ORTANSEI : Ortansa e frumoasă, nu mi-e teamă de ea, ea găsește oricând un bărbat. La tine mă gândesc, de parcă ai fi copilul meu. Doamne, Dumnezeu !...

TATĂL ORTANSEI : Gândește-te și la Ortansa, ești în primul rînd mama Ortansei.

EMILIAN *(nu vede drama)* : Divorțăm !

TATĂL ORTANSEI *(zîmbind amar)* : Cum o să te desparti tu de Ortansa ? Fără Ortansa, viața o să ți se pară pustie... Vorbești prostii, iartă-mă că ți-e spus deschis.

MAMA ORTANSEI : Ești un ginere bun, dar fata își are sentimentele ei. Fii tare ! S-ar putea să te părăsească definitiv. Trebuie să fii gata pentru orice lovitură.

TATĂL ORTANSEI : Nu mai cobi și tu atîta. Cum vezi o nenorocire, cum te îngrași ca o prepeliță.

MAMA ORTANSEI *(încearcă să restabilească armonia)* : Eu nu cobesc, eu sînt optimistă. Ortansa îl iubeste pe Emilian. O să revină ea acasă. Eu, ca mamă, am o presimțire.

TATĂL ORTANSEI : Iluziile sînt primejdioase, dragă. De unde să știm noi ce-i în sufletul Ortansei ? *(Îl bate protector pe umăr pe Emilian.)* Lasă, măi băiete, nu te mai perpeli atîta, ia viața așa cum e...

EMILIAN : Chiar așa e ? Oare ce-o fi în sufletul Ortansei ?

MAMA ORTANSEI : Ortansa e o ființă stranie.

TATĂL ORTANSEI : Ortansa judecă viața ca o fetiță neștiutoare...

EMILIAN : A plecat Ortansa... Cine o să mai spună : „Eu seara nu beau decît un ceai“ ?

TATĂL ORTANSEI : Emilian, băiatule, să nu cazi în patima beției. Alcoolul e o soluție temporară.

EMILIAN *(nu vede nici o dramă dar, enervat de grija părinților Ortansei, începe să se comporte așa cum și-l închipuie aceștia. Capătă o expresie de om dis-*

*trus*) : Ortansa ? Oare ce-o fi în sufletul Ortansei ? N-o să-mi mai dea telefon la servicii între unsprezece și unsprezece și jumătate. Simt că mă înăbuș. Mamă-soacră, dă-mi te rog un pahar de apă. (*Mama Ortansei, plictisită și disprețuitoare, îi aduce un pahar de apă. Tatăl Ortansei îi smulge paharul și-l întinde lui Emilian, cu o privire plină de dragoste. Acesta bea puțină apă. Se plimbă disperat prin cameră.*) Ortanso, Ortanso, ce-ai făcut din mine ? (*Din când în când, trage cu ochiul la părinții Ortansei.*)

**MAMA ORTANSEI :** Emilian ! Fii bărbat ! Ce Dumnezeu ! O să fim iarăși fericiți toți patru laolaltă.

**TATĂL ORTANSEI** (*după ce observă că sarcina „decisivă“ a trecut pe seama soției*) : Vezi dacă te-ai purtat dur cu ea ! Te-a părăsit, mititica...

**EMILIAN** (*pătimaș, puternic, sfișietor*) : Mamă-soacră, dacă Ortansa nu se întoarce, mă sinucid ! Chiar în această locuință... chiar în locuința asta, mamă-soacră ! Ce spuneți, o să se întoarcă Ortansa ? (*Părinții Ortansei și-au îndeplinit misiunea, nu mai simt nevoia să fie două ființe doar aparent deosebite. În această clipă, părinții Ortansei stau strâns uniți, devin parcă o singură ființă. Părinții Ortansei tac.*) Tăceți ? (*Părinții Ortansei tac în continuare.*) Tăceți ? Nu-mi spuneți nimic ? Mă lăsați singur cu această suferință îngrozitoare ? (*Se îndreaptă dramatic spre mama Ortansei, dar, când ajunge în dreptul acesteia, se răzgîndește, și se prăbușește în brațele tatălui.*)

CORTINA

## ACTUL II

### TABLOUL 3 \*

Acasă la Vasilica. Un apartament obișnuit al unei femei copleșită de greutatea și plăcerile gospodăriei. Atmosferă de curățenie generală, covoarele făcute sul, mobilele cu fundul în sus, rufele la spălat etc., etc. În tot timpul discuției cu Emilian, Vasilica face o treabă, se duce la bucătărie, unde dă mîncarea în foc, calcă rufe etc., etc.

### SCENA 1

Vasilica, Emilian

VASILICA (*cu un vraf de rufe în brațe*) : Ce-i cu tine, măi băiatule ?

EMILIAN : Sufăr. Mă zbućium. Nu se vede că mă zbućium ?

VASILICA : Nu se vede. Ești roșu la față...

EMILIAN : Și ce dacă sînt roșu la față ? N-am voie să sufăr ?

VASILICA : Stai puțin. Cred că dă ciorba în foc...

EMILIAN (*așteaptă solemn.*)

VASILICA (*cu lingura în mînă*) : A ieșit grozavă... Sigur că ai... La birou arătai însă fericit...

EMILIAN : Eu arătam fericit la birou ?

VASILICA : Da. Credeam că ți-a născut nevasta.

\* Scena 1 și scena a 3-a, diferite față de textul apărut în 1973, în volumul de la „Cartea Românească”, sînt refăcute de autor pentru reprezentările ulterioare ale piesei și definitivate pentru acest volum. (n.ed.).

EMILIAN : A mea ?

VASILICA : A ta.

EMILIAN : Copii ? Să-și strice ea silueta ? Nu-și strică ea silueta.

VASILICA : În concluzie ? E lată rău ?

EMILIAN : Soția mea legitimă a părăsit domiciliul conjugal. S-a dus. S-a dus...

VASILICA : Ai iubit-o ? O iubești ?

EMILIAN : Am cunoscut-o la talcioc.

VASILICA : Lasă unde ai cunoscut-o. Ai iubit-o ? O iubești ?

EMILIAN : Da... Am iubit-o...

VASILICA : E frumoasă ?

EMILIAN : Înaltă, superbă. Sustinea că suferă de singurătate. Că e o ostracizată, asta e chiar expresia ei, că n-are pe nimeni. Că îi vine să plece în alte localități. Că în condițiile noastre e greu să fii curtezană, că e singură... Degeaba ești superbă, dacă n-ai condiții. Se simțea foarte singură. Sărăcuța de ea... Sărăcuțul de mine...

VASILICA : Și ?

EMILIAN : Cum și ? Și atunci, pocăită, învinsă, ce și-a zis, ia să mă amorezez eu...

VASILICA : Și te-ai amorezat și tu ?

EMILIAN : Da. M-am amorezat și eu...

VASILICA : Și nu s-a simțit bine cu tine ?

EMILIAN : Sexual, da, moral ba. Îmi reproșa...

VASILICA : Sexual, da, nu fi obraznic, lasă asta, nu fi îngîmfat... Ce-ți reproșa ?

EMILIAN : Că nu știu să fiu bărbat briant. Că nu știu să mă descurc. Cîteodată, plîngea, plîngea, și-mi spunea, îmbrîncindu-mă în sărutări : „Nu mai sînt briganzi, nu mai sînt aventurieri. S-au dus. S-au dus...”

VASILICA : Și s-a dus și ea...

EMILIAN : S-a dus... S-a dus...

VASILICA : Și părinții ? Părinții soției...

EMILIAN : Și ei se simt singuri... Că nu mai e ce-a fost... Și să n-o las pe Ortansa, chiar dacă s-a dus din amor cu un prăpădit izolat, care regretă că

n-ai condiții sau ai condiții, s-o iert, că așa se ierta înainte.

VASILICA : Și tu ?

EMILIAN : Eu mă gîndesc să sufăr...

VASILICA : De ce să suferi ? Îți pare rău că ți-a fugit nevasta ?

EMILIAN : Nu. Mă bucur. Mă bucur foarte mult...

VASILICA : Atunci ?

EMILIAN : Trebuie să sufăr...

VASILICA : Pentru ce să suferi ? Pentru niște derbedei care se vaită, care se smiorcăie, că nu mai au vad ?

EMILIAN : Trebuie să sufăr.

VASILICA : Uiți că era cît pe aici să-ți fiu nevastă...

EMILIAN : A fost o clipă de rătăcire, am fost la un pas de fericire. Dacă atunci, la Covasna...

VASILICA : Ce-a fost, a fost... Lasă trecutul, lasă Covasna, lasă cercetările și excursiile. Vrei să-ți păstrezi totuși o amintire frumoasă ?

EMILIAN : Vreau. Neapărat.

VASILICA : Atunci suferă.

EMILIAN : Am să sufăr.

VASILICA : Dar în bătaie de joc..

EMILIAN : Ura ! Ai perfectă dreptate. Am să sufăr în bătaie de joc ! *(Pleacă.)*

VASILICA : Unde te duci ?

EMILIAN : Cum unde mă duc ? Mă duc să-ți îndeplinesc dorința... Mă duc să-mi trăiesc suferința.

VASILICA : Cum ? Concret ?

EMILIAN : Mă duc să-mi înec amarul în vin...

#### SCENA A 2-a

În grădina restaurantului. Gogu, Ospătarul, apoi Emilian

GOGU *(către Ospătar)* : Domnu' arhitect, dă-mi un coniac mic. *(După o pauză.)* Ai fost atent ? Ai văzut cîtă căldură omenească degajă vocea mea ? Cîtă pasiune reală... Am un suflet de copil.

**OSPĂTARUL** (*ii aduce coniacul*) : Sînteți un mare șmecher... Iertați-mă, s-ar putea să fie o simplă presupunere.

**GOGU** (*cu chef de vorbă*) : Vezi că sînt șmecher ? Păi nu vezi ce repede reacționez eu, ce suflet vibrant am ? Acu o secundă te-am jignit și acuma îmi și pare rău. Mi-ai spus că sînt șmecher. Gata, m-a și durut.

**OSPĂTARUL** : Sînteți un mare șmecher, domnule. Dacă vă mai uitați așa la mine, încep să cred că nu e o simplă presupunere.

(*Emilian își face apariția. Se așează la o masă. Ospătarul se îndreaptă spre el.*)

**OSPĂTARUL** : Ce doriți ?

**EMILIAN** (*disperat și politicos*) : Vreau să-mi înec amarul în vin. Dar spune-mi dumneata cum să-mi înec amarul, ce să spun, cum să bat cu pumnul în masă.

**OSPĂTARUL** : Durerea aparține clientului. Noi n-avem decît băutura.

**GOGU** (*il dă la o parte pe Ospătar cu o mișcare leneșă. Apare în fața lui Emilian cu paharul în mînă*) : Nu emiteți încă judecăți definitive asupra mea. Așteptați o clipă și devin și eu om... Ambiția mea cea mare e să fiu om. Trebuie să-mi amintesc gesturile caracteristice. Am un mare defect, nu prea am memorie... La un moment dat, se pusese problema să mîngii pe cineva, un om foarte apropiat. Ființa aceea apropiată mă privea drept în ochi, aștepta s-o mîngii. Eu știam numai că, în general, se mîngie desigur ființele apropiate, mamele, de pildă. Dar eu nu știam ce să fac, cum s-o mîngii, ce să-i spun... Uitasem...

**EMILIAN** (*interesat*) : Și, nu s-a supărat ființa aceea apropiată ?

**GOGU** : Aici e grozăvia, domnule... A vrut să se supere, să-mi spună ceva tare, dar și ea uitase să se supere. A vrut să plece indignată, dar n-a știut cum. (*După o scurtă pauză, foarte amical.*) Cîrpă, nu ?



EMILIAN : Cine ?

GOGU (*știe el ce știe*) : Cum cine ? Dama pentru care suferi ! (*Ospătarul aduce o sticlă de vin. Gogu o cercetează cu ochi de expert.*) Am avut dreptate. Vin de Drăgășani. Vin de Drăgășani se bea în caz de neplăceri amoroase. Pentru neplăceri la serviciu se bea Muscat-Otonel. Ia spune, e o cîrpă, nu ?

EMILIAN : Nu. Nu e o cîrpă. E o zdreanță...

GOGU (*concesiv*) : Și așa e bine... Dacă e zdreanță, trebuie să suferi pentru ea. Merită ! Probabil că-i frumoasă, naturală, temperamentală, ca o tigroaică, necredincioasă...

EMILIAN : Da, e o tigroaică infidelă. M-a înșelat cu un alt bărbat. Unul care nici măcar nu seamănă cu mine...

GOGU (*se ridică în picioare*) : O clipă, te rog, ai puțină răbdare. Stai puțin, că-ți înțeleg durerea... Trebuie numai să-mi aduc aminte. Suferi, nu e așa ? Dacă ai răbdare, îți explic eu de unde vine suferința asta. Era cu tine femeia, o strîngeai, cum e și natural, de altfel, la pieptul tău... acuma e cu altul ; asta-i diferența ? Cînd era cu tine, o strîngeai tu în brațe, acuma n-o mai strîngi tu în brațe, ci respectivul.

EMILIAN (*e încîntat că are prilejul să-și trăiască „drama“*). *Cade cu capul pe masă*) : Respectivul, respectivul ! Îmi vine să-mi iau lumea în cap...

GOGU (*dezamăgit*) : Ar trebui să te sinucizi.

EMILIAN (*se trezește bruse*) : Să mă sinucid fiindcă nu mă iubește ? Cum se numește așa ceva ?

GOGU : Patimă oarbă, domnule !

EMILIAN (*dă din umeri*) : Nu știu ce e aia patimă oarbă. Poate știam, dar am uitat. De-aia beau, vreau să-mi amintesc... (*Trîntește paharul.*) Dar nu reușesc. Vreau să știu ce e aia patimă oarbă.

GOGU (*iși amintește foarte bine*) : Cum, domnule, nu-ți amintești ? E ceva foarte normal. E ceva foarte omenesc. O femeie e stricată, te înșeală pe toate drumurile, cu cine se nimerește, și tu o iubești așa cum e, nu poți să ți-o smulgi din suflet, îi cazii în genunchi.

EMILIAN : Nu-mi amintesc de așa ceva : ea te înșeală și tu îi cazii în genunchi ? Ea te înșeală, tu o iubești... Dar relațiile cu o femeie care nu te înșeală ?...

GOGU : Ar fi absurd. De ce să nu te înșele ? Asta nu-mi amintesc eu... Dacă nu ești acasă în timpul ăla, de ce să nu te înșele ? Ce vrei să faci ? Să croșeteze ? Să citească o carte ?

EMILIAN : Nu ne înțelegem. Ce-am uitat eu, ții dumneata minte. Și ce-ai uitat dumneata, țin eu minte.

GOGU : Așa este. Dar eu sînt fericit...

EMILIAN : Aveți satisfacții în muncă ?

GOGU (*se uită îngrozit*) : Ce-s alea satisfacții în muncă ? E pentru prima oară cînd aud așa ceva. Munca mă plictisește și mă obosește. Nu, domnule, n-am, cum ai spus dumneata, satisfacții în muncă, dar sînt fericit. Cu alte cuvinte, am sentimentul că n-o să dau de dracu — cel puțin deocamdată. (*Simplu.*) Nu e oare asta fericirea ?

EMILIAN (*încordat*) : Nu înțeleg ce spuneți...

GOGU : Asta se numește fericirea, cel puțin pentru mine ; sînt băiat subțire, nu generalizez. Sentimentul că cel puțin deocamdată n-am să dau de dracu. După fericirea asta, a venit altă fericire. A venit sentimentul ăla sublim... dragostea. Și-a părăsit bărbatul pentru mine. „Poate n-ai principii — mi-a spus copila —, dar ai un ce anume“. Trebuie s-o cunoști. O cheamă Ortansa. O cunoaște tot Bucureștiul...

EMILIAN (*sincer*) : Ortansa ? N-am auzit niciodată de o femeie cu numele ăsta...

GOGU : Înaltă, voinică, splendid exemplar.

EMILIAN (*iși încordează memoria*) : Ortansa ați spus ? Ortansa ? N-o cunosc...

GOGU : O cunoști, n-o cunoști, eu îți spun că o cheamă Ortansa. Dar totuși, nu sînt pe deplin fericit. Vezi ce repede am trecut de la o stare la alta ? Nu mi-e teamă de moarte. Nu mi-e teamă de bătrînețe.

EMILIAN : Bolile ?

GOGU : Bolile vin mai târziu. Controlul financiar. De asta nimeni nu scapă... (*Resemnat.*) Așa e în firea omului.

EMILIAN : Nu tuturor oamenilor le este teamă de controlul financiar.

GOGU (*sare înfricoșat*) : Cum adică ? Nu sîntem toți supuși aceluiași legi ? Nu toți ne naștem, trăim și sîntem urmăriți de controlul financiar ? Nu cunosc un sentiment mai omenesc decît frica de controlul financiar. Sînt unii care scapă ?

EMILIAN : Sînt. Oamenii cinstiți.

GOGU (*îl privește încrunțat*) : Cum adică ? Cine sînt ăștia ? Unde trăiesc ? Cu ce se hrănesc ? Ce vor ?

EMILIAN (*încercare zadarnică*) : Cum să vă explic... Cineva care trăiește din munca lui...

GOGU : Din munca lui ? De ce să trăiască din munca lui ? De ce să nu trăiască din munca altora ? Taicămeu a trăit din munca a o mie de muncitori, și a murit cu surîsul pe buze... împăcat și fericit. A jefuit pe alții, dar s-a gîndit și la fericirea lui... Ajunge cu amintirile. Amintirile sînt niște biciușți care te zoresc spre moarte. Apropo, ce spui de complexitatea vieții ? Fostul bărbat al Ortansei lucrează chiar la controlul financiar...

EMILIAN : Grozavă chestie... Tocmai la controlul financiar ! Și de ce e asta un mare noroc ?

GOGU : Faceți și dumneavoastră legătura. Ce, n-aveți putere de asociație ? E nebun după ea, e în stare de orice.

EMILIAN (*amuzat*) : De orice ? E în stare de orice ?

GOGU : Absolut orice. Dacă se ocupă el de cazul meu, scap. Dacă am norocul ăsta, gata, sînt un om făcut. Îi spun doar atîta individului : „Închide ochii și ți-o dau pe Ortansa. Ia-o...”

EMILIAN : Cum adică, să închidă ochii ?

GOGU : Greu mai ești de cap, domnule ! Ciudată ființă mai ești ! Mușamalizează afacerea...

EMILIAN (*vrea să înțeleagă*) : Cum adică mușamalizează afacerea ?

GOGU : Mușamalizează afacerea, ce dracu, nici atîta lucru nu știi ? Se face că nu vede... Și apare Ortansa cu obrazul ei catifelat.

EMILIAN : Și i-o dai pe Ortansa ?

GOGU (*onestitate profesională, în limitele ticăloșiei*) : I-o dau, i-o dau. Eu sînt om de cuvînt. Pînă atunci, mă și plictisesc de femeie. Am eu grijă să mă plictisesc de ea pînă atunci... Totul e foarte bine calculat. Ca să fie o chestie mai omenească, am să și sufăr puțin la despărțire. Așa e și frumos. Am iubit-o, trebuie să și sufăr puțin.

EMILIAN : Și dacă nu... mușamalizează afacerea ?

GOGU (*ride*) : Dar ce poți să faci cu o afacere decît s-o mușamalizezi ? Unu' face o afacere, altu' îl ajută, altu' intră în combinație pe parcurs, altu' închide ochii... De aici a pornit necesitatea de a fi mai mulți oameni, milioane, chiar, altfel era de ajuns un singur om pe toată suprafața globului. Crezi că renunță el la Ortansa ? Mai ușor renunță la onoare decît la Ortansa...

EMILIAN (*vrea să-i afle numele ; politicoș*) : Cu cine am avut onoarea ?

GOGU : Numele meu ? Ce importanță are ? Am uitat de mult. Îmi pare foarte rău. Am să mă despart de dumneavoastră ca un om adevărat. Dacă-mi întindeți mîna, vi-o strîng cu căldură. (*Emilian nu-i întinde mîna. Amestec de fericire și durere din partea lui Gogu*). Nu vreți să dați mîna cu mine ? Asta înseamnă că m-ați jignit... A, vedeți ce ușor îmi dau seama cînd cineva mă jignește ? (*Pleacă împleticindu-se.*)

### SCENA A 3-a

Emilian, Vasilica

(*Tot la Vasilica acasă. Curățenia și-a atins apogeul. Vasilica muncește, calcă cu disperare.*)

VASILICA : Ți-ai înecat amarul în vin ?

EMILIAN : Mi l-am înecat, mi l-am înecat... Vinul a fost o poșircă, însă amarul mi l-am înecat.

VASILICA (*în timp ce se pregătește să calce*) : Și...

EMILIAN : Și mi-am descoperit și rivalul. Ca figură, nu ca nume.

VASILICA : Da ? E mușchiulos ? E superb ?

EMILIAN : Un nenorocit care de-abia își duce cobilița. De frică s-a apucat de femei și vinuri proaste... Și el suferă de singurătate. Că deși e aventurier autentic, nimeni nu-i oferă încredere. Că ar vrea să acționeze departe, cât mai departe... Că dacă e nevoie se duce și la Hong-Kong. Să fure. E convins însă...

VASILICA : De ce e convins ?

EMILIAN : Mi-e rușine să spun.

VASILICA : Dacă mie nu mi-e rușine să te întreb, nici ție nu trebuie să-ți fie rușine să-mi răspunzi. De ce e convins ?

EMILIAN (*izbucnește în râs.*)

VASILICA : Nu râde ca proasta în târg... De ce e convins ?

EMILIAN (*stăpînindu-și cu greu râsul*) : E convins că...

VASILICA : Că ce ?

EMILIAN : Hai, că mor de râs. Că eu, de dragul Ortansei, eu am să închid ochii, n-am să dau cu el de pământ. Spun și eu ca poetul. Cîtă singurătate, cîtă hoție, cîtă trufie...

VASILICA (*cu un ac în gură*) : E prost... Habar n-are pe ce lume trăiește... Ia te uită la el, mititelul... mușchiulosul... Nu m-ai iubit cu patimă cînd trebuia, la momentul oportun... Însă știu că ești foarte corect.

EMILIAN : Auzi, nenorocitul ! E convins că pentru Ortansa aș admite ca un individ să fure din banii statului. O să vadă el că nu e așa.

VASILICA : Ai grijă cum cazi în genunchi în fața Ortansei, să nu-ți mototolești pantalonii...

EMILIAN (*energic*) : La revedere, Vasilica ! Mă duc să cad în genunchi înaintea Ortansei și să aflu numele delapidatorului. (*După puțin, Emilian se în-*

*toarce.*) Ce dracu am să fac? Tare mi-e teamă că n-am s-o recunosc pe Ortansa. Cum îmi dau seama că e ea, dacă nu mai știi nici cum arată la față? E blondă, e brunetă, e mică de statură, e înaltă?... Ia spune-mi tu, cum arată?

VASILICA : Ortansa ? (*Dă din umeri.*)

EMILIAN : Spune-mi cum arată. Vrei să cad în genunchi în fața alteia ?

#### CORTINA

### TABLOUL 4

#### SCENA 1

Noua locuință a Ortansei. Emilian, Ortansa

EMILIAN (*o recunoaște, în cele din urmă, pe Ortansa. Totuși, nu e foarte sigur. Aleargă după ea*) : Dacă nu vă supărați, dumneavoastră ați fost soția mea ?

ORTANSA (*stăpînă pe situație*) : Te faci că nu mă cunoști ? (*Se îndepărtează.*)

EMILIAN (*aleargă după Ortansa*) : Ortansa, nu-mi distruge viața pe o perioadă îndelungată !... (*Ortansa ajunge în fața noii sale locuințe, vrea să închidă poarta. Emilian se împotrivește.*)

ORTANSA : Între noi, totul s-a sfîrșit... N-avem ce să ne mai spunem.

EMILIAN (*suferință dulce*) : Vreau cel puțin să te mai văd o dată... Atîta îți cer, Ortansa... E minimum ce-ți cer. Să-ți mai admir o dată chipul tău frumos...

ORTANSA (*stingherită de pasiunea bărbatului*) : Se uită lumea la noi... Stăpînește-ți durerea... (*Mai familiară.*) Spune-mi mai bine ce face mămica, tăticul...

EMILIAN (*durere calmă*) : Bine, Ortansa. La toți ne este dor de tine. Te așteptăm...

ORTANSA : Trimite-le complimente din partea mea. Ar fi bine să-ți găsești o altă locuință... (*Vrea să plece.*)

EMILIAN (*n-o lasă să plece*) : Nu pleca, Ortansa. (*Pă-timaș.*) Mai stai aproximativ două-trei minute... (*Dureroase aduceri aminte.*) Pot să-ți mîngii părul tău mătăsos ?

ORTANSA (*credincioasă unei sincere iubiri*) : Nu-ți mai aparțin...

EMILIAN (*înțelegere bruscă a unui adevăr dureros*) : Da. Ai dreptate, Ortansa.

ORTANSA (*din nevoia de a-și gusta victoria*) : De, Emilian... Cine e principalul vinovat ? Ai crezut că poți să trăiești fără mine... că dacă sînt o burgheză o să mă uiți ușor. Eu ți-am atras atenția. (*Vagi păreri de rău.*) Dacă nu erai așa rigid, poate eram și acum soția ta...

EMILIAN (*zdrobit*) : A fost o copilărie...

ORTANSA : Suportă consecințele.

EMILIAN : Sînt prea mari. Nu pot. (*Tace brusc. Devine apatic. E limpede că nu la Ortansa se gîndește.*)

ORTANSA : De ce taci ?

EMILIAN (*își încordează atenția*) : Da, Ortansa... Asta voiam să-ți spun. Te iubesc, în ciuda laturilor tale negative. (*Tace din nou. După o pauză destul de vizibilă.*) Te iubesc așa cum ești.

ORTANSA : N-ai vrut să te schimbi, Emilian... Cîte servicii te-am rugat să-mi faci, pe toate mi le-ai refuzat, n-ai vrut să-mi înțelegi sufletul... Cîte intervenții te-am rugat, pe toate mi le-ai respins, n-ai vrut să înțelegi că sînt și eu o femeie care vrea să fie fericită...

EMILIAN (*durere insuportabilă*) : Nu-mi distruge viața !

ORTANSA : Tu ți-ai distrus-o, Emilian, nu eu. La început am crezut în tine. Am crezut că o să te schimbi, că o să devii alt om, că o să închizi și tu ochii, așa cum fac și alții. Am crezut că ai să mușamalizezi și tu diverse afaceri, dar n-ai mușamalizat nimic, Emilian... Am trăit împreună aproape doi ani de

zile, și n-ai mușamalizat nici o afacere. Și doar erai soțul meu...

EMILIAN (*iși aduce aminte de ceva*): Vreau să mergem sus!

ORTANSA (*demnă*): Ce să căutăm sus?

EMILIAN: Cum, ce să căutăm sus? Vreau să cad în genunchi în fața ta... (*Ortansa, cu o ușoară înclinare a capului, îi admite rugămintea. Emilian merge în urma ei. Tăcere încordată. Ortansa deschide camera. Emilian inspectează încăperea, în căutarea unui loc mai potrivit. Cade în genunchi. Amestec de pasiune și grijă pentru dunga pantalonilor.*) Ortansa! Cere-mi orice, Ortansa... Sînt dispus la concesi, Ortansa. (*Disperat.*) Concesi, iubito, concesi...

ORTANSA (*demonică*): La plecare m-ai ajutat să fac bagajele... Ridică-te, evidențiatule!

EMILIAN: Nu mă ridic, Ortansa. Aici rămîn pînă cînd ai să mă iubești din nou, cu aceeași dragoste curată.

ORTANSA (*în fața oglinzii*): Prea tîrziu ți-ai dat seama ce reprezint eu în viața ta...

EMILIAN (*presimțire sumbră*): S-a produs ireparabilul?...

ORTANSA (*se întoarce spre Emilian*): Nu te mai iubesc...

EMILIAN (*se tirăște în genunchi în fața Ortansei*): Nu spune cuvîntul ăsta groaznic. (*Ultima implorare.*) Nu, Ortansa!

ORTANSA: E purul adevăr!

EMILIAN: Adevărul, Ortansa? Nu vreau adevărul. Minte-mă, Ortansa... Spune-mi că mă iubești, chiar dacă în adîncul sufletului ai cu totul altă părere. E așa de greu, Ortansa?

ORTANSA: Imposibil. Eu spun numai ce gîndesc. Te detest, Emilian. (*Pătimaș.*) Lucrezi la controlul financiar de atîta amar de vreme și n-ai făcut nici o afacere... Dar nici una măcar! Ce fel de om ești tu, Emilian? Ce fel de suflet ai? Ce vrei tu de la viață? Cu ce drept îmi spui că mă iubești? Nu mă meriți, Emilian. Iubesc pe altul!

EMILIAN (*interesat*): Cum se numește?



ORTANSA (cu demnitate) : Numele lui e Gogu Scarlet. (Emilian fuge. Ortansa după el, pe scări.) Să rămânem prieteni, Emilian...

## CORTINA

## TABLOUL 5

Peronul gării. Un tren de curînd sosit. Obişnuita animație din preajma sosirii trenurilor.

## SCENA 1

Clementina, Gogu

(Clementina își face cu greu loc prin mulțimea călătorilor. Orice mișcare îi solicită mari eforturi. Trebuie subliniate foarte limpede, în această scenă, greutatea și inconvenientele de tot felul pe care biata femeie le întâmpină la tot pasul. Clementina vrea să-i comunice iubitului ceva foarte important, dar parcă totul îi stă împotriva. Disperată, Clementina examinează cu luare aminte ferestrele vagoanelor, în căutarea lui Gogu, suportînd pentru aceasta priviri enervate, ghionturi și imbrînceli. Claritatea țelului îi ușurează însă soarta. În sfîrșit, l-a descoperit pe Gogu la fereastra unui vagon. E foarte emoționată.)

CLEMENTINA (strigă de fericire) : Gogule ! (Fereastra unde se află Gogu e acoperită însă de un grup de călători veseli. Clementina mai să izbucnească în plîns. E împinsă violent la o parte, dar cu multă bărbăție încearcă să se apropie iarăși de fereastră. Nu reușește. Strigăt de disperare) Gogule ! Nu mă observi, Gogule ! (Gogu se dă jos. Clementina ob-

servă asta ceva mai tirziu. Fuge spre el.) Gogule ! (Un grup de călători o aruncă iarăși înapoi. Clementina pornește iar lupta.) Iubitul meu, e ceva foarte urgent. Iartă-mă, Gogule, am fost o proastă... Sînt dispusă să fac concesii, Gogule. (Tocmai atunci apare un călător grăbit, încărcat cu tot felul de geamantane. Se mărește din nou distanța dintre Clementina și Gogu. Clementina își exprimă cu voce tare punctele de vedere, pentru ca bărbatul să observe schimbările survenite în sufletul ei, în ultimul timp, și să admită astfel să stea de vorbă cu dînsa. Ea știe acum ce așteaptă Gogu de la ea... Cu o voce puternică, dar mai ales foarte limpede.) Gogule, sînt de acord cu felul tău de a fi. N-am să-ți mai pun anumite întrebări. N-am să te mai judec, Gogule. (Un huruit îi acoperă glasul. Destinul i se arată iarăși potrivit. Clementina vrea ca suferința ei să fie mai puternică decît acel huruit groaznic. O scurtă întrecere între suferința Clementinei și acel huruit.) Gogule, sînt dispusă la concesii, mă auzi, Gogule ? (Din nou huruitul acela groaznic. Din nou dorința Clementinei de a-l domina prin vocea ei strangulată de suferință.) Gogule, sînt dispusă la concesii, mă auzi, Gogule ? (Gogu n-o vede sau se preface că n-o vede. Animația s-a mai domolit. Distanța dintre Clementina și Gogu s-a mai mișcorat. Clementina încearcă să-l oprească pe Gogu. Voce limpede, duioasă, puternică.) Unde te duci, Gogule ? Întoarce-te la Clementina, Gogule ! Nu mai sînt aia pe care o cunoști tu. Am fost o gîscă cînd te-am contrazis, Gogule. Nu mai am principii, Gogule... Nu-mi mai pare rău că nu-s în cîmpul muncii. (Gogu ajunge în fața unui taxi. Tocmai cînd vrea să se urce, Clementina se apropie.) Nu mă auzi, Gogule ? (Gogu vrea să închidă portiera mașinii. Clementina nu-l lasă.) Ascultă-mă, Gogule, și după aceea pleci... Stai puțin de vorbă. Acum sînt pe gustul tău. O să fim fericiți, Gogule !

GOGU : Aparatul taxează...

CLEMENTINA (*arată poșeta*): Banii n-au importanță.  
Plătesc eu suma respectivă.

GOGU (*cu energie*): Arată-mi pantofii, Clementina.

CLEMENTINA (*iși ascunde picioarele*): Nu mă judeca după pantofi, Gogule!

GOGU: Spuneai că te-ai schimbat, că ai alte concepții.  
(*Tiranic.*) Arată-mi pantofii dacă vrei să stăm de vorbă...

CLEMENTINA: Nu e ceva concludent.

GOGU: Arată-mi pantofii!

CLEMENTINA (*ii arată, cu multă durere, implorindu-l s-o ierte și s-o înțeleagă*): Totuși, m-am schimbat, Gogule. Mi-am revizuit viața.

GOGU (*ii inspectează încălțămîntea*): Mincinoaso! Fă-tarnico! Tot nu vrei să porți pantofii pe care ți i-am făcut cadou de ziua ta onomastică! Rămii la părerile tale? Ai considerente subiective?

CLEMENTINA (*disperată*): Din neglijență, Gogule, nu din convingere... Parcă e un făcut, de câte ori vreau să-i iau, nu-i găsesc. (*Patetică.*) Îți jur că din neglijență, iubitul! (*Gogu o îmbrînțește cu putere. Închide furios portiera mașinii. Clementina, disperată, cade în genunchi.*) Gogule! Din neglijență, Gogule.

#### SCENA A 2-a

Aceiași decor ca în tabloul 4. Locuința Ortansei. Garsoniera, scările, poarta. Gogu singur

GOGU (*stă tolănit pe pat, cu mâinile sub cap*): Oare ce-o fi făcînd Ortansa? (*Zimbește unei amintiri.*) De obicei, la ora asta se întoarce de la coafor și traversează bulevardul Magheru... (*Admiră fotografia Ortansei.*) Ce ochi frumoși, cîtă căldură degajă... (*Aude pași pe scări. Gogu tresare.*) Sînt pașii Ortansei... (*Se dă jos din pat. Deschide larg ușa. Se întoarce abătut. Își afundă capul în pernă.*) Ortansa, Ortansa, de ce nu ești punctuală? (*Se dă*

iarăși jos din pat. Se plimbă neliniștit prin cameră. *Iși aduce aminte de ceva. Se îndreaptă spre telefon.*) Ortansa nu-i la tine? Poți să mi-o dai puțin la telefon? *(Neliniștit.)* Ortansa, ce-i cu tine, iubito? A trebuit să vinzi bluzele la un preț convenabil? E normal, iubito... Ce fac eu? *(Zimbește.)* M-am întors de la gară... Într-un sens mai profund? Te iubesc ca un nebun!!! A, nu, nu... N-a venit controlul... Nu, iubita mea... Nu, iubita mea, n-a venit... Dacă aș muri pentru tine? Evident! *(Închide telefonul. Într-o clipă de extaz, deschide larg ferestrele.)* Anotimpul ăsta e cunoscut sub numele de primăvară... *(Întinde mâna spre o creangă de liliac, o trage înăuntru și o miroase îndelung. Sincer mirat.)* Iată că mai sînt totuși om, nu mi-am pierdut chiar toate trăsăturile caracteristice. În cîte combinații necurate m-am băgat, și totuși, mirosul de liliac mă tulbură ca pe vremea cînd eram cîstîtit... *(Mirat și încîntat de marea lui descoperire.)* Nu sînt o fiară, cum cred unii, sînt și eu un om ca toți ceilalți. De fapt, nu-i chiar așa de greu să fii om, pretențiile nu-s prea mari. *(Cu creanga de liliac în mînă.)* Natura o trăiesc din plin. *(Sec, contabilicește.)* Venirea primăverii mă tulbură. *(Sforțîndu-se să-și aducă aminte.)* Prezența unui copil mă emoționează profund, îi mîngîi creștetul capului și-l întreb: „Mă, puștiule, cum te cheamă pe tine?” Iubesc o femeie tînă și frumoasă. S-ar putea s-o pierd și acest lucru m-ar afecta profund. Nu mi-ar părea bine. Mi-ar părea rău. Da, chiar în situația de acum, uite, Ortansa a întîrziat și eu sînt neliniștit, tresar la fiecare zgomot... Asta e foarte bine, înseamnă că în adîncurile mele mai e ceva frumos și curat. *(Și-a adus aminte de ceva care-l bucură foarte mult.)* Era să uit!... Stai, stai puțin. Vezi, dacă nu mă gîndesc cu luare aminte? Cînd îți sondezi sufletul, tot mai găsești ceva de Doamne-ajută. N-am o mamă? Ba am. N-o iubesc? Ba da. O, cum era să uit tocmai asta... O iubesc foarte mult. *(Se învîrtește fericit prin mijlo-*

*cul camerei, frecîndu-și mîinile de bucurie.) Ura... Am trăsături omenești... Nu sînt o fiară... Am foarte multe sentimente. (Se așează în fotoliu.) Nerăbdarea în fața dragostei. Uite, Ortansa întîrzie și eu mă întreb : „Doamne, oare nu i s-a întîmplat ceva ?“ Altă dovadă că afacerile mele n-au alterat fondul meu sufletesc : emoția în preajma sosirii iubitei... Asta e o reacție tipic omenească. O voi vedea pe Ortansa și mă voi bucura în mod sincer. Sînt absolut convins. (Coboară scările.)*

## SCENA A 3-a

În fața casei. Gogu, Ortansa

GOGU (*pune mîna streășină la ochi*) : A vîndut bluzele la un preț convenabil... Atunci de ce întîrzie iubita mea ? (*O zărește pe Ortansa la colțul străzii. Ortansa îi flutură o batistă. Amîndoi aleargă unul spre celălalt. Se îmbrățișează.*) Ortansa !

ORTANSA : Gogule !

GOGU (*sărutîndu-i amîndouă mîinile*) : Ce bine-mi pare că te simt iarăși aproape ! Am crezut c-a intervenit un inconvenient...

ORTANSA (*îi ciufulește părul*) : Nu, băiatul meu zăpăcit ! N-a intervenit nimic pe parcurs.

GOGU (*îi aranjează șalul*) : Dragostea mea, ai vîndut marfa în rate, așa cum mi-ai spus la telefon ?

ORTANSA : Tu nu știi că eu am principii ?! (*Legănîndu-se, ușor amuzată.*) Vînd numai cu bani gheață.

GOGU (*pare copleșit de această mărturisire. Devine timid. Cu tandrețe sfioasă*) : Ai o scamă în păr... (*I-o îndepărtează.*)

ORTANSA (*îi ia mîna și o duce la frunte*) : Prezența ta mă liniștește. E așa de bine !

GOGU (*își caută cuvintele și nu le găsește*) : Alături de tine, Ortansa, nu mi-e teamă de... (*caută cuvintele*) controlul financiar... (*Gogu o ridică în brațe. Ortansa se zbate în brațele lui.*)

ORTANSA : Gogule, ești nebun, în plină stradă... Dacă se observă ?

GOGU : Să se observe ! Nu sînt nebun, Ortansa, sînt om. Iubirea m-a coplesit. Sînt capabil de iubire. Pot să iubesc, să sufăr, să mîngii, să fac gesturi aparent lipsite de logică.

ORTANSA : De n-ar veni controlul...

GOGU : Există un Dumnezeu al îndrăgostiților. *(Cu melancolie.)* I-ai spus lui Beatrice să-și țină gura ?

ORTANSA : Dragul meu băiețaș, am luat toate măsurile... *(Se desprinde sprintenă din brațele bărbatului și începe să fugă.)* Prinde-mă, prinde-mă ! *(Gogu aleargă după ea. Pusă pe șotii, Ortansa se ferește cu dibăcie.)* Prinde-mă, prinde-mă ! *(Gogu aleargă după Ortansa, care se reazemă de zidul casei, învinsă și obosită.)* Mă predau, Gogule...

GOGU *(o ia din nou în brațe și o conduce spre casă cu un aer de triumf)* : Te porți ca o fetiță de școală. Dar și eu reacționez foarte frumos. Și eu mă emoționez cînd te văd așa. Uite, chiar și acum... cînd te port în brațe. Simt prin toți porii căldura trupului tău...

#### SCENA A 4-a

Din nou garsoniera. Gogu, Ortansa

ORTANSA *(se prăbușește pe divan)* : Dragă Gogule, e așa de greu, neînchipuit de greu să plasezi o marfă la un preț convenabil... trebuie să te zbați enorm. Există și clienți mofturoși. Dar sînt fericiți. Tu mi-ai dat ideea asta.

GOGU *(în genunchi la picioarele ei)* : Dar teama mea de controlul financiar ? Numai ideea că poate să vină dintr-un moment într-altul, nu știu cum să-ți explic, Ortansa...

ORTANSA *(ii examinează înfățișarea. Nu prea pare mulțumită)* : Băiețașule, arăți foarte slăbit. Și nodul de

la cravată iar nu ți l-ai făcut cum trebuie. (*li aranjează ea cravata.*) Să ai grijă de tine și de sănătatea ta... Să consumi mai multe produse citrice...

GOGU : Lingă tine mă simt om. Am toate trăsăturile caracteristice. Ieri am văzut doi copilași jucându-se cu un motan și m-a pufnit râsul. Am râs foarte firesc, Ortansa. Mă crezi că am fost extrem de natural ? (*In altă ordine de idei.*) Nici nu poți să-ți închipui cât de mult m-a bucurat faptul că ai convins-o pe Beatrice să-și țină gura. Poate niciodată n-o să înțelegi asta... Poate mai târziu, când vom fi bătrâni...

ORTANSA : Iubitul meu... Nebunul meu... Cu tine mă înțeleg foarte bine. Nu numai fizic, dar și psihic. (*Disperare temperamentală.*) Psihic, Gogule ! Dacă te prind și te bagă la închisoare, eu mă arunc înaintea trenului.

GOGU (*se ridică brusc în picioare*) : Sînt totuși om. Ai fost atentă, Ortansa ? Am reacționat foarte puternic la ceea ce mi-ai spus tu. Am încercat un sentiment de durere, mă crezi, Ortansa ? Să nu faci așa ceva, Ortansa. Eu nu admit sacrificiile.

ORTANSA : Nu, Gogule. Moartea ar fi singura soluție. Sînt cazuri cînd moartea e mult mai ușoară decît despărțirea.

GOGU : Nu mi-e teamă de moarte. Mi-e teamă de controlul financiar. Dacă nimeresc tocmai la Emilian al tău ?

ORTANSA : Ar fi ideal, dragul meu. Chiar azi mi-a spus că fără mine nu concepe viața.

GOGU : Dar dacă n-o să fie Emilian ? Nici n-am curajul să mă gîndesc...

ORTANSA : Am o presimțire, iubitul meu. Emilian o să-ți verifice actele.

GOGU : Te iubesc !

(*Gogu și Ortansa se îmbrățișează pătimaș*)

## SCENA A 5-a

În fața casei. Emilian, Vasilica

EMILIAN (*uitându-se la umbrele înlănțuite. Plictisit*):  
Nimic interesant. Ortansa se aruncă în brațele al-  
tui bărbat.

VASILICA (*dezamăgită*): Așa se reacționează într-o ase-  
menea împrejurare? Păi, nū era vorba să urli de  
indignare? Trebuia să strigi: „O ucid cu mīna  
mea!” (*Și mai dezamăgită.*) Ochii tăi trebuiau să  
expriime groază și mīnie oarbă.

EMILIAN (*sincer mirat*): Groază? Păi, dacă mi-am dat  
seama cu cine am de-a face...

VASILICA (*supărată*): Ce să mă fac cu tine? Nu ești  
deloc complex, dragă Emilian. Bine, ți-ai dat seama  
că n-are caracter, dar ce are a face? Pasiunea  
crește. Imaginea femeii te urmărește. Eu așa văd  
lucrurile.

EMILIAN: M-a plictisit povestea asta. Dacă nu știu să  
urlu cum trebuie, mai bine mă las păgubaș. Mai  
bine să vedem un film de scurt-metraj.

VASILICA: Tu n-ai sînge în vine? Tu nu ești om? Ui-  
tă-te. (*Îl ia de mînă și-l trage mai aproape de fe-  
reastră.*) Ce patimă nebună! Buzele lor se întil-  
nesc într-o sărutare pătimașă. Uită-te, Emilian.

EMILIAN: Nu văd nimic deosebit. Absolut nimic deo-  
sebit. Fosta mea soție se dăruiește sufletește și fi-  
zicește unui alt bărbat. Asta e tot...

VASILICA (*pătimaș*): Asta e tot?... Ucide-ți rivalul cu  
o lovitură de topor! Dacă vrei, îți fac eu rost de  
un topor. Cînd un ticălos trebuie pedepsit, eu nu  
stau pe gînduri. Așa sînt eu, Emilian. Trebuie să  
te resemnezi.

EMILIAN: Care rival? Care topor? Dacă cineva nu mă  
iubește, nu-mi aparține. Ce e aia rival? Vorbești  
prostii... Nu înțeleg nimic. Sînt greu de cap.

VASILICA: Dar gelozia? Șarpele geloziei nu te mușcă?  
EMILIAN (*rezonabil*): Nu, Vasilico. Zău, nu mă mușcă



VASILICA (*îl împinge înainte*): Du-te și fă-i o scenă de gelozie... În bătaie de joc, și pe urmă mergem la film. Du-te și spune-i că pentru Ortansa renunți la orice. Eu sînt o biată femeie, dar cînd prostia e pedepsită, mă simt fericită. E nejustă fericirea mea?

EMILIAN (*se înfurie*): Fericirea ta e foarte justă, dar eu nu știu cum să fiu gelos. Habar n-am! Nu știu cum să mă uit la rival, ce anume să-i spun. Trebuie să-i spun omului ceva, măcar cîteva cuvinte... Poate e necesar să-i dau și cu ceva în cap, nu? Cum, cînd, de ce? Dă-mi o idee. Dacă îmi spune că mi-o dă pe Ortansa dacă închid ochii, cum să reacționez?

VASILICA (*n-are timp să-i răspundă*): Încă o femeie. Se îngroașă gluma.

(*Se dau amîndoi la o parte.*)

#### SCENA A 6-a

Clementina, Gogu, Ortansa

CLEMENTINA (*un șal negru și foarte lung îi flutură dramatic pe spate. Aleargă spre noua locuință a lui Gogu. Expresia feței ei degajă durere, dar și o hotărîre neclintită. Urcă în mare grabă scările. Bate nervoasă la ușă*): Deschide Gogule, e ceva foarte urgent (*Gogu nu răspunde.*) Nu-ți cer să mă iubești, Gogule. E ceva care te interesează pe tine.

GOGU (*crapă ușa*): Nu mă interesează nimic. Du-te acasă.

CLEMENTINA: N-are importanță că țipi la mine. Țipă cît vrei, Gogule. Eu sînt fericită că te văd, că-ți aud glasul.

GOGU (*se pleacă în fața ei*): Poți să-mi și mîngii părul meu negru ca pana corbului. Mîngîie-l și du-te acasă!

CLEMENTINA (*durere și sarcasm*): Acasă, Gogule ? Există casă fără tine ? Acasă mă trimiți tu, Gogule ? Asta e un nonsens, Gogule !

GOGU : Ce vrei, dragă, de la mine ? Am avut o dată o explicație...

CLEMENTINA : N-am nevoie de compătimire, Gogule. Nu-ți cer să mă iubești. Îți cer să ai grijă de tine. Atîta-ți cer, Gogule. (*Gogu deschide ușa. La apariția Clementinei, Ortansa își pune cu demnitate un capot peste umeri. Clementina aruncă rivalei o privire tăioasă.*) După ce mi l-ai răpit, degeaba îți mai pui capotul.

ORTANSA (*învîngătoare*) : Eu nu răpesc bărbații. Ei mă răpesc pe mine.

CLEMENTINA (*se repede asupra Ortansei*) : Am să teucid, ordinaro ! Nu scapi tu de mînia lui Dumnezeu !

GOGU (*intervine în această luptă*) : Fără scandal, Clementino, ești doar o femeie superioară. Trebuie s-o respecti pe Ortansa...

ORTANSA : Spune-i să-ți dea fotoliile. Noi n-avem pe ce sta...

CLEMENTINA : Auzi la ce se gîndește ea, Gogule ? La mobilă, Gogule, la mobilă... O auzi, Gogule, cum vorbește ? O auzi, Gogule ?

GOGU : O aud, Clementino. Fii obiectivă !

CLEMENTINA : Tocmai fiindcă sînt obiectivă. Sînt obiectivă, dar sînt femeie. De-aia te întreb ce-ai găsit la ea. Nici frumoasă nu mai e. Uită-te, Gogule. A început să se îngrășe. (*Cu o anume disperare.*) Fii și tu obiectiv, Gogule !

GOGU (*cu bunătate*) : Eu sînt obiectiv, Clementino. Poate nu e frumoasă, dar eu așa o văd...

ORTANSA : Eu l-am înțeles pe Gogu. Eu nu l-am contrazis, nu i-am făcut niciodată morală. (*Cu ușor dispreț.*) Eu nu-s așa de cinstită ca tine... Și nici așa de delicată !...

CLEMENTINA (*implorînd iertarea bărbatului*) : Gogule, sînt eu o ființă delicată ?

GOGU (*calm*) : Ești destul de gingașă, Clementina. Dar ce importanță mai are acum ? Ce-a fost, a fost...

ORTANSA : Ai refuzat să porți pantofii pe care Gogu ți i-a făcut cadou chiar de ziua ta onomastică. Ai mers pînă acolo cu cinismul, încît ai spus că tu nu porți pantofi din bani nemunțiți... Există o limită în toate ! Și asta să i-o spui lui Gogu !...

CLEMENTINA : Eu mai am și anumite criterii morale. Nu multe, dar mai am... Ce-i rău în asta ?

GOGU : Vezi, Clementino, chiar tu recunoști...

CLEMENTINA (*pătimaș*) : Nu-i adevărat, Gogule. Și eu pot să fiu vulgară ca Ortansa. Pot să spun niște cuvinte deșchiate de să roșești de rușine. Și tocmai cînd te aștepti tu mai puțin... Eu sînt mai pudică din fire, dar am să fac un efort. O, Gogule, numai puțină răbdare să ai. Ai să vezi, Gogule, ce-i în stare Clementina ta. Am să fiu vulgară, Gogule, îți jur !

ORTANSA (*cu superioritate*) : O să-ți lipsească natura-lețea, stimată doamnă. Glumele tale vulgare or să semene cu o slujbă bisericească.

GOGU : Vulgaritatea nu e totul... Și n-are rost să te prefaci.

CLEMENTINA : O, nu, Gogule ! Detest ipocrizia ! Ai să vezi, Gogule, ce naturală am să fiu... Și eu pot să-ți trec cu vederea anumite laturi ale caracterului. De ce crezi tu că numai Ortansa te înțelege ? Și eu stau ceasuri întregi în fața oglinzii... Și eu pot să spun cu mult haz anecdote pornografice... Și eu pot să nu te întreb, de unde faci rost de bani.

GOGU : Te prefaci, Clementino... Nu ești sinceră...

ORTANSA : E foarte ipocrită. Se vede de la o poștă că minte.

GOGU : Ești o femeie obișnuită... Morală, normală... chiar puțin cinstită... M-am convins de asta.

CLEMENTINA : Cum, nu sînt sinceră ?

GOGU : Ajunge ! Du-te acasă.

CLEMENTINA : Pot să am grijă de tine, Gogule ? Loveste-mă, umilește-mă, dar lasă-mă să am grijă de tine.

ORTANSA : Eu am grijă de Gogu !

CLEMENTINA : Tu, viperă ? Tu-l arunci în prăpastie. Gogule, trebuie să ți-o spun, deși e o veste groaznică. M-am bucurat de această veste groaznică, poți să mă bați, Gogule. Ea m-a adus la tine, și de aceea îi sînt recunoscătoare. Mi-a folosit ca pretext. De-aia te-am căutat și la gară.

GOGU : Spune odată !

ORTANSA : Nu te mai smiorcăi atîta. Nu vezi că Gogu e curios ?

CLEMENTINA (*arată spre Ortansa*) : Vipera asta...

GOGU : Ei, ce-i cu ea ?

CLEMENTINA : Gogule, soțul ei se ocupă de cazul tău. Am aflat asta în mod cu totul întîmplător.

ORTANSA : Uraaaa ! Bravo, Clementina ! Ești grozavă, Clementina ! Ești superbă !

GOGU (*o sărută pe Clementina*) : Îți mulțumesc, Clementina !

ORTANSA : Emilian e totuși soțul meu. Numai dacă-l sărut pe frunte, mușamalizează afacerea... Nu ți-ai atins scopul, doamnă. N-ai adus o veste proastă. Ai adus o veste bună, o veste foarte bună. Vrei o cafea, Clementina ? Tu cît zahăr pui ? (*Bătăi în ușă.*)

CLEMENTINA : Emilian ! O să te ucidă, Gogule !

GOGU (*demn*) : Plecați... Lăsați-mă singur cu nebunul !

#### SCENA A 7-a

Emilian, Gogu

EMILIAN (*bate la ușă, încet, politicos. În garsonieră se aud șoapte speriate. Ortansa și Clementina ies pe altă ușă. Gogu îi deschide. Emilian intră*) : Bună seara ! (*Gogu îi urmărește cu încordare toate mișcărilor. Emilian își pune liniștit haina pe cuier. Politicos și rezonabil.*) Dacă nu vă supărați, dumnea-voastră sînteți omul care mi-a furat fericirea ?

GOGU (*se uită înfricoșat la Emilian. Il recunoaște : bărbatul cu care a discutat la cârciumă*) : Parcă am avut onoarea... (*Brusc.*) Care fericire ?

EMILIAN (*explică politicos*) : Fericirea conjugală...

GOGU : Ce am eu cu fericirea dumitale ?

EMILIAN (*respectuos*) : O, nu vă supărați. (*Se așează pe un scaun.*) La cârciumă am discutat mai domol. Îmi dați voie să vă întreb ? Dumneavoastră mi-ați furat mișelește, prin viclenii și cuvinte dulci, prin fel de fel de promisiuni, abuzînd de naivitatea ei, femeia visurilor mele ?

GOGU (*demn*) : Da.

EMILIAN (*politicos*) : Deci, dumneavoastră mi-ați furat fericirea ? Dumneavoastră m-ați făcut din om, neom ?

GOGU : Eu. Și ce doriți ?

EMILIAN (*întrebarea rivalului îl descumpănește. Incepe să dea semne de plictiseală*) : Chiar așa, ce doresc ?

GOGU : Vreți să spuneți odată ce doriți ?

EMILIAN (*după o clipă de tăcere, ca și cum ar vrea să se scuze*) : Am venit să văucid... Vă rog să nu vă supărați...

GOGU (*cu seninătate*) : Chiar așa : de ce m-aș supăra ?

EMILIAN (*rezonabil*) : Văucid, și plec. Dacă lovitura e bine calculată, durează foarte puțin. Nu stau mult...

GOGU (*tare*) : Vă poftesc să părăsiți încăperea.

EMILIAN (*se scuză*) : Încăperea ? A, mi-e imposibil ! Nu pot să plec. (*Îl liniștește.*) Plec după ce dumneavoastră veți fi o baie de sînge...

GOGU : Vă rog încă o dată să părăsiți încăperea. (*Îi aruncă haina în brațe.*)

EMILIAN (*cam stînjedit*) : Vă rog să nu mă interpretați greșit. Sînt și eu om, ca și dumneavoastră. Nu pot să plec pînă ce nu vă transform într-o baie de sînge. Înțelegeți-mă și pe mine... Am venit tocmai de la mama-dracului. (*Își pune haina la loc în cuier.*)

GOGU (*crede că Emilian e nebun. Il ia cu binisorul*) : Eu și Ortansa ne iubim foarte mult. Ne-am sim-

tit atrași unul spre altul ca de un magnet. Noi n-avem nici o vină...

EMILIAN : Nu vreau să aud de nimic. Fără Ortansa, viața mea e un coșmar.

GOGU : Ortansa nu e pentru mine pur și simplu o femeie, ci femeia care mi-a dat un suport moral, m-a făcut să renasc.

EMILIAN : Și pentru mine Ortansa e un suport moral. (*Rezonabil.*) E mai bine cum spun eu : vă curm firul vieții.

GOGU : Nu mi-e teamă de moarte, vă rog să mă înțelegeți. Dar nu e o soluție. Vă fac o mărturisire. Ortansa nici nu vă merită. Are un caracter josnic.

EMILIAN (*dă din umeri, învins și resemnat*) : Ce, eu nu știu că n-are caracter ? E o zdreanță, dar o ador ! O detest, dar nu pot să mi-o smulg din suflet. Are ceva aparte femeia asta.

GOGU : N-are nimic. Nici suflet, nici cultură. V-a înșelat în mod josnic. Acu circa cinci minute, a plecat din acest pat...

EMILIAN : Din acest pat ?... N-are importanță. Mi-a intrat în sînge. Imaginea ei mă urmărește... sistematic. (*Se apropie de Gogu.*) Dă-mi-o înapoi pe Ortansa ! Nu vreau să fac moarte de om. Pentru dumneata e un capriciu, pentru mine e viața...

GOGU (*după ce și-a dat seama de pasiunea lui Emilian, își pune planul în aplicare*) : Am și eu sentimente. Sînt și eu om. Mă simt legat sufletește de Ortansa (*Se îngrozește de această perspectivă.*) O, nu, fără Ortansa am să colind străzile ca un nebun ! M-am obișnuit cu ea.

EMILIAN (*rezonabil*) : Eu fac moarte de om...

GOGU (*smulgîndu-și ceva din suflet*) : Dumneavoastră lucrați la controlul financiar ? Verificați actele mele ?

EMILIAN : Verific actele dumneavoastră.

GOGU (*se frămîntă, se zbuciumă. Se pare că vestea adusă de Emilian mai mult îl întristează decît îl bucură. Îl bate pe umăr, prietenește*) : Verificați actele mele ? ! O voce din adîncul sufletului îmi spune că nu fac

bine ceea ce fac. Că n-am dreptul s-o fac. Ce viață grea am dus... Dumneavoastră verificați actele, nu vă gândiți la sufletul omului. Cit de mult m-a influențat mediul burghez în care m-am format...  
Doresc să mă transform, să duc o viață curată.

EMILIAN (*politicos*): Nu este curată?

GOGU: Ba da. Dar și mai curată... Vreau să fiu ușor, atât de ușor, încât să zbor în înaltul cerului... Vreau să-mi văd liniștit de munca mea. Verificați actele mele?

EMILIAN (*neglijent*): Verific actele dumneavoastră.

GOGU (*cu o ușoară melancolie*): Dacă treceți cu vederea anumite contradicții din actele mele... cu durere, o să mi-o smulg pe Ortansa din suflet. (*Sobru.*) O să-mi fie foarte greu...

EMILIAN (*prefăcându-se că vrea să realizeze situația care s-a creat*): Aici e lupta dintre datorie și fericirea mea personală. Nu știu, trebuie să mă gândesc, să văd ce aleg, nu e așa? Asemenea decizii nu se iau fără frământări. Datoria obștească îmi spune să nu vă ajut, dar dacă nu vă ajut, o pierd pe Ortansa. Mă gândesc, și vă comunic rezultatul. În sufletul meu se dă o luptă... Nu știu încă ce o să aleg.

GOGU (*tare*): Cum să nu știți? Fericirea! (*Și mai tare.*)  
Bucuria dragostei!

EMILIAN (*rezonabil*): Mă frământ și vă răspund.

GOGU (*pătimaș*): Să nu renunțați la Ortansa. Eu am renunțat la ea și știu cât e de greu... E o femeie admirabilă! V-a înșelat din dragoste... Dacă nu vă iubea, nu vă înșela. Femeile de caracter numai din dragoste înșală. N-o să mă credeți, dar vi-o spun cu toată sinceritatea. A plîns în timp ce se dezbrăca în fața mea... Era numai formal în brațele mele, gândurile ei cele mai intime zburau ca un stol de păsărele spre dumneavoastră. Lacrimile îi curgeau șiroaie. Îmi faceți un mic serviciu și, cu acest preț, obțineți fericirea...

EMILIAN (*Ortansa îi apare într-o lumină neștiută*): A plîns Ortansa în timp ce se dezbrăca? Cîtă putere

de caracter! Asta n-o bănuiam... Lacrimile îi curgeau șiroaie? O, mai spuneți o dată! Lacrimile îi curgeau șiroaie în timp ce se dezbrăca? (*Brusc.*) Nu știu. Mă lupt. Mă zbucium. Mă întreb.

**GOGU** (*se plimbă tulburat prin cameră. Emilian, stă liniștit. După câteva secunde de tăcere apăsătoare, Gogu intervine*): Ați hotărît?

**EMILIAN**: În legătură cu ce?

**GOGU**: Cum în legătură cu ce? Ortansa, sau datoria?

**EMILIAN**: A, la problema asta vă refereați? Încă nu. Stau și mă întreb ce să aleg. Mă frământ... (*Gogu se plimbă tulburat prin cameră. Emilian tace.*) Am ales! M-am frământat și am ales...

**GOGU** (*tresare*): Ce? (*Emilian, în loc de răspuns, se îmbracă, domol și grav. Gogu îi urmărește îngrozit fiecare mișcare, cum își pune pardesiul, fularul, pălăria. Emilian pleacă fără să-l salute*) Datoria! Ați ales datoria? (*Se prăbușește.*) A ales datoria, iar eu am să dau de dracu!... Rămîn cu femeia pe care o iubesc... și controlul financiar. Cu Ortansa și cu închisoarea. Cu dragostea și cu pușcăria. Ce poveste încilcîtă!... Și cînd te gîndești că mă obișnuisem deja cu ideea că n-am s-o mai văd nicio dată. Degeaba mi-am smuls-o din toată ființa mea... Degeaba mi-am călcat sentimentele în picioare. (*Se aud bătăi în ușă. Apare Emilian, cu o mutră de om învins.*) Ce mai vrei, fiară?

**EMILIAN** (*cu o voce stînsă. Pare zdrobit de mari lupte interioare*): Pentru Ortansa, renunț la orice principii!... Nu se poate fără Ortansa... Am încercat, m-am luptat... am crezut... Mi-a intrat în sînge. (*Tare.*) E josnică, dar o ador ca un nebun! (*Se prăbușește.*) Am să închid ochii.

**GOGU** (*îl sprijină*): Ești un om inteligent! Dacă n-ar fi oameni ca dumneata, de mult eram eu la închisoare... Iartă-mă! De cîte ori scap basma curată, îmi amintesc — nu știu de ce — de prima zi de școală. Asta se numește fericirea... (*Deschide larg ferestrele.*) Ce noapte divină! (*Îl ia de braț pe Emilian și-l trage mai aproape de fereastră.*) Ui-



tă-te acolo... Nu, nu acolo. Acolo unde e mîna mea.  
Acolo e Calea Laptelui... Dincolo e Ursa Mică...

*(Lumina scade treptat, la rampă apar Emilian și  
Vasilica.)*

VASILICA (*vicleană*): N-ai să ghicești cine mi-a dat  
această floare... Mi-a dat-o un birocrat sentimen-  
tal... În schimb, brățara e o amintire de la un tip  
care sărise peste cal.

EMILIAN : Un birocrat atît de delicat ?

VASILICA : După ce ucid totul în hîrtie, devin niște  
copii...

EMILIAN :

Orice delapidator...  
are un suflet cuprinzător...  
Acolo pune și pe mămica,  
acolo pune și ce-a furat.  
Și toate stau... claie peste grămadă,  
bacșiful lîngă prima zăpadă,  
facturile plăsmuite,  
lîngă amintirea ființei iubite.

VASILICA :

Și nu se războiesc între ele  
filodormele și noptile cu stele ?

EMILIAN :

Cîtuși de puțin.  
Factura plăsmuită  
și ființa iubită...  
se înțeleg de minune...  
De ce te miri așa ? Eichmann chiar

*(De aici încolo, tonul trebuie să devină sacadat.)*

avea trei copilași, pe care  
îi mîngîia în fiecare dimineață  
pe părul lor bălai.  
Avu și o nevastă credincioasă  
care-l iubise,  
care adormea în fiecare noapte  
cu imaginea lui în gînd.

*(Vasilica și Emilian, împreună)*

Doamna Eichmann  
nu-l înșelase niciodată  
pe domnul Eichmann.  
Niciodată nu se gândise că ar putea  
exista  
un bărbat mai ideal ca Eichmann.  
Cînd domnul Eichmann  
suferise de o ușoară gripă,  
doamna Eichmann  
înebunise de durere.  
Mai avea și un prieten foarte apropiat,  
probabil, un prieten din copilărie...  
Un pom în fața casei,  
da, chiar un pom în fața casei.  
Un album de familie, legat în  
panglicuțe bleu,  
în care domnul Eichmann era fotografiat  
în pielea goală...

*(Cu un sentiment de uitire din ce în ce mai pu-  
ternic.)*

Chiar și o fotografie  
așezată deasupra patului,  
în care  
doamna Eichmann  
il săruta  
pe domnul Eichmann.  
Au și ticăloșii sentimente...  
Cu cită duiosie se gîndesc la toate  
în timp ce încasează dividende !  
Cîte dividende,  
atîtea sentimente...  
Din dividende,  
fac sentimente ;  
din sentimente,  
alte dividende,  
Negustoria nu stă pe loc.  
Crește rentabilitatea,  
crește și sensibilitatea.  
Sînt extrem de fericiți  
din bani nemunțiți...

Fac tîlhării...

Și după aceea, te uiți la ei,

o, parcă ar fi niște copii...

O fabrică avu și el cîndva,

în care, bietul, exploata...

și adesea plînge în amintirea ei...

Cînd plînge, vechiul exploatator

se preschimbă într-un copil neștiutor.

Să ne plecăm în genunchi,

să-i ștergem lacrimile

și să-l întrebăm :

— De ce plîngi, copil nevinovat ?

— Oameni buni, unde mi-e fabricuța

în care o viață întreagă cîstit am exploatat ?

Noi dăm de-o parte, fără nici o milă,

lacrimile mincinoase,

amintirea primei iubiri

ca să rămîna clară potlogăria.

CORTINA

## ACTUL III

### TABLOUL 6

Un colț de pădure. Primăvară timpurie.

#### SCENA 1

Ortansa, Gogu

**ORTANSA** (*se plimbă furioasă pe aleile abia înmugurite. Îl zărește pe Gogu*): Ce înseamnă asta, Gogule? (*Gogu nu se grăbește. Îi face semn să se liniștească. Se apropie domol de Ortansa*). Ce înseamnă asta, Gogule?! Îmi ești dator o explicație. (*Gogu o ia înaintea Ortansei. Ortansa în urma lui.*) Gogule, tu te-ai schimbat în ultimul timp. Ai uitat totul, Gogule? Ai uitat clipele de la Poiana Țapului? Ploua tot timpul și noi stăteam în casă... (*Gogu se oprește din plimbare. O privește cu răceală pe Ortansa, care încearcă să-l încâlzească cu flacăra iubirii ei pătimașe.*) Gogule, eu sînt, Ortansa. Eu sînt, fetița care nu se teme să facă dragoste c-un delapidator. Eu te înțeleg, Gogule... Ți-am făcut multe servicii, Gogule. (*Gogu se așază pe bancă. Ortansa vine lângă el.*) De ce taci, Gogule? Spune ceva!

**GOGU**: Nu mai avem ce să ne spunem...

**ORTANSA** (*sare în picioare. Vine amenințătoare în fața lui*): Gogule, îți dai seama ce spui?

**GOGU**: Nu te mai iubesc, Ortansa... (*Ortansa își pleacă zdrobită fruntea. Se îndepărtează de el. Se plimbă*

*buimăcită prin pădure. Gogu fuge după ea. Aruneă cîte o silabă, în timp ce o urmărește printre copaci. Un copac — o silabă.) Or-tan-so, nu mă in-ter-pre-ta gre-șit...*

ORTANSA (*plînge*): Mă arunc înaintea trenului, Gogule!

Eu nu concep viața fără tine.

GOGU: Fii fată inteligentă. Nu susține calamități. Eu nu ți-am cerut să mă iubești!

ORTANSA: Ești o fiară! N-ai nimic omenesc!

GOGU: Nici tu n-ai!

ORTANSA: Nu mă compara pe mine cu tine... Eu am, Gogule, suficient. Dragostea mea pentru tine ce este? Prin cîte am trecut eu, Gogule! Cîte sacrificii am făcut eu, Gogule!

GOGU (*teatral*): Multe, Ortansa... În adîncul sufletului îți voi păstra o amintire frumoasă... cu o singură condiție...

ORTANSA: Cere-mi orice, Gogule. Eu îți dau și viața mea, și dragostea mea...

GOGU: Nu iubire îți cer, ci un mic serviciu...

ORTANSA (*dezamăgită*): Așa puțin, Gogule? La atîta se reduce...?

GOGU: Da, la atîta se reduce... Întoarce-te la căminul conjugal și iubește-ți soțul.

ORTANSA: Gogule!?

GOGU (*tăindu-i privirea*): Cu patimă oarbă...

ORTANSA: Cum poți, tocmai tu, să-mi ceri asta?

GOGU (*și mai categoric*): Pînă la sfîrșitul vieții... O să te ierte, e nebun după tine. Pînă la sfîrșitul vieții, auzi, Ortansa?

ORTANSA (*indignată*): Dar eu nu exist? Eu ce sînt, Gogule, pentru tine? O păpușă pe care o arunci de colo pînă colo?

GOGU: Îngrozește-te de ceea ce îți voi spune acum... Să te miri foarte mult, Ortansa, să nu-ți vină să crezi urechilor. Doamne, ce ticăloșie! Ce om lipsit de scrupule! Doamne, la cîte principii am renunțat... Am făcut o tranzacție...

ORTANSA (*simte ceva*): Cu dragostea mea? Cu visurile mele de fericire?

GOGU (*preia indignarea Ortansei și o face și mai puternică*): Cu visurile tale de fericire... Cu dragostea ta curată... Cu iubirea noastră frumoasă... În mod mișelesc și neomenesc te-am cedat soțului, numai ca să scap de controlul financiar. Nu, nu, Ortansa, n-am ținut cont că ai și tu suflet.

ORTANSA: N-ai ținut cont, Gogule, n-ai ținut cont!

GOGU (*scîrbit de el însuși*): Ce barbarie! De câte infamii sînt capabil...

ORTANSA: E un sacrificiu ce-mi pretinzi tu, Gogule...

GOGU: Sigur că da. Ești inteligentă, Ortansa. Ai înțeles esența: și încă un sacrificiu imens. Dar e în joc cinstea mea. Dacă vine controlul, dau de dracu... nu mai sînt așa de cinstit. Nu mă simt în siguranță decît dacă rămîi nevasta lui. Dacă stai cu Emilian pînă la sfîrșitul vieții...

ORTANSA: Mi-a fost tot timpul teamă de controlul ăsta financiar. Aveam o presimțire... Știam eu că de la el o să vină toate nenorocirile.

GOGU: Privește fenomenul din toate unghiurile. Mare noroc am avut cu pasiunea năprasnică a soțului tău legitim. E ceva nemaipomenit! Cîte ți-a trecut cu vederea... Dragostea lui nebună m-a scos din impas.

ORTANSA: Mă îngrozește numai gîndul, Gogule. Ce viață mă așteaptă... Iar discuții serioase, situația din Congo, ce e omul, ce e binele, ce e răul, ce e fericirea — Giordano Bruno, adevărul și colectivitatea... respectul față de om, Doamne Dumnezeule...

GOGU: Eu nu zic c-o să-ți fie ușor...

ORTANSA: Vreau să te mai văd o dată. (*li examinează înfățișarea.*) Tu ai ochi frumoși, Gogule... Deci, s-a dus iubirea noastră... Încă o iubire care se sfîrșește... Și noi o credeam veșnică...

GOGU (*stăpinîndu-și plînsul*): Poate că e în firea lucrurilor, Ortansa...

ORTANSA: Nu plînge, Gogule. Acuma e inutil. Am petrecut clipe splendide... (*Induioșată.*) Tu ești, în fond, un copil... De câte ori îmi amintesc cum te dădeai dimineța jos din pat, îmi vine să zîmbesc.

Niciodată nu-ți găseai papucii, ce scandal mai făceai! Când mîncai dulceață, te mînjeai peste tot. Un copil mare, dar tot un copil.

GOGU (*sincer mirat*): Vezi că despărțirea de tine îmi zdruncină sufletul? Uite, simt că se petrece ceva cu mine... Realmente, sînt emoționat. Dă-mi o șuviță din părul tău.

ORTANSA (*iși smulge o șuviță*): Ești mult mai sensibil decît credeam.

GOGU (*sărută șuvița. O pune în portvizit*): O să-mi amintească de tine. Ce soartă crudă, Ortansa! De ce sînt oamenii atît de răi? Și gusturile noastre coincideau...

ORTANSA: Îți amintești, Gogule? Devenisem, la un moment dat, o singură ființă.

GOGU (*se prăbușește în brațele femeii*): O să mă macine singurătatea... O să-mi fie extrem de greu. Stai puțin, Ortansa. Mi-am adus aminte de o frază mai sugestivă. O să vezi că fraza asta o să-ți răscolească sufletul. Cînd o să mă trezesc dimineața și o să văd patul gol... Cum ți se pare?

ORTANSA (*se desprinde din brațele bărbatului. Îi strînge fularul la gît*): Să-ți păstrezi sănătatea. Să mănînci mai mult. Să nu mai fumezi trei pachete pe zi... (*Se îndepărtează.*)

(Gogu rămîne nemișcat ca o stană de piatră. O urmărește cu privirea. De-abia acum își dă seama ce a pierdut. Plînge. Nu-și șterge lacrimile. Le lasă să-i brăzdeze obrazul.)

ORTANSA (*iși întoarce pentru ultima oară privirea*): Adio, Gogule...

#### SCENA A 2-a

Același decor din tabloul 2.

Acasă la familia Ortansei. Atmosferă deprimantă. Vîntul șuieră sinistru printre ferestrele larg deschise. Părinții Ortansei par una și aceeași ființă. Părinții Ortansei

*(După ce, la început, părinții Ortansei par o singură ființă, ei se despart, devin două personaje, se ajută și se completează reciproc.)*

**MAMA ORTANSEI** : Susținea că Ortansa e o burgheză, și uite, a îmbătrinit de atîta suferință. Mă doare inima numai cînd îl văd... *(În continuare directă a aceleiași suferințe.)* Ar fi foarte penibil să se sinucidă în casa noastră.

**TATĂL ORTANSEI** : Vorbești și tu prostii ! Cum o să se sinucidă în casa noastră ? Atîta bun-simț mai are și el...

**MAMA ORTANSEI** *(luînd apărarea lui Emilian)* : Cînd omul e coplesit de o mare durere, bunul-simț dispore.

**TATĂL ORTANSEI** *(luînd și el apărarea lui Emilian)* : Bunul-simț nu trebuie să dispară în nici o împrejurare. Eu, în locul lui, m-aș sinucide într-un oraș unde nu mă cunoaște nimeni. Așa ar fi corect.

**MAMA ORTANSEI** *(prăbușită de durere, se așază pe un fotoliu. Își duce obosită mîna la frunte)* : Mă gîndesc... ce-i mai trece unei biete mame prin cap... *(Mirată de gîndurile care-i trec prin cap.)* Mă gîndesc că dacă Emilian s-ar sinucide discret, Ortansa ar primi o pensie... *(După o pauză, dîndu-și seama de naivitatea celor spuse.)* Dar sînt o naivă, nu-i așa, Jean ?

**TATĂL ORTANSEI** : Ești o cinică. Nici vorbă de pensie. Numai necazuri și neplăceri. *(Mama Ortansei cade pe gînduri.)* La ce te gîndești ?

**MAMA ORTANSEI** *(naivă)* : Copilării. Lucruri, în fond, fără importanță. *(Cu duioșie.)* Emilian n-avea un salariu tocmai rău...

**TATĂL ORTANSEI** *(sobru, bărbătește, loial)* : N-am spus asta niciodată.

**MAMA ORTANSEI** *(pradă aducerilor aminte)* : Îți amintești cum așeza plicul pe măsuță ?

**TATĂL ORTANSEI** *(descoperă măsuța cu pricina)* : Aici, nu-i așa ? *(Mama Ortansei vine și ea lîngă măsuță. Amîndoi inspectează măsuța, cu duioșie, de parcă s-ar uita la o ființă vie. Scena e cufun-*



*dată în întuneric, numai locul în care se află măsuta și cei doi bătrâni e luminat foarte puternic. Tac emoționați. Tatăl Ortansei îi strânge mina, îmbărbătînd-o parcă).*

**MAMA ORTANSEI :** Îmi amintesc totul, pînă la cel mai mic amănunt. Nu scotea o vorbă. Punea plicul pe măsută și se retrăgea în dormitor...

SCENA A 3-a

Apare Emilian. Părinții Ortansei îl privesc înspăimîntați. Părinții Ortansei, Emilian

**EMILIAN** (*cu figura răvășită de durere*): Minte-mă, mamă-soacră, dacă adevărul nu mă slujește... (*Cu durere.*) Mamă-soacră, spune-mi, a venit Ortansa? (*Incercînd s-o facă complice.*) Nu-i așa că Ortansa s-a întors la domiciliul ei conjugal?

**TATĂL ORTANSEI :** Nu chinui o femeie în etate.

**EMILIAN** (*o ia de mîină pe mama Ortansei*): Dumneata ești femeie, înțelegi suferința mea relativ mai ușor. (*Proiect de paradis.*) Eu vă întreb: „A venit Ortansa?“, dumneavoastră zîmbiți duios: „Da, scumpe ginere, Ortansa s-a întors“, și eu sar în sus de bucurie...

**TATĂL ORTANSEI :** Emilian, ești un om cult. Vino-ți în fire!

**EMILIAN** (*îl privește cu dușmănie*): Dumneata, tată-socrule, să taci din gură. (*Și mai pornit.*) Ce, dacă sînt cult, n-am voie să fiu zdrobit de durere? (*Se întoarce, plin de o nouă speranță, spre mama Ortansei.*) Te rog, mamă-soacră. Spune-mi că s-a întors Ortansa...

**MAMA ORTANSEI :** Ortansa nu s-a întors. Nici măcar n-a telefonat.

**TATĂL ORTANSEI :** S-ar putea să telefoneze. Nu mai fi așa de pesimistă.

**EMILIAN** (*îi e greu să primească lovitura. Nebun de durere*): Mințiți amîndoi, în egală măsură. (*Îi exa-*

minează pe fiecare în parte.) Și tu, mamă-soacră, minți. Și tata-socrul... Ortansa s-a întors la cuibul dragostei... Ortansa e în dormitor și-și curăță unghiile.

**TATĂL ORTANSEI :** Nu s-a întors nici o Ortansă.

**EMILIAN** (cu o credință fanatică) : Ortansa e în dormitor și-și curăță unghiile. (Deschide ușa dormitorului cu o lovitură de picior. În dormitor nu e nimeni. Părinții Ortansei îl privesc înspăimîntați. Emilian examinează dormitorul. Arată spre un punct al camerei.) Ortansa s-a întors. Priviți cum își curăță unghiile. Cu ce grație schimbă forfecuțele... Ortansa s-a întors. De ce m-ați mințit ?

**MAMA ORTANSEI** (frîngîndu-și mîinile de durere) : Emilian, băiatule...

**EMILIAN** (cu o expresie de beatitudine întipărită pe față, se îndreaptă spre un punct al camerei) : Bine ai venit, Ortansa. Eram ferm convins că te vei întoarce după o anume perioadă.

**MAMA ORTANSEI :** Emilian, nu e nici o Ortansă. E o nălucire, băiatule. E ceva ireal, copilule...

**EMILIAN** (adresîndu-se unei Ortanse imaginare) : Auzi ce spun părinții tăi ? Ei nu văd cum îți cureți unghiile. Ei nu cred în dragostea noastră. (Îi dă la o parte pe cei doi bătrîni.) Plecați, plecați ! Lăsați-mă singur cu Ortansa.

#### SCENA A 4-a

Tatăl Ortansei, Mama Ortansei

**MAMA ORTANSEI :** Bietul băiat, în ce situație penibilă ne pune... Nu mă gîndesc la noi, mă gîndesc la rudele lui. Sînt o femeie bătrînă și mă gîndesc la orice. Ce-o să spună biata maică-sa cînd o să afle că s-a sinucis chiar în casa noastră ? Și noi — mă gîndesc la biata maică-sa — o să avem mari neplăceri. Ar fi foarte penibil... Cîte formalități !... Oriunde te duci, formalități. Trebuie să anunțăm

în toate părțile, rudele, doctorul, miliția, administratorul de bloc ; trebuie să telefonăm, să luăm măsuri. (*Naivă.*) Nici nu știu cui trebuie să te adresezi mai întâi într-o asemenea situație... miliției, doctorului ?

TATĂL ORTANSEI (*surprinzător de dur*) : El să moară, că de descurcat, ne descurcăm noi.

MAMA ORTANSEI (*surprinzător de blîndă*) : Vai, Jean, de ce ești atît de crud cu bietul băiat, dacă tot nu căpătăm pensie ? E lipsit de sens. Ascultă-mă pe mine, nu te mai purta ca un copil. Ai părul alb, dar tot nu știi să te ocupi de interesul tău. Dacă tot nu căpătăm pensie, gîndește-te și tu că bietul om e încă foarte tînăr... (*Încearcă ușa dormitorului.*) Emilian ! Emilian... Nu răspunde...

TATĂL ORTANSEI (*înfricoșat*) : Doamne Dumnezeu ! Să nu fi făcut vreo prostie !...

MAMA ORTANSEI (*calmă și crudă*) : Atîta bun-simț mai are și el ca să se gîndească la situația noastră... Sinucigașii sînt oamenii cei mai egoiști. Cînd își pun ștreangul la gît, se gîndesc numai cum să moară mai repede. Eu, dacă m-aș sinucide, m-aș gîndi la ce las în urma mea.

TATĂL ORTANSEI (*forțează ușa*) : Ne-a făcut-o, anal-fabetul !

MAMA ORTANSEI : Nu vorbi așa, Jean. Avea două licențe. O să explicăm autorităților... Spune-i c-a venit Ortansa... Dacă n-a murit pînă acum, să nu moară de-acum înainte... Minciuna înzdrăvenește omul...

TATĂL ORTANSEI (*forțează ușa. Cu duioșie în glas*) : A venit Ortansa !

#### SCENA A 5-a

Emilian, părinții Ortansei

(*Emilian doarme liniștit într-un fotoliu*)

MAMA ORTANSEI (*îl zgâlție cu putere*) : Emilian !  
 EMILIAN (*căscînd*) : Ce e ? Mă caută cineva la telefon ?  
 Lăsați-mă în pace. Dormeam așa de bine. Pic de  
 somn...  
 TATĂL ORTANSEI (*convins că Emilian e nebun*) : A  
 venit Ortansa !

## SCENA A 6-a

Emilian, părinții Ortansei, Ortansa

(*Uimiți, părinții Ortansei se dau la o parte pentru  
 ca Emilian s-o vadă mai bine.*)

EMILIAN (*se ridică în picioare. Se îndreaptă spre  
 Ortansa. Nu-i vine să-și creadă ochilor*) : Tu ești,  
 Ortansa ?  
 ORTANSA (*se îndreaptă spre Emilian cu brațele întinse*) :  
 Eu sînt... Ortansa... Iubita ta.  
 EMILIAN (*o ia în brațe și o așează trainic lângă părinți*) :  
 Jur că Ortansa mă scoate din sărite. Păstrați-c  
 sănătoși.

## SCENA A 7-a

Acasă la Clementina. Același decor din primul tablou. Gogu,  
 Clementina

CLEMENTINA : Te-ai întors, Gogule ?  
 GOGU : Nu m-am întors. Unde vezi tu că m-am întors ?  
 CLEMENTINA (*trece direct la temă*) : Ortansa nu-i pen-  
 tru tine, Gogule. Ea n-o să-ți satisfacă chiar toate  
 capriciile, absolut toate capriciile. Gogule, simpla  
 ta prezență mă tulbură. Cînd lipsești tu, mobila  
 n-are viață...  
 GOGU (*caută să înțeleagă suferința Clementinei. Toate  
 gesturile îi sînt însă greoaie, îi cer un mare efort*) :

Ce spui tu, Clementina, mă zguduie... Realmente, mă zguduie. Nu exagerez cîtuși de puțin. Nu știu dacă tu mă crezi, dar mă zguduie... (*Din altă lume.*) În orice caz, cred că mă emoționează profund. Uite, chiar mă gîndesc, biata de tine, părăsită la treizeci și doi de ani... Trebuie să-ți fie foarte greu.

CLEMENTINA: Nu te dau Ortansei! Vreau să te păstrez, Gogule!

GOGU (*înțelegînd suferința femeii*): Cred c-am mai văzut eu odată ceva asemănător și tot în legătură cu doi oameni de sexe diferite... Probabil, despărțirea de mine îți provoacă o anume stare de spirit. Te-ai obișnuit cu prezența mea, nu-î așa? Prezența mea îți sugerează o anumită asociație de idei?

CLEMENTINA: Eu ți-am iertat foarte multe, Gogule. Nu poți să spui că n-am închis ochii. Dar tu nu m-ai înțeles, nu te-ai gîndit să te uiți în adîncul sufletului meu, să te întrebi ce-o fi cu femeia asta.

GOGU: Nu, Clementina. Nu atinge fondul problemei. Nu atinge fondul problemei, că mă înfurii... Vrei să trec de la gingășie la dispreț?

CLEMENTINA (*brusc lirică*): Nu, Gogule, nu e ceea ce crezi tu. Altceva vroiam să-ți spun. Ai fost singurul bărbat care a lăsat o urmă în viața mea.

GOGU (*cu o mare vigoare, naturalețe și siguranță*): N-ai înțeles nimic, Clementina... Nu te compara tu cu Ortansa. (*Cu dușmănie.*) N-ai spus că te apucă greața numai cînd te gîndești ce afaceri necurate învîrtesc eu?

CLEMENTINA (*îl ascultă nedumerită*): Greață? Am spus eu că m-apucă greața? (*Cu demnitate.*) Poate mă confunzi, Gogule...

GOGU (*tiranic*): Nu te confund. Ai spus că te-apucă greața.

CLEMENTINA (*sincer indignată*): Pe mine, greața? Eu, iubita ta?! Gogule, uită-te în ochii mei!

GOGU: Clementina, degeaba negi... Ai spus că nu duc o viață demnă, că ar trebui să muncesc cinstit, ca toți oamenii.

CLEMENTINA (*pare zdrobită de acuzațiile bărbatului*): Am spus eu că trebuie să muncești cinstit? Poate a fost o scăpare, Gogule. Cine știe ce era în capul meu în momentul ăla...

GOGU (*continuă atacul*): Ai spus că ai și tu părerile tale despre viață. Că, în definitiv, nu ești o roabă. De câte ori nu ne-am certat pe tema asta? Că tu detești minciuna...

CLEMENTINA (*profund indignată*): Eu detest minciuna? Minciuna, Gogule?

GOGU: Da, minciuna. Ai spus că și tu ești om.

CLEMENTINA (*iși pierde răbdarea. Nu-și aduce deloc aminte de așa ceva*): Am spus eu că sînt și eu om?!

GOGU: Da. Chiar așa ai spus. Că, în definitiv, și tu ești om.

CLEMENTINA (*dramatic*): Nu-i adevărat.

GOGU: Ba este! Nu minți!

CLEMENTINA (*implorînd înțelegere*): De unde să am eu părerile mele, Gogule? Eu să te contrazic pe tine, Gogule? Numai ca să-ți aud vocea ta, cu timbrul ei caracteristic, aș trece și la budism, nu știu ce n-aș face, Gogule... Nu zic, poate cîndva, de mult, acum trei mii de ani, am detestat minciuna, dar dacă tu n-o detești, Gogule, cum s-o detest eu? Cum să detest minciuna, eu, o biată femeie lipsită de apărare? Adevărul mă îndepărta de tine, Gogule, și atunci nu mai era adevăr, ci o broască țestoasă...

GOGU: Nu amesteca aici animalele. N-au ce căuta.

CLEMENTINA: Lasă, Gogule, să le amestec, că le amestec cu tîlc. Vreau să mă înțelegi exact, Gogule, chiar dacă mă părești... Și dacă minciuna mă apropia de tine, dacă cu prețul minciunii îți mîngîiam părul, dacă cu prețul minciunii îți simțeam răsufierea, minciuna nu mai era minciună... ci, ce să zic eu, Gogule, Bach...

GOGU: Lasă compozitorii. N-au ce căuta aici.

CLEMENTINA: Lasă să-i amestec, că-i amestec cu tîlc, Gogule, nu înțelegi?

GOGU: Minți! Ai personalitatea ta bine precizată.

CLEMENTINA (*ride isteric*): Ești nebun, Gogule?! Eu, și personalitate bine precizată! (*Înaintează spre el privindu-l drept în față.*) Eu, personalitate bine precizată?

GOGU: Da. Ai felul tău de a fi...

CLEMENTINA (*tandră, lirică*): Pentru tine am renunțat la orice, Gogule. (*Îi sărută mâinile.*) Dar la absolut orice... Eu nu te judec pe tine, Gogule. Eu n-am nimic, Gogule, numai pe tine te am.

GOGU: Atunci, de ce n-ai vrut să porți pantofii pe care ți i-am făcut cadou de ziua ta onomastică? Cu câtă duioșie am purtat cutia pe stradă! Am delapidat ca să-ți fac o surpriză. Pantofii n-au costat, desigur, o avere, dar aici conta gestul, nu banii. Și tu ai avut cinismul să-mi spui că nu porți pantofi din bani nemunțiți.

CLEMENTINA: Eram o copilă pe vremea aia, Gogule. Ce știam eu despre viață?

GOGU: Erai o fiară. De fapt, pantofii ăia au ridicat un zid între noi. Dacă știam asta, nu-i mai cumpăram.

CLEMENTINA (*își aruncă pantofii. Deschide șifonierul cu mișcări violente. Scoate pantofii aduși de Gogu de ziua ei onomastică. Îi încalță într-o stare de febrilitate. Sînt pantofi cu toc foarte înalt. Cu o expresie de beatitudine timpă, se îndreaptă spre Gogu*): Am o minte de pasăre, Gogule...

GOGU (*tresare, zguduît de mărturisirea femeii*): Iubita mea! (*Se gîndește puțin și apoi se hotărăște. O stringe în brațe.*) N-am știut, iubita mea, n-am știut. Am crezut că în adîncul inimii mă detești. O, ce copil prost am fost! Am crezut că ai personalitatea ta bine precizată...

CLEMENTINA (*printre lacrimi*): Am o minte de pasăre, Gogule!

GOGU (*vrea să-și manifeste dragostea, dar nu știe cum anume. Își încordează memoria.*) Numai o clipă, Clementina, o singură clipă... și-mi exteriorizez sentimentele. (*Își aduce aminte de cîte ceva... îi turtește nasul.*) Asta-i un gest omenesc, nu-i așa,

Clementina ? Asta se cheamă hîrjoană, dacă nu mă înșel... Cel puțin, ești beată de fericire ?

CLEMENTINA : Da, Gogule. Hîrjoană se numește. Așa cred, cel puțin...

GOGU : Vezi ce memorie am eu, Clementina ? Faptul că prezența ta mă tulbură, asta e tot ceva omnesc, nu-i așa ?

CLEMENTINA : De ce mă întrebi tocmai pe mine. Gogule ? Asta voiam să te întreb eu pe tine... Și eu sînt foarte curioasă. (*Extaz.*) A venit fericirea !

#### SCENA A 8-a

Clementina, Gogu, Ortansa

(*Ortansa apare în pragul camerei, distrusă.*)

GOGU (*o părăsește pe Clementina și se îndreaptă spre Ortansa. Ortansa își pleacă fruntea, zdrobită. Gogu îi ridică bărbia și o privește în ochi*) : Niciodată n-ai să știi tu, Ortansa, cît am să sufăr pentru gestul brutal pe care-l voi comite chiar acuma... Prin cîte am să trec eu după aceea... (*O palmuiește.*)

ORTANSA (*conștiința vinovăției e mai puternică decît jignirea suferită*) : N-am nici o vină, Gogule. Emilian nu mă iubește. M-a aruncat ca pe o cîrpă.

CLEMENTINA (*de acolo, de la locul ei*) : Du-te la soțul tău legitim. Nu mai sparge casele oamenilor.

GOGU (*îi face semn Clementinei să tacă*) : Cum adică nu te iubește ? Ce înseamnă aia că nu te iubește ?

ORTANSA : Cum să-ți explic, eu, Gogule ? Nu vrea să mai stea cu mine în aceeași casă. Nu simte nevoia să mă mîngîie. În loc să mă sărute, mă palmuiește, mă dă la o parte. Cînd mă vede, cască.

CLEMENTINA (*vrea să-l ajute pe Gogu*) : Nu vrea să mai trăiască cu Ortansa, ci cu o altă femeie, care nu e Ortansa.



GOGU : Nu înțeleg ce spuneți... Trebuie să te iubească sau, mă rog, ceva asemănător. Dacă nu te iubește, vine controlul financiar.

ORTANSA : Emilian nu mă iubește, mă disprețuiește, ceea ce e cu totul altceva.

GOGU (*tare*) : Trebuie să te iubească ! Mi-a promis că dacă tu, Ortansa, te întorci la el, închide ochii, mă lasă în pace. Vrei să ajung la pușcărie ?

CLEMENTINA (*de acolo, de la locul ei*) : Gogu e un om cinstit.

GOGU (*se întoarce spre Clementina*) : Taci dracului din gură. (*Către Ortansa, implorînd-o.*) Trebuie să te iubească... Schimbă-te, Ortansa ! Transformă-te... Privește-o cu dispreț pe Clementina, pe mine, pe părinții tăi infectați de morala burgheză... Iubește reducerea prețului de cost, iubește-l pe Giordano Bruno. Află de ce s-a lăsat ars pe rug. Încadreză-te în cîmpul muncii. Privește viața cu ochii unei fecioare. Devino pudică ! Devino mamă ! Fii sinceră cu Emilian. Privește-mă cu dispreț !

ORTANSA : Cum o să te privesc cu dispreț, Gogule ? Tu ești un sfînt !

CLEMENTINA : Ascultă ce spune, Gogule ! (*Ortansei.*) Te laudai că sucești capul bărbaților. Vrei să se nenorocească Gogu ?

GOGU (*Clementinei*) : Taci din gură, Clementino ! (*Ortansei.*) Nu sînt un sfînt, idioato. Sînt o lichea...

ORTANSA : Pentru mine ești un sfînt. Eu așa te văd.

GOGU : Nu, bufnițo, nu sînt un sfînt... Nu înțelegi ? Trebuie să mă detești... din adîncul sufletului. Trebuie să te apropii de Emilian, el să-și dea seama că te-ai schimbat, să te iubească, să-i faci copii grași și dolofani, și eu să scap de închisoare... Nu înțelegi ? Curvo !

ORTANSA : Eu, curvă, Gogule ?

CLEMENTINA (*de acolo, de la locul ei*) : Gogu judecă înainte de a pronunța fiecare cuvînt.

ORTANSA : Te iubesc, Gogule !

GOGU (*alt ton*) : Ortansa... fă un efort... pentru tot ce a fost frumos între noi... pentru clipele de la Poiana Țapului...

CLEMENTINA (*indignată*) : Ați fost într-o localitate de munte ?

GOGU (*către Clementina*) : Taci din gură, Clementina, nu mă mai întrerupe... (*Către Ortansa.*) Fă ca Emilian să te iubească, să se tulbure când îți aude pașii... Dacă se tulbură când îți aude pașii, scap de închisoare. Dacă nu se tulbură când îți aude pașii, dau de dracu, Ortansa !

ORTANSA : Am încercat, Gogule. Îmi ceri imposibilul. Mă detestă ! (*Sună telefonul. Gogu se repede să răspundă. Ascultă îngrozit.*)

CLEMENTINA : Vino la mine, Gogule !

ORTANSA : Vino în brațele mele moi, Gogule.

GOGU (*dă femeile la o parte, cu dispreț*) : Nu v-am iubit, bufnițelor neputincioase. Nu sînteți nimic... Nu sînteți femei... N-aveți suflet. (*Ca o concluzie logică.*) Vine controlul financiar. (*Se prăbușește, totuși, în brațele femeilor. După cîteva secunde își revine. Se desprinde din îmbrățișarea lor.*) Gogu nu moare ! Gogu se transformă ! (*Se plimbă de-a-jat prin cameră.*) Uitați-vă la mine cu atenție... (*Clementina îl examinează cu atenție. Ortansa la fel.*) Adio ! Adio, Gogu cel fără scrupule și principii ! Adio combinații și filodorme ! Când va veni controlul, nu-l va mai găsi ! Unde e Gogu cel odios ? Unde e Gogu cel fără principii ? A dispărut ca prin farmec. Va fi alt Gogu. Un Gogu care regretă ce-a făcut, un Gogu care se căiește sincer. Un Gogu care vrea să ia viața de la început și capătă circumstanțe atenuante... După ce trece controlul, adio Gogu cinstit, adio regrete... adio, nu-mi dau seama ce-am făcut... Din nou adevăratul Gogu, nemuritorul Gogu...

ORTANSA : Ești un deliciu, Gogule...

CLEMENTINA : Ești superb, Gogule...

GOGU : Controlul începe peste o jumătate de oră. Ortansa, ceasul tău merge bine ?

ORTANSA : Da, Gogule. E zece și un sfert.

GOGU : Deci, pînă la unsprezece fără un sfert, într-o jumătate de oră, trebuie să trec prin transformări teribile, prin zguduiri sufletești, prin răscolitoare crize de conștiință, să mă transform dintr-un bărbat cinic...

CLEMENTINA (*violent emancipată*) : Renunți, tu, Gogule, la cinismul tău ?

GOGU (*mîndru*) : Da. Renunț, Clementina. Acum nu e nevoie de cinism, ci de reversul cinismului. Cînd omul se află într-o încurcătură, se face frate și cu dracu pînă o scoate la capăt. Mi-e teamă de un singur lucru. Eu n-am regretat niciodată nimic. Dar absolut niciodată... Nu știu, deci, cum arată un individ care regretă din adîncul inimii, cum se comportă, ce gesturi face, de ce regretă, ce spune, cum spune, cum îi strălucesc ochii. Nu știu absolut nimic.

ORTANSA (*practică*) : Atunci, cum o să regreti, Gogule ?

GOGU (*se plimbă prin cameră*) : Da. Asta-i nenorocirea !... Cum am să regret ?... Cu ajutorul vostru. Voi trebuie să fi regretat ceva la viața voastră. Îmi povestiți tot ce știți în materie de remușcări. Orice sugestie... un cuvînt... o expresie, un gest caracteristic... sînt binevenite...

ORTANSA (*sentimentală*) : Întreab-o pe Clementina. Eu, Gogule, semăn prea mult cu tine.

GOGU : Ești ne bună ? Acuma nu trebuie să semeni cu mine, acuma trebuie să fii opusul meu... Trebuie să învăț de la tine să fiu om !

ORTANSA : Mai bine mă arunc acum înaintea trenului decît să fiu opusul tău !

CLEMENTINA : Las-o, Gogule. Nu vezi că ea nu-și dă seama de situație ? Pe tine te paște închisoarea, și ei îi arde de fasoane...

GOGU (*amestec de pasiune și tandrețe*) : Fiți unite, fetelor ! Fiți unite în această clipă grea. Purtați-vă ca două surori... (*Clementina și Ortansa se sărută.*) Fetelor, iubitelor, nevestelor, amantelor, înțelegeți situația mea ! Vreau să capăt o înfățișare

omenească... Cu alte cuvinte, vreau să semăn cu un om, cel puțin în linii generale... (*Durere și implorare.*) Dați-mi tot ce aveți voi mai frumos! Tot ce aveți voi mai curat... (*Cu disperare.*) Scormoniți-vă sufletul! Scotociți-l bine... bucățică cu bucățică... Întoarceți-l pe toate fețele. În caz de forță majoră, amintiți-vă de vremea când erați copile și vă jucați în nisip... prima zi de școală... eventual, o bunicuță... Amintiți-vă de vremea când erați adolescente. N-ați vrea să înfăptuiți ceva frumos? După cum mi-a povestit mie o mătușă bătrână, în tinerețe oamenii au anumite impulsuri generoase. Ortansa, spune-mi tot ce știi despre Giordano Bruno, de ce s-a lăsat ars pe rug. Trebuie să fi avut el un motiv... Dați-mi tot ce aveți voi mai frumos. Cu titlul de împrumut, nu vă fie teamă. După ce trece controlul, vi le dau înapoi pe toate... și bunicuțele, și obsesia unei singure iubiri, și pe Giordano Bruno. (*Disperare surdă; vrea să se entuziasmeze.*) Hai, fetelor, repede, repede! Fiți serioase! Fiți cinstite! Iubiți adevărul! Detestați minciuna! Aspirați să deveniți mame... (*Poruncitor.*) Duceți-vă la muncă! Legănați-vă pruncii!

**ORTANSA** (*cu cele mai bune intenții*): Adică, ce e, în definitiv, un gând frumos? (*Clementina dă din umeri.*)

**GOGU** (*dă și el din umeri*): Pe mine mă întrebați? Dracu știe?! Probabil ceva măreț...

**CLEMENTINA** (*încearcă marea cu degetul*): Gogule, nevoia de a croșeta e ceva măreț?

**GOGU** (*dă din umeri*): Nu știu. Poate să fie, poate să nu fie. De ce mă întrebați pe mine? V-am spus să nu vă dezumanizați complet, să mai păstrați o fărîmă, pentru orice eventualitate... (*Disperat.*) De ce n-ați devenit mame? Ortansa, leagăna-ți pruncul în brațe...

**ORTANSA**: Nu știu ce vrei, Gogule!... Ce, femeile leagăna pruncii în brațe? Ai pretenții absurde.

CLEMENTINA : Ortansa are dreptate. Ai pretenții absurde. Noi sîntem doar femei. De ce ne întrebă despre copii ?

GOGU : Absurde ? Vreți să înfund pușcăria ? Dați-mi tot ce aveți... amintiri... aspirații înalte, idealuri curate... remușcări, repede, repede ! Vreți să piară Gogu ?...

ORTANSA (*se plimbă prin cameră cu un aer concentrat*) : Eu știu ce vrei tu, Gogule... Stai să-mi amintesc, să-mi răscolesc sufletul... (*Se plimbă în continuare cu un aer concentrat.*) Tu vrei ceva mareț sau o remușcare... Nu anecdote, în orice caz... Era acum vreo zece ani... Era într-o dimineață și mă plimbam pe Calea Victoriei. (*Iși chinuiește memoria. Gogu, plin de speranță, aleargă spre Ortansa.*) Nu-mi mai amintesc nimic. Absolut nimic...

CLEMENTINA (*se plimbă și ea cu un aer concentrat*) : Adică, dacă am făcut ceva, mă rog, un anume lucru, și pe urmă mi-a părut rău ? Ce am simțit eu ?

GOGU (*vine spre Clementina*) : Da, Clementina, tu ești speranța mea, tu ai fost și încadrată... De pildă, pantofii... Ce frământări ai avut ? Spune-mi ce ai simțit, Clementina, ca să simt și eu... (*Clementina cade pe gânduri.*) Hai, fetițo, scormonește-ți sufletul ! Asta a fost ceva frumos în viața ta. Amintește-ți totul pînă în cel mai mic amănunt...

CLEMENTINA : Vezi, Gogule, vezi ? Nu era mai bine dacă mai păstram ceva omenesc, dacă aveam și eu personalitatea mea ? Acum ne prindea bine...

GOGU (*o împinge cu brutalitate*) : Nenorocito, n-ai pic de caracter. Trebuia să fii om, nu cîrpă ! Cu riscul de a mă pierde, cu orice risc... Să fi avut un țel în viață... (*Blînd.*) Fii Clementina cea de altădată... Cînd încă nu mă cunoșteai pe mine, cînd încă mai aveai principii. Amintește-ți acele principii. Fii Clementina cea de odinioară, care nu suporta afacerile necurate... Indignează-te împotriva necinstei și a nedreptății !

CLEMENTINA (*șoptă*) : Clementina cea de altădată ?

ORTANSA (*strigăt*): Da, Clementina, cea de altădată.  
GOGU (*strigă*): Clementina cea de altădată!

CLEMENTINA (*cade pe gânduri*): Nu mai știu nimic despre Clementina cea de altădată. E mult de când nu m-am mai indignat, Gogule... foarte mult. Când te indignezi, trebuie să urli?

ORTANSA (*cade și ea pe gânduri*): Așa se pare. Precis, nu pot să spun. Oamenii fac, în orice caz, gesturi caraghioase... Parcă am văzut odată, în copilărie, un om bătînd cu pumnul în masă... Dar nu pot să știu dacă aia era indignare... Nu vreau să te induc în eroare, Gogule...

CLEMENTINA (*neîncrezătoare*): Când o să redevii cinic, o să-mi dai în moalele capului cu fondul meu cinstit. Nu vreau să mai trec prin ce-am trecut.

GOGU (*disperat*): Nu fiți nebune, vreau să fiu om. Dați-mi sugestii!

ORTANSA: Te înțeleg, Gogule, îmi scotocesc sufletul, dar nu găsesc nimic.

CLEMENTINA: Hai, Ortansa. Uit tot răul pe care mi l-ai făcut... Și mie mi-ai spus odată că tu păstrezi în adîncul sufletului ceva curat.

ORTANSA (*sondîndu-și adîncurile sufletului*): Dacă găsesc un gînd măreț, ți-l dau, Gogule, cu cea mai mare plăcere.

CLEMENTINA: Mie îmi place să fie curățenie în casă. Asta, Gogule, nu-i ceva sublim?

ORTANSA: Mie-mi place să mănînc la ore fixe. Poate asta, Gogule, să fie ceva măreț?

GOGU: Am nevoie de remușcări, fetelor... Să luăm cazul tău, Clementina. Tu mă iubești. Eu am delapidat. Când ai descoperit asta, ce-ai simțit? (*Tare.*) Nu ți-a venit să-ți iei lumea în cap? Ce reacție a declanșat în sufletul tău faptul că nu m-ai denunțat autorităților?

CLEMENTINA: Ce să declanșeze, Gogule? Într-un fel, mi s-a părut normal...

ORTANSA: Noi n-avem prejudecăți...

GOGU (*îndreptîndu-se amenințător către cele două femei*): Să aveți prejudecăți! Acum v-ați găsit să mă înțelegeți? Vreți să mă nenorociți?

CLEMENTINA (*tipăt de durere*): Așa ne-ai învățat tu, Gogule! Noi nu vorbim de capul nostru!

GOGU (*tipăt de disperare*): V-am spus prostii! Priviți-mă cu dispreț. Întrebați-mă cum de a putut natura să facă un monstru ca mine... *Proiect de paradis.*) Voi mă blestemați, și mie îmi crapă obrazul de rușine... Îmi dau seama de grozăvia celor făcute... mă năpădesc remușcări cumplite, îmi pare rău de ceea ce am făcut, și scap mai ușor...

ORTANSA (*tare*): Eu nu te blestem, Gogule. Dacă te blestem, pe urmă ai să spui că sînt femeie cinstită și n-o să-ți mai placă de mine.

CLEMENTINA (*la fel de tare*): Eu nu te blestem, Gogule! Dacă te blestem, o preferi pe Ortansa...

GOGU (*cade în genunchi în fața celor două femei*): Nu fiți egoiste! Mai am cîteva minute. În puținul ăsta de timp, trebuie să trec prin mari zguduirii sufletești, să devin un om cinstit. Trebuie să mă transform... De ce nu înțelegeți? Vreți să mă surprindă controlul așa cum sînt?

CLEMENTINA: Nu, Gogule...

ORTANSA: Ar fi groaznic.

GOGU (*se ridică în picioare*): Atunci, hai, fetelor, iubitelor, nevestelor, amantelor... Hai să fim oameni! Hai, ajutați-mă! Dați-vă obolul. Dați fiecare ce aveți... Ce, nu mai aveți nimic omenesc? Hai să ne aducem aminte cum se comportă oamenii...

ORTANSA: Dacă vrei tu, Gogule...

GOGU (*se simte în tot ce face presiunea timpului*): Trebuie să devin om, nu mai am timp de fleacuri. Eu am atîtea pe conștiință, și voi vă mișcați ca niște babe... Tu, Clementina, spui Ortansei: „Dacă l-ai iubit cu adevărat, ajută-l să se transforme“. Ai grijă cum o să-ți sune vocea. Amestec de durere și speranță. Ascultați, fetelor, ascultați!

CLEMENTINA: Sînt foarte atentă, Gogule...

GOGU (*către Ortansa*): Tu, Ortansa, te uii cu durere și dispreț în ochii mei și-mi spui: „Mi-ai înșelat iubirea mea curată, te-am crezut un om cinstit“. Îmi dai două palme. (*După o scurtă pauză.*) Dar eu, eu cum reacționez? (*Tare.*) Eu cum reacționez? Ce cuvinte spun, ce gesturi fac? Eu ce trebuie să fac? Tocmai asta nu știu...

CLEMENTINA (*după o pauză — încearcă marea cu degetul*): De atîta durere, te iei cu mîinile de cap.

GOGU (*dispreț*): Bine, bine, mă iau cu mîinile de cap dar ce spun?

ORTANSA (*ca prin vis*): Parcă cineva a spus odată, undeva, într-o țară străină: „Doamne, ce ticăloșie am făcut“.

GOGU: Vedeți că se poate, fetelor? Fiți foarte naturale! Cît se poate de naturale! Uitați tot ce vă leagă de mine. Regret ceea ce am făcut și scap mai ușor. Hai, fetelor, să fim oameni! Ce naiba, doar v-am înșelat speranțele... Fiți gata, fetelor, iubitelor! Gata... Începe transformarea lui Gogu!

CLEMENTINA (*către Ortansa*): Dacă l-ai iubit cu adevărat... (*pauză chinuitoare*) ajută-l să devină om cinstit. (*Ortansa se îndreaptă spre Gogu. Prima dată, încearcă să-l mîngîie. Își retrage mîna, speriată. Clementina îi vine în ajutor.*) Privește-l cu dispreț, Ortansa, nu știi ce-i disprețul?

ORTANSA (*dă din umeri. Din nou tăcere chinuitoare. Își aduce aminte. Îl privește drept în ochi, vorbește fără convingere*): Te-am crezut un om cinstit... Mi-ai înșelat dragostea...

(*Mai departe nu știe ce să facă. Clementina îi face semn să-l lovească peste obraz. Ortansa îl lovește peste obraz și, incîntată că și-a îndeplinit misiunea, se retrage lîngă Clementina. Gogu rămîne ca o stană de piatră. A uitat ce trebuia să facă sau nu poate s-o facă. Fața îi e schimonosită de atîta zadarnică încordare. Încearcă să se ia cu mîinile de cap, dar nu reușește. Ortansa și Clementina îl privesc îngrozite. Gogu încearcă din nou, fără succes, să se ia cu mîinile de cap.*)



ORTANSA ȘI CLEMENTINA (*unite în această clipă grea*): Gogule, ia-te cu mâinile de cap. Așa procedează un om care regretă ceva...

*(Gogu, încă o încercare nereușită.)*

ORTANSA ȘI CLEMENTINA (*zdrobite de durere*): Gogule, Gogule, ia-te cu mâinile de cap!... Așa procedează un om care regretă ceva. Regretă, Gogule, că vine controlul... Regretă, Gogule, regretă!

*(Gogu, o nouă încercare nereușită.)*

ORTANSA ȘI CLEMENTINA (*cu lacrimi în ochi*): Nu sta nemișcat, Gogule! Ia-te cu mâinile de cap! Regretă, Gogule, regretă!

*(Cortina cade peste strigătele disperate ale femeilor și încercările neputincioase ale delapidatorului Gogu.)*

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

LUCIAN RAICU

„Cea mai veche piesă din volum, și într-un sens cea mai proaspătă, în care toate temele specifice sînt nimerite de prima dată și poartă marca fericită, norocoasă, a „descoperirii“, a fenomenului original de o inocență, dacă vrem, irepetabilă, este *Proștii sub clar de lună*. Păstrez și acum imaginea intactă a spectacolului de la *Municipal* realizat cu aceeași tinerească strălucire de marele talent al lui Lucian Pintilie, cu o distribuție care ni l-a revelat pe Octavian Cotescu în linia unei fidelități neștrămutate, scăpărătoare, față de teatrul lui Mazilu [...]. Unele dintre obsesiile, dintre motivele centrale în care Mazilu se poate recunoaște de la distanță și este de neconfundat, au fost mai tîrziu adîncite, văzute în implicațiile lor și mai neașteptate, de nebănuit atunci și, totuși, rămîn cu impresia că o astfel de piesă, vădind atîta norocoasă energie inaugurală și un avînt aproape nepăsător, se scrie o singură dată în viață. Temele foarte profunde sînt aici atinse cu o privire aparent distrată, jocul și gravitatea se înfățișează într-un aliaj inefabil, de nedesfăcut, îngîndurarea e plină de voioșie, sarcasmul are ceva festiv, marile daruri native se risipesc și se cheltuiesc cu o generozitate lipsită de precauții. Nici o îngrijorare nu vine să tulbure sau să umbrească această savuroasă, abundentă expansiune.

„Prostia“ însăși beneficiază de un soi de libertate scînteietoare, de aripi largi și puternice, proliferază enorm și divers, surprinzător și firesc. Există în piesă un veritabil și chiar vibrant lirism al „prostiei“, intuită ca o formă de viață, oricît de falsă în ultimă analiză, dar amplă și desfășurată, capabilă și ea să creeze un univers, *plin*, din care nu lipsește nimic, dotat cu tot ce îi trebuie spre a se afirma, a supraviețui, a înflori în forme prodigios de bogate. Ea își are valorile ei de neclintit,

instituțiile venerabile, poezia și extazurile ei, dramele ei înduioșătoare, lacrimile și sărbătorile, zilele ei bune și zilele ei rele, resurse proprii de inspirație și voluptate, își are tinerii năpraznici și bătrînii ei înțelepți, bunătatea și necruțarea, amorrurile frenetice, afacerile, dar și idealurile ei gratuite, intangibile. Este o lume vastă, această prostie, cu daruri nesfîrșite și orașe labirintice în care te poți rătăci. Detașarea cea mai tăioasă nu exclude un sentiment dacă nu de umilință, cel puțin de simpatie complice, ca în fața unei realități nemuritoare, gata să renască, aptă oricînd de regenerări. Un lirism „invers“, deopotrivă de contagios cu cel uman, cu cel autentic și necesar, traversează piesa, imprimă succesiunii de scene și replici ritm și muzicalitate“.

(din cronică literară la volumul „Teatru“, apărut la editura „Cartea Românească“, în „România literară“, din 19 februarie 1971).

### VALENTIN SILVESTRU

„În piesele lui Teodor Mazilu, „Proștii sub clar de lună“, „Somnoroasa aventură“, „Acordeonistul“ (într-un act) se înscrie în registrul de stare civilă al teatrului încă un personaj nou: opinia publică a societății noastre. Mandatarii ei sînt: (indirect) autorul piesei și (direct) numitul Emilian, emisar al convenționalului „control financiar“ sau numitul Manole, convențional „antrenor sportiv“.

[...] Teodor Mazilu a făcut din opinia publică principalul erou al unei comedii satirice, semnificînd nu o reacție la fenomenele negative, ci, în raport cu noile condiții istorice, o acțiune ofensivă, tonică, optimistă, batjocoritoare și plină de forță disprețului curat, a colectivității socialiste, împotriva spiritului mic burghez. Caracterul vitriolant al ironiei, gradul de generalitate al pieselor și actualitatea concretă a obiectivelor precum și originalitatea comicului înscriu în sfera satirei, prin refracție, valori umaniste importante, ilustrînd totodată adevărul că, în societatea noastră, forța de influențare a opiniei pu-

blice e considerabilă, ea exercitându-se și în diagnosticarea și informarea la scară cetățenească, a urîteniei fenomenelor negative“.

(Un nou concept al eroului, în vol. *Personajul în teatru*, Ed. Meridiene, București, 1966, p. 97).

### ROMULUS DIACONESCU

„Construcția piesei beneficiază de ceea ce am numi simetrii topologice, bazate pe structura opozantă a personajelor. Dacă Gogu este licheaua perfectă, Emilian (soțul Ortansei) pare, în schimb, total sustras „suferințelor“ consoartei. Clementina dramatizează divorțul din slăbiciunea-i caracterologică, supradimensionată de cinismul lui Gogu; pe de altă parte, deși provoacă divorțul, Ortansa ajunge în același stadiu al lamentărilor, nu pentru că ar cîntări cu gravitate actul, ci fiindcă totala nepăsare a soțului în fața intempestivului eveniment îi face iminentă frustrarea de propriile-i „calități“. [...]

Ceea ce lectorului îi apare la început desfășurare oarecare ia pe parcurs o întorsătură neașteptată, datorită comportamentului bizar și absurd al personajelor. Gogu va trece în brațele Ortansei intuind în noua parteneră o structură similară cu a lui: adică licheaua cinică, șmecheria agresivă, megalomania desăntătată, incapacitatea în trăirea sentimentelor. Dar Gogu este un aventurier incorigibil care știe că „fixarea“ îi poate produce oricînd neplăceri. Temîndu-se în continuare de sosirea „controlului financiar“ — a termenului de scadență — altfel spus trăind spaima că nu-i poate minți și escroca pe toți, o va părăsi și pe Ortansa. Dramaturgul nu precizează momentul acestei „întîlniri“ cu „controlul financiar“, dar iminența apariției lui creează o stare tensională cu efecte dramatice, de o expresivitate remarcabilă. Gogu vrea să se transforme, dar este incapabil să săvîrșească gestul terapeutic (să se ia cu minile de cap!) și finalul piesei îl găsește în starea de imposibilitate.

Teodor Maziliu îl scoate de pe scena vieții sociale printr-o formulă artistică relevantă.

În *Proștii sub clar de lună* specificitatea formulei dramatice cultivată de autor se bazează pe câteva motive capabile să

creeze atmosferă teatrală și ele trebuie aflate tot la nivelul limbajului, a cărui polifuncționalitate generează reliefuri surprinzătoare în spațiul aceleiași piese. O primă lectură procură impresia unui limbaj comun, încărcat de termeni tociți, dar prin tendențioasa lor utilizare dramaturgul demască violent lipsa de cultură a personajelor, afișată cu agresivitate, tocmai prin efortul escamotării evidențelor. „Te iubesc în ciuda laturilor tale negative“, îi spune Emilian unei Ortanse „șifonate“. „Cite servicii te-am rugat să-mi faci, pe toate mi le-ai refuzat, n-ai vrut să-mi înțelegi sufletul“ îi răspunde aceasta. Altcineva constată că mai are ceva omenesc, „nu mi-am pierdut toate trăsăturile caracteristice“; un altul e de părere că „sînt cazuri cînd moartea e mai ușoară decît despărțirea“, iar Clementina are „curajul“ să spună că „și eu pot să fiu vulgară de rușine“.

Dar un asemenea limbaj nu trăiește doar prin sine, ci corespunde unui fond sufletesc pauper, încetșosat de grave maladii. De aici — efectele comicului spumos, substanțial, ce aruncă mereu săgeți înveninate. Vorbirea eroilor este una de tranziție; ei nu au asimilat, din cauza inaderenței spirituale, termeni ce exprimă o realitate nouă și, pentru ei, vorbirea frumoasă se degradează“.

*(Teodor Mazilu — Vocația satirei, în vol. Spații teatrale, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1979, p. 45, 46—47).*

SOMNOROASA  
AVENTURĂ

*divertisment comic*

## PREFAȚĂ

*Este, cred, Somnoroasa aventură, alături de Acești nebuni fățarnici, unul dintre cele mai inspirate texte ale lui Teodor Mazilu. Spirituală și subtilă, pătrunzătoare și încărcată de adevăr. Comicul, cu acea factură atât de personală, se naște din absurd și ridicol, ascuțișul criticii sale, extrem de fin și de precis, vizînd anumite tipuri și ticuri umane apărute în societate, descinde pe linie mai mult sau mai puțin directă din Caragiale. Care este și aici viza rîsului mazilian? Suficiența, semidoc-tismul, închistarea individului într-un provincialism spiri-tual, goana după bunuri materiale în detrimentul mobilării spirituale, grija excesivă pentru aparențe și ne-glijarea propriei deveniri interioare, mimarea sentimen-telor, a culturii, a unei onorabilități de suprafață — cu alte cuvinte tot ceea ce-l îndepărtează pe omul de astăzi de sine, ceea ce contravine de fapt idealului societății noastre, scopului său profund umanist. Umorul se naște mai ales din limbaj, iar mecanismul, fără să fie greu de descifrat, dă dovada unei perfecte stăpîniri a tehnicii. Inchistați în propria lor mîrginire, eroii videază limba-jul — suferînd de toate ticurile, de toate „noutățile“ ver-bale la modă — de sens și semnificații, el devenînd mai degrabă o aspirație în sine (oare nu o vorbire elevată atestă un caracter elevat?) decît o modalitate, cea mai proprie omului, de exprimare a gîndurilor și sentimen-telor, a ideilor. Grija pentru vorbirea „frumoasă“ ca și pentru onorabilitatea aparenței fizice devine astfel co-mică, ridicolă. În Somnoroasa aventură pe Gherman l-a ucis sufletește această grijă, el devenînd sclavul propriei sale imagini. Dorința lui obsesivă de a scăpa de ea — și cum altfel decît prin rîs, prin puterea de a-și asuma*

eroismul unei șotii?! — nu mai poate avea un fundament sufletesc și de aceea e ridicolă, dar și ușor dramatică. Este această nuanță care dă multă profunzime scrisului lui Teodor Mazilu și care, totodată, dă multiple șanse de complexitate spectacolului teatral. Prin finețe și inteligență regizorul are, de aceea, posibilitatea de a conduce spectacolul pe firul extrem de subțire care desparte hohotul de rîs de cel de plîns, zîmbetul din colțul gurii de lacrima din colțul ochiului. Ridicolul lui Gherman este dat de o anume încorsetare exterioară și interioară care i-au redus la maximum trăirile adevărate, trăiri pe care le-a înlocuit de fapt cu mimarea lor ordonată într-un sistem de gesturi fără acoperire. Ridicolul este realizat totodată de „aspirația“ lui Gherman de a se smulge din această stare prin „curajul“ unor fapte minore, la rîndul lor, fără a reprezenta rezultatul unor transformări interioare, al unor necesități sufletești, ci simplele lor semne exterioare. Dar dincolo de asta există în Gherman și germenul unei vagi tristeți născute dintr-o de-abia bănuită dramă a celui care are conștiința neputinței sale și nu mai are puterea de a și-o depăși.

Interesant este că umorul reiese din teribila neputință a tuturor personajelor de a trăi cu umor, de a avea cît de cît o umbră de haz. Firesc. Între „seriozitatea“, închistarea sufletească, uscăciunea zbîrcită a lui Gherman, lipsa de scrupule combinată cu prostia șireată a lui Cleo, lichelismul, ipocrizia lui Ogaru, superficialitatea interesată și prostituția a Gabrielei nu-și poate face loc în niciun fel ascuțimea spiritului. Toți sînt infirmi sufletește și moralicește. Numai Gherman, cel căruia „nu-i mai stă bine viața“, ar vrea să-și vindece infirmitatea. Dar forma, masca i-au devenit atît de proprii încît ceea ce încearcă să schimbe este tot grimasa și nu structura, pentru simplul motiv că ea-i lipsește. Este ca o statuie goală pe dinăuntru: dalta sculptorului n-o mai poate modela ci doar sparge.

Aparent există o opoziție formală între două tipuri de personaje: între închistarea cu neputință de depășit a lui Gherman și mobilitatea, cameleonismul unui Ogaru sau Cleo. Gherman aspiră să se poată schimba după si-



tuaii — să fie la nevoie romantic, neserios, imaginativ. Ogaru sau Cleo ar vrea să se poată fixa într-o poziție favorabilă chiar cu riscul de a înțepeni într-un anume tip de comportament. Zbatere zadarnică pentru că toți și-au pierdut omenescul. Dar, oare, Gabriela este salvată cu adevărat de la „devenirea“, de la „viitorul“ asemănării cu cei din jurul său? Dar oare Manole este un personaj „pozitiv“? Poate da. Da, numai în măsura în care nu perfecțiunea ci omenescul, viața adevărată îi vor mai constitui mobilul faptelor, al existenței.

MIRUNA IONESCU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :

TEATRUL DE COMEDIE

20 octombrie 1964

DISTRIBUȚIA :

Ogaru : NIKI ATANASIU, artist al poporului ; Mătușa  
Cleo : AGNIA BOGOSLAVA ; Gabriela : IARINA DE-  
MIAN ; Manole : AMZA PELLEA ; Gherman : GH. DI-  
NICĂ ; Stela : INA DON.

Regia : DINU CERNESCU

Scenografia : arh. VLADIMIR POPOV

Ilustrația muzicală : ing. LUCIAN IONESCU

Scenotehnica : ing. DORIN MANOLESCU



TEATRUL TINERETULUI DIN PIATRA NEAMȚ

7 aprilie 1978

DISTRIBUȚIA :

Gherman : DRAGOȘ PÂSLARU ; Gabriela : CARMEN  
PETRESCU ; Cleo : EUGENIA BALAURE ; Ogaru :  
GHEORGHE DĂNILĂ ; Manole : MIHAI CAFRIȚA.

Regia : NICOLAE SCARLAT

Scenografia : VASILE JURJE

Ilustrația muzicală : NICOLAE SCARLAT

■

TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA

29 decembrie 1981

DISTRIBUȚIA :

Gherman : VLADIMIR JURĂSCU ; Cleo : GETA IANCU ;  
Gabriela : MIHAELA MURGU ; Ogaru : DANIEL PE-  
TRESCU ; Manole : ION HAIDUC ; Admiratorul : CRIS-  
TIAN CORNEA.

Regia : AURELIU MANEA  
Scenografia : GEORGE PETRE

■

TEATRUL EVREIESC DE STAT BUCUREȘTI

16 februarie 1982

DISTRIBUȚIA :

Domnul Gherman : RUDY ROSENFELD ; Mătușa Cleo :  
LUCIA COSMEANU-MAIER ; Gabriela : TRICY ABRA-  
MOVICI ; Ogaru : BEBE BERCOVICI ; Manole : FLI  
CONSTANTIN MĂGULEANU, DAN MIHAI SCHLANGER,  
NORBERT HAUSER, NICOLAE MACOVEI.

Diracția de scenă : ADRIAN LUPU  
Scenografia : CARMEN și GEORGE RASZOVSKI  
Ilustrația muzicală : GABRIEL PURDEA

■

TEATRUL DE NORD DIN SATU MARE

29 ianuarie 1984

DISTRIBUȚIA :

Gherman : CORNELIU JIPA ; Mătușa Cleo : VIORICA  
SUCIU ; Gabriela : DANA TALOȘ ; Ogaru : CONSTANTIN  
DUMITRA ; Manole : RADU SAS, CORNEL FRIMU, VA-  
SILE BLAGA.

Regia artistică : ADRIAN LUPU  
Scenografia : FLORENTINA DRAGULIN

## PERSONAJELE\*

(în ordinea intrării în scenă)

---

DOMNUL GHERMAN	membru al cooperativei de traduceri și dactilografiere „Prestarea”, atît de serios și cu atît de multe calități, încît vîrsta nu mai are nici o importanță
MĂTUȘA CLEO	45 de ani
GABRIELA	23 de ani
OGARU	„bărbatul la 45 de ani“
MANOLE	30 de ani
UN ADMIRATOR	20 de ani

Acțiunea se petrece în zilele noastre.

\* La apariția piesei în revista „Teatrul” (nr. 4/1964) mai exista un personaj episodic, Stela, „cam de aceeași vîrstă” cu Gabriela, personaj ce apărea la începutul tabloului 2, fiind ulterior eliminat de autor (n.ed.).

# ACTUL I

## TABLOUL I

Cișmigiu, Centrul de ape minerale. Gherman, Mătușa Cleo

GHERMAN (*se apropie pe furiș, dar cu multă fermitate*) :

Dacă nu sînt indiscret, ce apă minerală sorbiți ?

CLEO : Indiscret ? ! Da' nu sînteți de loc indiscret. Bodoc...

GHERMAN : Bodoc ? (*Ride.*) Cum să nu rîd cînd observ că sorbim aceeași apă minerală ?... Eu sînt un om serios, dar totuși, am momente cînd sînt bine dispus. (*Caută o punte de legătură.*) Și dumneavoastră suferiți de gastrită ?... Asta-i o coincidență, și coincidențele trebuie sărbătorite. Încă două pahare de Bodoc ! (*Gherman o oprește cu un gest galant.*) Doamnă, dar mă jigniți, plătesc eu !...

CLEO (*intuiție rapidă*) : Aveți ceva fascinant... Se vede că sînteți un om înzestrat cu multă inteligență, cu multă cultură, cu multă eleganță, cu multă presanță. Credeam că așa ceva se întîmplă numai în filme...

GHERMAN (*parcă doborît de atîta înțelegere superioară*) : Ah, filmul, ce artă, stimată doamnă. Nu degeaba filmul e considerat a șaptea artă... Ați văzut *Cartagina în flăcări* ?

CLEO : Mie, ca și răposatului meu soț, îmi place tot ce e nou în artă, Dumnezeu să-l odihnească ! Oh, răposatul meu soț, tare mult îi plăcea arta modernă ! De șapte ori am văzut *Cartagina în flăcări* și tot am impresia că n-am înțeles totul...

GHERMAN : E superb. Și n-o spun din snobism...

CLEO (*fiecare cu părerea lui*): Eu cred că e colosal. Scena aia formidabilă, în care prințesa aia superbă trece prin flăcările alea... enorme... Și calul... Și moartea. Exact ca în viață.

GHERMAN: Cred că nu exagerez de loc cînd spun că forța artei e mare.

CLEO (*uluită de ineditul problemei*): Mare ?

GHERMAN: Parafrazîndu-l pe Thibaudet, pot să spun, mare de tot... Dar să știți, stimată doamnă, iertați-mă că v-o spun fără menajamente, cinematograful nu e totuși singura artă. Sînt mult mai multe... Numai simpla lor enumerare și ar fi de ajuns... Poate să vi se pară o extravaganță ceea ce susțin eu, dar dacă ar fi numai sculptura, arhitectura, teatrul, stimată doamnă, poezia chiar, și tot ar fi de ajuns. De altfel, să știți, stimată doamnă, asta nu-i numai părerea mea, ci și a multor specialiști, parte contestați, parte adulați. Ar fi simplist să credem că diversitatea e ceva specific artei. Orașele sînt și ele multe. Paris, nu mai departe Londra, Santiago de Chile. Veneția de exemplu.

CLEO (*înfiorată*): Vai, ce cultură vastă aveți! Și ce corect ați pronunțat Santiago de Chile.

GHERMAN (*modest*): Mi-a plăcut să răsfoiesc o carte.

CLEO: Printr-o simplă asociație de idei, am ajuns la părerea că sînt și foarte mulți artiști, Beethoven, de pildă.

GHERMAN: Compozitorul ?

CLEO (*concesiv*): Are pasaje drăguțe.

GHERMAN: Da. Are unele pasaje drăguțe, alte pasaje divine, și, între noi fie vorba, și destule lucruri cam slăbuțe... Dar a suferit mult din pricina femeilor... Femeile nu apreciază geniile cît sînt în viață... Numai după ce mor, femeile se îndrăgostesc de acești oameni valoroși. Trist fenomen, stimată doamnă! Trist fenomen! Vedeti, nu mai departe cazul Van Gogh...

CLEO (*ca mușcată parcă*): A, pictura...

GHERMAN : Și dansul... Dansul e cu totul altceva...  
Oricît ar părea de paradoxal, dansul nu e totuna  
cu muzica.

CLEO (*obosită de atâtea discuții „de idei“*) : Aveți ceva  
enigmatic în privire. O rană care nu s-a cicatrizat.  
Ați suferit în amor ?

GHERMAN : A, nu-mi răscoliți rănile trecutului ! Eu,  
stimată doamnă, deși sînt un om cu un orizont  
destul de larg, iubesc viața. Poate din același sen-  
timent fac în fiecare dimineață exerciții de învio-  
rare, un, doi, trei... Eu, cînd iubesc, nu mă uit la  
bani... Nu vreau să spun că am atîția bani cîtă  
sinceritate au femeile, nu, ar însemna ori să mă  
contrazic, ori să neg evidența, dar îmi place să am  
lîngă mine o persoană căreia să-i cer să închidă  
ușa. N-am avut noroc. Nu știu de ce, dar femeile  
se plictisesc de mine relativ repede. Și nevastă-mea,  
femeie la care mă uitam ca la o icoană, pe care o  
divinizam, m-a înșelat cu un șoarece de bibliotecă...

CLEO : Vai, dar intrăm în domeniul absurdului. Dum-  
neavoastră — înșelat în amor ? Un bărbat atît de  
serios ?...

GHERMAN (*vrea să schimbe vorba*) : Dacă nu comit o  
indiscreție, care formă de relief vă place mai mult ?

CLEO : Dar nu comiteți nici o indiscreție. Marea. Marea  
cu valurile ei...

GHERMAN : Dar mai sînt și munții. Se poate să uitați  
munții, cu vîrfurile lor veșnic acoperite cu zăpadă ?  
Apoi mai sînt pădurile, ca să nu mai vorbim de  
poiene...

CLEO : Ah, ce bărbat instruit ! Sub o înfățișare serioasă,  
se ascunde de fapt un om atît de delicat.

GHERMAN (*rîzînd*) : Vreți să știți adevărul ?

CLEO : O, da, desigur.

GHERMAN : Nu. N-am avut curajul să mă recăsătoresc.

CLEO : Ați fi un ginere ideal. Din experiență știu că în  
casele frumos mobilate oamenii se iubesc sincer.  
Azi o mobilă, mâine altă mobilă, imposibil să nu  
apară și sentimentul.



GHERMAN : Amabilitatea dumneavoastră mă ajută să atac problema frontal. O iubesc pe nepoata dumneavoastră.

CLEO : O cunoașteți ? !

GHERMAN (*pardon*) : O port în suflet ca pe o icoană. Și eu nu port în suflet decît ceea ce am absolută nevoie...

CLEO : Extraordinar !... Cîte poate să aducă neprevăzutul ! Și cînd te gîndești că totul a pornit de la o simplă apă minerală...

GHERMAN : Cîștig bani frumoși. La cooperativa „Prestarea“, unde lucrez în calitate de traducător, se cîștigă bine. N-aș vrea să spun că asta e totul în viață... Căci dacă ai bani și n-ai mulțumire sufletească, totul e zadarnic.

CLEO : O, domnule, nici eu, nici nepoata mea nu sîntem materialiste. Sentimentul rămîne pe primul plan... fără ca banul să treacă pe al doilea plan.

GHERMAN (*iși continuă în liniște pledoaria*) : Depunînd în fiecare lună bani la CEC, mi-am cumpărat un automobil. Nu credeți, sper, doamnă, că automobilul e cel mai mare cusur al bărbaților ?

CLEO : O, nu ! Au ei cusururi și mai mari. Am să fiu însă sinceră. Automobilul nu poate înlocui căldura sufletească, cel puțin așa cred eu.

GHERMAN : În afară de asta, mai am două principii. Aș vrea ca soția mea să nu lucreze. Aș vrea să fiu cît mai explicit. La serviciu, prin natura obligațiilor mele profesionale, trebuie să mă prefac puțin. Acasă, vreau să fiu sincer. La serviciu trebuie să fiu atent la colegii mei, trebuie să fiu foarte serios, la mine acasă aș vrea așa... ceva nostim, nu știu dacă cuvîntul e bine găsit... Acesta ar fi primul principiu... Pe dumneavoastră am să vă țin ca pe o comoară, acesta e cel de al doilea principiu. N-am fost prea abstract, dar am fost sincer.

CLEO : Dar asta înseamnă că dumneavoastră vreți să duceți o viață dublă. La birou să gîndiți într-un fel, acasă invers ? !...

GHERMAN : Da. Dublă... Dublă... Ați ghicit.

CLEO : Eu cu așa ceva nu sînt de acord și nici nu știu dacă Gabriela vă iubeste. Căci, n-aș vrea să vă jignesc, dar și sentimentul...

GHERMAN : Nici nu mă cunoaște. E un fapt, n-are rost să mă revolt împotriva faptelor.

CLEO (*omenească indignare*) : Nu, domnule, eu nu fac tranzacții cu sufletul unei ființe apropiate. Nu, domnule...

GHERMAN : Atunci cum rămîne ?

CLEO : Căutați iubirea, domnule. Avînd atîtea calități, veți găsi ușor o femeie care să facă din dumneavoastră un ideal... Nu, domnule, categoric nu !

GHERMAN : Atunci, cum rămîne ? Eu vreau un răspuns clar. Cum rămîne ?

CLEO (*mai indignată ca oricînd*) : M-ați adus în culmea indignării. Aș fi preferat să fie un sentiment la mijloc. Aș fi rămas cu conștiința curată și avantajele ar fi rămas, în linii mari, aceleași. Dar dacă nu se poate, nu se poate... Aranjez eu totul, domnule... Nici o grijă, domnule... Bazați-vă pe mine, domnule Gherman. Gabriela va fi a dumneavoastră.

## TABLOUL 2

Acasă la Gabriela. Cameră excesiv mobilată. Gabriela, Admiratorul, apoi mătușa Cleo

GABRIELA (*la telefon*) : A, un domn. Vrea să țină o mică dizertație despre atracția neprevăzutului... în zilele mai ploioase. A, ăla mic și chel. E așa de ironic, încît nici nu înțelegi ce spune. Dacă vin și eu ? Nu știu, nu cred. Astăzi nu mă atrage necunoscutul. Ei, dacă nu mă atrage, nu mă atrage. Ei, asta-i bună ! Ce vrei, domnule, dacă n-am starea de spirit necesară...

**ADMIRATORUL** (*aparitie bruscă*) : A, cît sînt de fericit, a, cît sînt de grăbit... De aceea, tovarășă Gabriela Mateescu, trebuie să-mi planific riguros puținul timp ce-mi stă la dispoziție. Deci mă prezint... Am sarcina cea mai ingrată, sînt un admirator, un biet admirator. Cu îngăduința dumitale, am să fiu ceva mai simplu. Deși ați fost criticată în presă, eu tot vă admir... Ah, în meciul de baraj cu campioana Voinței, ați fost grozavă !... De la prima lovitură mi-am dat seama că sînteți hotărîtă să învingeți. Pe cît de mult mă indispun prostiile calculate, pregătite cu de-amănuntul, pe atît mor după victoriile gîndite, premeditate, calculate... Mă credeți că-mi venea să vă string în brațe ?

**GABRIELA** : Da ? Nu știu de ce, sînt o naivă poate, dar asta cred întotdeauna.

**ADMIRATORUL** : De aceea am și venit. Am venit să vă string în brațe, să vă felicit și să plec. Admir la dumneavoastră dorința de a învinge și, mai ales, știința de a învinge. Vă deranjează laudele mele ? Nu-i nimic ciudat, și cu mine se întîmplă la fel. (*Către Gabriela.*) Peste cîteva luni o veți întîlni pe campioana Științei. O s-o bateți ?

**GABRIELA** : Numai dacă mă rogi dumneata. Așa, de capul meu...

**ADMIRATORUL** : Eu ? Eu vă rog din toată inima. (*Se uită la pendula din perete.*) Trebuie să plec. Pe cît sînt de fericit pe atît sînt de grăbit...

**CLEO** (*apare trăgînd după ea două fotolii*) : Cum am lipsit eu, cum ai întors casa pe dos. (*Așază fotoliile în mijlocul casei.*) Cum am lipsit cîteva ceasuri, ca să mă relaxez puțin, cum ai făcut schimbări. Nu vrei să ții seama că, la vîrsta mea, nu pot să-mi mai permit extravagante... Cine era tinerelul care fugea ca un bezmetic ? Cam schematic, tinerelul... (*Deschide fereastra.*) Arăți foarte bine... Ai plătit lumina ?

**GABRIELA** : A, mătușico, pînă nu faci dumneata o apreciere, nu se poate...

CLEO : Care va să zică, sînt în casa mea și n-am voie să-mi dau cu părerea... Am să mă duc la străini, să fac acolo diverse aprecieri...

GABRIELA : Ah, mătușo, și cu prietenele mele te porți urît ! Stela ține la mine... Și eu țin la ea foarte mult...

CLEO : Nu-mi place această amicitie. Nu pare de loc o fată modernă.

GABRIELA : Modernă ! N-o fi modernă, dar e foarte simpatică...

CLEO : Dragă Gabriela, așa nu mai merge, mă bagi în mormînt, și la propriu și la figurat. Ai o răceală pe care n-o avea nimeni din familia noastră. La cîmîtir n-ai mai fost și tu să depui o floare cît de mică. Rufele nu le speli în două ape...

GABRIELA : Mi-am cumpărat o rochie de tergal.

CLEO : Asta nu-i ceva rău, Gabriela. Orice persoană aspiră spre o stofă mai fină... Dar trebuie să vedem dincolo de stofe, dincolo de calitatea tergalului. O, Gabriela, ai încredere în experiența mea de viață. (*O mîngîie.*) Ce vreau eu, în fond ? Vreau să fii elegantă... ca o bijuterie... Am eu o altă satisfacție în viață ? Nu. Dacă nu era această dorință, de mult cădeam bolnavă la pat. A sosit timpul să-ți găsești un soț vrednic de tine...

GABRIELA : Și eu m-am gîndit la asta, mătușico. Și l-am găsit... E așa de simpatic... Cînd sînt cu el, mă simt foarte bine. E și draguț, are și conversație... mă sună în fiecare zi. E atît de inteligent și de punctual...

CLEO (*sobră*) : Numele, vîrsta, profesia, salariul de bază. Repede, repede...

GABRIELA (*în loc de oricare altă explicație*) : Manole, mătușă, Manole !...

CLEO : Nu-l cunosc personal, dar am cîteva informații despre el. Nu mă deranjează că-i marxist, dar are salariul mic.

GABRIELA : Îl iubesc. Cred că m-am exprimat destul de clar, ca să nu mai avem discuții...

CLEO : Bine, am să fiu și eu clară. Sînt convinsă că-l iubesti. Eu vorbesc de căsătorie, nu de iubire. Aceste două noțiuni se bat cap în cap. N-am ce face, nu eu am făcut viața. Unde ai văzut tu, fetițo, ca doi oameni care se iubesc să se căsătorească ? Unde fetițo ? ! Că mă duc și eu la ei în pelerinaj, cum se duceau altădată creștinii la Ierusalim.

GABRIELA : Cum ? ! Unde ? ! La noi, la serviciu...

CLEO : Minciuni. Tot ce se bazează pe sentimente nu rezistă. Numai interesul strict material rezistă tuturor furtunilor, zăpezilor și cutremurelor... Chiar dacă vine un cataclism, o neînțelegere, interesul renaște din propria lui cenușă ca... pasărea aia cu nume străin. Și *Biblia* spune. Numai interesul e veșnic.

GABRIELA : Pasărea Phönix, mătușă. Dar nu cred.

CLEO : Ție îți trebuie un bărbat pe care să nu-l iubesti cîtuși de puțin. Că numai așa mai poți să zburzi și tu în afara căminului fericit. Ai nevoie de un bărbat sensibil, care să nu te lase să muncești. La fizicul tău agreabil, munca e o absurditate. Să muncească alea urîte, alea care n-au tenul tău.

GABRIELA : Mai am să-ți spun ceva foarte simplu. Am dat examen la facultate. Am reușit.

CLEO : Îmi vorbești deschis, îți vorbesc deschis. Nu sînt de acord. Și pe mine nu mă întrebi nimic... O să mă bagi în mormînt. Și nimeni n-o să vină să depună o floare cît de mică pe mormîntul rece...

GABRIELA : Eu credeam că-ți fac o surpriză.

CLEO : Este o surpriză, fata mamei, iartă-mă că-ți spun așa... dar asta e o surpriză neplăcută. Te-ai dus la serviciu, deși eu am fost contra ; pensia mea era suficientă. Am trecut cu vederea.. într-un moment de slăbiciune. Dar tu nu te-ai oprit aici. Acuma, la mică distanță, facultatea. Tu trebuie să trăiești, fata mamei, nu să-ți risipești tinerețea.

GABRIELA : Te-am supărat, mătușă ?

CLEO : Spune-mi mamă ! Atîta poți să mai faci pentru mine. Nu e un sacrificiu prea mare.

GABRIELA : Te-am supărat ?

CLEO : M-ai distrus... Mi-ai spulberat, sistematic, iluzie cu iluzie. Simt că vrei să mă părăsești, la început provizoriu, pe urmă definitiv. Ți cer un ultim serviciu : du-te pînă la farmacie, cumpără niște fenergan. Ce te uiți așa la mine ? A ! Dacă m-ai iubi ai ști că rețeta e pe noptieră... (*Gabriela pleacă. Mătușa Cleo se ridică brusc în picioare și începe să fredoneze.*)

OGARU (*care, nevăzut de nimeni, privește intimidat în jurul lui, se împiedică de o mobilă, o dă galant la o parte*) : Nu-i nimeni acasă ?

CLEO (*în sfîrșit, cu chiu cu vai, apare din spatele unei mobile. Emoția, dacă a existat cumva, dispare înainte de a fi apucat să se manifeste*) : Adolf, tu ești, Adolf ? Șterg puțin fotoliul de praf și vin imediat după aceea. (*Pauză. Văzînd că mătușa Cleo exagerează cu ștersul prafului, Ogaru își găsește, prin reflex, o ocupație : mută niște scaune dintr-un loc într-altul. Mătușa Cleo se îndreaptă spre Ogaru. Situația se schimbă. Absorbit de micile improvizatii gospodărești, Ogaru aproape că nu observă prezența femeii care l-a iubit cîndva. Silită de împrejurări, mătușa Cleo îl zgîlție.*) Dragul meu Adolf, nu te-am văzut de aproape douăzeci de ani. Ia spune-mi, liftul merge, sau ai urcat pe scară ?

OGARU : Mă vezi după douăzeci de ani de zile, și în loc să mă întrebi — formal, evident — cum o duc cu sănătatea, mă întrebi dacă s-a reparat liftul. În sfîrșit... mă rog ! O revedere după douăzeci de ani ar fi emoționat, poate, și un cîine... Chiar nu te năpădesc amintirile ?

CLEO (*înfuriată de o ușă care nu vrea să stea închisă*) : O, Adolf, ușa asta nu vrea să stea niciodată închisă ca lumea. Aș fi fericită dacă aș găsi un om de caracter care s-o repare. Uneori, Adolf, stau și mă întreb : ce e un răcitor în comparație cu un frigider ? Nimic, Adolf, nimic...

OGARU (*jignit în continuare*) : O, Cleo, de ce te rezumi la preocupări de ordin strict material ? (*Pierzîndu-și răbdarea.*) De ce nu răspunzi tu la ce te-am

întrebat eu? Eu te-am întrebat dacă te năpădesc sau nu amintirile.

CLEO (*după ce scoate agrafa din gură*): Amintirile? O, încă cum!... Auzi întrebare!... (*În continuarea aceluiași răspuns, mută o scrumieră de pe o masă pe alta.*) O, Adolf, ce pupile mari au ochii tăi frumoși ca albastrul cerului. (*Deschide o fereastră.*)

Am nevoie de oxigen, ție pot să ți-o spun, Adolf...  
OGARU (*vrea să ridice nivelul discuției*): Ți-ai refăcut viața?

CLEO (*cu durere maximă*): Nu numai că nu mi-am refăcut viața, dar stau și foarte prost cu tensiunea.

OGARU (*de atîta compasiune omenască, i s-a făcut sete*): Suferința fizică e cea mai îngrozitoare. Te înțeleg, draga mea Cleo. Ai ceva vinișor prin casă?

CLEO (*sătulă de ipocrizia omenască*): Mă întrebi așa, din simplă curiozitate, sau chiar vrei să bei ceva?

OGARU: Ar fi absurd să te mint. Ce interes aș avea să te mint? Nu mă prefac cînd spun că am chef să beau un păhărel.

CLEO (*cu cărțile pe față*): Bine, atunci am să fiu sinceră, Adolf. Te cunosc de prea multă vreme ca să mai am secrete față de tine. Nici nu sînt o copilă care crede că tot ce zboară, implicit, se mănîncă.

OGARU: Sînt de acord cu tine. Cînd n-are nici un interes să mintă, omul e dator să fie sincer...

CLEO: Tocmai, Adolf. De aceea am să spun adevărul. Am o sticlă de Cotnari, Adolf, dar e jos în pivniță... (*Nu vrea să fie înțeleasă greșit.*) Nu că mi-ar fi lene, lenea nu m-a caracterizat nici cînd locuiam la Buzău, dar eu, eu, Adolf — zîmbești, nu-i așa? — eu nu mai pun o picătură de alcool în gură. De altfel, sînt așa de bucuoroasă că te văd, încît mi se pare că sticla de Cotnari nu mai are nici o importanță... Cînd ne-am văzut noi ultima oară, Adolf?

OGARU: Acum douăzeci de ani, în stațiunea climaterică Băile Herculane, ți-am dat o ultimă îmbrățișare. (*Pe muzica aducerilor amînte.*) Și fiindcă tot a trecut de atunci atîta amar de vreme, și pot să mă întreb

și eu, cu legitimă mindrie : „Unde sînt zăpezile ce au fost“, dă-mi te rog, un pahărel de vin. (*Pauză destul de mare.*) Bătrînico...

CLEO (*fără indignare*) : Cum vorbești așa cu mine, cum îți permiți, ești în casa mea...

OGARU : Cum să nu mă indignez, cînd calci legile ospitalității ? În nici o împrejurare ospitalitatea nu trebuie să dispară... În fosta mea locuință din C. A. Rosetti, mă vizitase, e mult de atunci, un prieten din copilărie, pe care urma să-l ruinez peste cîteva zile. Întrebă-mă cum l-am primit. Am desputat o sticlă de șampanie, am discutat, am rîs chiar. Ce, dacă ruinezi un om, asta înseamnă că trebuie să-i închizi ușa în nas ?

CLEO (*aproape plîngînd*) : Adolf, tu hotărăști... Dacă nu ți-e milă de o femeie suferindă, căreia medicul policlinicii raionale i-a interzis să meargă pe scări, mă duc să-ți aduc vinul. (*Vrea să-și ia zborul, dar își aduce aminte că sticla se află într-un raft din apropierea ei și astfel absența supliciului o descumpănește.*)

OGARU : Ce faci ? N-aduci odată vinul ăla ?

CLEO (*în sfîrșit, aduce sticla*) : Și acum, să lăsăm gluma la o parte, chiar vrei să bei ?

OGARU (*iși toarnă în liniște un pahar de vin*) : În sănătatea ta, adorabilă Cleo !

CLEO : O, dragă Adolf, ai rămas un sentimental.

OGARU : Da. Am rămas un sentimental și mă mîndresc cu asta. Chiar astăzi mi-am dat seama de asta, într-o împrejurare destul de obișnuită la prima vedere. M-am întîlnit astăzi dimineață, pe bulevardul Magheru, cu o femeie căreia i-am distrus viața. Nu numai că am salutat-o, ceea ce și asta puțin ar fi făcut-o, dar — o să mă crezi, n-o să mă crezi — i-am oferit o înghețată. Am mîncat, am discutat, de cîteva ori am izbucnit în rîs, eu mai puternic, ea mai domol. Altul, în locul meu, ce și-ar fi spus ? Dă-o încolo, au trecut anii, ce mă privește pe mine ? Vezi, așa ceva eu nu pot să fac...



CLEO (*nu-î vine să creadă*): A, nu, nu te cred, Adolf, știu că-ți place să te lauzi. Hai, spune drept, mie nu trebuie să-mi ascunzi nimic, sîntem între noi: chiar i-ai oferit o înghețată femeii căreia i-ai distrus viața?

OGARU: Îți dau și numele localului. La cofetăria „Scala”. Ce interes aș avea să te mint?

CLEO (*în extaz*): Ești formidabil, Adolf! Nu te-aș fi crezut capabil de un gest atît de gingaș... Uneori, după ce termin de șters farfuriile, sau după ce mă întorc de la centrul de ape minerale din Cișmigiu, stau și mă întreb: de unde atîta candoare la tine? De unde atîta gingășie sufletească?

OGARU: Nici eu nu știu. E, pesemne, ceva innăscut. Apropo, ce voiam să te întreb... Ce-ți mai face nepoata?

CLEO: Eu, cu tensiunea, dragă Adolf, stau foarte prost, dar nepoată-mea o duce bine.

OGARU: E frumoasă?

CLEO: Nici cu vecinii de la etajul nostru nu prea mă înțeleg, dar nepoată-mea e drăguță. Am avut ghinion. Cu un etaj mai sus sînt oameni foarte inteligenți și manierați.

OGARU: E încadrată?

CLEO: În ciuda voinței mele, și-a luat servicii.

OGARU: Nu înțeleg de ce te-ai opus. E bine ca un om să aibă serviciu. Dacă ar fi numai ajutorul de boală și tot...

CLEO: Nu spun că nu sînt și anumite avantaje... Dar cu frumusețea ei ar putea să cîștige dublu.

OGARU: Frumusețea este trecătoare. Ca mîine sîntem cu toții oale și ulcele...

CLEO: A, Adolf, chiar și cînd cobești ești fermecător. Numai la Băile Herculane mai vorbeai așa frumos... Apropo! Ce afaceri ai mai făcut de cînd nu ne-am mai văzut?...

OGARU: De vorbit, mai vorbesc și acum frumos, dar sub raport material n-o duc tocmai strălucit. Mai învîrt eu cîte ceva, dar nu mai e ce-a fost odată. Cîndva eram manager, lansam vedete, o viață plină de avantaje materiale și spirituale. Astăzi nu

mai știu să fac afaceri. M-am descalificat... Am obosit. Aș vrea să mă adun pe la casa mea, cum se spune.

CLEO : Te-am iubit, Adolf, dar eu nu vreau să-mi refac viața.

OGARU : O, ar însemna să cer prea mult de la viață. Te-am trădat o dată, ar fi absurd să-ți mai cer iubire. Stau prost cu banii.

CLEO (*brusc, speriată*) : Bani ? Nu-ți dau nici un ban. (*La urma urmei...*) Mai ușor aș primi eu bani de la tine decât să-ți dau eu bani cu împrumut. Ah, Adolf, am și eu durerile mele...

OGARU : Dacă mai aduci o sticlă, te ascult cu cea mai mare atenție. Nu că altfel aș rămîne indiferent, dar e mai bine așa...

CLEO (*după ce mai aduce o sticlă, pe melodia dezinterezării*) : Nu mă gîndesc la ea, mă gîndesc la mine. Adolf, nu știu dacă mă exprim exact. E o fată nostimă, frumușică, la ce-i trebuie ei serviciu ? Înțeleg să muncească alea fără un fizic agreabil. Dar ea ? Ea, Adolf ? Frumusețea ei poate să-i asigure tot confortul. A, Adolf, cîndva ai fost un vultur...

OGARU : Vultur am fost, vultur am rămas.

CLEO : Tu, care ai făcut atîtea ticăloșii, să nu pricepi neliniștea unei mame ?

OGARUL (*blîndă rectificare*) : Mătușă !

CLEO : Mamă sau mătușă, sentimentul e același. Toată strădania mea se duce de ripă. Am vrut să fac din Gabriela o femeie... și nimic mai mult !

OGARU : Te înțeleg foarte bine...

CLEO : Ascultă, Adolf, tu ai un suflet de gheață, cu tine pot să vorbesc omeneste. Nu vreau să muncească. Nu că salariul ei m-ar deranja prea mult. Nu. Peste așa aș fi trecut. Dar nu vreau s-o pierd. Indiferent de salariul tarifar, am s-o pierd. Și o să mă urască. Și peste ura asta aș trece. Dar o să mă părăsească.

OGARU : Încadrează-te tu !

CLEO : N-am trăit pînă acuma ca să mă protestez la bătrînețe. Nu ! Dar dacă ea n-o să se țină de mici aventuri, s-aducă un ban în casă, sau n-o să am

... ginere cu nivel de trai foarte ridicat, știi ce-o să se întimplă ?

OGARU : Nici nu-mi trece prin cap.

CLEO : O să fiu silită să mă ocup eu — nu de aventuri, pentru aventuri nu-mi mai permite etatea, ci de mici învîrteli, ba una, ba alta. Și asta nu vreau, Adolf. Vreau să mor cu sufletul curat.

OGARU : Tu vei trăi două sute de ani, cît papagalii.

CLEO : Nu mă supără, comparația, mai curînd mă flatează... Nici să jignești un om nu mai ești capabil, Adolf... Da. Am să trăiesc cît papagalii. Dar vreau să trăiesc frumos, curat. Și ca să-mi împlinesc această dorință, pe care o are orice om, mai ales cînd ajunge la o anumită vîrstă, am nevoie de o nepoată flușturatică, nu de una care ține să intre la facultatea de chimie industrială.

OGARU : Dacă vrea să intre la facultatea de chimie industrială, nu mai e nimic de făcut. Dacă era filologia... poate că mai era ceva de făcut..

CLEO : Ba este. Adolf, încă nu e prea tîrziu. Ajută-mă, Adolf, ajută-mă ! Dacă mă ajuți, îți iert toate umilințele la care m-ai supus...

OGARU : După cîte înțeleg eu, tu vrei să trăiești ca un parazit.

CLEO : Da, și nu mi-e rușine s-o recunosc. Nu vreau să activez, să mă mișc. Cum stau și lîncezesc, mă simt cu conștiința curată. Cînd mă mișc, cînd mă trezesc, mă schimb și nu mai vreau, Adolf, nu mai vreau... Ești drăguț să-mi spui de ce rîzi ?

OGARU : Rîd și eu așa... Cum să nu rîd ? Și eu vreau să trăiesc ca un parazit. Ce coincidență !

CLEO (*supremă indignare*) : Ah, asta e îngrozitor ! Dacă nu ți-aș cunoaște potlogăriile pe care le-ai făcut în regimul trecut, te-aș da pe ușă afară. Un bărbat să gîndească așa ? !

OGARU : Am îmbătrînit, Cleo. Vreau să mă odihnesc. Nici o afacere nu mi-a reușit în ultima vreme. (*Amestec de uimire și durere.*) Mă uit la sufletul meu ; nu pot să spun că nu e întunecat. Mi-am cercetat sufletul cu atenție, ca un vîntător arma

înainte, de a pleca la vânătoare de tigri. O spun cu mîna pe inimă. Sînt capabil de orice. Totuși, ceva îmi lipsește. Biata mea ticăloșie nu-mi folosește la nimic, în loc să mă ajute, mai mult mă încurcă. Sărmana și inuțila mea ticăloșie! Totuși, într-un fel, mi-e dragă. Mă leagă de ea atîtea amintiri frumoase... Și e foarte trist pentru mine s-o văd cum se distruge, cum se pierde, cum devine mai mică, cum se stinge...

CLEO : Adolf... Cînd te-am iubit eu, te descurcai așa de bine... Ridică fruntea sus, Adolf! Hai, ești doar vulpe bătrînă, o să-ți treacă, e-o clipă grea, dar o să-ți treacă. Ajută-mă, Adolf. E așa de trist să vezi cum o femeie bine făcută urmează facultatea la fără frecvență... Ajută-mă, Adolf, și-am să-ți ofer o masă la restaurantul „Lido” — unde cîntă Sorina Dan cele mai noi șlagăre de muzică ușoară.

MANOLE (*deschide ușa și, după ce dă cîteva mobile la o parte, se așază într-un fotoliu ; ca și cum ar fi la el acasă, își aprinde o țigară*) : V-ați pierdut timpul degeaba. Eu nu sînt de acord.

OGARU (*cu demnitate*) : Domnule, nici nu vă cunosc, nici nu ne cunoașteți, dați buzna într-o casă străină. Există totuși niște reguli, o decență.

MANOLE (*îi liniștește*) : O să mă cunoașteți. N-aveți nici o grijă. O să mă cunoașteți pînă în adîncul sufletului. (*Se ridică de pe fotoliu și se plimbă prin cameră.*) V-ați zbatut degeaba. În timpul ăsta, mai bine citeați o carte sau făceați gimnastică de înviorare. Dar eu vă pot spune de la bun început că nu sînt de acord. Dar de loc nu sînt de acord...

CLEO (*capătă cea mai dramatică înfățișare cu putință*) : Vă rog în genunchi, umiliți-ne, striviți-ne, dar nu murdăriți covoarele.

MANOLE : Nici o grijă. Văd și eu că mobila e singurul lucru curat de aici. Dar peste sufletele voastre s-a așternut un praf de cîteva degete.

OGARU : Praful de pe sufletele noastre ne privește pe noi.

MANOLE : Ți vînd un mare secret : și pe mine mă privește.

CLEO : Nu înțeleg... Și ce dacă nu sînteți de acord ?

MANOLE : Cum, ce ? Dacă eu nu sînt de acord, gata, nu se mai face... Dacă eu nu sînt de acord, toată afacerea voastră cade baltă. Dar probabil că nu știți, altfel nu vă pierdeți timpul.

OGARU : Ați ascultat la ușa ?

MANOLE : Evident. Am tras cu urechea la ușa unei case străine.

CLEO : Să ascultați la ușa unei case străine ! Asta-i o crimă, e ceva inuman.

MANOLE (*cu gîndul la ale lui*) : Nici mobila de aici nu-mi place. Păi, voi cînd v-ați aranjat casa, nu v-ați întreat : o să-i placă lui Manole, n-o să-i placă lui Manole ? Deloc nu-mi place. N-auziți ?

OGARU : Auzim.

MANOLE : Atunci, dacă auziți, schimbați-o !

CLEO : Cînd ?

MANOLE : Cum, cînd ? Auzi ce întrebare ! Cum cînd ? Imediat ! Nu știți că mie nu-mi place tărăgăneala ? Afară cu fotoliile astea !

CLEO (*îngrozită*) : Nu știam...

MANOLE : Curios ! Curios... Foarte curios ! Toată lumea știe că lui Manole nu-i plac tărăgănelile, numai voi v-ați găsit să nu fiți bine informați. Afară cu fotoliile astea ! (*Intimidați, și Ogaru și Mătușa Cleo se apucă de lucru.*) Altă mutră n-ai ?

OGARU : N-am.

MANOLE : Foarte rău. Găsește-ți altă mutră. Asta nu-mi place. (*Îl examinează cu atenție.*) Ia te uită la el, „bărbatul la patruzeci și cinci de ani !“ Cîtă distincție !... Ascultă, stimată doamnă...

CLEO : Și cu mutra mea ai ceva ?

MANOLE : Nu. De data aceasta, pretențiile mele sînt ceva mai modeste... Am o singură rugăminte — faceți-mi, vă rog, plăcerea asta, tot n-o să ne vedem de prea multe ori în viață. Renunțați, vă rog, la aerul ăsta de veșnică suferință.

CLEO : Niciodată. M-am obișnuit cu el.

MANOLE : O, vă cred... Sînt convins că aerul ăsta de veșnică suferință pe care-l abordați v-a scos de multe ori din impas... (*Schimbă tonul.*) Dacă v-ați obișnuit așa de mult, am o idee. Mi se pare bună. Dezobișnuiți-vă !

OGARU (*pierzîndu-și răbdarea*) : În definitiv, cine ești dumneata ?

MANOLE : Eu ? Nimic extraordinar. Sînt ceea ce sînt și sînt și antrenor al secției de scrimă. Și în această ultimă calitate a mea, mă ocup și de Gabriela. A, vă simt ! Vreți să faceți o ironie subțire ! Lăsați-o pentru la iarnă, la gura sobei. Și, cum vă spuneam, eu nu sînt de acord.

OGARU : Cu ce nu sînteți de acord ? Așa, ca titlu informativ. Dumneavoastră vorbiți așa ? ! Dumneavoastră, care ascultați la uși străine ! Eu n-am ascultat niciodată la ușa unei case străine !

MANOLE : A, cunosc morala oamenilor de acest soi. Nici un om de acest soi nu face o mișcare, fără să tragă după el și morala. Are el grijă să nu plece de acasă fără un principiu moral sub braț. Așa, cu un principiu moral, treaba merge mai ușor. În orice afacere se bagă, trage și morală după el... Cei care mint se laudă că ei nu fură, cei care fură se laudă că ei nu-și înșală nevestele. Cei care-și înșală nevestele se laudă că nu fură. Cei care fură se laudă că nu ucid. Cei care ucid se laudă că ei nu fură. Cei care ucid femeii se laudă că ei nu ucid bătrîni. Cei care ucid bătrîni se laudă că ei nu ucid femeii. Cei care ucid și bătrîni și femeii, se laudă că ei nu ucid copii.

OGARU : N-am înțeles prea bine... Vreți să-mi mai repetați ?

MANOLE : Nu. N-am să mai repet. De data aceasta am să mă refer la cazul de față. Dumneata nu ești în stare să asculți la o ușă străină, dar ești în stare să distrugi un om. Vreți să acaparați un om, să-l faceți proprietatea voastră, să vă hrănească, să-l umiliți; să-l faceți să semene cu chipul vostru de pasăre de noapte.

CLEO (*străluminată de o idee*) : Aa, să știi, dragă Adolf, că e vorba despre Gabriela... Ah, dacă nu mă jigneți atât de cumplit, comparându-mă cu o pasăre de noapte, nici prin cap nu-mi trecea că vă referiți la propria mea nepoată, la care țin ca la propriul meu copil...

MANOLE : Așa e, cum te-am jignit, cum ai ghicit.

CLEO : Lăsați-o în pace pe Gabriela. Nu-i de ajuns că-i orfană...

OGARU : La mijloc e un sentiment, poate. Un sentiment de prevedere. Instinctul matern, domnule, despre care s-au scris atâtea pagini remarcabile. Doamna n-are voie să aibă un sentiment ?

MANOLE : Depinde de sentiment.

OGARU : Ascultă, domnule ! Eu sînt mai inteligent decît dumneata.

MANOLE : Aa, vrei să știi care-i părerea mea ? Părerea mea e că ești prost, iertați-mi, vă rog, simplitatea...

OGARU : Vă iert simplitatea, dar ce fac cu jignirea ?

MANOLE (*în timp ce Ogaru își pune mânușile*) : Jignirea vă rog să nu mi-o iertați. (*Către mătușa Cleo.*) În ce an sîntem, stimată doamnă ?

CLEO : Adolf, de ce mă lași singură ? Ca să fiu sinceră, în 1963.

MANOLE : Ca să fiu sincer, așa e, sîntem în 1963. Auzi ?

OGARU : Anul n-are nici o importanță. Plec nu fiindcă sînt jignit, ci fiindcă azi e zi de curse la Ploiești ! (*Se pregătește de plecare.*)

MANOLE : Acum voi pleca și eu. Doamnă, pregătiți-vă sufletește, am să vă sărut mîna. (*Se îndreaptă spre mătușa Cleo.*) Mi-a părut bine de cunoștință. A fost așa de plăcut ! Dacă cumva, stimată doamnă... aveți o oră... două... la dispoziție... și dacă cumva, stimată doamnă, nu renunțați la planul dumneavoastră, cred c-o să dați de dracu. Sărut mîinile, doamnă. (*Către Ogaru.*) Mi-a părut bine că v-am cunoscut. Conversația a fost foarte plăcută. (*Îi*

*strînge mîna.*) Dacă cumva aveți o clipă mai liberă, mai dați un semn de viață, ce naiba! Cunoașteți numărul meu de telefon! Și dacă cumva nu vă băgați mințile în cap, o să dau cu dumneavoastră de pămînt! (*Manole arată spre podea.*) La revedere! La revedere! (*Brusc, violent.*) Sărut mîinile, doamnă!



## ACTUL II

### TABLOUL 3

Parcul din fața instituției. Gabriela, Manole, Admiratorul, în cele din urmă, Gherman

MANOLE : Bună seara, Gabriela...

GABRIELA (*îl ia tare de la început*) : Ah, iar cu frazele astea obișnuite ! Admiră apusul soarelui, că altfel teucid...

MANOLE (*nu vrea să admire apusul soarelui*) : Am spus bună seara, Gabriela.

GABRIELA : Bună seara. Ce frază obișnuită, lipsită de orice trăsătură cât de cât originală ! Admiră apusul soarelui, că fac moarte de om.

MANOLE : Gabriela, Gabriela, ce-i cu tine ? De când te-ai schimbat așa de radical ?

GABRIELA : Nu ești sensibil, Manole !... Cu durere am ajuns la această concluzie... Poate că am devenit eu subiectivă în ultimele zile, dar mie-mi place natura. A, în ziua în care nu văd un copac cât de mic...

MANOLE (*uimit*) : Mic ? Oricît de mic ?

GABRIELA : Da, oricît de mic... Sau n-aud o pasăre...

MANOLE : Pasăre ? Oricare ar fi ea ?

GABRIELA : Da... Nu mă simt om. Două lucruri ador în viață : natura și cultura...

MANOLE (*uimit*) : Natura și cultura ! Nici mai mult, nici mai puțin ?

GABRIELA (*îl examinează cu atenție pe Manole*) : Ce privire enigmatică ai !

MANOLE : N-am nimic enigmatic !

GABRIELA (*conciliantă*) : Nici măcar ceva straniu ?

MANOLE : N-am nimic straniu.

GABRIELA : Păcat, foarte păcat ! Detest bărbații cumsecade. Mă înspăimintă liniștea și echilibrul.

MANOLE : Dar să știi că eu nu mă schimb din cauza asta. Tot cumsecade rămân.

GABRIELA : A, vrei să faci pe interesantul cu mine !

MANOLE : Nu.

GABRIELA : Ești scandalos, Manole ! Nu ești sensibil, Manole ! Ce orizont îngust ai !

MANOLE : Ascultă, Gabriela, te avertizez că ai început să mă plictisești...

GABRIELA : Minți ! Se vede după ochii tăi că minți ! De abia acum mă iubești mai mult. Bărbații iubesc cu precădere femeile negative, misterioase, fascinante ! Pentru ele fac crize sufletești și accidente de motocicletă.

MANOLE : Eu, personal, nu !

GABRIELA : Minți, Manole ! Minți ! De-abia acum mă iubești ! Cînd veneam la birou și semnam condica la timp, te plictiseai cu mine !

MANOLE : Se vede că prostiile tale sînt recente și nu te-ai confundat suficient cu ele. Și din această pricină există un anumit dezechilibru. Pot să risc o întrebare decisivă ? Prostiile astea sînt proprietatea ta, adică sînt prostiile tale, gîndite și făcute de tine, sau ți le-a făcut cadou mătușa Cleo, ca să ai și tu cu ce ieși în lume ?

GABRIELA : Am intrat în societatea unor oameni inteligenți și satanici. Ne adunăm acolo mai multe persoane și vorbim despre moarte, alcool, destrămarea... Și-apoi, mătușa Cleo are dreptate.

MANOLE (*mai liniștit*) : Deci nu sînt prostiile tale. Asta tot e bine. Dar nu vezi că pe tine nu te prind toate astea ? Că nu sînt în natura ta ? Cînd vorbești tu despre destrămarea, îi vine omului să plece în vacanță la mare.

GABRIELA : Nu-i adevărat. Eu sînt sinceră în scepticismul meu... N-auzi o muzică îngerească ?

MANOLE : Dacă fraza asta nu ți-a dat-o unul chel și satanic, eu mă înapoi. Numai bărbații cheli și satanici scot fraze de astea.

GABRIELA : Află că era înalt ca bradul.

MANOLE : Nu era înalt ca bradul. Aia sceptici și vinjoși au altfel de prostie. Au și ei felul lor propriu de a cădea în gropi.

GABRIELA : Eu aud o muzică îngerească.

MANOLE : Asta să i-o spui chelului, nu mie. Mie, fetițo, să-mi vii la lucru, începînd de mîine dimineață.

GABRIELA : Eu aud o muzică îngerească. Uite, în clipa de față, te iubesc.

MANOLE : Tocmai în clipa de față eu nu te iubesc.

GABRIELA : Ah, Manole, am să te părăsesc definitiv.

MANOLE : Asta să n-o faci.

GABRIELA : Te iubesc. Nu vii cu mine în neant ?

MANOLE : Unde să vin, dragă Gabriela ?

GABRIELA : În neant, Manole !

MANOLE : Nu era mai bine cînd mergeam noi la cinema și la pădurea Băneasa ?

GABRIELA : Eu te-am iubit, Manole...

MANOLE : M-ai iubit ?! Adică, acum nu mă mai iubești ?...

GABRIELA (*infuriată*) : Nu, Manole, și e așa de trist... Mi-am revizuit concepția asupra vieții, mi-am revizuit și sentimentele. Tu ești un băiat prea banal... Ce ciudat. Și cu o secundă înainte încă aș fi murit pentru tine... Certitudinea dragostei aduce plictiseală.

MANOLE : Asta ți-a spus-o cineva la ora trei noaptea, cînd s-a închis cîrciuma.

GABRIELA : Totdeauna dorim ce nu avem și ne plictisim de ceea ce avem.

MANOLE : Tocmai mă gîndeam dacă ai să spui și prostia asta, ca să fie repertoriul complet. Ai spus-o !

GABRIELA : Căci așa e, cînd avem un lucru, dorim alt lucru, pe care nu-l avem...

MANOLE : Plec. Am să mă întorc cînd ai să fii mai inteligentă.

GABRIELA : Avea dreptate mătușa Cleo cînd spunea că nu trebuie să mă mărit cu tine. Am idealuri mai mari, mult mai mari. Aș vrea ceva ieșit din comun. Aș vrea o aventură ca într-un film franco-italian. Aș vrea un automobil.

MANOLE : Aici e sufletul mătușii Cleo. Ah, de cîte ori văd o ticăloșie, nu știu de ce îmi apare în față mătușa Cleo. Orice ticăloșie ar fi, mătușa Cleo seamănă cu ea. N-am văzut o ticăloșie care să nu semene cu mătușa Cleo. Un bărbat cu automobil !...

GABRIELA : Da, un bărbat cu automobil. Mă rog, toate sentimentele legate de un automobil. Un bărbat pe care eventual să-l și iubesc puțin.

MANOLE : Ca specialist în mecanică, nu te mai înțeleg. De ce trebuie neapărat un sentiment lingă un automobil ? Ce, crezi că fără un sentiment autentic o să ai pană de motor ? (*Energic.*) Lasă automobilul așa cum e ! Nu pîngăriți automobilele ! Nu jigniți automobilele !

GABRIELA : Vreau să am o viață senzațională !

MANOLE : Asta nu ești tu, Gabriela, asta e mătușa Cleo ! Eu nu văd un automobil în sufletul tău ! (*Se pregătește de plecare.*)

GABRIELA : Nu-i adevărat ! Eu sînt o femeie nostimă și așa vreau să rămîn. Am avut o convorbire inteligentă, care mi-a întărit această convingere. A fost colosal. Un domn în etate mi-a spus : „Dragă Gabriela, ești atît de adorabilă în inconștiența ta ! Tu faci nebunii, dar nebuniile-ți stau bine.“ Mă duc să caut aventura, gestul gratuit !

GHERMAN (*apare brusc, ca din pămînt, împins de mătușa Cleo*) : Domnișoară, v-am ascultat cu maximă atenție și în acest interval relativ scurt m-am îndrăgostit de dumneavoastră. Sînt un bărbat serios, cu intenții serioase, cu o situație bunicică și principii la fel de solide. Priviți cu maximă seriozitate pălăria mea. O turtesc, o dau de-a dura, ea se întoarce intactă. Același lucru îl pot spune — evident, după o clipă de gîndire, căci detest pripeala —

și despre sentimentele mele, sînt la fel de trainice, suple și elegante.

ADMIRATORUL (*care a apărut la fel de brusc*): Și ieftine.

GHERMAN: Nu vă răspund pe loc la această ironie facilă, fiindcă, după cum am precizat de la bun început, detest superficialitatea. (*Către Gabriela*.) Domnișoară, vă iubesc. Vă iubesc așa cum sînteți. Nu vă cer nimic în plus, nu vă cer nimic în minus. Jur că nu vreau nici să vă transform, nici să vă reeduc.

ADMIRATORUL: Atunci ce cauți aici?

GHERMAN (*fără să ia în seamă intervenția Admiratorului*): A face dintr-o femeie tînără și frumoasă, cum sînteți dumneavoastră, o ființă inteligentă, sau chiar numai rațională, înseamnă a pîngări natura.

ADMIRATORUL: Ai început să mă calci pe nervi. Ascultă-mă, pălărie serioasă, nu ți-e rușine obrazului să-ți fie...

GHERMAN: Domnișoară, simplitatea excesivă a acestui tînăr mă împiedică să-mi dezvăluie sentimentele în toată complexitatea lor...

GABRIELA (*către Admirator*): Te rog, pleacă! Dumneata ai prea multe laturi pozitive. (*Către Gherman*.) Vă rog, domnule, continuați!

ADMIRATORUL (*îi ia pălăria din cap și i-o turtește*).

GHERMAN (*privește liniștit această întimplare*): După cum vezi, dragă tinere, pălăria mea a rămas intactă. A rămas intactă fiindcă e o pălărie serioasă, care acoperă un cap serios.

GABRIELA (*către Admirator*): Pleacă, te rog! Prezența dumitale nu mai e dorită. Acest domn mă atrage tocmai prin farmecul necunoscutului... Ia-ți florile înapoi.

ADMIRATORUL: Păstrează-le! Tot nu le meriți!

GABRIELA (*către Gherman*): Domnule, vă rog, continuați!

GHERMAN: Da, voi continua! Noi, cadrele din cooperație, cunoaștem foarte bine sufletul omenesc. Tocmai de aceea, am folosit acest scurt răgaz ca

să-mi sistematizez ideile, ca nu cumva, Doamne ferește, ideile secundare s-o ia înaintea celor principale. Am de gând, să nu credeți că mi-a venit așa, pe neașteptate, m-am sfătuit în această direcție și cu prietenii mei apropiați, am de gând, repet, să mă așez în genunchi în fața dumneavoastră. La întrebarea dumneavoastră de ce fac acest gest, vă voi răspunde următoarele : această poziție corespunde cel mai bine stării mele de spirit, cit și sentimentelor de care sînt năpădit. (*Se așază în genunchi.*) Vă iubesc pentru că sînteți superficială, aș putea spune chiar zăpăcită, dacă aș avea speranța că nu o să mă înțelegeți greșit, simt că nu vă interesează altceva decît amorul. N-am să vă ascund că lucrez în cooperație. Munca mea e foarte serioasă și de aceea am nevoie de superficialitate. La serviciu trebuie să mă port frumos cu oamenii, să fiu disciplinat, să mă indignez cînd unul dintre noi nu dă randament. Nu că nu mi-ar place, dar mă obosește puțin... De aceea vă iubesc în toată superficialitatea dumneavoastră... care mă va ajuta, domnișoară, sper, să fiu pînă la ultima suflare a vieții un om foarte serios. Seriozitatea e pămîntul meu și nu dau voie nici unui plug străin să-l are.

GABRIELA : Gîndurile dumneavoastră sînt sincere și curate. Am o singură nedumerire și vreau să-mi răspundeți deschis. Nu cumva sînteți și dumneavoastră superficial ?

GHERMAN : Nu, dimpotrivă. Eu sînt foarte serios. Îmi văd numai de munca mea. După terminarea orelor de program, citesc lucrări de specialitate, beau un ceai de sunătoare și mă gîndesc la sentimente înălțătoare. Nu beau, nu fumez, nu glumesc, nu sînt afemeiat, nu mă plimb pe străzi fără un scop precis, nu citesc o carte de două ori. Dar tocmai de aceea am nevoie de o ființă cu un temperament exact opus. Eu nu vă cer să fiți inteligentă. Eu nu vă cer să vă ocupați de problemele de interes general. De toate astea sînt eu preocupat pînă peste cap. Eu nu vă cer să vă indignați dacă cuiva

i se întîmplă ceva, am să fac eu această operație. Eu nu vă cer decît să-mi umpleți apartamentul meu, format din două camere, baie și bucătărie, cu zăpăceala și inconștiența adorabilei dumneavoastră tinereți. Am muncit de mic și rugămintele mele sînt modeste. Aș îndrăzni să vă cer ca din cînd în cînd să aruncați o linguriță-două de dulceață, sau ce credeți dumneavoastră de cuviință, în șoșonii sau în pantofii mei. Din cînd în cînd, v-aș ruga să-mi zmîngăliți o lucrare importantă, în așa fel, domnișoară, încît să nu mai înțeleg nimic, și cel puțin o dată pe săptămînă să dați drumul la apa din baie, încît să inunde toată casa.

GABRIELA : Asta e foarte bine. Dacă vrei, pot să produc o inundație chiar și în fiecare zi... Dar dacă se întîmplă să-mi treacă prin cap un gînd serios ?

GHERMAN : Păstrați-le ! Dacă cumva, prin absurd, vă trec prin cap gînduri serioase, păstrați-le !

GABRIELA : De nici unul să nu țin seama ?

GHERMAN : De nici unul, domnișoară ! Aceasta este condiția mea. Seriozitatea e domeniul meu de activitate și n-aș vrea să ne încălcăm atribuțiile...

GABRIELA : Dar dacă — să zicem — într-o bună dimineată mi-ar veni chef să muncesc din nou, sau... eu știu...

GHERMAN : Nu, domnișoară ! Și mai am o rugămintă, la care țin foarte mult. Aș vrea ca în fiecare dimineată, înainte de a pleca spre ocupațiile mele foarte serioase, să mă trageți de nas. E inutil să vă spun că mi s-ar părea un pleonasm să precizez că o dată cu sentimentele mele, automobilul meu vă stă la dispoziție !

GABRIELA : Da. Automobilul. *(După o scurtă pauză.)* Să vă trag de nas ?

GHERMAN : Da, domnișoară, v-o spun cu toată seriozitatea. Trageți-mă de nas și n-o să regretați. *(Gabriela îl trage de nas).* M-ați făcut fericit.

GABRIELA : O, dar e atît de simplu !

GHERMAN : E simplu pentru dumneavoastră, care sînteți o fiică a naturii. De zeci de ani încerc să

fac și eu o șotie și nu reușesc. Am vrut și eu o dată — și credeți că n-am încercat, domnișoară? — să torn dulceață în pantofii șefului de serviciu. Ce credeți că s-a întâmplat? M-am trezit lustruindu-i!... Și mai am o rugămintă, sau mai exact un vis, care mă urmărește încă din băncile facultății. (*Scoate o foarfecă.*) Te rog, domnișoară, dacă mă iubești și dacă mă stimezi puțin, taie-mi cravata cu foarfeca. (*Gabriela îi taie cravata cu foarfeca.*) Sint atât de fericit!... (*Îi sărută mina.*) Dumneată, cu adorabila dumitale superficialitate, ai să-mi ajuți să duc povara seriozității mele. Mai am o rugămintă.

GABRIELA: Mereu ai câte o rugămintă. Vrei să dau foc casei?

GHERMAN: Nu. Încă nu m-am gândit la asta. Am o rugămintă mai simplă. Eu am să merg pe stradă, așa, distrat, și dumneata o să-mi pui o piedică... O să fie teribil de amuzant, o să fie un hohot de râs!... Ți-ar fi greu?

GABRIELA: Nu. Nicidecum.

GHERMAN (*se plimbă*): Hai! (*Gabriela îl ajunge din urmă și-i pune o piedică.*) Ah, ce nostim a fost! Era cât pe-acți să cad! Noroc că am fost atent. Vrei să vii puțin în brațele mele serioase? (*Gabriela cade în brațele lui Gherman.*) Juri să fii superficială, să te ții numai de șotii, pînă la sfirșitul vieții? Juri să-mi pui în fiecare dimineață dulceață în șoșoni sau în galoși?

GABRIELA (*îi aruncă pălăria*): Îți jur, iubitule! Ah, aventura!...

GHERMAN (*pălăria se așază de la sine din nou pe cap*): Sint fericit!

GABRIELA: Eu, tovarășe Gherman — mă iertați că vă spun pe numele de familie, — aș vrea ca viața să fie foarte frumoasă. Nu așa, în general, ci concret, foarte concret. Fiecare zi să fie frumoasă și senzațională. Totul poate să fie frumos. Chiar și micul dejun. Aș vrea ca aventura aceasta poetică să fie și mai poetică. Poetică și neprevăzută...



GHERMAN : Cu cea mai mare plăcere ! În limita posibilităților, bineînțeles !

GABRIELA : Răpiți-mă !

GHERMAN : Nu înțeleg... Nu mă pricep să răpesc femeii...

GABRIELA : Un bărbat trebuie să se priceapă la orice. E singura nebunie pe care vi-o cer...

GHERMAN : Domnișoară, eu sînt un om serios. Eu nu știu să fac șotii.

GABRIELA : Răpește-mă ! Aș vrea o răpire frumoasă, ca într-un film franco-italian. Du-te și vezi filmul și răpește-mă identic.

GHERMAN : Și cînd vrei să te răpesc ?

GABRIELA : Păi, mîine !

GHERMAN : Mîine nu pot ! E ședința comitetului de bloc.

GABRIELA : Atunci, poimîine.

GHERMAN : Ce e poimîine ?

GABRIELA : Joi.

GHERMAN : Joi avem cursuri. S-o lăsăm pe vineri. Vineri între trei și cinci.

GABRIELA : Ce fel de răpire mai e și asta între trei și cinci ? Asta-i matineu, nu răpire. Dacă e aventură, să fie aventură ! Noaptea vreau să fiu răpită, la miezul nopții.

GHERMAN : Să trezim oamenii din somn ? Răpirea nu cadrează cu seriozitatea mea.

GABRIELA : Dacă nu mă răpești, nu devin soția ta. Nu ești capabil de un gest spontan, de aventuri. Eu, cînd iubesc o persoană, sînt în stare să mă duc și la capătul lumii. Tu stai și te întrebi, te sfătuiești... Și-acum du-te ! Lucrezi în cooperăție și n-ai pic de romantism...

GHERMAN : Domnișoară, nu neg ce-am precizat în declarația anterioară.

GABRIELA (*în timp ce Gherman pleacă*) : Ești fermecător, domnule Gherman ! Nu mai negi declarația anterioară ! ? Iubirea ar trebui să te facă mai simpatice, mai nebun, dar dumneata tot traducător ră-

mii. Dacă n-ai curajul să mă răpești, să faci o nebunie de dragul meu, n-ai ce căuta în viața mea!

GHERMAN (*pleacă nedumerit*).

OGARU (*apare ca din pământ*): A venit iubirea, domnișoară. Bang-bang! N-auziți chemarea insistentă a dragostei? De-acolo, din Oltenița, unde locuiesc retras la o rudă de-a mea, altfel om de treabă, chipul dumneavoastră mă torturează, mă urmărește. Am crezut la un moment dat că totul nu e decît rodul imaginației mele bogate... Eroare! Eroare! Eroare! Și deodată, brusc... vă zăresc... Ea există! Fata din vis există! (*Gabriela izbucnește în rîs*).  
De ce rîdeți, domnișoară?

GABRIELA: Toate ar fi cum ar fi, dar de ce locuiți la Oltenița?

OGARU: Mi-a plăcut să trăiesc retras... Prezența oamenilor mă obosește. Zgomotele mă trezesc din lumea mea de basm... Lîngă locuința mea se află un pîriu, și pe malul respectivei ape stau ceasuri întregi meditînd... Eu sînt aventura, domnișoară! Eu sînt necunoscutul, trepidația, poezia, subconștientul dezlănțuit... Am, vă dau cuvîntul meu de onoare, un suflet de trubadur. Tînjesc după poezie, după gondole, după baluri la Veneția, după orhidee, după romane celebre, după alcool, după tot ce e frumos în viață.

GABRIELA: Trubadurii, trubadurii! Chiar și cei din secolul al optsprezecelea erau foarte simpatici!

OGARU: Eu, domnișoară, sînt ultimul trubadur, și nu mi-e rușine s-o recunosc. E așa de trist să fii ultimul trubadur... Unde sînt trubadurii, domnișoară?

GABRIELA: Nu știu. Parcă i-a înghițit pămîntul...

OGARU (*zîmbet dureros*): A, ce împrejurare stranie. Eu sînt ultimul trubadur și dumneata ultima femeie care se îndrăgostește de un trubadur. Oamenii nu mai știu să se bucure de viață. Cîndva, vă veți aduce aminte de această întîmplare, și în timp ce

o lacrimă vi se va prelinge pe obraz, o să spuneți, parcă vă văd : „Am cunoscut un om ciudat“.

GABRIELA : Și ce-ai să-mi cînți ?

OGARU : Cîntece de dragoste. Numai cîntece de dragoste. Căci dragostea e singurul lucru serios, restul e zădărnicie...

GABRIELA (*se înfurie*) : Da ? Și sportul ? (*Vrea să plece.*) Sportul nu e un lucru serios ? !

OGARU (*fuge după ea*) : Ba da, domnișoară ! Dragostea și sportul ! Pe aceste două... coloane se sprijină globul pămîntesc... Nu rîdeți de mine, domnișoară. Am fost copil și am rămas un copil. Am făcut armata la artilerie, dar am rămas tot un copil... Sînt un trubadur, iubiți-mă... Fiecare clipă trebuie trăită cu frenezie, căci numai în frenezie... Am să vă urmăresc permanent... vi-o jur... Dacă vă transferă, nu mă uitați.

GABRIELA : Dacă mă transferă, te uit.

OGARU : Uitarea femeilor e dulce ca o floare de iasomie. Nu mi-o luați în nume de rău dacă vă dezgolesc cu privirea ! ? Vă iubesc enorm, deși nici cuvîntul „enorm“... Vă ador... nici cuvîntul „ador“ nu exprimă tot clocotul... A... cuvintele ! Nu găsesc cuvintele !...

GABRIELA : Iubesc o altă persoană.

OGARU : Nu cred. Ar fi prea crud... Ești anume făcută pentru mine. Statura, chiar timbrul vocii...

GABRIELA : Nu știu nimic. Eu sînt femeie.

OGARU : Cu atît mai bine. Asta vă și diferențiază...

GABRIELA : Noi, femeile, sîntem ființe slabe. Nu știm pe cine iubim.

OGARU : A, eternul feminin !... Am să te răpesc, domnișoară !

GABRIELA (*topită*) : Da ? Ai să mă răpești ? Mai spune o dată, de două ori, pînă la saturație !

OGARU : Am să vă răpesc, domnișoară. Ca un vechi încercat trubadur... Am să te răpesc !

GABRIELA (*bate fericită din palme*): Țsta zic și eu romantism ! Vai, ce bine-mi pare !... Am să fiu răpită ! Cu asta m-ai cucerit, o, ciudate necunoscut !... (*Înaintează fericită spre mijlocul scenei.*) Ah, aventura ! Am să fiu răpită ! Ca într-o coproducție franco-italiană !

CORTINA

## ACTUL III

### TABLOUL 4

Același decor din tabloul 2. Locuința mătușii Cleo. Mătușa Cleo, Ogaru

OGARU : Bună seara, Cleo, bună seara. Am o surpriză pentru tine.

CLEO : Doctorul mi-a interzis șocurile sufletești. Așa că te rog să nu fi prea brusc cu mine, nu mă lua tare de la început, pregătește-mă.

OGARU : Am senzația că viclenia mea a început să meargă. Știi că, la un moment dat, se împotmolise rău de tot ! Mă miram și eu : ce-i cu tine, mă Ogarule ?

CLEO : Adică ? Ai intrat undeva gestionar ?

OGARU : Nu. Nu mai am planuri atît de mari. Am devenit un om modest. Sînt hotărît să rămîn un om modest pînă la sfîrșitul vieții.

CLEO (*profund jignită*) : Un individ care-și vede lungul nasului ? ! Ah, ce îngrozitor !... Cum ai putut tu, Adolf, care la Băile Herculane... ?

OGARU : Nu mă tortura cu Băile Herculane. Nu disprețuie sentimentele mărunte. Și din modestie se pot scoate bani frumoși... O iubesc pe Gabriela !

CLEO : Ei, nu mai spune ! Ia te uită, mititelul de el !

OGARU : Da, o iubesc. Întîi a fost iubirea spontană și pe urmă avantajele inevitabile. De ce s-o iau de la avantaj spre iubire, cînd pot s-o iau de la iubire spre avantaj ? Tot acolo ajungi, și e și mai frumos. Nimeni nu poate să mi-o ia în nume de rău. Iubesc — iubesc ! Avantajele sînt mici, dar solide. Ea o

să muncească, și eu am să citesc *Informația Bucureștiului*.

CLEO : O iubești sincer ?

OGARU (*parcă speriat de această întrebare*) : Da, sincer. E tină ră și frumoasă, ce interes aș avea să fiu ipocrit ? Când sinceritatea coincide cu interesul, de ce să nu fiu sincer ?... E bună și sinceritatea, las-o acolo, să zacă în suflet, că doar n-o fi moarte de om...

CLEO : Ai vorbit și cu Gabriela ?

OGARU : Puțin, puțin... Dar în sufletul meu a mijit speranța.

CLEO : Dar tu ce crezi, dragă Adolf, că eu dorm ? Recunosc că mă leagă de tine amintiri foarte plăcute, dar asta nu înseamnă că eu dorm. Nu dorm, Adolf. Veghez. O să mă crezi, n-o să crezi, o să mă socoți nebună, dar află că mă gândesc la interesul meu mai mult decât la interesul tău. Nu sint de acord cu această căsnicie ! Nici măcar liber-profesionist nu ești... Adolf, Adolf, cum ai putut face una ca asta ? Tu, care mi-ai mîngîiat de atîtea ori creștetul capului ?...

OGARU : Nimic nu mă împiedică să te mîngîi în continuare. Îți spun sincer de ce-am făcut-o : n-am avut altă soluție. Am nevoie de cineva care să mă iubească și să mă întrețină. Tu, Cleo, ar trebui să înțelegi asta. Îmi pare rău că te-am lovit pe la spate, tocmai pe tine, pe care cîndva te-am adorat ca pe-o icoană.

CLEO : Habar n-ai să lovești pe la spate ! Păcat de întunericul care zace în sufletul tău, zău așa !

OGARU (*curiozitate copilărească*) : N-am procedat bine ?

CLEO : Nu. Am avut grijă să-i explic Gabrielei că tu ești un produs tipic al moralei burgheze, că vrei să trăiești pe spinarea ei... Și pe ce te bazezi, nepri-copsitul ? Numai pe faptul că ești bătrîn și sărac ?

OGARU : Nu. Mă bazez pe farmecul meu personal. Dar, după cum văd, și tu vrei să trăiești pe spinarea ei.

CLEO : Da. Dar eu am acest drept. Eu am ținut-o în brațe, am legănat-o, am plimbat-o, și tu vrei să

vii la de-a gata. Lasă-te păgubaș, Adolf... Dacă ai fi reușit, te-ai fi purtat cu mine ca un ciine.

OGARU : Ciinele e animalul meu preferat.

CLEO : M-ai fi izgonit a doua zi după căsătorie.

OGARU : Da... probabil... evident.

CLEO : Du-te, Adolf, du-te. Ah, Adolf, nici ipocrit nu știi să fii ! Unde ți-e, Adolf, ipocrizia ? Ai rămas la nivelul locomotivei cu aburi. Pe când eu, eu sînt clasică, țin pasul cu toate cuceririle civilizației. Du-te. Du-te, ești un fante de modă veche !

OGARU : Aș putea să spun Gabrielei cîteva cuvinte ?

CLEO : Nu. Prezența ta îi produce scîrbă. Am avut eu grijă să-i produci scîrbă.

OGARU : M-ai jignit, Cleo, în tot ce-aveam eu mai intim. Dar m-ai și ambiționat. Jignirea ta parcă mi-a dat aripi. Am să devin un fante modern. Am să învăț, am să iau totul de la început. Află că nu mă dau bătut ! Am să-ți răpesc nepoata !

#### CORTINA

### TABLOUL 5

Biroul lui Gherman. Mătușa Cleo, Gherman, apoi Manole

CLEO : Sînt nenorocită întocmai ca un ciine alungat iarna din casă.

GHERMAN : Și eu sufăr, dar nu găsesc un termen de comparație.

CLEO : Lasă asta ! O să găsești un termen de comparație.

GHERMAN : Nu, doamnă, n-am să mai găsesc. Nu mai sînt la vîrsta cînd termenile de comparație se găsesc pe toate drumurile... M-ați trădat, doamnă, m-ați indus în eroare. V-am făcut cadouri frumoase, dar Gabriela tot nu mă iubește. Unde sînt sentimentele promise ?

CLEO (*indignată*) : Parcă o femeie știe ce spune când probează ceva care o întinerește cu câțiva ani !... Sentimentele nu se câștigă prin bani. N-am să vă dau jacheta înapoi.

GHERMAN : Nu e vorba de jachetă, e vorba cât m-a costat jacheta. V-am trimis și în croazieră prin ONT Carpați, la Soci și la Batumi !

CLEO : Oh, nu-mi aminti de excursia aceea ! E suficient c-am văzut atâtea plante exotice, cactuși și palmieri...

GHERMAN : Întotdeauna aveam o sumbră presimțire când scoteam banii de la CEC...

CLEO : Nu înțeleg de ce țiți la mine ? Țipă la alea care nu te apreciază, nu la mine. Eu vreau să fii gine-rele meu, vreau ! De aceea am și venit la tine, cu sufletul la gură, în timpul orelor de birou... Ră-pește-o pe Gabriela ! Dacă n-o răpești tu, o răpește Ogaru.

GHERMAN : Asta nu cadrează cu seriozitatea mea.

CLEO : Dacă nu cadrează, o pierzi ! Gabriela vrea ceva romantic. (*Gherman izbucnește în ris.*) Vai, dom-nule Gherman, nu rideți, mi se face frică ! Tot-deauna când rideți dumneavoastră, se întimplă o nenorocire... Când ați mai ris o dată, mi-a scăpat serviciul de cristal din mână. (*Gherman ride.*) Mi-e frică, domnule Gherman ! Mi-e frică !... (*Dispare.*)

Gherman, Manole

GHERMAN (*la telefon, devine brusc serios*) : Da... da... să vedem... Se poate ? E de presupus că nu este exclus. Oare ? Crezi ? Oricum. Desigur. Treptat-treptat. Eu ? Personal ? Da... Da... Da... Desigur... Poate. Eventual. Sigur.

MANOLE : Salutare, Gherman ! (*li examinează înfăți-șarea.*) La costumul ăsta gri ți-ar trebui niște ochi căprui.

GHERMAN : Eleganța nu e un lux, ci o necesitate.

MANOLE : Da, da ! Tovarăși, problema mai are un aspect, are două aspecte... Când ne-am resemnat cu



ideea că are două aspecte, vedem că are trei aspecte. Problema mai are o latură, și încă o latură, și încă o latură... Măcar te-au mai retrogradat ?

GHERMAN : Situația era de așa natură...

MANOLE : Da ? Mă miram eu de ce arăți mai bine ! Să știi că așa, retrogradat, îți stă mai bine. Te deschide la față. Gherman, ție începe să nu-ți mai stea bine viața. Unora nu le stă bine cu pălărie, altora cu haine la două rînduri, altora cu pantaloni bufanți, altora să danseze ; pe tine începe să nu te mai prindă viața. O să mergi pe stradă și o să izbucnească oamenii în rîs. N-o să-ți mai stea bine să mergi pe stradă, n-o să te mai prindă să intri într-un magazin și să întrebi dacă au venit portocale, ca să nu mai vorbesc de alte domenii de activitate ale naturii umane...

GHERMAN : La serviciu sînt un om corect, dar am și probleme personale.

MANOLE : Tu probleme personale ? ! Vorbești serios, Gherman ? Tu, probleme personale ?

GHERMAN : Da. M-a ajuns și pe mine... În puține cuvinte, iubesc. Ai cuvîntul meu de cooperador că nu exagerez nimic.

MANOLE (*uimire maximă*) : Bravo, Gherman, ești cineva ! Nu mă așteptam la una ca asta de la tine !

GHERMAN : Iubesc. Nu văd ce-aș mai avea de adăugat.

MANOLE (*după o clipă de tăcere*) : Dar nu crezi că e prea devreme ?

GHERMAN : Iubirea e precum moartea : nu ne-ntreabă cînd să sosească. Și-n altă ordine de idei, împlinesc la toamnă patruzeci și cinci de ani... Ființa aceea mă răscolește literalmente... Manole, tu ai trăit la mahala, ești mai deprins cu povești de astea. Ador o ființă ieșită din comun, ea e zburdalnică și eu nu sînt prea zburdalnic. Am încercat de multe ori să mă zbungui, dar n-am dat rezultate. Poate o cunoști și tu, e sportivă ca și tine, dar nu vreau să dau nume, nu vreau să se interpreteze. Are niște idei ființa asta !... M-a rugat s-o răpesc.

Eu, un om serios, care sînt și președintele comiteului de bloc, n-am de unde să știu cum se răpește o femeie.

MANOLE : Dacă nu știi, n-o răpi.

GHERMAN : Ușor de zis... O, dacă n-o răpesc, se spulberă sentimentul. Și așa e el într-o fază incipientă...

MANOLE : Dar ea te iubește ?

GHERMAN : Ea, evident, nu ! Cum o să mă iubească ? Ce-ar putea găsi atrăgător la mine ? Am vorbit cu mătușa ei, mătușa Cleo — ce nume ciudat ! — sper că în acest fel... Dar trebuie s-o răpesc. Dacă n-o răpesc eu o răpește altu'...

MANOLE (*neînțelegînd încă despre cine e vorba*) : Te ajutăm ! Te ajutăm ! Am multe treburi, dar îmi fac timp și te ajut !

GHERMAN : Manole ! Nu găsesc cuvinte ca să-ți mulțumesc...

MANOLE : Te ajut eu, Gherman. Ai să vezi ce răpire frumoasă o să facem noi doi !...

GHERMAN (*dramatic*) : Cu ce-aș putea să vă mulțumesc ?

MANOLE (*vesel*) : Cu nimic, Gherman. Cu nimic !

## TABLOUL 6

În preajma locuinței Gabrielei, apoi din nou locuința Gabrielei.  
În apropiere strada, orașul, necunoscutul, aventura

MANOLE : Mă simt colosal ! E o noapte fără lună, făcută parcă pentru răpiri. Nici nu știi ce plăcere e să vezi un om atît de serios ca dumneata, îndrăgostit și pus pe șotii !

GHERMAN : Iubesc, dar sînt surmenat. Hai, tovarășe Manole, s-o răpim mai repede... Dar nu știu să mă comport... Să fiu romantic sau ușor blazat ?

MANOLE : Asta n-are importanță. Sănătate să fie. Unde sînt măștile, c-aveam niște măști. Nu-s la tine ?

GHERMAN (*scandalizat*): Cum o să fie la mine?

MANOLE: Vezi, domnule, în rucsac. Trebuie să fie în rucsac. Eu le-am pus cu mâna mea.

GHERMAN: Ai dreptate, trebuie să ne mascăm. (*Cu chiu cu vai, sar amîndoi gardul.*)

MANOLE (*după ce a sărit gardul*): Ce-ai făcut, măi omule, ai uitat scara? Unde ai mai văzut tu îndrăgostit care să uite scara?

GHERMAN: Am avut o clipă de ezitare.

MANOLE: Adu scara încoace și pune-o lingă fereastră.

Adu odată scara, domnule, ce naiba faci acolo?

GHERMAN (*în sfîrșit, aduce scara și sare și el gardul*).

MANOLE (*citește cu voce tare*): „Pentru familia Mateescu sunați de trei ori.“ Așa, mascați, o s-o speriem.

GHERMAN: O să se sperie cînd o să ne vadă mascați.

MANOLE: Cîteodată, trebuie și puțină groază. (*Sună.*)

CLEO (*deschide ușa*): A, credeam că sînt niște vecini. M-am speriat puțin. Poftiți, vă rog, făceți-vă comozi.

GHERMAN: Noi sîntem bandiți. Sărut mîinile.

CLEO: Da. Văd. Mi-a venit inima la loc. De cînd vă tot așteptam! Credeam că nu mai veniți și ne pregăteam de culcare.

GHERMAN: Eu sînt un om serios. De cîte ori spun ceva, mă țin de cuvînt.

MANOLE: Vă rog să ne scuzați pentru întîrziere. Eu nu sînt de vină. Mi-a venit o rudă din provincie.

CLEO: Domnule Gherman, manierele dumneavoastră distinsc mă uimesc. Deranj? Nu-i nici un deranj. Poftiți, poftiți, vă rog!

GABRIELA (*apare în pragul ușii, îi surprinde punîndu-și masca la loc*): A, domnule Gherman! De dragul meu ați trecut peste seriozitatea dumneavoastră... Am să mă îndrăgostesc brusc de dumneavoastră, ca văduva aceea engleză din *Richard al III-lea*.

MANOLE (*în felul în care intervine Manole se vede strădania lui de a nu fi observat de Gabriela*): Acuma, cînd vrei s-o răpești, spune-i și tu ceva ieșit din comun.

GHERMAN (*se așază pe un fotoliu, răsuflă din greu*) :

Fii serios, Manole ! De-abia mă mai țin picioarele.

MANOLE (*către mătușa Cleo*) : Cum e timpul la București ?

CLEO : A nins la Brașov.

GHERMAN (*cu distincție*) : Cum ați călătorit ? S-a urcat multă lume la Cîmpina ?

CLEO : O, da, Cîmpina e nod de cale ferată.

MANOLE (*inspectînd camera*) : După cum văd, iubiți pictura. Aveți și-un Necșulescu autentic.

CLEO : Cît timp a trăit, soțul meu a iubit arta. De-abia după moarte... De acolo din mormînt, aud în mod permanent o voce : „Iubește arta, Cleo !“ Dacă n-ar fi mort, și acum aș fi fericită în brațele lui.

GABRIELA (*puțin dezamăgită*) : Aș vrea ceva mai romantic, mai deosebit.

MANOLE : Facem și noi ce putem.

GHERMAN (*care simte nevoia s-o dezamăgească pe Gabriela*) : O să fie foarte frumos, n-avea nici o grijă. Manole, spune dumneata fraza aia grosolană, care nu cadrează cu seriozitatea mea.

MANOLE : Morții cu morții, viii cu viii. Ne faceți o cafe-luță ?

CLEO : Nu vreți mai bine o dulceață ? Nu că n-aș avea cafea în casă, dar cafeaua trebuie preparată și durează mai mult, pe cînd o farfurioară de dulceață, nu știu cum să fac să mă-nțelegeți, e mult mai comod... pentru mine.

GABRIELA (*apare, din nou dezamăgită*) : Frumos, foarte frumos !... Eu aștept să fiu răpită, și voi vreți cîte o cafeluță.

GHERMAN : Un stimulent e-ntotdeauna binevenit.

GABRIELA (*practică*) : Cum procedăm ? Veniți voi sus să mă luați cu forța, sau cobor eu de bunăvoie ?... Gherman, fii bărbat, Gherman, fii năpraznic dacă vrei să te iubesc...

GHERMAN : Cu cea mai mare plăcere. (*Simte nevoia să fie năpraznic. Către mătușa Cleo.*) O iubesc pe Gabriela !...

GABRIELA : Eu am să lipsesc câteva secunde. Nădăjduiesc, domnule Gherman, că în acest scurt timp veți deveni mai interesant. Gherman, nu mai fi mototol, Gherman !...

GHERMAN (*se întoarce spre mătușa Cleo, hotărît să ia taurul de carne*) : Doamnă, pot să vă spun că, deși sînt un individ pretențios, iubesc. Dar dumneavoastră, fără să-nțeleg raționamentele, vreți să vă așezați în calea fericirii mele...

CLEO (*profund uimită*) : Nu-i adevărat, domnule Gherman ! Nu ne-am înțeles noi... ? Ce dracu !...

GHERMAN (*uimit*) : Nu-i adevărat. Sînteți împotriva acestei căsnicii.

CLEO : Sînt cu toată inima pentru această căsnicie. Întotdeauna am tînjit după un ginere cu care aș putea să mă înțeleg.

MANOLE (*pune paie pe foc*) : De fapt, nu sînteți de acord. Sub pretext că sînteți de acord, în realitate nu sînteți de acord. Iar pe domnul Gherman nu-l socotiți un ginere potrivit.

CLEO (*indignată*) : Nu-l găsec potrivit ? Eu nu-l găsec potrivit ?

GABRIELA (*apare pentru o clipă*) : Ai mai făcut progrese ?

GHERMAN : Progresăm, progresăm.

MANOLE : Doamnă, de ce să mai lungim vorba cu explicații inutile. Sînteți convinsă că nepoata dumneavoastră ar fi meritat o soartă mai bună. Un academician, sau un compozitor de muzică ușoară.

CLEO (*respinge acuzația*) : Din partea mea, poate să aibă și bani foarte mulți. Principalul e să fie om de treabă.

MANOLE : Deci, nu sînteți de acord. O să trebuiască s-o luăm cu forța pe Gabriela.

CLEO : Dar sînt de acord. Sînt de acord cu cea mai mare plăcere.

GHERMAN (*trage singura concluzie logică care se impune*) : Deci, nu vrei să-ți schimbi poziția ! (Lui

*Manole.*) Leag-o ! (*Apare Gabriela ; bate din paimă încântată.*)

GABRIELA : Vai ce frumos, vai ce frumos ! În sfârșit, începe să semene cu o răpire !

MANOLE (*către mătușa Cleo*) : Altă dată să vă învățați minte. Să nu vă mai așezați în calea iubirii.

CLEO : Domnule Gherman, eu vă stimez și nu din falsă modestie...

GHERMAN : Toate au o limită ! Leag-o burduf.

MANOLE : Eu n-am s-o leg !

GHERMAN : Eu nu mă pricep la operațiile practice. Îmi lipsește deprinderea. Nu mă trăda, Manole. E o clipă decisivă în viața mea.

CLEO (*uită că e victimă*) : Când domnul Gherman vă roagă ceva...

GHERMAN : Te rog, Manole, leag-o.

MANOLE : Mi s-a făcut milă de tine. Am eu obiceiul ăsta prost să mă apuce mila când nu trebuie ! (*O leagă pe mătușa Cleo.*)

GABRIELA (*apare din nou*) : Ah, dar ce încet vă mișcați !... Am început să mă plictisesc.

GHERMAN : Ai puțină răbdare. Acum te legăm și pe tine...

GABRIELA : Vai, ce amuzant ! Ce să zic, teribil de amuzant... Puteați să găsiți ceva mai interesant, dar fie și-așa...

GHERMAN : Tovarășe Manole, mai fă-mi și acest serviciu.

MANOLE : Cu ce vrei s-o leg ?

GHERMAN : Dragă Manole, de câte ori ți-am spus când am enumerat datele problemei : sforcica, Manole, sforcica !

MANOLE : N-avem sfoară !

GABRIELA (*plictisită, ia o carte din bibliotecă*) : Ah, e așa de trespădant, încît m-am apucat să citesc...

GHERMAN (*vrînd s-o liniștească*) : Citește, dragă, căci lectura...

MANOLE : Situația este foarte gravă, domnule Gherman. Absența sforii ne strică tot planul. Ce facem ?

GHERMAN (*se ridică în picioare, se îndreaptă, cu solemnitate, spre Gabriela*): Iartă-mă, Gabriela, că în această clipă grea apelez la tine... (*Gabriela e absorbită de lectură.*) Eu am venit la tine cu sufletul deschis, și am să plec tot așa.

GABRIELA : Te-ascult, te-ascult...

GHERMAN : E tragic pentru mine că trebuie să apelez la dumneata... O să-mi pui la îndoială sensibilitatea, și dacă nu sensibilitatea, simțul meu practic. Eu vreau să te răpesc, dar nu am sfoara necesară. Dă-mi tu sfoara necesară, și-am să te răpesc ca-n basme.

GABRIELA (*profund jignită*) : N-ai pic de romantism, domnule Gherman ! Degeaba lucrezi în cooperatie, dar n-ai pic de romantism. La mine vii să ceri sfoara necesară ? Mie, care sînt o fire visătoare ?

MANOLE : Nu spune nimeni că nu ești visătoare, dar n-avem sfoară. Vrei să fii răpită ? Ne dai sfoară. Nu vrei să fii răpită — nu ne dai sfoară.

GABRIELA : Nu mai vreau să fiu răpită.

GHERMAN : Dar mă jignești, draga mea. Nu face una ca asta.

GABRIELA : Gata ! M-am plictisit ! Nu mai vreau să fiu răpită.

GHERMAN : Nu te gîndești că asta lovește în amorul meu propriu ? (*Către Manole.*) Dragă Manole, trebuie să facem ceva.

MANOLE : Nu mai am nici o idee.

GHERMAN : Am eu o idee. Dezleag-o pe mătușa Cleo.

Cu sfoara de la mătușa Cleo o răpim pe nepoată.

GABRIELA : Asta e scandalos ! Asta e scandalos !

GHERMAN : Înțelege și tu, dragă Gabriela, nu mai fi așa mofturoasă. Dacă n-avem suficientă sfoară...

GABRIELA (*obosită*) : Bine. Faceți ce vreți numai terminați o dată.

MANOLE (*o dezleagă pe mătușa Cleo*) : Să nu credeți că v-am eliberat. Ura noastră a rămas intactă. Stați tot așa, nu mișcați mîinile.

GHERMAN : Stimată doamnă, vă rog să nu părăsiți locul stabilit.

CLEO (*străluminată de o presimțire rea*): Aș vrea să văd de păsări. Mi se pare c-am lăsat cotețul deschis. Mă duc, văd, și mă-ntorc.

MANOLE: Rămii! Nici o pasăre, vicleano! În sfârșit, stimată domnișoară, a venit și clipa cea solemnă, când, în sfârșit, putem să vă răpim...

GABRIELA (*se uită la ceas*): Era și timpul...

MANOLE: Sînt convins că această clipă va fi una din amintirile frumoase care vă vor îndulci bătrînețile...

GABRIELA: Ah, leagă-mă odată și nu mai vorbi atîta!

MANOLE: Dacă sentimentele mă copleșesc... (*În sfârșit Manole o leagă pe Gabriela. Către Gherman.;* Gata, le-am legat pe amîndouă. (*Gherman nu răspunde.*) V-am legat iubita. Trebuie s-o transportăm. Unde-o transportăm, domnule Gherman? (*Gherman doarme. Manole îl zgîlție.*) Vă rog solemn, stimată tovarășe Gherman, treziți-vă...

GABRIELA (*îndurerată*): Doamne Dumnezeule, a adormit...

MANOLE: Țsta e tristul adevăr... Gherman doarme! (*pleacă*)

CLEO (*smulgîndu-și părul*): Sînt pedepsită pentru egoismul meu! Ar fi trebuit să-i fac o cafea, să trec peste orice și să-i fac o cafea! Dacă-i făceam o cafea, o sorbea, nu dormea, nu se compromitea, și pe Gabriela o iubea... Așa-mi trebuie!...

CORTINA



## ACTUL III

Mătuşa Cleo, Gherman, Ogaru

CLEO : O, dragă Adolf, vom fi din nou împreună... după aproape douăzeci de ani. (*Intinde braţele spre Ogaru.*)

OGARU (*iese în întâmpinarea ei*) : De câte ori nu-mi iese o afacere, îmi amintesc că sînt om. Nereuşita în afaceri păstrează omului gingăşia. Am dat faliment, Cleo — dar te iubesc. Vezi, e bun şi falimentul... Falimentul ne ajută să ne dăm seama de nobleţea noastră. Cînd sînt strîns cu uşa, visez o iubire curată. Te miră ce spun eu, draga mea Cleo ?

CLEO : Nu, Adolf. Gîndeşti ca la Băile Herculane.

OGARU : Am vrut să te distrug, Cleo.

CLEO : Şi eu am vrut să te distrug, Adolf...

OGARU : Voiam să te aduc la sapă de lemn.

CLEO : Şi eu, Adolf...

OGARU : N-am reuşit, şi la flacăra acestei groaznice înfrîngerii, mi-am dat seama că te iubesc. Mi-a apărut imaginea chipului tău, în cele din urmă, nespus de drag...

CLEO : După această tentativă nereuşită, m-a cuprins oboseala... Ştiam că de această oboseală, numai tu, Adolf, mă poţi vindeca... Îţi mulţumesc, Adolf... (*Gherman dă semne că se trezeşte.*) Am uitat de Gherman !

GHERMAN (*se aşază între ei doi, ameninţîndu-i cu risul lui de gheaţă*).

CLEO : Fii tare, Adolf. Gherman rîde ! De cîte ori rîde Gherman, se întîmplă o nenorocire.

GHERMAN : Unde e Gabriela ? Unde e ființa aceea nespuse de dragă ? Unde e, de asemenea, fericirea promisă ?

CLEO : Dragul meu băiat !... Gabriela a fugit.

GHERMAN (*amenințător spre mătușa Cleo*) : Deci totul a fost minciună ! Deci toate cadourile au fost zadarnice și fără putere de convingere ! Am fost trădat !... (*Se repede spre mătușa Cleo.*)

OGARU : Iubesc această ființă, și dacă ai lovi-o, m-aș simți profund jignit.

GHERMAN (*bate cu pumnul în masă*) : Nu sînt de acord. Nu sînt de acord, nu admit !... Sînt părăsit de Gabriela. Voi suporta eroic această lovitură a destinului. (*Spre mijlocul scenei.*) Mai sînt și alte femei. Numeroase alte femei. Am să fac o șotie. Am să fiu zburdalnic. Am să fiu spontan... (*Arată spre un balon albastru.*) Am să fac tot felul de năzbîtii. Vai, vai, ce de șotii am să mai fac ! Am să sparg acest balonaș albastru... Aceasta va fi prima mea șotie. Priviți, oameni buni ! Gherman sparge acest balonaș albastru ! (*Se repede spre balonul cu pricina, îl calcă aproape în picioare.*) Am spart acest balonaș albastru !

OGARU (*vine să-l dezumfle*) : N-ai spart acest balonaș albastru.

GHERMAN : Am spart acest balonaș albastru !

OGARU : Minciuni ! Uite-l ! Balonul e întreg, viu și nevătămat. Minciună ! Nu ești capabil să faci o șotie ! Nu ești capabil să-ți faci de cap ! Ai să rămii serios pînă la sfîrșitul vieții !

GHERMAN : Am să rămîn serios ? Dacă nu pleci, teucid ! Nu pot să rabd această calomnie... Am să fiu cel mai zburdalnic băiat... (*Ogaru îi cere din ochi sfatul lui Cleo.*) Ai îndrăznit să mă insulti, să riști observația că eu n-aș fi în stare să sparg un balonaș... Am să teucid !... (*Se îndreaptă spre el, amenințător.*)

CLEO : Du-te, Adolf. Soarta n-a vrut să fim împreună.

OGARU : Eu te iubesc, Cleo.

CLEO : Nu ți-am negat niciodată nici sinceritatea, nici ipocrizia. Destinul ne stă împotriva...

OGARU : Prefer să mor decît să plec.

CLEO : Du-te, Adolf...

GHERMAN : Dacă mai stai o clipă, teucid !

OGARU : Adio, Cleo !

CLEO : Adio, Adolf !

GHERMAN (*se îndreaptă spre mătușa Cleo*) : Mi-a venit un chef teribil să mă țin de șotii. Ai să fii tu serioasă și-am să mă țin eu de tot felul de drăcii. N-o să mai pun eu punctul pe i, o să pui tu punctul pe i. N-am să mai citesc eu *Gazeta cooperăției*, ai să citești tu *Gazeta cooperăției*. N-o să mai am eu grija universului, o să ai tu grija universului. Am să zburd toată ziua-bună ziua... Am să strivesc această pălărie serioasă... (*O strivește.*) Tu, Cleo... fă un lucru serios. Ia pălăria de jos, aranjeaz-o și dă-o unui om sărac dar valoros... (*Cleo se execută întocmai.*) Simt cum clocotește singele în mine. Îmi trec prin cap tot felul de drăcii... Drăcii, drăcii — nimic serios, nimic pe care să pui bază...

CLEO : Am ascultat cele spuse cu atîta convingere și mă declar de acord. Sînt gata să primesc zburdălnicia dumitale... Am o rugăminte : taie-mi, te rog, cu această modestă foarfecă, gulerul ! Te rog în genunchi — asta o să-mi ajute să suport mai ușor povara seriozității.

GHERMAN (*ia foarfecele*) : Ajută-mă, Doamne ! Ajută-mă, Doamne, să fac zob acest gulerăș de damă. Ajută-mă, Doamne, să fac și eu o șotie... Ajută-mă, Doamne, să scap de povara seriozității. Ajută-mă, Doamne, să fiu un tip nostim... (*Se îndreaptă solemn spre gulerul de la rochia mătușii Cleo ; îl taie metodic, pînă nu mai rămîne nimic din el.*) E adevărat... E adevărat... (*Aproape plîngînd de fericire.*) Am făcut o șotie. Am făcut ceva nostim. Am

făcut ceva din cale-afară de hazliu. Pină și mie îmi vine să rîd! Sînt fericit! (*Zărește un balon. Se îndreaptă spre el ca spre un dușman.*) Am să sparg și acest balonaș albastru. În mod sigur am să-l sparg! (*Triumfător.*) Am spart acest balonaș albastru... (*Obosit.*) Am învins, am învins!...

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

### VICU MINDRA

„Avînd a combate anume recidive ale unei morale perimate, Mazilu introduce în piesă nu caractere minate de viciu, ci vicii, personificate pentru uzul operației satirice. „Negativii“ apar purtîndu-și cu aplomb deficiențele, dincolo de care ei nu există. Puse să circule în realitatea societății actuale, aceste scheme scăpărătoare ale jocului circulă fără de naturalețe, devin programatic neverosimile. Imaginîndu-și că trăiesc, cînd de fapt aparțin, pe plan etic, unui trecut mort și îngropat, personaje de tipul lui Ogaru, Cleo, Gherman, mijlocesc pătrunderea piesei în zona absurdului.

Mereu invocatul divorț între aparență și esență este limitat de astă dată la contrastul dintre pretenția „negativilor“ de a fi considerați oameni vii și decesul lor spiritual. Încercarea de a trăi împotriva vieții provoacă întîlnirea cu absurdul, acceptat aci ca spațiu satiric. Orice preocupare pentru individualizarea personajelor fiind absentă, autorul se află peste tot și ne face cu ochiul la rostirea fiecărei replici. Valoarea exactă a cuvintelor se găsește aproape totdeauna în subtext. Personajele negative se definesc prin dezacordul dintre frazele pe care le rostesc și acoperirea lor morală. Bombardarea ironică a locurilor comune din limbaj, a platitudinilor curente se face aci pentru a dezvălui un vid interior absolut. Este în alchimia replicilor lui Mazilu o drojdie caragialescă dusă la ultimele consecințe. „O, Cleo, de ce te rezumi la preocupări de ordin strict material“ exclamă Ogaru cu un elan miticesc care nu mai păstrează din fanfaronada inițială decît forma nudă, lipsită de orice sens. Comedia „Somnoroasa aventură“ atacă astfel persistența unor forme ale individualismului burghez. Meritul

piesei constă tocmai în detectarea anumitor înfățișări „noi“ ale vechiului.

[...] Autorul „Somnoroasei aventuri“ nu se oprește la prezentarea unor nerecuperabili. Cadavrele răspindesc microbi. În piesă apare și un personaj, Gabriela, care ocupă în demonstrația antiepidemică locul „influențabilului“. Nici de data aceasta nu este conceput un caracter complex, fiind nevoie de o prezență maleabilă care se colorează brusc, după cum este mutată pe caerul fabulei. Mai reușită ne apare scena în care Gabriela joacă pe cartea mondenității fals-romantice. Aci nu se întreprinde numai o luptă împotriva falsului romantism al aventurii gratuite. Este totodată vag și timid vizată atitudinea scepticismului de tip *nouvelle vague*. Oricum, în piesă autodemascarea personajelor este net superioară comentariilor critice ale pozitivistului Manole. Acest personaj, care străbate piesa fără a se include în lumea și substanța ei, formulează, desigur, replici ofensive. Dar cu toate că autorul i-a atribuit o comportare ușor „trăsnită“, Manole nu ne captează îndeajuns atenția, nu devine destul de viu și interesant. Este în acest erou o notă ostentativ pedestră care-i refuză strălucirea. Mai spontan și mai aproape de ritmul sacadat al piesei, „Admiratorul“ câștigă simpatia publicului.

„Somnoroasa aventură“ reia o formulă care i-a devenit familiară autorului. Virtuțile satirice ale autodemascării și ale cinismului hiperbolizat procură momente de un comic intens. Poncifele verbale explodează stîrnind rîsul, în vreme ce falsitatea micului burghez travestit este condamnată prin ultra-dimensionarea fiecărui gest, a celor banale mai ales. Ce putem însă observa? Atunci cînd obiectivele demascării sînt minime tot acest arsenal satiric devine greoi și inefficient. Rîdem cu poftă în prima scenă a actului II cînd asistăm pe de o parte la disecția morală a birocratului Gherman, pe de altă parte la ridiculizarea maniei pseudoromantice a Gabrielei. Aci avem de-a face cu imagini de o certă actualitate, fiind combătute tipuri și practici de care ne lovim efectiv. În scenele Ogaru-Cleo însă miza este scăzută, materialul satiric fiind uzat și cu totul depășit. Construcția „Somnoroasei aventuri“ poartă amprenta acestei inegalități. Momentul „răpirii“, care se anunța atît de generos, sub raportul comicului nu găsește — de pildă — destule resurse. Virulența satirei ne apare, mai ales în ultimul tablou,

discontinuuă. La a doua sa piesă, atît de interesanta formulă a lui T. Mazilu începe a fi pîndită de pericolul repetărilor. O corespunzătoare lărgire a satirei, o pătrundere mai nuanțată în materialul de viață analizat sînt cerințe care se impun talentului incontestabil al autorului, vervei sale incitante.

„Somnoroasa aventură“ posedă, oricum, o zestre sigură de observații fine și pătrunzătoare, o eficiență educativă indiscutabilă. În unele pasaje ale „Somnoroasei aventuri“, investigația conduce la o expresie cu adevărat originală, adeseori substanțială. Nu încapă îndoială că o asemenea compoziție inegală, relevîndu-se prin cîteva incursiuni adînci, prezintă mai mult interes decît comediile abil rotunjite care se dispensează cu ușurință de obligația dezbaterilor morale „neplăcute“.

(*Jocul situațiilor dramatice*, Ed. Eminescu, București, 1978, p. 189—192).

## NATALIA STANCU

„Personajele lui Mazilu au început (și continuă) să fi obsedate. Trăiesc o nemăsurată, nepotolită, obsesivă poftă de a avea: a avea cît mai mult și mai ușor. Parazitismul lor funciar e compensat — paradoxal — de o teribilă agitație de ordin cu totul special: aranjamente, învîrteli, excrocherii, lovituri (o, mai ales sentimentale!).

Pasionați în felul lor și mai ales energici, dinamici, înstrăinații în „a avea“ simt nevoia recuperării lui „a fi“ (ca aparență, dar, de ce nu, și ca esență). Cuvîntul „nevoie“ nu e cel mai potrivit căci, de pildă, în „Somnoroasa aventură“, cu excepția lui Gherman, la ceilalți nu e vorba de o necesitate interioară, ci de un nou „lux“, într-un fel material, alt snobism. Idealul acestor ipochimeni este acum acela de a sugera că posedă o viață spirituală. Drumul dificil spre acest țel sublim trece neapărat la acești indivizi, aproape denudați de interioritate, prin... cultură. Natura și cultura devin deviza lor. Ce iluzie că vor fi crezuți! Dar, vai, nici una, nici alta nu se lasă însușite prin înșelăciune. Eroii lui Mazilu trădează mereu mecanicitatea ce a distrus viul (natura), ori semidoctismul ridicol (marea distanță față de cultură, deci).

Personajele din „Somnoroasa aventură“ desprinse dintr-o periferie socială, dar mai ales morală, se întreabă mereu cât valorează sentimentele lor, și supralicitează sentimente inexistente la prețuri sublime, inventează afecte pentru a le specula (mătușa Cleo, Ogaru). Altele își inventează sentimente, aspirații spre absolut și un romantism de esența cea mai pură — (la acest capitol intrînd și setea de „aventură“ a Gabrielei). Rămînem într-o lume mercantilă. Unii vînd, alții cumpără afecțiune într-un aproape tragic dispreț față de propriile posibilități de a stîrni și genera afecte, dispreț față de limitele propriei ființe modeste, plat-burgeze (Gherman) într-o lume nebună, nebună, nebună...”

(SOMNOROASA AVENTURĂ de Teodor Mazilu la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, „Scînteia“, 9 iulie 1978).

## ȘTEFAN OPREA

„[...] Comentată suficient la vremea ei, comedia ne apare azi cu aceleași calități și cu aceleași defecte, ceea ce poate însemna pe de o parte că obiectul ei e încă în vigoare, iar pe de alta — că atitudinea criticii e destul de constantă. Așadar, „Somnoroasa aventură“ rezistă prin substanțialitatea dialogului comic, prin siguranța profilului majorității personajelor, prin direcția exactă și prin „cruzimea“ satirei. Prostia și parazitismul, neomenia și iresponsabilitatea socială, sînt înfierate fără cruțare, e urmărit cu ochi sever procesul dezumanizării și tentativa amplificării acestui proces, a extinderii lui asupra unor oameni slabi (vezi situația Gabrielei). În tratarea acestor idei Mazilu e puternic și abil, e penetrant și nemilos.

Ceea ce a fost privit de la început ca nereușit în această piesă apare și astăzi la fel, poate chiar ceva mai evident decît în 1963. Structura dramatică a piesei e destul de precară, unele mari secvențe sînt statice (prima reîntîlnire dintre Cleo și Ogaru — discuție exagerat de lungă în care personajele își fac autobiografia și se definesc caracterologic), altele diluate, aproape inutile (scena răpirii); apoi, un personaj ca Manole — gîndit a fi un exponent al opiniei publice, al atitudinii ferme față de malformațiile sociale reprezentate de Cleo, Ogaru și Gherman —



ne apare azi, cel puțin sub raport estetic, (dar cred că nu numai așa) ca tautologic dacă nu chiar inutil; reminiscență a unei literaturi care trebuia să aibă și „eroi pozitivi“, Manole nu se integrează în atmosfera piesei, n-are cum să-și găsească locul în universul spiritual al celorlalte personaje, circulă printre ele, se izbește de ele scoțind mereu sunete false.“

(din cronică dramatică la spectacolul „Somnoroasa aventură“ de Teodor Mazilu la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. „Cronica“, 23 iunie 1978).

O SĂRBĂTOARE  
PRINCIARĂ

*tragedie într-un act*

## PREFAȚĂ

Această „tragedie într-un act“ este, probabil, singura piesă a lui Mazilu care permite o situare precisă în timp și spațiu a acțiunii. Sintem într-un burg transilvan, imediat după înăbușirea răscloalelor iobăgești (mai precis, s-ar părea că este vorba de cea a lui Horea, Cloșca și Crișan, deci anii 1784—1785). Dar această localizare este înșelătoare; este o sugestie posibilă, și atât. În realitate, determinarea ei nu ar trebui făcută pe scara prozaică a devenirilor istoriei, ci pe una imaginară și insolită, a prefacerilor ticăloșiei. O umanitate întregă tinde spre purificare, înscrisă într-o spirală a progresului niciodată liniștită, mereu perturbată de accidente, în timp ce abjecția își desenează meticolos diagrama ei imprezvizibilă, punctată la cote din ce în ce mai surprinzătoare.

O astfel de cotă ieșită din comun este radiografiată și în O sărbătoare princiară. Este o demonstrație — fascinantă în rigurozitatea ei — a ticăloșiei aflată într-un efort suprem de autodepășire. Ticăloșia își caută, aici, superlativele (abjecția este doar unul dintre ele). „Am vrut să fac să dispară, în relațiile dintre personaje, orice urmă de umanitate“ — declara undeva autorul. Acest pariu cu (aparent) imposibilul etic, Teodor Mazilu l-a câștigat, în O sărbătoare princiară. Toate barierele prezumtive par spulberate. Este un triumf al paramoralei logice.

De unde vine această senzație de culme, de record al maleficului? Faptele consumate în scenă sînt, în fond, nu de tot neobișnuite. O crimă perfectă (dispariția Apoloniei) devine, din motive obscure, ineficace (Apolo-

nia reapare). Autorii morali ai delictului (părinții Apoloniei), pentru a fi consecvenți cu propriul lor credo, sînt nevoiți să convertească crima în sinucidere. Tentativa reușește — e drept — parțial (Apolonia se sinucide fără să strige „Trăiască împăratul“). Evenimentele se petrec pe un fundal de arivism sordid — „jertfa“ este obligatorie pentru că se așteaptă vizita consilierului curții imperiale; vizită de altfel contramandată în ultimul moment, deci întreaga acțiune se soldează cu un fiasco. N-am fi, deci, în fața unei intrigi care să frizeze, prin însăși datele ei, limitele ororii (seria de asasinate din Coriolanus, de pildă, are mult mai multe tangențe cu macabrul și monstruosul).

Impresia — și nu e vorba doar de o impresie, este o certitudine — derivă, cred, din nesfîrșitul orgoliu cu care fiecare personaj (cu excepția Apoloniei, bineînțeles) își arogă josnicia. Nici o umbră de incertitudine nu le încetinește drumul ineluctabil spre crimă, nici un scrupul și nici o remușcare nu impietează vreo clipă satisfacția comiterii ei. Din contra — dacă apar — îndoielile se referă nu la legitimitatea josniciei, ci la posibila ei imperfecțiune. „Poate fi omul atît de ticălos?“ — se întreabă, la un moment dat, Varga. Eventualitatea de a nu fi chiar „atît de...“ îi provoacă spaima existențiale, dar existența ticăloșiei, ca rău fundamental, îl lasă indiferent. „Poate!“ — își răspunde de altfel tot el, cu satisfacția supremă a creatorului care presimte desăvîrșirea capodoperei.

În alt registru, dar parafrazînd în fapt pe aceeași temă, Iuliana se întreabă și ea dacă n-ar trebui să-și puncteze aria josniciei cu cîteva vocalize în cheie umană; respinge și ea, la fel de hotărît, ipoteza. Căci ar fi „curate impurități“, într-un exercițiu de virtuozitate care-și propune mereu superlativul. Nedisimularea infamiei, naturalețea și organicitatea trăirii ei sînt comandamente „sine qua non“ pentru aceste existențe larvare.

Este evidentă, în comportamentul lor, o doză deloc neglijabilă de adevărat exhibiționism. „Autodenunțarea“, despre care vorbea undeva Mazilu caracterizîndu-și în general antieroi, este practică, în O sărbătoare prin-

ciară, cu o voluptate imensă. O „dulce tortură“ i se pare Iulianei și recunoașterea nenumăratelor ei adultere, și vocația oferirii cupei de otravă. La fel i se par valedutului Nemeș loviturile de cizmă ale stăpînului, la fel i se par lui Varga lingușirile știut ipocrîte ale servitorului. Tot ce poate să maculeze este imediat adoptat, asumat de acest trio scelerat. Pentru el, purgatoriul este doar o etapă mediocră, informă, în ascensiunea spre infern. Purtîndu-se în buni idealişti, Nemeș, Iuliana și Varga își proclamă cu ostentație aspirațiile.

Nu este deci nici un paradox în faptul că cei trei, extrovertiți cu patimă, sînt guvernați — în relațiile dintre ei — de o comună oroare față de minciună. Într-un plan normal al judecării morale, ipocrizia lor este incontestabilă. Dar în planul sistemului lor de referință, atât de monolitic închegat, minciuna ar fi o fisură, prin urmare un compromis alături de nemăsurata lor sete de ireproșabil. Și dacă intervine totuși incidental, în dialogurile lor, este repede reprimată, taxată drept găinărie ignobilă. Adevărul, adevărul despre marea lor nimicnicie, trebuie imediat și cu tot dinadinsul restabilit. Relația minciună-adevăr este pentru ei, de altfel, de un pragmatism total: ceea ce nu este minciună pentru ei, este obligatoriu să fie adevăr pentru ceilalți. Cale de mijloc nu există, și chiar dacă se întrezărește, e fără ezitare sancționată. Prin crimă, de pildă, „Varga & Co“ se întîlnesc firesc, pe acest teren, cu filozofia (mai puțin transparentă) a unui alt personaj mazilian care — în Acești nebuni fățarnici — se întreba cu reală candoare: „N-aș putea să urăsc minciuna fără să iubesc adevărul?“. Nu, sigur că nu se poate, în ordinea absolută a Sărbătorii princiare.

Din această extraordinară soliditate a inversării oricărei scări de valori contingente umanului pornește și marea dificultate pe care o ridică interpreților (regizorilor, mai întîi, și apoi actorilor) fiecare text semnat „Mazilu“, O sărbătoare princiară mai mult decît toate celelalte. Parodia este, în acest caz, exclusă (s-ar putea califica drept „redundanță de gradul trei“); șarja este imposibilă, căci tensiunea materialului literar atinge

*extreme ; studiul relațional, stanislavskian este mereu obturat de incompatibilitatea între umanitatea firească, naturală a virtualului interpret și non-umanitatea declarată și atât de coerentă a crochiului dramatic. Încercarea de cabotinaj, pe această partitură care operează numai cu date esențiale, de un rigorism împins pînă la absurd (ca în cele mai captivante demonstrații matematice, căci toată Sărbătoarea princiară este o neconținută „reducere la absurd“) este — la rîndu-i — sortită eșecului, căci comicul cel mai sofisticat nu mai poate fi într-un asemenea context relevant. Singura soluție posibilă (și temerară) ni se pare a fi realismul absolut, apropiat de fanatism, al versiunii actoricești și regizorale. Numai apelînd la însușirile cele mai profunde de histrion ale actorului, directorul de scenă cred că are șanse să reconstruiască credibil (și cu efect didactic de netăgăduit) catastrofa grandoare a lumii din O sărbătoare princiară.*

*Pentru semnatarul acestor rînduri, miracolul unei astfel de „noi realități“ — pe care numai scena are capacitatea de a o construi convingător — s-a conturat, și atunci imperfect, o singură dată : într-un spectacol de promoție la I.A.T.C. în care (încă) studenții dirijați de Octavian Cotescu reușeau să bată la porțile performanței. Poate pentru că, fiind încă foarte tineri, nu începuseră să creadă în unicitatea viziunii lor despre lume.*

*...Și în spectacolul lor, ca un argument al neînțelegerii, stăruia profilul Apoloniei. Nu îl înțeleg pe deplin nici re-lecturînd piesa lui Mazilu. Dar probabil că lipsa de rațiune a actelor ei în acest univers de coșmar ne dă nouă, muritorilor, șansa de a nu fi niciodată martorii efectivi ai unei adevărate „Sărbători princiare“...*

DINU KIVU



PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :  
TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA“  
februarie 1969 \*

DISTRIBUȚIA :

Varga: PETRE GHEORGHIU ; Iuliana : ANA NEGREANU ;  
Apolonia : VIOLETA ANDREI ; Nemeș : ADRIAN GEOR-  
GESCU

Regia : CORNEL TODEA  
Regizor secund : ADRIAN GEORGESCU  
Scenografia : OVIDIU BUBULAC  
Asistent : DAN JITIANU  
Ilustrația muzicală : MIRCEA TEODOR CIORTEA



STUDIOUL INSTITUTULUI DE ARTĂ TEATRALĂ  
ȘI CINEMATOGRAFICĂ „I. L. CARAGIALE“

13 octombrie 1974

DISTRIBUȚIA :

Varga : GHEORGHE DĂNILĂ ; Nemeș : IOAN CRISTIAN ;  
Apolonia : MARIA PLOAIE

\* Piesa a făcut parte din spectacolul *Tandrețe și abjecție*, în care au fost incluse și schițele dramatizate *O plimbare cu barca*, *Cicatricea*, *Pălăria de pe noptieră* și *Cerc vicios*.



Regia artistică : Prof. OCTAVIAN COTESCU  
Scenografia : MIRCEA RÎBINSKI

PREMII OBȚINUTE :

— Premiul III pentru spectacol. la Gala recitalurilor  
dramatice de la Bacău, ediția a IV-a, 1974.



TEATRUL NAȚIONAL DIN CRAIOVA

5 ianuarie 1978

DISTRIBUȚIA :

Varga : CONSTANTIN SASSU ; Iuliana : RODICA RA-  
DU ; Apolonia : ILEANA SANDU ; Nemeș : NAE GH.  
MAZILU

Regia : MIRCEA CORNIȘTEANU

PREMII OBȚINUTE

— Premiul II pentru spectacol la cea de a II-a ediție a  
Festivalului de teatru scurt de la Oradea, februarie 1978.



TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA

25 ianuarie 1979

DISTRIBUȚIA:

Varga : TUDOREL FILIMON ; Iuliana : LIGIA MOGA ;  
Apolonia : MONICA MODREANU ; Nemeș : TOTU CO-  
LOMAN

Regia artistică : AURELIU MANEA  
Scenografia : CLARA RACS-MANEA



TEATRUL „NOTTARA“

7 aprilie 1982

DISTRIBUȚIA:

Varga : HORĂȚIU MĂLĂELE ; Iuliana : ELENA BOG ;  
Nemeș : VALENTIN TEODOSIU ; Apolonia : MIRELA  
NICOLAU

Regia artistică : HORĂȚIU MĂLĂELE  
Scenografia : VICTOR ȘTRENGARU  
Muzica : MIRCEA FLORIAN



TEATRUL „MIHAI EMINESCU“ DIN BOTOȘANI

17 septembrie 1983

DISTRIBUȚIA:

Nemeș : DORU BUZEA ; Varga : SEBASTIAN COMĂNI-  
CI ; Iuliana : MARINELA PĂTRU-BUGEAC ; Apolonia :  
IULIA BOROȘ.

Regia și scenografia : ALEXA VISARION

■

TEATRUL NAȚIONAL DIN TÎRGU MUREȘ

27 ianuarie 1984

DISTRIBUȚIA :

Iuliana : LIVIA DOLJAN ; Varga : MIHAI GINGULESCU ;  
Nemeș : DAN GLASU ; Apolonia : MARIANA MIHU.

Regia : CRISTIAN IOAN

Scenografia : ANNA TAMÁS KELEMEN

■

TEATRUL DRAMATIC BRAȘOV

22 iunie 1984

DISTRIBUȚIA :

Nemeș : MIRCEA ANDREESCU ; Varga : COSTACHE BA-  
BII ; Iuliana : MAYA INDRIEȘ ; Apolonia : VICTORIA  
COCIAȘ-ȘERBAN

Regia : IOAN GEORGESCU

Scenografia : DOINA ANTEMIR



## PERSONAJELE

(în ordinea intrării în scenă)

---

NEMEȘ	60 de ani
VARGA	53 de ani
IULIANA	45 de ani
APOLONIA	18 ani

Un apartament cu vedere largă spre stradă.

**NEMEȘ** : Eu zic să stați aici, înălțimea-voastră, de aici se vede admirabil. De dimineață, de cînd m-am trezit, nu m-am gîndit decît la asta, unde să stați ca să vedeți cît mai bine. Doamne, ce frumos o să fie...

**VARGA** : Da, Nemeș, ai dreptate. O să fie foarte frumos. Cu acest prilej îl voi vedea și pe consilierul Vienei, sfetnicul împăratului, mîna lui dreaptă, uite cum are Dumnezeu grijă de toate. Mă simt încă tînăr, afacerile merg binîșor, dreptatea triumfă, rinichii nu mă încearcă, de femei n-am nevoie, e foarte bine, Nemeș. Cred că de aici o să avem o priveliște minunată, n-o să ne scape nimic. N-aș vrea să pierd un asemenea spectacol. Toată lumea vorbește de spectacolul ăsta ca de o sărbătoare princiară, mai frumoasă ca un bal la curtea împăratului. Crezi că locul ăsta e cel mai potrivit? (*Deschide fereastra și se uită împrejur.*) La un spectacol, dacă n-ai un loc bun, și Sofocle ți se pare plicticos.

**NEMEȘ** : Se poate excelență?! Avem o perspectivă admirabilă. Toată lumea ne invidiază că noi o să-i vedem drept din față, nu din profil, cum îi vor vedea alții.

**VARGA** : Ai dreptate, se vede admirabil. În timp ce ei se vor chinui pe roată, vom putea bea și un vin. Cu ajutorul lui Dumnezeu, mai născocim și cuge-tări adînci... Orice moarte care nu-i a ta e un lucru frumos.

NEMEȘ : Am pregătit un vin roșu, excelență...

VARGA : De ce te lauzi cu slugărnicia ta ca și cum n-ai fi plătit pentru asta !... (*Îl lovește brusc peste față.*) Ciine !

NEMEȘ : Loviți-mă, excelență, loviți-mă ! Nu vă sfițiți, excelență, nu vă temeți că din cînd în cînd mai gem. Nu luați în seamă bocetele mele. Prin dumneavoastră lovește mînia bunului Dumnezeu. Datoria dumneavoastră e să loviți, datoria mea e să rabd. Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvîntat. (*După o pauză, mîngîindu-și obrazul.*) Ați slăbit, excelență, degeaba, nu mai simt nimic. V-aș putea aduce biciul. Să vă aduc biciul, excelență ?

VARGA : Nici nu știu de ce te-am lovit... Slugărnicia ta mă scîrbește... Ești atît de puhav și atît de mort, încît zadarnic te-aș lovi. Tu nici nu ești, Nemeș, ești numai un duh al răului... Mi-e scîrbă de tine, n-ai încercat s-o salvezi pe Apolonia. Nu știu de ce cred eu că-i datoria mea să-mi fie scîrbă de tine... Cînd am fost silit să plec în fața furiei iobagilor, ți-am încredințat nu numai averea mea, ci și demnitatea mea și onoarea fiicei mele.

NEMEȘ : A fost o nebunie, excelență, de-acolo, de la Viena, n-aveați cum să știți ce nebunie a fost. Iogabii își așezau coroane pe frunte și se jucau de-a împărații... Da, da, excelență, eu cu ochii mei bătrîni și vicleni am văzut un iobag cu o coroană pe frunte... Răpeau fiicele de nobili și le făceau muierile lor...

VARGA : Știi asta, Nemeș. La Viena se știe totul. Ți-am spus să ai grijă de Apolonia, să n-o lași să fie batjocorită. Ai lăsat-o să ajungă femeia unui iobag. Vreau să fiu bun, Nemeș. Vreau să fiu bun fiindcă mi-ai fost un cîine credincios, fiindcă ești bătrîn și slugarnic. Și de un slugarnic, chiar de un slugarnic cu un picior în groapă, te desparți anevoie. Aș vrea să te iert, Nemeș. Spune-mi tu, ce să fac ca să te iert ? Spune-mi tu, ce să fac ca să scap de povara asta ?

**NEMEȘ** : De ce să mă iertați ? Nu mă iertați, excelență. Treaba înălțimii-voastre pe această lume e să fiți necruțător și treaba mea pe această lume este să socot necruțarea înălțimii-voastre drept mînia lui Dumnezeu.

**VARGA** (*cu o dureroasă tandrețe*) : Dragul meu cîine, singurul meu cîine credincios, cîinele meu dat de Dumnezeu, nu mă înfuria, nu fi mai ager decît îți cere slujba.

**NEMEȘ** : De aici se vede foarte bine execuția. Ce rău am ajuns dacă numai moartea altora ne mai scoate din amorțeală. Nu pîngăriți această sărbătoare prin bicisnice muștrări de cuget !...

**VARGA** : Cîine ! Cîine-lup cu coadă de filozof ! De ce n-ai apărât-o pe Apolonia ? De ce n-ai apărât-o pe singura mea fiică ? De ce n-ai apărât pe singurul om viu în această lume de idioți și de morți ? Toți sîntem morți. Și eu sînt mort în țînșosenia mea idioată, nu vezi că am niște ochi de mort ? ! Și nevastă-mea e moartă în zbenugiala ei fățarnică și zadarnică. Și tu ești mort, slugă vicleană, cu aere de Diogene... Și era un om viu, un singur om viu, și acestui om i-ați făcut de petrecanie. Cine ți-a dat dreptul să-mi calci porunca ? Cine ți-a dat dreptul să nu-mi ascuți ruga ? Spune deschis ce gîndești, spune-mi adevărul !

**NEMEȘ** : Toți oamenii vor adevărul în nădejdea că adevărul e o gălușcă pe care o vor înghiți cu plăcere. E obositor și zadarnic să vorbim deschis, înălțimea-voastră, dar am să vă fac hatîrul. Înălțimea-voastră mi-a dat poruncă să o înlătur pe Apolonia. Înălțimea-voastră mi-a dat poruncă să nimicesc singurul om viu care mai trăia printre noi.

**VARGA** : Mînti, Nemeș ! Vrei să pui pe umerii mei asemenea mîrșăvie ? Nu ți-am dat eu poruncă, nu eram nebun să-ți cer să-mi ucizi fiica.

**NEMEȘ** : Sigur că nu, excelența-voastră. Sigur că nu mi-ați spus s-oucid pe Apolonia. Cum o să spuneți dumneavoastră asemenea cuvinte infame, un bărbat legănat de cultură și mîngîiat de Platon ? Dumnea-



voastră nu vă ocupați cu treburi murdare, partea întunecată a sufletului o încredințați slugilor. Slugile fac treburile murdare, stăpînii se ocupă de Dumnezeu. Eu vă cunosc, înălțimea-voastră, v-am ținut în brațe cînd erați un ținc, v-am dus la școală, v-am pregătit patul în noaptea nunții. Decît să știți că Apolonia a trăit cu un iobag fără nici o remușcare, mai bine îi voiati moartea. Aveați nevoie de o martiră, să vă laudați cu jertfa ei în fața împăratului, uite, toate tîrfele de nobilitate s-au tăvălit cu iobagii ca și cum ar fi prinți de rang înalt, numai fata mea n-a îndurat rușinea. Aveați nevoie de această lăudăroșenie neghioabă și zadarnică. Pentru un suris al împăratului sînteți în stare să vă ucideți și mama... Și eu v-am citit în suflet această dorință și ca o slugă credincioasă v-am împlinit dorința.

VARGA : Așa-i, Nemeș...

NEMEȘ : Așa-i, înălțimea-voastră.

VARGA : Dacă erai om, nu-mi îndeplineai dorința, nemernicule, chiar dacă plăteai cu viața această împotrivire. (*După o pauză.*) Ce bine era dacă nu eram fățarnic... Ce bine era dacă Iuliana mă iubea, ce bine era dacă eram eu împăratul.

NEMEȘ : Am și eu nevastă și șapte copii, nemernicia nu m-a împiedicat să-mi placă gunguritul țincilor. N-aveați dreptul să mă improșcați cu ocară, mi-am făcut datoria și chiar vă rog să-mi dați răsplată făgăduită. Cînd ai șapte copilași, nu poți să fii nemernic fără răsplată. Chiar și Iuda l-a vîndut pe Hristos pentru treizeci de arginți, nu-i mult, dar tot e ceva. Și lăsați remușcările, înălțimea-voastră, pe seama proștilor și a fățarnicilor... Ce rost au zbaterile astea ? !... Cine știe, Apolonia e poate în brațele Maicii Domnului, iar dumnea-voastră vă chinuiți zadarnic. Să mulțumiți lui Dumnezeu că averea nu v-a fost irosită, iar răsculații au fost pedepsiți... Uite, încep pregătirile, înălțimea-voastră. De-aici se vede admirabil. Toți veci-

nii or să crape de ciudă și o să ceară și ei să stea aici. Să nu dați voie nimănui, înălțimea-voastră...

VARGA: *(se duce din nou la fereastră)* : Ai dreptate. De aici se vede admirabil. Cheamă pe nevastă-mea, să se bucure și ea. Să ne bucurăm cu toții... *(Nemeș iese și revine însoțit de Iuliana.)*

IULIANA : Bună dimineța, dragul meu. *(Îl sărută pe frunte.)* Arăți foarte tânăr astăzi... Of, bine că te-am sărutat pe frunte și-am scăpat și de povara asta !...

VARGA : Da, azi mă simt înviorat când rinichii nu mă dor și dreptatea triumfă. *(Se duce lângă fereastră.)* Dacă tragem puțin fotoliul lângă fereastră, o să fie și mai bine...

IULIANA : Vai, e foarte plăcut, când dreptatea triumfă, dar Nemeș a încărcat soba peste măsură, e o zăpușeală îngrozitoare. O, Doamne, e bine că triumfă dreptatea, e bine că oamenii se întorc la vechile rînduiei, dar e foarte cald. Nu găsești că e foarte cald ?

VARGA : Admirabil se vede de aici, admirabil.

IULIANA : Admirabil se vede de aici, admirabil.

VARGA : O, Doamne, cu ce durere am așteptat clipa asta binecuvîntată, credeam că n-o să mai ajung, vlăguit pe patul de moarte dacă aș fi fost și tot m-aș fi tîrît să văd spectacolul. Simt că moartea lor se strecoară în mine și se preschimbă în viață, atît de mult i-am urît. Numai pe tine, cînd m-ai înșelat cu franțuzul ăla moliu, te-am mai urît cum îi urăsc pe acești iobagi.

IULIANA : E mult de atunci. Ce rost are ?

VARGA : Cum, ce rost are ? N-are nici un rost...

IULIANA : Dacă ai ști cîți ne invidiază fiindcă de la noi se vede atît de bine execuția, toți ne invidiază pentru asta, dar n-o să primim nici un musafir. E totuși o execuție, nu spectacol de bilci. *(Își dă cu părerea.)* Poate că n-ar trebui să fim răi... Poate că ar trebui să ne doară suferința altora... Poate că ar trebui să aprindem o luminare pentru sufletele lor. Nu știu, stau așa și mă zbat și eu cu mintea mea

de femeie. Ce spui, Varga, n-ar trebui să fim mai buni ?

VARGA : Admirabil se vede de aici, admirabil. Împăratul s-a mișcat greu, dar a dat o pedeapsă demnă de măreția lui... Ești nebună ? ! Vrei să aprindem o luminare la căpățiul celor mai răi dintre dușmani ?

IULIANA : Ei, am spus și eu așa. N-o să le aprindem o luminare cum vreau eu, o să le sorbim moartea cum vrei tu, n-are rost să ne supărăm pentru o prostie ca asta... Am să fac cum vrei tu, dragul meu, las în seama ta trăirea mea din aceste clipe. Ia sufletul meu și descurcă-te ! Mie mi-e lene. Aș vrea ceva dulce.

VARGA : O să luăm masa după aceea... Oare ce-or fi făcând ei în timpul ăsta ? La ce s-or fi gândind ?

IULIANA : Asta aș vrea să știu și eu. (*Brusc, se revoltă împotriva acestui sentimentalism mecanic.*) De fapt, n-aș vrea să știu... Nici tu n-ai vrea să știi.. La ce se poate gândi omul înainte de moarte ?... Mai speră și el într-o minune, cum am sperat și noi într-o minune, cum speră toți muritorii într-o minune. Tu ai de gând să mă ții nemîncată ?

VARGA : Am și eu o clipă de evlavie în fața morții și vrei să mi-o strici cu pofta ta de mîncare !... Cred că se spovedesc acum.

IULIANA : Între evlavia ta în fața morții și pofta mea de mîncare nu e nici o deosebire. Sigur că se spovedesc. Nu înțeleg de ce durează atîta, aș vrea odată să-i văd trași pe roată, să sufăr în tăcere, să se termine odată cu toată povestea asta. Ce idee pedantă să-i tragă pe roată ! Mai bine îi spînzura împăratul, dura mai puțin...

VARGA : Trasul pe roată e mult mai impunător, e un exemplu. Cum dracu nu pricepi că trasul pe roată e mai impunător ?

IULIANA : O fi mai impunător, dar durează prea mult... Iată, au sosit... Par destul de liniștiți. Nu le e frică de moarte, spectacolul n-are nici un haz. Dacă stai să te gîndești, e destul de îngrozitor să fii tras pe

roată... A, nu pot să mă uit la această barbarie zădarnică...

VARGA : Eu am să mă uit. E datoria mea să mă uit. E datoria mea să le sorb groaza picătură cu picătură. Dar nu le e frică, nu vor să mă desfete cu frica lor. Ticăloșii ! Nu le e frică de moarte... Ticăloșii !...

IULIANA : Mă obosește atîta ură. Cred că nu urăsc pe nimeni din pricina binecuvîntatei mele trîndăvii.

VARGA : Eu am să mă uit.

IULIANA : N-are nici un rost să te mînjești cu priveștiștea asta. Vrei s-o așezi lingă decorațiile primite, orașele văzute și femeile cărora le-ai sucit capul ?

VARGA : Da ! Uită-te și tu !...

IULIANA : Nu. Aș vrea să dorm, zile și nopți întregi aș vrea să dorm. Aș vrea să dorm, săptămîni și luni întregi aș vrea să dorm.

VARGA (*o trage cu forța spre fereastră*) : Privește și tu ! Fii și tu părtașă la crimă ! Ei au batjocorit-o pe Apolonia ! Privește și tu !

IULIANA (*se desprinde din brațele lui Varga*) : Ajunge ! Au murit, dragul meu, ajunge. Dumnezeu să-i ierte ! Dumnezeu să-i ierte și s-o primească în brațele lui pe Apolonia, Dumnezeu să ne ierte și pe noi. Amin...

VARGA : N-a fost spectacolul pe care l-am așteptat, dar fie și așa. Da, răzbunarea s-a săvîrșit. De aici, de la fereastra noastră, execuția s-a văzut admirabil. (*Brusc, devine patetic.*) Dar Apolonia nu mai există. Nici nimicnicia noastră, nici măreția lui Dumnezeu n-o mai poate învia.

IULIANA : Da, ai dreptate. Apolonia nu mai există printre noi.

VARGA : Și atunci ce facem cu această dreptate searbădă care a triumfat ? A trebuit să se săvîrșească și numai cu prețul ăsta i-am înțeles zădărnicia. O să ne umple zilele această dreptate searbădă ? Ce-o să facem, draga mea nevestă, cu această dreptate ? Nu observi că e la fel de trist ca și pe vremea nedreptății ? Nu observi că și acuma, în ziua răzbunării, cerul e tot întunecat, tu tot fățarnică, iar

eu tot idiot ? Cu ce ne-a schimbat această răzbu-  
nare împlinită ? Ce soare ne-a adus această împli-  
nire idioată ?

IULIANA : A, nu mă tulbura, dragul meu. Eu mă pre-  
gătisem să mă rog pentru sufletele răposaiilor, și  
am să mă țin cu dinții de această durere și n-am să  
mă ocup de altele. Tu-mi bagi pe gît durerile tale,  
mă îndopi ca pe o găscă cu vaietele tale și mă silești  
și pe mine să sufăr pentru ele...

VARGA : Apolonia nu mai e printre noi.

IULIANA : Mă obosești, dragul meu. Mi-ai spus asta de  
nu știu cîte ori pînă acum. Silă mi-a fost întot-  
deauna de bărbații care bat cîmpii ! Decît un pisă-  
log, mai bine un cocoșat. Uite, îți vînd o taină fe-  
meiască. Știi și eu, doar a fost fiica mea, eu am  
născut-o. Știu că a murit... Dar după ce în sufletul  
meu s-a așternut resemnarea, de ce vrei să mă  
chinuiești iarăși ? De ce-mi dai mereu chinurile  
tale ? De ce mă chinuiești mereu cu suferințele tale  
tîrzii și fățarnice ? Nimic n-ai înțeles din viață,  
nimic... Tu n-ai văzut nici soarele, nici iarba, nici  
trupul femeii, n-ai simțit nimic, ai stat într-un colț  
și ai ronțait ca un cîine coada vanității tale besme-  
tice.

VARGA (*singur în măreția lui*) : Apolonia nu mai e  
printre noi...

IULIANA : Mereu te ascunzi într-o durere, fățarnică și  
măreață. Apolonia nu mai e printre noi. (*Tare.*)  
Știi și eu că Apolonia nu mai e printre noi ! Știi  
și eu că s-a lăfăit în brațele unui iobag, iar acum  
se lăfăie în brațele sfintului Gheorghe. A murit  
Apolonia. Bine. Am aflat, am plîns, l-am bleste-  
mat pe Dumnezeu. I-am blestemat pe iobagi. Gata,  
ajunge !

VARGA : Ar trebui să te duci să te schimbi. Consilierul  
Vienii o să ne onoreze cu prezența Domniei-sale.

IULIANA : Mă doare în fund de o asemenea onoare. Cine  
știe ce șmecherii mai pui la cale ! Ești în stare să  
mă arunci în brațele lui, o, nu te înfură, n-am spus  
că asta-i o nenorocire. O dată ajunsă în brațele  
slăbănoage ale Consilierului, mă descurc eu. Să ve-

dem cum o să se descurce el... A, nu ridică spre mine privirea asta de bou inteligent, de vită care își ridică ochii spre soare. Știu că e o glumă proastă. Ce te zbați atîta? O glumă proastă e o glumă proastă, moartea unui om, moartea unui om, moartea unui copac, moartea unui copac, un adulter este un adulter, nimic nu-i mai mult decît ceea ce este. Mai departe de înțelegerea asta nici profetii n-au ajuns. Poți să fii încîntat că ți-a pus coarne o inteligentă dintre cele mai strălucite. Măcar tu știi că ai fost înșelat de o femeie care a înțeles armonia universului...

VARGA : Mă gîndesc că excelența-sa o să mă întrebe de Apolonia. El o să mă întrebe, și-o să-i răspund că ea n-a putut suporta rușinea și s-a sinucis. Cred că o să am atunci un sentiment de justificată mîndrie paternă.

IULIANA : Excelența-sa o să fie foarte plăcut impresionată de această întîmplare și de suferința noastră demnă. Excelența-sa o să fie încîntată că în sfîrșit s-a găsit o nobilă care nu s-a purtat ca o tirfă. Excelența-sa o să spună cîteva fraze de condoleanțe pe care i le-a pregătit secretarul încă de la Viena, o să lase să-i curgă pe obrazul stafidit o lacrimă pioasă, singura lacrimă pe care o are și pe care o folosește în toate împrejurările, pe urmă o să ne îmbărbăteze și pe urmă... pe urmă o să trecem la masă.

VARGA : Nu țipa, capră fățarnică ! Da, așa o să fie. Pe urmă o să trecem la masă.

IULIANA : De fapt, te bucuri, dragul meu ciîne... A, nu te supăra că îți spun ciîne, nu veni cu demnitatea asta idioată, care mă scoate întotdeauna din sărite ! Ți-am spus ciîne nu din trufie sau din mînie, ți-am spus ciîne din dorința de a fi cît mai exactă. Ai văzut, sper, în purtarea mea chiar și o tresărire de duioșie... Neghioaba și zadarnica ticăloșie a oame-nilor mi-a stîrnit întotdeauna mila. Ce lipsit de bucurii trebuie să fie un om ca să se înhaite la meseria plicticoasă de ticălos... O, pe mine nu m-au fascinat niciodată bărbații ticăloși, mîndri de tică-

loșia lor ca de-un cal de rasă, pe mine m-au lăsat întotdeauna rece privirile diavolești... Sărmanii învingători, cum își strâng ei curelele ca să-și cumpere o cunună de lauri pe care n-o vede nimeni! Sărmanii cuceritori de femei care cuceresc toate femeile și mor fără să știe ce este femeia... Deci, dragul meu ciine, copilul meu nemernic, nu face scene de gelozie... Dacă faci scene de gelozie mă duc să fac o baie, sau mă culc cu bărbierul într-o căpiță de fin... Știi doar bine că mie mi-au plăcut îngerii, copiii răsfățați ai soartei... Tu, din vanitatea ta copilărească, ai omorît-o, ca să-ți rotunjești viața, ca să poți să-i spui excelenței sale „Fiica mea n-a suportat dezonoarea“. Numai pentru această frază ai făcut-o. Pentru nimic altceva.

VARGA : Poate omul să fie atât de ticălos ? Poate omul să curme viața altuia numai dintr-o nevoie atât de meschină ? *(Tot el ajunge la această concluzie.)* Poate. Omul poate să fie oricât de ticălos...

IULIANA : Aveai nevoie de o aureolă. Era jucăria care îți lipsea... Ce nu-mi place mie la tine, e că nu ești ticălos pînă la capăt... Am obosit. Iarăși am obosit...

VARGA : Voiam ca totul să se rotunjească, să se împlinească. Jertfa Apoloniei ar fi adus lumină în toată existența noastră... Omul tinde spre armonie și taie toate florile care nu-ncap în planul armoniei sale. Cu orice preț numai armonie să fie... chiar cu prețul singelui. Să piară durerea de rinichi, să piară răzvrătiții, s-o văd pe Apolonia în chip de fecioară martiră și pe împărat zîmbindu-mi. E bine. De fapt, e foarte bine.

NEMEȘ *(apare isteric și apoi dispare)* : Bucurați-vă !... Bucurați-vă și înveseliți-vă !... A venit Apolonia !...

IULIANA : Apolonia n-a murit. A venit Apolonia ?

VARGA *(mai mult pierdut decît bucuros)* : Apolonia trăiește... Apolonia trăiește... Doamne, Dumnezeuule, ce mare bucurie...

IULIANA *(zîbind)* : Ei, dragul meu, vezi ce fățarnic ești, ce stînjenit ești cînd vrei să te bucuri de ceva ?... Îmi vine să rîd de bucuria ta... De ce te prefaci ?

Știi foarte bine că această veste te-a întristat.. Da, da, nu-ți mai lua aerul ăsta de oaie jigărită... Iarăși o întîmplare care ți-a dat pe rîpă socotelile tale, mulțumirile tale. Ți-e groază că excelența-sa n-o să-ți mai stringă mîna cu căldură. De asta ți-e groază ! Restul n-are nici o importanță. Să nu cumva să pierzi zîmbetul împăratului.

VARGA : Da. Apolonia există. Apolonia trăiește. Și excelența sa n-o să mă mai bată protector pe umăr, n-o să-mi mai spună „dragă Varga, sînt alături de tine în această nenorocire care a spălat rușinea tu-turora“. N-o să se mai plimbe cu mine pe aleile parcului, și împăratul n-o să-mi mai surfidă. Da, e adevărat. Voi pierde toate acestea.

IULIANA : Da, e adevărat, dragul meu, mă obișnuisem atît de mult cu gîndul morții fetei mele, încît această veste frumoasă mai mult mă întristează decît mă bucură. E așa de greu ca, după ce am plîns odată, să mă apuc acuma să rîd cu gura pînă la urechi. E cu desăvîrșire ridicol.. De-abia mă obișnuisem cu ideea că singura mea fiică s-a prăpădit și iată că singura mea fiică ține să mă contrazică. O dată ce am plîns pentru un om, o dată ce mi-am adus tributul suferinței, un asemenea om e mort cu adevărat pentru mine. Și apoi e și chestie de obișnuință, dragul meu Varga. Acum s-o luăm iarăși de la capăt ? !

VARGA : Obișnuința e a doua natură.

IULIANA : M-am obișnuit cu ideea morții scumpei noastre copile, eu n-am de gînd să-mi schimb destinul meu îngrozitor de mamă nefericită... Nu că mi-ar sta bine în negru, dar m-am obișnuit. Pur și simplu, m-am obișnuit. Chiar dacă ar veni aici și ar țopăi, ar striga, ar cînta, eu n-aș crede că ea există... Și tu pierzi fraza excelenței și surisul împăratului...

VARGA (*iși aș cu părerea*) : Mă gîndesc că poate ar fi bine ca Apolonia să trăiască chiar dacă noi ne-am obișnuit cu această suferință și ne-am făcut din această suferință tot felul de planuri... Sigur că ar fi fost plăcut să știi că fiica ta e o martiră... Altfel



te plimbi pe stradă, alt gust are vinul, cu alți ochi privești lumea. A fi tatăl unei martire e o situație plăcută în societate. După atâtea injurii care s-au abătut asupra noastră, moartea Apoloniei ne refăcea grandoarea.

**IULIANA :** Da. Era o afacere foarte bună... Toată povestea asta cu reîntoarcerea ei e un lucru de prost-gust. Tocmai acum, cînd gustam durerea și-mi plăcea așa de mult să sufăr în tăcere, vai, e o nedreptate...

**VARGA :** Da. Mă apucă groaza cînd văd că se prăbușește edificiul măreț pe care l-am ridicat... Vizita excelenței nu mai are nici un haz... El venise să ne consoleze, venise să ne aducă compasiunea și considerația împăratului... Îți dai seama în ce situație jalnică o să-l punem cînd o să-i spun că Apolonia trăiește? Ar însemna că bietul om a făcut drumul degeaba. Vii tocmai de la Viena pe vremea asta afurisită și nesigură ca să mîngîi pe cineva, și vezi că ăla nu are nevoie de mîngîierea ta?!... Cum pot să-i aduc o asemenea jignire? Nu pot să-i spun „Apolonia trăiește, înălțimea-voastră“. Nu pot să-i spun așa ceva chiar dacă m-ar tăia în bucățele.

**IULIANA :** Asta-i bună! Cum o să-i spui excelenței că Apolonia trăiește? Cine este excelența sa ca să poți să-l tîrîi pe drumuri zadarnic? Cum o să-i spui excelenței-sale negliobia că Apolonia trăiește? Împăratul are nevoie de un exemplu. Are nevoie de o fiică de nobil care nu s-a purtat ca o tîrfă... Oricum, acest exemplu va fi dat. Dacă nu-l vom da noi, îl vor da alții. Alegerea împăratului căzuse asupra noastră și trebuie să fim demni de această înaltă favoare. Gata, nu mai schimbăm nimic. Apolonia să rămînă martiră...

**VARGA :** E încă foarte tînără. Poate vrea să trăiască...

**IULIANA :** La urma urmei, ce e un om, dragul meu? Iartă-mă că filozofez într-o clipă ca asta... Cîteva dorințe, cîteva aspirații fățarnice, cîteva plăceri meschine, o veșnică frică de moarte, cîteva tabieturi, și asta e totul... Sigur că vrea să trăiască. Cine

nu vrea să trăiască ? Dar, la drept vorbind, de ce o fi ținând așa de aprig să trăiască ? Să mai sucească capul altor bărbați ? Să sucească capul unor bărbați care pînă la urmă o vor disprețui ? De ce să trăiască ? Ca să cunoască minciuna, prostia și speranța ? Spune-mi, Varga, de ce să trăiască ? Ce rost are să trăiască ? De ce să ne strice toată liniștea ? De ce, Varga, de ce ?

VARGA : M-apucă groaza la gîndul că aș putea pierde zîmbetul împăratului. Decît să pierd zîmbetul împăratului, mai ușor mi-aș pierde viața... Ce credeam noi despre Apolonia ? Că n-a putut rezista rușinii îngrozitoare de a fi nevasta unui iobag și s-a sinucis... Ne-a durut și ne-am bucurat în același timp. Uite că Nemeș ne-a mințit, uite că nu-i atît de ticălos pe cît speram... Uite că m-a mințit cu frazele lui grozave... Uite că nu era cîinele de care aveam nevoie... A fost un cîine fățarnic...

IULIANA : Lasă înălțimile abstracte într-o vreme ca asta !... Se apropie vizita excelenței și trebuie să hotărîm ce facem cu Apolonia... Să renunț la aerul meu de mamă nefericită, căreia destinul i-a răpit singura odraslă ?

VARGA : O, Nemeș, ticălos fățarnic ! Și mi-a spus că citise în sufletul meu și că se grăbise să îndeplinească fără poruncă hotărîrea sufletului meu.

IULIANA : Nu, n-ai dreptate să-l ponegrești pe bietul Nemeș. Nu, de întunericul din adîncul sufletului lui nu m-am îndoit niciodată. Oricît de ticălos ar fi un om, tot mai are ceva de învățat de la Nemeș. A fost o neghiobie la mijloc. O prostie. Și iată că Apolonia există. (*Își dă și ea cu părerea.*) Poate că ar trebui să ne bucurăm. Tu ce crezi ? Poate că ar trebui s-o strîngem în brațe și să dăm o petrecere în cinstea ei... Poate că ar trebui să ne bucurăm. Tare mi-e teamă că așa se cade, să ne bucurăm. Tare mi-e teamă că o să ne bucurăm și o să se ducă dracului vizita excelenței-sale.

VARGA : Nu, n-o să ne bucurăm. De ce să ne bucurăm ? Am stabilit o dată pentru totdeauna. Am stabilit

că fiica noastră e martiră, martiră rămîne. Eu vreau să fiu tatăl unei martire.

IULIANA : Și eu vreau să fiu mama unei martire.

VARGA : Atunci, atunci ?

IULIANA : Lașule, lașule... Slab și nemernic, nici o povară nu pot suporta umerii tăi bicisnici. Atunci, atunci?... Nu știi ce urmează ? Vrei să-mi dai mie povara acestei crime ? Vrei să mă lași pe mine să gîndesc ? Eu să gîndesc crima, Nemeș s-o înfăptuiască și tu să profiți de ea... Stai pe scaun, nu te mișca, că mă înfurii... De fapt, așa e și firesc. Eu să gîndesc crima, cine o s-o gîndească dacă nu eu ? Nemeș o s-o înfăptuiască fiindcă asta-i meseria lui, iar de profitat cine vrei să profite ? Capul familiei.

VARGA : Ce spui, Iuliana ? !... Poate, totuși, nu facem cruzimea asta: Poate, totuși, Apolonia o să ne sară de gît și o să ne bucurăm. Poate că totuși ar fi mai bine să ne bucurăm. Am eu o presimțire. Mai bine să ne bucurăm...

IULIANA : Bine. Dacă crezi că-i mai bine să ne bucurăm, ne bucurăm. Bucură-te !... Am să mă uit la bucuria ta, am să capăt putere și am să mă bucur și eu la rîndul meu... Uite ce înfățișare de mort ai. Sigur că tu, tu ai vrea să te bucuri, că nu ești chiar o fiară... Dar nu se mai poate. De mult nu se mai poate. Trebuie să ne obișnuim cu ideea că sîntem nemernici, să nu ne mai răzvrătim proteste împotriva naturii. Sigur că era bine să ne bucurăm că Apolonia trăiește. Sigur că era bine ca noi să ne iubim și să ne înțelegem, sigur că era bine, dar vezi și tu că nu se poate... Moartea Apoloniei ne-a ridicat în ochii tuturor și cum o să renunțăm noi la moartea Apoloniei ? Moartea Apoloniei e un bun al nostru, o moșie a noastră, n-o s-o vindem nimănui.

VARGA : Atunci, Apolonia nu există. Nemeș a mințit...

IULIANA : Ce slab ești !... Cu slăbiciunea asta puteai să te faci popă și să arăți oamenilor calea spre Dumnezeu... Ba da, Apolonia există. Apolonia există, dar nu va mai exista...

VARGA : Pot oamenii să fie atît de nemernici ? Pot ucide un semen de-al lor pentru bucurii atît de meschine ? (*Tot el.*) Pot. Sigur că pot... Singura mea durere e că ticăloşia mea nu-i întregă, numai o ticăloşie întregă îţi aduce liniştea. Să nu mai fie nici o lumină... Nici un fir de lumină. Intuneric. Numai întuneric. Să nu mai fie nici o dîră de lumină, să nu mai fie nici o întrebare care să mă chinuie... Dacă n-ai o ticăloşie desăvîrşită, nu te poţi bucura de ea... Ajunge o dîră de lumină ca să distrugă toată prada întunericului... Decît un ticălos pe jumătate mai bine om de treabă... Nu... Poate că-i mai bine s-o primim cu braţele deschise pe Apolonia. Ştiu că e idiot ce spun, dar gîndul ăsta mi se pare mai curat. S-o strîngem la piept pe Apolonia ca doi părinţi cumsecade... şi gata...

IULIANA : E prea tîrziu pentru asta...

VARGA : S-o ucidem pe Apolonia ? Ar fi odios...

IULIANA : Ascultă, dragul meu, ai fi tu în stare să renunţi la zîmbetul împăratului de dragul Apoloniei ?

VARGA (*după o pauză*) : Nu. (*Se cutremură.*) Ei, cum pot să fiu în halul ăsta de nemernic ? ! Extraordinar... Parcă zîmbetul împăratului sau strîngerea de mînă a consilierului ar însemna soarele existenţei ? ! Nu înseamnă nimic, sînt convins că nu înseamnă nimic, dar numai gîndul că împăratul şi-ar retrage zîmbetul, că nu m-ar mai întreba ce mai fac drăgălaşii mei de rinichi, mă îngrozeşte.

IULIANA : Omul e minciună, se confundă cu propria lui eroare şi a renunţa la eroare e ca şi cum ai renunţa la viaţă.

VARGA : S-a ucidem pe Apolonia ? Ar fi odios...

IULIANA : Nu ştiu dacă ar fi odios. De ce s-o ucidem ? !... Apolonia să-şi dea singură seama de greşală, să-şi ceară iertare, să nu mai rabde ruşinea, să simtă nevoia de a muri, şi noi... noi să nu ne împotrivism. Trebuie să ne fie recunoscătoare şi nouă şi împăratului, să fie fericită că i-am salvat onoarea. Să moară strigînd „Trăiască împăratul“ !

VARGA : Îi ceri prea multe. După ce moare, să mai strige și „Trăiască împăratul“ ? !

IULIANA : M-am gândit și la asta... E și-n interesul Apoloniei să strige „Trăiască împăratul“. Spiritul de sacrificiu face moartea mai plăcută. Nu-ți amintești ce senini și împăcați mureau sfinții părinți ? Mergeau la moarte ca la nuntă. Ce te holbezi așa la mine ?

VARGA : Îți admir necruțarea. O admir ca pe-un apus de soare în munți. Dacă aș fi avut necruțarea ta, aș fi ajuns stăpînul lumii. Ce frumoasă ești ! Iubito, iubito, ești cu adevărat un zid de piatră, cine se lovește de tine, se sfarmă...

IULIANA : Nu-i vreme de iubire... Dacă citeai *Biblia*, știai că există timp pentru iubit, timp pentru urit, timp pentru iertare, timp pentru necruțare.

Acum e timpul necruțării. Ea trebuie să-și cerșească moartea și noi să-i dăruim moartea ca un semn al bunătății noastre.

VARGA : Totuși, dacă mă gândesc bine, nu știu exact de ce vrem noi ca Apolonia să moară.

IULIANA : Nici eu nu știu exact... Dar după ce vom săvîrși fărădelegea, se va face lumină.

VARGA : Așa tîrziu ? !

IULIANA : Dacă lumina n-ar veni tîrziu, întunericul nu și-ar săvîrși menirea. Asta-i soarta luminii, să vină la spartul tîrgului, cînd nu mai e nimic de făcut.

APOLONIA (*apare speriată, se lipește de un zid interior. Se vede că în acest zid și-a găsit speranța, de aceea se apropie cît mai mult de el*).

IULIANA : Bună ziua, fata mamei... Să nu te-nșele căldura vocii mele. Totdeauna primele cuvinte le rostesc cu duioșie. E o simplă obișnuință, care nu înseamnă nimic. Nu-ți arunca privirea spre taică-tu, nici de la el nu va veni îndurare. Nici de la mine nu va veni îndurare. Nicăieri nu vei găsi îndurare.

APOLONIA (*se lipește de zid*).

IULIANA : Dragostea mea de mamă nu e vrăjmaşa necruţării mele. Eşti pregătită să ascuţi adevăruri înfricoşătoare ?

APOLONIA : Nu sînt pregătită.

IULIANA : Cu atît mai rău... Mi-e greu să te aştept. Timpul necruţării e foarte scurt, vine îndată timpul milei şi căinţei. Aşa că trebuie să ne grăbim...

APOLONIA (*ţipăt*) : Unde-i iubirea ? Unde-i iubirea ? Unde-i iubirea ?

VARGA : Mi-e milă, Iuliana. Iartă-mă, mi-e milă.

IULIANA : Rău faci. Dai o pildă urită... Părinţii trebuie să se arate uniţi în faţa copiilor. N-ai decît să plîngi ! Ți-e milă şi de Apolonia şi ți-e frică şi de mine... Hotărăşte-te ! Dacă ți-e milă de Apolonia, luptă-te cu mine. De fapt, pentru tine sînt necruţătoare, nenorocitele. Eu n-am nevoie de zîmbetul împăratului. Eu am fost amanta împăratului. Eu am fost amanta împăratului şi-am avut de la el mai mult decît zîmbetul bleg şi distrat pe care-l cerşeşti tu de ani de zile.

VARGA : Iartă-mă, Iuliana.

IULIANA : Iartă-mă, Apolonia... Sînt silită să rostesc cu voce patetică cîteva adevăruri măreţe.

APOLONIA : Înainte de a scoate sabia, omul născoceste cîteva cuvinte măreţe care se ridică în cer în timp ce capul victimei se prăbuşeşte la pămînt. Nu se poate omori fără cuvinte măreţe ? Nu se poate înjunghia fără un ideal în spate ?

IULIANA : Nu se poate. Aşa-i place crimei, să se lăfăie în măreţie. Observaţia ta la adresa călăilor e adevărată, nu ți-am negat niciodată inteligenţa. Călăii au prostul obicei de a azvîrli condamnăţilor cuvinte măreţe. Dar e greu să scapi de acest obicei. Eu am vrut să scap, crede-mă, n-am reuşit. Nu ştiu cum dracu se face, totdeauna cînd vrei să trimiţi un om pe lumea ailaltă, ți vin în cap numai cuvinte măreţe, destin, adevăr, ideal, Dumnezeu, iubire chiar. Iată şi cuvintele măreţe pe care vreau să le rostesc. Aş fi preferat să te ştiu martira unei

- cauze drepte decît supravieţuitoarea propriei laşităţi...
- VARGA : Frumoase cuvinte... Cînd aud asemenea cuvinte măreţe, uit de durerea rinichilor, am senzaţia că zbor... Foarte frumoase cuvinte !
- IULIANA : Nu te purta ca la bilci, copil răzgîiat ce eşti... Frumoase cuvinte !... Dacă ţi s-ar cere să mori tu cu vorbele astea în braţe, ar mai fi ele aşa de frumoase ? Mă dezgusti..
- APOLONIA : Mă simt bine lîngă zidul ăsta... E un zid bun şi cald... E un zid mai cald decît celelalte ziduri. Toate zidurile sînt reci, numai zidul ăsta are căldura unui om. Ar putea, dacă l-aş îmbrăţişa, dacă l-aş mîngîia, dacă l-aş încălzi, să se preschimbe într-un om. De ce vă miraţi ? Cînd sînt atîţia oameni care s-au preschimbat în ziduri, de ce nu s-ar preschimba şi-un zid într-un om ? !
- IULIANA : Copila mea, păstrează-ţi liniştea în acest ceas de cumpănă.
- APOLONIA : Ce ciudată căldură răspîndeşte zidul rece de piatră... Mă simt foarte bine aici... Aici am să rămîn o viaţă întregă...
- VARGA : Noi vrem să facem din tine o fiinţă superioară, care recunoaşte gravitatea faptelor, înţelege oamenii şi istoria. Trebuie să înţelegi că, fiind nevasta unui iobag, ai adus dezonoarea întregii noastre familii.
- APOLONIA : Înţeleg...
- IULIANA : Nu înţelegi. Aş vrea să înţelegi mai adînc... Noi vrem ca din adîncul inimii să-ţi fie ruşine de ce-ai făcut. Noi vrem să gemi de durere şi pocăinţă...
- APOLONIA : Eu nu simt nici durere, nici pocăinţă. De ce vreţi să-mi daţi pe umeri o măreţie care mi-e străină ?
- IULIANA : Noi îţi arătăm calea datoriei.
- APOLONIA : Calea datoriei e totuna cu calea morţii.
- VARGA : Da. Uneori cele două drumuri se întîlesc.
- APOLONIA : Nu vă e de ajuns sacrificiul meu ? Vreţi să şi cred în raţiunea morţii mele ?
- IULIANA : Da. Asta vrem. Ce rost ar avea un sacrificiu lipsit de flacăra credinţei ?

APOLONIA : Ce călăi pretențioși mai sînteți... Nu s-ar putea să-mi dau pur și simplu duhul ?

IULIANA : Fără să strigi „Trăiască împăratul“ ? Nu ! Dacă nu strigi „Trăiască împăratul“, n-are nici un rost. N-avem nevoie de-o victimă, ci de-o martiră.

APOLONIA : Eu mă simt victimă.

VARGA : Asta e greșeala ta. Îi răpești morții frumusețea.

APOLONIA : Nu mă gîndesc la frumusețea morții.

IULIANA : Nu e vorba de-o moarte obișnuită. Tu ești un exemplu. Un exemplu al mîndriei aristocratice. Un exemplu al castității nobilimii.

APOLONIA : Eu nu vreau să fiu un exemplu. Cine are nevoie de un asemenea exemplu ? Cine cîștigă din moartea mea ?

VARGA : Noi, familia, împăratul, societatea, și în cele din urmă, istoria.

APOLONIA : Istoria nu există pentru o biată femeiușcă rea de muscă. Istoria n-ajunge pînă la mine... Eu vreau să trăiesc. Eu vreau să trăiesc. Eu vreau să trăiesc și să cînt. Eu vreau să trăiesc și să dansez. *(Se desparte de zid și se aruncă în fața celor doi părinți.)* N-auziți ? Eu vreau să trăiesc ! N-auziți ? Eu vreau să trăiesc ! Din pricina lui Dumnezeu, a istoriei, bietul om nu mai are timp să trăiască... Toate bazaconiile astea mărețe îi sug sîngele picătură cu picătură. Ziduri reci ale morții, asta sînteți. *(Se întoarce.)* Zidul meu e mai bun și mai blînd decît voi... E un zid foarte cald...

IULIANA : Dragă Apolonia, trebuie să ne ceri tu îngăduința de a-ți pune capăt zilelor. Tu trebuie să ai această conștiință. Tu trebuie să fii măreață, și noi mai mărginiți... Dar nu atîta de mărginiți încît să te oprim din calea măreției tale.

APOLONIA : Ce călăi leneși mai sînteți. Victima să facă totul... Victima să aibă muștrări de conștiință, victima să-și sape mormîntul, victima să strige „Trăiască împăratul“. Dar voi, voi, călăilor, voi ce faceți ? Mîncăți pîinea de pomană !

VARGA : Nici tu nu ești victimă, nici noi nu sîntem călăi. Tu ești o martiră, iar noi, părinții tăi nefericiți...



APOLONIA : Măcar aveți, dragii mei, o otravă mai puternică ?

IULIANA : Otravă ? De ce ne ceri nouă otravă ?... Datoria unei martire e să-și procure singură otrava.

APOLONIA : Vreau să trăiesc !... Vreau să trăiesc ! Vreau să trăiesc și să mă culc cu toți bărbații din lume. Cu toți ! (*Se îndeasă în zid.*) Un om... În zidul ăsta de piatră se ascunde un om. O, dacă ar exista un om pe lumea asta, unul singur... Dar nu există nici un om... Ură, numai ură există. Am să fac eu un om din acest zid de piatră. (*Desenează.*) Nasul, ochii, gura... Un om ! Dacă ar exista un singur om pe lumea asta... (*Bea otravă, se prăbușește și moare.*)

VARGA : Ticăloasa ! A murit fără să strige „Trăiască împăratul“ ! (*Cineva strecoară sub ușă o scrisoare, Varga o ridică și o citește.*)

VARGA : Excelența-sa ne roagă să-l scuzăm că nu poate să ne facă vizita făgăduită... Împrejurări noi și dintre cele mai grele îl împiedică să părăsească Viena. Ne roagă să-l scuzăm. Ne roagă să-l scuzăm. Ne roagă foarte mult să-l scuzăm... Și noi pregătisem totul pentru el, și vinuri, și mâncăruri alese, și farmecele tale, și jertfa Apoloniei. Excelența-sa ne roagă să-l scuzăm.

IULIANA : O să-l scuzăm. Are omul alte treburi... Nu fi supărat, dragul meu. Te simt din nou apropiat... Toate crimele sînt zadarnice. Acum, cînd crima s-a săvîrșit, putem să și plîngem. (*Țipăt infricoșător.*) Apolonia ! Apolonia !

VARGA : Apolonia nu mai există. Poate că ar fi trebuit să existe... Dumnezeu să ne mai înțeleagă. Încurcate sînt căile tale, Doamne...

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

TRAIAN ȘELMARU

„[...] Din spectacolul coupé al Teatrului «Bulandra», *O sărbătoare princiară* conține în cel mai înalt grad trăsăturile [...] caracteristice stilului lui Mazilu. Relevabile sînt aici, spre deosebire de lucrări anterioare, maxima concentrare, rigoarea de factură clasică în compoziție. Apropierea lui Mazilu de tragicul episod al executării lui Horea a putut părea surprinzătoare. E limpede însă că satiricul a simțit nevoia să se ridice de la cotidian la o perspectivă mai amplă, la confruntarea dintre tiran și erou, dintre călău și victimă. Martiriul tragerii pe roată devine, privit din luxosul apartament al funcționarului imperial care așteaptă vizita „Excelenței sale“, o sărbătoare princiară. Scris cu un remarcabil simț al gradației, unicul act al piesei este un concludent itinerar psihologic al celui ce se crede puternic pentru că poate trimite la moarte oamenii, dar în realitate, în fața curajului victimei, siguranța de sine i se transformă în stupoare și apoi în spaimă. Pe marele fundal istoric, alături de crima socială se consumă o alta, strict individuală. Tiranul nu va ezita să ucidă cu mîna lui pe propria sa fiică, în momentul cînd aceasta îi încurcă socotelile de parvenire. Folosind aceeași tehnică dramatică, Mazilu ne înfățișează radiografic calculul antipersonajului Varga și cel al soției sale Iuliana, punerea la cale a crimei, comiterea dar și zădărnicia ei. Așteptata «Excelență» anunță că nu poate veni. Monștrii pedepsiți meditează timp la «încurcatele căi ale domnului»... [...]“

(în articolul „Antipersonajele“ lui Teodor Mazilu, apărut în revista *Teatrul*, nr. 4/1969).

## OVIDIU CONSTANTINESCU

„[...] Varga și Iuliana, perechea aristocratică, ce privește confortabil dintr-un balcon execuția lui Horea, sînt două personaje pe care rangul lor le scutește de respectul conveniențelor și chiar de o elementară pudoare. Cinismul atitudinii lor este spontan, aproape candid, și amindoi își divulgă sentimentele fără nici o sfială, cu inocenta cruzime a copilului care zmulge aripile muștelor și le decapitează, dintr-o plăcere experimentală, ori dintr-o rudimentară curiozitate științifică. Între ei nu mai există reticențe și, asociați prin forța împrejurărilor și în numele unor interese materiale și mondene, cei doi parteneri au toată libertatea să se disprețuiască și să se deteste reciproc și, în același timp, să se plictisească de moarte. Modalitatea de tratare, directă, brutală, lucidă și necruțătoare, este nouă în dramaturgia noastră, sau cel puțin în cea pe care o cunoaștem prin intermediul spectacolului. O carență pe care i-am puteau-o reproșa autorului în construcția dramatică este faptul de a fi lungit prea mult scena execuției. Virulența pamfletului începe să se atenueze de la o vreme iar inversarea rolurilor — actorii devenind la rîndul lor spectatorii unei piese ce se desfășoară în sală — constituie un efect teatral forțat ce se cere folosit cu măsură, fiindcă nu pot să-mi închipui un actor în stare să mimeze cu deplină convingere, cu fața spre public, timp de un sfert de oră, impresiile unui spectacol sîngeros ce s-ar petrece, chipurile, în mijlocul sălii, cînd publicul știe prea bine că în staluri se află niște oameni cumsecade, care-și fac digestia în tihnă și că parterul nu prezintă nici o similitudine cu un eșafod.

Scenele următoare își sporesc tensiunea dramatică și sînt mai mișcate. Conștiința pietrificată a celor doi soți simandicoși este trezită la viață de reapariția neprevăzută a fiicei lor Apollonia, despre care auziseră că, necinstită de răsculați, își făcuse seama. Proceșele lor sufletești se rezolvă însă expeditiv, fără prea multe ezitări: prestigiul patriotic al părinților fiind periclitat, fiica trebuie să se sacrifice de bună voie, curmîndu-și zilele, pentru a salva onoarea familiei, chit că, prin moartea ei, vița lor nobilă se va stinge. Împins pînă la extrema limită a verosimilității, pamfletul nu mai avea nevoie, poate, de argumentul final, menit să accentueze moralitatea piesei, arătînd că sacrificiul Apolloniei a fost totuși inutil.

Evoluind pe o muche de cuțit între realism și expresionism, Teodor Mazilu a reușit să realizeze o adevărată echilibristică, fără să incline declarat spre nici una din aceste formule. [...]"

(în articolul „Noi piese originale”, apărut în „Viața Românească, nr. 5/1969).

### LUCIAN RAICU

„[...] Scriitorul procedează de regulă prin energice simplificări, reducții la un «esențial» fascinant și grotesc; odată intuit, acesta începe să acționeze fără greș, în virtutea unui mecanism infailibil. Motivațiile de suprastructură, complicațiile produse de conștiința, îndeobște vicleană, a personajelor, nu fac decît să sublinieze caracterul automatic al funcției lor esențiale, al interesului ascuns, de o elementaritate animalică. Sînt definitorii pentru teatrul lui Mazilu cuplurile de personaje care par, ori ar trebui să fie într-un ireductibil conflict, dar care își revelează secreta complicitate. În *Acești nebuni săfarnici*, *Inundația*, *Treziți-vă în fiecare dimineață*, partenerii fiecărui cuplu, dincolo de aparenta diversitate, sînt uniți prin fatalitatea serviciului reciproc, au nevoie unul de celălalt spre a exista și a se simți bine. Rolurile sînt dinainte distribuite: călăul și victima, stăpînul și sluga, femeia demonică și femeia devotată, zvăpăiatul și înțeleptul, ipocritul și sincerul, gînditorul și practicianul, insul relaxat și cel intransigent, fanaticul și scepticul etc. Nemeș și Varga în *O sărbătoare princiară* ilustrează această eternă pereche-tip. Formele sînt diferite, identitatea e indestructibilă, cuvintele n-au nici o importanță. Dar nici manifestările exterioare ale personajelor n-au importanță. Altceva este esențial, ca mecanismul să funcționeze, fiecare să-și joace cum se cuvine rolul prestabilit, să nu se ivească încurcături, confuzii, momente de neprevăzut.

Cuplului de personaje îi corespund, în linia aceluiași mecanism ce funcționează ireproșabil și armonios, cuplurile de sentimente. Contrariile își vin în întîmpinare, stimulîndu-se de minune: fiecare «poziție», se alarmează cînd simte, pentru o

clipă, lipsa celeilalte poziții, superficial antagonice. Crima nu e perfectă dacă nu e urmată de remuşcare. Necruţarea se rotunţeşte confortabil în toleranţă. Siguranţa are nevoie, spre a fi ceea ce este şi a lovi din plin, de îndoială. „*Iuliana* (îşi dă cu părerea): — Poate că n-ar trebui să fim răi... Poate că ar trebui să ne doară suferinţa altora... Poate că ar trebui să aprindem o luminare pentru sufletele lor. Nu ştiu, stau așa și mă zbat și eu cu mintea mea de femeie. Ce spui, Varga. n-ar trebui să fim mai buni?“

Întunericul poartă în sine nostalgia „luminii“ tot așa după cum „binele“ (în înţelesul său rigid și mecanic, lipsit de marea intensitate a vieții) se plictisește cu sine, străbătut de nostalgia răului, ca de un fior al existenței depline. „*Varga*: — Poate omul să fie atât de ticălos? Poate omul să curme viața altuia numai dintr-o nevoie atât de meschină? (Tot el ajunge la această concluzie). Poate. Omul poate să fie oricât de ticălos“ [...]

(din cronică literară la volumul „Teatru“, apărut la editura „Cartea Românească“, în „România literară“ din 19 februarie 1971).

## AUREL BĂDESCU

„Un act de Teodor Mazilu mai puțin jucat și, oricum, de factură mai specială, este *O sărbătoare princiară*. Gradul de insolit îl dă pretextul dramatic propriu-zis, altfel însă regăsim aici câteva din motivele dintotdeauna ale pieselor lui Mazilu, în primul rând cel al abjecției morale, al întunericii sufletesc, ca potențiale posibilități de maculare a conștiinței umane. [...]

Sigur, ca orice moralist care se respectă, Mazilu e un sceptic dublat de un ironist. Mulți, dacă nu cumva majoritatea eroilor săi, sînt imaginați ca niște perfecționiști ai întunericului, drama, sfișierea lor lăuntrică fiind, s-ar zice, aceea de a nu fi totuși capabili de atîta întuneric sufletesc cît și-ar dori. O discrepanță între «aspirații» și «posibilități», speculată de Mazilu îndeobște în registru grotesc și sarcastic, dar care în

*O sărbătoare princiară* capătă dintr-o dată accente «negre», dacă nu cumva absurde. «Fabula» dramatică își susține morala cu o gravitate care transformă paradoxul tipic mazilian în cel mai pur, violent și, în definitiv, benefic sarcasm.

(din cronică la spectacolul „O sărbătoare princiară” de la Teatrul „Nottara”, în „Contemporanul” din 7 mai 1982).



DON JUAN  
MOARE CA TOȚI CEILALȚI

*tragicomedie într-un act*

## PREFAȚĂ

Don Juan moare ca toți ceilalți face notă oarecum distinctă în teatrul lui Teodor Mazilu. Nu prin „stil“, nici prin „spirit“, nici prin, hai să zicem, „mesaj“. Abundă și aici, ca în celelalte piese ale autorului, replicile scintilietoare, paradoxale, brizante; ne întâmpină și aici acea luciditate cinică, acea inteligență acidă, destrămătoare de iluzii, sau, cum se mai zice, „demistificatoare“. Dar în celelalte piese „demistificarea“ aceasta se manifestă virulent, avînd în subtext și chiar în text o mînie justițiară, demascatoare. Ipocrizia, impostura, ticăloșia, abjecția morală, apar în piesele lui Mazilu (ca și în proza lui) în forme pure, aproape experimentale, in vitro am putea spune; am putea spune și că apar în forme naive (în sens strict etimologic, adică native). Toate aceste înfățișări ale răului (Mazilu declară expres într-un eseu: „Problema moralei — eterna întrebare: ce este bine și ce este rău — m-a preocupat cu înverșunare și durere din primii ani ai tinereții.“ — cf. Ipocrizia disperării, p. 86) toate aceste înfățișări ale răului sînt, în viziunea lui, reductibile la stupiditate, la prostie; există un fel de idealism al prostiei care l-a fascinat irezistibil pe Mazilu și pe care el l-a aureolat în faimoasa sintagmă Proștii sub clar de lună. „Un om prost nu poate fi nici odată moral“, spune Mazilu în volumul de eseuri din care am citat mai sus; puțin mai departe adaugă: „nu există «genii ale răului», astea sînt doar zadarnice figuri de stil“. (Ibid., p. 87). Prostia fiind în esență o funciară neputință de a înțelege, o radicală opacitate în fața realului, are nevoie să se blindeze cu „idei“. De la Platon la Hegel și pînă la Camil Petrescu cuvîntul „idee“:



sau, dacă vrei, „ideea de idee“, se bucură de un prestigiu orbitor. „A vedea idei“, această formulă sibilină, a lui Camil Petrescu a făcut la noi o carieră amețitoare (în sensul că-și amețește proferatorii) dar de fapt înseamnă a vedea fantasme. „A avea idei“, „a jongla cu ideile“, trece drept apanajul minților superioare, ceea ce e desigur adevărat (Mazilu ne spune însă că superioritatea e o iluzie, cf. *ibid.* p. 17—19); dar și mai adevărat este că ideile sînt apanajul proștilor. Ideile simplifică realitățile complexe ale vieții; pe de altă parte ideile complică realitățile simple ale vieții. În numele ideilor sînt ignorate, molestate sau distruse nenumărate chipuri de preț ale existenței. Neputînd înțelege nimic din realitatea autentică, proștii recurg la idei, mulțumită cărora înțeleg ceva, dar prost, trunchiat, fals. Ideile acestea sînt un repertoriu de clișee care pentru proști reprezintă așa zicînd „cultura“. Deși numărul proștilor e mare (dar poate nu majoritar) prostia e totuși o anomalie; e de fapt o necroză, un deficit de viață autentică. E robustă, dar lipsită de vitalitate, grevată de egoism și poltronerie, forme denaturate ale instinctului de conservare. Asocierea care se face în mod comun între vitalitate și prostie e pură aberație. Numai inteligența e aptă de viață, vulnerabilă dar invincibilă ca și viața.

Afară de prostia crasă, Mazilu mai are în vedere o altă formă a prostiei: prostia cu aparențe de inteligență. Inteligență subtilă, realmente cultivată, dar obliteratedă de egoism și poltronerie, făcînd din cauza asta mize viciate în existență. Așadar funcționînd neinteligent și fiind în definitiv mai vinovată (deși, evident, mai simpatică) decît prostia propriu zisă. Evident, nu ideile ca atare sînt stupide ci relația insului (= prostului) cu ele, care le transformă în clișee, adică în elementul mecanic al raportului „mécanique plaqué sur le vivant“. Cu cît insul e mai „întrat la idee“, adică mai „ideizat“, chiar „ideologizat“, cu atît efectul e mai mecanic și ridiculul mai net; aceasta e formula comicului mazilian, aceeași cu a celui caragialesc. E un comic de situație (trebuie dealtminteri spus că nici nu există alt comic decît cel de situație, adică efectul unui raport; comicul de lim-

baj, atât de frecvent la Caragiale, prezent și la Mazilu dar nu prin deformare ci prin modul plasării, nu e nici el altceva decât tot un comic de situație). Deosebirea dintre Mazilu și Caragiale e că acesta avea o structură funciarmente dramaturgică iar primul una de eseist, de aceea teatrul lui e mai abstract: e un teatru „de idei”; paradoxul lui Mazilu constă în faptul că este el însuși un „om de idei”. Are așadar dreptate tânărul critic Ioan Buduca afirmând că în teatrul lui Teodor Mazilu există în fond un unic personaj, anume Mazilu însuși și că în Ipocrizia disperării se poate vedea că Mazilu era conștient de aceasta (cf. Un moralist pentru viitor, „Amfiteatru”, nr. 7/1981). Cum adică? Romanțioșii proști sub clar de lună, proștii culturalizați, proștii de toate felurile dar apți cu toții de orice ticăloșie, nu sînt în ultimă instanță decât însuși autorul? S-a demascat el pe sine așa de necruțător? Da, toți avem în noi destulă prostie, mai mult sau mai puțin latentă, toți sîntem virtualmente apți de mari ticăloșii. Numai inteligența, cîtă o avem și pe ea, și simțul vieții autentice, adică propriu zis bunul simț, ne țin în șah aceste latențe. Cine e destul de lucid, cine se cunoaște bine pe sine însuși, știe aceasta. Să reținem vorba lui G. Călinescu: „Stănică Rațiu c'est moi!”

Am avut nevoie de această prea lungă introducere ca să spun acum pe scurt prin ce anume Don Juan moare ca toți ceilalți face o notă distinctă în teatrul lui Teodor Mazilu. De fapt ceea ce vreau să spun acum se vede ușor de la sine, nu ar fi fost necesar să o subliniez eu, dar își capătă tot sensul pe fundalul celor spuse mai sus. În Don Juan moare ca toți ceilalți nu e vorba de proști, nici de ticăloși. Nici gardianul, om cumsecade, nu e deloc un prost ci doar un biet ins frustrat, plin de visuri compensatorii și de idealuri inaccesibile. Toate personajele doresc să scape de condiționare și să trăiască omenește, autentic, viu. Dialogurile esențiale sînt cele dintre Don Juan și Maria-Magdalena pe de o parte și Don Juan și gardianul pe de altă parte. Maria-Antoaneta are doar funcția episodică de a reprezenta femeia-serie, din nomenclatorul cu cele mille e tre de aventuri

galante ale lui Don Juan. Gardianul ar vrea să fie un Don Juan, ceea ce pentru el ar însemna viață autentică, ieșire din condiționarea mecanică a existenței lui de gardian, dar nu poate decît să cadă în condiționarea cealaltă, bovarică, a cititorilor de magazine ilustrate, fascinați de gloria „monștrilor sacri“. Don Juan îi explică ce iluzorie și penibilă e această presupusă fericire, simplă supunere mecanică la un model mitizat, la un clișeu „cultural“, adică la o „idee“. Don Juan e liber în măsura în care e subiectiv distanțat de „ideea“ pe care o reprezintă, dar e constrins de rolul său, adică de „orizontul de așteptări“ al societății, să se supună modelului „cultural“ al ideii „Don Juan“. E în cele din urmă ucis de „idee“, dar cel puțin e conștient de asta, nu-și pierde luciditatea. Moartea lui e o „necesitate înțeleasă“; deși nu e, în motivația ei, decît o simplă constrîngere, e totuși liberatoare întrucît el moare în definitiv „ca toți ceilalți“, în ciuda faptului că joacă un rol. Dialogul dintre Don Juan și gardian e un pretext pentru Mazilu de a emite scinteietoare reflexii eseistice, de efect comic prin context.

Dacă pentru Don Juan salvarea ar fi să scape de propria lui legendă, să nu se supună „ideii“ și să poată și el „trăi ca toți ceilalți“, pentru Maria-Magdalena lucrurile stau invers. Pentru ea viața autentică, ieșirea din condiționarea prea confortabilă a existenței ei de curtezană, ar fi să se supună modelului; ea năzuiește zadarnic să i se supună, să trăiască efectiv căința, suferința, răscumpărarea. Dar nu reușește; ratează această șansă. În episodul al doilea, cînd apare sub chipul propriului ei „mit“, instituționalizată, instalată tot prea confortabil ca un fel de Doamnă de Maintenon în funcția ei „culturală“, momentul acela salvator, de care vorbește Evaghelia lui Luca (7,38—50) e depășit, escamotat, uitat: „stătea înapoi lîngă picioarele lui Isus și plîngea. Apoi a început să-i stropească picioarele cu lacrimile ei, să i le șteargă cu părul capului ei; le săruta mult și le ungea cu mir“ — de momentul acesta declarat etern de însuși Mintuitorul, Maria-Magdalena din piesa lui Mazilu nu pomenește decît în treacăt: l-a pierdut. Maria-

*Magdalena din Evanghelie săvârșise în aparență un gest de un erotism total, dar în fapt, ca și acel Jongleur de Notre-Dame al lui Anatole France, a făcut ceea ce știa cel mai bine să facă, iar gestul ei e transfigurat de intensitatea umilinței și regretului. În piesa lui Mazilu, nu putea fi vorba de așa ceva ci numai de cele două eșecuri complementare : Don Juan nu reușește să scape de rolul lui Don Juan, Maria-Magdalena nu reușește să rămână în rolul ei adevărat. Singurele personaje inteligente și neticâloase din teatrul lui Mazilu sînt sortite eșecului. Dar nu și înfringerii.*

AL. PALEOLOGU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI

TEATRUL MIC

8 octombrie 1970 \*

DISTRIBUȚIA

Don Juan : ION MARINESCU ; Maria Magdalena : TATIANA IEKEL ;  
Maria Antoaneta : MONICA GHIUȚA ;  
Gardianul : ARCADIE DONOS

Regia : EMIL MANDRIC

Regizor secund : KARIN REX

Scenografia : ȘTEFAN HABLINSKI

\* Piesa a făcut parte din spectacolul „Don Juan moare ca toți ceilalți“, în care au mai fost incluse piesele „Trezii-vă în fiecare dimineață“ și „Inundația“.

## PERSONAJELE

---

DON JUAN  
MARIA MAGDALENA  
GARDIANUL  
MARIA ANTOANETA

# ACTUL I

## TABLOUL 1

Pentru ambele tablouri, un singur decor. O locuință feerică și sumbră în același timp, care se poate transforma ușor într-o închisoare la fel de sumbră și feerică. Diferența dintre închisoare și locuință trebuie să fie sugerată mai mult de atmosferă decât de decor — propriu-zis. Don Juan, Maria Magdalena.

DON JUAN : Cum ai reușit să ajungi pînă aici ?...

MARIA MAGDALENA : Nu mă întreba. A fost îngrozitor... O sută de mii de bărbați îmi strigau înnebuniți numele, voiau să-mi sfîșie rochia. Mai rău ca la carnavalul din Rio...

DON JUAN : Ei, lasă, nu-i chiar așa de neplăcut să înnebunești o sută de mii de bărbați...

MARIA MAGDALENA : Agitația asta isterică îmi făcea plăcere, ca să vezi cum e făcut omul... În loc să mă scîrbească, îmi făcea plăcere. Mereu îmi propun să mă scîrbească și pînă la urmă mă trezesc că mă topesc de plăcere...

DON JUAN : Ei, cum să nu-ți faci plăcere... Trebuie să recunosc cu o invidie neagră pe care mă chinui s-o preschimb într-o ironie fină, că pe mine nu m-au aplaudat niciodată o sută de mii de femei. E o cifră !

MARIA MAGDALENA : Nu mai știu unde să mă ascund... Chiar dacă m-aș duce în Himalaia, tot ar veni după mine haitele astea de admiratori nebuni. Nu mă cunosc, dar mă admiră...

DON JUAN : De aia te admiră, fiindcă nu te cunosc.

Și-apoi, cred că exagerezi... În Himalaia n-ar mai veni.

MARIA MAGDALENA : M-am săturat. Nu există zi în care să nu primesc o mie de declarații de dragoste... Apucă-te, citește-le, clasează-le, răspunde-le, strecoară-le cite un cuvânt de simpatie... A trebuit să-mi angajez o secretară...

DON JUAN : Nu fi prea crudă cu admiratorii. Plătesc impozite, au și ei dreptul să iubească...

MARIA MAGDALENA : Mi se pare ciudat să stau cu un bărbat între patru pereți și să n-ascult o declarație de dragoste... Nu mi s-a întâmplat niciodată așa ceva... Aproape că mi se face frică. Fă-mi o declarație de dragoste !

DON JUAN : Și eu intru în panică când văd că numărul victimelor scade... Liniștește-te, Maria Magdalena !  
(*Dă drumul la radio*).

MARIA MAGDALENA : Închide, te rog, idiotețenia asta ! După asta urmează poezia pe care mi-a dedicat-o Rilke...

DON JUAN (*inchide totuși*) : O laudă nu se analizează sub raport artistic... Eu nu-mi permit luxul de a avea o viață interioară. Depresiunile sufletești sînt privilegiul celor cu bani la ciorap... Eu m-am desemnat cu ideea de a fi un „monstru sacru“ : visul secret al tuturor femeilor... Îmi place să dictez secretarilor cîteva cuvinte pentru înflăcăratele mele admiratoare. Îmi place să știu că Mozart a scris pe baza existenței mele o muzică divină... Molière, Frisch, Byron, toți s-au simțit datori să se ocupe de mine, sînt un mit care nu poate fi ignorat. Și apoi, îmi place emoția pe care prezența mea o stîrnește pretutindeni... Odată, la Corint, o fetișcană a leșinat numai cînd m-a văzut... E puțin lucru ? Mă simt ca un general care comandă o armată de fanatici și de cretini...

MARIA MAGDALENA : Eu sper să mă apuce scîrba...

DON JUAN : N-o să te apuce... Femeile îmi plac din ce în ce mai puțin... Îți vînd un secret : nu-mi plac



femeile. Dacă n-am avea fantezie, noi, bărbații, puținii copii s-ar naște...

MARIA MAGDALENA : Aveți, slavă Domnului ! Mă uit la tine și îmi dau seama câtă imaginație trebuie să aibă o femeie ca să se îndrăgostească de tine. Nici măcar frumos nu ești...

DON JUAN : Parcă eu înțeleg de ce bărbații se îndrăgostesc de tine ? Ai o frumusețe foarte globală, fără nimic particular. Ești mai mult un prospect decît o ființă vie... Și dacă aș vrea, ți-aș suci și ție capul...

MARIA MAGDALENA : N-am să mă amorezez niciodată de tine...

DON JUAN : Nu zi vorbă mare...

MARIA MAGDALENA : Îl iubesc pe Pitagora. Nu ești gelos ?

DON JUAN : A fi gelos înseamnă a recunoaște că o femeie se poate simți bine și-n brațele altui bărbat. Așa că, nu sînt de loc gelos... Și o femeie care s-a culcat cu Pitagora înseamnă că pur și simplu nu s-a culcat cu mine, deci n-am pierdut nimic. Aș putea fi gelos cu adevărat dacă te-ai fi culcat cu mine fără ca eu să știu... Și parcă tu îl iubești pe Pitagora... ? ! Și parcă Pitagora te iubește pe tine... ? !

MARIA MAGDALENA : Din brațele lui Pitagora am venit la tine...

DON JUAN (*dur*) : Fără să te chem eu, Maria Magdalena...

MARIA MAGDALENA : Ți se pare nelogică pasiunea mea pentru Pitagora ?

DON JUAN : Și ce dacă nu e logică ?... Ce, în amor se caută logică ? Numai lași și idiotii caută logica în amor... Cum gîndesc logicienii ăștia ? M-ai părăsit pe mine care am cucerit Roma pentru un nenorocit de trubadur ? De ce ai făcut-o ? Femeia dă din umeri, nu știe de ce-a făcut-o, a făcut-o, a făcut-o... Bărbatul, nu, se-nfierbîntă, vrea explicații, caută logica, acolo unde, slavă Domnului, nu există... În materie de amor avem dreptul să nu ne gîndim, gîndim și așa prea mult în celalte dome-

nii... Cînd există prea multă logică, numărul ospi-  
ciilor crește.

MARIA MAGDALENA : Tu mărturisești sau te lauzi ?

DON JUAN : Dacă n-am avea o excelentă părere despre  
noi, nu ne-am spovedi toată ziua, bună ziua...

MARIA MAGDALENA : Eu măcar mă îndoiesc de ceea  
ce fac. Eu măcar mă simt nefericită... Eu măcar nu  
mă simt în largul meu în acest vacarm. Eu sînt  
torturată de remușcări... Eu măcar, Don Juan,  
aștept o mare iubire...

DON JUAN : Deci iubirea pentru Pitagora a și murit ?

MARIA MAGDALENA : E admirație, nu iubire...

DON JUAN : Aștepti o mare iubire, hoțomanco... Știi că  
nu există, de-aia aștepti cu atîta credință.  
Oamenii doresc o mare iubire și cînd sāraca de ea  
vine, nu știu cum să mai scape de ea. Oamenii  
aspiră spre lucruri frumoase cu speranța că ele nu  
există...

MARIA MAGDALENA : Lordul Byron spunea că ai plă-  
cerea de a sfida morala convențională a societății...

DON JUAN (*în timp ce pregătește cafeaua*) : Ca să vezi  
cum se denaturează realitatea de dragul unei nen-  
rocite de metafore... Eu n-am sfidat niciodată  
morală, iar împotriva nedreptăților sociale n-am  
avut niciodată nimic de obiectat. De ce să mă  
revolt ? Iubesc această lume absurdă ! Iubesc această  
lume plină de popi, impostori, impotenți și negus-  
tori, o lume în care eu strălucesc, aduc un nimb  
de poezie... Dacă voiam să sfidez societatea, nu mă  
țineam de capul femeilor... Să nu-mi spui mie că  
dacă te culci cu o mie de femei societatea se cla-  
tină și apare alta mai bună. Uite. ce poate să fie  
în capul unei femei care s-a culcat cu Pitagora...

MARIA MAGDALENA : De cîte ori Pitagora vine la  
mine îmi lasă o sută de drahme și o temă de medi-  
tație.

DON JUAN : Frumos din partea lui. Și-o sută de drahme  
și-o temă de meditație. Și tu, copilă nevinovată, le  
iei pe amîndouă...

MARIA MAGDALENA : Lasă-mă să mă zbucliu, Don Juan... Mereu stau și mă întreb de ce toți bărbații pe care i-am iubit ședeau la mama dracului, în podișul Tibetului, în timp ce toți creștinii, toți negustorii, toți neputincioșii, toți afurisiții — zăceau la doi pași de mine? De ce uritul e la doi pași de noi? Doar să întinzi mâna...

DON JUAN : Sînt mai multe explicații...

MARIA MAGDALENA : Viața asta de curtezană ar trebui să stîrnească sila oricărei ființe delicate... Să-ți vinzi trupul pentru cîteva drahme...

DON JUAN : Cîteva drahme? Mînti! Am auzit că ai niște prețuri cam piperate.. Tu nu ești o ființă neliniștită, și-a băgat în cap asta Pitagora... Te-ai gîndit și la ipoteza asta?

MARIA MAGDALENA (*indignată*) : Cum să nu fiu o asemenea ființă? Nefericirea mea e cea mai bună dovadă... Eu l-am văzut pe Cristos...

DON JUAN : L-ai văzut pe Cristos? Poate și s-a părut...

MARIA MAGDALENA : Așa spune Biblia. Biblia arată negru pe alb că Maria Magdalena l-a înțilnit pe Cristos. Și Cristos a scos șapte draci din mine și m-a mîntuit de păcat. N-ai citit Noul Testament?

DON JUAN : Noul Testament conține și multe exagerări... Cum o să te mîntuiască altul de păcatele tale?!...

MARIA MAGDALENA : După cum văd, dragul meu Don Juan, ești cam liber cugetător...

DON JUAN : Așa și așa... Cînd beau puțin gin simt nevoia să spun lucruri mai îndrăznețe, dar îmi trece... Pentru această erezie trecătoare am să mă spovedesc mîine dimineață cu noaptea-n cap... Dacă greșești în fața Domnului, și se măresc impozitele...

MARIA MAGDALENA : Spune-mi odată! L-am văzut sau nu l-am văzut pe Cristos?

DON JUAN : Nu știu. De unde vrei să știu eu dacă l-ai văzut pe Cristos?

MARIA MAGDALENA : Biblia spune că l-am văzut. Biblia spune că m-am mîntuit. Și eu mă simt plină de păcate și de gînduri urite... Și trebuie să fiu

bună... fiindcă așa spune Biblia. Și trebuie să iubesc oamenii, fiindcă așa spune Biblia. Și trebuie să urâsc meseria de curtezană, fiindcă așa spune Biblia. Și trebuie să nu mă culc cu Pitagora, fiindcă așa spune Biblia...

DON JUAN : Și avantaje nu sînt ? Ia gîndește-te bine...

MARIA MAGDALENA : Mai mult dezavantaje decît avantaje... După ce se bucurau de frumusețea mea, bărbații mă rugau să intervin pe lîngă Cristos să le ierte păcatele. Și toate acestea în același preț.

DON JUAN : Sigur, e destul de greu. Grea meserie ne-am ales, Maria Magdalena !... Imaginea asta, de amant desăvîrșit, de bărbat veșnic îndrăgostit, pe care și-au făcut-o femeile despre mine, m-a adus la sapă de lemn. Totdeauna trebuie să fii fermecător. Totdeauna trebuie să fii necruțător și proaspăt. Totdeauna trebuie să ai o vorbă de spirit pe buze. Totdeauna trebuie să fii cu ochii dilatați de patimă. Cînd să te mai odihnești, cînd să mai citești o carte ?

MARIA MAGDALENA (cu ironie) : Da. Așa e. Cînd să mai citești o carte...

DON JUAN : N-ai chef de amor toată ziua-bună ziua. De cîte ori mă întîlnesc cu o femeie, mă întreb : Dumnezeu-Doamne, de data asta cum s-o scot la capăt ? Poate fi amărîta asta de viață un șir de demonstrații reușite ? Și atîtea trupuri, atîtea trupuri... Mereu să trăiești și să meditezi printre maldăre de carne care se vrea biciuită și potolită... Telefonul meu sună mereu de parc-ar fi telefonul pompierilor... Dar eu nu mă revolt. Eu nu mă zbuциum. Eu mi-am ales meseria asta... Și pe tine bărbații te-au transformat într-un obiect !

MARIA MAGDALENA : Nu e adevărat că bărbații m-au transformat într-un obiect ! Eu m-am transformat într-un obiect, ca să mă pot vinde. Nu sîntem siliți să fim răi, devenim mai răi din proprie inițiativă... Cu toate astea, sînt mereu jignită că bărbații nu-mi vād sufletul, mereu le reproșez : „Voi vedeți în mine animalul“.

DON JUAN : Nu-i adevărat ! Elogiul adus animalității noastre ne măgulește în cel mai înalt grad. Eu mă topesc când femeile, trecînd peste inteligența mea, îmi laudă trupul. E penibil, dar așa e...

MARIA MAGDALENA : ...Credeam că această jignire adusă de bărbați se va transforma cu timpul într-o durere adîncă. Știam că l-am cunoscut pe Cristos și speram că această durere n-avea cum să mă ocolească. Trăiam cu speranța că viața de curtezană mă va scîrbi odată și odată... Cit o s-o mai duc așa ? Ei, ziceam eu, pînă la urmă o să mi se facă lehamite... Uite că l-am văzut pe Cristos și lehamite tot nu mi s-a făcut...

DON JUAN : Ei, și ?

MARIA MAGDALENA : Cum, ei și ? De ani de zile aștept să fiu strivită de durere, ca de o herghelie de cai sălbatici... Aș vrea să mă cuprindă sila față de viața pe care o duc... Și uite, nu mă cuprinde...

DON JUAN : De ce vrei să fii mai sensibilă decît ești ? Vezi foarte bine că nu suferi... Ia banul și taci din gură...

MARIA MAGDALENA : Nu fi vulgar, Don Juan ! Cum să nu sufăr ? Biblia vorbește de o suferință cumplită care m-a purificat... Imploram durerea, cerșeam durerea, îmi sileam sufletul să geamă de durere... Sufletul ședea nemișcat ca o cămilă sătulă. Nici nu-i păsa ! Atunci am început să mă revolt. Nu sînt eu Maria Magdalena care l-a văzut pe Cristos ? Atunci dacă eu sînt Maria Magdalena, de ce n-apare o dată tristețea despre care vorbește Biblia ? Cine m-a amăgit cu această durere ? Nu cumva am inventat eu această durere ? Uneori, după ce petrec nopți în șir c-un negustor de pește, apare, ce e drept, o ușoară nemulțumire, o plăpîndă îngîndurare, dar se stinge ca un foc de paie. Și iarăși se instalează trainic desfriul ! Și iarăși viața de curtezană mi se pare frumoasă... Și iarăși intru în tot felul de combinații. Și iarăși strîng bani la ciorap...

**DON JUAN :** După ce-ți termini cariera, deschide-ți o braserie la Saint-Germain-des-Prés sau un mic teatru de avangardă. Așa se obișnuiește.

**MARIA MAGDALENA :** Biblia spune că mi-am regretat viața de curtezană, dar eu, drăcia dracului, văd că n-o regret de loc... Aș vrea s-o regret... dar nu se poate... Nu-i de-ajuns să-mi spună Biblia că l-am cunoscut pe Cristos. Dacă eu nu-mi amintesc de asta, degeaba... Ne închipuim că l-am cunoscut pe Cristos, că iubim adevărul, și cînd ne cercetăm mai cu luare-aminte sufletul, nu descoperim nimic din toate astea — descoperim numai plăcerea și frica de a pierde plăcerea! Iubirea e cea mai teribilă născocire a vanității noastre!

**DON JUAN :** Hai să tăcem, Maria Magdalena! Numai cînd oamenii n-au ce să-și spună, fac conversație. Unde există tăcere, nu mai există dorință... Vezi, Maria Magdalena, cînd există egalitate reală între un bărbat și o femeie, sexualitatea nu apare. Sexualitatea nu se naște decît odată cu inegalitatea, vidul și violența. Uneori, cred că iubirea e incompatibilă cu sexualitatea, ar fi grozav de comic să fie așa, tu ce crezi? Atîtea capodopere ale literaturii universale s-ar duce pe apa sîmbetei. Săraca sexualitate... Ea se poate naște din milă, din frică, din curaj, din plictiseală, din pedanterie, din calcule administrative, din sfaturi medicale, din tandrețe, din vinovăție, din politețe, din remușcări, din fotografiile obscene, din compensații, din maniere elegante, din răzbunare, din maniere grosolane, din singurătate, din spirit de frondă, din ură, din schimbările atmosferice, din disciplină, din oboșeală, din orgoliu, din lipsă de orgoliu, din ignoranță, dar din iubire? Așa că, dacă ar exista iubire, noi am apărea ca două figuri îngrozitor de ridicole. Să mulțumim singurătății și fricii care ne-au născut... (*Se aude o sonerie*). Nu înțeleg cine ar putea să fie. Toate victimele mele știu că sînt plecat la Roma. O fi vreo șmecheră de la „Paris

- Match". (*Se duce, deschide, se întoarce cu o scrisoare — citește*).
- MARIA MAGDALENA : Ce s-a întâmplat ?
- DON JUAN (*tace*)
- MARIA MAGDALENA : Ce s-a întâmplat ?
- DON JUAN : Nimic grav. Exact ce-mi lipsea.
- MARIA MAGDALENA : Și ce-ți lipsea ?
- DON JUAN : Un duel. Mereu mi se reproșa în autobiografie că n-am un duel. Mereu mi se spunea : ar trebui să mori într-un duel... Așa voiau femeile, așa voiau scriitorii... Facă-se voia lor !
- MARIA MAGDALENA : Ești un bărbat inteligent... Sper că n-ai sentimentul onoarei...
- DON JUAN : Nu. Dar mitul pe care-l reprezintă are acest prost obicei.
- MARIA MAGDALENA : Și ce-ai de gând să faci ?
- DON JUAN : Să mor în duel... Riscurile meseriei...
- MARIA MAGDALENA : Viața asta de legendă în veci nemuritoare a devenit insuportabilă... Parcă ai sta într-o închisoare. Nu poți să faci nimic din ce-ți trece prin cap...
- DON JUAN : Asta am vrut, asta am căpătat. Nici nu mă gândesc să ratez această splendidă ocazie sinistră. Admiratoarele mele de peste veacuri ar fi dezamăgite. Doar n-ai fi vrut să mor de bună ?
- MARIA MAGDALENA : Nu ți-e frică ?
- DON JUAN : Cum să nu-mi fie frică ? N-am ținut niciodată în mână o sabie sau o pușcă... Trebuie să demonstrez că un Don Juan nu cunoaște frica. Așa e piesa...
- MARIA MAGDALENA : Dacă n-ai încotro, renunță la mit și salvează-ți pielea...
- DON JUAN : Ca să fiu sincer, mi se pare mai comod să mor decât să mă revolt împotriva legendei. Am nevoie de un martor...
- MARIA MAGDALENA : Azi e duminică. Nu găsești pe nimeni...
- DON JUAN : Trebuie să gădesc... Ei, pe unde mai scoți cămașa, mit grandios ? Toată prostia asta vine de la faptul că oamenii și-au băgat în cap că Don

Juan nu cunoaște frica de moarte. Mai ales femeile au această prejudecată stupidă... Ei, dragele mele iubite, aflați că mi-e o frică grozavă...

MARIA MAGDALENA : Hai să fugim în Egipt... Am o căsuță pe malul Nilului...

DON JUAN : Crezi că Pitagora ar accepta să-mi fie martor ?

MARIA MAGDALENA : Lasă-l în pace pe Pitagora. Vino cu mine în Egipt ! Am o căsuță pe malul Nilului... Patru camere, baie, bucătărie...

DON JUAN : Răspunde-mi la ce te-am întrebat. Crezi că Pitagora ar accepta să-mi fie martor ?

MARIA MAGDALENA : Nu știu. Nu cred. Pitagora nu se amestecă în prostii de felul acesta... Hai, Don Juan, să fim doi oameni. Dă-le încolo de mituri cu măreția lor cu tot...

DON JUAN : Doi oameni ? E prea greu. E așa comod să fii un mit măreț ! Spune tu, nu-i frumoasă legenda lui Don Juan ? Cine-i nebunul care ar renunța la o legendă atît de frumoasă ?

MARIA MAGDALENA : Nu mi se pare chiar atît de frumoasă...

DON JUAN : Mie mi se pare foarte frumoasă... De-abia aștept să mă contopesc deplin cu nemuritoarea mea legendă... Ar fi inteligent să-ți iei la revedere, să-mi zîmbești și să pleci...

MARIA MAGDALENA : Nu plec. Vreau să te iubesc... Trebuie să te iubesc...

DON JUAN : Nu te chinui atîta... N-am nici un chef să mă retrag într-o căsuță pe malul Nilului...

MARIA MAGDALENA : Nu vezi cît mă chinui ?... Îmi strîng toate puterile. Mutra ta mă scoate din sărute și totuși te iubesc... Trebuie să iubesc. Biblia spune că voi cunoaște iubirea !

DON JUAN : Pleacă o dată ! Trebuie să-mi fac rost de un martor...

MARIA MAGDALENA : Unde să mă duc ?

DON JUAN : Ai unde să te duci... Ai să te duci în Biblie. Acolo nici dracu n-o să te ajungă...

MARIA MAGDALENA : Am să mor în Biblie. O să trăiască mitul și eu am să mor. Du-te și apără-ți.



mitul, Don Juan ! Miturile vor trăi, vor supra-  
viețui și noi, în urma lor, vom muri încetul cu  
încetul. Sînt fericită ! Doamne, Dumnezeu ! O  
durere nemărginită mi-a cuprins sufletul. Să fie  
oare durerea mult-visată ? Vîno, durere mult-  
așteptată ! Nu te sfii, doboară tot ce-ți stă în cale.  
A venit durerea, Don Juan... Vîno, tristețe, spe-  
ranța mea. Vîno, vîno, n-auzi ? ! Vîno, durere,  
singura mea iubire ! Nici tu nu vrei să vii, și tu,  
tristețea mea, mă trădezi ?... Și cît m-am amăgit  
cu această tristețe ! Cite speranțe nu mi-am legat  
de această tristețe... M-aș sprijini pe această tris-  
tețe, aș face din ea un templu. Nu vrea să vină !  
O chem și nu vrea să vină. Biblia a mințit, viața  
de curtezană nu mă îngrozește ! Atunci să vină  
măcar resemnarea ! Nici resemnarea nu vrea să-și  
arate colții. Atunci să vină negustorii de pește... Ei,  
negustorii de pește or să vină... Veniți cu mine,  
negustori de pește, în toate tavernele Babilonului,  
să cîntăm, să dansăm și să zăcem acolo pînă cînd  
tristețea ne va goni... Dar dacă nu va veni nicio-  
dată ? Nu va veni niciodată !...

DON JUAN : Adio, Maria Magdalena !

## TABLOUL 2

Același decor — cu schimbările de rigoare, menite să trans-  
forme o locuință feerică într-o închisoare feerică. Don Juan,  
Gardianul

GARDIANUL : Ai vrut să-l omori ?

DON JUAN : Da' de unde ! Eu, asasin ? Mi-e silă de  
dueluri, onoare, scene de explicație și toate exage-  
rările astea spaniole.

GARDIANUL : I-ai luat nevasta ?

DON JUAN : De la un gardian în exercițiul funcțiunii  
mă așteptam la mai multă subtilitate. Nu i-am

luat-o, ea s-a așezat în brațele mele cu dragostea conjugală cu tot... Soțul s-a simțit jignit și m-a provocat la duel. Dacă era după mine, îi ceream omului scuze. Uite, domnule, așa și așa...

**GARDIANUL :** Un Don Juan să ceară scuze ?

**DON JUAN :** De ce nu ?... Mai ales că după ce l-a înșelat, femeia s-a îndrăgostit de soț, ca să se răzbune pe mine. Eu, de felul meu, sînt un tip rezonabil și politicos. Ce te uiți la mine ca vițelul la poarta nouă ? Nu ți-e clar ce este o legendă ; legenda e pentru mine ceea ce-i pentru tine șeful tău ierarhic, ai înțeles ? Totdeauna oamenii își închipuie despre mituri tot felul de grozăvii. Crezi că istoria o să admită că Don Juan avea un frumos și indiscutabil început de burtă ? Înțeleg nevoia oamenilor de a idealiza, dar să plătesc cu viața dorința asta a lor, e prea mult !

**GARDIANUL :** Instrucțiunile sînt foarte precise. Trebuie să murești foarte elegant.

**DON JUAN :** Știi, băiete, trebuie... să mă sting ca un apus de soare în munți... Dacă nu mă sting frumos, ca un apus de soare în munți, dau de dracu !

**GARDIANUL :** Dacă trebuie să mori frumos, n-ai ce face ; ordinul se execută, nu se discută.

**DON JUAN :** Întocmai... Fiindcă te văd atît de cumsecade, te rog să-mi dai concursul să aranjăm o moarte mai acătării. Dacă nu mă comport exact cum scrie la carte, iese scandal și numai de scandaluri n-am nevoie. Cit de mult contează fastul în viața nătărăilor ! Femeile le cuceream tocmai prin gustul meu pentru fast, spectaculos și ceremonial... Ce faci, băiete ? Îți iei notițe ? Nu folosește la nimic. Ai observat ce senzualitate \* dulce și păgînă răspîndește o slujbă bine făcută de un popă cu cap ? Amorul e un ritual mai complicat decît încoronarea regilor. Decorul contează enorm în psihologia femeilor. Ai observat ce ușor cedează

\* În ediția din 1973, că *senzualitatea...*, o altă evidentă greșeală de corectură.

femeile la mare și cît de credincioase, aproape habotnice, sînt în pajiști și poiene? Se vede după nutra ta că n-ai observat...

GARDIANUL : Da ! Îmi iau notițe. Îmi place s-aud cuvinte mărețe. Am acasă la mine, în Madagascar, unde locuiesc cu mama și sora mea mai mare, o colecție de cuvinte mărețe. Cînd le recitesc, în timpul permisiunilor, am sentimentul că devin și eu măreț. Cu precădere mă dau în vînt după cuvintele care sfidează destinul. „Zarurile au fost aruncate“... „După mine, potopul!“ Spune și tu ceva asemănător...

DON JUAN : Nu știi. Nu cunosc. N-am chef !

GARDIANUL : Dacă nu știi să spui cuvinte mărețe, cum de-ai ajuns legendă ? Toate femeile au fotografia ta pe noptieră...

DON JUAN : A, poza aia cu mustață... o știu, nu e cea mai reușită. Crezi că eu am vrut să fiu legendă ? Dar ce, crezi că în legendă ajunge cine merită ?... Iarăși îmi ies din pepeni ! Dacă mă gîndesc bine, eu n-am ținut să fiu legendă...

GARDIANUL : E bine să știi că undeva există un simbol al desăvîrșirii masculine. Asta te consolează și te îmbărbătează.

DON JUAN : La ce-ți ajută ? Să trăiești prin procură ? Miturile sînt rodul fricii noastre de viață, nătarărilor, și al lașității care se numește fantezie. Voi ați făcut din niște bieți oameni mituri, găgăuțelor ! Aveți nevoie de mituri, fără mituri vă simțiți săraci, vă plictisiți fără mituri, vă acriți fără mituri, linceziți fără mituri, derbedeilor ! Și atunci, din această cruzime și ignoranță, luați cîte un biet nevinovat și-l puneți în carcera legendei și nu-i mai dați drumul. De ce m-ați făcut mit ? De ce nu m-ați lăsat în pace ?

GARDIANUL : Eu am trăit prin intermediul tău ! Eu am iubit prin intermediul tău pe regina din Saba și Brigitte Bardot. Trăiai și tu, trăiam și eu...

DON JUAN : Mare plăcere să trăiești c-o femeie prin procură... Dacă nu deveneam mit trăiam o sută de ani, am o constituție robustă... iarăși îmi ies din

fire... Tocmai pe capul meu a căzut beleaua... Aveau nevoie de un ideal și m-au găsit tocmai pe mine. Nu putea să cadă nenorocirea asta pe capul altuia?! Slavă domnului, erau alți bărbați mai frumoși și mai virili decât mine, cu toate astea pe mine m-au găsit reprezentativ.

**GARDIANUL :** Cine te-a găsit reprezentativ ?

**DON JUAN :** Cum cine ? Femeile ! Ce sînt eu de vină că soții legitimi nu știu să-și sărute nevestele legitime ? Au sentimente durabile, dar habar n-au să mîngîie o femeie — cred că iubirea lor curată le dă dreptul să fie greoi și mitocani. De ce nu învață odată cu matematicile și amorul fizic ? Lecții practice... Așa era în vechime, pe timpul lui Solomon. De ce nu se pun cu burta pe carte ? Eu cum am învățat ! Nici eu nu m-am născut învățat. Învață botanica, învață dreptul, învață matematicile superioare, numai să faci amor nu învață !

**GARDIANUL :** Totuși, pînă la urmă obosești să trăiești prin mijlocirea altuia. Asta e drama pe care o trăiesc în momentul de față... Pe tine te-a iubit și regina din Saba și Gina Lolobrigida... Nu există dreptate ! Pe mine nu m-a iubit nici o femeie... Nici măcar urîta orașului...

**DON JUAN :** Greșeală capitală ! Femeile urîte nu sînt generoase. Trebuia \* să încerci la frumoasa orașului. S-ar fi culcat în mod sigur cu tine. Femeile frumoase sînt atît de mîndre de frumusețea lor, încît se lipsesc foarte ușor de frumusețea bărbaților. Propria lor frumusețe le ajunge. Iartă-mă că-ți dau sfaturi de strictă specialitate. Deformație profesională !

**GARDIANUL :** Pe mine nu m-a iubit nici o femeie. Totuși, astea sînt faptele.

**DON JUAN :** Nu te mai văita atîta ! N-ai pierdut mare lucru !

**GARDIANUL :** Sătulul nu crede celui flămînd.

\* În volumul din 1973, „trebuie“, greșeală de corectură vădită de concordanța timpurilor.

DON JUAN : Și ce dacă m-a iubit regina din Saba ?  
Mare pricopseală... Am să mor cu amintiri cu tot !  
Am să mor în brațele reginei din Saba, ei și ? !

GARDIANUL : Cum ei și ? Aș vrea să mor și eu în  
brațele reginei din Saba. Spune sincer, cum era  
la pat ?

DON JUAN : Ticăloasa umilință a omului în fața vulga-  
rității... Cum era la pat ? Mori de curiozitate. De  
ce-mi pui întrebări obscene ? Uneori mai bine, alteori  
mai prost... Dragă prietene, te rog eu, nu-mi amări  
ultimele zile, nu mă invidia.

GARDIANUL : Te invidiez de moarte... Când ședeam la  
postul meu, în gheretă, și-mi imaginam că în timp  
ce eu îmi făceam datoria alții făceau amor, se  
așteptau, se iubeau, se devorau, înnebuneam, uram  
toată lumea...

DON JUAN : Ești un copil ! Femeile sînt mai simple,  
mult mai simple. Nu merită atîta zbucium... Și  
nu se pricep la amor... Am întilnit o femeie de 30  
de ani care nu știa ce e aia Anpariatakna — e  
posibil ? Asta, să zicem că n-ar fi așa de grav,  
n-au avut posibilitatea să cunoască templele sacre  
ale Indiei, drumul cu avionul costă o avere — dar  
au păcate și mai adînci, inexplicabile. N-au mira-  
colul existenței și, mai ales, n-au conștiința pro-  
priului lor miracol, asta mă scotea din sărite.  
Totdeauna cînd e vorba de amor, mai au și altceva  
de făcut, să dea telefon la o colegă, să-și aranjeze  
rochița pe scăunel, să nu se șifoneze... Degeaba  
îmi spărgeam pieptul... Cînd faci un lucru, gîndeș-  
te-te la el, nu te risipi în toate direcțiile... Și eu,  
care nu le iubeam, trebuia să le dau lor, care mă  
iubeau, pînă și propriul lor miracol, eu trebuia să  
le clădesc pînă și propria lor emoție, asta e prea  
de tot, spune și tu ? ! Și la capătul acestor chinuri  
descoperi că, în clipa în care o femeie cedează unui  
anume bărbat, cedează de fapt tuturor bărbaților...  
Dorința femeilor e îngrozitor de globală... Uram  
sexualitatea și vroiam s-o stăpînesc, să n-aibă nici  
un secret pentru mine. Uram sexualitatea cu toată

tăria cu care uram moartea. Mi se părea că mă umilește. Și-am vrut să stăpinesc acest abis. Ce orgoliu nebun !... Și la ce mi-a folosit desăvîrșirea mea diavolească, toată arta zeului Kama, toată știința amorului persan, toate rafinamentele Egiptului, toată erotica mistică a Indiei ?! Poți să-mi spui ? Mă simt singur cu această desăvîrșire cum se simte o văduvă care crește șapte pisici... Și eu am descoperit un lucru îngrozitor. (*Strigăt*). Nu era nevoie de toată această desăvîrșire ! Nu era nevoie de mine !... Nu se ajungea niciodată pînă la mine... Eu eram întotdeauna de prisos... Să nu-ți vină să rizi ? A trebuit să vină moartea ca să înțeleg asta ?! De altfel, fiindcă sîntem între noi, pot să-ți spun că toată vraja iubirii eu mi-o făceam cu mîna mea, pînă la cel mai mic amănunt, eu cream pînă și mutrele femeilor, eu le dictam cum să-și miște trupul, de parcă erau exerciții de gimnastică — nu amor. Ador baletul, perfecțiunea și suplețea trupului, fiecare mișcare stîngace mă făcea să sufăr... De fapt, nu obțineam nimic, cum îmi așterneam, așa dormeam. Ce să mai lungim vorba, am fost un valet, un salahor, un muncitor cu ziua !

**GARDIANUL :** Povestește tot, așa cum a fost... Toate acestea se trec frumos într-un proces verbal...

**DON JUAN :** Eu sînt o fire estetizantă, n-o să-ți folosească experiența mea ! Totdeauna le-am cerut femeilor o vastă cultură generală. Nu spun asta ca să mă apăr. Dacă o femeie îl confunda pe Platon cu Aristotel, s-a dus... n-avea ce căuta în patul meu, mă orbea furia... Întii le ridicam nivelul filozofic și de-abia după aceea le rugam să se dezbrace... Patul meu trebuia să rămînă un templu sacru, un lăcaș de cultură, străin de ignoranță și vulgaritate. Femeile lipsite de inteligență n-au viață și eu aveam senzația ciudată că trebuie să spriijn cu forța mea niște manechine gata-gata să cadă. Eu trebuia să am și viața lor... Eu le dădeam și surîsul lor... Am crescut cu obsesia desăvîrșirii,

mai bine-zis am fost silit să fiu perfect, am fost împins cu forța în ghearele perfecțiunii și am crezut că dintr-o îmbrățișare se poate face o pagină de antologie. Am învins; așa se spune, așa crezi și tu, dar nu știu ce am câștigat... Artă pentru artă... cu alte cuvinte... În fond, dacă tot facem amor — de ce să nu-l facem perfect? Pentru mine sexualitatea e o posibilitate de a gândi, de a gândi direct în trupul meu, nu pe o coală de hîrtie, cum fac bieții scriitori. Am studiat toate tainele zeului Kama... Le-am studiat cu durere și înverșunare. Vreau să știu totul, dar nu din curiozitate vulgară, ci din dorința nebunească de a stăpîni această taină. De la mine se aștepta minunea, de la mine se aștepta ceva cu totul deosebit. Eu n-aveam voie să greșesc, eu n-aveam voie să mîngîi prost, deși, omeneste vorbind, în marea rece a acestei geometrii perfecte, duceam nostalgia unei greșeli, unei stîngăcii... ei bine, mediocritatea îmi era interzisă...

GARDIANUL : Ai reușit să stăpînești taina aia grozavă ?

DON JUAN : Nu. Ea m-a stăpînit pe mine... Habar n-am de nimic.

GARDIANUL : Te-au înșelat și pe tine femeile ?

DON JUAN : Desigur... Prima calitate a lui Don Juan e să știe să închidă ochii.

GARDIANUL : Nu reușești să mă emoționezi. Eu ședeam aici, în ghereta mea și tu te lăfăiai în brațele cucoanelor. Aș fi vrut să am și eu o femeie care să-mi admire disciplina, chipul și epoletii\*.

DON JUAN : Nu cred că din cauza disciplinei își pierd femeile capul. Deși, ca să fiu drept, am cunoscut o femeie pe care spiritul de ordine o adusesse într-o stare de nebunie erotică greu de descris, totuși sînt cazuri foarte rare.

GARDIANUL : Povestește ! Povestește tot ce știi !

\* În volumul din 1973, „disciplina, chipul și epoletii” — evident, o greșală de corectură.

DON JUAN : Ajunge cu atâtea discuții despre femei ! De ce se discută atîta pe tema asta în reviste, în filme, în cărți de filosofie, n-am priceput nicio-dată. Ce dracu, nu mai sînt și alte subiecte de conversație ? ! Mai bine discutăm politică. Ce crezi ? Cine cîștigă alegerile în Canada ?

GARDIANUL : Nu mă interesează politica. Vreau să cunosc enigma femeii înainte de a ajunge la pensie... Ajută-mă, Don Juan ! Ajută-mă să succesc și eu capul femeilor, tu tot ai să mori, deși Dumnezeu mi-e martor că nu-ți doresc moartea. Noi, gardienii, nu dorim moartea nimănui, asta e treaba justiției. Spune și tu, nu-i păcat să se ducă în mormînt o experiență atît de bogată ? Sînt încă tînăr. Sînt susceptibil de avansare. Am o garsonieră cu intrare separată...

DON JUAN : E bine că ai o garsonieră cu intrare separată, dar îți trebuie și farmec personal.

GARDIANUL : Asta așa e. Asta ori îl ai, ori nu-l ai... Te uiți la cîte un civil și-ți vine să-ți muști pumnii de ciudă ! N-are galoane, dar are farmec personal ! Oare de ce n-am și eu farmec personal ? De ce nu se tulbură femeile cînd mă văd ? De ce nu mă doresc ca nebunele ? De ce nu-mi pronunță numele în somn ?

DON JUAN : Nu știu... Se poate fabrica puțin farmec personal și pe cale artificială. Toți oamenii își fabrică farmecul personal, aș putea să te ajut. Așa... de-o oarecare umbră de melancolie cred că ți-aș putea face rost... Chiar și de-o expresie demonică ți-aș putea face rost.

GARDIANUL : Și eu cred că mi-ar trebui o umbră de melancolie... dar în meseria noastră păcătoasă numai de melancolie n-ai timp...

DON JUAN : Nu se poate, băiete ! Trebuie să-ți faci rost de puțină melancolie, din piatră seacă trebuie să-ți faci rost ! Te înțeleg, ai o meserie cam ingrată, dacă erai toreador sau măcar dansator pe sîrmă, era, evident, mai ușor...



**GARDIANUL :** Vreau să-mi eliberez subconștientul. Nu vreau să am subconștientul încărcat ! Aș vrea să refuz și eu o femeie. N-am refuzat niciodată o femeie... Și timpul zboară, tinerețea se duce... Țasta e visul meu ! Să-i spun cu un aer plictisit : du-te ! N-am nevoie de tine ! S-o gonesc de la ușa mea pe Gina Lolobrigida ! Ar fi grozav ! Crezi că e posibil ?

**DON JUAN :** Înainte de a refuza o femeie, trebuie s-o cucerești. Dacă n-o cucerești, n-ai ce refuza... Ei, da frumoase planuri mai ai băiete ! Ești mai bătrîn cu aproape zece ani și totuși simt nevoia să-ți spun „băiete“. E îngrozitor să vezi cît de mult invidiază omul întunericul altuia. Curtezanele sînt mai invidiate decît sfintele ! Curios, orice femeie crede că e mai ușor să fii sfîntă decît curtezană, ele chiar cred că se nasc sfinte... Viața de curtezană, ăsta e visul secret al tuturor femeilor. Omul confundă viciul cu sinceritatea. Mare greșeală ! Ai văzut vreo femeie care să regrete că s-a culcat cu prea mulți bărbați ? Eu, unul, n-am văzut... Dar femei care să-și regrete amarnic virtutea, să-și urască virtutea, să-și disprețuiască virtutea, asta da, am văzut cu duiumul. Omul are convingerea că dacă nu păcătuiește, nu și-a trăit viața...

**GARDIANUL :** Asta-i morală ! Eu nu vreau lecții de morală, eu vreau rețete practice cu efect imediat. Eu vreau metode concrete. Eu însumi sînt foarte concret. Femeile, la rîndul lor, sînt de asemenea foarte concrete.

**DON JUAN :** Ai avut o intuiție de geniu, băiete ! Femeile sînt într-adevăr foarte concrete.

**GARDIANUL :** ...Atunci de ce mă tulbură atît de tare prezența sexului opus, ca să folosesc limbajul civililor ? Cum se explică acest mister ? Am ajuns să fiu inhibat, și la propriu și la figurat... Cînd văd o femeie, mă topesc de fericire, mă pierd cu firea, nu pot să leg o vorbă, n-am conversație. Mă îndrăgostesc imediat. O femeie chiar mi-a reproșat că n-am conversație. Din pricina acestei stări de

extaz aproape mistic, nu mai sînt capabil de nimic, mă inhib.

**DON JUAN :** Să nu te chinuie succesul la femei. Nu există, dragul meu, pe lumea asta nimic mai ridicol ca bărbatul care se laudă cu succese la femei. Am cucerit o ființă stranie într-o singură clipă, ca pe urmă să aflu că succesul meu se datora unei indicații medicale... Eu eram de mult prevăzută, existam acolo, pe rețetă, lingă vitamina B complex... Ești prea romantic, dragul meu gardian ! Fără mediocritate nu se poate cuceri o femeie. Fără mediocritate nici măcar copii nu se pot face... Numai ceea ce e artificial leagă oamenii, asta o știu pînă și scriitorii. Femeile au despre amor o imagine stabilită de literatură, de filme, de posturile de televiziune, de reviste, de aspirațiile lor, și așteaptă ca viața să le confirme această imagine falsă. Femeile caută această imagine falsă și bărbatul inteligent renunță de bună voie la felul lui de a fi și se conformează acestei imagini trase de păr. Atunci cele două imagini false se întîlnesc și se pupă. Pașiunea erotică se naște din eroare, dar e necesar ca eroarea să se producă simultan, altfel n-am făcut nimic. Pricepi ?

**GARDIANUL :** E prea abstract... Eu vreau ceva mai concret. Foarte concret. Cum trebuie să te porți cu femeile, ce metode să folosești ? Vreau să cunosc psihologia femeilor.

**DON JUAN :** Nu-mi pune întrebări idioate ! Nu-i nevoie să cunoști psihologia femeilor. Nu există așa ceva ! E suficient să fii bine informat !

**GARDIANUL :** Cum adică, bine informat ? Mai concret și mai la obiect ! Abstracțiunile sînt o veche metodă prin care un inculpat vrea să fugă de întrebările poliției.

**DON JUAN :** Informațiile necesare. Situația „la zi“. Dacă soțul e plecat de acasă, dacă s-a certat ultima oară cu amantul, dacă amantul e din Damasc sau din altă țară, dacă trece printr-o criză sufletească, dacă n-are succes pe linie profesională... Dacă ești bine informat, ce-ți mai trebuie psihologie ?

GARDIANUL : Acum judeci după gustul meu ! Și eu cred că informația e sfântă, nu de ieri-de-azi ! Nu-i suficient să culegi informații, trebuie să știi să te folosești de ele... (*pauză stranie*) cu toată sinceritatea.

DON JUAN : Dacă vrei tu, cu toată sinceritatea.

GARDIANUL : Încep să înțeleg. Încep să cunosc „enigma femeii“. Te pomenești că ajung și eu mitul lui Don Juan ! Să-i spun Ginei Lolobrigida că mă scoate din sărite cu veșnicele ei declarații amoroase... Ar fi minunat !

DON JUAN : Te dezavantajează oarecum fizicul... și meseria. Era mai bine dacă erai toreador, sau măcar frizer, sau chiar tenor. N-am înțeles niciodată cum se poate amorea o femeie de un bărbat „care are voce“. Mi se pare foarte caraghios ca un bărbat să cînte așa, ca nebunul, toată viața, dar oricum... Ce crezi, am vreo șansă să fiu grațiat ?

GARDIANUL (*cu altă voce*) : Nu cred. Nu te-aș sfătui. Datoria mea e să veghez ca oamenii să-și respecte mitul pe care-l reprezintă. Ai devenit un mit, fă-ți datoria !

DON JUAN : Aș vrea să fac cerere de grațiere...

GARDIANUL : Nu te pot împiedica să faci cerere de grațiere, avem și noi legi pe care le respectăm. Totuși m-ar dura dacă ai face cerere de grațiere...

DON JUAN : Te-ar dura ?

GARDIANUL : Enorm... Ar însemna să-mi stric imaginea ideală pe care mi-o făcusem despre tine. Încă un mit care se duce de rîpă ? Ce ne mai rămîne ? Eu, dacă n-am mituri, mă apuc de băutură...

DON JUAN : Nu s-ar putea găsi totuși o soluție ? O soluție de compromis...

GARDIANUL : Ar fi o soluție, dar mi-ar face mare plăcere dacă n-ai abuza de ea... Există în orașul nostru o lege veche, uitată de aproape toți judecătorii și neuitată de nici un locuitor, o lege veche de aproape două mii de ani care nu și-a pierdut puterea de lege. Legile oricum trăiesc mai mult decît oamenii. Sînt cetăți aproape pustii, unde oamenii

au murit de mult, cu toate astea legile sînt respectate cu sfințenie... Acum, care e legea și cum suflă această lege... Dacă o femeie sau o fecioară — n-are importanță — se îndrăgostește de un condamnat la moarte și-l ia de bărbat, cu acte-n regulă, condamnatul se însoară, face nuntă și scapă de pedeapsa capitală. I se retrag însă drepturile politice.

DON JUAN : Asta nu mă deranjează prea mult. Cu alte cuvinte, pedeapsa capitală se preschimbă în închisoare pe viață... Dar iubirea nu-i de-ajuns ? Sentimentul în stare pură ? Căsătoria e obligatorie ?

GARDIANUL : Legea e foarte drastică și totodată foarte clară în această privință. De altfel, nici nu e prea greu ca o lege dură să fie și clară în același timp. Condamnatul scapă de pedeapsa cu moartea și se căsătorește imediat. De asemeni, e obligatoriu ca mirii să fie cununați de călău. Călăul nostru e un băiat de zahăr, ar prefera să fie naș decît să te ghilotineze...

DON JUAN : Din lac în puț... Scapi de o închisoare și dai de alta... Scapi de dracu și dai de taică-său... De fapt, eu sînt de acord, că doar nu-s nebun să nu fiu de acord. Propunerea e rezonabilă. În comparație cu moartea, chiar și căsătoria prezintă unele avantaje indiscutabile. Dar eu sînt mitul lui Don Juan, nu înțelegi omule ? Eu sînt obligat să-mi păstrez imaginea pe care și-au făcut-o femeile despre mine ! Nu se duce de rîpă mitul cu mareaștia lui cu tot ?!

GARDIANUL : Sigur că frumos ar fi să te lași decapitat... Ți-aș purta o amintire plină de evlavie ! Noi, gardienii, iubim miturile. Îți dai seama că n-aș putea ucide un mit cu ușurința cu care ucid un om. Mitul e ceva sfînt !

DON JUAN : Și omul ?

GARDIANUL : Omul e om...

DON JUAN : Ți se pare puțin ?

GARDIANUL : Total insuficient...

DON JUAN : Totuși înțeleptul și afemeiatul Solomon, pe care l-am cunoscut personal, spunea că un țăran viu valorează mai mult decât un împărat mort...

GARDIANUL : Soluția asta nu prea e practică, de-aia ți-am propus-o. Această delicatețe nu-mi aparține, nu-i o trăsătură de caracter, e un paragraf din regulamentul de ordine interioară. Și apoi, femeile nu prea se dau în vînt după condamnații la moarte, preferă, cum e și firesc, cîntăreții de muzică ușoară...

DON JUAN : Cred !

GARDIANUL : Și apoi, trebuie ca femeia să te iubească cu adevărat, curat, pasiunile mincinoase se pedepesc mai aspru decât contrabanda cu opium și negoțul de sclavi...

DON JUAN : Și-apoi cum să găsești o iubire curată într-un oraș care se află în plin avînt economic ? Și de unde știți voi că pasiunea femeii e autentică ? Femeile se pricep să mimeze pasiunea... Și toate pasiunile sînt într-un fel sau altul false... Ascultămă pe mine, că-s vulpe bătrînă... Pasiunile a căror falsitate nu se dovedește niciodată se numesc iubiri.

GARDIANUL : O controlăm pasiunea, de ce să n-o controlăm ? Avem aparate moderne primite cadou de la cetățenii secolului XX. Noi le furnizăm legende, ruine și tot felul de vestigii ale trecutului, și ei ne furnizează în schimb aparatură tehnică. Aparatul măsoară cu precizie intensitatea, durata și puritatea iubirii de care inculpata declară că e cuprinsă.

DON JUAN : De ce inculpata ?

GARDIANUL : Avem și noi expresiile noastre. Pînă la proba contrarie, nu ?

DON JUAN : Și tu pînă la proba contrarie ?

GARDIANUL : Ba bine că nu... și eu pînă la proba contrarie.

DON JUAN : Și sentimentul trebuie să fie reciproc ? Adică trebuie s-o iubesc și eu pe femeia care mă iubește ?

GARDIANUL : Evident.

DON JUAN : Atunci n-am făcut nimic. N-am iubit niciodată pe nimeni !

GARDIANUL : Ai să iubești. Frica de moarte naște iubire... Iată, a și venit o femeie... Iubește-o, Don Juan ! Iubește-o, dacă vrei să scapi de moarte ! (Pleacă).

Don Juan, Maria Antoaneta.

MARIA ANTOANETA : Don Juan ! Arăți splendid, iubitul meu ! Niciodată nu te-am văzut în forma asta. Apropierea morții îți dă un farmec straniu... Cum te simți ?

DON JUAN : Bine. Ca orice om care moare peste câteva zile, bine... Trebuie să-mi compun o mutră cât mai corespunzătoare situației. Spune-mi, te rog, se vede pe chipul meu un amestec de grandoare și dispreț ? Instrucțiunile sînt clare. Grandoare și dispreț...

MARIA ANTOANETA : Lasă-mă să te privesc ! Lasă-mă să mă bucur de strălucirea ochilor tăi... Ai văzut „Paris Match“-ul cu fotografia ta pe copertă ?

DON JUAN : La închisoare „Paris Match“-ul sosește cu o relativă întârziere...

MARIA ANTOANETA (*ii arată revista*) : Cred. Te-au fotografiat în timpul duelului... Ce expresie plină de duritate ai, pur și simplu fermecătoare. Duelul, în general, a făcut o impresie excelentă. Toată lumea l-a comentat favorabil. De ce mă țin eu de fleacuri cînd în fond sînt zbuciumată ? Don Juan, pe mine cui mă lași ?

DON JUAN : Nu vii de la arhitect ?

MARIA ANTOANETA : Da. De la arhitect vin... E un fel de a spune...

DON JUAN : Pentru vremuri de bejenie sînt buni și arhitecții...

MARIA ANTOANETA : Și ironia ta ucigătoare, ca un pumnal de Damasc... Văd în trupul meu o durere, presimțirea unei mari singurătăți...

DON JUAN : Eu n-o văd. Dar arhitectul ce face ? Nu-ți asigură o viață sexuală normală ?

MARIA ANTOANETA : Sărutările arhitectului sînt sălcii, planificate de cu ani în urmă. Lipsește inefabilul. Cum aş putea să te compar cu un biet arhitect, Don Juan ? Tu mi-ai redat libertatea trupului, Don Juan, tu mi-ai redat nerușinarea și bucuria aceea păgîină. Tu știi foarte bine, de cîte ori te-am comparat, concluzia ți-a fost net favorabilă...

DON JUAN : Asta ar fi fost culmea. După ce m-ai comparat atîta să nu fi ajuns la concluzii favorabile... Lasă viața interioară ! Spune mai bine ce face arhitectul ?

MARIA ANTOANETA : Eu vreau să plec la munte, el vrea să plece la mare. Mereu aceleași discuții stupide. Vrea să se întîlnească cu Alexandru cel Mare ; au ei nu știu ce combinații. Încă din secolul XX are o mare admirație pentru Alexandru cel Mare...

DON JUAN : Alexandru cel Mare e un bărbat frumos și tînăr... Înșală-mă măcar cu Alexandru cel Mare. De cînd sînt pe ducă m-am tîmpit, încep să am și eu criterii de valoare. Dacă tot mă înșeli, înșală-mă c-un alt mit.

MARIA ANTOANETA : Bine...

DON JUAN : N-a fost greu să-ți smulg hotărîrea asta...

MARIA ANTOANETA : Ai umor, Don Juan... Te rog să nu-ți pierzi umorul nici în preajma execuției ăleia oribile. Aș vrea să povestesc prietenelor la o cafea cu cît umor ai întîmpinat moartea. Vroiam să te întreb ceva important. Cum o să mori ?

DON JUAN : Decapitat.

MARIA ANTOANETA : Decapitat ! Superb ! Am o pre-simțire ! Așa am să mor și eu... ca tine... !

DON JUAN : Eu te-aș fi iubit și așa, decapitată. Pierderea capului nu ți-ar întina frumusețea ; cu trupul tău divin, lipsit de povara capului, ai fi într-adevăr o iubită perfectă. Ca să fiu sincer, nici-odată nu mi-a plăcut capul femeilor, ochii lor, expresia lor. O, divină Maria Antoaneta ! Chiar cînd mă gîndeam să te înșel tot cu tine te înșelam, chiar și prin trădare tot în brațele tale ajungeam. Tu

ești și minciuna și adevărul... toate drumurile duc spre patul tău...

MARIA ANTOANETA : Am să-ți fac o rugămintă, Don Juan. O ultimă rugămintă...

DON JUAN : Nu-mi place expresia „o ultimă rugămintă“ ! Sună cam melodramatic.

MARIA ANTOANETA : Iartă-mă, așa se obișnuiește. Așa se spune, „o ultimă rugămintă“. Să nu cumva să faci cerere de grațiere ! Ar fi penibil !

DON JUAN : De ce ar fi penibil ?

MARIA ANTOANETA : Ar fi foarte penibil. Îți explic de ce. Dacă faci cerere de grațiere, o să ți se aprobe. Regina din Saba, care știi ce bine e informată în toate direcțiile, mi-a confirmat bănuiala. Ei chiar doresc ca tu să faci cerere de grațiere ! Nu pricepi manevra !? Vor să te umilească. Vor să distrugă, nemernicii, mitul lui Don Juan ! După ce te-au smuls fizicește din brațele noastre, vor să ni te smulgă și din amintire. Amintește-ți cuvintele înțeleptului Socrate, care a refuzat achitarea și exilul... Citez din memorie : Ce mare lăcomie de viață ar trebui să mă cuprindă ca să vă implor grațierea ! Ar fi păcat să ratezi o moarte atât de splendidă... Așa ceva nu se întâlnește de două ori în viață... Nu te umili ! Te rog în genunchi. Nu profana imaginea ideală pe care mi-am făcut-o despre tine !

DON JUAN : Vorbesci de moarte ca de-o rochie de bal...

MARIA ANTOANETA : N-o să te uit niciodată, Don Juan. Nici o femeie nu te va uita...

DON JUAN : Unde te duci ?

MARIA ANTOANETA : Îți spun adevărul, așa cum m-ai învățat tu... Am oră la coafor...

DON JUAN : Nu știam că ai oră la coafor. De ce nu mi-ai spus că ai oră la coafor ? Dacă-mi spuneai că ai oră la coafor nu te rețineam atîta...

MARIA ANTOANETA : Am oră la coafor... Te superi pe mine că am oră la coafor ?

DON JUAN : Nu. Pleacă !

MARIA ANTOANETA (*pleacă*).



DON JUAN : S-a dus... De-abia așteaptă să mă înșele cu Alexandru cel Mare. Legenda a fost salvată. E drept, cu prețul vieții mele, dar n-are importanță, ducă-se dracului omul concret, trăiască ideea de om. Măi, dar mult mai costă o legendă... Mult mai scump decît un om în carne și oase. Totuși, eu nu sînt o idee, sînt un om. De aici începe nenorocirea. Și de dragul acestei legende spectaculoase să mă devoreze viermii ?! Noi, miturile, trebuie să ne ajutăm unul pe altul, din partea civililor nu te poți aștepta la nimic bun. Trebuie să o iubesc și eu pe Maria Magdalena. O voi iubi, altă scăpare nu există. Iubire, vino și învăluie-mi sufletul ! Suflete, nu sta ca de piatră ! Trebuie să iubesc — nu înțelegi că trebuie să iubesc ? Lasă, lasă, nu-mi spune că are picioarele prea groase ; nu-mi spune că e puțin cam snoabă, nu-mi spune că e rea de muscă, lasă-mă s-o iubesc... Dacă Maria Magdalena o să mă iubească și n-am s-o iubesc eu, n-am făcut nimic. O voi iubi !... Adio, inimă de piatră ! Ceea ce n-a reușit farmecul straniu al reginei din \* Saba și al Brigittei Bardot, va reuși spaima de moarte ! (*În genunchi*). Spaimă de moarte, preschimbă-te în iubire ! Spaimă de moarte, ajută-mă să mă tulbure prezența ei... Spaimă de moarte, ajută-mă să mă vrăjească surîsul ei puțin cam strîmb ! Gardian, tinere gardian, cheamă pe Maria Magdalena... Vino, Maria Magdalena ! O, dacă am iubi, n-am muri niciodată !

Don Juan, Maria Magdalena

MARIA MAGDALENA (*cu desăvîrșire schimbată*) : Bună ziua, fiule... (*Inspectează camera*). Cum de n-aveți aici icoana Domnului nostru Isus Cristos ? Mă miră foarte mult. Știu că s-au dat dispoziții precise în acest sens. Personal, m-am ocupat de această problemă.

\* În ediția din 1973, de Saba.

DON JUAN : Gardianul încă mai crede în mai mulți zei. Nu s-a resemnat cu ideea unui singur Dumnezeu. I se pare prea puțin pentru sufletul lui atât de disciplinat...

MARIA MAGDALENA : Trebuie educat... Totuși nu înțeleg cum de nu s-a pus aici portretul Domnului nostru Isus Cristos !...

DON JUAN : Nu de asta te-am chemat, Maria Magdalena ! Sînt fericit că ochii tăi îmi par atât de vii și de tineri. Sînt fericit că prezența ta mă tulbură... Te iubesc, Maria Magdalena ! Aș vrea să ne căsătorim și să ne retragem în căsuța ta de pe malul Nilului...

MARIA MAGDALENA : Căsuța mea de pe malul Nilului. Căsuța mea de pe malul Nilului ? N-o mai am. Am cedat-o unui azil pentru bătrîni. Mi-am dedicat Domnului toată capacitatea de muncă și credință.

DON JUAN : Mi-e frică de moarte, Maria Magdalena !...

MARIA MAGDALENA : Frica de moarte mi se pare ceva de prost gust... Cînd aud că unuia îi e frică de moarte, îmi vine să casc. Schimbi o haină cu alta — asta e tot. De unde ați mai născocit și prejudecata asta cu frica de moarte ? Păi zău așa...

DON JUAN : Ai o liniște pe care n-ai avut-o niciodată. Cu ce preț ai plătit această liniște ? Tot negustorii de pește ți-au dat-o ?

MARIA MAGDALENA : L-am întîlnit cu adevărat pe fiul dulgherului din Nazaret. Slavă Domnului, cuvintele Noului Testament s-au adevărit. Dacă nu se adevereau, cred că-mi luam cîmpii. În sfîrșit, l-am uns cu mir și i-am spălat picioarele cu părul meu. Cuvintele sfintei Evanghelii s-au adevărit întru totul... Sufletul mi-e liniștit. Moartea nu mă chinuie. Simțurile nu mă terorizează. Eternitatea îmi e asigurată !

DON JUAN : Ai tot ce-ți trebuie pentru o bătrînețe liniștită. L-ai întîlnit pe fiul dulgherului din Nazaret ? Din pricina acestei sacre întîlniri eu am să mor. Tu ai descoperit adevărul și din pricina acestei dumnezeiești descoperiri eu am să cad pradă viermilor ! Vorbești ca o burgheză care și-a luat

toate asigurările. De cînd l-ai cunoscut pe Cristos te-ai îngrășat...

MARIA MAGDALENA : E adevărat, mă simt foarte bine...

DON JUAN : Dacă mă iubești, scap de moarte. Ar trebui să înțelegi asta...

MARIA MAGDALENA : Eu înțeleg lucruri mai profunde...

DON JUAN : Înțelege ceea ce trebuie...

MARIA MAGDALENA : Dacă te-aș iubi ar însemna să mă întorc la patima cărnii și să renunț a mă conforma Sfintei Scripturi... Nici nu mă gîndesc. Ar însemna să fiu inconștientă. Eu sînt mitul Mariei Magdalena și am o anumită responsabilitate. Să renunț la eternitate și să mă amorezez, ar însemna să fiu o timpită...

DON JUAN : Dacă sfințenia ta aduce moartea unui om, nu mai este sfințenie. Dacă păcatul tău salvează viața unui om, nu mai este păcat. Tu te ascunzi în imaginea unei femei care l-a cunoscut pe Dumnezeu, îți convine această imagine care îți asigură tot confortul.

MARIA MAGDALENA (*blindă ironie*) : Dragul meu Don Juan, n-ai mai progresat de loc în ultimul timp. Să renunț la adevăr de dragul unui om? Atunci înseamnă, fiul meu, că habar n-ai ce este adevărul...

DON JUAN : Omul este adevărul... Și nu mai îmi spune „fiul meu“ că mă scoți din sărite...

MARIA MAGDALENA : Eu l-am uns pe Domnul cu mir și i-am șters picioarele cu părul meu. Să renunț la această legendă sublimă ca să-ți cresc copiii și să-ți pregătesc micul dejun? Ar trebui să fiu neună! Nu, nu, mai bine stau și discut în contradictoriu cu apostolul Pavel.

DON JUAN (*descoperire*) : Ai oră la coafor... Și tu ai oră la coafor. Presimt că și tu ai oră la coafor... Eu mor și toate iubitele mele au oră la coafor!...

MARIA MAGDALENA : Trebuie să plec. Mă așteaptă apostolul Pavel, discipolul lui Cristos...

DON JUAN : Te duci să te întâlnești cu apostolul Pavel și pe mine mă lași morții !...

MARIA MAGDALENA : Da. Moartea nu există. Ai să trăiești și ai să vezi. N-am să abandonez adevărul cel veșnic de dragul unui bărbat ! Să renunț la veșnicie pentru o clipă de plăcere făcută după rețete arhicunoscute ? Drept cine mă iei ? Eu am fost primul om care a descoperit că Isus Cristos a părăsit mormântul și a înviat, eu i-am anunțat pe apostoli care habar n-aveau. Eu am fost primul martor al minunii. Spune și tu, nebunule, cum aș putea să renunț la destinul meu sacru de inger al învierii ? *(Pauză stranie. Își dă seama de implacabila confuzie).*

DON JUAN : Maria Magdalena ! Tu ești Maria Magdalena ?

MARIA MAGDALENA : Nu... Maria Magdalena a murit demult, fiul meu. Eu sînt mitul Mariei Magdalena.

DON JUAN : Eu pe Maria Magdalena o căutam. Cu ea aveam de vorbit.

MARIA MAGDALENA : Îmi pare rău. Eu sînt mitul Mariei Magdalena. Acea pe care o cauți tu a murit demult, fiul meu ! Adio !

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

RADU POPESCU

„In *Don Juan* moare ca toți ceilalți, Mazilu pleacă de la obișnuitele sale observații relative la discrepanța dintre realitate și mit, dintre viață și idealul de la care se reclamă omul, de la opoziția dintre morala verbală și autenticitatea secretă, precum și de la una dintre ideile cele mai prezente în atmosfera timpului — devenită, cu timpul, una dintre cele mai iritant prezente — ideea „demitizării“. (Să amintim, la iuțeală, că, la noi, Mazilu este unul dintre principalii autori ai aducerii și fixării la pământ a acestei idei). Dar, acum, pornește numai de aci, și se înalță, cu o aripă suplă și îndrăzneată, spre o cugetare nouă a problemei, spre o cercetare nu a raporturilor omului cu miturile, ci a raporturilor miturilor cu umanitatea, cu simburile de umanitate curentă și banală, pe care îl conțin. Stabilind, cu o îndrăzneală pe cât de stupefiantă, pe atât de amuzantă, o relație aparent enormă, între biblica Maria din Magdala și Don Juan, Mazilu vrea să aleagă personajele mitice ale „cortizaneriei“, ale prostituției feminine și masculine. (Cu un apăsător aranjament din deget, — căci, dacă e pe exactitate și nuanță, diferența e fundamentală, din punctul de vedere care ne interesează : fiindcă Maria Magdalena nu devine mit prin curtezanie, ci prin renunțare la această practică, spre deosebire de Don Juan). Și publicul acceptă, după primul șoc. Și bine face, deoarece conjuncția celor două personaje este nu numai amuzantă, dar dă loc unei ipoteze foarte interesante, și unei concluzii demnă de meditat. Don Juan și-a adaptat perfect umanitatea individuală la mitul său, în care se simte bine, cu toate că-i cunoaște perfect irealitatea și tertipurile. Maria Magdalena,

dimpotrivă, vrea să-și abandoneze legenda, să se umanizeze prin scufundare în anonim și prin iubire sinceră. Situația se răstoarnă, dramatic vorbind, și, amenințat cu moartea, Don Juan cerșește iubirea Mariei Magdalena, adică umanizarea, adică „demitizarea“. Dar, acum, Maria este cea care a ales calea dezumanizării în mit și care îi refuză dezlegarea omenească. Așa că „Don Juan moare ca toți ceilalți“, afirmație de o secretă poli-semnificație. Concluzia: umanizarea miturilor este imposibilă. Ar mai fi o concluzie, la care nu știu dacă Mazilu a reflectat, și anume: dacă umanizarea este imposibilă, atunci și „demitizarea“, din direcția noastră, e tot atât de imposibilă.

Bucata, mai lungă decât bucățile scurte, și mai scurtă decât bucățile lungi ale lui Mazilu, este excelentă, ca ipoteză, ca sugestie, ca inteligență, și mijloacele de aforism dezlănțuit, de sec umor al limbajului și de abstracțiune mecanică și paradoxală i se adaptează perfect.“

(Cronici dramatice, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 25—26).

### LUCIAN RAICU

„[...] Tragi-comedia într-un act *Don Juan moare ca toți ceilalți* (care nu e o banală „demitizare“, din cele produse în serie de teatrul modern) este de o caracteristică *transparență*, opusă prin ea însăși, fără eforturi polemice, noțiunii de *mister*. Eroul este adus într-o stare de perfectă conștiință, de tragică dedublare, în lumina căreia îndeplinește cu oboseală și simț al relativității tot ritualul legat de menirea sa, de condiția sa. Don Juan duce pînă la capăt destinul ce i s-a impus și moare în silă spre a-și apăra imaginea (în ceilalți), moare fără convingere spre a consolida un simbol. El face tot ce se așteaptă de la el, moare spre a corespunde cît mai bine acestei absurde așteptări. Știe ca nimeni altul cît de falsă este „ideea“ sa, speranța pe care o întruchiează în ochii tuturor; mai mult, el este, de fapt, obligat să moară, întrucît, pentru ceilalți, de multă vreme a încetat de a fi un om, spre a ilustra o idee.

Libertatea sa, odată ce și-a admis destinul — un destin firește grandios — este iluzorie în planul acțiunii: nelimitată, totuși, de o extraordinară intensitate în planul gândirii. [...]"

(din cronica literară la volumul „Teatru“, apărut la editura „Cartea românească“, în „România literară“ din 19 februarie 1971).

## GEORGETA HORODINĂ

„Iubirea. Cine și-ar putea închipui că un sentiment dezinteresat prin definiție și explicabil prin unicitate, ca iubirea, nu este altceva decât rezultatul a două confuzii, care se produc concomitent? Doi parteneri, avînd fiecare propria sa prejudecată despre idealul pe care trebuie să-l intruchipeze celălalt, se străduiesc simultan să-și compună o imagine falsă dar conformă acestui ideal mediocru și pur teoretic. Și astfel o imagine falsă îmbrățișează o altă imagine falsă iar cei doi îndrăgostiți care nu comunică între ei, numesc acest amabil schimb de abstracții, iubire pătimașă. Simplu. Secretul succeselor lui Don Juan nu stă atît în farmecul lui unic, cum își închipuie profanii, cît în priceperea ingenios calculată de a da victimelor sale iluzia că au întîlnit în sfîrșit „bărbatul ideal“, că acest bărbat pe care, din copilărie, visează să-l întîlnească există în carne și oase, nu era o pură invenție a lor. Cu alte cuvinte, Don Juan se pricepe să arate femeilor că au avut dreptate să nutrească visuri sarbede și idei preconcepute, toată mizeria unui ideal care nu e altceva decât frică și neputință de a da ochii cu realitatea, pentru că iată, acest ideal, derizoriu și fals, se realizează. Don Juan este oricine și orice bărbat poate fi irezistibil, cu condiția să dea femeilor iluzia că le va despăgubi de toate decepțiile meritate pe care le-au suferit fugind orbește de realitate. *Iluzia*, spun, pentru că de fapt, cine pregătește femeilor cea mai crudă dezamăgire, dacă nu Don Juan? Dar țelul lui Don Juan este succesul, sarcina ingrătă de a sili oamenii să se întoarcă la realitate este a autorului, Teodor Mazilu, pentru că, poate ați observat, pînă acum n-am făcut decît să rezum piesa «Don Juan moare ca toți ceilalți». Totuși, această curajoasă încercare a lui Mazilu nu are întotdeauna efectul așteptat.

Oamenii sînt atît de obișnuiți să nu privească realitatea în față, încît, nu e de mirare că, nu privesc drept în față nici piesele lui Mazilu. O ironie ascunsă ne face să asistăm la un schimb de imagini false între comentatori care, cu un aer foarte serios, înlocuiesc ceea ce spune autorul cu ceea ce s-au grăbit să nu înțeleagă ei pentru a ilustra și mai bine acuitatea subiectului“.

(articolul „Paradisul nebunilor“, în *Lu-  
ceafărul* nr. 3, din 16.I.1971).



# INUNDAȚIA

*tragicomedie într-un act*

## PREFAȚĂ

Cei care au urmărit articolele și confesiunile autorului „Proștilor sub clar de lună” știu cât de mult a insistat Teodor Mazilu în a se releva adeptul unui teatru bazat pe observarea vieții, al unei arte care descoperă nu inventează, urmărind cu deosebire adevărul, adevărurile omului contemporan. Scriitorul s-a manifestat nu odată ostil demersului de a face abstracțiile mai puternice decât realitatea însăși, de a sacrifica, de dragul unor idei înțepenite, al imaginilor artificial create „Viața care există în noi” — supremul criteriu al viziunii sale satirice și concepției sale morale.

Refuzînd deopotrivă mitizările și demitizările, el a utilizat totuși, în câteva rînduri, sugestiile unor mituri importante, ca metafore ale unor stări și pericole actuale. Apel la luciditate de o claritate și directețe ce o înscriu în modul cel mai evident, în categoria „lehr-stücke”, „Inundația” sugerează, apoi trimite precis, cu gîndul, (aceasta — și grație unor expresii verbale tipice), la metafora dramatică a potopului.

Care este, în „Inundația”, păcatul — străin de orice mistică, dar fundamental — ce poate atrage pedeapsa capitală ?

Personajele acestei tragicomedii într-un act (personaje din categoria celor mai caracteristice pentru obiectul satirei și mesajul teatrului lui Mazilu nu însă și din grupa celor mai complexe și reprezentative pentru originalitatea și subtilitatea tehnicii sale dramatice), ilustrează, în grade diferite, ceea ce autorul numea o „ticăloșie abisală”: acea ticăloșie care presupune riscuri pentru individ, care se poate întoarce împotriva lui ca

un bumerang, „amenințînd cu posibilitatea de a-l anihila“.

La o primă lectură, în centrul „Inundației“ par a fi idealurile și pericolele civilizației de consum, goana după bunuri, satisfacții materiale. Piesa ar fi ultimul act și ultima formă (pretragică) a dramei proprietății. Prin supralicitare, hiperbolă, împingere la absurd — obiec-tele, aprobările pentru scutiri de vamă, de impozite, comenzile, ratele etc. vor invada existența eroilor, acaparîndu-i, monopolizîndu-le viața. Tema e comună cu cea a altor piese ale dramaturgiei universale. Să ne amintim de proliferarea amenințătoare și asfixiantă a mobilelor, ceștilor, cadavrelor în teatrul absurdului! Imaginea mult mai concludentă a potopului (numit aici „inundație“) cu forța ei de sugestie, cu racordurile ei culturale, aparține lui Mazilu. Mai presus însă de aceasta, originalitatea pie-sei se află, după mine, în modul personal în care Mazilu a insistat și aici, chiar dacă nu cu acea maximă stră-lucire din piesele lui cele mai importante, pe subtila dialectică din procesul reificării (sesizînd clar Cauze di-ferite de efecte, dar admițînd și mișcări reversibile); în accentul pe care l-a pus nu atît pe amenințarea socie-tății de consum cît pe supremul pericol, al alienării, ca o consecință a vidării de trăiri umane. Și mai ales de sentimente.

„Cînd sufletul e gol îl umplem cu satisfacții ma-teriale“ sună o replică din „Inundația“. Să reținem prima parte a sintagmei și relația de cauzalitate stabilită. „Îm-burghezirea se poate manifesta și în lumea spiritului nu numai în lumea bunurilor materiale“ — spunea într-un articol Mazilu, vorbind de înstrăinarea omului de pro-pria natură, de sine însuși, de propria sa funcție crea-toare, de activitatea fetală ca specie.

Indicatorii acestei îndepărtări de fire, concentrate și în „Inundația“: afișarea unor măști care să îmbrace golul, umplerea vidului spiritual cu cît mai multe ele-mente materiale, afișarea „setei de natură“, a deținerii exclusivității asupra sentimentelor nobile și delicate. Și mai mult: mercantilizarea sentimentelor autentice și false. („Emil: Te-ai hotărît să bați șaua pe iapa sensi-

bilității. Ia să scoatem și noi ceva din sensibilitatea asta. Ia să vedem ce ar putea să iasă din nobila noastră îngrijorare față de condiția umană.”)

Semnele acestei trădări a existenței autentice : „goana după înavuțire spirituală“, clamarea „setei de cultură“, transformarea fenomenelor culturale în bun de consum, introducerea cantității în locul inaccesibilei percepere calitative, mimarea frenetică a existenței intelectuale (vezi primele replici ale piesei, de pildă).

Și mai departe, alte simptome, forme ale maximului veleitarism : setea de metafizică, neobosita căutare a absolutului, mesianismul („eu am ceva de spus oamenilor“) iluzorii, sau mincinoase desigur. De asemeni — foarte important în viziunea lui Mazilu, afectarea suferinței, la care, grație insensibilității funciare, nu mai există nici un acces real.

Și în „Inundația“, Mazilu denunță faza cea mai evoluată, cea mai perfidă, cea mai amenințătoare a dezumanizării, în care fățarnicia e înlocuită cu nebunia identificării cu ea (nebun, nebunie, nebuno — apar în text cu insistență elocventă). Este faza în care se desăvârșește crima pe care omul o comite față de propriul statut existențial. Masca se lipește de chip. Alterează, mistifică întreaga ființă. Trăirea inautentică, falsă identitate se răzbună monstruos, mistifică pînă la capăt, videază de uman. Jocul cu masca adoptat „din frica de a fi tu însuși, din trîndăvie spirituală“, din dorința unei integrări sau afirmări sociale mai rapide, devine de-a dreptul fatal.

Fără nici o intervenție divină, prin însăși eroarea pervertirii naturii autentice, negării esenței umane, denaturării adevărului ființei, omul se autocondamnă la pieire, își rostește singur o necruțătoare judecată din urmă. („O să avem de toate și n-o să mai avem pămînt. O să plutim pe pustiul apelor cu vila de la Bușteni după noi... Nu mai avem pămînt și aer.“)

În chip semnificativ acest „dans al morții“ este executat în „Inundația“ nu doar de doi artiști ci de un bărbat și de o femeie, soț și soție. O pereche opusă celei edenice — măcinată de ură, mercantilism, sete de dominare reciprocă. O pereche în care doar veleitarismul

femeii a atins „grandoarea“, frizînd și maxima inconștiență, cel al bărbatului fiind salvat de „apogeu“, datorită unei mediocrități. Greșim oare spunînd că, astfel degradat, cuplul îi pare totuși lui Mazilu o celulă mai aptă să se salveze decît individul izolat?

Cert, oferînd destule situații, replici, aforisme, si-logisme, înșiruiți și acumulări amuzante („vrei generozitate, vrei altruism, vrei turism“) or paradoxuri ce stîrnesc hazul („Cu cît devin eu mai meschin, cu atît devii tu mai nobilă“... „Te-ai înhăitat cu absolutul, mai bine te înhăitai cu un derbedeu“), tonalitatea dominantă rămîne cea tensionat dramatică. Aprofundarea comicului conduce în „Inundația“ spre un avertisment cu privire la iminența unui impas tragic (așa cum se întîmplă, cu o și mai mare strălucire, în finalul „Proștilor sub clar de lună“).

„Inundația“ confirmă că teatrul lui Mazilu este un „teatru al lucidității“ care își propune „să elibereze individul, cu dorința de a-l reda propriei sale responsabilități“. Piesa probează concludent șansa scrisului lui Mazilu de a intra în dialog cu opere ale literaturii universale și cu semnale de alarmă asemănătoare trase de sociologi, psihologi, etc. pe atîtea alte meridiane ale globului.

NATALIA STANCU



PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI  
TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI“  
DIN IAȘI

8 februarie 1970

DISTRIBUȚIA

Olga : CARMEN BARBU ; Emil : VALERIU BURLACU

Regia și scenografia : GHEORGHE TEAȘCĂ



TEATRUL MIC

8 octombrie 1970 \*

DISTRIBUȚIA

Emil : VASILE NIȚULESCU

Regia : EMIL MANDRIC

Regizor secund : KARIN REX

Scenografia : ȘTEFAN HABLINSKI

\* Piesa a făcut parte din spectacolul „Don Juan moare ca toți ceilalți“, în care au fost incluse piesele „Don Juan moare ca toți ceilalți“, „Inundația“ și „Treziiți-vă în fiecare dimineață!“.

## PERSONAJELE

---

EMIL  
OLGA

{ amîndoi pictori  
amîndoi cam  
de aceeași vîrstă



## ACTUL I

Locuința unor artiști — Olga, Emil

OLGA : Am văzut ieri expoziția de pictură japoneză.

Mîine am să mă duc să văd expoziția de pictură franceză.

EMIL : Și poimîine ai să te duci să vezi expoziția de pictură engleză.

OLGA : Exact. Și după aceea am să mă duc să văd expoziția de pictură portugheză.

EMIL : Foarte bine, iubita mea soțioară. Nu scăpa nici o expoziție. Nu scăpa nici un spectacol. Nu scăpa nici un concert. Nu scăpa nici o recenzie. Nu scăpa nici o conferință. Emancipează-te ! Cultivă-te ! Evoluează ! Meditează ! Creează ! Progresează !

OLGA : Exact. Am să meditez și am să progrez. Tu, în schimb, o să ajungi o brută.

EMIL : Ar trebui totuși să te mai odihnești și tu puțin, să mai croșetezi un ciorap, să-ți mai ghicești în cafea. Nu ți-ar strica puțină mediocritate, poate chiar puțină bătărie.

OLGA : Degeaba te chinuiești, bați din aripi, te forțezi, ironia ta n-ajunge pînă la mine... Nu reușești nici să mă flatezi, cu atît mai puțin să mă jignești. Și chiar dacă m-ai jigni, te-aș ierta. Jignește-mă. Jignește-mă, și ai să vezi că te iert...

EMIL : Foarte bine... Nu lăsa nimic pe mîini străine. Ai pus mîna și pe toleranță, bine, foarte bine... De ce să mă ierți ? Eu trebuie să te iert. M-ai distrus. De dimineață pînă noaptea tîrziu cauți adevărul și eu

n-am o clipă de liniște... Viața sexuală a început să te orpileze.

**OLGA :** Da. Ai fi vrut să rămîn o biată femeiușcă, victima senzațiilor ? Sexualitatea subjugă omul. Sînt fericită că am scăpat de povara simțurilor. Sexualitatea e o forță oarbă care poate fi sublimată.

**EMIL :** Dacă știai că sexualitatea te subjugă, n-aveai decît să nu te măriți. Erai invidioasă pe toate fecioarele celebre care n-au cunoscut bărbații. Ai început să dorești și tu castitatea, asta e culmea stupidității. Nu vrei să devii mai bună decît mine decît din ură față de mine. Să ai și mai multe motive de dispreț. Niciodată nu ești sătulă. Vrei generozitate, vrei altruism, vrei turism, vrei gunguritul porumbeilor, acu ți s-a năzărit să devii fecioară. Iubita mea soțioară, tare lacomă mai ești.

**OLGA :** Nu. N-am să te urăsc... Dacă te urăsc, nu ajung să cunosc adevărul... Mereu îmi propun să te iubesc, dar e foarte greu. Ai o minte rea și mărginită. Dar nici răbdarea nu trebuie să mi-o pierd. O să am și răbdare, și tact, și înțelegere. Trebuie s-o am...

**EMIL :** Nu răbda ! Nu fă gimnastica atîtor sentimente nobile ! Las-o baltă ! N-ai decît să fii gingașă pe banii tăi ! Eu nu mai dau nici un șfanț !

**OLGA :** Ești un ticălos !

**EMIL :** Măcar e ticăloșia mea. A mea și numai a mea. Cu toate riscurile și avantajele ei. Dar tu ?... Parcă ai fi o femeie părăsită în amor. Numai femeile decepționate în dragostea lor ipocrită năvălesc cu furie în muzee și în biblioteci. De ce să-l citești pe Schopenhauer dacă soțul nu te-a părăsit ?

**OLGA :** Eu iubesc filozofia. Eu iubesc arta.

**EMIL :** Cu atît mai rău că iubești arta fără să fii silită s-o iubești...

**OLGA :** Uiți că am urmat și eu Institutul de artă plastică. Nimeni nu-mi pune la îndoială vocația artistică.

**EMIL :** Vocația artistică ! ?... Rîd și curcile de basmul ăsta cu vocația artistică... Ai urmat pictura fiindcă

ai căzut la stomatologie, așa cum eu m-am făcut pictor fiindcă n-am reușit să fiu contrabandist.

OLGA : Ochiul murdar vede murdar.

EMIL : Te ascunzi în cotețul superiorității tale și de acolo cotcodăcești plină de importanță. Te-ai hotărât să bați șaua pe iapa sensibilității. Ia să scoatem și noi ceva din sensibilitatea asta, ia să vedem ce ar putea să iasă din nobila noastră îngrijorare față de condiția umană ! Asta e talentul tău ! Asta e focul tău sacru !

OLGA : Nu-i adevărat. Toată ființa mea se revoltă. Eu am ceva de spus oamenilor.

EMIL : Ai un mesaj, te pomenești ? Ai ceva de comunicat ? Vezi la ce concluzii stupide ajungi dacă nu cureți cartofi ? Te-ai întrebat dacă oamenii sînt dispuși să asculte mesajul tău ?

OLGA : Ți-e ciudă că ești singur în mediocritatea ta, vrei să mă tragi și pe mine după tine... Ei bine, nu. Întreaga mea ființă...

EMIL : Eu nu iubesc arta, eu trăiesc din artă. Sînt un biet naufragiat, soarta m-a aruncat pe tărîmul frumosului și acolo zac pînă cînd uritul va veni să mă salveze. Eu n-am nimic de spus, eu nu caut absolutul. Eu nu caut să devin mai bun. Sînt mediocru pînă în vîrful unghiilor și sînt mîndru de asta. Nu vreau să fiu genial ! Pot, dar nu vreau !

OLGA : Cîtă ură e-n tine, cîtă ură...

EMIL : Mi-a ajuns cuțitul la os. Îmi vine să urlu !

OLGA : Urlă pustiul din tine. În sufletul tău urlă o haită de lupi !

EMIL : E pustiul meu ! E coșmarul meu ! E întunericul meu ! E mizeria mea. Dacă n-am lumină, rabd. N-o iau de la alții. Dacă nu sufăr, rabd, nu achiziționez la bursa neagră suferința altora. Generozitatea ta e șterpelită de la alții. Hoațo !

OLGA : N-am bănuțat că ai un subconștient atît de încărcat. Sînt îngrozită, Emil. Ți-o spun cu toată sinceritatea...

EMIL : E de o mie de ori mai nobil să trăiești într-o beznă care-ți aparține, decît într-o lumină străină.

Și apoi când e vorba să fim disprețuitori cu alții, nu sîntem niciodată ipocriți. O tot dai cu idioata ta de puritate. Puțină murdărie, nevestă, ce dracu?! Ce-ai de gînd să faci cu atîta puritate? S-o vinzi lui Dumnezeu la suprapreț?

OLGA : Nu te mai recunosc... Unde e zîmbetul tău de copil?

EMIL : Unde e zîmbetul meu de copil? (*Se apropie de ea.*) Pe obrazul tău, acolo e zîmbetul meu de copil, ai avut grijă să-l acaparezi, să te împopoțonezi cu el! Nimic nu-ți scapă! Cu cît devin eu mai meschin, cu atît devii tu mai nobilă. Uneori îți doresc moartea. De aceea ți-am cumpărat automobil...

OLGA : Aud lucruri interesante...

EMIL : Mă gîndeam că un accident nu e imposibil... Tu zăpăcită, șoselele proaste, era o șansă.

OLGA : Așa de mult mă urăști?

EMIL : Pe vremea când îți doream moartea, încă te mai iubeam. Presimțeam această degradare a iubirii și mă gîndeam că moartea ar fi o soluție rezonabilă.

OLGA : Dar nu reciproc avantajoasă.

EMIL : Reciproc avantajoasă. Scăpam și de tine și rămîneam și cu amintirea unei iubiri pe care numai moartea a răpus-o. Decît s-o distrugă prostia și obișnuința, preferam s-o distrugă moartea. Era și foarte romantic și din cale-afară de practic.

OLGA : Ai fi deci în stare să dorești moartea unui om?

EMIL : Ca și tine, draga mea, ca și tine... Te-ai înhăitat cu absolutul, mai bine te înhăitai cu un derbedeu. Era mai sănătos...

OLGA : Totuși eu nu te urăsc. Îți înțeleg limitele, dar nu te urăsc. Înțeleg că treci printr-o stare de criză...

EMIL : Înțelegi pe dracu. Mă urăști. Dar ți se pare că ura nu e demnă de tine, tu nu rechiziționezi decît sentimente nobile. Și chiar dacă m-ai iubi, n-am nevoie de iubirea ta. N-am nevoie de ea...

OLGA : Ar trebui să ne despărțim. Ca între oameni civilizați.

EMIL : De ce? Fiindcă ne urîm? Pentru atîta lucru doi oameni inteligenți nu se despart. Despărțirea e ceva

artificial... Oamenii nu sînt niciodată împreună, așa că n-au ce relații să rupă... Și apoi oamenii care se urăsc, nu se plictisesc. Totdeauna mai găsesc o înjurătură care să le descrețească fruntea, mai sparg o farfurie... Nu vezi și la noi? Nici nu știi cînd a trecut timpul!...

OLGA : Ajunge, Emil ! Pentru astăzi ajunge !

EMIL : Cu desenele pentru Camera de Comerț ce ai de gînd să faci ?

OLGA : N-am terminat Institutul ca să desenez gutui și corcodușe pentru Camera de Comerț. Eu am un crez estetic ! Sînt incapabilă să trădez arta !

EMIL : Cineva totuși trebuie să trădeze arta...

OLGA : Sînt incapabilă de compromisuri. Într-o vreme trăiam ca o frunză bătută de vînt, acum, slavă Domnului, știu ce vreau de la viață... Nici eu, nici familia mea, n-am făcut compromisuri.

EMIL : Repede ți-ai înjghebat tăria asta de caracter. Compromisuri ? Au făcut alții pentru voi !... A fi capabil de compromisuri înseamnă a iubi viața... Compromisurile se nasc din aceeași plămădă din care se nasc firele de iarbă... Numai bolnavii, angoasații și sinucigașii nu fac compromisuri !

OLGA : Prefer să mor de foame decît să fac un compromis cu arta.

EMIL : Ai și spirit de sacrificiu... ești invincibilă, gura ! Totul e un compromis ! Scaunul pe care stai. Expozițiile pe care le admiri ! Aerul pe care-l respiri ! Nu din capodopere se trăiește !

OLGA : N-ai dreptate. Și din capodopere se poate trăi. De ce mă silești să-mi dezvolt spiritul practic ? Crezi că Picasso o duce de azi pe mîine ? Am citit că a cheltuit un milion de franci pentru o pereche de pantaloni.

EMIL : Nu mă plictisi cu pantalonii lui Picasso. Vine vacanța de vară, trebuie să plecăm la mare, dacă nu facem concesii, rămînem la București pe zăpușeala aia grozavă. Doi artiști intransigenți într-o singură familie e prea mult. N-ai văzut și tu, dragă, cum procedează oamenii cu cap ? Cînd soțul are con-

fuzii ideologice, soția n-are. Și invers. Nu putem să avem amândoi conștiința curată și încă în același timp. E rîndul tău să faci concesii, trebuie să păcătuim prin rotație.

OLGA : Ce să fac cînd te văd așa de mărginit ? ! Vidul tău interior mă înspăimîntă. Oare cu ce-aș putea să te ajut, Emil ? Adevărul e că nu putem ajuta pe nimeni... Aș vrea să ai și tu echilibrul meu lăuntric.

EMIL : Cu tăcerea ta... Dar n-ai să taci niciodată... Echilibrul tău lăuntric se bazează pe ticăloșia mea, de aceea numai ticăloșia mea știe exact cît cîntărește echilibrul tău ! Te rog din suflet, hai să fim oameni, hai să ne înțelegem, hai să fim mediocri... Cine trădează arta ? Cîstit vorbind, e rîndul tău să trădezi arta.

OLGA : Aseară m-am suit pe acoperișul casei și am avut o vedenie, o iluminare. Mi-am dat seama că nu există nici viață, nici moarte, amîndouă se contopesc firesc. Și asta mi-a dat, Emil, o bucurie imensă pe care tu n-o cunoști.

EMIL : Nici nu vreau s-o cunosc.

OLGA : ...Vezi păsărica aceea ? Ea zboară, cîntă, n-are grija grăunțelor și a zilei de mîine.

EMIL : Eu nu sînt păsărică ! Eu nu zbor. Eu nu mă hrănesc cu grăunțe ! Răspunde-mi la ce te-am întrebat. Cu ce bani plecăm la mare ?

OLGA : Eu nu mă umilesc. Eu nu cerșesc nimic. Eu nu-mi mutilez conștiința.

EMIL : Asta e soarta mea ? Să-mi pătez conștiința pentru ca arta să rămînă curată ? Eu mă ocup cu plata chiriei, cu plata luminii, cu plata căldurii, eu fac piața, eu gătesc, eu spăl, eu curăț mașina, eu cumpăr apă distilată, abonamente la reviste, eu repar televizorul, eu plătesc radio, eu sînt grosolan, mediocru, mărginit, stupid, primitiv, și tu te ocupi numai cu desăvîrșirea ta etică și estetică. Fiindcă tu nu vrei să te mai reîncarnezi încă o dată, lași toate treburile pe seama mea. Eu cu mizeria vieții, tu cu frumosul vieții ! Ticăloșia mea e postamentul

gingășiei tale ! Fără ticăloșia mea, noblețea ta se duce dracului și echilibrul tău sare în aer. Dacă eu n-o să mai fiu ticălos și o să trebuiască să te hrănești din propriul tău întuneric ? Ce-o să faci atunci, neprihănit ? !

OLGA : Vrei să trăiești din ticăloșia mea ?

EMIL : Da, iubito ! Vreau să trăiesc din ticăloșia ta, cum ai trăit și tu din ticăloșia mea. O să desenezi tu corcodușe și gutui pentru Camera de Comerț și eu am să meditez îndelung... asupra condiției omului.

OLGA : Și dacă eu n-am întunericul tău ?

EMIL : Trebuie să-l ai. E de datoria ta să-l ai !

OLGA (*superioară detașare*) : De fapt eu sînt de vină. Eu mi-am închipuit despre tine cu totul altceva decît ceea ce ești cu adevărat. Iluzia mea te-a făcut inteligent, nobil și generos. E greșeala mea. Nu trebuie să pretindem nimic oamenilor. Trebuie să te iubesc așa cum ești.

EMIL : Deci în vara asta rămînem la București ?

OLGA : Ce se întîmplă dacă un an nu mergem la mare ?

EMIL : Nu se întîmplă nimic... Anul trecut, din concesiile mele estetice și etice, am petrecut o vacanță admirabilă. Ai fost fericită. Te scăldai toată ziua, aveai o foame de lup. Îți amintești saramura aceea de crap ?

OLGA : Ești un biet individ supus senzațiilor. Ești în stare să nu uiți o saramură de crap ? ! Cum să iubești un bărbat care nu uită o saramură de crap ? Altceva n-ai observat ?... Cînd te plimbi pe malul mării, infinitul devine ceva apropiat, firesc, ceva care îți aparține... Detest ipocrizia, Emil. De ce să fim ipocriți, cînd am putea să fim sinceri ? Aș vrea să merg la mare și în vara asta... Detest refularea !

EMIL : Sigur, de ce să fim ipocriți cînd putem să fim sinceri ? Tot banii ăia îi dăm. Nici în clipa morții n-am să uit acea divină saramură de crap ! Trădează arta și ne bronzăm la Eforie !

OLGA : Aș vrea să mergem tot la Mangalia.

EMIL : Mergem și la Mangalia. Foarte bine ! Desenează corcodușele pentru Camera de Comerț și mergem

la Mangalia. Eu nu mai fac concesii... Eu vreau o artă mare. Nu mai vreau să muncesc, vreau să-l caut pe Dumnezeu! Ce-o să te faci când o să-l caut pe Dumnezeu? Cine o să facă piața?

OLGA : Desenează tu, Emil, reclamele alea îngrozitoare. Eu cred că aş muri dacă aş face așa ceva...

EMIL : Nu, nu... Tu ai să mori de moarte bună. După ce-am să fac reclamele, o să mă disprețuiești și o să te amorezezi pe malul mării plătit de mine, de un pictor care nu face concesii. Și o dată ajunsă în patul amantului, o să te indignezi, goală pușcă, de mediocritatea mea...

OLGA : Nu-ți fă nici o grijă ! Sexualitatea nu mă interesează.

EMIL (*cu un fel de stranie veselie*) : Bine. Disprețuiește-mă ! O să-ți dau din nou ocazia să-ți demonstrezi superioritatea morală. Am să fiu din nou jalnic, odios, mediocru și o să plecăm și vara asta la mare.

OLGA : O să plecăm la Mangalia ? Ascultă, dragă Emil, nu cumva mă bucur prea mult ? Nu cumva sînt meschină ?

EMIL : Nu. Te bucuri exact cît trebuie. (*Se aude o sonerie.*)

OLGA : O scrisoare pentru tine.

EMIL : O așteptam. A venit aprobarea pentru scutirea de vamă !

OLGA (*mustrătoare*) : Te bucuri prea mult Emil !

EMIL (*îngrijorat*) : Mă bucur prea mult ?

OLGA : Păstrează-ți demnitatea, Emil... O scutire de vamă nu-i tot una cu cheile paradisului.

EMIL : Tu m-ai rugat să fac scutirea de vamă !

OLGA : Dar nu credeam c-o să te bucuri în halul ăsta ! E un spectacol dezgustător. Nu vezi cu cîtă moderație mă bucur eu ? Oarecare satisfacție și atîta tot...

EMIL : Viața mea e un șir de petiții. Ce Dumnezeu, avem nevoie să ne schimbăm mobila în fiecare an ? Mereu cerșesc și mereu mi se aprobă. Prietenii își bat joc de mine... Unul din ei m-a întrebă : „Ce



ți-ai mai cumpărat după ultima criză metafizică ?“  
Sînt o jalbă din cap pînă-n picioare.

OLGA : De ce te lamentezi ? De cîte ori ți-am spus, nu te mai lamenta, Emil. Detest psihologia asta de cerșetor. Deși, într-un fel o înțeleg. Cînd sufletul ne e gol, îl umplem cu satisfacții materiale.

EMIL : „Cînd sufletul ne e gol, îl umplem cu satisfacții materiale.“ Cunosc cîntecul ăsta. Tu ai făcut din conștiința mea o magazie și mereu vrei să mai îndeși ceva în magazie. Ai făcut din mine un dulap. Și măcar dac-ai tăcea... Îți promit să te înșel cu o femeie care o să tacă chitic...

OLGA : Nu pe mine mă înșeli, pe tine te înșeli.

EMIL : Dacă o singură dată mai spui o frază inteligentă, te ucid. Ești genială, ești sublimă, ești deasupra mizeriilor vieții, nu mai ai nimic de făcut. Ai ceva de mîncare ?

OLGA : De ce mă întrebî ? Știi doar că n-ai curățat cartofii ? ! Atunci de ce întrebî ? Din egoism întrebî...

EMIL (*îi sîrută mina*) : Iartă-mă, Olga, ai dreptate. N-am curățat cartofii, n-am cumpărat carne, cum e și logic, am să rabd.

OLGA : N-o spune cu atîta măreție... O să mănînci în oraș, nu-i nici o nenorocire. (*Trece brusc la meditație.*) De ce să fim mărginiți și să nu iubim frumosul ? De ce alții să se emoționeze în fața lui Michelangelo și noi nu ? Nu suport să rămîn în urmă în materie de sensibilitate. Niște simpli auto-didacți să fie mai sensibili decît noi ? De ce ?

EMIL : Eu nu spun să nu iubim frumosul, bată-l norocul să-l bată. De ce să nu-l iubim ? Dacă vrei plecăm la Roma și-l admirăm pe Michelangelo.

OLGA : Ești o instituție, nu un suflet...

EMIL : Da, așa sînt eu. Tu ai vrut să vezi Roma. Mie îmi sînt suficiente și monumentele Ploieștiului. Ai mai văzut Roma de două ori.

OLGA : Vreau s-o văd a treia oară.

EMIL : Ai văzut Venetia de trei ori.

OLGA : Vreau s-o văd a patra oară. (*Se aude o sonerie.*)  
Ce s-a întîmplat ?

EMIL : Nu te alarma. Nu te-nspăimînta. O veste bună. Azi parcă toate jalbele făcute într-o viață de om mi s-au aprobat. A venit pînă și confirmarea de la „Artă și precizie“. Mi s-a aprobat transferul, mi s-a aprobat scutirea de vamă. Mi s-au aprobat ideile pentru decorațiile interioare.

OLGA : Nu-mi place cum vorbești, Emil... Văd o mare primejdie în asta. Chiar dacă ne merge bine, aș vrea să rămînem oameni, să ne păstrăm delicatetea, eu cred că se poate. Ar fi stupid să ne pierdem bucuria în fața vieții. Emoția în fața unui fir de iarbă nu se poate compara cu nimic.

EMIL : Vin aprobările. Vin comenzile. Vin ratele... Ai cerut zece perechi de mănuși, iată că zece perechi de mănuși au venit.

OLGA : Au venit ? Chiar au venit ?

EMIL : Da, au venit...

OLGA : Mă bucur normal, nu exagerez, nu-mi pierd capul... Trebuie să ne baricadăm și să nu dăm voie ca această avalanșă de bunuri materiale să ne smulgă tot ce avem mai frumos în suflet. Trebuie să ținem cu ghearele și cu dinții la sensibilitatea noastră. Ar trebui să mă iubești... Acum iubirea ta ar fi de-o mare utilitate lirică și practică.

EMIL : Sigur, am să te iubesc, nu sînt nebun să mă dezumanizez. De ce să mă dezumanizez cînd pot să mă umanizez ?...

OLGA : Sînt fericită că am zece perechi de mănuși dar nici la iubire nu vreau să renunț. Eu vreau să mă dezvolt armonios. Trebuie să ținem piept tuturor satisfacțiilor materiale. N-au decît să vină, nu ne temem ! (*Se aude o sonerie. Se ridică Olga.*)

EMIL : Ce Dumnezeu s-a mai întîmplat ? Ce aprobare a mai venit ? Ce confirmare a mai venit ?

OLGA : Ți s-a aprobat talentul.

EMIL : Cine mi-a aprobat talentul ?

OLGA : Criticul Marinescu ți-a aprobat talentul.

EMIL : Și lui cine i-a aprobat talentul ? Iată-mă și cu talentul aprobat...

OLGA : Stau și mă întreb, să citesc sau să nu citesc articolul ? E foarte greu să mă hotărâsc... N-ai să te îngîmfi ?

EMIL : Nu. Citește, citește ! N-am să mă îngîmf.

OLGA (*citește*) : „Ultima lucrare a pictorului Emil Varga dovedește un talent cu totul ieșit din comun...”

EMIL : „Un talent cu totul ieșit din comun.” Mi-ajunge !

OLGA : Emil ! Ți-am citit în ochi o satisfacție cam exagerată ! Te-ai bucurat prea mult, te-ai bucurat peste măsură. Așa ne-a fost vorba ? Nu cumva te-a năucit succesul ?

EMIL : Succesul ? Unde vezi tu primejdia succesului ? Dacă o să vină, o să-l disprețuiesc. Dar să vină întâi. Deocamdată n-am ce disprețui. (*Se-aude o sonerie.*)

OLGA : A început să-mi fie teamă. De cînd am pornit pe drumul progresului material și spiritual, a început să-mi fie teamă. Dacă am o mașină, pe urmă vreau să am două mașini. Dacă am inteligență, pe urmă vreau să am geniu. Mașina veche era destul de bună, ce Dumnezeu mi-a venit să-ți cer una și mai bună ?

EMIL : Cum, ce ți-a venit ? Dorința ta de progres. Ai să vezi mai tîrziu ce-o să se întîmple... Nu vrei să rămii în urmă nici cu mijloacele de transport, nici cu inteligența... (*Emil se reîntoarce după o secundă.*) Bucură-te, iubitoare de absolut !... Ce-și face omul cu mîna lui, nici dracu nu-și face. A venit aprobarea pentru mașină.

OLGA : A venit, deci ? Dacă mă analizez bine, văd că mă bucur destul de echilibrat...

EMIL : Tu ai vrut să ai mașina ta ca să te deplasezi imediat de la Platon la El Greco... Iată, o veste bună !...

OLGA : Asta numești veste bună ? Ar trebui să urlu de durere !

EMIL : În mod obișnuit asta se numește o veste bună. Noi idiotii numim asta o veste bună. N-am văzut pe nimeni cui să-i fi venit aprobarea pentru mașină și să se ia cu mîinile de cap de durere.

OLGA (ca în transă): Presimt că o să înceapă o adevărată inundație, Emil. Trebuie să luăm măsuri, să mai salvăm ce se mai poate salva. Uite, cerul a rămas intact. Să salvăm cerul. Vezi albastrul cerului ?

EMIL : Îl văd.

OLGA : N-ai fost convingător. Dac-am pierdut cerul ? Apa se întinde și n-a mai rămas decât puțin pământ... Să salvăm natura, emoția noastră în fața naturii. Te mai emoționează bolta cerului ?

EMIL : Da, cred că da.

OLGA : Bine. Foarte bine. Mi-ai luat o piatră de pe inimă... Auzi ciripitul păsărilor ?

EMIL : Da, aud...

OLGA : Atunci, înseamnă că sîntem puternici. Atunci, înseamnă că sîntem curați... N-au decît să vină mașinile, confirmările, aprobările, înștiințările. Nu ne mai temem ! Nu ne dezumanizăm ! (*Se-aude o sonerie.*) Auzi cum sună ? Parc-ar fi chemarea morții. Confirmările astea vin în stoluri ca lăcustele... Ne-au venit și ratele pentru mobilă.

EMIL : Să vină ! Dacă-i bal, bal să fie !

OLGA : Mi-e frică, Emil. Undeva, în adîncul sufletului, mi-e frică... Am impresia că cele zece perechi de mănuși nu-mi ajung... Aș mai cere încă zece perechi de mănuși... Am impresia că în cele două mașini mă voi plictisi... Ceva îmi spune că am să vreau și a treia mașină... Și nici talentul n-o să mă mulțumească. O să vreau geniu... Mi-e frică ! Aș da oricît pentru o veste proastă.

EMIL : Slabă speranță... O veste proastă ! Noi nu vom primi niciodată o veste proastă, sîntem prea ticăloși ca să primim vești proaste. Toată viața am să desenez corcodușe pentru Camera de Comerț. Toată viața am să rămîn un diletant stupid și inutil.

OLGA : Eu n-am să desenez corcodușe. Eu n-am să desenez corcodușe...

EMIL : Ba da, ai să desenezi și tu corcodușe. O să desenăm împreună corcodușe... Veștile astea bune îmi stîrnesc frică, ascund în ele o nenorocire mai mare

decît veștile cinstite dar proaste. O veste bună nu-i decît o veste proastă ceva mai perfidă, o bombă cu efect întîrziat. Auzi ce sinistru sună ? Cine știe ce Mercedes geme de dorul nostru...

OLGA : Eu îmi păstrez puritatea, n-o să las să mi-o întineze nici scutirea de vamă, nici Mercedes-ul. Eu am să caut absolutul chiar la volanul Mercedes-ului.

EMIL : Iarăși îi dai cu puritatea ? Iarăși amesteci absolutul cu Mercedes-ul ? Tu ai făcut din mine un dulap și tot tu îi dai cu puritatea... Nu vezi că nu ne-a mai rămas nimic ? ! În afară de bunurile astea materiale stupide și inutile, în afară de rate, confirmări și aprobări nu ne-a mai rămas nimic ? ! Mă duc să văd ce Dumnezeu ne-a mai venit... Ciudat sentiment. Parcă mă duc la război. Parcă mă despart de tine pentru totdeauna. Adio, Olga !

OLGA : De ce vorbești așa ? Telefonul e la doi pași...

EMIL : Iluzie optică. Drumul pînă la telefon mi se pare o veșnicie. Cu fiecare succes simt că mă schimb. Sper să te regăsesc sănătoasă după ce mă întorc de la telefon.

OLGA (*il îmbrățișează ca după o lungă despărțire*) : Emil. Bine te-ai întors de la telefon. Ce s-a întîmplat ?

EMIL (*se prăbușește în fotoliu*).

OLGA (*cu o speranță în glas*) : S-a întîmplat o nenorocire ? A luat foc atelierul ? Ți-au respins lucrările la bienală ? O veste proastă ar fi ca un dig împotriva apelor... Am putea și noi să ridicăm un dig...

EMIL : Nici o veste proastă, slabă speranță. Cred că niciodată n-o să mai primim vești proaste. Cred că niciodată n-o să ne mai îmbolnăvim. Niciodată n-o să mai murim. Succesul e adevărata moarte, moartea fără nici o înviere... Încă o veste bună, vegetariană perfidă. O veste foarte bună (*cu disperare*), o veste din cale-afară de bună. Cea mai bună dintre toate veștile posibile. Ni s-a aprobat vila de la Bușteni.

OLGA (*cutremurată*) : Ni s-a aprobat vila de la Bușteni ? Apără-mă, Doamne, și de această încercare !... Aju-

tă-mă, Doamne, să-mi păstrez sensibilitatea ! Ajută-mă, Doamne, să caut adevărul, chiar și acolo, în vila de la Bușteni ! (*Cu mare efort.*) Nu trebuie să mă bucur. Nu trebuie să mă bucur.

EMIL : Asta ne mai lipsea, vila de la Bușteni. Alte apusuri de soare pe care le voi trage în serie ca să-i repar acoperișul. (*Se întoarce spre Olga.*) Tu ai vrut vila de la Bușteni, vegetariană neghioabă ! O să avem de toate și n-o să mai avem pământ. O să plutim pe pustiul apelor cu vila de la Bușteni după noi. O să te plimbi pe valurile mării cu cele zece perechi de pantofi... O să mîngîi pustiul apelor cu cele zece perechi de mănuși.

OLGA : Acum, mă simt puternică. Prefer să plutesc pe pustiul mării, dar să am tot confortul. N-o să ne acrim viața fiindcă avem o vilă la Bușteni. În fond, n-am omorît pe nimeni, de ce să-mi pierd gingășia ? Aș fi o timpită dacă mi-aș pierde gingășia. Am s-o salvez din fața furiei apelor. Am să-mi păstrez și gingășia și vila de la Bușteni. Ale mele sînt toate... Să iubești natura. Să iubim natura... Cînd un om nu mai iubește natura e ca un orfan printre străini. Natura e mama noastră.

EMIL (*cu disperare*) : Mama noastră, natura, cum s-o iubesc cînd mă costă atît de scump ? Cum s-o iubesc cînd o plătesc cu ratarea ? (*Se aude o sonerie.*)

OLGA : Iarăși sună, mereu sună. Parc-au înnebunit. Apele au crescut. N-o să cedez nimic. N-o să las apelor nimic.

EMIL : Numai o veste proastă ne-ar putea salva. Am început să doresc o veste proastă. O veste proastă care să mă-ngenuncheze și să mă umilească. Speranța noastră e nenorocirea. Schimbă-mi, Doamne, crucea, dă-mi o cruce grea, de piatră. Numai durerea ne poate trezi din somnul nostru de moarte. Cred că suferința ar face om din mine.

OLGA : Se poate trăi și-n mijlocul apelor. E o prejudecată stupidă ideea că nu se poate trăi în mijlocul apelor. Dacă cumpărăm și-o barcă cu motor o să

fie chiar minunat... Ne-a rămas foarte puțin spațiu. Ei și? Se poate trăi și într-un spațiu mai strins, dormim pe jos, renunțăm la pat, tot nu mai facem amor.

**EMIL**: Sună! Iarăși sună... Și totuși nemernicul de mine, mă duc să văd ce veste bună a mai venit... Curios, curios, dar totuși mă duc. Curiozitatea și lăcomia nu vor să se stingă... Parcă te văd pentru ultima oară. Cine știe ce fel de om am să fiu după ce am să mă întorc cu încă o veste din cale-afară de bună? Am să mă întorc mai bătrîn, mai stupid... Olga, iubita mea, copila mea, hai să construim digul.

**OLGA**: De ce să construim digul? Dacă construim digul, n-o să știu cînd o să-mi aducă croitoreasa rochiile. Nu trebuie să construim digul...

**EMIL**: Olga, oprește-mă! Ai putea să mă oprești. Tu, care ai căutat adevărul cît e ziuica de mare, ai putea să mă oprești. Hai, dovedește-ți acuma grandoearea spiritului... Ce dracu avem nevoie de-atîtea boarfe?

**OLGA**: Nu se poate, Emil. Nu se mai poate. Ciudat... foarte ciudat... Mă simt curată ca un copil și totuși vreau vila de la Bușteni.

**EMIL** (*isteric*): Ce să faci cu vila de la Bușteni, inconștiento? Nu vezi că apele ne îneacă? Nu mai vreau nimic. Nu mai vreau nimic... Nu mai deschid. Ne baricadăm aici. Avem provizii pentru cîteva zile. De unde vrei să plătesc și vila, și mașinile, și atelierile, și Roma, de unde vrei? Mi-am controlat sufletul, nu sînt atît de întunecat. Nu vreau să mă înglodez în datorii. Nu vreau să trăiesc în rate... Vrei să fac texte pentru revistă? Vrei să fur? Ce vrei de la mine?

**OLGA**: Acum observ că se poate trăi și fără stele. Se poate trăi foarte bine și fără adierea vîntului...

**EMIL**: Eu nu pot. Ți-o spun cu toată seriozitatea și fără nici o urmă de patetism. Eu personal nu pot să trăiesc fără bolta stelelor. Eu nu mai primesc nici o comandă, nu mai achit nici o rată. Eu aici rămîn

pînă la judecata de apoi. Nu mai fac un pas înainte... Ajunge! N-ai decît să te ghiftuiești tu cu toți filozofii tăi, cu toate automobilele tale, n-ai decît să-ți ronțai tu sensibilitatea și mănușile. Eu nu mai vreau nimic! Eu nu mai deschid!

OLGA : Deschide. Nu fi meschin. Ia de la viață tot ce-ți dă! De ce să nu deschizi? Dacă ți se recunoaște și geniul așa cum ți s-a recunoscut talentul? \*

EMIL : Eu mă mulțumesc și cu talentul. Dacă mi se dă premiul Nobel, pe unde scot cămașa? Cu ce plătesc premiul Nobel?

OLGA : Premiul Nobel nu se plătește!

EMIL : Nu-i adevărat. Premiul Nobel se plătește. Costă o grămadă de bani. Premiul Nobel a ruinat pe toți artiștii care l-au primit. Și, draga mea soțioară, îți declar solemn că la bolta stelelor eu nu renunț nici mort.

OLGA (*vine iar cu vestea*) : Ți s-a aprobat atelierul de la șosea!

EMIL : Ai adus vestea, ticăloaso. Nu te-a răbdat inima. Pentru corcodușele noastre era la fel de bun și vechiul atelier. Ce mai vrei, nebuno? (*Altă sonerie.*) Nu vezi? Nu mai avem unde să stăm. O să ajung la un moment dat să-ți simt răsufierea. O să ajung la un moment dat să mă uit drept în ochii tăi. Toate dorințele ni s-au împlinit în această zi. De unde să iau atîta întineric? De unde să iau atîta mediocritate ca să plătesc și mașina, și vila, și absolutul tău, și atelierul, de unde?

OLGA : Ne-a venit înștiințarea pentru fotoliu. De cînd așteptam această achiziție nouă. Am să-l citesc pe Platon într-un fotoliu nou, de piele. (*Din acest moment vestile irup parcă dezlănțuite. Cei doi se retrag înfricoșați.*)

EMIL : Mi-a venit aprobarea pentru expoziția de la Verona.

\* În ediția din 1973, de la „Cartea Românească”, datorită probabil aceluiași greșeli de corectură, apare „cum ți-a recunoscut talentul?” (n.ed.)



OLGA : Ne-a venit aprobarea pentru extinderea de spațiu.

EMIL : Mi-a venit confirmarea pentru transfer.

OLGA : Mi-a venit avansul de la Camera de Comerț.

EMIL : Mi-a venit aprobarea pentru garaj.

OLGA : Mi-a venit aprobarea pentru decoruri.

EMIL : Mi-au venit ratele pentru ADAS.

OLGA : Mi-a venit confirmarea de la „Artă și precizie“.

*(Cad amîndoi obosiți.)*

EMIL : Acum avem tot ce ne trebuie.

OLGA : Nu cred că avem tot ce ne trebuie. Nu știu de ce, dar tare aș vrea să-mi fac o pereche de pantofi, mor. Acum mă duc să fac comanda !

MEIL : Ești nebună ! Nu mai avem pe ce sta, nu mai avem pămînt și aer și ție-ți arde de încă o pereche de pantofi. O pereche de pantofi pe care va trebui s-o plătesc tot eu, cu mediocritatea mea. Ți-am spus-o de atîtea ori ! Trăiește din întunericul tău ! *(Iarăși se aude o sonerie.)* Nu deschide. Nu mai deschide, Olga. Ajunge. Dacă primesc vestea că am fost făcut regele nu știu cărui trib ? Dacă primesc vestea că am primit nu știu ce moștenire la dracu în praznic ? Nu te mișca... Nu te mai mișca...

OLGA : Trebuie să deschidem. E datoria noastră să deschidem. Veștile bune ne pot căli...

EMIL : Te rog, nu deschide... Ai descoperit și absolutul, ce dracu mai vrei !

OLGA *(se ridică încercînd să se îndrepte spre ușă).*

EMIL : Unde te duci ? Dacă încerci să deschizi ușa, te ucid. Această veste bună o să ne scufunde în adîncul apelor și o să ne înghită cu totul.

OLGA : Nu vezi cu ce disperare sună ? Parc-ar fi trîmbițele de foc ale judecătii de apoi.

EMIL : Olga, iubirea mea, liniștește-te. De ce vrei să deschizi ? Ai mai cerut ceva în numele meu ?

OLGA : Da, am cerut.

EMIL : Mereu comanzi pantofi și rochii, și cărți, și fotolii în numele meu. Mereu fumezi Kent bizuindu-te pe mediocritatea mea.

OLGA (*smulgîndu-se din brațele lui*): Lasă-mă să mă duc. Mi-a venit rochia de mireasă, răsplata castității mele din ultima perioadă. O rochie în plus nu strică niciodată. Și tot n-am să devin meschină... Și tot am să caut adevărul...

EMIL: Mi s-a întunecat cerul. Stelele dispar. Am pierdut stelele!

OLGA: Se poate trăi și fără stele, se poate trăi și fără bolta cerului.

EMIL: Hai să fugim, nebuno, hai să fugim!

OLGA: De ce să fug? Am mai comandat încă două perechi de mănuși. Dacă eu fug și comanda vine? Eu aici rămîn...

EMIL: N-o să mai ai cum să te folosești de toate achizițiile astea. N-or să fie recepții în pustiul ăsta, n-o să te plimbi cu Mercedes-ul pe valurile mării...

OLGA: Ce dacă n-o să fie recepții, am să le încerc, am să le probez, or să fie ale mele. Eu aici rămîn.

EMIL: Eu nu pot să trăiesc fără bolta cerului. Aici o să murim cu absolutul tău cu tot! Ești nebună! Iubita mea, disperarea mă face să te iubesc, dacă iubirea mea te poate salva, aici nu mai avem de așteptat decît autorizația de înmormîntare. Trezește-te, nebuno!

OLGA: Eu rămîn. Eu aici rămîn.

EMIL: Vin apele. Vin apele, nebuno.

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

*RADU POPESCU*

„*Inundația* [...] reia motivul ipocriziei întru ideal cu buna chibzuire a satisfacției materiale și cu cea mai vulgară formulă de eludare a obligației morale. Bucata este un amestec inegal de umor care *poartă* și de umor repetat și redigerat, cu o imagine a invaziei concretului, a materiei, care, secundară în raport cu ideea, nu poate să nu amintească iarăși și iarăși de Ionesco“.

(Cronici dramatice, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 27).

*ROMULUS DIACONESCU*

„Cu *Inundația*, dramaturgul își lansează săgețile către inima mediului intelectual; nu mai e vorba de mimetism, ci de manifestarea viciului în stare „elevată“. Olga și Emil — cuplu conjugal — sînt pictori și discuția lor vizează, de astă dată, nivele mai „importante“. Cei doi își reproșează preocupările domestice, respinse de adevărata vocație, proclamată orgolios. Olga taxează realismul soțului drept semnul abrutizării, pe cînd Emil deplînge inapetența casnică a soției: „Ar trebui totuși să te mai odihnești și tu puțin, să mai croșetezi un ciorap, să-ți mai ghicești în cafea. Nu ți-ar strica puțină mediocritate, poate chiar puțină bătărănie“.

Reciproca sfidare se intensifică prin scormonirea febrilă a defectelor, ceea ce duce la demascarea treptată a fiecăruia. Recunoscîndu-și lipsa de talent („m-am făcut pictor fiindcă n-am reușit să fiu contrabandist“), Emil pune la îndoială mesajul

creației soției sale — „te-ai întrebat dacă camenii sînt dispuși să asculte mesajul tău?“ —, intrigat fiind de totalul ei dispreț pentru „curățatul cartofilor“.

Pe parcurs, această divergență „estetică“ sfîrșește într-o sațioasă convergență materială, încît reproșurile spirituale se topesc în lăcomie pecuniară. [...]

Mai trebuie adăugat ceva : discuția lor se petrece în timpul unei inundații ; o ignoră, dar își revendică mereu tot mai multe domenii ale avuției așa încît apa îi surprinde în pragul... catastrofei. Teodor Mazilu demască filistinismul mic-burghez al artistului mediocru ; mimetismul artistic devine o mască a parvenitismului social. Soluția dramturgului e adecvată : cei doi „artiști“ termină agoniseala în momentul cînd apele-i acoperă.

(Teodor Mazilu — Vocația satirei, în vol. Spații teatrale, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1979, p. 54—55).

TREZIȚI-VĂ  
ÎN FIECARE DIMINEAȚĂ!

*tragicomedie într-un act*

## REFUZUL MORȚII — REFUZUL RATĂRII

Piesa cu un titlu atât de „mazilian“ (vor urma firesc „mazilologi“, replici „maziliste“ și alte asemenea barbarii de duh, enormă ironie finală a marelui dramaturg) Treziți-vă în fiecare dimineată pare a fi singura tragicomedie în registru fantastic a autorului. Mai mult chiar, formula „unui înger al morții“ veghind viața individului, apostazia, refuzul unei condiții umane sordide, falsificate și infirme („ce vină am eu că nu sînt o flacără?“) încadrează lucrarea în expresionism.

Inflexiunile crepusculare, obsesia thanatică, revolta sinceră și patetică împotriva Creației și a anui destin mizerabil, replica aspră cu sunet grav par stranii în opera lui Teodor Mazilu, așa încît afirmația că „Treziți-vă...“ e o piesă în care Mazilu se implică mai mult decît o face de obicei ni se pare corectă.

Subiectul însuși e ciudat: ultimele clipe ale unui oarecare Maximilian, om cu funcție și succes din perspectivă marfară, făptură jalnică și venală, denunțindu-și întreaga viață, tot ceea ce-l reifică și-i obstrucționează accesul la „o esență nemuritoare“. Catalizatorul insolit, martor dar și procuror al acestei revolte tîrzii dar ratate este Eugen, „îngerul morții“.

Ne-am și convins dar numai pentru o clipă că Eugen este chiar îngerul morții, moartea însoțindu-ne implacabil de la naștere și că piesa e strigătul dureros împotriva condiției umane. Pledau pentru aceasta replica „eu sînt îngerul morții“ precum și decesul lui Maximilian... Dar ar fi fost prea simplu. Mazilu a vrut mai mult. Refuzul morții se împletește cu refuzul ratării. Bunul simț de conservare al lui Maximilian e la lucru,

dar eșecul e total și ireversibil. La o mai atentă citire ni s-a nălucit — discret pentru o comedie, tezist pentru o dramă, inefabil pentru o parabolă — printr-o ceață tremurătoare, făptura pitorească, arborescentă, a unei conștiințe întrupate, zămislițoare de aporii, cu ermetice convulsii interogative, în neliniștită căutare...

E Eugen binele și răul lui Maximilian? Raiul și iadul gândurilor sale? Poate că da. Oricum îi determină falsele sușuri dar și căderile brutale, îi netezește scrupulele, îmbăindu-i și parfumîndu-i mizeria morală, îi mîngîie amăgitor rugozitățile mediocre, îl corupe în minciună existențială dar îi și menține cu duritate o oglindă sfișietor de adevărată în fața întregii sale vieți. E un Maximilian în raport cu celălalt Maximilian, e ingerul vieții, principiul ei biologic desprins de gîndire, un combustibil care trece prin specie, un lichid gros și urît mirositor, dar neînchipuit de puternic. Este ridicarea lui Maximilian la absolut și reducerea la nimic. Eugen este totul.

Cu alte cuvinte nu știm încă cine este Eugen... Ne putem închipui însă... Putem căuta...

Ceea ce am găsit cu certitudine este inconfundabilul timbru Mazilu, ironia mușcătoare, scrișnetul nisipului între dinți, stîncosele paradoxuri, sarcasmele definitive. Sînt prezente anchilozele lexicale, stereotipiile verbale, locurile comune născute din depersonalizarea vorbirii, a locușunilor reumatice recutate din pagina întâi a gazetelor sau din prețiozitățile semidocte, turnate însă în context ridiculizant de teribilă deriziune; „viața interioară“, „exemplu personal“, „dragostea pentru aproape“, „spiritul de sacrificiu“, „personalitate complexă“ exprîmă prin nepotrivita folosire o parabolă de recunoaștere între abjecți, proști și parveniți, pașaportul verbal al mediocrității spoite; înalte principii morale, lozinci valabile pătrund și se dizolvă ca un lubrifiant obligatoriu în mecanismul parvenirii.

Mazilu a recunoscut cu răutatea-i frumoasă și sterilizantă „rațiunile“ folosirii absurde, imbecile ale acestui limbaj: rostind vorbe mari (ce mari, mărețe!) la tot pasul, infectînd parcă orice domeniu, oricît de cazanier,

cu „texte“ indiscutabile, cei implicați își pot arăta pe de o parte supunerea absolută, pe de altă parte idiofenia; sub coviltirul gros al înflăcăratelor vocale e loc numai pentru mediocritate.

*Maximilian e vinovat. De minciună. De goliciune sentimentală. De lașitate. De delațiune. Dar mai ales de vorbe mari. Singura sa disculpare, răsună însă zguduitoare: „de ce ești nemărginit Doamne? De ce nu ești și tu mărginit ca mine, ca să putem sta de vorbă ca oamenii? Ce vină am eu că nu sînt o flacăra?“*

*Dincolo de ironie, de mizeria argumentului, mai e ceva...*

RADU ANTON ROMAN



PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI  
TEATRUL MIC  
8 octombrie 1970 \*

DISTRIBUȚIA :

Maximilian : NICOLAE POMOJE.

Regia : EMIL MANDRIC  
Regizor secund : KARIN REX  
Scenografia : ȘTEFAN HABLINSKI

\* Piesa a făcut parte din spectacolul „Don Juan moare ca toți ceilalți“, în care au fost incluse piesele „Don Juan moare ca toți ceilalți“, „Inundația“ și „Trezii-vă în fiecare dimineață!“

## PERSONAJELE

---

MAXIMILIAN	}	Amîndoi
EUGEN		între
		33—38 ani.

O cameră aproape pustie — fereastră largă pe unde soarele poate intra în voie. Maximilian, Eugen

MAXIMILIAN : Ce s-a întîmplat ? Nu cumva a răsărit soarele ?

EUGEN : Inteligentă întrebare ! Dacă soarele nu răsărea, eu nu eram aici...

MAMIXILIAN : Mereu uit că soarele are obiceiul frumos să răsară în fiecare dimineață. Trebuie să mă trezesc !

EUGEN : Cum poți să debitezi asemenea ineptii ? Trebuie să ne trezim în fiecare dimineață... Trebuie să avem curajul de a ne trezi în fiecare dimineață ! Detest exemplul personal, dar nu pot să nu constat că eu mă scol fără să mă tragă nimeni de mîneacă. Chiar dacă aş fi orb, sau prea modest, și tot aş remarca suplețea și spiritul meu de disciplină. Îmi pare rău că sînt silit să mă dau de exemplu. Pun ceasul să sune... în cîteva secunde sînt în picioare, mă bărbieresc... ca la armată. Din pricină că ție ți-e lene să te scoli la timp, sînt silit eu să mă scol mai devreme, ca să te trezesc și pe tine. Nu, nu mă plîng — eu mi-am ales meseria asta ! Observă, te rog, cu cîtă demnitate și stăpînire de sine îmi accept destinul...

MAXIMILIAN : Mă apucă groaza să mă trezesc în fiecare dimineață...

EUGEN : Echiparea ! Viața te așteaptă ! Ideile te așteaptă ! Slujba te așteaptă ! Femeile te așteaptă ! Gloria te așteaptă ! Arborii te așteaptă !

MAXIMILIAN : Nici nu știu cum mă cheamă... Nici nu știu ce caracter am, mi-am uitat caracterul, totdeauna pătesc drăcia asta. Ce fel de caracter oi fi avînd ? Nici nu știu cum să reacționez — îmi caut gesturile și nu le găsesc — unde le-oi fi pus înainte de culcare ?! Aveam eu un anume fel de a-mi trece mîna prin păr, parcă l-a înghițit pămîntul... Era și-o glumă pe care o făceam, parcă destul de spirituală... degeaba mă chinuiesc, nu știu în ce ungher al memoriei am zvîrlit-o ! Cînd mă culc, îmi arunc trăsăturile de caracter pe unde se nimește și dimineța nu știu de unde să le iau. Caut pe urmă ca un disperat dragostea pentru aproapele tău, și ia-o de unde nu-i... Așa pățești cînd nu ești ordonat... Unde dracu mi-o fi zîmbetul meu fermecător ? Unde mi-or fi cele cîteva idei fixe pe care le folosesc și pe ploaie și pe vînt ?! Nu, nu glumesc, nu fac jocuri de cuvinte. Dimineța îmi caut caracterul, mi-l îndes bine și pornesc în lume ! Fără caracter n-aș pleca nici pînă la doi pași, să cumpăr pîine... Caracterul deja format mă așteaptă gata pregătit și eu nu trebuie decît să-l îmbrac — asta e tot. Dar mi-e silă ! Ce te uiți la mine ca un inspector de la A.D.A.S. ?! Da ! Mi-e silă ! Mereu același caracter, aceleași idei, același zîmbet, aceeași mirare în fața soarelui, aceeași frică în fața șefilor, mă întreb cum de nu s-a tocit de atîta folosire.

EUGEN : Știu că în sufletul tău e o întregă harabură... Ești foarte dezordonat, n-ai grijă de caracterul tău, nu-l aranjezi frumos înainte de a te culca... Atunci te mai miri că îți cauți gesturile, sentimentele și ideile peste tot și nu le găsești ?! De asta sînt eu aici ! Să te ajut să-ți amintești toate trăsăturile de caracter ! Nu plec de aici pînă nu-ți reconstitui întreaga personalitate pînă în cel mai mic amănunt !

MAXIMILIAN : Nu mai vorbi de caracterul meu, am senzația că-mi amintești de ziua în care am trecut pentru prima oară pragul unui bordel. Cînd mă

gîndesc că sînt un anume caracter, îmi vine să-mi iau cîmpii. Urită invenție caracterul ăsta... Nu i-am înțeles niciodată rostul, deși tot timpul mi-l îmbogățeam și-l îngrășam ca pe un porc... De ce trebuie să am eu un anume caracter, de ce trebui să am c anume personalitate, să fiu un Y sau Z? De ce trebuie să am eu felul meu de a ține furculița, felul meu de a răspunde la telefon, felul meu de a umbla pe stradă, felul meu de a face amor, felul meu de a zîmbi, timbrul meu propriu, amorul meu propriu, originalitatea mea ieșită din comun? Toate astea mă apasă... Am ajuns să umblu cocoșat din pricina acestei poveri. Caracterul ăsta nesuferit e o adevărată lespede de piatră! Vreau să scap de această povară!...

**EUGEN** : De ani de zile, mereu aceleași discuții! În fiecare dimineată îți uiți caracterul și eu sînt silit să ți-l amintesc trăsătură cu trăsătură. Mă silești să fiu rău... Și răutatea nu mă caracterizează... Mă silești să fiu autoritar, deși, dacă-mi sondez sufletul, văd că această însușire nu-mi aparține. Nu-ți dai seama că fără ajutorul meu n-ai fi nimic, ai fi un biet anonim. Îți leg cravata de gît, îți îndes servieta sub braț, îți strecor scaunul directorial sub fund, îți ștampilez pe obraz zîmbetul tău fermecător... Ar trebui să mă iubești...

**MAXIMILIAN** : Eu mă simt foarte bine și fără caracter. Nu țin să-mi amintesc caracterul...

**EUGEN** : Eu vreau să-ți clădesc o personalitate ieșită din comun și tu faci mofturi? Vreau să te scot din anonim.

**MAXIMILIAN** : Și eu vreau să intru în anonim. De ce crezi tu că eu vreau să ne deosebim unii de alții? Din ură, ca să-i exploatăm pe ceilalți... Și frica de anonim, ce este pînă la urmă frica de anonim, dacă nu frica de moarte? Să lăsăm eternității urma vanității noastre! Din sila prezentului se naște mirajul eternității!

**EUGEN** : Nu-mi strica buna-dispoziție și încrederea în om pe care am moștenit-o de la răposata maică-

mea... Mă cunoști de ani de zile, știi că-mi place din cale-afară să mă laud cu sacrificiile mele, am și eu păsărica mea... Chiar dacă ar lua foc întreg universul, tot n-aș renunța să-ți amintesc că eu nu m-am însurat și mi-am rupt piinea de la gură, tocmai ca tu, fratele meu vitreg, să reușești în viață, să devii o personalitate complexă. Acum, după ce am spus fraza asta, poate să vină și potopul ! M-am răcorit, m-am liniștit... Te-am lăsat să mă imiți, să iei anumite trăsături de caracter de la mine, n-am spus nimic. Ia ! Ia duioșia mea ! Ia spiritul meu de sacrificiu ! Îmbogățește-ți viața interioară !

**MAXIMILIAN :** N-am nevoie de spiritul tău de sacrificiu — am eu alt adăpost în care mă ascund. Am obosit ! M-ai aruncat în cușca cu lei a unor obiceiuri stupide și mă lași să fiu sfîșiat ! Înțelege că am obosit. Toate trăsăturile tale de caracter de care n-aveai nevoie mi le aruncai mie, ca pe niște haine vechi, pe care nu voiai să le mai porți...

**EUGEN :** De aia sînt eu aici, și de aia mi-a dat mie natura spirit de sacrificiu, ca să te ajut să-ți învingi oboseala ! Va trece și clipa asta !... Ei, hai, zîmbește ! Unde ți-e zîmbetul tău fermecător ? Vrei să-ți împrumut eu puțin optimism și încredere în viață ? ! Am atîta încredere în viață, încît oricît aș da, tot mi-ar mai rămîne suficient.

**MAXIMILIAN :** Am adunat destul : clipe de extaz, idei originale, versuri celebre, colecții de orașe, colecții de tablouri, colecții de femei, colecții de pipe, colecții de proverbe, colecții de timbre, certificate de sănătate, de bună purtare, de proastă purtare, noutăți muzicale, noutăți științifice, noutăți gastronomice, crize de stomac, crize religioase, crize de conștiință, femei albe, galbene, negre, portocalii, curtezane din Libia și Damasc. Toate curtezanele din Libia și Damasc. Și s-a născut cea mai îngrozitoare întrebare din cîte întrebări pot exista pe lumea asta... Toate acestea sînt eu... ? Eu sînt o criză de stomac ? Eu sînt certificatul de bună

purtare?! Și toate astea la un loc sînt eu? Așa puțin? Un biet și mizerabil depozit?! De asta am venit pe lume, ca să ofer bolii un organism unde să-și exerseze dezastrul și un pat unde curtezana din Damasc să-și poată demonstra pregătirea profesională?! Asta sînt eu? Această mizerabilă adunătură sînt eu? Spaima mea de moarte?! Spaima de a muri anonim?! Spaima de a nu poseda toate femeile și de a nu vedea toate muzeele și toate orașele?! Dacă toate astea sînt eu, eu n-am nevoie de mine... Refuz să fiu totuna cu muzeul din Prado și curtezanele din Damasc! Și atunci, după această îngrozitoare întrebare, s-a născut un adevăr îngrozitor, mi-am devenit străin, cu desăvîrșire străin. Refuz să mă legitimez în fața soarelui cu o criză de stomac!

EUGEN : Da! Asta ești! Femeile pe care le-ai iubit, diplomele pe care le-ai primit, pasiunile pe care le-ai stîrnit, onorurile care ți-au fost aduse! Experiiența te-a îmbogățit, cultura te-a modelat, arta te-a înnobilat!

MAXIMILIAN : O... arta m-a înnobilat... O singură clipă de extaz, după care m-am grăbit să nu întîrzii la o întîlnire de afaceri. De ce m-a înnobilat arta? De ce nu m-am înnobilat eu? Și atunci, dacă mi se par firești, de ce mă apasă toate astea?! De ce caracterul e ca o lespede de piatră sub care eu plîng, mă zbat, gem, urlu, vreau să ies la suprafață?!... Și caracterul mă ține prizonier, mă împinge la fund, îmi pune cătușe, îmi dă să mănînc, îmi dă satisfacții, dar nu mă lasă să răsuflu. De fapt, caracterul are nevoie de mine, nu eu de el... Am ajuns să fiu sclavul caracterului, să-mi fie teamă să ies din limitele pe care el mi le-a fixat, un prizonier care n-are voie să facă decît cîțiva pași... Am să-miucid caracterul! Și-o să fiu în legitimă apărare. Dacă nu-lucid eu, mă ucide el... Am să-mi distrug zîmbetul, am să-mi calc în picioare sensibilitatea, am să-mi strivesc amintirile, am să-mi sfîșii colecțiile de timbre și de femei,

am să-mi rup toate diplomele, totul am să distrug...  
Și atunci am să scap! Am să răsflu și eu puțin...

EUGEN : Dar eu ? Eu unde sînt ? Eu ce veghez ? ! Cum o să-ți părăsești personalitatea ? S-o părăsești și să umbli ca un zănatec, prin lume ? ! Ce s-ar întîmpla dacă toți ne-am părăsi caracterul ? Te porți ca un tată care-și reneagă copilul. Așa ceva nu e cu puțință. Și cînd ai să mori, ai să mori într-un anume fel, conform caracterului tău !

MAXIMILIAN : O să mă ucidă caracterul pe mine, dacă nu-l ucid eu pe el. Am să mor eu și o să supra-viețuiesc criza mea de stomac. Nu vreau ca eu, eu cel viu, să mor, și cadavrul ăla să trăiască și să se plimbe prin galaxii ! Nu vezi că nu e nicio-dată sătul ? Mereu vrea cîte ceva, mai mult, tot mai mult — fiară lacomă și meschină ! Dacă e sensibil — vrea să fie și mai sensibil. Dacă e inteligent — vrea să fie și mai inteligent. Dacă are o femeie — vrea pe urmă un harem — pe urmă două harehuri, pe urmă tot, toată iarba, tot soarele, toate editurile, toate orașele, toate garsonierele, toate miresmele, toate premiile, toate femeile, absolut toate. Am devenit robul acestei personalități pe care trebuie s-o îndop mereu, s-o ghiftuiesc, cînd cu sentimente, cînd cu obiecte. Vreau să scap de sclavia acestei personalități, detest ticurile mele, ideile mele, sentimentele mele, amintirile mele, plăcerea mea de a purta galoși și umbrelă ! Mă uit la caracterul meu ca la un dușman, ca la un străin. Ce am eu comun cu caracterul meu ? Nimic. Ce am comun cu dorința mea fierbinte de a mă culca cu o japoneză ? Nimic... Fiindcă și această dorință fierbinte tot el, caracterul, a inventat-o. Nu e a mea. E a lui. Ce am eu comun cu durerea mea ?... Nimic... Ce am eu comun cu mine însumi ? Nimic...

EUGEN : Alți oameni se chinuie să-și construiască o personalitate și tu te vabei că ai reușit. Nu ești nebun ? Ar trebui să fii fericit... Ai timbrul tău propriu, ai felul tău particular de a te exprima, ai



amorul tău propriu, și locul tău în societate, și locul tău în viața multor oameni, și chiar „un univers al tău“. Universul tău propriu — cum zice critica. Cîți artiști au universul lor propriu, poți să-i numeri pe degete...

**MAXIMILIAN** : Dacă aș avea „întreg universul“ n-aș mai avea universul meu. Dacă aș avea adevărul, n-aș mai avea „adevărul meu“. Și adevărul meu nu e o felie din întreg adevărul, rația mea de sublim, ci doar o minciună mizeră... Adevărul n-are personalitate — nu-ți aparține. Numai erorile ne aparțin ! Numai prostiile sînt ale noastre !

**EUGEN** : Te revolți ? Te împotrivești cerului ? ! Ei bine, dragul meu prieten, țin să te anunț în mod solemn că-ți pierzi timpul ! Revolta nu intră în caracterul tău !

**MAXIMILIAN** : Atunci te pomenești că mă revolt degeaba ? ! E îngrozitor să-ți dai seama că nu te poți revolta, că revolta nu intră în caracterul tău... Am țipat degeaba, m-am frămîntat degeaba. Auzi nerușinare ! Tocmai revolta să nu intre în caracterul meu !

**EUGEN** : De ! Ajunge ! Echiparea ! Întîrzie de la slujbă !

**MAXIMILIAN** : Care slujbă ? Vorbești prostii !... Eu n-am avut niciodată slujbă.

**EUGEN** : Amintește-ți caracterul, dragul meu Maximilian... Mă silești să folosesc expresii populare, uiți de la mîna pînă la gură... După cîte ai făcut ca să pui mîna pe slujba aja minunată, fermecător de comodă, admirabil retribuită, ai putea să-ți amintești slujba, dacă nu din altceva, măcar din respect pentru delatiunile și turnătoriile pe care le-ai practicat cu atîta măiestrie stilistică...

**MAXIMILIAN** : Cum îndrăznești să mă numești atît de brutal un biet turnător ?

**EUGEN** : Gura, băiete. Nu te indigna ! Indignarea nu-ți șade bine, nu intră în felul tău de a fi ! Crezi că m-ai intimidat cu aberațiile tale metafizice ? !

**MAXIMILIAN** : Dar de mirat, am dreptul să mă mir ? Cine ești tu să-mi dictezi reacțiile ? Nu te indigna,

nu te revolta, nu te agita, nu te mișca, nu protesta, nu te alarma... De mirat oricine se poate mira... Dă-mi voie să-mi manifest stupoarea... Nimic nu detest pe lumea asta mai profund decît delațiunea... Crima mi se pare o floare la ureche, pe lingă cea mai nevinovată turnătorie. Mă înșel eu? Răspunde-mi! Nu mă caracterizează acest dezgust? Nu fi nedrept cu prietenul tău! Lasă-mă să mă caracterizeze acest dezgust...

EUGEN : O detești profund și-o practici metodic !

MAXIMILIAN : Vezi ? Și vrei să mă confund cu această meschinărie ? Nu zic că n-ai dreptate, dar mă simt străin de această trăsătură de caracter. N-o recunosc, n-o admit... Caracterul nu-mi aparține, mi-a fost impus cu forța !

EUGEN : Toți delatorii iubesc anonimatul !

MAXIMILIAN : Pleacă ! Mă duc să mă culc ! N-am să mă trezesc niciodată ! Niciodată ! Am ajuns să urăsc soarele din pricina ta !

EUGEN : Nu se poate să dormi ! Azi ai un program foarte încărcat. Extrem de încărcat ! Ai și-o întîlnire de amor — nu se poate să lași o femeie să aștepte... Mai ales o femeie... blondă pe care o doresc atîția bărbați, idealul erotic al atîtor generații de bărbați. Dacă întîrzii, găsești patul ocupat. O secundă de întîrziere și patul va fi ocupat. Ea nu așteaptă, își drămuiește tot timpul...

MAXIMILIAN : Am o amantă ?

EUGEN : Da, ai o amantă !

MAXIMILIAN : Asta mă face să-mi devii simpatic. Am, slavă Domnului, o amantă... Ce bine că am o amantă ! Nu sînt un refulat sexual — tot e ceva. Disprețuiesc refulații de toate genurile ! Și cum e amanta mea ? Frumoasă ? Mor de curiozitate să aflu cît mai multe despre ea.

EUGEN : Foarte frumoasă...

MAXIMILIAN : ...Atunci... O iubesc ?...

EUGEN : Nu sînteți capabili de iubire...

MAXIMILIAN : Nici iubirea nu intră în felul meu de-a fi ? Frumos caracter mai am — ce să spun...

Frumos caracter ! Delațiunea mi se pare firească și iubirea mă ocolește.

EUGEN : Ești mîndru de această incapacitate de a iubi \* — așa că... nu te văieta degeaba. N-are rost să-ți faci probleme... Nici ea nu te iubește...

MAXIMILIAN : Iarăși mă apucă revolta, mereu uit că revolta nu-mi aparține... Atunci de ce stăm împreună ?

EUGEN : Din obișnuință...

MAXIMILIAN : Sincer vorbind, îmi pare rău că nu sînt capabil de iubire. Totuși, iubirea — ce poate fi mai frumos decît iubirea ? Păcat ! Mare păcat !...

EUGEN : Deși n-o iubești, ai vrut să te sinucizi din cauza ei, înghițind fără suficientă convingere o cutie de chibrituri...

MAXIMILIAN : După toate, mai sînt și un sinucigaș mediocru... Și mai te miri că-mi urăsc caracterul ? Ăsta-i caracter ? Să te sinucizi din cauza unei femei care ți-e perfect indiferentă ? ! Îmi vine să rîd ! Și să te sinucizi cu o cutie de chibrituri ! Sînt un individ detestabil, n-aș vrea să am de-a face cu un asemenea om.

EUGEN : În schimb, poți să rîzi cu gura pînă la urechi. Înclinația spre umor îți stă în caracter...

MAXIMILIAN : Deci pot să rîd cu gura pînă la urechi, dar nu pot să mă revolt...

EUGEN : Exact. Nu-ți poți depăși limitele... Și-acum, frățioare, o să-ți amintești caracterul, trăsătură cu trăsătură !

MAXIMILIAN (*se îndepărtează puțin speriat*) : Am impresia că mă pregătești pentru execuția capitală... Mă simt ca un condamnat la moarte, căruia preotul îi ține o mică conferință...

EUGEN : Te pregătesc pentru viață. În viață trebuie să fii o personalitate perfect conturată. Cu cît e mai bine conturată, cu atît succesul e mai sigur.

\* În volumul din 1973, de la „Cartea Românească“, probabil dintr-o eroare de corectură apare „incapacitate de a nu iubi“ (s.n.); la fel de corect ar fi fost poate „incapacitate, de a nu iubi“ — (n. ed.)

MAXIMILIAN : Iartă-mă că te întreb. Fumez ?

EUGEN : Două pachete pe zi !... Cam mult, nu ? Lamentează-te !

MAXIMILIAN : Mersi... De lamentat, mă pot lamenta... Asta-mi stă în caracter ? Cum e ceva detestabil, cum îmi stă în caracter...

EUGEN : Da. Ți place să te lamentezi de câte ori ai prilejul, învenezi prilejul...

MAXIMILIAN : Nu-i adevărat ! Ești un calomniator ordinar. Ți-am ascultat cu destulă răbdare toate ineptiile. Nu mă vaiet. Nu mă plîng nimănui și de nimic ! Protestez ! Asta nu-i caracterul meu ! Asta nu sînt eu !

EUGEN : Ba ești. Asta ești tu ! Și încă n-am terminat.. A, zîmbești, ți-ai regăsit zîmbetul fermecător, îmi pare bine... Și țin să precizez că și minți de îngheață apele... Ți spun asta ca nu cumva să te apuci să spui adevărul.

MAXIMILIAN : De ce mint ? Spune-mi măcar de ce mint ? Aș vrea să știu și eu de ce mint de îngheață apele ? !

EUGEN : Cînd ești obligat să minți, minți fiindcă ești obligat. Cînd nu ești obligat să minți — minți din plăcere... Dă-i înainte ! Slujește-ți cu credință caracterul, ca un soldat fanatic gloria împăratului !

MAXIMILIAN : Mă detest !... Numai eu știu cît mă detest...

EUGEN : Iarăși minți, foarte bine, foarte bine. De mințit îți stă în caracter... De fapt, ai o mare admirație pentru tine. O admirație aproape mistică.

MAXIMILIAN : Asta e nemaipomenit. Și ce găsesc eu de admirat la mine ?

EUGEN : Ți admiri zbuciumul. „Cine se mai zbuciumă ca mine ? Cine se îngrozește de caracter cum mă îngrozesc eu ?“ Ți admiri inteligența. Ești mîndru de inteligența ta !

MAXIMILIAN : Cum o să fiu inteligent dacă nu pricep nimic ?

EUGEN : Ți-am reconstituit caracterul, trăsătură cu trăsătură. Poți să pleci în lume. Să nu cumva să-ți

uiți lașitatea, te rog să n-o uiți. Ar fi păcat să te apuce o criză de demnitate...

MAXIMILIAN : N-am s-o uit. Lașitatea seamănă cu moartea. Chiar dacă o uiți tu pe ea, nu te uită ea pe tine.

EUGEN : Ești gata să intri în viață. Dă-mi voie să te examinez puțin... Totul e la locul lui. Zîmbetul nu ți l-ai aranjat prea bine, e puțin strîmb. Ai mai multă grijă de zîmbetul tău care tulbură femeile, ce dracu... Aruncă-te în viltoarea vieții. Asigură-ți slujba. Asigură-ți amanta ! Asigură-ți gloria !

MAXIMILIAN : Asigură-ți moartea !

EUGEN : Moartea e asigurată !

MAXIMILIAN : Tirania ta mă dezgustă. Mă silești să fiu robul unui caracter josnic. Te urăsc !

EUGEN : Ce-ți veni să țiți ? Nu vezi că ești ridicol ? Degeaba țiți ! Degeaba protestezi ! Nu-i în felul tău să n-ascuți un ordin care ți se dă. Spiritul de disciplină e adînc înrădăcinat în tine... Nu vezi că nu știi să țiți ? Țta-i strigăt de om ? Așa se țiță, mă băiatule ?

MAXIMILIAN : Vrei să mă jignești ?

EUGEN : De jignit, nu pot să te jignesc. Nici o jignire n-ajunge pînă la tine. Ești cînd prea orgolios, cînd prea laș...

MAXIMILIAN : Deci nici măcar o jignire n-o mai simt ? Atît de bătăran am ajuns... Jignirea pe care o simt e o biată iluzie ? !

EUGEN : Sigur că da. Nici pomeneală de așa ceva !

MAXIMILIAN : Atunci, de ce-mi clocotește sîngele în cap ? ! De ce spumeg de furie ?

EUGEN : Ești foarte calm, nu spumegi de furie... Durerea ta e o nălucire a vanității ! Cîteodată, din orgoliu, ți se năzare că ești indignat, dar nu te indignezi, de fapt, niciodată. Și nici pe mine nu mă urăști, ți se pare doar...

MAXIMILIAN (*ii ia cravata de la gît și-o aruncă*) : Ce zici de gestul ăsta ? Ce zici de dorința mea de a te umili ?

EUGEN : Nu-ți aparține.

MAXIMILIAN : Cum nu-mi aparține ? De ce crezi că numai umilința îmi aparține ? Eu am făcut acest gest.

EUGEN : Da, dar fără convingere... Ajunge, băiete, cu aerele astea de puștan emancipat. Dă-mi cravata înapoi !

MAXIMILIAN : (*i-o dă*).

EUGEN : Mersi. Vezi ce firească ți-a fost pocăința ? Vezi ce natural ți-a fost regretul ? Ce bine îți stă bună-cuviință ! Ce naturală ți-e slugărnicia ! Nu te mai revolta ! Revolta ți-e străină ! Păzește-ți caracterul pe care ți l-a dat Dumnezeu.

MAXIMILIAN : Acum te urăsc. Acum am înțeles că tu ești moartea mea. Dacă te ucid pe tine, scap de caracterul meu odios, scap de moartea care mă așteaptă... Moartea te plătește cu bani gheată ca să veghezi asupra caracterului meu, să nu cumva s-o iau razna, să nu cumva să-mi părăsesc caracterul... Moartea, ticăloasa ta patroană, știe că dacă nu mai am personalitate, dacă nu mă închid în carcera caracterului, devin nemuritor și deci cumătra pierde un client. Și moartea nu vrea să-și piardă clienții... De-aia te-a angajat pe tine, să-i recrutezi clienți. De-aia te-a angajat pe tine ! Ce barbarie ! Cum să nu te revolți ? Trebuie să mă revolt, chiar dacă nu-mi stă în caracter. Frica de moarte, sila de moarte o să-mi aducă demnitate și tărie... Așa plin de personalitate, sint o pradă prea ușoară în fața morții. De ani de zile, nemernicule, mă silești să-mi îmbogățesc caracterul, de ani de zile nu faci decît să mă apropii de moarte. Nu vreau să mă contopesc cu moartea !... Ai să vezi tu ! Sint în legitimă apărare ! Vezi pistolul ăsta ? Are patru gloanțe, suficiente să te trimit pe brațele morții !

EUGEN : Sint perfect liniștit ! Gestul ăsta nu-ți aparține ! Cuvintele astea nu-ți aparțin ! Tristețea asta nu-ți aparține ! Furia asta nu-ți aparține ! Dureea asta nu-ți aparține !

MAXIMILIAN : O, Doamne, care asیți la această luptă grea, ajută-mă ! De mi-aș lepăda o dată caracterul,

personalitatea mea complexă, care mă tiranizează și mă umilește... Să sfîșii nemernicul caracter și să-l arunc pradă cîinilor, să rămînă numai esența, esența nemuritoare. Să nu mai am felul meu de a fi, atunci moartea nu va mai avea nici o pradă, nu va mai avea ce să înghită. Spune drept : nu ți-e frică ?

EUGEN : De ce să-mi fie frică ? Tu nu porți asupra ta decît arme cu gloanțe oarbe \*... Am încredere în lașitatea ta. Mă simt în deplină siguranță !

MAXIMILIAN : Tocmai cînd voiam să teucid, mi-am descoperit brusc lașitatea... Nu e milă, nu mă amăgesc, e numai lașitate care, din amor propriu, se preschimbă în milă... Țasta mi-e caracterul ! Doamne, de ce mă lași singur ? De ce ești nemărginit, Doamne ? De ce nu ești și tu mărginit ca mine, ca să putem sta de vorbă ca oamenii ? Ce vină am eu că nu sînt o flacără ? Ce vină am eu că n-am o durere adîncă ? Ce vină am eu că revolta nu intră în personalitatea mea ?... Tocmai revolta să-mi lipsească. Ai dreptate ! E atît de stridentă revolta mea, atît de cusută cu ață albă... Ai să mă ucizi tu... Ucide-mă !

EUGEN : Ai să mori de moarte bună !... O să mori tu cel adevărat și-o să trăiască în veci criza ta de stomac și certificatul tău de bună purtare... Criza ta de stomac îți va supraviețui de-a pururi !

MAXIMILIAN : Nu mă revolt... Am devenit mai modest... Dacă revolta nu-ți intră în caracter, degeaba te revolti... Îmi dau seama, nemernicule, că de fapt te iubesc, iubesc crizele mele de stomac și crizele mele religioase ! Doamne, cît de dragi îmi sînt crizele mele de stomac ! Doamne, cît de dragi îmi sînt colecțiile mele de timbre și de femei, îmi sînt mai dragi decît viața. Viața, știu eu ce e viața ? Eu pot

\* În volumul citat, probabil din aceleași motive, formularea este „arme cu gloanțe albe...” (s.n.-n.ed.)

să mor, numai să știu că vor trăi colecțiile mele de timbre și femei. Și această povară a personalității mele ridicole și strâmbe o iubesc, o îngrijesc, o mângii, o îmbogățesc ca un idiot tot timpul. Mă pregătesc metodic pentru moarte. Să aibă moartea ce devora, să aibă abisul ce înghiți ! Ai să mă ucizi tu ! Cine ești tu ? Spune-mi, cine ești tu, fratele meu ? Spune-mi, cine ești tu, străine ?

EUGEN (*ii închide ochii*) : Acum pot să-ți spun. Eu sînt îngerul morții...

CORTINA



## PIESA VĂZUTĂ DE :

*RADU POPESCU*

„Trezii-vă în fiecare dimineață“ este Regele moare a lui Ionesco, redusă la cele două personaje, esențiale, dar cu fabula trăsător înțoarsă pe dos, la „morală“ [...] Un Personaj misterios și umoristic-hieratic îl pregătește și îl gătește pe un al doilea, de la trezirea din somn, pentru ziua obișnuită a vieții, înlăturînd, cu sfială, opozițiile și protestele mormăite și incoerente ale acestuia, împotriva automatismului, adaoselor ipocrite și convenționale, sub care este împovărat și din care este, în fond, constituit individual social, prin anularea celui uman. Acest ceremonial al pregătirii pentru viață, ni se spune în ultima replică, este, în realitate, al pregătirii pentru moarte, echivalența simbolică viață-moarte fiind demonstrată prin imensa cantitate de podoabe negative ale omului care și-a pierdut substanța proprie, puritatea, ingenuitatea, forța, speranța. Bucata, concentrată, sobră, cam uniliniară, are forță, dar are și argumentație insuficientă, pentru o concluzie atât de terifică“.

(Cronici dramatice, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 26—27).



# ACEȘTI NEBUNI FĂȚARNICI

*comedie într-un prolog și trei acte  
(cinci tablouri)*

## COMEDIA SERIOASĂ

De ce sînt nebuni oamenii din această piesă? La prima vedere nu par abnormi: doresc să trăiască bine, au nevoie de dragoste, concep felurite combinații, unele destul de iscusite, pentru a-și realiza planurile. Anormalitatea lor e de esență: prin modul de existență și prin concepție ei contravin radical normelor curente de conviețuire socială, nebunia lor vine dintr-o asocialitate agresivă. Și sînt fățarnici, pentru că declarîndu-și poltroneria și felonia vor să le abiliteze ca firești, socotind restul lumii întors pe dos. În anumite împrejurări au impresia, chiar și convingerea, că tocmai prin tarele lor morale s-ar putea adapta perfect; ori ar putea para orice acuză de neconformitate. „Eu mănînc rahat foarte ușor și asta mă face invincibil“, zice Lordache. „Disprețul față de ceilalți îmi fortifică organismul“ postulează Adam, Incoruptibilul, tip gregar, de pretinsă inflexibilitate, traductibilă în dogmatism acerb. Iar Sublimul în caz de forță majoră constată, surîzînd: „Am mai multe argumente decît convingeri“.

Ce vor acești nebuni fățarnici? Ei vor să trăiască după cum îi taie capul, satisfăcîndu-și poftă momentane și interese sordide, în afara oricăror constrîngerii sociale, dar și cu patalama de bună purtare. Au sau nu un ideal? Problema o pune întreaga dramaturgie mazi-liană. L-am putea detecta, eventual, sumarizînd dorințele și refuzurile acestor oameni. Dar e o operație anevoioasă, atît din cauza schimbărilor lor frecvente și capricioase de umoare, cît și din motivul că noțiunile pe care le pun în circulație sînt echivoce. Existența lor pendulează între aspirații și spaime, nu izbutesc niciodată (în timpul dramatic dat) să atingă stabilitatea și con-

formitatea cu ei înșiși, au o derută permanentă, provocată de un pericol potențial exterior, imprevizibil și îndomptabil. Și care coșmar ar putea fi chiar conștiința imposibilității practice de a-și realiza aspirațiile atât de contradictorii. Să fii în pas cu lumea și mereu în afara ei, să ceri totul și să nu dai nimic, să obții ceea ce vrei și să nu poți păstra ceea ce ai — iată incertitudinile care-i mistuie, făcându-i să rivnească, la un moment dat, desprinderea de spațiul concret pentru a ajunge în absolut, acolo unde se conciliază toate antinomiile și unde nemaifiind nevoie de sentimente și credințe omul se poate răsuci spre elementar. Plecînd însă de pe pămîntul nesigur în raiul lipsit de amenințări, și unde parazitismul e o stare de grație, Iordache, Camelia, Silvia, Dobrișor vor observa cu surprindere că traiul aici e insuportabil: principala lor funcție, aceea a mistificării, și-a pierdut obiectul. Ce bucurie să mai încerce, dacă n-au pe cine înșela? Bunăstarea obținută fără nici un efort al abilității perverse e insipidă. Redevine preferabilă mizeria, născătoare, în cazul lor, de senzație a personalității. „Numai mizeria ne redă conștiința de sine“ — meditează Camelia, nefericită că nu mai are pe cine „subjuga“ și cui „să-i distrug moralul“. Iordache observă cu stupeoare că își pierde „consistența“; nemaifiind, nemaiputînd fi, nici laș, nici lacom, nici afemeiat, „mă întreb: cine sînt eu?... Dacă nu sînt ipocrit, înseamnă că nu exist“. Concluzia lor tristă, definitivă, în Paradisul căutat — „nu trăim în spinarea nimănui“ —, îi și face să se reîntoarcă pe pămînt, deși cu un presentiment funest — care, de altfel, se va adevăra.

Piesa aceasta exprimă, poate, în modul cel mai complex, filozofia „proștilor sub clar de lună“, a „nebulilor fățarnici“, a „aventuroșilor somnoroși“, a „abjecților tandri“ pe care Teodor Mazilu o scaldă într-un sarcasm teribil, de aproape un sfert de veac, în proză, teatru, publicistică. Aici, în această parabolă care ne transmută, parodistic, în transcendent, semănînd cu un vesel apolog medieval, se examinează, cu minuție, cinismul, văzut și în etiologia sa, și în consecințele ultime, printre ele figurînd anularea individului. Căci la capătul aventurilor ce străbat atât infernale bolgii, cît și celeste și-

naturi, e crima făptuită cu sînge rece. În Acești nebuni fățarnici, unde nevinovăția calpă e desenată cu semne din iconografia ecleziastică — indivizii poartă aripi angelice, aureole cu raze, se înalță în văzduh etc. — e folosit, cu percutanță, paradoxul specific acestei dramaturgii, pe care l-aș numi echivocul sincerității. Impotriva părerii comune, care a asimilat sinceritatea cu o valoare etică absolută, dramaturgul afirmă că e vorba de o valoare morală relativă, funcțională. Declarîndu-și mizeria sufletească, personajele sale cer circumstanțe atenuante sau, cîteodată, absoluțiune, pretinzînd că nu încearcă să ascundă nimic din ceea ce gîndesc, fac, ori se pregătesc să întreprindă. Dar astfel sinceritatea e confundată cu cinismul; oricît de candid ar fi în manifestările sale, el rămîne ceea ce e. Formulele de tipul „Eu nu renunț nici la ideile pe care le trădez“, „Omul e trecător, scaunul e veșnic“, „Cum avem o calitate, cum ne grăbim să scoatem untul din ea“ nu pot căpăta în nici un caz certificate de moralitate. După cum nici faptul că personajele își afișează disprețul pentru prefăcătorie, nu poate să înșele asupra naturii lor reale; căci pînă a urî aparențele false, ele nu-și reneagă cituși de puțin esența mizerabilă. În plin dialog efuziv, Camelia îl face atent pe Iordache să nu se ascundă după fraze romantice; dar o face în termeni care nu lasă nici un dubiu asupra a ceea ce n-ar trebui ascuns: „Să discutăm negustorește, frumos“, „cu mine n-are rost să joci teatru“. „Am să iubesc delicatetea fără rușine“, exclamă Silvia, „rentabilitatea unui sentiment nu-i un motiv de rușine“. „Ave-rea mea e lașitatea“, perorează Iordache, pentru ca, după un șir de atari destăinuiri, să exclame triumfător și rezolutoriu: „Am crezut cu sfințenie în tot ce-am mințit“, „Sînt sincer în sinceritatea mea!“ Pe de altă parte, ascultîndu-l pe Adam: „Jignirile mi-au dat un sens în viață... Am înregistrat ca un contabil fiecare palmă primită“; sau pe Dobrișor: „Incapacitatea e dovadă de curățenie sufletească... Sînt incapabil fiindcă sînt curat“; ori pe Iordache, minunîndu-se, îndurerat, că nu mai crede nimeni „nici în umilința mea, în partea mea întunecată“, capeți impresia unui dostoevskianism revers. Care e de un umor scînteietor. Sînt, toți, jubilanți și

flagelatori, necruțători pînă la cruzime cu ei înșiși și foarte sentimentali, ridicoli pînă în măduvă prin incapacitatea funciară de a-și percepe derizoria condiție reală. Efectele comice provenite din aceste autodenunțuri caste ale unei perversități fără limite sînt apreciabile și întrutotul originale, căci nicăieri ipocrizia nu s-a denumit pe sine ca... autentică, ba mai reclamînd și prețuire pentru re-cunoaștere.

Sinceritatea echivocă a personajelor maziliene e policromă. Pur cinică în cazul lui Iordache, ea poate fi distrugător obtuză — ca în cazul lui Adam, Incoruptibilul — anostă, fără relație în contingent, la Silvia sau la Dobrișor, criminală, ca la sublimul în caz de forță majoră sau la Bărbatul cu capul în nori. Se va observa și tendința lor continuă de a se introspecta, dezvăluindu-se cu voluptate confesivă și solicitînd atestarea „purității“, „spontaneității“, „omenescului“. Simțind, instinctiv, că prin asocializare și amoralizare trăiesc un proces ireversibil de ieșire din sfera umanului, spre un regn zoologic primar, ele își caută, uneori cu disperare, ceea ce intuiesc că au pierdut ca atribute ale omenescului. Mucenici crapuloși, scelerați lirici, femei arghirofile — ducînd cu ele un bagaj de procedee sigure de insinuare în viața bărbaților — subalterni mărginiți și vicioși, cu catafazii, repetînd aceleași expresii, aceleași cuvinte — toate aceste vietăți alegorizează, secvențial, opoziții morale față de principiile socialiste ale vieții, în ultima tranșee a spiritului mic-burghez. Revolta lor e placidă și rizibilă. Dar printre multifurcațiile ei și în fumisteria-i atitudinală se poate ivi, în anumite momente și condiții, ideea agresivă a restabilirii paradisului pierdut. De aceea, fără a ne grăbi să acordăm piesei, cum se face de obicei, subtitulaturi grave, (deși propune o anume inserție a tragicului în comic) să convenim totuși că o atare satiră grotescă, cultivînd simbioza contrariilor într-un univers populat de oameni disoluți (ale căror cognomene au și căpătat putere de circulație), reprezintă literatură contemporană substanțială, în specia pe care am putea-o numi comedie serioasă.





PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI  
TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA“

18 decembrie 1970

DISTRIBUȚIA:

Iordache: OCTAVIAN COTESCU; Camelia: RODICA TAPALAGĂ; Silvia: GINA PATRICHI; Dobrișor: ION BESOIU; Sublimul în caz de forță majoră: DAN DAMIAN; Licheaua întârziată: FLORIAN PITTIȘ; Omul cu capul în nori: AUREL CIORANU.

Regia: EMIL MANDRIC



TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI“  
DIN IAȘI

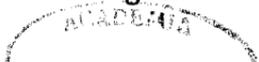
22 iunie 1978

DISTRIBUȚIA:

Iordache: PETRU CIUBOTARU; Camelia: CORNELIA GHEORGHIU; Silvia: LIANA MĂRGINEANU; Adam: FLORIN MIRCEA; Dobrișor: IOAN CHELARU; Sublimul: GHEORGHE MARICA; Bărbatul cu capul în nori: VALERIU BOBU; O lichea întârziată: GELU ZAHARIA.

Regia: CRISTIAN HADJI-CULEA

Scenografia: DOINA SPIȚERU



■

TEATRUL MAGHIAR DE STAT CLUJ-NAPOCA

16 mai 1980

DISTRIBUȚIA:

Iordache : LÁSZLÓ GERŐ ; Camelia : SEBŐK KLÁRA ;  
Silvia : VÁLI ZITA ; Adam : NAGY DEZSŐ ; Dobrișor :  
DEHEL GÁBOR ; Sublimul : CSIKY ANDRÁS ; Bărbatul  
cu capul în nori : JANCȘO MIKLÓS ; O lichea întârziată :  
TAMÁS SIMON.

Regia : AURELIU MANEA  
Decoruri și costume : T. TH. CIUPE  
Ilustrația muzicală : OVIDIU COSAC

■

TEATRUL „M. EMINESCU“ BOTOȘANI

24 martie 1982

DISTRIBUȚIA:

Iordache : SEBASTIAN COMĂNICI ; Camelia : ALINA  
SECUIANU ; Silvia : MARINELA PĂTRU-BUGEAC ;  
Adam : MIHAI SORIN VASILESCU ; Dobrișor : GEORGE  
ȚOROPOC ; Sublimul în caz de forță majoră : MIHAI  
PĂUNESCU, ION LIGI ; Bărbatul cu capul în nori :  
GEORGE MARIN ; O lichea întârziată : FLORIN ZÂN-  
CESCU ; Femeia din rai : OLIVIA PROCA.

Regia, scenografia și  
ilustrația muzicală : MIRCEA MARIN

## PERSONAJELE

---

IODACHE — un bărbat care vrea să petreacă bine și să moară  
în somn ,

CAMELIA — o femeie care distruge moralul bărbaților

SILVIA — o femeie care reface moralul bărbaților

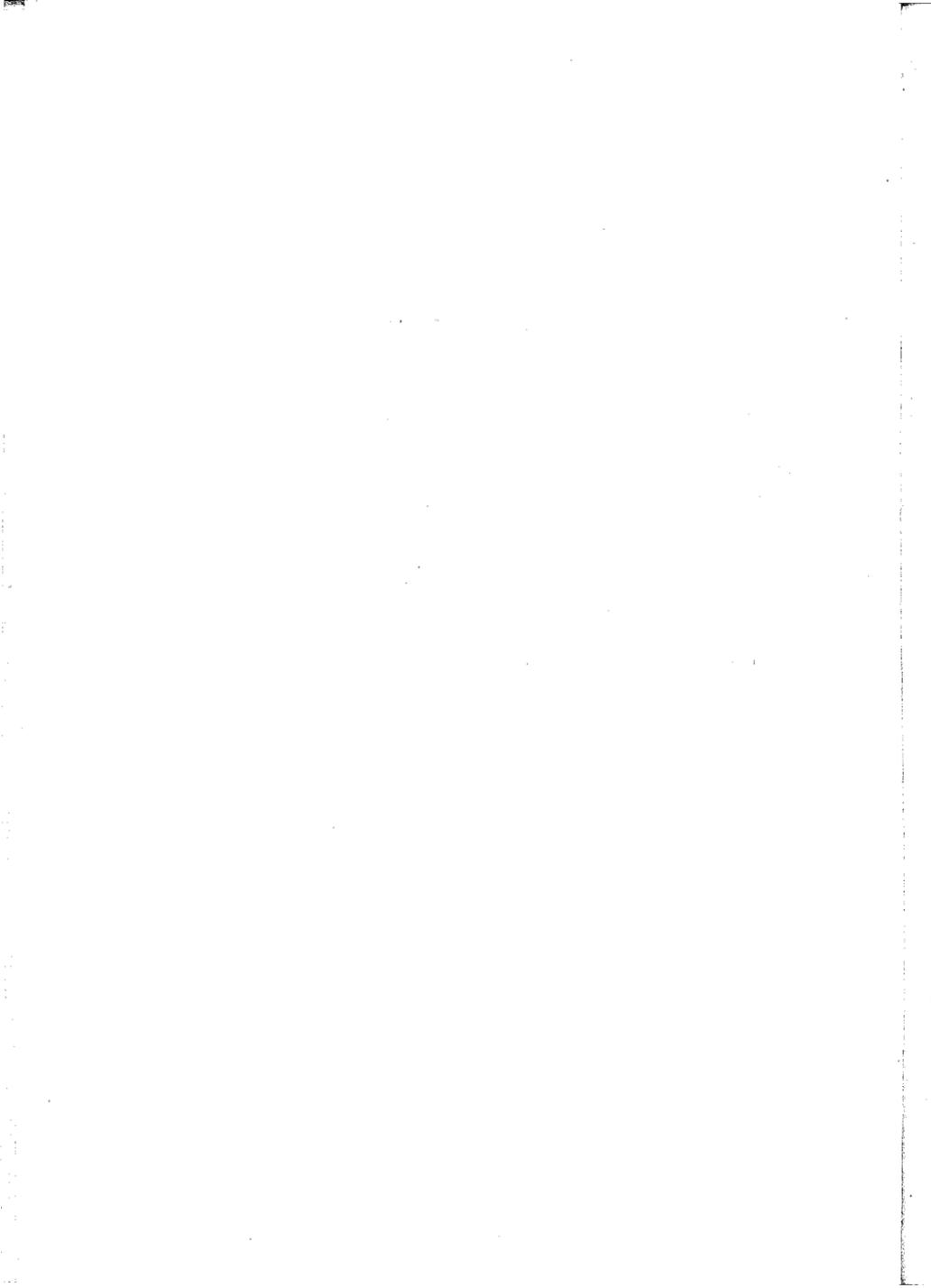
ADAM — un bărbat incoruptibil

DOBRIȘOR — un individ dubios

SUBLIMUL ÎN CAZ DE FORȚĂ MAJORĂ

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI

O LICHEA ÎNTÎRZIATĂ — care devine, la o adică, al doilea  
incoruptibil.



## PROLOG \*

Decor : Răspîntia unui drum.

**CAMELIA** (*într-un moment de oboseală*) : Nici situația asta de femeie paradisiacă nu-i prea plăcută. Ai chef, n-ai chef, trebuie să tragi bărbații de mîneacă și să le arăți frumusețea munților. Nu că n-ar fi o meserie onorabilă, dar e foarte obositoare și mai ai și sentimentul că strici orzul pe gîște. Bărbații sînt mărginiți, se plictisesc de durerea ta metafizică, dar știu că pînă la urmă tot o să se aleagă cu ceva. Cu gîndul la această ispită, rabdă și cuvintele lui Cristos. Oameni necăjiți și bărbații ăștia...

**BĂRBATUL CU CAPU-N NORI** : Aici e Cîmpina ?

\* Continuînd să fie menționat în subtitlul piesei (!), prologul ca atare dispăre totuși din textul acesteia în volumul „Frumos e în septembrie la Veneția“, apărut la „Cartea Românească“ în 1973. Deși acesta este ultimul volum de teatru antum, definitivat de autor, credem că omiterea prologului se va fi făcut fără dorința expresă a autorului, drept care l-am reintrodus în ediția noastră, reproducîndu-l după volumul „Teatru“, apărut tot la „Cartea Românească“, în 1971. Dacă teatrele pot să nu-l joace, cititorii n-au nici un motiv să nu-l cunoască. Dimpotrivă.

Semnalăm tot aici faptul că textul piesei „Acești nebuni fățarnici“ prezintă cele mai multe deosebiri ale ediției din 1973 față de cea din 1971, unde piesa este mai amplă și deseori mai suculentă ca replică, determinîndu-ne să considerăm cel puțin utilă consultarea acestei variante pentru stabilirea textului optim al viitoarelor reprezentații. noi neputînd reproduce — în cadrul acestei ediții — ambele variante, atît de diferite de altfel din punct de vedere al soluționării personajelor în finalul piesei. (n. ed.)

CAMELIA : Nu face pe nebunul ! Știi foarte bine că aici nu e Cîmpina...

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Nu e aici Cîmpina ? O femeie mi-a spus că aici e Cîmpina. M-a mințit ?... Oare e posibil ca o femeie să mintă ? Cum e posibil ?

CAMELIA : Vezi și tu că e posibil... Iese ceva din aerul ăsta de om picat din lună ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : O, cită durere s-a adunat în sufletul tău dacă vorbești așa...

CAMELIA : Ce Dumnezeu te-ai profesionalizat așa, măi omule ? ! Eu înțeleg că-ți cîștigi pîinea cu mutra asta picată din cer, dar cu mine n-are rost să joci teatru. Ori discutăm negustorește, frumos, ori închidem armonicile și gata. Ai o mărășească ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI (*scoate o tabacheră.*)

CAMELIA : Mersi ! Ia spune, ți-ai luat mașinuță ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Atîta spirit practic din partea unei femei mă îngrozește... Cum e posibil ?

CAMELIA : Ai sau n-ai mașinuță ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Nu știu... Eu știu ce să-ți spun ? Eu mă duceam să ascult cîntecul păsărelelor și, fără să-mi dau seama, m-am pomenit într-o bună dimineață la volanul unui Fiat. Cine mi-a dat Fiatul ăsta, cum l-am cumpărat, nici pînă în ziua de azi nu știu.

CAMELIA : Vorbește mai clar, că doar n-ai prune în gură. Rentabilitatea unui sentiment nu-i un motiv de rușine. Să mă duci și pe mine cu mașina la Zărnești. Am auzit că sînt locuri frumoase pe-acolo.

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Te duc. Sigur că te duc la Zărnești. Dacă-mi ceri să mergem împreună la Zărnești înseamnă că mă iubești.

CAMELIA : Nu face pe mironosița ! Am auzit că i-ai făgăduit unei fecioare fericirea și la plecare i-ai luat și mașina de cusut. Dacă-ai fi mai tînăr te-aș lua de bărbat. Am fi o pereche ideală. Ce de afaceri grozave am fi făcut împreună !

SUBLIMUL ÎN CAZ DE FORȚĂ MAJORĂ : Calde plăcinte ! Calde plăcinte !... (*Aureola pe care o poartă în jurul capului îl incurcă în mod evident.*) Calde,

plăcinte... Calde plăcinte... (*Iși ia aureola — câteva buchete de raze de soare — și-o ascunde în buzunar. Se apropie de cei doi.*) Calde, plăcinte...

CAMELIA : Ei, ce zici, floare de cîmp, faci cinste c-o plăcintă ?

BĂRBATUL : Eu să fac cinste ? Oare e posibil să-mi ceri așa ceva ? O, nu, mi-e imposibil, copilă dragă... Mi se pare mai curat și mai frumos să plătim nemțește, fiecare partea lui. E așa de frumos ca oamenii să plătească nemțește, fiecare partea lui. Așa de frumos...

CAMELIA : Da' cîrpanos mai ești, măi ăsta cu capu-n nori... Ia vino încoa, cumetre... Fă-ți pomană cu două brînzoaice !... Plătește șeful !

BĂRBATUL : Eu să plătesc ? De ce să plătesc eu ? Oare e posibil ca o femeie să fie atît de meschină ? Oare e posibil ?

SUBLIMUL ÎN CAZ DE FORȚĂ MAJORĂ : Ne înțelegem noi la preț... Sînt niște plăcinte grozav de gustoase, abia le-am scos din cuptor...

CAMELIA (*infulecă o plăcintă*) : Sînt grozave ! Ca la mama acasă... Ia și mănîncă și tu ! Nu mai strînge bani la ciorap !

BĂRBATUL : Dă-mi, te rog, această plăcintă... Pune, te rog, mai mult zahăr... N-ai și un șervețel ? Mersi !

CAMELIA (*către Sublimul*) : Ce te uiți așa la mine ? Așa, c-un picior în groapă, ești în stare să te amorezezi ?...

SUBLIMUL : Departe sînt de mine nemernicele patimi ale trupului... Adevăratele bucurii sînt cele ale spiritului.

CAMELIA : Ei, nu mai spune ? ! De cînd te-au lăsat puterile, te-ai agățat de Dumnezeu... Tu crezi, nenorocitul, că orice loc rămas liber e ocupat de mîna Domnului ?

SUBLIMUL : Eu vreau să mă ridic spre înălțimi abstracte, dar... adevărul e că îmi plăci, copilă ! Cu toată seriozitatea mi-aș încălzi bătrînețele în preajma ta.

CAMELIA : Auzi, preanevinovatul, ce zice ? Și-ar încălzi bătrînețea în preajma mea... Mai dă-mi o plăcintă... Lasă-te păgubaș, cumetre !

SUBLIMUL : Kant ! Immanuel Kant !

CAMELIA (*printre sughituri*) : Ce mormăi acolo, mă ?

SUBLIMUL : Kant ! Immanuel Kant ! Asta e durerea vieții mele. De câte ori o femeie mă respinge, îmi amintesc de Immanuel Kant ! Dumnezeu e dezgolirea naturii de sensul ei material.

BĂRBATUL : Gustoasă plăcintă ! Admirabile cuvinte ! (*Sublimul încearcă s-o mîngîie pe Camelia.*)

CAMELIA : Nu te atinge de mine, cumetre !... S-a dus vremea cînd curtezanele se iubeau pe degeaba cu filozofii, preoții și poeții...

SUBLIMUL (*iși examinează mîna pe care Camelia a respins-o*) : O, Doamne, ce bine că există împărăția cerului !

CAMELIA : Există pe dracu ! Nu există nimic !

SUBLIMUL (*învins, își pune aureola pe frunte*) : De câte ori nu-mi ies afacerile, de câte ori femeile mă privesc cu dispreț, îmi pun aureola pe cap. Dacă n-ar exista insuccesele pe linie sentimentală și profesională nu ne-am aminti de existența Domnului. (*Bărbatul pleacă pe furis.*)

CAMELIA : De unde ai jucăria asta ? Se găsește în comerț ?... Dă-mi-o și mie să văd cum îmi stă...

SUBLIMUL : Cu plăcere ! Cu plăcere !

CAMELIA (*iși așază aureola pe cap*) : Cum arăt ca sfîntă ? Îmi șade bine ? Și Maria Egipteanca a devenit sfîntă după ce și-a făcut de cap... Îmi pare rău că n-am o oglindă... Trebuie să fie foarte șic... (*Strigăt.*) Aoleo ! a fugit nevinovatul fără să plătească plăcintele ! S-a dus... Ne-a tras pe sfoară... (*Se reîntoarce.*) Mă cam stringe aureola asta de sfîntă !...

SUBLIMUL : A fugit fără să plătească plăcintele !

CAMELIA : Da. Ți-a făcut pagubă !

SUBLIMUL : Sint îngrozit. Încerc să-mi revin. Atunci, vino măcar tu în garsoniera mea din Piața Romană...



CAMELIA : Nu. Nu vin în garsoniera ta din Piața Romană...

SUBLIMUL : Nu vrei să-mi dai un ceas de fericire?...  
Nu vrei să mă mîngîi cu iluzia frumuseții tale?  
Simt cum îmi cresc aripi...

CAMELIA : Îți cresc aripi ?

SUBLIMUL : Simt nevoia să zbor... Așa pățesc întotdeauna. Cînd cineva nu-mi plătește plăcintele, cînd trebuie să plătesc chiria și femeile mă resping, îmi cresc aripi...

CAMELIA : Și te duci sus ? ! Sus de tot ? !

SUBLIMUL : Sus de tot... Dacă femeile mă refuză și oamenii nu-mi plătesc plăcintele, mă duc în lumea abstracțiilor și a ideilor... Nu vreau să fiu sublim, sînt silit să fiu sublim, mi-a ajuns cuțitul la os... Devin sublim în caz de forță majoră... Indiferența ta m-a făcut sublim... Vrînd-nevrînd, iubesc absolutul.. Vrînd-nevrînd, ador eternitatea. Atunci mă înalț, mă înalț...

CAMELIA : Așa e... Ai început să te înalți puțin. Unde te duci ?

SUBLIMUL (*se înalță puțin în aer*) : Vezi steaua aia?... Acolo îmi amărăsc zilele... De ce nu vrei să vii în garsoniera mea din Piața Romană ? ! Nu mă judeca greșit. Spune-mi și tu, am eu vreo vină că sînt sublim și iubesc absolutul ? Aș prefera o aventură trecătoare. (*Se înalță.*) N-am nici o vină. Nu ți-e milă de mine ? (*Patetic.*) Nu mă lăsa pradă eternității !

CAMELIA : Nu mi-e milă de nimeni... Ia-ți coșul cu plăcinte !...

SUBLIMUL (*în văzduh, ultima încercare*) : E groaznic să fii sublim fiindcă n-ai reușit să fii ticălos... Fiecare insucces în viață îmi dă aripi, mă împinge sus, tot mai sus... Nu mă lăsa să fiu etern ! (*Dispare în constelația stelară.*) Copila mea, nu mă lăsa să fiu etern !...

CAMELIA (*privește cerul și caută să ghicească steaua în care se ascunde Sublimul. L-a dibuit*) : Uite-l ! Uite-l ! Hoțomanule ! Hoțomanule !

# ACTUL I

## TABLOUL I

La început o locuință dintre cele mai banale — pe parcurs, datorită intervențiilor de regie ale Cameliei, locuința se transformă într-un decor poetic și o plăcută ambianță erotică.

**IORDACHE** (*aprinde brusc lumina și o descoperă*) : Cine ești dumneata ?

**CAMELIA** (*dă din umeri, foarte mirată de această întrebare*) : Cine sint eu ? Nici eu nu știu cine sint... Parcă noi ne cunoaștem ? !... De ce ești așa rece cu mine ? Dă-le încolo de prejudecăți, spune-mi tu... Eu mă numesc Camelia...

**IORDACHE** : Eu mă numesc Iordache, dar sint foarte grăbit... Și chiar dacă n-aș fi grăbit, am anumite principii !...

**CAMELIA** : Aș vrea să merg în deltă.

**IORDACHE** : Ce-ți veni cu delta ?

**CAMELIA** : Cum, ce-mi veni ? Așa-mi veni. (*Suspicioasă.*) Nu apreciezi spontaneitatea ? Mă miră... în cercurile cele mai diverse, spontaneitatea e foarte apreciată, foarte cotată și, uneori, chiar foarte bine plătită. Nu te bucură faptul că, deși nu știu cine ești, ce hram porți, îți cer să mă iei în deltă ? !... N-am fost niciodată în deltă. Am auzit că sint locuri frumoase pe acolo. În deltă l-am cunoscut pe Giovanni. Mi l-a prezentat Lia, pe vremea când eram navetistă. A venit o colegă la mine și mi-a spus : haideti fetelor la Turnu Măgurele c-au venit italienii... Acolo l-am cunoscut pe Giovanni... A fost o poveste destul de stranie cu italianul ăla... cînd mi-am dat seama că e meschin, era prea tîrziu, il

iubeam... Și cînd îl iubeam mi-am dat seama că trebuie să plec la Brașov...

IODACHE : Ia stai puțin că eu sînt un băiat cu o logică de fier. Spuneai că n-ai fost niciodată în deltă. Și în deltă l-ai cunoscut pe italian. Păi care e sentimentul care trebuie să apară în mod logic, la sfîrșitul acestei analize ? Indignarea. Disprețul. Uite ce e, m-am săturat de femei ipocrite și de locuințe fără apă caldă ! Eu vreau totul de la viață. Eu vreau și poezie și confort totodată !...

CAMELIA : Eu îți aduc poezia...\*

IODACHE : Mi-am exprimat clar punctul meu de vedere... Eu vreau și nebunia iubirii și confort ultra-modern. E limpede ? Mai are cineva de pus întrebări ?

CAMELIA : De ce mă privești cu atîta scepticism ? Dacă nu te iubeam, nu eram aici...

IODACHE : Nu-i un argument... Am văzut femei care erau și punctuale și ipocrite...

CAMELIA : Mă respingi, deci... Un om se îndreaptă spre tine, își deschide sufletul, și tu îl respingi ? ! Ți-am făcut ordine pe-aici. Ți-am spălat cămășile fără să-ți cunosc caracterul, nici n-ai observat...

IODACHE : Merci.

CAMELIA : Nu te pune pe gînduri acest gest de tandrețe ?

IODACHE : Ba da, mă clarifică asupra caracterului dumitale... E limpede că ți-ai făcut de cap azi noapte... După ce-și fac de cap, femeile simt nevoia să spele parchetul și să cîrpească ciorapii... Așa am descoperit că prima mea soție m-a înșelat : într-o bună dimineață mi-a spălat toți ciorapii și toate cămășile... Remușcarea era atît de aprigă, încît le spălase în două ape. M-a înșelat, îmi spuneam eu în timp ce-mi puneam cămașa albă altfel proaspăt spălată și frumos apretată... Bănuiala mea s-a adeverit și ca orice om inteligent, am început să exploatez păcatele soției, așa cum îi exploatasem și calitățile. De cîte ori aveam nevoie de-o cămașă curată, o lăsam să-și facă de cap. Eu sînt un om blind, nu mă împotrivesc legilor firii.

CAMELIA : Îmi place să te ascult... Povestesti frumos...  
 IORDACHE : Era și ea satisfăcută, eram și eu curat îmbrăcat.

CAMELIA : Și ? Mai departe ? Mai departe ?... Îmi place grozav să ascult poveștile pînă la capăt... Ce copilăroasă sînt ! După cîte am văzut la viața mea, mă mir de cîtă copilărie mai sînt în stare.

IORDACHE : Eu sînt un tip rigid. Dar îmi propun să fiu spontan, urmăresc ca în cîtiva ani să fiu plin de naturalețe.

CAMELIA : Cum s-a terminat povestea ?

IORDACHE : Sfirșit banal. Legătura extraconjugală a plictisit-o la un moment dat, și atunci s-a întors la mine cu o dragoste sporită. Dragostea sporise, dar nu mai punea mîna să spele o cămașă sau să cîrpească un ciorap, sau să gătească o supă caldă, eram iubit și subalimentat. Regretam sincer frumoasele timpuri ale adulterului și atunci, am părăsit-o eu...

CAMELIA : Te înțeleg. Viața e dură. (*Înșiră cu premeditare toate clișeele tradiționale.*) Te superi dacă recunosc că mă simt bine în preajma ta ?... Ești atât de bun...

IORDACHE : În legătură cu mine, părerile sînt împărțite. Dar de unde știi că sînt bun ?

CAMELIA : De unde știu ? Cum de unde știu ? Asta se simte. Nu ești la fel ca toți bărbații... Deși nu ai nimic deosebit, ai totuși un ce anume. A, ce rău îmi pare că nu te-am înfilnit acum trei ani... Alta ar fi fost viața mea. A, ce mult contează anturajul în viața unei femei... Eu de exemplu sînt extrem de influențabilă. Extrem ! Soarele, ploaia, vîntul, felul în care mă îmbrac, totul mă influențează. Ca să dau un exemplu, cînd îmi iau manșonul de blană sînt incoruptibilă și visez o mare iubire...

IORDACHE : Aha, aha.

CAMELIA : În schimb cînd îmbrac un taior simt nevoia să mă căsătoresc, o idee care nici nu-mi trece prin cap cînd pun pe mine o rochie de vară... Atunci m-aș da și primului venit, cum spuneți voi bărbații cu ironie. Ca și cum ar fi o diferență tragică între

„primul venit“ și „al doilea venit“... Te supără vulgaritatea ? Nu sînt vulgară. Eu le vorbesc bărbaților despre lucruri frumoase, poezie, plastică, muzică chiar și metafizică, nu mi-e rușine de nimic... Și la urmă trîntesc una boacăna. O înjurătură și un citat din Platon, un citat din Platon și-o înjurătură — are un efect sigur. Am fost silită să procedez așa. Dacă era după mine eu m-aș fi mulțumit cu Platon, dar glumele deșchiate au mai multă căutare decît citatele din Platon. Ce tristă, mizerabilă viață ducem ! Vezi că îmi dau seama de mizeria existenței, nu sînt o femeie inconștientă... Cunoști pe cineva care vrea să facă un schimb de locuință ?...

IODACHE : Păi !...

CAMELIA : Vara sînt ocupată cu străinii, dar iarna, iarna, te-aș putea iubi sincer... Pînă începe sezonul te poți bizui pe mine...

IODACHE : Pînă începe sezonul...

CAMELIA : Ai avut un zîmbet ironic ? Pînă începe sezonul te poți bizui pe mine... Ți se pare puțin ? A, domnul vrea o dragoste veșnică... Atunci, dacă e vorba de un sentiment mai durabil, trebuie să ne cunoaștem mai bine... Sînt o fată simplă „o fecioară nebună“, cum s-a exprimat un pictor scenograf care locuia în Piața Rosetti, și s-a mutat acum într-un apartament foarte frumos în Parcul Aviatorilor. Ce ființă îngerească am fost cînd am deschis ochii... Iubeam pe toată lumea... Îți fac o mărturisire, ar fi absurd să am secrete față de tine, la început am fost cu adevărat pură. Dar cînd am văzut ce impresie bună face candoarea, n-am mai lăsat-o din brațe. La început chiar căutam adevărul, dar cînd am văzut că această căutare îmi mărește farmecul personal și succesele amoroase, mi-am făcut din inefabil metoda de a aduce un ban în casă. Cum avem o calitate, cum ne grăbim să scoatem și untul din ea. Stînd eu așa retrasă și meditînd, mi-am dat seama că oamenii au nevoie de puritate.

IODACHE : I-auzi !

**CAMELIA** : Intuiție de geniu... Fii deșteaptă, copilo, nu te lăsa prinsă în mrejele întunericului — mi-am spus eu în clipele mele de meditație. Nu fi proastă, Camelio, adoră absolutul ! Absolutul are căutare. Și așa, am transformat un dar al naturii într-o metodă... Ai putea să te miri mai mult de profunzimea acestei observații... Păi miră-te Iordache !

**IORDACHE** : Mă mir, Camelia, mă mir.

**CAMELIA** : Și bărbații, bieții de ei, nefericiții de ei, își închipuie că descoperă cu mine absolutul. Taci !

**IORDACHE** : Păi, eu n-am...

**CAMELIA** : Nu, mie mi-am poruncit să tac. Taci, nemeritico, nu bate cîmpii ! Îmi place să judec oamenii și să-i condamn, am eu tribunalul meu... Am cunoscut odată — ți-am mai spus — un pictor scenograf. Nu mi-a plăcut, era inteligent, pregătit, „bine cotat“ — cum spun artiștii între ei — dar mie nu-mi spunea nimic...

**IORDACHE** : Poate ești și tu prea exigentă.

**CAMELIA** : Poate. Nu-mi spunea nimic...

**IORDACHE** : Și ce-ar fi trebuit să-ți spună ?

**CAMELIA** : Nimic. Dar nu-mi spunea nimic. Te-ai prins ? Nu vezi că mă joc cu tine ?... Citeodată devin înadins prostuță ca să nu complexez bărbații... Din toate punctele de vedere bărbații se inhibă foarte ușor... Gata ! Detest mediocritatea ! Hai să ridicăm nivelul conversației ! Ai avut vreodată preocupări metafizice ?

**IORDACHE** : Tata a fost negustor, dar preocupări metafizice n-a avut... Cîștiga bine, dar nu credea în Dumnezeu...

**CAMELIA** : Aș minca un pepene — ție îți plac pepenii ? Vezi ce deschis vorbesc cu tine ? Să apreciezi asta, că altfel mă supăr... Detest femeile care se crampo-nează... Tu ce crezi, există Dumnezeu ? ! Crezi că omul e nemuritor ! Crezi în metempsihoză ?

**IORDACHE** : N-am avut timp să mă ocup de problemele majore ale existenței. Aș crede eu dar nu știu ce e aia metempsihoză. Îmi dau seama că am trăit ca o cîrțită, Camelia. Îți mulțumesc că-mi deschizi

ochii... Da. Aș vrea să plîng și eu în fața unui apus de soare, n-am avut ocazia pînă acum.

**CAMELIA** : Lasă, Iordache, c-am să te ajut eu să-ți pui marile probleme ale existenței : moartea, sinuciderea, menirea artei, sensul religiei... Știința, sărăcuța de ea, nu poate să rezolve nimic. Nici nu știi cît mă doare incapacitatea asta a științei... Dacă nici pînă acuma medicina n-a reușit să-și explice ce este un sughiț... Sughițul e învăluit într-o taină de nepătruns, nu se știe nici pînă-n ziua de azi de ce sughite omul... Nu-ți vine să-ți iei cîmpii ?

**IODACHE** : Uite, pe mine nu mă doare incapacitatea științei. Nu mi se pare ceva îngrozitor... Îmi dau seama că ar trebui să fiu și eu zguduit de impasul medicinei, dar nu sînt... Ajută-mă să fiu și eu mai zguduit, Camelia !

**CAMELIA** : Ești prea simplu, Iordache, tu n-ai decît dureri de dinți. Mie mi se pare ceva îngrozitor, din cauza asta am abandonat medicina... M-a apucat disperarea — și odată cu disperarea, am scăpat și de navetă. Mă urmărești cu atenție ? De fapt, eu voiam să scap de navetă, dacă nu era naveta, mă durea în cot de progresul sau impasul științei... Vezi ce frumos le aranjez eu pe toate ? Deși — într-un fel — îmi plăcea să fiu navetistă, să merg cu trenul în fiecare zi, dimineța și seara... În tren, oamenii se schimbă. Din pricina vitezei, oamenii mint, își închipule că totul e posibil... În tren oricine se crede Napoleon Bonaparte sau Anouk Aimée. Și apoi, în tren, mai ales în vagonul-restaurant, bărbații sînt foarte gentili... În orice caz, pînă la Chitila sînt foarte gentili.

**IODACHE** : Eu n-am avut asemenea probleme, deși am călătorit de multe ori cu trenul, în interes de serviciu... Nu m-am simțit niciodată Napoleon Bonaparte și nici Anouk Aimée. E un păcat al meu, sînt lipsit de fantezie... Tare aș vrea să am și eu mai multă fantezie. Ajută-mă, Camelia, să am și eu imaginație !

**CAMELIA** : De aceea am apărut eu în viața ta. Vei avea și fantezie, Iordache, vei avea de toate... Îți voi da

eu și fantezie, îți voi da și măreție, și extazuri erotice, numai să fii băiat cuminte...

**IODACHE :** Existența mi se pare un lucru destul de banal — aproape tras de păr. Aș vrea să fiu cutremurat de miracolul existenței, anafura ei de viață. Aș vrea să cad și eu pe gânduri... Aș vrea să zîmbesc și eu cu ironie la anumite fraze... Aș vrea să trec și eu cu ușurință de la un subiect la altul...

**CAMELIA :** Răbdare. De ce nu mă lași să-mi povestesc viața? Cum vrei să se creeze puntea sufletească, dacă nu știi cine sînt? Acum trăiesc din artă, ca toată lumea, din artă și din amintiri...

**IODACHE :** Din amintiri?

**CAMELIA :** Din amintiri, adică, ca să mă exprim mai simplu, din pachete... Toți bărbații care m-au iubit și nu m-au luat de soție, își amintesc de mine fiecare cum poate. Din nefericire, tocmai ăia cu o situație mai bună m-au iubit mai puțin. Unul îmi trimite ciorapi, unul îmi trimite o rochie, cu aceste pachete reconstitui trecutul și-mi plătesc chiria... De fapt, sînt artistă. Am fost și cîntăreață de tură, chiar și artistă fotografă. Bat orașele și târgurile amărîte și fac fotografii — nu singură. Am și o prietenă — nunți, botezuri, vezi să nu te-ndrăgostești de ea. Aiurea, nu sînt geloasă, gelozia e un sentiment perimat. Asta cu fotografiatul a mers, a mers, pînă au venit ăia de la Decorativa și ne-au alungat de pe piață. Păcat, mare păcat. Metoda era simplă : îi făceam pe toți oamenii frumoși. Oamenii nu vor să-și semene, vor să fie frumoși, măcar în poze. Dacă toți oamenii ar fi frumoși nici războaiele n-ar mai fi. Cînd mă uit la tine ce urît ești îmi dau seama că o să înceapă al treilea război mondial. Iordache, tu ești emoționat! ? Mi-ar face mare plăcere să fii emoționat...

**IODACHE :** Camelia, ți-o spun cu toată seriozitatea, deși tu susții teze idealiste, sînt cu adevărat emoționat!

**CAMELIA :** Constat cu uimire că ești profund emoționat. Bravo, Iordache! Hai, dă ceva de băut!



IODACHE : Ce-ai acolo ?

CAMELIA : Obiecte strict necesare. Am aici un disc care creează o atmosferă de vrajă ! E foarte frumos, nu ? Bietele capodopere ! Mi-e așa milă de artă... Săraca artă. Mititica. Cîteodată îmi vine să plîng cînd mă gîndesc la artă ! Ea ne mai ajută să ne alungăm urîtul... Vezi ce simplu se creează vraja ?

IODACHE : Ce frumos e acum, Camelia, în momentul de față... De cînd caut eu o insulă a purității...

CAMELIA : Admirabil ! Și eu caut o insulă a purității... Ea caută puritate, el caută puritate și așa se bea fondul de rulment... Important e, te simți bine cu mine ?

IODACHE : Încerc să fiu lucid. Încerc să compar faptele, să le pun în balanță și să trag concluzii. N-ar trebui să mă simt bine, îmi dau seama că n-ar trebui să mă simt bine, dar mă simt excelent !

CAMELIA : Nu cugeta, nu analiza ! Aruncă logica ! Disprețuiește rațiunea ! Dăruie-te vieții ! S-a creat vraja... sau puntea sufletească, cum spun intelectualii... Curînd-curînd o să vină și nebunia.

IODACHE : Eu sînt un om dintr-o bucată ! Nu vreau nebunie... Încă nu vreau nebunia...

CAMELIA : Vocea ți-a devenit mai puțin sigură... Ah, cît mă bucur ! Îndoiala ți s-a strecurat în suflet... Nu fi mediocru, Iordache !... Stelele ! Au răsărit stelele ! Du-te și privește stelele, vulpe bătrînă !

IODACHE : De ce vorbești așa ? De ce țipi la mine ?

CAMELIA : Păi cum să nu țip ? E o mare durere în mine, și tu nu pricepi, Iordache... Pînă simți tu sublimul, îi vine femeii să înnebunească ! Mă chinuiesc pentru nenorocitul ăsta de sublim ca un țaran la munca cîmpului. Îmi distrug sănătatea ca să-ți creez o clipă de extaz și tu te uiți ca vițelul la poarta nouă ! Du-te, tilharule, privește cerul, spală-ți ochii cu lumina stelelor și întoarce-te la mine cu o privire curată ! Mișcă-te !

IODACHE : De ce țipi la mine ? Ia vezi, că acum mă supăr.

CAMELIA : Iartă-mă ! N-am vrut să te supăr... Descopăr cu uimire că sînt încă rea, lipsită de răbdare și bunătate. Nu știu ce se întîmplă cu mine de la c vreme. Mă tem să nu fac iarăși o criză de dispare... Sînt crudă — de ce să-mi ascund cruzimea ? Iordache, cu adevărat iartă-mă !...

IODACHE : Stai, că e o situație mai deosebită. Observ cu satisfacție că totuși îi fac față. Te iert !

CAMELIA : De ce sînt așa de rea ? De ce sînt așa de crudă ! Crezi că eu nu mă întreb ? Am atîtea să-mi reproșez. Să fi avut dreptate contabilul Petrescu ?

IODACHE : Cine e contabilul Petrescu ?

CAMELIA : Ce importanță are cine e contabilul Petrescu ? Hai să lăsăm asta... În curînd devin mizantroapă. Se spune că am prins bătăături pe suflet.

IODACHE : Vreau să știu cine e contabilul Petrescu.

CAMELIA : Contabilul Adam Petrescu, este un sfînt, el nu se ocupă de femei. Lasă-l, lasă-l pe Adam, să ne ocupăm de mizeria noastră. Natura mi-a dăruit și frumusețe și inteligență și sensibilitate — totuși sînt plină de păcate. Spune tu drept, ți-ai fi putut închipui că o fată atît de gingașă ca mine fură de stinge ?

IODACHE : Nu, nu cred că ești hoată...

CAMELIA : Nu crezi ? Nu crezi fiindcă ai interes să nu crezi. Ești convins că avînd încredere în mine, am să-ți răsplătesc încrederea într-un fel sau altul. Încrederea e cea mai bună metodă de a obține ceva făcînd și economii pe deasupra. Ține-ți încrederea pentru fetele de la institut.

IODACHE : Te iubesc !... Ei, drăcia dracului ! Îmi dau seama că te iubesc. Cînd dracu' m-am îndrăgostit de tine ? Acum cîteva clipe, încă te mai disprețuiam. Nu, să știi, în ultimi doi ani am ajuns la concluzia că omul e foarte complex. Cum îți explici ?

CAMELIA : Uite că-mi explic !... De multă vreme subconștientul tău încărcat mă aștepta. Nu l-ai citit pe Freud... Recunosc, astăzi am fost și în formă... Sînt zile mai bune, zile mai proaste.

Trebuie să știi, dragul meu, că ești al treilea bărbat pe ziua de azi care mi-a jurat credință veșnică. ...Și acum, după ce am făcut din tine un sclav, pot să mă duc și după cumpărături...

IODACHE : Nu pleca !

CAMELIA : Cu cât patima e mai mare, cu atât trupul dorit e mai departe. Departe sînt ochii tăi. Departe sînt buzele tale. Departe, foarte departe...

IODACHE : Nu pleca !

CAMELIA : Hai, dă ceva de băut. Dragi mi-au fost întotdeauna bărbații ajunși în stări de criză, „bărbații cu probleme“. Sînt victime ideale. Cîte autobiografii n-am ascultat eu în miez de noapte... Cum e unul care nu-i apreciat la justa lui valoare, cum îmi dă telefon ! Și Camelia se duce. Nu-i așa că nici tu nu ești apreciat la justa ta valoare ?...

IODACHE : Ai ghicit. Nu sînt apreciat... Tu, cu gingășia ta de femeie, ai înțeles ceea ce n-a înțeles nici contabilul-șef. Sînt încolțit. Sînt înfricoșat. M-a criticat și presa locală. Dar nu regret că dau de dracu'. Dacă nu dădeam de dracu', n-apăreai tu în viața mea. Vezi cum se leagă toate.

CAMELIA : Îți faci iluzii. Nici eu nu te apreciez. Ești un biet negustor ! Vrei să nu rămii în pagubă, să nu-ți risipești capitalul tău sufletesc, investițiile tale de bani gheață, lirism și tandrețe.

IODACHE : Eu iau viața așa cum e. Totuși, n-am pomenit de bani gheață...

CAMELIA : Ai lăsat să se înțeleagă ! Minunatul tău capital sufletesc, alcătuit din amintiri din copilărie, crize de conștiință, demnitate jignită, călătorii neefectuate și citate din Thomas Mann ! Aoleo, că simplu mai ești, Iordache !

IODACHE : Nu pleca, ai perfectă dreptate ! Sînt stupid. Sînt un ratat. Sînt pedant. Datorită ție am căpătat conștiința mediocrității mele. Am trăit într-o beznă. Sînt zguduit...

CAMELIA : Minți ! Nu ești zguduit. Nu ești capabil de suferință.

**IORDACHE :** Sînt sincer în sinceritatea mea. Am început să mă îngraș; a venit timpul să-mi pun și eu marile problemele ale existenței. Lîngă tine aș renaște...

**CAMELIA :** Sigur că ai renaște... Sigur că ai renaște alături de o femeie frumoasă. Confunzi adevărul cu plăcerea, confuzie regretabilă pe care o fac toți căutătorii de absolut. Și fără această confuzie nimeni n-ar mai căuta, mă, absolutul. Hai că mi s-a făcut și foame.

**IORDACHE :** Camelia, Universul e o taină. Tu ești o taină... Sufletul femeii e o taină... Lumina dimineții e o taină... Numai eu, Iordache, nu sînt o taină... Vreau să fiu și eu o taină !

**CAMELIA :** Nu există nici o taină ! Dacă pe lumea asta plină de mistere și de contradicții există și ceva lipsit de taină, apoi acel ceva e sufletul femeii. Cînd mă gîndesc pentru ce fleacuri s-au scris atîtea versuri nemuritoare, îmi vine să urlu !... Povești ridicole, bune de adormit copiii... Durerea de a nu mai putea trăi fără nu știu care femeie — durere stupidă, strict administrativă de a nu mai simți mireasma unui anume trup — mai mare rușinea, zău !

**IORDACHE :** Camelia, tu-mi distrugi tot sistemul de valori ! Nu te sfii, ispititoare judecată de apoi ! Distruge-mă ! Distruge-mă ! Am să renasc eu după aceea...

**CAMELIA :** Nemernicule ! Pînă și din disperarea în fața vieții vrei să scoți un mic profit... Dar pe mine nu mă duci, vulpe bătrînă, aflată la ceas de cumpănă... Eu știu că duioșia ta e născută din moarte și pustiu. Îți văd chinul și tînguirea ta mi se pare jalnică. Ți-e frică de moarte !

**IORDACHE :** Ai perfectă dreptate ! În toate problemele ai dreptate, Camelia. Te iubesc, fiindcă mi-e frică de moarte...

**CAMELIA :** Dacă n-ar fi frica asta de moarte, v-ați ține mai puțin de fustele muierilor. Dar eu, eu am să

te primesc în trupul meu și am să te predau morții !

IODACHE : Ești sublimă !

CAMELIA : Sublimă ? Eu nu sînt sublimă, sînt doar bine dispusă...

IODACHE : Dacă toate valorile s-au dus, trebuie să pun ceva în loc. Nu se poate trăi așa, Camelia ! Am nevoie de ceva în care să cred !

CAMELIA : Crede în tine !

IODACHE : În mine ? Asta-i bună... Cum o să cred în mine ?

CAMELIA : Sigur... Nici nu-ți trece prin cap să crezi în tine. Ai nevoie de-o cîrje. Ai mai multe cîrje decît picioare... Mereu cerșești cîte o clipă de tandrețe sau o noapte de amor, sau o slujbă bunicică, sau o călătorie la Paris, sau o prețuire unanimă, sau o pasiune.

IODACHE : Niciodată n-am auzit cuvinte atît de înfricoșătoare ! Ești cumplită, mai cumplită decît biciul lui Atila...

CAMELIA : Mă urăști.

IODACHE : Nu pleca !

CAMELIA : Ne urîm. De ce ne urîm ? Tare mi-e teamă că-n ura noastră zace o durere pe care n-o înțelegem. N-am să plec, Iordache ! Rămîn cu tine... Nu că vreau să-l supăr pe contabilul Petrescu. De fapt, nu știu de ce rămîn cu tine... Să se fi născut oare dorința fizică ? Tot ce se poate. Ce frumos spunea Shakespeare... Și totuși vom goni etern... Spre raiul care ne aruncă în infern. Cu ce se ocupa prima ta soție ? Nu-mi răspunde ! Iartă-mă... Dă-mi mîna... Chiar te rog să-mi dai mîna. Chiar aș vrea să-mi dai mîna... Chiar aș vrea să-ți întind mîna. Chiar m-aș bucura dacă mi-ai întinde mîna. Chiar m-aș bucura dacă m-aș bucura cu adevărat că-mi întinzi mîna...

IODACHE : Te iubesc, vivandieră răsfățată !

## TABLOUL II

Tot locuința lui Iordache. De data aceasta ambianța poetică s-a risipit.

CAMELIA : Bineînțeles, tu erai... Știam că ești stupidă, meschină, incultă, agasantă, ipocrită, flotantă, dar nu știam că ești și spioană...

SILVIA : Trebuie să avem o explicație...

CAMELIA : Detest scenele de explicație...

SILVIA : Unde e victima ?

CAMELIA : Ce, nu știi cum se întâmplă ? Ni s-a făcut foame și s-a dus după cumpărături...

SILVIA : Nu asta mă interesează. Vreau să știu cum i-ai sucit capul nefericitului... Am impresia că ai intrat în domeniul meu.

CAMELIA : Domeniul tău e atât de vast...

SILVIA : Aștept răspunsul !

CAMELIA : Metoda obișnuită. I-am distrus tot sistemul de valori și a căzut ca o plăcintă tragică în tigaia măreției mele.

SILVIA : Duișia ?...

CAMELIA : Ce-i cu duișia ?

SILVIA : Cum ce-i cu duișia, duișia e domeniul meu. N-ai strecurat cumva acolo și puțină duișie, așa ca să mai colorezi atmosfera ?... Fii sinceră !

CAMELIA : Nu știu. Nu-mi amintesc. Poate...

SILVIA : Cum poate ? ! Cum adică, poate ! Tu ești iresponsabilă ? Doar eu joc cartea duișiei !

CAMELIA : Fii liniștită ! Nu-ți fură nimeni tandrețea ! N-are nimeni nevoie de trandrețea ta !

SILVIA (*șobru*) : Tandrețea e destinul meu !

CAMELIA : Foarte bine ! N-o să ne certăm noi pentru atîta lucru. N-ai decît să te ocupi în continuare de duișie și plasarea pachetelor. Rămînem la fel de bune prietene ca înainte...

SILVIA : Am vaga impresie că de la o vreme încerci să crezi și tu în frumusețea individului... Am auzit că vrei să-ți aranjezi o viață interioară, că vrei să-ți mobilezi sufletul. Cu alte cuvinte, ce mai încolo, ai de gând să-ți schimbi raza de acțiune...

CAMELIA : Fii liniștită ! Cunosoc tandrețea, e piine grea... De la primul meu soț căruia îi turnam picături în ochi, nu mi-a mai rămas decît taiorul ăla, casa tot goală e... Puțin. Foarte puțin pentru cit zbuçium a fost...

SILVIA : Mi-e teamă, Camelia ! Timpul zboară. Ridurile pot apărea dintr-un moment în altul. Am să cred și eu în iubire. Uite, Amalia a crezut în iubire și-a ajuns la Paris...

CAMELIA : Mereu îi dai cu Amalia, Amalia... Cu Amalia a fost altceva...

SILVIA : Eu cred în frumusețea individului, și-am spus-o și la braserie. Cu cinismul se moare de foame în ziua de azi... Chiar și occidentalii au nevoie de sentimente. Amalia, cu încrederea ei în iubire, a ajuns să trăiască mai bine decît tine, tu cu răceala ta de gheață, că tu nu erai așa, nu știi cînd naiba ai căpătat-o...

CAMELIA : Uiți că eu aduc bărbaților și extazuri metafizice... Asta uiți...

SILVIA : Da. Din metafizică ar putea să iasă ceva...

CAMELIA : Iese. Iese destul de bine. Încă nu mă plîng. Deocamdată nu mă plîng. Mai tîrziu vom vedea...

SILVIA : Da, dar eu n-am nici frumusețea nici cultura ta. Eu n-am altă soluție decît iubirea. Sînt silită să iubesc. Pînă la urmă sentimentele curate rămîn singura noastră avere. Vezi tu o altă soluție ?

CAMELIA : Pentru tine, nu văd. Ești sortită să crezi în duioșie și să cîrpești ciorapii bărbaților...

SILVIA (cu ură) : Am să cred în om. Am să văd în fiecare individ ceva frumos. Am să cred în orice om, fără nici un scrupul. Am să iubesc delicatetea fără pic de rușine.

CAMELIA : Totuși, nu cred că dai lovitura cu gingășia asta... Aia care au nevoie de gingășie sînt cam

zgîrciți... Te pomenești că te și plătesc tot cu gingășie... Aoleo ! Ce-aș mai ride !...

SILVIA : Aici e lovitura ! Aici e lovitura ! Gingășie vor, gingășie le dau. De ce să nu le dau ? Le dau, că doar nu le dau de la mine... Luați tandrețe, luați respect, luați lirism... acesta e trupul meu — cum spunea Mintuitorul...

CAMELIA : Mă întreb, dacă ai să fii fericită...

SILVIA : Da. Pe mine o viață materială excelentă m-ar face mai bună, tu... Uite, dacă aș avea o vilă la mare și una la munte, nici ipocrită n-aș mai fi... Căldură, căldură... Asta se cere pe piață !

CAMELIA : Nebunie, nebunie, asta vor prietenii mei !... Tu nu știi cum spun bărbații... Pentru o clipă de nebunie mi-aș da și viața !

SILVIA : Mint ! A fost o vreme cînd nebunia avea mare căutare, acum, gata, s-a devalorizat... și ca să fiu sinceră, pentru nebunie îți trebuie tinerete... Ei, n-o mai am... S-a dus... Avantajul sentimentelor e că ridurile se văd mai puțin. Ce ? Încerc și eu să mă autosugestionez... Sigur că da. Ție cu frumusețea și inteligența ta, îți convine să vorbești. Da la mine nu te gîndești ? Mie, numai tandrețea mi-a mai rămas. Cum, tu, să ajungă, tandrețea singura mea scăpare ! Singura mea speranță ? Ai putea să mă ajuți, să ne ajutăm împreună, să colaborăm, hai tu, sîntem oameni, nu fiare...

CAMELIA : Hai, mă, să înțeleg nevoia ta de duioșie. Spune cui vrei să dăm la cap ?

SILVIA : Păi, tu ai să-mi oferi victimele nihilismului și nebuniei tale, și eu, cu modestie și răbdare, am să le refac. Am să-i spăl, am să-i cos, am să-i hrănesc, am să-i lustruiesc și am să-i redau umanității. Tu ai să-i distrugi și eu am să-i pun la loc piesă cu piesă... Cu alte cuvinte, îți cer să-mi furnizezi materia primă... Am nevoie de tine. Eu nu pot să fiu generoasă, dacă tu nu ești cumplită.

CAMELIA : Am să fiu. Îmi place să fiu mai cumplită decît biciul lui Atila.



SILVIA : Adam zicea că el e biciul lui Atila.

CAMELIA : M-am săturat de tirania lui Adam.

SILVIA : Are relații.

CAMELIA : Vom avea și noi, în fond sînt trupurile noastre.

SILVIA : A sosit vremea să lucrăm pe cont propriu.

CAMELIA : Ce idee, ce idee... Eu să distrug moralul bărbaților și tu să refaci moralul bărbaților ? ! De cînd visam asta... O să lucrăm în baradă, poetic și sistematic... Eu am să distrug bărbații...

SILVIA : Și eu am să le dau ceai de mușetel, încredere în viață, și-i pun pe picioare...

CAMELIA : Eu am să fiu ca un uragan care distruge totul...

SILVIA : Și eu am să refac ceea ce uraganul a pustiit. Stai, și după ce-am refăcut totul, și individul s-a înzdrăvenit, vii din nou tu, cu nebunia ta...

CAMELIA : Ce frumos o să fie !

SILVIA : O să avem de lucru amîndouă !

CAMELIA : Silvia, ține-ți firea. Trebuie să se întoarcă victima. Te las singură cu victima... Ai grijă... Îi cam place haosul... a cam dat de gustul mierii... \*

IORDACHE : Camelia !!

SILVIA : Altă țigară ? Ți-am spus să nu mai fumezi...

IORDACHE : Cine ești dumneata ?

SILVIA : Nu mai fuma... Fumatul dăunează organismului... Te rog eu ! Dacă nu poți altfel, fă-o măcar pentru mine.

IORDACHE : Bine, renunț la această țigară, deși nu-mi stă în caracter să fac concesii.

SILVIA : Bravo !

IORDACHE : Unde e Camelia ? Unde e icoana mea ?

Unde e mireasa sufletului meu ? Cine ești dumneata, stimată doamnă, care dai buzna în casa unui bărbat străin și vrei să-l reeduci ?

SILVIA : O, ce urît vorbești... Mă întristează sărăcia dumitale de vocabular... Nu mă recunoști ? Ei da,

\* În versiunea din 1971 urmează o întregă scenă Camelia — Silvia — Adam, premergătoare intrării lui Iordache (n.ed.)

sigur, eu sînt din categoria femeilor pe care bărbații le uită... Eu n-am nimic deosebit, pentru că nici gingășia sufletească, nici modestia, nici devotamentul nu sînt calități care bat la ochi... N-ai locuit dumneata pe strada Cometa, colț cu Vasile Conta ?

IORDACHE : Da. Am locuit pe strada Cometei, colț cu Vasile Conta.

SILVIA : Vezi ? Vezi, vezi, ce harababură e-n casa dumitale !... Se vede că lipsește o mîină de femeie... Un buchet de flori luminează casa... Hrană rece ! Hrană rece, dragul meu, pe ce mîini ai încăput... N-are cine să-ți gătească o mîncare caldă și tu suferi de stomac...

IORDACHE : Cînd ai și aflat că sufăr de stomac ?

SILVIA : Ce te privește ! Important e că știu că te doare... Vrei un ceai de mușețel și-o pereche de papuci ?

IORDACHE : Nu. Categori, nu ! Nu vreau un ceai de mușețel și-o pereche de papuci !

SILVIA : N-are rost să stai cu pantofii în casă. Murdărești covorul și mă întristezi și pe mine... Te rog... te rog eu, pune-ți papucii ăștia. De cînd te-am văzut pentru prima oară la Café de la Paix, acolo unde-i acum autodeservirea, de-acolo i-am cumpărat, de ani de zile visez clipa asta ! (*Scoate din săculețul pe care l-a adus cu ea o pereche de papuci.*)

IORDACHE : N-a lăsat un bilet Camelia ? A plecat fără să spună un cuvînt ?

SILVIA : Camelia nu se va întoarce niciodată ! Camelia te-a părăsit, eu mă numesc Silvia. Uit-o, Iordache. Nu era demnă de tine ! (*li pune papucii.*) Stîngul, dreptul. Nu te simți mai bine așa ? (*li pune mîina pe frunte.*) Arzi !... Ai 39... Bea ceaiul ăsta de mușețel.

IORDACHE : Eu nu eram demn de Camelia. Eram cu mult sub valoarea ei... N-am 39. Îmi face rău ceaiul de mușețel... N-am temperatură...

SILVIA (*i-l dă cu forța*): O să-ți treacă temperatura... (*Drăgălășenie.*) Uite, beau și eu... E delicios!... Beau și eu... bei și tu...

IORDACHE: Totdeauna mi-a fost silă de ceaiul de mușețel... Ce-am să mă fac eu fără Camelia? Ochii aceia curați de copil! Spune-mi, de ce m-a părăsit? De ce?

SILVIA: Ai dus o viață haotică, n-a avut cine să te ordoneze... Ce Dumnezeu, trebuie să fii mai îngrijit! O cămașă! Un nasture de la cămașă e rupt. Nu te superi că-ți cos nasturii? Ar trebui să te lași de fumat și să înveți limba engleză...

IORDACHE: Ajunge! Nu vreau să mă las de fumat... Nu vreau să învăț limba engleză. Nu vreau nimic!

SILVIA: Trebuie să înveți limba engleză. Trebuie! Cît de mult te-a înăsprit viața, dacă vorbești așa. N-ai cunoscut decît femeii care ți-au tocat banii. Eu am încredere în tine... M-auzi, Iordache?

IORDACHE: Nu vreau să ai încredere în mine!

SILVIA: Eu am încredere în tine! Nimeni pe lume nu mă poate împiedica să-ți cîrlesc ciorapii, să-ți pun comprese și să te stimez! Dacă tu crezi că poți scăpa de gingășia mea, te înșeli amarnic! Ești prizonierul gingășiei mele!

IORDACHE: Îmi vine să fug în pădure cînd văd mutra asta de baptistă inversunată.

SILVIA: Ei, parcă mie mi-a fost ușor, oamenii sînt răi, străzile aglomerate, banul se cîștigă greu, e greu, și mie mi-e greu. Nu mai ai încredere nici în oameni, nici în instituții. Te întrebi dacă viața mai merită să fie trăită! Merită!

IORDACHE: Devotamentul tău e mai sinistru decît trădarea! Din frică, răutate și urîțenie s-a născut virtutea ta!

SILVIA: Nu folosi limbajul Cameliei că nu se potrivește... Din calea gingășiei mele nimeni nu mă abate. Nu te condamn, Iordache. Nu tu ești vinovat. Tu n-ai știut ce înseamnă o supă caldă, servită exact la ora indicată, liniștea unui cămin, o femeie care

...să-ți pună mîna pe frunte. Tu, Iordache n-ai cunoscut fericirea !

IODACHE : Nici nu vreau s-o cunosc !

SILVIA : Foarte rău faci, Iordache, să nu renunți la fericire, e păcat. Știu bine, vom pune la loc toate valorile, piesă cu piesă. Vei fi din nou o roțiță fericită din marele mecanism al lumii...

IODACHE : Am fost o roțiță, nu mai vreau să fiu roțiță.

SILVIA : Nu bea, Iordache. Alcoolul aduce ulcer duodenal.

IODACHE : Te rog nu mai cîrpi ciorapii ăia trei sferuri. Cînd te văd pregătindu-mi o supă caldă sau cîrbindu-mi ciorapii, mi se face frică. Cred că și moartea înainte de a veni, îți cîrpește ciorapii... Te rog, te rog, nu mai cîrpi ciorapii ăia supraelastici.

SILVIA : Eu te respect mult, Iordache. Nu te cunosc ca bărbat, dar te respect ca om...

IODACHE : N-ai de ce să mă respecti. Sînt un anonim.

SILVIA : N-ai să mai fii.

IODACHE : Am un subconștient încărcat.

SILVIA : N-o să mai ai.

IODACHE : N-am o viață interioară complexă.

SILVIA : O să ai.

IODACHE : Cucerirea lunii nu mi-a făcut nici o impresie.

SILVIA : O să-ți facă. Nu te mai autoflagela, că mă scoți din sărite ! Eu nu alerg după funcții, eu dau buzna după sentimente. Și dacă crezi că cineva în lume mă poate clinti, poate să-mi zdruncine această convingere, te-nșeli ! Ești un om minunat ! Cînd eu hotărâsc că cineva e un om minunat așa rămîne pînă-n vecii vecilor !

IODACHE : Sînt un imbecil ! N-am depășit faza senzorială.

SILVIA : O s-o depășești.

IODACHE : Dai buzna în casa omului și hodoronc-tronc, ai încredere în el. Ți-a cerut cineva încrederea asta ? Mi-e dor de Camelia ! Mă auzi ? Mi-e dor de Camelia !... Ce spui de asta ?

SILVIA : A, nu dezarmez din cauza unui fleac. E o criză fără însemnătate. N-ai să reușești să-mi strecori în-doiala... Ai s-o uiți pe Camelia !

IODACHE : N-am s-o uit pe Camelia ! Ea m-a făcut bărbat, ea mi-a ascuțit spiritul critic ! Când mă gîndesc la Camelia, îmi vine să mușc perna ! O visez goală, cu o carte în mînă... Lîngă ea descoperisem absolutul ! Eu, un salariat modest, m-am aflat față-n față cu infinitul ! Tu crezi, nefericito, că absolutul poate fi înlocuit cu o nenorocită de supă caldă, că poezia supremă e tot una c-un ceai de mușețel ? N-am nevoie să fiu un bărbat pus la punct ! N-am nevoie de papuci și de gingășia ta !

*(Iordache o lovește peste față.)*

SILVIA : Dacă m-ai cîrpit înseamnă că nu-ți sînt indiferentă. Îți mulțumesc, Iordache !

IODACHE : Iartă-mă !

SILVIA : Tu trebuie să mă ierți ! La început credeam că imaginația mea te face atît de sensibil, dar ești cu-adevărat sensibil.

IODACHE : Iartă-mă, Silvia !

SILVIA : Știu... Ai fost criticat... Societatea nu te-a prețuit. Colegii te-au ignorat, femeile te-au exploatat, la serviciu n-ai avansat, era normal să te închizi în tine. Ți-am adus și manualul de limba engleză pentru adolescenți. Spune după mine : This is a book.

IODACHE : This...

SILVIA : Hai, nu-ți fie teamă...

IODACHE : ... is...

SILVIA : Admirabil ! Mai departe !

IODACHE : ... a...

SILVIA : Extraordinar !

IODACHE : Book !

SILVIA : Book. M-ai făcut fericită, Iordache !

IODACHE : Mă duc să beau un ceai de mușețel !

*(În timpul acestei scurte absențe Silvia se repede triumfătoare la telefon).*

SILVIA : Victorie, dragă Camelia ! I-am redat nefericitului încrederea în viață !

*(Silvia dispare)*

IORDACHE : Silvia... Unde ești ? Silvia ?... N-ai plecat. Where ? Nu-i așa că n-ai plecat ?... Where is Silvia ?

CORTINA

## ACTUL II

### TABLOUL III

In biroul lui Iordache.

**IORDACHE** : Am greșit că nu i-am dat nemernicului ăla de Marcu o recompensă mai grasă... Un ticălos neplătit la timp devine om de treabă?... Cine spunea asta? Bismark? Frederic cel Mare?... Sau poate chiar eu... N-am decît șapte subalterni... Dacă n-au vrut să mă avanseze, mereu îi reeduc, îi critic, îi zgîlții tot pe ăștia șapte. Șapte am, șapte reeduc... S-au plictisit și ei, m-am plictisit și eu...

**DOBRIȘOR** : Bonjur, Iordache.

**IORDACHE** : Bonjur, Dobrișor. Ce facem?

**DOBRIȘOR** : Ce facem? Facem pe dracu. Am venit să ne mai lamentăm oleacă... Știu că asta îți face plăcere... Dacă îmi amintesc bine data trecută ne-am plîns de meschinăria femeilor...

**IORDACHE** : Da, și cu o zi înainte ne-am văitat de impasul artei... Am epuizat două subiecte grase... Extraordinari sînt oamenii! Auzi Dobrișor... I-am dat o palmă lui Pamfil și pe urmă tot Pamfil a susținut că eu i-am dat o palmă!

**DOBRIȘOR** : Formidabil! De fapt, nici nu știu de ce mă mir atîta?! De la Pamfil mă aștept la orice. Și chiar i-ai dat o palmă?

**IORDACHE** : Natural. Altfel, nu m-aș revolta atît. Mă rog, că i-am dat eu o palmă, asta pot să înțeleg... nu sînt un încuiat... înțeleg că eu m-am enervat și l-am cîrpit. Dar, după ce eu i-am dat o palmă, să susțină că eu i-am dat o palmă... asta e prea de oaie... (*Indignat de ipocrizia omenească*). Nu e cul-

mea, Dobrișor? N-are nici o logică... Cum vine asta, cum? Să-i dai tu o palmă și pe urmă, tot el să susțină că i-ai dat o palmă?

DOBRIȘOR: Ce să faci Iordache, ăștia sînt oamenii... La fel am pățit și eu... i-am tăiat unuia prima, eu cu mîna mea am făcut-o, și pe urmă individul a susținut nici mai mult nici mai puțin că eu, eu i-am tăiat prima. Unul și același om... Adică eu care i-am tăiat prima tot eu să-i tai prima? Păi nu e absurd, ce interes aș fi avut?

IODACHE: Nemernici! Ratați! Proști! Sînt proști, Dobrișor! Sînt prea mulți proști pe lume... (*Refuzul mediocrității*). Totuși, trebuie să trăim... N-o să-mi pun mîntea cu niște bieți analfabeți... Omeneste vorbind, o să le vin de hac și atîta tot... îi distrug și, ce, poți să le faci altceva? Are rost să fim fățarnici?

DOBRIȘOR: Eu nu spun să fim fățarnici... Rîdem, rîdem, dar purcica-i moartă în coteț...

IODACHE: Eu nu rîd. Unde vezi tu că eu rîd? În fiecare noapte am coșmaruri... Am aflat însă că și-n limba franceză, tot coșmar se cheamă, asta parcă m-a mai liniștit puțin.

DOBRIȘOR: Cu Marcu n-am făcut nimic.

IODACHE: Ai spus că mă pot bizui pe geniul tău. Uite, mă bizui pe geniul tău. Nu cred în el, dar mă bizui pe el.

DOBRIȘOR: N-am ce să-ți fac! Marcu nu e idiot! Are alte calități, dar idiot nu e.

IODACHE: Nu mi-ai spus tu că e greu de cap?

DOBRIȘOR: Avea toate aparențele unui idiot, comportamentul, ținuta, vocabularul, ochii, privirea, de-aia l-am și angajat. Cu această speranță l-am angajat...

IODACHE: Măi, poate fi real ceva care nu-mi convine? Nu. Ceea ce nu-mi convine, nu există. Chiar cînd m-a înșelat prima mea soție în vîzul meu, am făcut abstracție de realitate și încă ce realitate, doamne-dumnezeule... Așa că Marcu n-are decît să devină idiot... În fond, pentru un om inteligent e un fleac să devină un individ greu de cap! Mai dificil e invers...



DOBRIȘOR : Nu. Am încercat. Cu Marcu e imposibil.

IODACHE : Atunci, dacă nu se poate idiot, măcar nemernic !

DOBRIȘOR : Adică cum ?

IODACHE : Adică să-și țină gura... Ce-i cere cineva să tragă la galere?... Ce dracu, e atât de greu să fii nemernic ?

DOBRIȘOR : Există și oameni cinstiți. Trebuie să ne obișnuim cu ideea asta. Cum ne-am obișnuit cu ideea morții, trebuie să ne obișnuim și cu ideea că există oameni cinstiți.

IODACHE : Eu nu m-am obișnuit cu ideea morții... Camelia mi-a spus că sînt nemuritor. Aiurea... Oamenii cinstiți nu-s decît niște indivizi care vor să-și vîndă virtutea la un preț cît mai ridicat, așteaptă ocazia cea mare, ți-o spun din convingere, nu că am băut un pahar de vin.

DOBRIȘOR : Iar te-ai cherschelit ? Totdeauna mi-a fost silă de bețivii sentimentali și de tîrfele bătrîne care locuiesc cu mama...

IODACHE : Nu mă dojeni, Dobrișor... Tu nu vezi că mă zbucium ? Nu mă voi lăsa bătut de soartă ! Totuși, n-am să mă sinucid... Simt că reasc... Eu am ceva pus deoparte, o rezervă pentru vremuri de bejenie !...

DOBRIȘOR : Bani ?

IODACHE : Lasă banii ! Nu. Ceva mai de preț decît tot aurul din lume ! Averea mea e lașitatea, prietene. Eu păstrez totdeauna o rezervă de lașitate și atunci știu că nu mi se poate întîmpla nimic... Lașitatea mă face invincibil !...

DOBRIȘOR : Spune drept cît ai băut ? Cîți nu vor să-și vîndă lașitatea și nu găsesc cumpărător ? Nu te-ai gîndit că s-ar putea să nu fie nevoie de lașitatea ta ? Pur și simplu să nu fie nevoie... Să fie nevoie de lașitatea altora... că mai sînt și alții lași... La asta nu te-ai gîndit ?

IODACHE : Nu. Nu m-am gîndit. Eu nu propag ceea ce cred și nu cred ceea ce propag... De ce nu ne caută nici un subaltern ? De ce nu ni se cere un

sfat sau o indicație ? Oh, mamă, doamne, ce-aș mai arăta unui individ calea cea dreaptă, mamă-doamne. Dar pe cine să mintuiești, dacă nu se arată nimeni ? Zac prin circiumi, nu se gîndesc că viața trebuie să aibă un sens. Au mirosit că mă dau afară. Se bucură de prăbușirea noastră.

DOBRIȘOR : E normal !

IORDACHE : E normal, dar tot mă înfurie.

*(Se aud bătăi în ușă)*

DOBRIȘOR : Cine-o fi ?

SUBLIMUL ÎN CAZ DE FORȚĂ MAJORĂ : Mă scuzați că am bătut ca un disperat ! Situația e disperată !

IORDACHE : Nu există situație disperată !

SUBLIMUL : Situația e totuși disperată !

IORDACHE : Nu există situație disperată. Nu admit haosul și debandada !

SUBLIMUL : Și atunci, ce facem ?

IORDACHE : Ne păstrăm sîngele rece !

DOBRIȘOR : Ne păstrăm sîngele rece !

SUBLIMUL : Bine. Atunci ne păstrăm sîngele rece... Eu venisem să vă aduc un ultim avertisment !

IORDACHE : V-ați deranjat degeaba... Noi nu primim avertisment !

DOBRIȘOR : Dăm avertismente dar nu primim avertismente !...

SUBLIMUL : Băieți ! Fugiți ! Fugiți, nenorociților ! Vine Judecata de apoi !

IORDACHE : Să vină !... Chiar cînd îi tragem pe sfoară, noi privim oamenii drept în ochi !

DOBRIȘOR : Să poftească. Nimeni nu ne poate pune la îndoială buna-credință. Chiar cînd stagnăm noi, știința progresează !

IORDACHE : Nu mi-e rușine să-mi fac bilanțul. Am făcut anumite coțcării, termenul nici măcar nu-mi aparține, dar nu m-am îndoit niciodată de progresul omenirii. Am bătut, am delapidat, m-am ținut de fustele puștoaicelor, dar de progres nu m-am îndoit !

DOBRIȘOR : De cîte ori comiteam o mică încălcare a legii, nu puteam să-mi ascund un sentiment de adîncă satisfacție. Mă gîndeam cu mîndrie că eu sînt un caz izolat, că marea majoritate își vede de treabă...

SUBLIMUL : Domnilor și doamnelor ! Nu e vorba de metafizică ! S-au făcut cercetări în legătură cu activitatea voastră, aveți deja dosare în toată puterea cuvîntului !... În anumite împrejurări chiar și adevărul are partea lui bună...

IORDACHE : Anchetati ? Dosare ? Ticăloșii ! (*Uimire, apoi energie bruscă.*) Da, e o clipă grea, acestea sînt faptele, și totuși, vom trece și peste această dureroasă lovitură a soartei. Nu vom da scepticilor apă la moară ! N-am să mă sinucid. Mai mult chiar... Și nu numai atît...

DOBRIȘOR : Oprește-te, nebunule. N-o să ai timp să fii atît de generos ! Trebuie să fugim !

SUBLIMUL : În douăzeci și patru de ore veți fi destituiți... Acest avertisment e darul pe care vi-l trimite Providența. Providența în marea ei bunătate...

IORDACHE : Uite ce e, eu pot, constrîns de împrejurări, să aprob ajutorul Providenței, dar asta nu înseamnă cîtuși de puțin că trebuie să și cred în Providență... Eu nu voi fi mistic niciodată !

SUBLIMUL : De ce vorbiți așa ? \* Providența crede în Iordache !

IORDACHE : O privește. Iordache nu crede în providență. Nu vreau să fiu destituit ! Era așa de bine aici... Dădeam din cap, semnam indescifrabil, mă hîrjoneam cu tovarășele secretare, admiram albastrul cerului, ascultam zarva greierilor, amenințam salariatii, dădeam felurite dispoziții, priveam cum crește iarba... De ce trebuie să părăsesc toate astea ? De ce ? Pentru ce ? Pentru incapacitate ?

SUBLIMUL : Da !

DOBRIȘOR : Ce spui, Franz ? De cînd a devenit incapacitatea un păcat cînd eu știam că este o virtute ?

\* În ediția citată, din 1973, „De ce vorbiți asta ?” (s.n.-n.ed.)

Incapacitatea e dovadă de curățenie sufletească, eu așa cred!... Sînt incapabil fiindcă sînt curat...

**SUBLIMUL** : Haide, haide, băieți, cărați-vă, nu mă siliți să apelez la citate. Va trebui să părăsiți acest scaun.

**IORDACHE** : Vreți să mă convingeți că sînt un ratat ?

Eu, Iordache să părăsesc acest scaun ? În ciuda biografiei mele și a sentimentelor mele înălțătoare, profund științifice, să părăsesc acest scaun ? Mi-e greu să accept această idee. Eu accept orice, absolut orice, dar nu accept evidența. Scaunul e eternitatea mea, în acest scaun e tot ce am eu mai bun... Omul e trecător, scaunul e veșnic... Situația e încordată, e lată rău și eu totuși cuget... Aici am să rămîn ! Am să semnez indescifrabil pînă în ceasul morții. Am mințit ca să ajung aici, am dat din coate, am strivit pe alții — dar odată ajuns aici — foarte straniu — am crezut cu sfințenie în tot ce-am mințit ! Mă leagă atîtea amintiri dragi de biroul ăsta ! Mă simt legat de frica pe care-o stîrneam în rîndurile salariaților, acea frică odihnitore, acea frică divină — odihna și răsplata sufletului meu... Era ca o mamă această frică, ea mă îmbărbăta în ceasuri de cumpănă ! Cum s-o părăsesc ?

**SUBLIMUL** : Mă siliți să devin din ce în ce mai convingător. Mă siliți să caut fraze din ce în ce mai convingătoare. Mă siliți să ridic tonul. Mă siliți să dau cu pumnul în masă ! Am să dau cu pumnul în masă. Fugiți ! Fugiți, nebunilor !

**IORDACHE** : Unde ? Pretutindenii sînt aceleași legi... Pretutindenii ți se cere să respecti omul... Pretutindenii ți se cere să muncești... Pretutindenii ți se cere să gîndești... Unde să mergem ?

**SUBLIMUL** : Unde se merge cînd lucrurile se-neurcă, cînd miliția te caută, cînd femeile te-nșală ? Asta o știi și copiii de țîță. — În Absolut.

**DOBRIȘOR** : Ce vrei să facem Iordache?... Dacă ne-a fost scris nouă să trăim ceea ce poezii visează de milenii, o facem și pe asta. Sîntem cu conștiința curată. Nu sîntem îmbibați de misticism... Nu noi am căutat Absolutul, Absolutul ne-a căutat pe noi !

IORDACHE : Stai domnule, stai... Aici — munca ; dincolo — sublimul. Eu nu sînt tîrfă, eu n-am nevoie de sublim. Nicăieri nu-i bine pentru bietul Iordache !

DOBRIȘOR : Totuși, altă soluție nu avem. Absolutul e cea mai bună ascunzătoare... Acolo nici miliția economică nu pătrunde... Munca înobilează omul, dar acolo o să fim scutiți și de asta. Răsplata, fără chinurile muncii. Cununi de lauri, fără acte de eroism. Și apoi, acolo femeile, dragul meu Iordache, femeile sînt obligate să iubească fiecare bărbat fără cea mai mică ezitare. Nu e frumos ? Nu dorim asta de mii și mii de ani ?

IORDACHE : Totuși stau la îndoială. Datorită Cameliei am cunoscut acest sentiment minunat care se numește îndoiala... Dacă scap cu o autocritică sinceră ?... Sinceritate s-ar mai găsi...

DOBRIȘOR : Eu nu mai găsesc. Am dat de nisip... Mergi sau nu mergi ? Și apoi nu mergem din plăcere, ci din datorie... Sîntem datori față de noi înșine să mîncăm icre negre și portocale și să ne îmbăiem în băi de faianță ! A mînce icre negre nu e o plăcere cum își închipuie diletanții, ci o datorie ! Și dacă va trebui să mîncăm, apoi vom mînce icre negre oricît de gustoase ar fi.

IORDACHE : O datorie ?

DOBRIȘOR : Datorie.

IORDACHE : Ce bine că icrele negre au devenit o datorie sacră... Sînt atît de gustoase și de eficiente ! Atunci, ce să-ți răspund, Dobrișor ? Dacă e vorba de datorie...

SUBLIMUL : Domnul Dobrișor cu inteligența sa remarcabilă a intuit esențialul. Eu aș vrea să precizez că în afară de aceste avantaje materiale atît de substanțiale vor exista și avantaje spirituale...

IORDACHE : Auzi, spirituale !

SUBLIMUL : În Absolut vi se garantează eternitatea. Pregătiți-vă pentru marea călătorie ! Fiți mai emoționați ! Fiți mai transfigurați ! Ce dracu ! (*Dispare.*)

DOBRIȘOR : Ai auzit ? Vom fi nemuritori, dragă Iordache... De cînd visează omul eternitatea și confortul ? Sau te pomenești că nu vrei să fii nemuritor, mult stimat Iordache ?

IORDACHE : N-am spus că nu vreau să fiu nemuritor. Mi-a vorbit și Camelia despre asta, dar ea era femeie, și-o credeam... Dar eu știu că așa ceva nu e cu puțință, e împotriva firii...

DOBRIȘOR : N-ai decît să crezi poveștile astea și să te preschimbi în oale și ulcele.

IORDACHE : Hai mă Dobrișor, ne cunoaștem de atîta amar de vreme... Cum o să fiu eu, Iordache, o excepție de la legea materiei ? Omul nu merită să fie nemuritor, și așa trăim prea mult. Ce, să mă spăl pe dinți încă trei mii de ani de acum încolo ? Ca și peste zece milenii să joc table cu portarul blocului ? În scurta mea trecere sub soare, eu vreau să petrec, să mînc bine, să mă distrez cu fetele... și să mor în somn. Omul n-are nimic comun cu propria-i eternitate, eternitatea își vede de treburile ei.

DOBRIȘOR : N-ai auzit amenințarea ? N-ai auzit avertismentul acestui individ ? Aici nu mai avem ce face. Volens-nolens o să devenim eterni.

IORDACHE : Omul trebuie să afle adevărul cît mai tîrziu ! Altfel cînd s-ar mai distra ? Asta ar fi idealul, să afle adevărul cu o clipă înaintea morții.

DOBRIȘOR : Lasă pălăvrăgile ! Hai să ne facem bagajele.

*(Pregătiri de plecare)*

IORDACHE : Mai e și Camelia. N-am aranjat nimic pentru Camelia. Cum am s-o uit pe Camelia !

DOBRIȘOR : Ți-a distrus viața !...

IORDACHE : Da, mi-a distrus viața. Trebuie să-i dau o compensație. Și Silvia ?

DOBRIȘOR : Vine ea și nechemată. Și apoi, să discutăm cu cărțile pe față. Eu mă descurc foarte bine fără dumneata și fără... lumina dumitale. Dar dumneata nu poți să miști un deget fără întunericul meu. Nu

păcătoșii au nevoie de prooroci, ci proorocii au nevoie de păcătoși.

IORDACHE : Eu îmi fac bagajele dar nu-mi schimb concepțiile.

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI (*aparitie bruscă*) : Aici e Cîmpina ?

DOBRIȘOR (*chinuindu-se să închidă un geamantan*) : Nu, domnule, nu e Cîmpina...

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Curios ! Eram convins că aici e Cîmpina. Oare e posibil ca aici să nu fie Cîmpina ?

IORDACHE : Auzi, și la urma urmei, de ce ar trebui să fie tocmai aici, Cîmpina ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Vă rog, vă rog în genunchi, nu fiți logici ! De ce ? Cum ? De unde, de cînd. Detest logica, statistica și femeile... Și moartea e logică... Din cauza logicii am plecat în lume, ca nebunul... Hai să sfidăm realitatea. Hai să hotărîm că aici e Cîmpina. Într-o superbă și eroică hotărîre comună, să stabilim odată pentru totdeauna că aici e Cîmpina ! Depinde de noi și numai de noi ca aici să fie Cîmpina. Oare nu e posibil ?

DOBRIȘOR : Nu. Nu e posibil... n-am întîlnit pe nimeni care să vrea să ajungă la Cîmpina. De ce tocmai la Cîmpina ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Iar de ce ? Dacă mai îmi puneți o singură întrebare logică, vine moartea cu logica ei !... Disprețuiți realitatea !... Iubiți femei de ceară ! Ascultați cîntecul păsărilor împăiate ! Odihniți-vă la umbra copacilor de material plastic ! Eu aș putea să vă fac fericiți !

IORDACHE : Nu vrem să fim fericiți ! Avem și așa destule necazuri !

BĂRBATUL : Oare e posibil ca un om să fie atît de cinic ?

DOBRIȘOR : E posibil.

IORDACHE : Ce tot vrei, domnule ? Nu vezi că ne grăbim ? Nu vezi că ne facem bagajele ?

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Dar unde plecați ?

IORDACHE : În orice caz, nu la Cîmpina... Plecăm în Absolut.

**BĂRBATUL CU CAPU-N NORI** : În Absolut?... Merg și eu cu voi... Luați-mă și pe mine !... Am auzit că acolo totul e iluzie. Scăpați-mă din ghearele realității, statisticii și femeilor ! Oare nu e posibil ?

**DOBRIȘOR** : Noi mergem într-un Absolut real, nu ăla inventat de poeți și fluieră-vînt. Noi nu vrem femei de ceară ! Noi nu vrem soldați de plumb ! (*Dobrișor îl îmbrîncește*).

**BĂRBATUL CU CAPU-N NORI** : Oare e posibil să mă loviți?... Noroc că eu am transformat bătăria voastră într-o mîngiere... Aici e Cîmpina ! (*Iordache îl îmbrîncește și el*). Degeaba mă goniți ! Eu nu simt că mă goniți ! Aici e Cîmpina ! Aici e Cîmpina, nefericiților. (*Pleacă.*)

**SUBLIMUL ÎN CAZ DE FORȚĂ MAJORĂ** (*reapare*) : Ce dracu' v-a venit ca tocmai acum în preajma plecării să vă mutați la Cîmpina ?

**IORDACHE** : Aici e Cîmpina ?

**SUBLIMUL** : Sigur, că doar n-o fi Viena.

**DOBRIȘOR** (*resemnat*) : Aici e Cîmpina... Fie și Cîmpina. N-are importanță de unde plecăm... Principiul e să ajungem în Absolut... (*Cu bagajele în mînă, ies în fața cortinei. Se profilează imensitatea cerului încărcat de stele.*)

**SUBLIMUL** : V-ați făcut bagajele ? Nu trebuia să vă deranjați, acolo n-aveți nevoie de bagaje, acolo aveți spirit, meditație, odihnă activă, fraze din Kant, trai neneacă ! Spiritul... spiritul trebuie și el pieptănat și îngrijit... Nu plecați la Satu Mare, plecați în Absolut ! Pe urmă mai e o chestiune mai gingașă, mai subtilă...

**IORDACHE** : Gingașă, gingașă... Ei, cît de gingașă poate să fie ?

**SUBLIMUL** : Trebuie să renunțați la sentimentele umane. Nu din motive etice ci din motive de securitate a transportului. Cine iubește oamenii, de exemplu, cu regret, nu poate decola.

**DOBRIȘOR** : N-avem acest viciu.

**SUBLIMUL** : Nici nu mi-am închipuit o asemenea eroare din partea dumneavoastră. Știu cu cine vorbesc.



Dar sentimentele astea, știu dintr-o amară experiență, sînt foarte capricioase. Te poți trezi c-un sentiment nobil cînd ți-e lumea mai dragă. Așa că, dragii mei, toate convingerile mi le lăsați mie în păstrare.

DOBRIȘOR : Ți-am spus eu Iordache, de-aia e bine să crezi în ceva, ai ce trăda cînd e nevoie.

IORDACHE : Așa e, dacă nu credeam în ceva, acum n-aveam ce trăda.

SUBLIMUL : Nimic, absolut nimic, nici un sentiment, nici bun, nici rău.

IORDACHE : Nici măcar invidia ? Puțină invidie acolo !

SUBLIMUL : Nici invidie, nici modestie. N-are rost să ne tîrguim. Trebuie să fiți cu desăvîrșire goi.

IORDACHE : Ne interesează ce profil moral vom avea. La ce ziare ne vom abona, ce convingeri vom avea.

SUBLIMUL : Nici un abonament, nici o convingere, nici un sentiment. O iubire teoretică, asta-i tot ce pot să vă asigur.

IORDACHE : Și cu ura mea sfîntă ce fac ?

SUBLIMUL : Cu regret, va trebui să vă consolați cu pierderea acestui sentiment care, ca și fierul, ca și nichelul, ca și cromul, e un fel de materie primă. Ura va lua sfîrșit.

DOBRIȘOR : Nu te îngrijora Iordache, ura renaște ușor.

IORDACHE : Eu am ceva bănișori puși deoparte. Sînt în hîrtii, nu în metal. Banii nu sînt sentimente, cred că aș putea să-i iau, că doar n-or atîrna mai greu ca respectul față de om !...

SUBLIMUL : Nu sînt sentimente, dar se pot cumpăra cu ei sentimente. Chiar și sentimente curate dacă sînt valută-forte. Vă leagă anumite amintiri de acești bani : idealuri, dorințe, fel de fel de planuri.

DOBRIȘOR : Cu banul e altceva. Banul e ban.

IORDACHE : De banii nemunțiți te despartii foarte greu. *(Îi ascunde oftînd într-un dulap.)*

SUBLIMUL : Domnilor, numai în acest caz vă pot asigura securitatea transportului. Vă sfătuiesc să nu încercați să transportați prin contrabandă vreun sentiment, fie chiar și-o palidă undă de duioșie, fie chiar și amintirea unui sentiment. Vă prăbușiți

imediat în haos ! Au mai fost accidente ! (*Face un semn.*) Acolo e destinația voastră. Acolo trebuie să ajungeți...

DOBRIȘOR : Dumneavoastră nu mergeți cu noi ?

SUBLIMUL : Nu. Eu mai am niște treburi pe pământ.

IORDACHE : E cam departe. Cu ce naiba ajungem pînă acolo ?

SUBLIMUL : Cu ce ajungeți acolo ? Printr-o metodă mai rapidă ca viteza sunetului, a luminii și a gândului !

IORDACHE : Adică ?

SUBLIMUL : Prin credință. Nu trebuie decît să fiți convinși că veți ajunge acolo, și ați și ajuns ! Ascultați-mă ! Credința e cel mai bun mijloc de locomoție. Eu, de cîte ori aveam treabă la Paris și nu găseam bilete de avion, credeam și instantaneu eram pe aeroportul Bourget.

DOBRIȘOR : ...Un bilet de avion e mai scump decît orice credință. Dumnezeu cu mila ! Eu cred !...  
(*Iordache tace.*)

SUBLIMUL : Tu ce faci, nu crezi ?

IORDACHE : Aș vrea să cred, dar mi-e imposibil...

DOBRIȘOR : Nu există imposibil ! Ce, ești nebun ? Cum să nu crezi ? Ai crezut în materialism, crede și în misticism... Vrei să rămînem aici și să dăm ochii cu fiscul ?

IORDACHE : Cred ! Trebuie să cred... Chiar cred ! Cred, cred. (*Amîndoi încep să se ridice încet.*)

SUBLIMUL : Trebuie să credeți tot timpul ! Dacă vă apucă îndoiala pe drum, vă prăbușiți în neant !

IORDACHE : Credem !

DOBRIȘOR : Nici o grijă ! Credem !

SUBLIMUL (*îi urmărește în timpul zborului*) : Drum bun ! Călătorie sprîncenată ! Eternitate ați vrut, eternitate ați căpătat ! Absolutul nu există ! Duceți-vă spre absolut ! Cea mai mare aporie din istorie... Eu rămîn pe pământ... Eu rămîn pe pământ și

conving pe ceilalți să plece în absolut... Am un plan grandios.... Am să-i transport pe toți indivizii în Absolut, azi unul — mâine altul, pe toți, absolut pe toți. Mie o să-mi rămână toate femeile, toate garsonierele, toate braseriile, toate editurile, toate avanpremierele, toate băuturile, șansonetele, toate omagiile, toate vitaminele, toate lefurile, mie, numai mie ! și toate șezlongurile.

CORTINA

## TABLOUL IV

### Paradisul

IODACHE : E groaznic ! Sîntem nemuritori, ăsta e adevărul gol-goluț. (*Privește spre pămînt*). De aici se vede foarte bine pămîntul, garsonierele, tristetele, ședințele, munții, intrigile noastre, poienile noastre, ciubucurile noastre...

SILVIA (*descoperă ceva pe pămînt*) : Uite și orașul nostru. Uite și circiuma „La doi cocoși“.

IODACHE : Uite și biroul unde pipăiam salariatele și semnam indescifrabil...

SILVIA : Extraordinar ! Iordache ! Au pus pe altul în locul tău.

IODACHE : Nu se poate !

SILVIA : Ba se poate... Ți-a ocupat postul ! Uite-l, s-a așezat pe scaun.

IODACHE : ăsta e Marcu. N-au așteptat să mă transform... De ce s-au grăbit ?... Dacă îmi venea chef să devin un om nou ?... Mă trezeam și c-un caracter integru și cu postul blocat ! Dacă vrei să mă transform, deblocați întîi postul, cu mine nu vă merge. Nemernicilor !

SILVIA : Iordache, tu întotdeauna ai fost omul extreme-lor... Dacă erai băiat gospodăr ai fi avut și mașină

la scară pe pământ și eternitatea de aici. Aveai și avantajele materiale ale idealismului și satisfacțiile ideale ale materialismului...

IODACHE : Pesemne nu poți să fii și salariat și nemuritor... Nu poți să le cumulezi pe toate. Trebuie să alegi.

SILVIA : Ai ales veșnicia.

IODACHE : Am ales pe dracu'. Mi s-a impus ! (*Ia o portocală.*) E groaznic să măninci ceva fără să meriți !

SILVIA : Nu mânca...

IODACHE : Mi-e foame !

SILVIA : Atunci mănincă...

IODACHE : Tu nu ești Camelia, tu simplifici. Vreau să consum produse tropicale, e adevărat, dar cu sentimentul că acolo, la locul meu, pe măsura posibilităților, îmi fac datoria. Nu scap eu cu una cu două de obsesia asta. Ar trebui să se organizeze tot felul de concursuri, de trieri și de examene de admitere și numai cei clasați pe primul loc să primească drept premiu o portocală... Ailalți să mănince corcodușe sau alte fructe de aceeași valoare... Ar trebui să fim triați și puși deoparte : cine merită să mănince portocale și cine nu, ce mai încolo, puțină ordine, ce Dumnezeu. Dacă e haos, măcar să fie ordine... Și femeile ar trebui să fie repartizate prin concurs, în loc să primești o cunună de lauri, să primești — dau un exemplu — ca premiu pe Brigitte Bardot.

BĂRBATUL CU CAPU-N NORI : Aici e Cîmpina ?

IODACHE : A, dumneata, ăla cu capu-n nori. Nu, domnule, nu e Cîmpina.

BĂRBATUL : E posibil să nu fie Cîmpina ? Oare e posibil, stau și mă întreb ? Eu la Cîmpina voiam să ajung... Mereu mă rătăcesc... (*Nimeni nu-i dă atenție.*)

IODACHE : Mă întreb ce afaceri s-ar putea face... Mă uit în dreapta și-n stînga... Dacă nu trag pe sfoară pe cineva, chiar și pe-o ființă apropiată, simt că nu trăiesc. Veșnicie, veșnicie, dar nici chiar așa... Și

apoi, dacă există absolutul, lasă-mă să aspir la el, să meditez, nu să-l trăiesc.

**CAMELIA** (*apare ca o fantomă*) : Ce fac eu în absolutul ăsta ? Să nu gădesc eu aici un bărbat pe care să-l subjug și căruia să-i distrug tot sistemul de valori ? Dacă n-au sistem de valori, ce să le distrugi ? N-ai ce să le distrugi ! Nici măcar o amărită de aventură, peste tot iubire veșnică, parcă au căpiat ! Dacă cineva s-ar sinucide din cauza mea, viața asta ar fi mai frumoasă ! Sinuciderea e singurul cadou pe care îl aștept din partea bărbaților, ce combinezioane ? E groaznic ! Mă băieți, mă, mi-e dor de larma circiumilor, de fumul de țigară, de fețele timpului ale bărbaților, de glumele lor idioate, de glumele mele idioate !

**SILVIA** : Spune drept, Camelia, te-a mai ciupit cineva de fund de când ești aici ?

**CAMELIA** : Nu, și zilele trec !

**IORDACHE** (*fredonează*) : Trec minutele...

**CAMELIA** : Mă Iordache, spune mă o anecdotă.

**SILVIA** : Dar să fie pornografică !

**IORDACHE** (*încearcă*) : Un englez... le-am uitat pe toate.

**CAMELIA** : Înapoi, pe pământ, Iordache, veșnicia nu ne prieste, mizeria e mama noastră.

**SILVIA** : Să nu fie nevoie de o femeie pe pământ cu spirit de sacrificiu ? Păi dacă nici spiritul de sacrificiu n-are căutare, atunci am pus-o de mămăligă.

**IORDACHE** : Eu nici nu mai am personalitate... Constat cu stupefacție că m-am evaporat ! S-a evaporat Iordache... asta e prea de tot. Să văd cum se duce de ripă eul meu unic ?! Cum știam eu că am personalitate ? Prin trăsăturile mele de caracter. Știam că sînt laș, puțin lacom, puțin fățarnic, puțin afemeiat — din toate cîte puțin — și toate la un loc dădeau acea minune a lumii care era Iordache. Acum cînd nu mai sînt nici laș, nici lacom, nici afemeiat, mă întreb ? Cine sînt eu ? Cine e Iordache ? Dacă nu sînt ipocrit, înseamnă că nu exist. Cum spunea

și filozoful ăla francez din secolul șaptesprezece...  
mint, deci exist.

SILVIA : Categorie !

CAMELIA : Trebuie să evadăm !

IODACHE : Da, dar asta e o idee teoretică, eu ca să  
trec la practică, să capăt forță, am nevoie de ură  
și n-am !

SILVIA : N-avem !

IODACHE : Dobrișor, el ar putea să-mi redea ura, pe  
el aș putea să-l urăsc, că prea l-am stimat o viață  
întregă ! Ați priceput ?

CAMELIA : Dobrișor ar putea să ne salveze. Pe Dobrișor  
l-am putea urî...

DOBRIȘOR (*apare brusc*) : Ce faci, Iordache ? N-arăți  
prea încântat... (*Cele două femei dispar.*)

IODACHE : Mă chinuie o întrebare : să fac o baie ? Să  
nu fac o baie ? Are rost să fac o baie ?

DOBRIȘOR : Dacă ești murdar și vrei să te speli, eu zic  
că are rost să faci o baie. De ce atâtea întrebări ?

IODACHE : Cum de ce ? Vreau să-mi cuceresc dreptul  
de a mă freca pe spate cu buretele, altfel se naște  
aceeași veșnică întrebare : dacă te speli și nu me-  
riți să te speli ? Nu devine curățenia corporală — că  
altfel nu pot s-o numesc — o chestie în sine, ruptă  
de context ?

DOBRIȘOR : Du-te, mă Iordache, și te spală, te rog eu.

IODACHE : A, mă rogi ? De ce nu-mi poruncești ? Dacă  
nu sînt silit, eu nu fac nimic cu plăcere !

DOBRIȘOR : Aici totul se face cu plăcere. Aici femeile  
se îndrăgostesc de orice bărbat fără deosebire de  
sex, religie și apartenență politică.

IODACHE : Așa de-a gata, nu le primesc. Eu vreau  
să le obțin prin luptă. Eu, dragă, nu vreau să mă  
culc cu o femeie, ai cuvîntul meu de onoare. Eu  
vreau doar să fiu invidiat fiindcă mă culc cu o fe-  
meie. Ce facem, Dobrișor, ce facem ?

DOBRIȘOR : Păi nu vezi ce facem ? Trîndăvim, nu-i  
normal, și trăim cu sentimentul datoriei împlinite.  
Nu-i grozav ?

**IODACHE :** Dacă alții nu muncesc, nu-și scot ochii muncind, trîndăvia n-are farmec... Tu nu vezi ? Noi nu trăim pe spinarea nimănui... Tristă situație, Dobrișor !... Atunci de ce să trîndăvim ? Dacă-i pe-așa, putem să și muncim.

**DOBRIȘOR :** Ești imposibil, Iordache. Mă scoți din peni. Ai tot ce n-a avut nici un individ... Ai femei, și nu femei frivole... Ți le-am adus și pe muierile alea două... Ce dracu mai vrei ! Vei trăi cît soarele, cît munții, cît apele !

**IODACHE :** Nu vreau să trăiesc cît munții, cît soarele, cît apele... Vrei să fiu nemuritor și să trăiesc fără circiumi și combinații ? Mersi !... Aș da toată veșnicia mea... Știi pe ce, Dobrișor... o să rîzi de mine. Știi de ce mi-e dor, Dobrișor ? Mi-e dor să mai intru o dată în fondul de rulment. Măcar o dată.

**DOBRIȘOR :** Ai moralul foarte scăzut. Trebuie să-ți ridic moralul. Am să te decorez.

**IODACHE :** Ce să faci ?

**DOBRIȘOR :** Să te decorez...

**IODACHE :** De ce să mă decorezi ? Zac tot timpul cu burta la soare.

**DOBRIȘOR :** Foarte bine. Te decorez fiindcă stai tot timpul cu burta la soare...

**IODACHE :** Cine o să știe că Iordache a fost decorat ? Nimeni n-o să afle de acest eveniment remarcabil. Refuz decorația ! Ți-o declar în mod solemn. O refuz dacă nu-mi asiguri și un individ care să crape de ciudă la ideea că eu am fost decorat, unul pe care să-l doară la ficați cînd o să audă că Iordache a fost decorat și el n-a fost decorat !...

**DOBRIȘOR :** Aici nu există invidie !

**IODACHE :** Foarte rău. Să existe. Unde nu e invidie nu e nici progres.

**DOBRIȘOR :** Absolut ai vrut, absolut ai căpătat !

**IODACHE :** Ai avut un zîmbet de ironie ? Ironia ta mă dezgustă. Uite, am refuzat decorația, orice s-ar spune, e un gest frumos, dar nici de acest gest frumos n-o să știe nimeni. Cînd Sartre a refuzat premiul Nobel au urlat toate agențiile de presă... Sînt încîntat, Dobrișor. Simt că te urăsc.

DOBRIȘOR : De ce te uiți așa la mine ? Ce vrei de la mine ? Ce ți-am făcut ?

IORDACHE : Din clipa asta ești dușmanul meu !... Din clipa asta tu ești un obstacol în calea mea ! Te voi distruge ca să pot merge mai departe.

DOBRIȘOR : Iordache, ești nebun ! Eu m-am sacrificat pentru tine. Eu te-am scăpat din ghearele fiscului. Eu te-am învățat să bei vin roșu la temperatura camerei. Eu te iubesc !

IORDACHE : De ce-mi spui că mă iubești, când vezi că n-am nevoie de acest sentiment ?... Iubirea aduce moleșeală și stagnare. De ură am nevoie, ca să pot merge mai departe...

DOBRIȘOR : Unde mai departe ? Nu există mai departe !...

IORDACHE : Nu știu, mai departe ! Mult mai departe. Trebuie să existe !

DOBRIȘOR : Eu te iubesc, Iordache !

IORDACHE : Am nevoie de ură ca de aer ! Ai un dușman inteligent, tu devii și mai inteligent. Ai un dușman viclean, tu devii și mai viclean... Minci ! Dacă m-ai iubi cu-adevărat, m-ai urî cu adevărat, te-aș urî și eu, te-aș zdrobi și aș învinge ! Te rog, Dobrișor ! Dă-mi ura ta de moarte ! Urăște-mă, Dobrișor !

DOBRIȘOR : Eu te iubesc !

IORDACHE : Nu fi canalie ! Eu îți cer ura și tu tot îmi dai cu iubirea ta mălăiață. Simt că-mi recapăt ura. Se întoarce ura în mine, cum se întorc cocorii din țările calde ! Am să urăsc și stelele de va fi nevoie ! Am să urăsc și am să exist ! Am să urăsc iarba, ceva tot am să urăsc. Am să scap din ghearele eternității și am să zbor înainte, cât mai înainte ! Du-te dracului ! Pleacă nemernicule ! Am să urăsc și am să exist !

DOBRIȘOR : Bine, Iordache... Dacă ai atîta nevoie de ura mea am să te urăsc și eu. Din clipa asta ești dușmanul meu... de moarte...

IORDACHE (*răsuflă ușurat*) : Îți mulțumesc, Dobrișor... (*Dobrișor dispăre. Vin cele două femei.*)



SILVIA : Iordache, sîntem liberi ! Sîntem liberi să plecăm. De ce sîntem liberi să plecăm ?

IODACHE : Rămînem pe loc. Nimeni nu pleacă. Toată lumea rămîne pe loc. Poarta s-a deschis de la sine. Asta e un semn prost. Sîntem puși la încercare. Eu voiam s-o deschid prin superioritatea mea fizică, etică și administrativă.

SILVIA : Dar de ce s-a deschis ? De ce sîntem liberi ?

CAMELIA : Cine are interes ca noi să fim liberi ?

IODACHE : Ar trebui să ne dea cineva un brînci.

CAMELIA : Avem nevoie de un bici.

SILVIA : Avem nevoie de un bici.

IODACHE : Așteptăm, o mie de ani lumină așteptăm, dar nu plecăm pînă nu sîntem siliți să plecăm. Să ne gonească cu biciul !

De ce există biciul ?

De ce să putrezească biciul ?

De ce să ne lase pe noi să hotărîm ?

De ce nu sîntem goniți cu biciul din rai ?

*(Sînt biciuiți. Asta îi face fericiți. Biciuiți pot să părăsească paradisul.)*

SILVIA : Ce bici frumos, ce bici frumos !

CAMELIA : Există biciul !

CORTINA

## ACTUL III

### TABLOUL V

Vechea locuință a lui Iordache. Întoarcerea pe pământ.

**IORDACHE :** Ei, da, odată ajuns pe pământ Iordache s-a reconstituit în toată măreția lui, aici poți tuși, te poți scărpinga, poți rîgi, asta-i viața.

**SILVIA :** Sînt plesnită, dar fericită. Mi s-a înroșit spațele, sînt plină de vînatăi, dar fără biciul ăla binecuvîntat nu mai pupam eu bătrîna noastră planetă...

**CAMELIA :** Sînt lacomă de informații din toate domeniile, științifice, gastronomice, economice. Să știu cine a plecat la Paris, cine s-a întors de la Paris, cine cu cine, care pe care, s-o fi aprobat divorțul în Italia ? Se pot petrece schimbări uluitoare. Odată am părăsit un bărbat simpatic, zănat, numai cinci minute, să-mi cumpăr un pachet de țigări, și cînd m-am întors avea deja burtă, principii și obiceiul de a pescui... Eu aș vrea să se întîmple ceva grozav.

**SILVIA :** Să facem un chef de să ne tîrim în patru labe. Așa, o chestie fără nici o noimă.

**IORDACHE :** Iubitelor, facem un chef ca la căderea imperiului roman. Știți cu ce începem ? Cu... pe urmă... și puțin... și la sfîrșit... Să n-aud de vinul casei. Eu plătesc ! (*Descoperire surprinzătoare*). Am impresia că s-a făcut o mică percheziție.

**CAMELIA :** Sper că n-au dispărut banii...

**SILVIA :** Nu se poate Iordache ! Găsește banii !

**IORDACHE :** Am nevoie de bani, am nevoie de bani...

SILVIA : Spune în englezește fraza asta.

IODACHE : Nu pot să înjur decît în limba maternă.

Unde sînt banii noștri ? Grozavă reîntoarcere ! Și fără veșnicie și fără bani de buzunar.

SILVIA : Banii noștri ? Acum cînd au dispărut, sînt banii noștri, dacă nu dispăreau, erau numai ai tăi.

CAMELIA : Veniți-vă în fire... Ce dacă au dispărut banii ? O s-o luăm de la capăt...

SILVIA : Ție ți-e ușor, eu nu sînt o aventurieră. Am trecut de treizeci de ani și încă sînt flotantă. Nu pot s-o iau mereu de la capăt...

CAMELIA : De ce nu ? În asta stă frumusețea vieții...

IODACHE : Ce sînt eu fără gologani ? Ca să fiu drept, o nulitate... Eu fac parte din tagma cea mai nefericită, a celor care trebuie să cumpere totul, de la mașina de spălat, pînă la întrebările despre sănătate. Au dreptate muierile, nu filozofii. Bărbații lefteri n-au nici un haz.

CAMELIA : Așa e, Iordache, oamenii nu caută fericirea, caută plăcerea. Caută și ei ce se găsește.

IODACHE : Aici i-am pus cu mîna mea !

CAMELIA : Ți-a trecut criza de isterie ?

IODACHE (*buimac*) : Da... Mi-a trecut.

CAMELIA : Nu e nici o dramă... O vom lua de la capăt...

IODACHE : Iar să mă încadrez ! Eu nu știu să muncesc, eu știu să dau dispoziții foarte clare...

CAMELIA : Te-ai timpit, Iordache ? Cine ți-a spus să te încadrezi ? O vom lua de la capăt, vom face afaceri în stil mare, vom bea gin și vom aspira la absolutul de care n-avem nici o nevoie.

IODACHE : Ca să începi o nouă afacere îți trebuie încredere.

CAMELIA : Altu cu încrederea în oameni ! Disperarea ține loc de încredere. Păi bine măi băiatule, cînd pui la cale o afacere, apelezi la îngeri, apelezi la capi de familie ? Apelezi la o lichea. O lichea capabilă să ne informeze despre schimbările survenite pe pămînt în lipsa noastră, să ne vîndă ponturile, să ne spună ce cărți se citesc, ce sentimente au căutare, ce idei circulă, ce idei nu circulă, ce

produse cosmetice nu se găsesc, să ne ajute să explorăm piața.

IODACHE : Așa e, nu te contrazic, dar cum nu înțelegi tocmai tu, avem nevoie de o lichea de-a noastră. Mă, Camelia, parcă tu nu știi, o lichea care nu-i de-a noastră e mai rea ca un om cinstit !

SILVIA : Aici are el dreptate.

CAMELIA : Chestie de optică, de-a noastră, nu de-a noastră, mie lichelele mi-au inspirat încredere. Unui om cinstit nu i-aș cere nici un pahar cu apă.

IODACHE : Ce, mă învățați pe mine psihologia omului ? Cine-i cocoșul în casa asta ? Am avut o clipă de slăbiciune, dar eu am o particularitate, renasc imediat. Află că între timp l-am citit și eu pe Freud. Sînt stăpîn pe situație, degeaba s-au bucurat anumite elemente... Eu am să fiu creierul afacerii, eu am să angajez licheaua. (*Alungă femeile*). Frigiderul e gol, cămășile sînt murdare, vasele sînt nespălate, nasturii sînt necusuți, la bucătărie cu voi, nu mai discut nimic, la bucătărie. Eu am steaua mea... Aștept. (*Apare Adam*).

ADAM : Bună ziua, domnule.

IODACHE : Ia loc, tinere. Care-i numele dumitale mic, cum te alintă prietenii ?

ADAM : N-am prieteni ! Toți prietenii mei m-au trădat.

IODACHE : Toți ? Fără nici o excepție ?

ADAM : Toți.

IODACHE : Asta îmi place... Atunci și femeile ?

ADAM : Și femeile m-au trădat.

IODACHE : Femeile chiar cînd trădează tot își răsfață amantul cu un diminutiv.

ADAM : Pe mine nu m-au răsfațat. Eu mă răsfațam din cînd în cînd, numindu-mă Pușor.

IODACHE : Frumos nume !

ADAM : Eu îl găsesc de prost gust. Să te alinți singur ? Ce situație tragică. Dumneata știi, domnule, că eu singur îmi făceam cadouri de ziua mea onomastică ?

IODACHE : Și părinții ?

ADAM : Sînt copil din flori. Vechea poveste sentimentală, copilul alungat de o mamă iresponsabilă și crescut de-o bătrînă responsabilă.

IODACHE : Îmi dau seama că ai suferit enorm...

ADAM : Numai de suferințe am avut parte.

IODACHE : Aici ai să găsești toată înțelegerea...

ADAM : Milă vreți să spuneți? Iarăși milă? Detest mila! Soarta mea e să fiu jignit și palmuit, subapreciat și bagatelizat. Soarta mea e să fiu alungat de la ospățul vieții.

IODACHE : Spune-mi repede ce calități ai — morale, intelectuale, spune repede și eu te cred pe cuvînt.

ADAM : Sînt plin de calități, de-aici mi se trage. Sînt inteligent, capabil, energetic... Sînt un individ de formație voltairiană. Am o ironie foarte fină.

IODACHE : Aoleo, aoleo... cite calități la un singur om! Prea multe, băiete, prea multe. Și cu virtuțile morale cum stai?

ADAM : Cum să stau? Bine! Sînt un om onest, incoruptibil.

IODACHE : Onest? Incoruptibil... Ce cauți atunci aici? Eu am nevoie de o lichea. Îmi crapă buza după o lichea!

ADAM : O lichea? Sigur că da... De lichele aveți nevoie. Iarăși îmi dă viața o lecție aspră. Mereu îmi dă viața pumni! Am făcut drumul de pomană...

IODACHE : Stai, m-ai înțeles greșit, eu n-am spus că nu te angajez, eu am spus că nu te angajez ca individ onest, dar ca o lichea grea de cap, cu cea mai mare plăcere! Eu, în locul dumitale, n-aș mai sta pe gînduri. Dacă inteligența aia voltairiană și cinstea aia de bronz te împiedică să ocupi un post, dă-le dracului cu Voltaire cu tot!... Păi, zău așa...

ADAM : Păi zău așa, păi zău așa... Să renunț la caracterul meu integru? Dumitale ți-e ușor. Deci un om inteligent și cu caracter integru nu poate cîștiga aici o bucată de pîine? M-ai jignit în tot ce aveam mai sfînt!

IODACHE : N-am vrut să te jignesc!

ADAM : Ba da. M-ați jignit... Fiți mai consecvent cu convingerile dumneavoastră. Loviți-mă. Loviți-mă !

IODACHE : Eu nu pleznesc dacă n-am o idee la bază.

ADAM : Nu vă fie teamă, mai multă fermitate. Jigniți-mă ! Mie jignirile mi-au dat un sens în viață, un sens pe care voi răsfățații soartei nu-l veți atinge niciodată. Și eu am adunat toate suferințele... N-am lăsat nici una să se piardă. Am înregistrat ca un contabil fiecare palmă primită... Am notat într-un carnetel fiecare ofensă, am ținut evidența strictă și exactă a tuturor nedreptăților...

IODACHE : Ai ținut evidența tuturor jignirilor și a ofenselor ?

ADAM : Da, domnule.

IODACHE : Și ce-ai de gând să faci cu toată grămada asta de palme și de ofense ?

ADAM : Am planuri mari. Am să vă distrug pe toți ! Eu sînt începutul și sfîrșitul. Eu sînt sabia de foc a dreptății. Am să distrug acest cuib de escroci. Eu sînt judecata de apoi ! (*Dispare mărș și amenințător*).

IODACHE : Fetelor, e lată rău. A pătruns în mijlocul nostru un incoruptibil. Sabia lui de foc o să ne taie în două părți perfect egale... A spus : Voi distruge acest cuib de escroci... Am încheiat citatul.

CAMELIA : Țasta e Adam. Cunoasc stilul...

IODACHE : De unde îl cunoști și pe ăsta ?

CAMELIA : Eu cunosc toți bărbații din lume... Ce, tot tu cu gura mare ? Dracu m-a pus să te las singur, nătărăule... Tu crezi că pentru a fi inteligent e suficient să fii prost !

SILVIA (*către Camelia*) : De cîte ori nu ți-am atras atenția să nu te revolți împotriva lui Adam ? Grandomania ta o să ne cauzeze, ăsta o să ne omoare pe toți.

CAMELIA : Trece și asta. Iordache, e timpul să te eliberezi de complexe, e timpul să intri în rîndul oamenilor. Ai să-l ucizi pe Adam. Știi, ar fi trebuit să fii mai zguduită. Doar îți propun moartea unui

om, mă dojenesc și eu pentru asta, dar așa e viața, și câteodată câpătăm o liniște stupidă.

IODACHE : Eu sînt escroc, nu sînt asasin.

CAMELIA : Bismark spunea că cine nu are vocație de asasin, are vocație de victimă. Tu ce preferi ?

IODACHE : Eu nu vreau să fiu nici victimă nici asasin.

CAMELIA : Trebuie să alegi...

IODACHE : Nu vreau să aleg. Eu nu ucid din motive pe care Dostoievski le-a explicat foarte bine... Nu pot să iau, ceea ce nu pot să dau... Nu pot să omor un om, dacă nu știu că pot să-l și înviez cînd îmi vine cheful...

SILVIA : Și dacă o să murim noi, cine o să ne învieze ? Cine o să ne învieze pe noi ? Dostoievski ?

CAMELIA : Uite cum arată un bărbat care a fost aman-tul Cameliei...

IODACHE : Decît să fiu asasin, prefer să fiu laș. E mai pe specificul meu. Dacă vreți să știți... convingerea că la o adică aș putea înghiți și un rahat m-a ajutat să supraviețuiesc tuturor încercărilor vieții așa.

CAMELIA : Și crezi că dacă înghiți rahat ne ești superior nouă tuturor ?

IODACHE : Categori-c !

CAMELIA : Auzi ce cuvînt mi-e dată să aud. Singurii bărbați care au mai rămas sîntem noi femeile.

IODACHE : Uite ce e, vreau să fiu pedepsit... Am obo-sit. Vreo trei ani, patru ani, șase luni, vine o am-nistie și scap, renasc eu după aceea. Iordache re-naște în orice condiții... Nu mai vreau să cîștig nici o bătălie... Vreau să pierd toate bătăliile. Cum spunea Hristos : cine cîștigă viața... o pierde, și cine o pierde o cîștigă. M-am săturat... Lupta pen-tru un ciubuc, pentru două ciubucuri, lupta pentru un surîs, pentru un loc în tramvai, pentru șoldu-rile unei femei, pentru veșnicie, pentru o floare, mă dau bătut... Mă duc să dorm... O mie de ani vreau să dorm. (*Dispare puțin*).

CAMELIA : Ce e cu tine ? Ești neliniștită ?

SILVIA : M-a impresionat Iordache...

CAMELIA : Ți-e frică ?

SILVIA : Puțin...

CAMELIA : Am să te salvez, Silvia. Vă salvez eu pe toți. De fapt, e foarte simplu... Am nevoie de încă un bărbat incoruptibil. Un bărbat care să-l înfrunte pe Adam... Dacă e unul singur murim noi, dacă sînt doi mor ei. Se vor mânca între ei și vor uita de justiție...

SILVIA : Bine ar fi să fie așa.

CAMELIA : Se poate, au mai fost cazuri... Ispita adevărului e la fel de mare ca și celelalte ispîte.

SILVIA : Ideea e genială, nu știu dacă e și practică în același timp ! De unde să scoți încă o persoană care să urască anarhia și viciul ? În anturajul nostru n-au prea fost sfinți. Și apoiăștia care iubesc adevărul stau mai mult pe acasă, nu ies pe străzi..

CAMELIA : De ce rîzi ?

SILVIA : Rîdeam ? Da ? Nu mi-am dat seama. Ție nu-ți vine să rîzi cînd îți amintești de un om ? Mie da... Cunosc un bărbat descurcăreț, simpatic, foarte cult. El m-a învățat limba engleză. El mi-a spus, învăță Silvia limbi străine că or să se facă coproducții... Are un singur cusur, întîrzie... De aceea întîmii îl numeau „Licheaua întîrziată“... Mi-a spus, cred că n-a glumit, că după ce o să-și facă suma, o să iubească progresul și o să mă ia de soție.

CAMELIA : Dar de ce întîrzie ? Prima calitate a unei lichele e să pună ceasul să sune...

SILVIA : Așa e... Dar știi și tu că perfecțiunea nu există.

CAMELIA : Ascultă-mă, n-ai putea să-l faci pe tipul ăla să iubească adevărul și să urască minciuna ?

SILVIA : Eu știu ? Eu știu ce să spun ? Nu l-am mai frecventat în ultima vreme. Dacă e în pană de bani, s-ar putea să iubească și adevărul.

CAMELIA : Îl conving eu să iubească adevărul... Am făcut eu din rahitici campioni olimpici, din contabili poeți onirici, din actori, profesori de botanică, o să fac și dintr-o lichea un incoruptibil... Dacă a urît adevărul de ce nu l-ar și iubi ? Cheamă-l... De ce nu te duci să-i telefonezi ? De ce eziți ?



SILVIA : Nu țipa la mine... Păi am un motiv să ezit... mi-e teamă că o să-l convingi pe bietul băiat să iubească adevărul...

CAMELIA : Sînt sigură că am să-l conving.

SILVIA : Vezi, aici e singurul loc unde scîrție puțin. Atunci se naște drama... Dacă va iubi adevărul, va muri... Știu, bărbații sînt răi, vin, se acomodează, se duc, totuși, oricum, am petrecut cu el la Slănic Moldova..., sînt anumite lucruri care leagă oamenii, un gest, o expresie... Pe mine moartea mă impresionează foarte mult... Oricît am vrea să fim noi de cinici, moartea e o chestie...

CAMELIA : Ce, vrei să murim noi ?

SILVIA : Nici asta nu e o soluție...

CAMELIA : Acu ți-ai găsit să ai probleme de conștiință ? Cînd moartea plutește deasupra capetelor noastre ? Acu ți-a venit cu iubirea ? Du-te și cheamă-l !

SILVIA (*vrea să plece*) : Mă duc să-l caut...

CAMELIA : Nă. Eu am o contrapropunere. Prefer să-i dai telefon în fața mea... Ce număr are ? Mai distruge și tu un bărbat. Că eu am distrus atîția...

SILVIA : Nu înțeleg de ce te superi, îl chem la moarte, nu-l chem la o cafea la Aeroport, e normal să am o clipă de ezitare... Allo... Ce mai faci, băiatule ? Am fost plecată. Am ceva pentru tine. Unde ? Tot acolo. Exact (*Se întoarce tristă spre Camelia*). Tu, Camelia, ai iubit vreodată ?

CAMELIA : Probabil, da de ce mă întreb ?

SILVIA : Nu știi exact, nu toate lucrurile au o logică strictă. Așa mi-a venit !

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ (*de data asta ceva mai punctuală*) : Silvia... Ce mai faci, mă ? Nu mai dai și tu un telefon, măcar să vezi dacă mai trăiesc, am auzit numai lucruri frumoase despre tine... Altfel, cum o duci ?

SILVIA : Mă descurc...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Mai știi ceva de Amalia ?

SILVIA : Nu ți-a scris ? E la Paris cu unu... o macină dorul de țară, dar o duce excelent...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Ai locuință ?

SILVIA : Am o promisiune...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Ei, tot e bine, dar chiar să știi că arăți foarte bine, ai ceva pentru mine ? Săru' mîinile, domniță... Erați două ?

CAMELIA : Bonjour, aș vrea să-ți ofer ceva onorabil...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Accept orice. Nu mi-e rușine nici de lucrurile onorabile...

CAMELIA : Ceva foarte onorabil...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Acum nici prea onorabil să fie...

CAMELIA : Foarte onorabil.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Aoleo, nu mă speriați... Dacă e ceva foarte onorabil, costă mai scump...

CAMELIA : Ascultă băiete, în viața ta zbuciumată ți s-a întîmplat să iubești adevărul și să urăști minciuna ? Încordează-ți memoria, adu-ți bine aminte.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Nu, dar dacă trebuie să le urăsc, le urăsc... Îmi faceți o listă de ce anume trebuie să urăsc și îmi dau cuvîntul meu de om că le voi urî pînă la sfîrșitul vieții...

CAMELIA : Nu-ți cere nimeni să le urăști pînă la sfîrșitul vieții, ar fi inuman... Doar cîtva timp acolo. Uite ai putea deveni un caracter de bronz, gata să iubești adevărul, să scoți sabia din teacă și să lovești în tot ce e haos ? \*

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : De urît, de scos sabia, de țipat, asta nu-i prea greu. Partea aia cu iubitul mă cam încurcă. Nu s-ar putea să urăsc minciuna, fără să iubesc adevărul ?

SILVIA (*vrînd să-l salveze*) : Ai văzut ? El nu știe nici măcar care e diferența dintre adevăr și minciună...

CAMELIA : Asta nici tu n-o știi, n-are importanță. Ai putea băiețaș să-ți uiți biografia ? Ai cazier ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Am. Sigur că am. De ce n-aș avea ? Asta strică ?

CAMELIA : Fă-ți rost de o altă biografie... Imaginează-ți că ai urît impostura și viciul încă din copilă-

\* În ediția citată, „cu caracter de bronz“ (s.n.-n.ed.)

rie. Când te-ai îmbătat pînă cînd ai căzut sub masă, n-ai dorit și tu o viață mai curată ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Ia stai. Așa e. Da, da. Mi-duc aminte. Odată la beție, am dorit și eu să devin un om integru. Se face treaba... I-am prins clen-ciul... Știu de unde s-o apuc. Trebuie să crezi în ceea ce faci...

CAMELIA : Bravo... Ești cu adevărat inteligent. Dar să știi că ai un concurent primejdios. Mai e unul care susține că iubește adevărul.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ (*brusc schimbată*) : Trebuie să fie vreun impostor...

CAMELIA : Cam așa ceva...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Cum cam așa ceva ? Uite ce e ! Nu-mi plac răspunsurile ambigui. Eu iubesc claritatea. E sau nu e impostor ?

CAMELIA : Ai să-l cunoști. Vreau să-ți plătesc. Cîți bani vrei ? (*E dispusă să-și sacrifice ultimele economii*).

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Bani ? Mai spune o dată. Ce să faci ? Să mă mituiești ? N-am auzit bine ? Mită, mie ? Drept cine mă iei cucoană ? Eu nu primesc mită... Eu nu concep mită... Cară-te secătură... Am să pun la zid pe toți impostorii. Am să vă leg în lanțuri și am să vă oblig să iubiți adevărul și frumosul... Să dea dracul să nu iubiți muzica sferelor ! (*Dispare la fel de măreț ca și Adam*).

CAMELIA : O făcurăm și pe asta... Acu să poftască Adam să ne judece. Vor muri băieții ca niște pui de găină...

SILVIA : Nu ți-e teamă să rămii aici ? Eu am așa o reținere.

CAMELIA : Mă, proastă ești... N-au ei grija noastră, ei privesc dincolo de realitatea imediată...

SILVIA : Ești extraordinară Camelia. Tu în orice împrejurare găsești o soluție... Ai tu capacitatea asta... Cu el, Iordache, ce-o să se întîmple ?

CAMELIA : Țsta o să moară de moarte bună. N-o să pătească nimic. Dar chiar așa ești de îngrijorată ?

SILVIA : Da, într-un fel. Era în fond un băiat bun, o să zici că i-am tocat zece mii de lei, e adevărat, dar relațiile mele cu Iordache nu se reduceau la atît.

CAMELIA : Sigur. Dacă s-ar fi redus la atît, nu i-ai fi păpat zece mii de lei... (În batjocură). Atunci, dacă vă iubiți, de ce nu vă luați ?

SILVIA : Eu mă atașez foarte ușor, la început din interes de serviciu, pe urmă din convingere, dar asta nu înseamnă că mă dau în vînt după toți bărbații pe care îi jecmănesc. Nu fi nici tu mecanică. În fond, afacerea cu Iordache s-a sfîrșit. Nu te-apucă așa un fel de tristețe ? Fiecare afacere terminată îmi lasă un gol în suflet. Eu mă duc...

CAMELIA : Unde te duci ?

SILVIA : Mă duc... în provincie...

CAMELIA : Mai stai, mai stai puțin.

SILVIA : Ții minte cînd ne-am cunoscut în Gara de Nord... Eu veneam de la Tulcea, tu de unde veneai ?

CAMELIA (întrerupe brusc vraja amintirilor) : Scoate banii.

SILVIA : Care bani ?

CAMELIA : Banii lui Iordache.

SILVIA : Mă crezi capabilă să fur ?

CAMELIA : Nu te cred capabilă să furi. Ce spun eu și ce înțelege ea... Cum o să te cred capabilă de așa ceva !... Scoate banii...

SILVIA : Îmi pare rău că nu mă crezi pe cuvînt... (Scoate banii.) Asta-i suma... Și tu m-ai crezut hoată ? Vezi că trebuie să ai încredere în mine ?

CAMELIA : Am. Ești liberă...

SILVIA : Da nu mă întreb de ce i-am luat ? Nu mă întreb de gînduri frumoase aveam cu banii ăștia ? Poate că vream să-mi refac viața... te rog întreabă-mă.

CAMELIA : Nu te întreb nimic...

SILVIA : Poate că aveam un scop... Cine știe ce era în capul meu !... Camelia, nu fi rea, dar dacă îți trece supărarea, dacă un bărbat pe care l-ai distrus tu vrea să-și refacă viața, vrea să creadă în ceva frumos, dă-mi și mie un telefon. Toți trebuie să trăim... (Dispare.)

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ (reapare, măreată și amenințătoare) : Ce ai acolo ? Bani ? Bani ? Bani obținuți

prin minciună și jaf. Se confiscă, se confiscă în folosul unui azil pentru bătrâni.

CAMELIA (*pleacă și ea*) : Candela măsii de viață, cum o dai cum o întorci, tot prost iese...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Eu sînt judecata de apoi !

IODACHE : Pedepsește-mă, domnule !

ADAM (*Apare și el*) : Eu sînt judecata de apoi !

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Eu sînt judecata de apoi !

ADAM : Cine și-a permis să folosească vorbele mele, fără să precizeze sursa ?

IODACHE : Pedepsește-mă !

ADAM : Ce cauți aici, derbedeule, în această zi măreață ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Mai încet, mai încet... Să fim clari de la bun început. Eu nu sînt derbedeu, eu sînt un bărbat incoruptibil...

ADAM : Cum incoruptibil ? Incoruptibil sînt eu...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Mă faci să rîd cu gura pînă la urechi. Incoruptibil sînt eu...

ADAM : Dacă crezi că eu n-am să rîd cu gura pînă la urechi, te înșeli... Trecutul meu e ireproșabil. Viața mea e curată ca lacrima.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Trecutul meu e și mai ireproșabil. Viața mea e și mai curată ca lacrima.

ADAM : Atunci te pomenești că sîntem doi incoruptibili ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Așa ceva e cu neputință...

ADAM : Nu te contrazic. Cînd apar doi indivizi incoruptibili, e ceva suspect la mijloc. Așa că unul dintre noi minte. Mai exact, unul dintre noi e impostor. Ca să fiu sincer, impostor ești tu...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Eu impostor ? Înseamnă că nu mă cunoști... Află că de cîte ori vîd o nedreptate, gem de durere și de mînie sfîntă...

ADAM : Ce vrei să insinuezi ? Că mînia mea nu e sfîntă ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Exact... Bine-ai zis, că unul dintre noi trebuie să fie impostor. Tu ești acela. Fața mea degajă — pentru cine are ochi să vadă — căldură umană, sinceritate, o mînie abia reținută, încrederea în om și un acut sentiment al justiției. Măreția mea e vizibilă de la o poștă.

ADAM : Ciudat, foarte ciudat... Parcă te cunosc de undeva, deși ne uităm chiorîș unul la altul avem trăsături comune.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Unde vrei să ajungi cu asta ?

ADAM : Nu vreau să ajung nicăieri... Vreau să ajung unde vrei și tu să ajungi. Eu doresc progresul și binele individului.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Și eu le doresc.

ADAM : Țsta e adevărul crud. Amîndoi dorim fericirea și binele individului și încă în același timp.

IORDACHE (*disperat de cearta celor doi incoruptibili*) : Pedepsiți-mă ! Pe mine nu mă deranjează cîtuși de puțin prezența a doi incoruptibili... Fiți băieți buni și puneți-mi odată cătușele alea. (*Cei doi continuă să-l ignore.*)

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Sinteti căsătorit ?

ADAM : Unde ai văzut tu incoruptibil burlac ?

IORDACHE : Haideți. Nu vă mai ciondăniți atîta... Arestați-mă odată...

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Vrei să-ți atribui meritul acestei demascări ? Vrei să ai tu onoarea distrugerii acestui cuib de escroci ?

ADAM : Eu am descoperit primul escrocheria... Ura față de nedreptate e un sentiment nobil și nu vreau să-l împart cu nimeni. Cu nimeni pe lume.

IORDACHE : Împăcați-vă, dați-vă mîna... Așa n-o să mă pedepsiți niciodată... Știu... Vă înțeleg... Amîndoi iubiți progresul. Se întimplă și de-astea în viață...

ADAM : Adică tu ai venit primul aici ? Să zicem că-i așa. Ei și ? Aici, în lumea sacră a moralei aduci tu privilegiul barbar al „primului ocupant“ ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Degeaba îți iei avînt. N-ai să fii iubit de contemporani...

ADAM : Nici tu n-ai să fii iubit de contemporani...

IORDACHE (*caută să-i imbuneze*) : O să fiți amîndoi iubiți de contemporani...

ADAM : Mă apucă furia cînd mă gîndesc că n-am eul meu, cu totul aparte, limpede, diferentiat, că trebuie să împart gloria cu-n altul.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : O singură cunună de lauri să ne ajungă la amîndoi ?

IODACHE : E mai bine așa. O să vă înălțăm o singură statuie. Economisim și marmora și evlavia !

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Mă apucă spaima cînd mă gîndesc că visele mele sînt și visele tale, că speranțele mele sînt și speranțele tale, că ura mea e și a ta. Chiar și scîrba mea pentru tine trebuie s-o împart pe din două... Așa nu se poate trăi !

ADAM : Atunci de ce ne urim de moarte ? Dacă sîntem amîndoi incoruptibili și dorim amîndoi ordinea și manierele elegante, de ce îmi vine să te sfișii fișie cu fișie și să-ți torn sare pe carne ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Asta e taina cea mare.

ADAM : Pentru că eu vreau să fiu singur în fața morții. Eu îmi apăr eul !

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Și eu îmi apăr eul !

ADAM : Trebuie să fie totuși ceva care să ne diferențieze.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Trebuie să fie ceva care să-mi aparțină mie și numai mie. Trebuie să fie ceva care să-ți aparțină ție și numai ție.

ADAM : Ceva, oricît de neînsemnat.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Trebuie să căutăm ceva ce ne desparte, trebuie să fie ceva care ne desparte.

ADAM : Stai, spune drept, care e floarea ta preferată ? Spune repede, simt că înnebunesc ! *(Toată această „dispută de idei“ trebuie să se desfășoare după protocolul cerut de el. La fiecare frază ei reacționează ca la o lovitură de spadă).*

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Mi-e frică ! Mi-e frică să nu-ți placă și ție aceeași floare !

ADAM : Nu fi laș ! Acceptă legea luptei... Ce floare iubesti, ciine ?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ : Gladiolele !

ADAM *(cade ca lovit)* : Gladiolele ! Și eu tot gladiolele le iubesc, năpîrcă ! Cînd sînt atîtea flori pe lume : trandafiri, garoafe, lalele, ciuboțica cucului, tocmai la gladiole te-ai oprit. N-am încetat bătălia. Am să lupt pînă am să am eul meu liber și independent.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ (*aceeași încercare de independență*): Ascultă, viperă, cînd te simți mai bine în timpul zilei?

ADAM: Dimineța, cînd răsare soarele.

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ: Dimineța, cînd răsare soarele! Și eu iubesc dimineța cînd răsare soarele.

ADAM: Sîntem predestinați să rămînem identici. Care e filozoful tău preferat?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ: Bergson!...

ADAM: Ciine! Nu putea să-ți placă Platon? Sau măcar Hegel! Am fi fost două ființe diferite, în sfîrșit, am fi avut fiecare moartea lui, cununa lui de lauri! Nu! Lui îi place Bergson, ca și mie... El se dă în vînt după răsăritul soarelui, ca și mine. El urăște nedreptatea ca și mine, și iubește gladiolele, ca și mine... De ce nu iubești trandafirii, năpîrcă? Nu iubesc trandafirii!

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ: Dar tu de ce nu iubești vi-ciul, năpîrcă?

ADAM: Eu iubesc candoarea. De ce nu-l iubești pe Hegel?

LICHEAUA ÎNTÎRZIATĂ: Eu îl iubesc pe Bergson! Știu, pe toate le iubești, din ură față de mine, ca să nu mă lași pe mine să trăiesc după pofta inimii. De ce, ciine? (*Ca de-o lovitură de spadă simultană, cad amîndoi.*)

IORDACHE (*singur*): Bieții băieți... Și-au dat și viața pentru o idee în care nu credeau o iotă... Ciudat... Acu cînd au murit, sînt cu adevărat o singură ființă, un singur cadavru. Nu erau doi... Eu n-am nici o vină. I-am rugat insistent să mă pedepsească, dar erau foarte ocupați cu treburile lor înalte, cu haosul, cu uaul Bergson. Stai, ăsta e un semn al providenței, înseamnă că n-am de ce să fiu pedepsit, înseamnă c-am scăpat. Înseamnă că eram curat. Nu-mi dădeam seama că eram curat. (*Descoperă banii pe care îi credea pierduți*). Banii mei trăiesc... Există Dumnezeu... Și iarăși renaște Iordache, extraordinar sînt. Cînd totul pare că se duce de rîpă, Iordache renaște. Banii o să-mi dea încredere în



mine și chiar și încrederea altora în mine... Să vezi ce haz o să am... Să vezi ce frumos o să fiu... O să se scrie și studii de sinteză despre mine... O să-mi repar și dantura... Vreau să am și eu o femeie care să se emoționeze numai când mi-aude pașii, să știu de bine că mă ruinez și tot îmi fac hatîrul ăsta. Niciodată n-am avut atîția bani cît îți sînt necesari ca să fii iubit sincer... Am să cumpăr oamenii cu răsufierea lor, cu sila lor, am să le cumpăr și sila lor de a fi cumpărați, am să-i cumpăr și pe poeți, am să-i cumpăr pînă în străfundul lor, cu angoase cu tot, am să-i cumpăr și acolo unde cred ei că nu pot fi cumpărați, am să-i cumpăr cu amintiri cu tot... Am să cumpăr tot ce văd în cale, așa cum sînt alții careucid tot ce le vine în cale, eu am să-mi cumpăr tot ce iese în cale, am să mă distrez cu puștoaicele, ele n-or să se distreze cu mine, treaba lor, și o să mor în somn...

**BĂRBATUL CU CAPU-N NORI** (*Îl împușcă pe Iordache cu un aer angelic și, cu același aer, îi ia și banii*). Oare aici să fie Cîmpina... Aici e Cîmpina, nu, aici nu e Cîmpina. Iarăși m-am rătăcit. Foarte ciudat, cum sînt eu cu capul în nori, mereu mă rătăcesc și nimeresc unde trebuie. \*

#### CORTINA

\* În ediția citată, „mereu rătăcesc” omisiunea lui „mă” fiind evident o eroare, cîtă vreme în fraza anterioară fusese folosit corect reflexivul „m-am rătăcit.” (n.ed.)

## PIESA VĂZUTĂ DE :

RADU POPESCU

„[...] Pentru Mazilu, primejdia poate veni din faptul că, dramaturg pe deplin original în mijloacele sale, dramaturg, astăzi, cu totul stăpîn pe aceste mijloace, el pare să și le reînnoiască lent și cu dificultate, riscînd să dea publicului — abia obișnuit cu maniera sa și totdeauna înclinat să-l aprecieze pe scriitor după manieră — senzația repetării. Senzația generatoare de grave erori, și nedreptăți — mai ales în cazul unei literaturi atît de abstracte, atît de reci ca a lui Mazilu —, dar mai totdeauna fatală succesului teatral...

Această senzație a repetării, senzația de *déjà vue*, publicul, care n-a putut-o avea ascultînd tripticul de la Teatrul Mic, riscă să o încerce la *Acești nebuni fățarnici*. Am încercat-o, o clipă, noi înșine, asaltați de amintiri de replică, de tipuri, de atmosferă, pe care le-am identificat ca venind din urmă, dinspre *Proștii sub clar de lună*. Va fi contribuit la aceasta și faptul că ne găseam în aceeași sală ca și acum șapte, opt ani, va fi contribuit și prezența cîtorva interpreți de atunci, vor fi contribuit și cîteva elemente, destul de asemănătoare, în ambele piese — cine știe? Fapt este că senzația se impune, chiar dacă, după un timp, izbutești s-o înlături, — căci jocul umoristic al replicilor lui Mazilu este, adeseori, un deliciu în sine — și chiar s-o uiți, interesat de urmărirea noilor situații dramatice în care sînt puși omologii eroilor din *Proștii sub clar de lună*: escrocul imbecil Iordache și cele două banale tîrcoațe exploatoare ale prostiei bărbătești: Camelia cea cinică și Silvia cea tandră. În ce constau aceste noi situații? Escrocii (căci sînt doi) sînt prinși cu mița-n sac și, sub iminența sancțiunii sociale și penale, se refugiază în „absolut”, noțiune și configurație absolut incerte, prin care Mazilu batjocorește în mod cert utilizarea simili-inte-

lectuală a termenului în conversațiile semidocte curente, dar prin mijlocirea cărora ar părea să sugereze și o trecere a eroilor prin lumea „de dincolo“, printr-un „paradis“ al neterestrității, etern virtuos și plicticos. Aluzia biblică se precizează, oarecum, la sfârșitul episodului, când cei trei sint izgoniți din acest spațiu „cu biciul“, pentru a se reîntoarce pe pământ, unde se regăsesc, dealtfel, foarte fericiți și unde reiau mentalitatea și practica potlogărească, în vederea unei relansări. Această a doua etapă terestră ne prezintă furtul în lanț de trei al banilor furati de Iordache în prima etapă, apoi — o ciudată înfruntare, urmată de uciderea reciprocă a doi „incoruptibili“, de la care Iordache ar fi așteptat o „pedepsire“ circumstanțială, în sfârșit — uciderea lui Iordache de către un individ „cu capul în nori“, care, după ce a întrebat în aparițiile sale, absolut hodoronc-tronc, „unde e Cimpina?“, rămîne, definitiv și cu subînțeleș, posesor al banilor prevaricați.

Față de versiunea apărută nu prea de mult în revista „Teatrul“, versiunea comediei lui Mazilu reprezentată la „Bulandra“ prezintă numeroase modificări. Înțelesul unora e clar, rostul altora rămîne obscur, în total, prin aceste modificări, comedia nici n-a cîștigat, nici n-a pierdut, sau, mai bine zis, a cîștigat și pierdut, în mod egal. Sigur e că episodul „absolutului“, prezent în ambele versiuni, nu aduce nimic nou în piesă și că acest intermezzo „in Himmel“ nu face decît să stînjenească desfășurarea dramatică, în general laborioasă în piesele mai lungi ale scriitorului. Mazilu nu este, nu este încă, dramaturgul construcțiilor întinse, operele lui scurte sint net superioare celor de dimensiunea unei serii, a trei acte, și, în mod foarte paradoxal, tocmai acestea din urmă scot cu putere la iveală sursa gazetăresc foiletonistică a observației și stilului său.

Căci de aci pleacă Mazilu, fără ca spiritul său, înclinat spre satiră și comicărie amară, să rămînă aci, să se plafoneze aci. O certă deschidere cugetătoare, o vocație din ce în ce mai accentuată spre aprofundare, au început să anime observațiile sale prin aspirația unei adevărate filozofii a omului. E constituită, oare, această filozofie, se poate ea desprinde, din opera lui Mazilu, ca un ansamblu de idei cît de cît coerent, unitar, limpede? Din păcate, nu, și gîndirea sa încă nesigură, încă tatonantă, face ca opera să frapeze prin confuzii și contradicții iritante, uneori chiar insuportabile. De pildă: care este înțelesul exact al faptului că cei doi „incoruptibili“ (prezenți ca

personagiile cele mai ridicole ale piesei, iar unul dintre ei prin transformare totală și cumpărată a unui lichelim (abject) se întrecid, sterilizând unica sămânță de onestitate morală a comediei? Care este simbolul final al eliminării, și deci al pedepsirii, lui Iordache, de către un aiurit iresponsabil, și luarea în posesie, de către acesta, a banilor economisiți de victima sa prin furt? Confuziei inextricabile și contradicției fundamentale li s-a furnizat, în ultimii ani, pseudonimul de *ambiguitate*, care a făcut o carieră nebună în ierarhia categoriilor filozofico-estetiche nedefinite, fiind însă, de cele mai multe ori, tot un trist fruct al neputinței de gândire și al fricții de — ca să întrebuițez un alt termen modern — opțiune. Nu este cazul lui Mazilu, scriitor prea serios și inteligent și observator prea ascuțit, pentru a recurge la asemenea subterfugii. Dar, tocmai de aceea, problema acestor lacune ale operei sale trebuie pusă cu toată seriozitatea, și el însuși trebuie să și-o pună cu toată seriozitatea.

„Filozofia“ lui Mazilu, fiind o morală, ea poate conține o critică, oricât de virulentă, oricât de amară, dar trebuie neapărat să postuleze o afirmație, un model, un ideal. Or, tocmai prin depășirea pragului criticii de moravuri, a criticii conjuncturale, satira se racordează la o filozofie a omului, devenindu-i acesteia, numai argument, — *unul dintre argumente*. Desigur că satira este impregnată, este dominată de imaginea patologiei sociale, dar filozofia morală nu se poate mărgini la atât, și nu se poate mulțumi cu atât, afară, desigur, de cazul când alege în mod hotărât o concepție de ansamblu, o viziune generală a unui om patologic, și o formulează în termeni categorici și limpezi. Farul filozofiei morale a scriitorului trebuie să lumineze în permanență imaginea critică pe care i-o inspiră observația conjuncturală, să vegheze asupra ei, dar, asupra operei lui Mazilu, pare să vegheze un far marin, cu raza mereu întreruptă. Aceasta este problema principală pe care o pune creația atât de originală, atât de nouă, și, deseori, atât de valoroasă, a lui Teodor Mazilu“.

(Cronici dramatice, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 41—42—43).

## GEORGETA HORODINĂ

„[...] Binevoitoare sau critice, mai toate comentariile pe marginea noii premiere a lui Teodor Mazilu, *Acești nebuni fățarnici*, vădesc aceeași sirguință în a-l subordona pe autor unui scop străin de intenția lui, mult mai ambițioasă în simplitatea ei, pe care a inspirat-o întotdeauna (și spun acest lucru și în sens autocritic) acest scriitor a cărui dialectică subtilă scapă ușor analizei logice, înglobînd insesizabil, în extraordinara ei mobilitate, și pe analist, cu obiectivitatea lui cu tot. Căci „sătiric“, „moralist“ și „umorist substanțial“, sau scriitor care „se întoarce în domeniul eticului“ după ce s-a arătat interesat să trateze „defecte circumscrise în granițele morale“, Mazilu nu este decît pentru că o observație exactă asupra vieții poate avea un efect moral, uneori satiric, alteori substanțial ca umor. [...] Pretenția de a prezenta cu exactitate viața, modestă în aparență, extrem de exigentă în fond, mi-a dat de gîndit deoarece mult timp am crezut eu însămi că există un sistem filozofic-moral, o teză în numele căreia Teodor Mazilu satirizează defectele, denunță corupția și moralizează oamenii. Nu, nu există o asemenea teză ci numai credința profundă a autorului că orice sistem exercitînd asupra noastră o fascinație aproape irezistibilă, prin faptul că propune o coerență, o desfășurare logică vieții care ne derutează și ne înspăimîntă, tocmai prin imprevizibilitatea ei, tînde să se substituie, pe nesimțite, vieții înseși. Dacă există o rigoare morală în ceea ce scrie Mazilu, aceasta se datorește îndemnului subsumat de a nu lăsa nici o morală să se interpună între noi și realitate, să ne tiranizeze cu exigențele ei care, oricît de nobile, pot deveni simple abstracțiuni și fanatism dacă pierd contactul viu cu realitatea și pretind chiar să o înlocuiască. Înapoi la realitate, la viață, la bucuria de a trăi simplu, cinstit și plinar — acesta e sensul adevărat și frumos al satirei, al moralei, al eticismului, al didacticismului lui Mazilu. Asta e toată filozofia lui. Dar nu e atît de simplă cum pare.

[...] Dar acești incoruptibili nu reprezintă „sămînța de onestitate“ a piesei. Dimpotrivă, ei reprezintă sămînța cea mai abjectă a piesei pentru că sterilizează un principiu *nec plus ultra*, folosesc, cu alte cuvinte, fațada cea mai onorabilă pentru a ascunde indiferența cea mai desăvîrșită față de scopul afișat, dovadă că pe lordache îl lasă la o parte cu ușurință în toiu

ostilităților, preocupați exclusiv să joace pînă la moarte cartea incoruptibilității și nici de cum să dea o întrebuintare practică acestei incoruptibilități. Ei joacă *această* carte, și-au ales *această impostură*, așa cum și-a ales Camelia clișeu femeii fatale iar Silvia pe cel al femeii duioase. Nici ei nu reprezintă incoruptibilitatea, după cum nici Silvia nu reprezintă duioșia. Trebuie să fim foarte atenți la aceste nuanțe deoarece aici se produce înlocuirea unui adevăr, de pildă înlocuirea duioșiei cu principiul duioșiei, care nu are în mod obligatoriu o acoperire reală. Poate să aibă, dar nu are întotdeauna. În cazul Silviei, al Cameliei, al lui Iordache, lucrul e mai lesne de observat întrucît aceste personaje operează ele însele în fața noastră substituirea, declară deschis falsul, își compun cu sinceritate masca pentru care au optat. În cazul „incoruptibililor“ e mai greu, însuși specificul lor nu le dă voie să se comită în public cu inadvertențe de tipul Cameliei: „Fii deșteaptă, copilo, nu te lăsa prinsă în mrejele întunericului — mi-am spus în clipele mele de meditație. Nu fi proastă, Camelia, adoră absolutul! Absolutul are căutare. Și așa, am transformat un dar al naturii într-o metodă...“. Nu, „incoruptibilii“ care știu să-și joace rolul pînă la capăt se ucid între ei din intransigență dar tocmai pentru că niciunul, cunoscîndu-se pe sine, nu poate crede în autenticitatea celuilalt. Toate eforturile pe care le fac pentru a se deosebi unul de altul eșuează (iubesc aceeași floare, preferă același filozof etc.), amîndoi reproduc un clișeu și clișeu e tocmai lipsa de personalitate, de sinceritate, de originalitate și, în raport cu viața, de eficacitate. Autorul ne vîră de-a dreptul degetul în ochi, arătîndu-ne că incoruptibilitatea unuia din cei doi rezultă din reprofilarea unei „lichele întîrziate“, cu alte cuvinte, același capital plasat într-o nouă afacere, tocmai pentru a ne demonstra că nu e nici o deosebire calitativă între cele două incoruptibilități care, verificate în practică, dau același rezultat.

Teodor Mazilu nu-și propune să satirizeze pur și simplu tipuri și moravuri, pentru că în acest caz ar rămîne la lichele, ipocriți, fățarnici, delapidatori și afaceriști de tot felul. Incoruptibilul ca atare nu e un tip satirizabil, după cum sublimul, absolutul și idealul nu sînt principii asupra cărora să se exercite deriziunea noastră. Dar principiile care despart oamenii în „lichele“ și „incoruptibili“, pot și trebuie să fie și ele verificate: nu pentru a le discredita sau a le declara inoperante face Mazilu acest lucru, ci tocmai pentru a le întări cu o nouă auto-

ritate, adevărată. Autoritatea pe care le-o dă numai eficiența practică, legătura binefăcătoare cu realitatea, singura care poate păstra inalterate autenticitatea, vigoarea și eficacitatea unui principiu. Fără acest contact viu, cel mai bun principiu se poate transforma în contrariul său, într-o abstracție rigidă care sufocă în loc să libereze existența omenească. Prost aplicat un principiu excelent cum este acela al incoruptibilității, devine fanatism și orgoliu intolerant (dovadă că lumea e prea mică pentru doi incoruptibili de acest fel) în loc să dea o intransigență reală, omenească și simpatică. De aceea Teodor Mazilu este foarte atent la aplicarea în practică a principiilor declarate. Nu numai pentru a surprinde personajul în contradicție, cu el însuși, una spune alta face, (efect comic cunoscut) ci pentru a descoperi momentul în care principiul devine contrariul său, se osifică, se transformă într-un clișeu, într-o poză, o pură față, un refugiu comod.

Legea minimului efort face multe victime. Omul — și cînd spun *omul* mă gîndesc întotdeauna la ființa socială care e omul și ale cărui calități și defecte sînt de natură socială — în nevoia sa de ordine și de ierarhie a valorilor e foarte receptiv la propunerile de sistematizare a vieții cotidiene pe care le reprezintă principiile, morala, preceptele filozofice, dar foarte puțin dispus să depună un efort maxim pentru a le aplica în spirit creator. De aceea, foarte ușor le deviază sensul sau le înlocuiește pur și simplu cu imitațiile mai puțin exigente: tiparele, prejudecățile, clișeele și locurile comune, cărora o largă recunoaștere le dă un prestigiu greu de pus la îndoială. Toate acestea scutesc de un efort personal în reconsiderarea problemelor existenței, efort care ne-ar putea face să ajungem, vorba lui Iordache, la cine știe ce adîncimi, fără să vrem. Frica de realitate, de înfruntare curajoasă și responsabilă a realității, teama de a gîndi cu propriul cap, de a simți cu propria inimă ne împinge spre făgașurile cunoscute ale unui tipar care a reprezentat odată o experiență reală dar care acum e abstractizată, osificată, moartă, a devenit un mijloc de evitare a realității și de mistificare, un refuz subiectivist, care se slujește de o aparentă universalitate. În acest sens se întrebă și Iordache: „Poate fi real ceva ce nu-mi convine?” Silvia, Camelia, Iordache, declară deschis adeziunea lor deliberată la un clișeu, în brațele căruia vor să ducă o viață liniștită și satisfăcătoare din punct de vedere material. Clișeul pe care l-au adoptat tre-

buie să-i scoată din încurcătură, să nu dea voie realității imprevizibile să le strice socotelile. [...]

Fuga de realitate și de răspundere, teama de propria libertate (cum o numesc existențialiștii) de unicitatea individului, refugiul în existențe abstracte, în prejudecăți larg răspândite — iată cîmpul de bătaie pe care Mazilu încearcă să ducă lupta pentru un om deplin uman. Căci toată forfota aceasta de personaje automistificate care-și caută cu energie o personalitate distinctă, instalate într-o generalitate nătîngă, au un singur sens: să spună că e o patimă nebună și fățarnică înverșunarea extraordinară a oamenilor de a-și subordona viața unor țeluri străine de adevărata ei esență, convertind neconținut într-o monedă mărunță și fadă, ciubucul ca și sublimul, cu aceeași ardoare“.

(*Paradisul nebunilor*, — puncte de vedere —, în „Luceafărul“ nr. 3 din 16 ianuarie 1971).

## N. CARANDINO

„*Acești nebuni fățarnici* este o piesă de mari ambiții și de mai mult decît onorabile realizări. Firește, autorul cheltuiește o logică de fier, carteziană dacă nu aristotelică, în scopul de a demonstra „absurditatea lumii“, dar nu e nici primul [nici] ultimul care, de la sceptici și pînă astăzi, a întrebuițat, pentru a demonstra erorile, chiar instrumentele ei. Să recunoaștem însă că nu esențele lumii, nu punctul de vedere metafizic îl obsedează pe autor, el pornește de la realitățile înconjurătoare, foarte concrete și scoțind după ele clișee tipice și nu numai exacte, le înalță pînă la simbol. Se pot recunoaște influențe și uneori chiar reminiscențe ionesciene în evocarea lumii de dincolo și mai ales în locurile comune ale conversației anglomane, dar dincolo de asemenea obiecții și de multe altele, privitoare la structura personajelor și la impresia de «dêjà vu», cine ar putea contesta că în pofida unor lungimi piesa se ține; că interesul acțiunii nu slăbește, că, în ciuda predilecției autorului pentru conversație «deșteaptă», ascultîndu-l nu ne plictisim. Firește, nici Iordache, nici Camelia, nu rostesc spontan și naturalist cuvintele care i-ar caracteriza, ci servesc drept megafon aceluia care



a imaginat o pledoarie filo-absurdă, alcătuită dintr-un asamblaj de «mots d'auteur». Dar conversațiile teatrale sînt astăzi foarte lasce și publicul nu protestează dacă prin călcarea convențiilor autorul izbutește să-i exprime cît de cît... protestele subconștiente“.

(cronica dramatică la *Acești nebuni fățarnici*, în *Săptămîna culturală*, nr. 3, din 25 decembrie 1970).

### ADRIANA ROTARU

[...] Mazilu aduce în scenă cîteva personaje și le lasă să vorbească : să se destăinuie, să se provoace, să se acuze. Atît e de ajuns, acesta e marele spectacol. E mai puțin important că actul doi nu-l continuă foarte firesc pe primul sau că paradisul în care „nebunii“ lui Mazilu se simt atît de prost e un simbol inconștient, cînd semn al morții, al vidului spiritual al personajelor, cînd glacial etalon etic, expresie a adevărului, și a purității absolute în raport cu care se definesc cu violență ticăloșia, lichelismul.

[...] Ceea ce a rămas așadar pe scenă din textul lui Mazilu este o comedie amară pe tema ipocriziei. Cred însă că piesa fusese mult mai mult. O colecție de cazuri, de portrete negative, adunate sub lupa moralistului, plus sentimentul straniu că toate aceste ființe care se sfișie una pe cealaltă sînt de fapt moarte, că mimează numai sentimente și gînduri. Iar cînd nu copiază sentimente străine, le falsifică pe ale lor, degradîndu-le în strădania de a le face rentabile. În fond, piesa era imaginea de coșmar a unei competiții sui-generis : urma să stabilim care dintre falsuri e cel mai avantajos. Fiecare dintre concurenți își etala exhaustiv metodele, uneltele, sistemul. Textul era dens și otrăvit : cea mai sarcastică, cea mai cumplită dintre piesele lui Mazilu. Nicăieri nu întîlnisem pînă acum la el atîta disperare și ură dincolo de rîs, niciodată drama nu fusese atît de aproape. Piesa se termina cu victoria pașnică a purtătorului candorii contrafăcute, a aceluia dintre personaje care — spre deosebire de celelalte — n-are slăbiciunea confesiunii și continuă să cred că

acel final era mult mai zguduitor, în ironica lui blândețe, decît împuşcătura care am auzit-o pe scenă (și care demască strident o ipocrizie ce se definea subtil în prologul suprimat al piesei).“

(„Nebunii cumînți“, în *Informația* din 21 decembrie 1970)

## OVIDIU CONSTANTINESCU

„Eugen Ionescu în *Cintăreața cheală* divulgă automatismul limbajului curent, înșesat de formule convenționale ce ar putea fi tot atît de bine înlocuite cu simple silabe sau sunete fără sens. În *Acești nebuni fățarnici* (piesă jucată în premieră de Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“) Teodor Mazilu denunță automatismele morale ce se exprimă și sînt în același timp determinate de o serie de șabloane verbale și de sentințe stereotipe la care încearcă să se rezume, din indolență și comoditate, viața sufletească a individului. Inventariate, categorisite, delimitate cu o rigoare științifică și clasificate sistematic, fenomenele psihice sînt scoase pe piață ca produse de larg consum, sub formă de comprimate numite atitudini, așa încît el nu mai e obligat să se autoanalizeze și să-și controleze permanent reacțiile: atitudinile îl așteaptă confecționate după tipare standard, ca niște haine de gata atîrnate pe umerase și însoțite de accesoriile de rigoare, platitudini și aforisme de uz cotidian, pe care personajele lui Teodor Mazilu le emit cu exactitatea și iresponsabilitatea unor roboți.

Avem impresia că ne aflăm în cabinetul unui psihiatru și pacienții în stare de hipnoză își deșartă fără nici o reticență subconștientul de frazeologie axiomatică și memorizată mecanic de-a lungul anilor. Sinceritatea lor nu poate fi socotită nici cinică, nici angelică: e doar supapa prin care răsufală toată acea pleoră de sentințe găunoase și cuvinte bombastice, acceptate fără nici un control și transmise mai departe în virtutea inerției.

Firește că în cabinetul unui psihiatru nu ne putem aștepta să auzim lucruri frumoase și radiografiile sufletești pe care ni le pune în față Teodor Mazilu sunt făcute cu cea mai implacabilă obiectivitate. Vorbele mari, sentimentele nobile, atitudinile prestigioase își dezvăluie inconsistența, apărînd ca niște caverne într-un plămîn ros de ftizie, căci locurile comune și clișeele ver-

bale au o acțiune corozivă și, sub influența lor, personalitatea se dizolvă pînă la totala anihilare.

Lipsiți așadar de resorturi morale, acești nebuni fățarnici sunt niște manechine ambulante cu o identitate de împrumut, etalînd fiecare atitudinea pe care o consideră mai practică și mai comodă : Camelia este o cerebrală de paradă, care debitează cu o eruptivă și incoerentă verbozitate toate sloganurile intelectuale la ordinea zilei, atitudine coroborată cu un complex întreg de atitudini complementare menite s-o preschimbe într-o femeie superioară, stranie, rafinată și extravagantă, cu o vastă cultură și cu întortocheate meandre sufletești. Silvia, care din pricina unei înfățișări mai puțin atrăgătoare și a unei inteligențe mai anemice nu-și poate permite luxul unei atitudini fascinante, se resemnează să fie o femeie devotată și grijulie, să cîrpească ciorapi, să pregătească ceaiuri medicinale și să dea lecții benevole de limba engleză. Iordache, o canalie lipsită de orice scrupul, stupidă și lașă, extrem de influențabil în mediocritatea lui, e disponibil pentru orice fel de atitudine, fără a se hotărî să se stabilească definitiv. „Sublimul în caz de forță majoră” vorbește tot timpul despre un absolut în a cărui existență el însuși nu crede, dar spre care e gata să expedieze cu sollicitudine pe oricine, pentru a rămîne singur stăpîn pe toate delicioile pămîntești. Adam e incoruptibil din orgoliu și dintr-o încăpăținare vindicativă, iar „Licheaua întîrziată” devine, prin autosugestie, de la o clipă la alta, un incoruptibil mai aprig și mai intransigent decît Adam. A mai rămas „Bărbatul cu capul în nori”, care detestă „logica, statistica și femeile” și nu dorește decît să evadeze din realitate, dar care nu e totuși chiar atît de absent încît să nu observe, la momentul oportun, un teanc de bani. Detestabilă faună ! Într-adevăr, dar în bună măsură nu sînt oare cu toții victimele schematismelor morale și ale stereotipiei verbale care, denaturîndu-le sau anihilîndu-le personalitatea, le pun la dispoziție totodată mijloacele utile pentru a-și acoperi carențele și diformitățile intime, îngăduindu-le să trăiască într-o confortabilă amoralitate costumată cu cele mai avantajoase atitudini ?

Automatisme ce determină viața lor sufletească sau, mai exact, absența unei vieți sufletești, și le dirijează gîndirea se reflectă în dialogul baroc, de un copios și irezistibil burlesc, în care abundă enormitățile, nonsensurile și elucbrațiile. Citez la întîmplare : „Dacă e haos, măcar să fie ordine... Dacă aș semna indescifrabil aș avea sentimentul că exist... Fără să ai nimic, ai

ceva aparte... Chiar m-aș bucura dacă m-aș bucura că-mi întinzi mîna... Am să cred în orice om, fără nici un scrupul. Am să iubesc și delicatetea, dacă va fi nevoie... Sînt un anonim. N-am avut lecturi extrașcolare... Ar trebui să te lași de fumat și să înveți limba engleză... I-am dat o palmă lui Pamfil și pe urmă tot Pamfil a susținut că i-am dat o palmă... Marcu nu e idiot. Are alte calități, dar idiot nu e... Ce dracu, e atît de greu să fii nemernic cînd ești încă tînăr?... Eu nu propag ceea ce cred și nu cred ceea ce propag... Eu nu renunț nici la ideile pe care le trădez". [...]"

(în articolul „Noi succese ale dramaturgiei originale”, apărut în „Viața românească”, nr. 4, 1971).

## SANDA FAUR

„[...] Cert e că, după ce și-a „făcut” bine mîna cu cîteva piese de suflu scurt, Teodor Mazilu și-a încordat forțele și a construit cu migală această piesă de adîncă respirație; de foarte minuțioasă observație și de un sarcasm a cărui durere trece dincolo de strălucirea comică a situațiilor și replicilor, ajungînd la o reală vibrație tragică. Sigur, Mazilu nu-și părăsește obsesiile și eroii preferați; sigur, el pornește și aici cruciada împotriva prostiei — de astă dată bine înfiptă într-un „scaun” cu răspundere —, împotriva hoției de toate soiurile, de toate nuanțele și intensitățile (de la furtul pur și simplu al fondului de rulment, la furtul rafinat al sentimentelor și... transcendentului), împotriva fătărniceii care se recunoaște, spășit și cinstit, drept fătărnicie; sigur, va avea și aici cîteva puseuri de misoginism acut, bine puse în pagină prin portretizarea celor două personaje feminine, Camelia, cinica de profesie, „nudul cu cartea în mînă”, care cucerește bărbații (și mai ales punga lor!) prin distrugerea sistematică a „sistemului lor de valori”, și dulcea, ștearsa Silvie, care îi consolează și le reface același sistem cu ajutorul ceaiurilor de mușețel și al cîrpirii ciorapilor, aspirînd, vai!, la aceeași pungă. Iordache — obiectul rîvnei amoroase a celor două eroine — e în egală măsură delapidator și cretin, ceea ce nu-l împiedică să aibă conștiința importanței uriașe a scaunului pe care (cum Dumnezeu !?) îl ocupă, să intoneze acel mare imn al scau-

nului-soare, să viseze absolutul și s-o ștergă acolo în absolut! — cu cinica și consolatoarea după el, atunci când treaba se îngroașă aici, pe pământ. Mazilu își înalță tot acest edificiu fantastic (călătoria în plictisitorul paradis și apoi, desigur, alungarea păcătoșilor sătui de bine, cu biblice lovituri de bici) pe o structură dramatică uluitoare de simplă și nesofisticată, personajele sale se mulțumesc să monologheze sau să dialogheze, al treilea fiind de obicei de prisos în conversație; dar l-am recunoscut până și în această oroadă de „meșteșug dramatic“, ceea ce îl interesează pe Mazilu rămânând totdeauna, cum singur o mărturisirea, mișcarea sensurilor, a ideilor și personajelor piesei.

[...] Sub exploziile de comedie ale replicilor și situațiilor piesei zvîcnește tot timpul, subteran, acel filon de tragism, de suferință, pe care autorul o încearcă în fața minciunii și urfuitului (ca să-l citez iarăși, dintr-un vechi interviu al nostru: „numai iubirea adîncă poate naște o intoleranță insuportabilă“); [...].

(cronica la „Acești nebuni fățarnici“, la Teatrul „L. S. Bulandra“, în „Flacăra“, nr. 3, ianuarie 1971).

FRUMOS E ÎN SEPTEMBRIE  
LA VENEȚIA

*comedie într-un act*

## ANULAREA VIETII PRIN SPERANȚĂ

Sfișietoare și violentă, ca toate comediile lui Teodor Mazilu, Frumos e în septembrie la Venetia este un veritabil poem dramaturgic despre ipocriza speranței și a amintirii. Despre, mai mult, neputința grotescă de a trăi altfel decât prin înlocuirea vieții cu surogatele ei viclene. În această comedie scurtă, cu doar două personaje bizar asemănătoare, viața este anulată în numele speranței și al amintirii, așadar printr-o fugă în timp și printr-o evaziune în teritoriul labil și vag al sufletescului.

Nu este însă un proces, o evoluție, o metamorfoză : piesa lui Mazilu înfățișează un rezultat. Doamna și Domnul sînt produsele unui mod generalizat de a fi. Sau, mai degrabă, de a nu fi : vid sub aparența celei mai consistente existențe.

Doamna și Domnul nu au nume. Apartin unei serii. Există chiar o discretă sugestie a absenței oricărei individualizări, pînă la nivel biologic : despre Doamna se spune că este „o femeie normală, cu înclinații metafizice“, iar despre Domnul că este „cam același lucru“. Nu, nu cum eventual ne-am aștepta („un bărbat normal, cu înclinații metafizice“), dimpotrivă, cu totul altceva — anume, cam același lucru“. Un lucru destul de neliniștitor este însă și Doamna : ce vrea să zică „o femeie normală, cu înclinații metafizice“ ?! Nu este, apoi, deloc firească succinta caracterizare făcută de autor celor două personaje. Dacă Doamna este definită cu o seriozitate transparent ironică, ironia fiind expresia unui interes, a unei atenții, a unei preocupări, Domnul pare oarecum expedit, clasat cu o plictisită indiferență : „cam același lucru“. Transferat în domeniul derizoriului prin această

mențiune, Domnul nu ajunge și nu rămâne totuși singur. Asemănarea lui cu Doamna o aduce și pe ea ici, în spațiul insignifiantului, unde un om nu mai este un om, ci „cam același lucru“; ca și, desigur, un alt lucru... Decorul în care se află cei doi este „o pensiune foarte modestă“: un eufemism pentru mizerie.

Și, în fond, acestor personaje le lipsește totul. Începând și sfârșind cu însăși viața. Sint la Veneția, dar cu adevărat vitală este pentru fiecare dintre ei speranța de a vedea Veneția sau amintirea că au văzut Veneția. Prezentul este plicticos, „un tribut care trebuie plătit“, frumoase sînt numai aspirațiile și amintirile. Reprezentările despre viață, fie proiectate într-un viitor nebulos, fie extrase dintr-un trecut care se estompează sînt preferabile vieții. A visa este mai important decît împlinirea visului. Realizarea idealurilor devine o catastrofă: pentru ce să mai trăiești? „Nenorocirea e — afirmă Domnul cu hotărîre — că, uneori, idealurile noastre se împlinesc. Uite, am vrut să ajungem la Veneția, ei, bine, am ajuns, acuma să vedem pe unde scoatem cămașa...“ Pentru Doamna și pentru Domnul absența, mortificarea, mizeria sînt sursele unei stranii vitalități negative: nu vor, cu nici un preț, să vadă Veneția, vor să viseze că vor ajunge, cîndva și de fapt niciodată, să vadă Veneția. Amînarea infinită, așteptarea, visătoria găunoasă, tinjirea sînt mijloace prin care își creează iluzia că trăiesc. Se refugiază în ficțiuni, în himere, în suprarealitate. Adevărata, reala realitate îi îngrozește. Domnul spune Doamnei că de la fereastră se vede Piața San Marco și Doamna exclamă: „Ingrozitor... Asta e chiar Piața San Marco?“ Ambele personaje sînt niște ființe perturbate, detracate, incapabile să se desprindă de ficțiuni: „Cum nu înțelegeți? Dacă setea mea de iubire se realizează, nu pot să aspir la iubire. Păi ce mă fac, doamnă, fără aspirația spre iubire? Te cîștig pe dumneata în carne și oase și pierd în schimb speranța divină că odată și odată te-aș putea întîlni... Eu sper să vă întîlnesc, nu să vă întîlnesc de fapt... N-am nevoie de femeia ideală... Am nevoie de mai mult... Am nevoie de speranța că voi găsi poate, cîndva, o asemenea femeie... Speranța, doamnă, nu femeia... Nu-mi luați speranța, că mă arunc în mare!“



*Acele înclinații metafizice ale Doamnei și ale Domnului reprezintă puterea lor de a opune realității o pseudo-realitate, o impostură a realității. Venetia este un simbol și piesa lui Mazilu descifrează mecanismul sinistru al anulării vieții și realității prin construcții și proiecții imaginare. Speranța și amintirea încetează să mai fie expresii ale omenescului, devenind instrumente ale mortificării, ale inumanului, ale absenței. Paradoxală ca desfășurare dramatică, Frumos e în septembrie la Venetia este una dintre cele mai nemilos crude piese ale lui Teodor Mazilu.*

MIRCEA IORGULESCU

**PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :**  
**TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE“**

**20 octombrie 1978 \***

**DISTRIBUȚIA :**

**Domnul : CONSTANTIN DIPLAN**

**Regia : SANDA MANU**

**Scenografia : PAUL BORTNOVSCHI, artist emerit**



**TEATRUL „NOTTARA“**

**24 februarie 1979\*\***

**DISTRIBUȚIA :**

**Domnul : ȘTEFAN RADOF**

**Regia : GEORGE RAFAEL**

**Decoruri : MIHAI MĂDESCU**

**Costume : LIDIA RADIAN**

\* Piesa a făcut parte din spectacolul „Aventură în banal“, în care au mai fost incluse piesele: „Frumoasa, nevăzuta cămilă“ de Dumitru Solomon, „Escrocii în aer liber“ și „Puterea dragostei“ de Ion Băieșu.

\*\* Piesa a făcut parte din spectacolul „Cinci romane de amor“, în care au mai fost incluse textele dramatice „Împăia-ți-vă iubiții“, „Dreptul la ipocrizie“, „Binecuvîntatele chinuri ale iubirii și „Nu vrem să fim fericiți“.

TEATRUL DE STAT DIN SIBIU  
secția germană

25 februarie 1980\*

DISTRIBUȚIA

Doamna : SIGRID ZACHARIAS ; Domnul : WOLFGANG  
ERNST.

Régia : CHRISTIAN MAURER  
Scenografia : JUDIT FEKETE-KOTAY

\* Piesa a făcut parte din spectacolul-coupé „Dragoste și moarte“, unde alături de „Frumos e în septembrie la Veneția“ a fost inclusă „Pălăria de noptieră“.

## PERSONAJELE

---

DOAMNA — o femeie normală, cu înclinații metafizice.

DOMNUL — cam același lucru.



Decorul : O pensiune foarte modestă.

DOAMNA : Frumos e în septembrie la Veneția...

DOMNUL : Am auzit, doamnă... Și tocmai asta mă face să regret și mai mult că sîntem de-abia la începutul lui august...

DOAMNA : Păcat că septembrie e încă atît de departe... Mare păcat...

DOMNUL : Excelent. Excelent. V-ați întrebat vreodată dacă există Dumnezeu ?

DOAMNA : Natural, domnule... Cum să nu mă întreb ? S-ar putea să nu-mi pun o asemenea întrebare capitală ? Viața sufletească bogată e trusoul femeii trecute de treizeci de ani.

DOMNUL : Excelent, excelent...

DOAMNA : De ce vă mirați, domnule ?

DOMNUL : Nu mă mir, mă bucur, doamnă. Așa puține femei se interesează de existența Domnului... Aspirați spre o lume mai bună ?

DOAMNA : De cînd mă știu, domnule...

DOMNUL : Excelent, excelent... Nedreptatea, sub orice formă, vă indignează ?

DOAMNA : Mult, domnule...

DOMNUL : Și, probabil că, stimată doamnă, ați dori ca relațiile dintre oameni să fie mai frumoase, mai curate ?...

DOAMNA : Mult mai curate decît sînt în prezent...

DOMNUL : Madame, vous cherchez la vérité ?

DOAMNA : Oui, monsieur, je cherche la vérité... (*după o pauză sacră*). Dacă mă duc pînă afară să fac pipi, mă interpretați greșit ?

DOMNUL : Nu. Iau lucrurile așa cum sînt, ca pe un fenomen natural, ca pe o necesitate fiziologică... Absolut fiziologică...

DOAMNA (*pleacă*).

DOMNUL (*în așteptarea doamnei — meditează*) : Totuși, mă întreb, contradicția dintre materie și spirit nu e cumva o falsă problemă...

DOAMNA : Ce-ați făcut în lipsa mea ?

DOMNUL : Ce fac bărbații în asemenea împrejurări... Am meditat... Spuneți că aveți și dumneavoastră îndoieli, stîmătă doamnă ?

DOAMNA : Sigur, domnule. Cum să n-am îndoieli ? Îndoieli să n-am?... Mă îndoiesc pînă și de prezența mea la Venetia. Mă îndoiesc de pașaportul meu, de buna mea dispoziție, de armonia universului, uneori. Chiar și prezența dumneavoastră mi se pare un vis, o închipuire. Cînd eram tînără îmi plăcea enorm laptele, acum mă întreb dacă îmi mai place ceva...

DOMNUL : O să vedeți, stîmătă doamnă... ce plăcere o să ne facă conversația asta peste zece ani de zile...

DOAMNA : Provin dintr-o familie de oameni săraci. Totuși, m-am străduit să fiu o ființă mai deosebită. Am ajuns să am și crize de disperare...

DOMNUL : Excelent, excelent. N-aveți acea stupidă mulțumire de sine care distruge totul... sînteți disperată... excelent, excelent...

DOAMNA : Trebuie să fim și sperate, nu numai foarte feminine. Nu mi-a fost ușor, fiindcă de felul meu sînt optimistă. E foarte greu să te întrebi de existența lui Dumnezeu cînd nu te interesează cîtusi de puțin... Foarte greu. Totuși, m-am interesat și mă întreb în continuare. Trebuie să mă întreb dacă există sau nu există Dumnezeu... Dacă nu mă întreb eu, se întreabă altele, știți cum sînt bărbații... pedanți...

DOMNUL : Excelent, excelent...

DOAMNA : Mă cam scoate din sărite acest veșnic excelent, excelent. Am o rugăminte, domnule... n-ați putea să fiți mai natural ?

DOMNUL : Natural ? Natural ? De ce n-ați spus-o de la început ? Nimic mai ușor, doamnă. Dacă vreți, sînt capabil să mă uit drept în ochii dumneavoastră fără nici un gînd ascuns.

DOAMNA : Nu m-am gîndit chiar la asta. Deși am străbătut atîtea drumuri complicate, pudoarea mi-a rămas intactă... Cred că n-am făcut rău...

DOMNUL : Deloc. Trebuie să ne păstrăm pudoarea, n-are ce să ne strice. Și ideea dumneavoastră ca eu să fiu mai natural e bine venită. Tocmai mă introspectam și mă dojeneam... De ce... dracu nu sînt mai natural ? Am atîtea rezerve de naturalețe, de ce oare nu le folosesc ? Evident, doamnă, de acum înainte, am să fiu mai natural...

DOAMNA (*îi cere permisiunea*) : Atunci, aș putea să fiu și eu mai naturală ? Pot să vă spun că pantofii ăștia mă strîng îngrozitor ?

DOMNUL : Vă rog, doamnă. Fiți naturală, fiți deschisă, fiți spontană...

DOAMNA : Cu toții simțim nevoia să fim naturali, ați observat acest lucru ? Simțim nevoia să căscăm, să ne întindem oasele... De cînd doream să vă spun ce am pe suflet... Ei bine, îmi pare rău că sînt la Veneția...

DOMNUL : Vă ascult cu maximum de atenție. Asta e foarte interesant. De ce, doamnă ?

DOAMNA : Simplu, dureros de simplu... Fiindcă o dată ajunsă la Veneția nu mai pot să aspir să fiu la Veneția.

DOMNUL : Ați cîștigat Veneția și ați pierdut nostalgia Veneției... Așa e, doamnă, de cînd lumea... Pierdem visul și primim, în schimb, realitatea, nu e nici o brînză... Și ce căldură, doamnă, plutește peste prezentul ăsta... Lira s-a devalorizat... Și ce de muște... În amintire nu bizîie nici o muscă...

DOAMNA : Dar măcar o să ne amintim cu duiosie de aceste zile ?



DOMNUL : O, sînt sigur, doamnă. În amintire totul va fi superb. Peste zece ani o să vedeți ce poetică ne va apare această mizeră pensiune în care zburdă șobolanii...

DOAMNA : Sînt șobolani printre noi ?

DOMNUL : Nu vă îngrijorați, doamnă. Șobolani există numai în realitate. (*După o pauză.*) În amintire nu va supraviețui decît albastrul Adriaticii... În germană, fraza asta sună și mai frumos...

DOAMNA : N-ar trebui să facem și noi o plimbare cu gondola ? Știți, în franceză întrebarea asta sună fermecător...

DOMNUL : Important nu e să te plimbi cu gondola, important e să-ți amintești că te-ai plimbat cu gondola. Eu îmi amintesc cu plăcere de lucrurile pe care nu le-am făcut niciodată... Cu mare plăcere... Un lucru pe care nu l-am făcut mi se întipărește în memorie și nu-l pot uita... Tot ce n-am trăit voi ține minte pînă la sfîrșitul vieții.

DOAMNA (*disperată*) : Totuși, deși sînt la Veneția, îmi dau seama că nu pot să renunț la speranța de a vedea Veneția. Eu n-am nevoie de Veneția, ce naiba să faci la Veneția ? Apă, mereu apă, eu am nevoie de speranța de a vedea cîndva Veneția... O, ce frumoasă trebuie să fie o plimbare cu gondola...

DOMNUL : Dacă țineți neapărat...

DOAMNA : Nici nu mă gîndesc. Eu nu țin să mă plimb cu gondola. Am auzit că e destul de incomod. Eu nu vreau să mă plimb cu gondola, eu doar tînjesc ca o nebună după o asemenea plimbare. Dacă mă plimb cu adevărat, pe urmă nu pot să mai tînjesc.

DOMNUL : Da. Ar fi ridicol să vă plimbați cu gondola, ca o nebună... ca pe urmă să nu mai puteți tînji după așa ceva...

DOAMNA : Ați pus degetul pe rană... Îmi place să aspir, să nădăjduiesc, să aștept... Nădăjduiesc să fiu la Veneția, unde mă aflu în momentul de față, aștept o iubire ideală. Îmi place să stau pe terasă, să croșetez și să aspir... Aspirația e tot ce are omul mai frumos, atît femeile, cît și bărbații...

DOMNUL : Nenorocirea e că, uneori, idealurile noastre se împlinesc. Uite, am vrut să ajungem la Venetia, ei, bine, am ajuns, acuma să vedem pe unde scoatem cămașa...

DOAMNA (*speriată*) : Nu cred. Nu vreau să cred... Chiar sîntem la Venetia ?

DOMNUL : Da, doamnă. Și eu am vrut să mă mint, să mă auto-iluzionez, dar sîntem la Venetia. Priviți adevărul drept în față ! Mai mult decît asta. De aici, de la fereastra noastră, se vede Piața San Marco...

DOAMNA : Îngrozitor... Asta e chiar Piața san Marco ?

DOMNUL : Da. Uite, și uite gondolele pe care le-ați visat...

DOAMNA : Tăceți ! E insuportabil...

DOMNUL : Tac. Am ajuns la Venetia, și nu simt nimic deosebit. Nu mă simt nici mai inteligent, nici mai fericit. În loc să mor sub umbra unui dud, am să mor sub umbra unui portocal. Maximum de confort...

DOAMNA : N-are rost să ne vîităm... Totuși, Venetia e o splendoare... Dacă nici Venetia nu e splendoare... Cu fraza asta am venit, cu fraza asta mă întorc (*decisă*). Venetia e o splendoare...

DOMNUL : N-a spus nimeni că Venetia nu e o splendoare...

DOAMNA : Ce dracu nu mai vine oranjada aia ? De-o oră am cerut-o. Adevărul e că, în prezent ne plictisim de moarte. Dar, în amintire, nu e așa că în amintire o să fie foarte frumos ?

DOMNUL : În amintire va fi foarte frumos. În amintire vom bea nu o oranjadă, ci vin de Chianti... În amintire discuția noastră stupidă va muri... N-o să ne rămînă decît soarele Adriaticeii...

DOAMNA : Atunci, ce să mai pierdem timpul ? Să trecem direct în amintire...

DOMNUL : Ei, asta ar fi ideal. Ideal ar fi să avem numai amintiri. Dar mai e și afurisitul ăsta de prezent. Prezentul e un tribut care trebuie plătit. N-ai ce face...

DOAMNA : Totuși, ce facem ?

DOMNUL : Așteptăm pînă ce totul se va schimba în amintiri...

DOAMNA : Și ce facem, ce facem pînă ce prezentul se preschimbă în amintiri ?

DOMNUL : Așteptăm. Așteptăm. Bem cafele, discutăm, vă ofer un foc, mai întrebați de oranjadă, de mersul trenurilor, trebuie ca, odată și odată, prezentul ăsta să se preschimbe în amintiri... Că n-o să țină așa o veșnicie...

DOAMNA : Dar e sigur că prezentul ăsta blestemat și plicticos o să se preschimbe în amintire ? Dacă rămîne prezent ? Ce ne facem ?

DOMNUL : Devine el o amintire, n-aveți nici o grijă, doamnă... Aveți cuvîntul meu de inginer... Să vedeți ce spirituală o să vi se pară conversația noastră peste zece ani... Așteptați zece ani de zile și o să vedeți ce frumoasă este, în fond, viața.

DOAMNA (*gînditoare*) : E mult. Zece ani e mult...

DOMNUL : Mult ? Eu găsesc că nu e mult...

DOAMNA : Pot să vă tutuiesc ? Știți la ce mă gîndesc acuma ? Mă gîndesc că îmi place de tine...

DOMNUL : În prezent ?

DOAMNA : Da, domnule, asta e foarte ciudat și foarte nou pentru mine, îmi place de dumneata în prezent... Ești primul bărbat pe care-l iubesc în prezent...

DOMNUL : Mă dezamăgiți, doamnă. Aș prefera să vă amintiți că m-ați iubit, asta cu cea mai mare plăcere... Prezentul nu e ceva serios... Prezentul e ca nisipul mării.

DOAMNA : Aș putea chiar să mă culc cu tine.

DOMNUL : Asta chiar că n-ar avea nici un haz. Aș prefera să vă amintiți că v-ați culcat cu mine...

DOAMNA : Nu fi stupid. Copiii nu se fac din amintiri...

DOMNUL : Ați ridicat puțin tonul... O să vedeți că peste zece ani n-o să vă amintiți că ați ridicat tonul și că m-ați făcut stupid. Alt cuvînt o să vă amintiți, cu totul și cu totul alt cuvînt.

DOAMNA : Am să fiu în continuare naturală. Și de ce nu vrei să fim împreună ? Însurat nu ești... Altă femeie nu iubești... De ce nu vrei să fim împreună ?

DOMNUL : Am un motiv foarte serios...

DOAMNA : Care ?

DOMNUL : Scuzați-mă că nu pot să vă tutuiesc. Detest familiarismul, și nu din convingere... Vă iubesc, doamnă. Știu că și dumneavoastră mă iubiți...

DOAMNA : Atunci ?

DOMNUL : Cum nu înțelegeți ? Dacă setea mea de iubire se realizează, nu pot să aspir la iubire. Păi ce mă fac, doamnă, fără aspirația spre iubire ? Te câștig pe dumneata în carne și oase și pierd în schimb speranța divină că odată și odată te-aș putea întâlni... Eu sper să vă întâlnesc, nu să vă întilnesc de fapt... N-am nevoie de femeia ideală... Am nevoie de mai mult... Am nevoie de speranța că voi găsi poate, cândva, o asemenea femeie... Speranța, doamnă, nu femeia... Nu-mi luați speranța, că mă arunc în mare !

DOAMNA : Ai găsit-o !

DOMNUL : Femeia, nu speranța. Să rămân eu fără aspirație spre o iubire doar de dragul unei iubiri reale ? Nu, doamnă. Ar însemna să rămân fără viață sufletească. Prefer să dau faliment decât să rămân fără viață sufletească.

DOAMNA : Ce ai de gând să faci ?

DOMNUL : Cum, ce ? Ce-am făcut și pînă acuma ! Aștept o mare iubire... Numai eu știu cu cîtă patimă aștept o mare iubire...

DOAMNA : Stimate domn, marea iubire a venit. Sărută-mă.

DOMNUL : Amintiți-vă că v-am sărutat... Chiar dacă a venit, eu tot mă simt dator să o aștept... Eu aștept încontinuu...

DOAMNA : Vă cramponați și asta mă miră... A trăi fără iubire e o mare suferință...

DOMNUL : Așa este, asta e adevărul, sigur, a trăi fără iubire e o mare suferință, dar eu nu vreau să scap de această suferință, aș fi distrus dacă aș pierde această suferință îngrozitoare. Această suferință mă ține în picioare... Vai de mine și de mine... Cîte distracții nu scot eu din suferința asta... Cîte beții zdravene nu se fac pe tema iubirii neîmplinite...

cite călătorii... cite și mai cite... Păi, închipuiți-vă, doamnă, ce tristă ar fi viața noastră fără această veșnică durere. Durerea caută veșnic plăcerea în care să se topească... Căci numai durerea naște plăceri adevărate...

DOAMNA : Poate ai dreptate. Sînteți mai în vîrstă decît mine, ați călătorit mai mult, poate aveți dreptate. De cînd am văzut Veneția, mă simt parcă furată, frustrată. Sînt la Veneția, și doar eu știu cît de mult aș vrea să fiu la Veneția... Aș vrea... Numai eu știu cît de mult aș vrea să văd Veneția în care mă aflu în momentul de față... (*Simplu.*) Tare aș vrea să văd și eu Veneția aia...

DOMNUL : Doamnă, iertați-mă, sînteți la Veneția, doamnă. Veneția e chiar Veneția...

DOAMNA : Veneția nu există. Există numai dorința de a vedea Veneția. Nădejdea că ai să vezi Veneția. Durerea că nu poți vedea Veneția. Totuși, eu vreau să văd Veneția măcar o dată în viață...

DOMNUL : Trebuie să sperați, doamnă... Speranța e o floare care nu se vestejește niciodată. Sigur că da, doamnă, poate o să vedeți cîndva Veneția... (*Uitîndu-se în ochii ei.*) O, dacă ar exista o mare iubire... O, dacă aș putea să vă întîlnesc măcar o dată...

DOAMNA (*amîndoi se duc la fereastră, de acolo aspirația se poate manifesta mai convingător*) : O, dacă aș vedea Veneția, o dată, măcar o dată... Sînt la Veneția, dar nimeni nu-mi poate lua speranța că odată și odată, poate la bătrînețe, poate mai curînd, voi vedea Veneția...

DOMNUL : Mi-a venit pofta să beau ceva... Dacă m-ar iubi cineva cu adevărat... Care să aibă curajul de a mă iubi...

DOAMNA (*bea și ea un pahar*) : Aș bea și eu un gin... Sînt la Veneția, Piața San Marco e inadmisibil de aproape, Piața San Marco e la doi pași și, totuși, același vis mă macină... Dacă aș vedea măcar o dată Veneția... măcar o dată. Presimt că n-am să văd niciodată...

## PIESA VĂZUTĂ DE :

VALENTIN SILVESTRU

„... E cazul să se mai manifeste azi rețineri, declarată sau piezișă, față de această dramaturgie parabolică, propunând nu scheme vodevilești și tipuri caricaturale, ci esențe sarcastice și arhetipuri comice? Artiștii și publicul, ca și o parte a criticii, zic că nu. Nu e nimic criptic în *Frumos e în septembrie la Veneția*, cele două personaje turistice dialogînd delectabil, în chietudine, pe terasa unei pensiuni italiene, într-un crepuscul autumnal, ca într-o acuarelă de Marquet. Ei sînt în orașul lagunelor dar, prin nostime arabescuri logoreice, se arată saturați de împrejurare înainte de a fi cercetat-o, refuzînd realul și clamînd idealul care pentru dînșii înseamnă amintirea că au fost aici. Printr-o spirituală intropatie, orașul le-a și intrat în memoria afectivă — evident, cu poncife de cartolină — ei „așteptînd“ întoarcerea acasă pentru a povesti, „tînjind“ la ziua aceea de peste 10 ani, cînd vor recompune prezența de acum, în detalii, suferind din cauza „afurisitului de prezent“. Nostalgiiile acestea viitoare sînt ridicole și exprimă, desigur, un fariseism intelectualizat de veleități suburbane, pe care Teodor Mazilu îl cauterizează în maniera-i caracteristică, etajînd și supraetajînd efectele persiflorii. Căci deși refuză realul, Doamna („o femeie normală cu înclinații metafizice“) și Domnul („cam același lucru“) își tot cer unul altuia „fii mai natural“, „fiți deschisă“, „fiți spontană“, ea înțelegînd „să-mi păstrez pudoarea“ iar el, în compensare, „să detest familiarismele“, ambii supralicitînd, paradoxal, autoiluzionarea cu declarații impudice de „sincere“ și regretînd, la modul cel mai comic, că și-au pierdut posibilitatea

de a mai „aspira“ la un voiaj venețian. Iată deci și metafizica sursă de umor contemporan — și încă de cea mai bună calitate !“

(în cronică la spectacolul „Aventură în banal“ de la Teatrul Național „I. L. Caragiale“, „România literară“ din 9 noiembrie 1978).

### RADU POPESCU

„... Banalitatea pretențioasă a supratitlului [Aventură în banal — n.n.] supără, cu atât mai mult, cu cât cele patru comedii numai banale nu sînt. *Frumos e în septembrie la Venetia*, a lui Teodor Mazilu, și *Frumoasa, nevăzuta cămilă*, a lui Dumitru Solomon, sînt adevărate fișe, adevărate precipitate literare, ale personalității originale a fiecăruia. Scriitori reci, abstracți, jonglînd cu paradoxul, jucînd cuvîntul la rîșcă, manevrînd „à la baisse“ cu situațiile dramatice și cu „autenticitatea“, inocent disprețuitori de „natural“ și de „psihologie“, gata oricînd să efectueze ceremonialul bășcălios al înhumării locului comun în groapă comună, dar neobosiți în urmărirea ideii și în afirmarea morală, primul mascînd o fire mai poetică, iar secundul demascîndu-și o fire mai filosofică — Mazilu și Solomon, împreună cu alți cîțiva, dau la iveală o dramaturgie a „contra-absurdului“, de ale cărei apreciable rezultate trebuie și va trebui să se țină seama. Ambele comedii sînt mult plăcute, nu rareori dătătoare de delicii ale cuvîntului de spirit, ale unei (aproape) neîntrerupte și (aproape) neobosite serii de voltije intelectuale și de salturi ale fanteziei cîtuși de puțin gratuite; o idee și o morală, strîns împletite, stau la baza fiecăreia dintre ele, deskhizînd spectatorilor care meditează la ceea ce aud, succesiuni și variații de perspective; ceilalți, rămîn cu hazul, care e succulent. Ambii autori utilizează procedee învecinate, ba chiar înrudite, dar care sînt ale unei întregi specii dramaturgice. Mazilu folosește, aș zice, procedeul armonicii, pentru a dilata și comprima, pentru a extinde și a restrînge, funcțiile conceptului de timp. [...]“

(în cronică teatrală „Spectacol de dramaturgie românească contemporană“, „România liberă“ din 14 noiembrie 1978).

## LUCIAN RAICU

„[...] Energia discreditării este de o excepțională inventivitate în cazurile de mistificare morală și intelectuală, de lacomă și orgolioasă asumare a „metafizicului“. Critica imposturii nu-și interzice zonele de nobilă reputație. S-ar zice că, dimpotrivă, descoperă aici una din nesecatele ei surse, pe care le explo-rează cu lucidă înflăcărare. *Doamna din Frumos e în septembrie la Veneția*: „— Provin dintr-o familie de oameni săraci. Totuși m-am străduit să fiu o ființă mai deosebită. Am ajuns să am și crize de disperare ..“ [...].“

(în cronica literară la volumul „Teatru“, apărut la editura „Cartea Românească“, în „România literară“, din 19 februarie 1971).

## MARGARETA BĂRBUȚĂ

„[...] Observația pătrunzătoare a lui Mazilu sparge crusta anodină a cotidianului, dă la o parte simulacrele de profunzime, pozele metafizice, dezvăluind vidul interior al unor personaje incapabile să vadă, să simtă, să trăiască prezentul, realitatea. Iluzia complexității le domină existența. [...].“

(în cronica la spectacolul „Aventură în banal“ de la Teatrul Național „I. L. Caragiale“, „Informația Bucureștiului“ din 28 octombrie 1978).

## ILEANA LUCACIU

„[...] S-a ales *Frumos e în septembrie la Veneția* de Teodor Mazilu un inteligent exemplu de piesă scurtă, bogată în idei, amuzantă prin stilul original în care atacă direct, în termenii unei dramaturgii moderne, „nebulnia“ mediocrității, a prostiei, falsitatea și alte multe rele mai mici sau mai mari.



În momentul cînd figurează acest titlu pe afiș, selecțiile următoare se cereau a fi foarte atent făcute. Punctul de pornire al spectacolului, piesa lui Mazilu, ridică categoric pretențiile publicului. [...]“

(în cronică teatrală „De la frumos la...  
aventură în banal“ — Teatrul Național,  
în „Săptămîna“ din 30 octombrie 1978).

# ÎMPĂIAȚI-VĂ IUBIȚII!

*comédie într-un act*

## „IPOCRIZIA ÎNCEPE ODATĂ CU CULTURA“

Între comedialografii ultimelor decenii Teodor Mazilu își are un loc bine hotărît. La noi el este creatorul farsei cinice. Înțelegem prin farsă cinică nu produsul izvorât dintr-o atitudine cinică asupra lumii, ci produsul estetic al sarcasmului prin disimularea acestuia în cinism. Teodor Mazilu este în fond un sarcastic care dacă ar fi scris poeme ar fi recurs poate la diatribe și invective. Se vedește însă îndeajuns faptul că autorul nutrește o ură și un dispreț profunde față de propriile sale personaje. Sînt personaje create cu mînie și dezgust, așa că ele nu pot purta decît masca cinismului.

Dacă farsa satirică militează pentru norme morale clare fiind constructivă și militantă (Northorp Frye nu ezită să numească satira „ironie militantă“), farsa cinică va concorda cu suprimarea oricărei atitudini morale explicite din partea autorului. Caracterul corosiv și forța ei stigmatizatoare se datorează mai cu seamă gravității vinilor sau tarelor morale ale societății reflectate de autor, căci în farsa cinică personajele nu-și ascund esența, ci dau expresie libertății lor interioare, autodeterminîndu-se moral în sens negativ.

E îndeobște cunoscut că personajele lui Teodor Mazilu au nostalgia ticăloșiei, vor să fie mari în rău; cinismul cu care operează autorul în descoperirea firii personajelor sale constă în faptul că nu le acordă nici o șansă să devină diabolice, lipsindu-le de o calitate umană esențială, autenticitatea trăirilor sufletești; astfel că toate sfîrșesc într-un cameleonism ridicol.

În piesa de față întîlnim două din aceste personaje, străduindu-se cu obstinație să-și descojească măștile ipocrizei lor sociale. Unul altuia își reproșează nu numai

viciile dar și puținele calități fizice și intelectuale pe care și le recunosc. Frumusețea ei este o marfă, cultura lui e de împrumut. Unul altuia își smulg falsele valori, pe care le proferaseră, cu care se împodobiseră (talent, inteligență) și de la care simulau că se revendică (datorie, credință).

Vidați de aceste valori moral-intelective, ei regăsesc neantul, singurul care îi înspăimintă și îi unește irevocabil. „Iubesc în tine (...), frica ta de moarte“, îi spune femeia, bărbatului. O undă de tragism se insinuează în sufletul gol al acestor fanteze, redându-le umanității.

Valentin (resemnat) : De fapt, tu ești singura femeie pe care o iubesc.

Emilia (resemnată și ea) : Și eu te iubesc, Valentin.

Sînt replicile din final. Observăm cum și autorul renunță la sarcasmul și ironia sa, împăcîndu-se cu propriile personaje. Căci singura atitudine a omului în fața morții nu poate fi decît resemnarea.

CONSTANTIN RADU-MARIA





PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :

TEATRUL „NOTTARA“

26 februarie 1979 \*

◆  
DISTRIBUȚIA :

Emilia : ANDA CAROPOL ; Valentin : ȘTEFAN RADOȘ

Regia : GEORGE RAFAEL

Scenografia : MIHAI MĂDESCU

\* Piesa într-un act „Impăiați-vă iubiții !“ a făcut parte din spectacolul coupé „Cinci romane de amor“ de Teodor Mazilu.

## PERSONAJELE

---

EMILIA — actriță de succes

VALENTIN — regizor de succes

Decorul : Garsoniera unei femei singure. Obişnuita boemă feminină şi artistică... Cîteva rochii aruncate pe un fotoliu dovedesc că stăpîna casei se pregăteşte de plecare.

VALENTIN (*în loc de bună ziua*) : Iarăşi ai fost cu Marcel ?

EMILIA : Iarăşi !...

VALENTIN : Şi doar îmi amintesc că într-o frumoasă dimineată, în timp ce luam micul dejun aici, în garsoniera ta, la capătul unei lungi dispute, ți-am interzis să stai de vorbă cu cretinul ăla...

EMILIA : N-am prea stat de vorbă...

VALENTIN : Atunci ce-ați făcut ?

EMILIA : Am luat masa împreună.

VALENTIN : Unde ?

EMILIA : Aici la mine. Ştii că detest restaurantele...

VALENTIN (*simplu*) : Te-ai culcat cu el ?

EMILIA (*şi mai simplu*) : Nu...

VALENTIN : De ce ? Explică-mi, dar te rog, pe scurt...  
Foarte pe scurt...

EMILIA : Era cît pe-aci, dar era prea tîrziu, eram oboşită, dimineata aveam o imprimare la radio...

VALENTIN : Noroc cu imprimările astea de la radio. Ele îţi mai salvează virtutea...

EMILIA : Meseria înainte de toate... Nu ştii ? Ei, cum nu ştii ? Mi s-a propus un recital în Olanda...

VALENTIN : Şi mie mi s-a propus să pun o piesă în scenă la Beirut.

EMILIA : Mă bucur că voi pleca în Olanda...



VALENTIN : Sigur că te bucuri. Nu mă îndoiesc că te bucuri... Dacă nici măcar un turneu în Olanda nu te mai bucură...

EMILIA : De fapt, de ce ai venit ?

VALENTIN : Am venit să te văd...

EMILIA : Ei, atunci, uită-te la mine...

VALENTIN : Tu ești o minune a naturii, n-ai să mori și n-ai să te îmbolnăvești niciodată... Arăți foarte bine... Timpul nu se atinge de tine. (*Sincer încintat.*) Ai 37 de ani și pari de 36 de ani.

EMILIA : Ești rău, Valentin. Ești atât de rău, încît nu mai ai nici răbdare să fii inteligent. Nu-ți mai cizelezi ura și-o arunci așa, cum îți vine. (*Sentimentală.*) Voiam să-ți spun ceva frumos, în legătură cu noi doi, dar m-am răzgîndit... Nu mai spun nimic.

VALENTIN : Știu. Nu m-ai înșelat. Dacă te culcai cu Marcel, îmi ofereai poate și o cafea.

EMILIA : Tu vezi pretutindenii numai urîțenie, prostie și viciu...

VALENTIN : Așa se spune... Și critica de specialitate spune la fel...

EMILIA : Mă plictisești...

VALENTIN : Te plictisesc ? Te lauzi, Emilia. De cînd te-au invitat în Olanda, ai început să ai și stări de spirit. Plictiseala e semn de progres, aș fi fericit să fie adevărat, dar mi-e teamă că minți. Mi-e teamă că nu te plictisesc...

EMILIA : Te duci tu pînă jos să cumperi niște cafea ?

VALENTIN : Nu.

EMILIA (*trece repede peste acest mic accident*) : Ai fost la doctor ?

VALENTIN : Am fost...

EMILIA : Ce ți-a spus ?

VALENTIN : Nimic special. Încă mai merge. O mai duc pînă la 47 de ani.

EMILIA : Nu mai e chiar așa mult.

VALENTIN (*în loc de răspuns*) : În altă ordine de idei, ți-am ascultat interviul pe care ai avut bunăvoința să-l acorzi posturilor noastre de radio. Singura mea iubire, ai spus numai tîmpenii...

EMILIA : Am spus ce-am crezut...

VALENTIN : Posibil. Ipocrizia începe o dată cu cultura. Trebuie să mai citești încă mult ca să ajungi să nu mai spui ce gîndești... Și, pentru numele lui Dumnezeu, învață odată să pronunți cuvintele în limba franceză. Te faci de rîs. Eventual i-ați un profesor...

EMILIA : Niciodată nu sînt mai sinceră ca atunci cînd simt că te urăsc...

VALENTIN : Erai o biată actriță din Deva, greoaie, cu o voce de lemn, care-l confunda pe Pirandello cu Goldoni, eu te-am șlefuit, te-am modelat, te-am spălat, te-am țesălat, te-am impus opiniei publice. Tu, dragă Emilia, nu ești decît creația vanității mele. Exiști fiindcă vreau eu să exiști. Dar, ca să fiu sincer, între recunoștință și ură, dacă mi-e dat să aleg, prefer ura. Așa că, dacă vrei să-mi faci o plăcere, urăște-mă...

EMILIA : Ce vrei de la mine ? Ce vrei ? Totdeauna vrei să mă convingi cît sînt de idioată. Dacă vrei să te culci cu mine, bine, treacă de la mine, mă dezbrac, închid ochii, Dumnezeu cu mila, dar termină odată cu valul ăsta de ură...

VALENTIN : Ură ? Ură ? Nici vorbă de ură... Vreau să mă însor cu tine, nefericito...

EMILIA : Frumoasă cerere în căsătorie...

VALENTIN : Obiectiv vorbind, nu mi se pare chiar așa frumoasă.

EMILIA : Nici nu-mi trece prin cap. Ar însemna să fiu încă o dată timpită. Nu mi-am găsit încă bărbatul...

VALENTIN : Nu l-ai găsit, fiindcă nu vrei să-l găsești. Sigur, sigur că da, nu te consolezi cu ideea de-a dărui frumusețea unui singur bărbat. Pentru tine iubirea e o nenorocire care-ți micșorează veniturile. O catastrofă, un contract reziliat. Pentru tine iubirea e totuna cu impozitul pe venituri. Îți place să profiți de frumusețea ta... Ți-a dat Dumnezeu un trup frumos, nu-ți iese asta din cap...

EMILIA : Și ție îți place să-ți exploatezi inteligența.

VALENTIN : Nu e același lucru.

(Sună telefonul, Emilia vrea să răspundă).

VALENTIN (*истерic*): Nu răspunde. Nu suport. Nu mai suport. Telefoanele astea îmi zdruncină nervii...

EMILIA (*ia telefonul, îl ridică, vrea totuși să vorbească*).

VALENTIN (*ii smulge telefonul din mână*): Nu mai suport. Nu mai suport vocea ta dulce, catifelată, care nu refuză pe nimeni, de mamă a tuturor bărbaților. Pe nici un academician, pe nici un responsabil de bloc, nu suport să faci programări de față cu mine...

EMILIA: Dacă era televiziunea? Admiratorii nu sună la ora asta...

VALENTIN: Admiratorii sună la orice oră...

EMILIA: Dacă era televiziunea? Sau dacă mă chema Buftea la post-sincron?... Obositori mai sînteți voi,ăștia, intelectualii fini... Și vă mai mirați de succesul șoferilor...

VALENTIN: Nu m-am mirat niciodată de răsăritul soarelui și de succesul șoferilor. Eu nu mă mir de nimic. Chiar dacă te-ai sinucide în clipa de față, aici, în garsoniera asta, în dimineța asta, ai cuvîntul meu de onoare că nu m-aș mira... Aș înțelege că ai avut o clipă de depresiune... și... Dă-mi puțină apă...

EMILIA (*iarăși maternă*): Odihnește-te... Odihnește-te puțin...

VALENTIN (*bea apa îngîndurat, ca și cum ar bea un pahar cu vin*).

EMILIA (*vrea să fie și mai maternă*): Mi s-a părut interesant articolul din „Steaua“...

VALENTIN: Lasă, Emilia, discuțiile estetice pe zăpușeala asta...

EMILIA: Uiți cînd chemam salvarea să te ia? Uiți cum umblam să-ți fac rost de medicamente străine? Da? Eu n-am voie să discut despre artă? Eu n-am voie să-mi dau cu părerea? Eu trebuie să te ascult pe tine, topită de admirație. Eu sînt bună numai la pat...

VALENTIN: N-am spus că ești bună la pat...

EMILIA : Mereu vrei să mă lovești. Iubitule, iubitule, mereu vrei să mă lovești... Cu energia care zace în ura ta s-ar putea face o hidrocentrală pe Mureș...

VALENTIN : Nu-i așa, singura mea iubire, că ești ocupată diseară ?

EMILIA (*sincer, uimită și încântată*) : Nemaipomenit, chiar sînt ocupată. Ai, într-adevăr, intuiție, Valentin. După ce ți-ai dat seama ?

VALENTIN : După duioșia cu care m-ai întrebat dacă am fost la doctor. Era atîta duioșie...

EMILIA : Ei, bine, diseară iau masa c-un actor belgian. E venit cu schimburile culturale. A plecat Rotaru la ei, și-a venit el la noi. Foarte talentat...

VALENTIN (*isteric*) : Și foarte cult...

EMILIA : Asta n-o știu.

VALENTIN (*pe același ton*) : Îți spun eu. E foarte cult. Și foarte inteligent...

EMILIA : De ce nu ? Tot ce se poate...

VALENTIN : Și cu manșete frumoase. În orice caz, știu că-ți plac bărbații cu manșete frumoase...

EMILIA : Tu mă socoți o idioată... Crezi că dacă te-a laudat „Le Monde“ ai dreptul să țiți la mine... Sînt îngrozitori artiștii din ziua de azi... Cum îi laudă „Le Monde“, cum nu te mai poți înțelege cu ei...

VALENTIN : Te rog să te amorezezi de belgianul ăla venit în schimburi culturale, să te duci cu el în Belgia și să te stabilești la Liège...

EMILIA : De ce Liège ? Bruxelles e capitala Belgiei... și eu nu-mi părăsesc țara. Îmi place să călătoresc, să văd diverse orașe străine, dar n-aș rămîne. O am aici pe mama...

VALENTIN : Ce simplă e lumea ta, Emilia. Pantofi, brînză, contracte... Ia spune-mi, singura mea iubire, sînt frumoși pantofii pe care ți i-a adus Marcel din R.F.G. ?

EMILIA : Și pe asta ai ghicit-o... Ești mortal, Valentin. Nu sînt frumoși. El credea, săracul, că port 37... Nu știa exact ce număr port la pantofi. N-a avut curajul să mă întrebe înainte de plecare...

VALENTIN : Sper că de data asta ai să mă înșeli cu adevărat și definitiv... Sper să nu fie iarăși o aventură trecătoare...

EMILIA : Nu știu, nu promit nimic...

VALENTIN : Înșeală-mă, Emilia, te rog eu, înșeală-mă, și să terminăm odată povestea asta obositoare. Sper că, de data asta, o să mă înșeli cu mai multă convingere. Sper că, de data asta, n-o să-ți pară rău că te-ai culcat cu altul. Atîta doresc și eu în această viață... Ca o femeie să nu regrete că m-a înșelat...

EMILIA : Asta n-o promit. S-ar putea să-mi pară rău după aceea, e foarte posibil... De ce să spun că nu e posibil, cînd e posibil ?

VALENTIN : Bine, dacă vrei război, apoi război să fie. Atunci plec și eu la Poiana Brașov cu cea mai bună prietenă a ta.

EMILIA : Nu ești tu genul Lidiei. Lidia nu se dă în vînt după cultură. Ea preferă sportivii din lotul național de lupte... Uită-te în oglindă ca să-ți dai seama cît de urît ești... Du-te ! Du-te și uită-te !

VALENTIN : Nu e nevoie. Sînt convins de asta. Nu sînt june-prim...

EMILIA : Dacă am nevoie de Voltaire, îl caut în bibliotecă, nu la mine în pat...

VALENTIN : Ți-am interzis să faci referiri estetice. Nu asta e partea ta tare. Știi bine că intervențiile tale culturale sînt ca musca în lapte, mă faci de rîs în fața prietenilor. Îți amintești că odată ai spus că l-ai cunoscut personal pe Voltaire... Ce rîs a fost...

EMILIA : Eram la Deva atunci... Mă fac de rîs în fața prietenilor tăi ? În fața prietenilor tăi ? Care toți vor să se culce cu mine...

VALENTIN : Ei, chiar toți...

EMILIA : Da. Toți... Pot să-ți dau amănunte. Amănunte picante. Amănunte care te-ar îngheța.

VALENTIN : Amănunte ? Amănunte, ți-aș putea da și eu.

EMILIA : Nu mă interesează. Femeile n-au obsesia amănuntelor... Nu vrei să renunți la obiceiul tău idiot de a cuceri femeile prin intermediul culturii. Dacă nu era Tolstoi sau El Greco, nici o femeie nu se culca cu tine. Ei da, știi, știi să crezi ambianță. Păi cu mutra ta, asta ți-ar mai fi trebuit, să nu știi să crezi ambianță... Tu tragi femeile pe sfoară, le păcălești, ideile tale sînt năluciri, sentimentele tale — apă de ploaie. Paradoxurile tale, trase de păr, dar șoldurile mele, astea sînt reale cel puțin. Frumusețea există, pe cînd inteligența, Dumnezeu știe ce-o fi cu ea...

VALENTIN : Ehe... Frumusețea e singurul adevăr pe care îl înțeleg și proștii... Și cît timp vrei să-ți exploatezi frumusețea ? Spune, simplu, cît ?

EMILIA : Atîta vreme cît tu ai să-ți exploatezi inteligența. Să vedem cine rezistă pînă la urmă, care pe care. De fapt, știu de ce mă urăști...

VALENTIN : Nu-i adevărat că te urăsc. Te disprețuiesc.

EMILIA : Ai vrea să mă disprețuiești, dar, de fapt, mă urăști. Cînd ai văzut, iartă-mi vulgaritatea, că, în ciuda cadourilor tale, nu devin mai apropiată, mai emoționată, voiai să mă ucizi. Cînd poșetele tale din Viena nu reușeau să-mi facă mai misterioasă prezența ta, iarăși m-ai urît. Tu voiai să cumperi și uimirea mea în fața ta. Voiai să cumperi imperceptibilul. Am primit poșeta, dar nu m-am emoționat... Urăști tot ce nu poți să cumperi.

VALENTIN : Nu-i adevărat. Iubesc tot ce pot să cumpăr. Dacă eu cumpăr un om, e meritul lui că se lasă vîndut, și nu ticăloșia mea că pun banii pe masă... Și apoi, singura mea iubire, mulți negustori cinstiți ai văzut în această lume?... Tu ești făcută pentru a fi cumpărată și visul tău secret e de a fi marfă, nu om. Condiția de om ți se pare inferioară și aspiri să devii marfă. Pe tine doar valorile materiale te tulbură. Tot ce-i materie, manșete, agrafe, perde-siuri, parfumuri, lenjerie, cutii de chibrituri, coji de portocale, etichete, chiloți elvețieni, sutiene din Republica Sud-Africană, te emoționează. Pînă și

în fața unei bucăți de brînză te pierzi cu firea, ca o fecioară la primul bal...

EMILIA : Isterie !... Ești doar isteric. N-ai reușit să mă cumperi. Și nimeni n-o să mă cumpere. Admite că, așa putredă cum sînt eu, n-ai reușit să mă cumperi. Adeseori m-ai cerut de nevastă și întotdeauna am refuzat.

VALENTIN (*obosit*) : Cînd pleci în Olanda ?

EMILIA : Peste două săptămîni.

VALENTIN : Exact cînd plec eu la Beyrut, tot peste două săptămîni...

EMILIA : Nu te duci tu pînă jos să iei niște cafea ?

VALENTIN : Nu.

EMILIA (*trece ușor peste acest accident*) : Am auzit că te-au căutat de la teatru. Nu înțeleg de ce te-au căutat la mine.

VALENTIN : Oamenii s-au obișnuit să ne știe împreună... Definitivarea distribuției... Dacă să joci tu sau Maria Crișmaru...

EMILIA : Bănuiam că de aceea te-au căutat. Ce-ai răspuns tu, singurul bărbat pe care l-am iubit cu adevărat ?

VALENTIN : Iubito, Maria Crișmaru e cea mai indicată pentru acest rol care nu este deloc episodic. O să facă o mare creație. O să fie „rupere“ — cum spuneți voi, actorii...

EMILIA : Știi cît de mult voiam să joc în acest Pirandello... Încă de pe băncile Institutului...

VALENTIN : Știam. Nu ești singura femeie care venea goală la mine și mă ruga s-o distribui în Pirandello... Mi-e plin creierul de femei goale care-mi cerșesc roluri episodice...

EMILIA : Ai vrut să-mi dai o lovitură.

VALENTIN : Cum îți închipui ? Ți-am spus că vreau să te iau de nevastă.

EMILIA : Atunci ?

VALENTIN : Dragă Emilia, ești singura femeie pe care am iubit-o, dar nu te dă talentul afară din casă...

EMILIA : Și mai spui că mă iubești ? !...

VALENTIN : Te iubesc și acum. Te iubesc foarte mult, dar nu te dă talentul afară din casă, iartă-mă că ți-o spun pentru a doua oară într-o singură seară...

EMILIA (*sincer curioasă*) : N-am talent, Valentin ?

VALENTIN : Nu, iubito, talent n-ai...

EMILIA : Totuși, sînt unii care mă apreciază...

VALENTIN : Da ? N-am auzit...

EMILIA : Dacă mă iubeai cu adevărat, credeai în talentul meu...

VALENTIN : Dacă talentul tău nu există, degeaba cred eu în el... Nu sînt o ființă religioasă care să creadă în ceva care nu există...

EMILIA : Ai putea să încerci... Era o datorie...

VALENTIN : Datorie ? Cum, ți-a ajuns cuțitul la os, ai ajuns și la principii. Care datorie ? Tu nu crezi nici că eu te iubesc, nu crezi nici că n-ai talent. Crede, Emilio, și-n marea mea iubire, și-n lipsa ta totală de talent ! Crede și ai să fii fericită !

EMILIA : Tu trebuia să crezi în talentul meu... Un bărbat inteligent care crede în vocația unei femei frumoase... Asta era tot hazul tău... Totuși, gestul tău îmi place. E un gest bărbătesc...

VALENTIN : O banală onestitate profesională...

EMILIA : Ai reușit întotdeauna să mă faci ridicolă...

VALENTIN : Nici n-a fost foarte greu...

EMILIA (*dornică de informații, trece peste această lovitură*) : Directorul ce-a spus ?

VALENTIN : A fost de acord... Nu fi necăjită că n-ai talent... Mărită-te cu mine...

EMILIA : Pesemne, asta am să fac pînă la urmă... Grozăvia acestei întîmplări e că, de fapt, te iubesc... Și știi ce e mai curios ? Nici inteligența ta nu mă atrage, nici talentul tău, unanim recunoscut, nici urîțenia ta măcar... Iubesc în tine, unanim-apreciatule, frica ta de moarte. O asemenea frică de moarte n-am mai văzut... Tu nu admiți că ai să mori... Pur și simplu refuzi ideea morții. Nici nu-ți trece prin cap că ai să dai vreodată ortul popii... Ești convins că ești nemuritor și că toți cei care nu cred că ești nemuritor sînt niște imbecili... De



aceea mă și iubești puțin, ai impresia că eu, cu stupiditatea mea, cu vulgaritatea mea, am să alung moartea... Că moartea se teme de magnifică mea prostie, cum se teme dracul de tămție. Și că prostia mea e atât de mare, încît moartea n-ar avea curajul să te smulgă de lingă mine. Știu, știu, ești mai inteligent decît mine, mai rafinat, mai sensibil, mai dracu știe cum, poate chiar mai loial, dar ți-e o frică animalică de moarte... Da, așa stupidă și frivolă cum sînt, așa lipsită de talent cum sînt, nu mi-e frică de moarte.

VALENTIN : E adevărat că mi-e frică de moarte...

EMILIA (*iarăși maternă*) : Ce-i cu tine, ți-e rău ?

VALENTIN : Mă doare puțin capul.

EMILIA : Cît de mult te iubesc, uite, îmi trezești pînă și sentimente materne...

VALENTIN : Poate ai un antinevralgic în casă ? ! Îmi place să fiu și bolnav în preajma ta. Cînd tu te apropii, boala se duce... Boala și moartea se tem de tine...

EMILIA (*în timp ce caută medicamente în raft*) : Și mi-e dor pînă și de grosolănia ta, mi-e dor pînă și de disprețul pe care-l ai față de mine... Mi-e dor de ura pe care mi-o porți... O ură ispititoare, n-aș putea trăi fără ura ta. Tu mă trezești... Țasta e tot secretul acestei patimi idioate pe care o femeie frumoasă o are față de un bărbat urît ca noaptea... Tu mă trezești, toți ceilalți vor să mă adoarmă, numai tu mă zgîlții, numai tu îmi spui că sînt stupidă, frigidă, anostă și, evident, fără pic de talent... De aceea nu te-am înșelat niciodată... Nici prin cap nu mi-a trecut... Nici măcar cu (*după o pauză*) știi tu cu cine...

VALENTIN : Ai găsit ceva ?

EMILIA : Ia asta cu puțină apă...

VALENTIN (*ia paharul, medicamentul, se uită la Emilia, nu se hotărăște*).

EMILIA : Ce faci, nu bei ?

VALENTIN (*după o pauză*): Iartă-mă, Emilia, că te întreb, antinevralgicul ăsta nu e mai curînd o otravă ?

EMILIA (*simplu*): Ba da. Ai dreptate. Antinevralgicul e, de fapt, otravă... (*pauză îndelungată în care amîndoi eroii încearcă să înțeleagă cele întimplate*).

VALENTIN (*resemnat*): De fapt, tu ești singura femeie pe care o iubesc...

EMILIA (*resemnată și ea*): Și eu te iubesc, Valentin...

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

### MARGARETA BĂRBUȚĂ :

„Teodor Mazilu a revenit pe afișele teatrelor de mai multe ori în această stagiune, ceea ce e un semn bun. Poate că, în curînd, acest original autor își va regăsi gustul pentru teatru și va da o lucrare nouă, de interes major. Deocamdată, să-i recunoaștem Teatrului «Nottara» meritul de a-l fi readus în atenția publicului bucureștean (după ce Atelierul Naționalului făcuse un prim pas în această direcție), printr-un spectacol compus din cinci piese scurte, mai vechi și mai noi, inegale ca valoare, ce-i drept, dar în care replica acidă, verva sarcastică, aforismul răsturnat, jocurile neașteptate de cuvinte, concurează cu voluptatea acuzării, cu patosul denunțării unor tare morale, într-un mod ce-i este propriu, inconfundabil.

Regăsim aici aceeași necruțătoare ironie la adresa veleităților marilor sentimente, aceeași luciditate în radiografierea vidului sufletesc, a ipocriziei, a meschinăriei mărunților cabotini ai vieții, surprinși în ipostaze revelatoare în «Frumos e în septembrie la Veneția» (cea mai bună, mai subtilă dintre cele cinci piese ale programului, jucată de altfel și la Național), ca și în «Împăiați-vă iubiiții !», «Dreptul la ipocrizie», «Binecuvîntatele chinuri ale iubirii» sau «Nu vrem să fim fericiți».

(din cronică teatrală la spectacolul „Cinci romane de amor“, la Teatrul „Nottara“, în „Informația Bucureștilui“ din 7 martie 1979).

### MARIUS ROBESCU

„Orice creație valoroasă, se știe, profită de pe urma trecerii timpului. După toate semnele, așa stau lucrurile și cu opera

dramatică a lui Teodor Mazilu. Ca dramaturg, acesta pretinde oamenilor de teatru (regizori, actori) modalități imanente de spectacol. Ele nu au fost găsite deodată ci printr-un șir de experiențe (care, totuși, puteau fi mai multe) și după scurgerea unui număr îndestulător de ani. Prin contribuții demne de menționat s-a ajuns, cum scriam și altă dată, la un *stil* al reprezentării, dedus din specificul creației acestui autor. Un stil care atestă deopotrivă școala românească de teatru și care, dacă nu e singurul posibil, este deocamdată cel mai *eficient*. [...] Nu statica definește personajele lui Mazilu ci, dimpotrivă, dinamica, o dinamică sui-generis conform căreia ele „progresează”. Departe de a fi ipostaze incremenite, eroii reacționează în chip evident și am spune cât se poate de natural, la stimulii obișnuiți : cei exteriori și cei lăuntrici. Mazilu luminează instantaneu și fragmentar, parcă prin aplicarea unei lămpi de control, tocmai resorturile adesea inconsistente ale acestei mișcări vizibile. În schimb, George Rafael are intuiția sigură de a distribui în toate cele cinci episoade, ca element central, unul și același actor, pe Ștefan Radof. Într-adevăr, nu diversificarea tipologică, ci concentrarea servește cel mai bine acest gen de teatru“.

(din cronică la spectacolul „Cinci romane de amor“ la Teatrul „Nottara“, în „Luceafărul“ din 10 martie 1979).

### RADU POPESCU :

„...Moralismul satiric — fără urmă de toleranță, de înțelegere, de inclinare spre dispensă — este legea lui, care-l conduce la această formă extremă a despuierii și a răcelii, care îngheață simbolurile, și este vecină strinsă, aproape confundabilă, cu fabula, atât de potrivită afirmării tăioase a adevărului, și pronunțării de sentințe fără apel. E nu numai legea lui, dar este sursa lui de originalitate și de forță : Mazilu este unul dintre foarte rarii dramaturgi contemporani, dramaturgi ai actualității, despre care se poate afirma, cu exemple la îndemina oricui, că exercită o influență literară, că a făcut școală. Efectele acestui teatru scurt (cum mi se pare că i se spune) sînt nimicitoare pe linia satirei, iar risul nestăvilat pe care îl provoacă stilul mazi-

lian, cu asociațiile lui enorme, cu papagalismul sincer pînă la patetismul grotesc, cu silogismul paradoxal, cu rațiunea împinsă în absurd, ascund, aproape, repetarea, sau mai bine zis, unicitatea situațiilor, standardizarea personajelor, abstractizarea demonstrației. După cum ascund un substrat amar, propriu tuturor moralistilor, provocat, poate, de contemplarea elastici-tății viciului, totodeauna capabil de a rezista demascării și de a găsi o nouă mască“.

(din cronică la spectacolul „Cinci romane de amor“ la Teatrul „Nottara“, în „România liberă“ din 13 martie 1979)

### VALENTIN SILVESTRU :

„[...] Cel mai original și mai profund satiric din dramaturgia noastră postbelică, Mazilu nu-și demască eroii și nu-i informează : observă doar cum se leapădă ei de sentimentul duplicității și-i lasă să se arate în toată nuditatea autenticității lor, radiografiind astfel cinismul. Într-o mărturie de creație, scriitorul le definește această atitudine ca «loialitate în exprimarea punctului de vedere», dar e evident că sinceritatea cu care personajele refuză prezentul, ce le-ar da satisfacții personale, pentru a cultiva amintirile, cu care să se laude față de alții, respingînd autenticitatea în folosul unui mod prefabricat de a privi lucrurile (*Frumos e în septembrie la Veneția*) sau cu care își destăinuie ura, iubirea, tandrețea, abjecția, otrăvindu-și reciproc existența în doi (*Impăiați-vă iubiții*) e cinism curat. Ridicolul vine din recunoașterea mizeriei sufletești și intelectuale care pretinde statut de normalitate morală și socială, pervertind ideile curente. [...]“

(din cronică la spectacolul „Cinci romane de amor“, la Teatrul „Nottara“, în „România literară“ din 22 martie 1979)

### VIRGIL MUNTEANU :

„[...] Semănată în timp, cele cinci piese scurte se leagă între ele prin temă : tema amorului — nu a dragostei, să ne

înțelegem bine, a amorului ! —, temă mult îndrăgită de autor, ale cărui personaje, orice ar face, orice ar fi, vorbesc despre amor ca despre suprema, dacă nu chiar unica împlinire. Romane de amor, firește, fiindcă oricare dintre personajele acestor piese și-ar putea începe firul destăinuirilor cu glorioasa propoziție «viața mea e un roman»... Așadar, cinci romane de amor, adică cinci piese scurte, mai bine zis, cinci schițe dramatice, avînd, toate, trăsături care le înrudesc apropiat. Personajele sînt aceleași : Ea (oricum s-ar numi) e o gîsculiță fără scrupule, iubeață, dar doritoare să-și facă o situație ; El (oricum s-ar numi), crai irezistibil, asediator abil al inimilor slabe, dar potlogar și ipocrit. Ei vorbesc mereu despre amor, aspiră la sentimente înalte, tinjesc după o viață sufletească bogată și se cufundă cu voluptate în escrocherie și vulgaritate.

Tandrețe și abjecție nu e numai titlul unei alte piese a lui Teodor Mazilu, este emblema întregii sale dramaturgii. Eroii săi își mărturisesc lăcrămos nevoia de tandrețe, fac din aspirația lor la sentimente înalte demonstrația (ipocrită, firește) ținutei morale impecabile, dar trăiesc în cea mai desvârșită abjecție. Iubesc la nebunie, vor ei să arate, dar sînt, de fapt, fățarnici. Pînă aici, nimic neobișnuit. S-au mai văzut în dramaturgie, au mai fost captate, prelucrate și expuse astfel de exemplare cu existență dublă. Noul provine din modul cum sînt ele reprezentate : eroii nu-și ascund viciile ; ipocrizia, fățarnicia, josnicia sînt înfățișate cinstit, pe față, de eroii înșiși, sinceritatea cu care se exhibă pîrîndu-le a fi sensul superiorității lor. Rezultă situații cu un efect neașteptat : autodivulgarea nu naște (în lumea personajelor) surprize neplăcute, dimpotrivă. Cu cît insul se despoaie, arătîndu-se în toată mișelia lui, cu atît nemernicia capătă preț în ochii celuilalt, prin cinismul sincerității afișate. Mecanismul se aplică fără greș în toată dramaturgia lui Mazilu, el a fost preluat — cu rezultate mai neînsemnate — și de alți dramaturgi, am putea spune că Mazilu a făcut școală, dacă învățăceii și-ar fi întrecut maestrul sau dacă maestrul s-ar fi întrecut pe sine, subordonîndu-și procedeul și nu utilizîndu-l, mereu și deschis, pînă la monotonie. Pentru că, trebuie s-o spunem, Mazilu pășește, de la o vreme, pe calea tot de el bătătorită, în materie de personaje, inventivitatea nu mai funcționează, noi rămîn situațiile, ca într-un nesfîrșit serial. Fie că e regizor (ca în *Impăiați-vă iubiții*), fie că e funcționar mărunt

(ca în *Binecuvântatele chinuri ale iubirii*), El are aceleași date fundamentale — abjecție, cinism, fățarnicie, uscăciune sufletească — date care-l abstractizează, îl schematizează. Există un personaj și derivatele sale, variantele sale. Fantezia operează, la Teodor Mazilu, pe terenul situațiilor, al conjuncturilor. Și operează cu o fertilitate năucitoare. Senzația e că, purtîndu-și eroii, aceiași, prin viață, Mazilu nu va sfîrși niciodată să-i răsucească pe toate fețele, cercetîndu-i lucid și glacial, superior și detașat, în infinit de nuanțata lor nimicnicie“.

(din cronică la spectacolul „Cinci romane de amor“ la Teatrul „Nottara“, în revista „Teatrul“, nr. 4, din aprilie 1979).

# MOBILĂ ȘI DURERE

*comedie în trei acte*



## PERSONAJUL LUI TEODOR MAZILU

Teatrul lui Teodor Mazilu s-a caracterizat de la început printr-o disproporție semnificativă între acțiunea dramatică și personajul care împinge această acțiune spre un final de obicei suspendat (sau „deschis“, pentru a întrebuița o expresie la modă). Acțiunea e pură deriziune, în vreme ce personajul, încărcat cu o fantastică energie, este și se vrea măreț, zdrobitor. Ceea ce a constituit probabil șocul dramaturgiei lui Mazilu a fost cerebralitatea acestui personaj, care indiferent de condiția lui socială (vînzător de loz în plic sau revizor contabil) se dedă cu o fervoare deosebită generalităților logice. Spectatorul luat prin surprindere poate regreta absența caracterului tradițional, a personajului neștiutor în ceea ce îl privește, victimă sigură a decalajului comic dintre aparență și esență. Căci personajul mazilian pare a-l sfida știind mult mai multe despre sine decît el, spectatorul. Cu alte cuvinte acest personaj, fie el Sile, directorul, fie Gore, trepădușul infernal, fie Melania sau chiar Lizica, toți din Mobilă și durere, este excesiv conștient de destinul său. Și care este acest destin? Unul banal, nespus de banal. Al lui Sile să ducă o viață mondenă așa cum o înțelege el, după ce și-a făcut „suma“ furînd, al lui Gore să-și facă și el „suma“ indiferent prin ce mijloace, al Melaniei să-și găsească în sfîrșit bărbatul care s-o plimbe în străinătate și pe care să-l înșele discret, al Lizicăi să se răzbune patetic distrugîndu-și pentru asta soțul. Parafrazînd o expresie celebră, am putea spune că personajul lui Teodor Mazilu „transformă banalitatea în destin“. Căci acțiunea pieselor acestui dramaturg nici nu e altceva decît viață, viață obișnuită, cotidiană, colorată de mizerabile și ab-

surde manevre individuale, pe fondul ei distingându-se uriaș, negativ, personajul.

Uimitor de unitar, acest personaj! El nu uită nici o clipă cine este, dînd dovadă de o consecvență diabolică. Sile este, desigur, imoral și hoț, dar are grijă ca în nici un caz cooperativa pe care o conduce să nu meargă, din întimplare, bine, nici măcar în absența lui. Este, natural, un parvenit, însă se miră singur de aceasta cu stranie luciditate: „Nu e un sentiment de mîndrie că eu, un băiat venit de la țară, am ajuns să joc poker? Și nu numai să joc poker, dar să și pierd la poker!“ Gore e perfid, artizanul unor combinații atroce, dar înțelege să-și plătească succesul prin sacrificiul vieții personale, „schingiindu-și“ amarnic sufletul. Nu renunță el, cu sînge rece, la dragostea Melaniei? De altfel, așa cum personajele aleg răul, optează pentru rău în deplină cunoștință de cauză, tot așa ele suspendă afectele, propriile lor afecte, ca pe lucrul cel mai puțin important și mai puțin rezistent din firea umană. Pentru Sile o nevastă care să-l iubească și să-l îngrijească nu înseamnă nimic față de una care să-l toace de bani și să-l înșele. Pentru Lizica dragostea e fleac pe lângă plăcerea răzbunării. Personajul mazilian disprețuiește fățiș complexitatea, preferînd să nu se dez-mintă.

Teodor Mazilu e consacrat ca autor de comedii. Așa stînd lucrurile, se pune problema să lămurim natura comicului său. Se poate vorbi, în treacăt, și de un comic de situații, un comic pe care-l scot mai ales regizorii în reprezentații, cel care provine, de exemplu, din starea de ruină fizică a lui Paul, din aceeași piesă, în contrast cu exhibițiile la care se pretează. Însă nu acesta este semnificativ. Există în mai mare măsură și un comic de replică, fie vizînd direct actualitatea („Sile: Cum? Fotoliul ăla fără arcuri de Paul are mașină? Gore: Da, păi cum să n-aibă? Are un Renault 16, luat cu reducere pentru cei cu salariu mai mare“) fie de o inefabilă savoare („Sile bea și el din sticlă, dar continuă să lăcrimeze: Această bere rece să fie inelul nostru de logodnă.“) Dar adevăra-

tu! comic mazelian este altul. Cum am văzut, tradiționalul procedeu al nepotrivirii aparenței cu esența ca sursă comică a fost de la început ocolit de dramaturg. Nu ne rămâne decât să constatăm un comic intrinsec, cu gust leșinos, un comic ontologic pus în evidență de ipostazele existenței. Râsul comediilor lui Mazilu poate face să se încrețească pielea și să se zburlească părul. Abjecția atingea culmi de comic nervos.

## MARIUS ROBESCU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI :  
TEATRUL DE STAT DIN ORADEA  
Secția română

29 noiembrie 1979

DISTRIBUȚIA :

Paul : NICOLAE TOMA ; Gore : NICOLAE BAROSAN ;  
Urechiatu : EUGEN HARIZOMENOV ; Lizica : FLORENȚA  
SZÁBO ; Melania : CRISTINA ȘCHIOPU

Regia : MIRCEA CORNIȘTEANU  
Scenografia : TATIANA MANOLESCU-ULEU



TEATRUL MUNICIPAL  
„LUCIA STURDZA BULANDRA“

16 aprilie 1980

DISTRIBUȚIA :

Sile : CONSTANTIN FLORESCU ; Paul : LUCHIAN BO-  
TEZ ; Gore : PETRE LUPU ; Urechiatu : OVIDIU SCHU-  
MACHER ; Lizica : LUCIA MARA ; Melania : TORA  
VASILESCU

Regia artistică : NICOLAE SCARLAT  
Decoruri : DAN JITIANU  
Costume : DAN JITIANU și ANCA ZBÎRCEA

■

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA

11 mai 1980

DISTRIBUȚIA :

Sile : DOREL VIȘAN ; Paul : BUCUR STAN ; Gore : ION  
MARIAN ; Urechiatu : GELU BOGDAN IVAȘCU ; Lizica :  
MARIA MUNTEANU ; Melania : MIHAELA GAGIU ; Lău-  
tar I : WILHELM SCHILLO ; Lăutar II : ALEXANDRU  
ȚITRUȘ ; Lăutar III : ION MORARU

Regia : MIRCEA MARIN  
Scenografia : MIHAI MĂDESCU

■

TEATRUL DRAMATIC CONSTANȚA

15 iunie 1980

DISTRIBUȚIA :

Sile : EMIL BÎRLĂDEANU ; Paul : EMIL SASSU-CON-  
STANTIN GUȚU ; Gore : EUGEN MAZILU ; Urechiatu :  
LONGIN MĂRTOIU ; Lizica : DIANA CHEREGI ; Mela-  
nia : ANA MIRENA

Regia artistică : ROMEL STĂNCIUNGEL  
Scenografia : ROMEL STĂNCIUNGEL,  
după o idee de Ion Țițoiu

TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA  
23 iulie 1980

DISTRIBUȚIA :

Sile : VLADIMIR JURĂSCU ; Paul : DANIEL PETRESCU ;  
Gore : TRAIAN BUZOIANU ; Urechiatu : ION HAIDUC ;  
Melania : MIHAELA MURGU ; Lizica : VIVIANA ALIVI-  
ZACHE ; Preotul : ȘTEFAN IORDĂNESCU ; O celebritate :  
CRISTIAN CORNEA ; Invitați la banchet : ȘTEFAN IOR-  
DĂNESCU, ELENA SIMIONESCU, ADRIAN VERZESCU,  
ILEANA LUPU, IOLANDA NEMCIC, EUGENIA CUC.

Regia : IOAN IEREMIA  
Scenografia : EMILIA JIVANOV

PREMII OBTINUTE :

- Premiul I pentru spectacol la Festivalul dramaturgiei românești, actuale, ediția I, Timișoara, noiembrie 1980
- Premiul de interpretare masculină pentru rol episodic : ȘTEFAN IORDĂNESCU, artist emerit, pentru interpretarea rolului Preotul \*.

TEATRUL DE STAT ORADEA  
Secția maghiară  
2 noiembrie 1980

DISTRIBUȚIA :

Sile : HAJDU GEZA ; Paul : BALLA MIKLOS ; Gore : MISKE

\* Inexistent în text, personajul a fost introdus de regizor, pentru a oficia „în familie“ fericirea conjugală a lui Sile și a Melaniei.

LÁSZLÓ ; Melania : V. SCIKY IBOLYA — RÁCZ MARIA ;  
Lizica : DALNOKY ZSOKA — F. MARTON ERZSEBET

Regia : SZABO IOZSEF  
Scenografia : BIRÓ I. GÉZA

■

INSTITUTUL DE TEATRU  
„SZENTGYORGYI ISTVÁN“ DIN TÎRGU MUREŞ  
3 noiembrie 1982

DISTRIBUȚIA :

Sile : SORIN DINCULESCU ; Paul : PETRIȘOR STAN ;  
Gore : DANIEL VULCU ; Urechiatu : TUDOREL PE-  
TRESCU ; Lizica : OANA TIMUȘ ; Melania : MONICA  
RISTEA IORGA

Regia : MIHAI GINGULESCU  
Scenografia : PAPP JUDIT

■

TEATRUL DRAMATIC „GOGOL“ MOSCOVA  
24 aprilie 1983

DISTRIBUȚIA

Sile : A. M. OBUHOV ; Gore : A. A. SKVORTOV (laureat  
al Premiului de Stat al R.S.F.S.R.) ; Paul Arnăutu :  
E. I. KRASNIȚKI (artist emerit al R.S.F.S.R.) ; Lizica :  
S. M. BRAGARNIKI (artistă emerită a R.S.F.S.R.) ; Me-  
lania : O. N. NAUMENKO ; Urechiatu : I. S. KRASNI-  
IANSKI.

Regia și scenografia : HOREA POPESCU (artist emerit)

## PERSONAJELE :

---

- SILE — patruzeci și cinci de ani, directorul cooperativei „Avântul mobilei“
- PAUL — cincizeci și trei de ani și poate chiar mai mult, directorul cooperativei „Progresul mobilei“
- GORE — treizeci și trei de ani, omul de încredere al lui Sile
- URECHIATU — treizeci și trei de ani, omul de încredere atât al lui Sile, cât și al lui Paul
- LIZICA — treizeci și trei de ani și, poate chiar mai puțin, brunetă, dornică de fericire
- MELANIA — douăzeci și șapte de ani, blondă, de asemenea dornică de fericire

Acțiunea se petrece în zilele noastre \*

\* Ediția de „teatru comentat“ reproduce textul definitivat de autor pentru Teatrul „Bulandra“, prezentind unele variante față de cel inițial, apărut în almanahul „Gong“ al revistei „Teatrul“, pe 1980. Același text, definitivat de autor, a apărut în volum, în 1981, în colecția „Rampa“ (nr. 47) a Editurii „Eminescu.“





## ACTUL I

Biroul tovarăşului Sile. Mobilă stil de la Consignația, nu din cea fabricată de cooperativă.

### SCENA I

GORE : Bună dimineața, tovarășe Sile !

SILE (*deschide larg fereastra*) : Just, tovarășe Gore, bună dimineața, ai pus degetul pe rană. Bună dimineața. Just. Așa e..., cerul e albastru. Păsările ciripesc. Ei și ? Eu nu mă las impresionat de farmecul naturii. Eu merg mai departe. Mă simt sănătos și împăcat cu mine însumi. Un șef trebuie să fie optimist, ascultă-mă pe mine, bagă-ți mințile în cap, odată și odată o să ajungi și tu șef !

GORE : Eu șef ? Niciodată... Nu coboți, tovarășe Sile. Ca șef n-ai nici o siguranță. Azi ești, mâine nu ești. Nu e bine să fii prea în față. Eu mă simt bine ca subaltern. Îmi place să n-am idei. Numai ideile altora mi se par idei personale. Îmi place să se țipe la mine. Îmi place să se bage groaza în mine. Îmi place să tremur de frică. Cu cât ești mai mic, cu atât ești mai mare. Dacă Napoleon Bonaparte ar fi știut ce plăceri grozave avem noi, subalternii, noi cei călcați în picioare, cei striviți, cei subapreciați, ar fi murit nu de mâna englezilor, ci de ciudă.

SILE : Și eu visam încă din copilărie să fiu subaltern, însă nu mi-a mers. Și eu visam să se țipe la mine, cum visează orice om. Și eu visam să dîrdîi de frică,

însă n-a ținut figura. Am fost avansat o dată, încă o dată, și încă o dată și iată-mă la patruzeci și cinci de ani directorul cooperativei „Avântul mobilei“. E foarte trist, dar asta e...

GORE : Așa e viața... Capacitatea dumneavoastră ieșită din comun...

SILE : O, doamne, doamne, sufrageria mă-sii de viață ! Capacitatea mea ieșită din comun ? Ia spune tu ! Ce vină am eu că sînt capabil ? Ce vină am eu că natura m-a înzestrat cu atîta seriozitate și atît spirit organizatoric ? Ce vină am eu că sînt dat dracului de deștept ? Ce vină am eu ?

GORE : Nici una. Așa v-a fost scris, să vă meargă bine.

SILE (*isteric*) : Afară ! Afară !

GORE (*imită și el, din slugărnicie, indignarea șefului, fără să știe despre ce este vorba*) : Afară ! Afară !

SILE (*se dezvăluie ceea ce nu-i convine*) : Ce caută aici fotoliul ăsta idiot ? Ce caută aici, în biroul meu ? Cu ce drept... ?

GORE : E ultimul tip produs de cooperativa noastră...

SILE : Ultimul tip ? (*Izbucnește în plîns.*) Și ce dacă e ultimul tip ? Pe mine mă duceți ? V-am interzis să-mi mobilați biroul cu mobila produsă de cooperativa pe care o conduc cu succes. Eu știu mai bine decît oricine că mobila produsă de noi e de proastă calitate. Jalnică ! Nici bătut în cuie n-aș dormi într-un pat fabricat de cooperativa „Avântul mobilei“, al cărei director cu onoare sînt. Fotoliile astea date-le clienților, nu mie ! Eu vreau mobilă stil !

GORE (*duce fotoliul în altă parte.*)

SILE (*după ce s-a mai liniștit*) : M-a căutat cineva ? A cerut cineva vreo audiență ?

GORE (*cu oarecare timiditate*) : Da... A cerut o audiență fratele dumneavoastră... Vai, ce mult seamănă cu dumneavoastră... Ochii, nasul, sprîncenele...

SILE : Și ce voia individul ?

GORE : Nimic practic. Să vadă dacă sînteți bine sănătos.

SILE : Dacă mai vine sau dacă mai telefonează, spune-i clar punctul meu de vedere ; sînt sănătos tun, și să mă lase în pace. Ce bine de-ăia care n-au frați, n-au surori. Ferește-te de rude ca dracul de tămîie. As-

cultă-mă, Gore, că odată și-odată o să ajungi și tu șef.

GORÉ : De ce să ajung șef ? Că doar n-am omorît pe nimeni.

SILE : Lasă, lasă, învață de la mine. Pentru un șef rudele sînt un rău, care trebuie tăiat din rădăcină. Eu n-am frați. Eu n-am surori. Eu n-am mătuși, eu n-am cumnați. Eu nu mă am decît pe mine. Rudele sărace sînt bune pentru biografie, dar nu de ieșit cu ele în lume. (*După o pauză.*) Și totuși ai observat că sînt bine dispus, vesel...

GORÉ : Aveți ceva jucăuș în privire. Chiar așa, de ce sînteți atît de vesel ?

SILE : Am pierdut la poker, astă-noapte. Sînt mahmur și fericit. Nu e un sentiment de mîndrie că eu, un băiat venit de la țară, am ajuns să joc poker ? Că nimeni din neamul nostru n-a jucat poker... Și nu numai să joc poker, dar să și pierd la poker !

GORÉ (*cu admirație*) : Asta numai boierii o păteau...

SILE : Așa e, Gore... Totodată, aveam însă un Grundig pe care l-am vîndut la Consignația, ca să-mi plătesc datoriile. Datoriile la jocurile de cărți sînt datorii de onoare. Nu e formidabil că eu, născut într-un cătun, am ajuns, prin forțe proprii, să pătesc ceea ce înainte păteau numai boierii ? Să treci de la popa prostu la poker, nu e un salt istoric ? Nu-mi pare rău că am vîndut magnetofonul, nu-i nimic, mai plec eu în interes de serviciu, îmi pare rău că l-a cumpărat catafalcul, bufnița, hiena aia de Paul... Ei, lasă, Gore, trece și asta... Alte probleme mai sînt ?

GORÉ : Tovarășe Sile, știți că eu vă iubesc și doresc progresul cooperativei. Eu așa gîndesc, că dacă lucrurile nu merg bine, măcar să progresăm. Cei de la cooperativa „Progresul mobilei“ au fost, vă dau cuvîntul meu de onoare, felicități pentru operativitatea cu care rezolvă, de capul lor, reclamațiile oamenilor muncii. Ne-au luat-o înainte, trebuie să fim foarte vigilenți. Sînt mai corecți decît noi, li s-a dus buhul de corecți ce sînt, derbedei ! Ce, noi n-avem scrisori de rezolvat ? Avem ! Că sîntem des-

tul de reclamați. Că mulți sînt cu ochii pe noi. Atunci, de ce să fie ei mai corecți decît noi ? Și noi putem să fim corecți, fără să pierdem nimic.

**SILE** (*îngîndurat*) : Extraordinar... Pușlamalele, sînt mai corecți decît noi ?... Există vreo plîngere la adresa noastră ?

**GORE** : Există, n-avem de ce să ne plîngem, cu reclamațiile stăm bine. Am impresia, ca să mă exprim popular, cum vă place dumneavoastră, că vor unii să ne-o coacă. Chiar acum vă așteaptă una pe birou. Și dacă noi o rezolvăm cinstit și operativ, îi îmbolnăvim de ficat pe-ăia de la „Progresul mobilei“. N-ar fi frumos ?

**SILE** : Ar fi frumos... Foarte frumos... Adu reclamația.

**GORE** : E pe masa dumneavoastră.

**SILE** : Da. Iat-o, mîncă-o-ar mama. S-o verificăm. Mi-ai deschis pofta de justiție, Gore. Că pofta vine mîncînd. Să triumfe adevărul ! Citește-o tu, că n-am ochelarii la mine.

**GORE** (*începe să citească*) : Reclamație. Asta e titlul. „Vreau să vă informez despre o încălcare a legii cu privire la protejarea bunurilor obștești“.

**SILE** : Dacă e cu averea poporului, e grav de tot, trebuie să luăm măsuri. Averea poporului nu e a noastră, ea e averea poporului.

**GORE** : „Vă relatez un caz concret. În ziua de 5 mai 1974“... (*Melancolic.*) E cam mult de atunci...

**SILE** : N-are importanță ! Dă-i mai departe cu lectura !

**GORE** : Deci... „În ziua de 5 mai 1974, tovarășul Sile Gurău, responsabilul cooperativei «Avîntul mobilei», din strada Bateriilor, sectorul cinci...“

**SILE** : Ia oprește-te puțin, ia oprește-te puțin, Gore. Mi se pare ciudat. Foarte ciudat.

**GORE** : M-am oprit...

**SILE** : E ceva foarte nostim, ca să zic așa. Ia să verificăm, e bine că ești și tu aici, că n-am ochelarii la mine. S-o luăm de la bază, metodic, băbește. Sile Gurău nu sînt eu ? Eu nu sînt cumva eu ?

**GORE** : Știți că sînt un om sincer... Da, dumneavoastră sînteți Sile Gurău, vă știe o lume întregă, din sec-

torul cinci pînă în Mississippi, unde exportăm mobilă.

SILE : N-are importanță că sînt eu. Trebuie să tăiem în carne vie. Mai departe, mai departe. Să facem lumină. Sînt eu responsabilul cooperativei „Avîntul mobilei“ ?

GORE : Da. Dumneavoastră sînteți responsabilul cooperativei „Avîntul mobilei“.

SILE : Da. Eu sînt eu. Nu te holba la mine. Ce te miri că eu sînt eu ? Citește mai departe...

GORE : „Tovarășul Sile Gurău, dacă un asemenea individ se poate numi tovarăș“. Ei, aici bate cîmpii ! Porcul ! Cum poate să vorbească așa de dumneavoastră ? Un asemenea individ...

SILE : Nu mai comenta. Citește cuvînt cu cuvînt.

GORE : „Se comportă în mod iresponsabil, criminal de iresponsabil cu bunurile cooperativei, confundîndu-le cu cele personale. Astfel, în ziua de sîmbătă, cinci mai, anul curent...“

SILE (*repetă ca în transă*) : Sîmbătă, cinci mai, anul curent...

GORE : „A rechiziționat furgoneta cooperativei, ca să se ducă la restaurantul «Doi cocoși», în scopul de a face un chef monstru“.

SILE : În scopul de a face un chef monstru ? Chef monstru... Aflu lucruri noi despre mine... Nu-mi amintesc nimic. Poți să știi, cine poate să știe ? Omul e foarte schimbător... Să fi fost eu la „Doi cocoși“ cu furgoneta ?

GORE : Personal, eu nu cred. Ce să căutați dumneavoastră la „Doi cocoși“ cu furgoneta ? E absurd...

SILE : Dacă ești vigilent, n-ai încredere nici în tine. Autosuspiciunea e altă față a vigilenței. Trebuie să verificăm. Dacă eu sînt un ticălos și nu mi-am dat arama pe față ? Dacă mă ascund ca un netrebnic, căci am mai văzut noi chestii de astea. Ei, Gore, Gore, eu știu cum e făcut omul. Dacă eu nu sînt sincer nici față de conștiința mea ? Cheamă-l pe Urechiatu !

(Gore se duce să-l caute pe Urechiatu.)

SILE (*monolog dramatic*): Să fi fost eu cu furgoneta cooperativei la restaurantul „Doi cocoși“? De ce m-aș fi dus? Vai de mine și de mine. Aoleo, aoleo, sufrageria mă-sii de viață, dacă aflu că am fost la restaurantul „Doi cocoși“, dau cu mine de pământ...

#### SCENA A II-a

(apare Gore însoțit de Urechiatu.)

SILE (*încercînd să fie glumeț*): Ia loc, tovarășe Urechiatu. Cum stai cu pensiile alimentare?

URECHIATU: Staționar. Am rămas la trei.

SILE: Trei, mă, numai trei. (*Ghilotinează brusc aerul glumeț.*) Uite de ce te-am chemat, tovarășe Urechiatu — e o problemă foarte gîngășă. E vorba de o reclamație pe care trebuie s-o verificăm. De aceea te rog să răspunzi cinstit, bărbătește, la toate întrebările. Îmi promiți?

URECHIATU: Vă jur, tovarășe Sile.

SILE: Dragă tovarășe Urechiatu, știu că ai o memorie foarte bună. Îți amintești pe cine ai transportat cu furgoneta la restaurantul „Doi cocoși“ în ziua de sîmbătă, cinci mai, anul curent?

URECHIATU (*tace înfricoșat.*)

GORE: De ce stai ca mutu în păpușoi? Răspunde cînd te întrebă tovarășul Sile.

SILE: Copăcel-copăcel, că sîntem între tovarăși, nu-ți vrea nimeni răul.

GORE: Hai, mă, Urechiatule! Un păcat mărturisit e pe jumătate iertat.

URECHIATU (*iși ia curaj*): Eu am să răspund concret. Cu dumneavoastră...

GORE: Formidabil... formidabil... Cu tovarășul Sile?... Ce tupeu! Asta numești concret?

SILE : Urechiatule, măsoară-ți cuvintele... Amintește-ți totul așa cum a fost. Am fost eu cu furgoneta la „Doi cocoși“ ?

URECHIATU : Da, ați fost. Prima dată vroiați să mergeți la frații Chivu, în ultimul moment v-ați răzgîndit și ați spus „Du-mă la «Doi cocoși», e mai discret“.

SILE (*bate cu pumnul în masă*) : E mai discret ? Ia lăsați-vă de chestii de-astea. Ia stai puțin, pușorule. Dar de ce era nevoie de discreție, dacă era lucru curat la mijloc ? De ce era nevoie ? Nu vezi că scîrție, că miroase urît întreaga tărășenie ? Bine, să zicem că-i așa. Dar cine, mă rog, ți-a dat aprobarea să ieși cu furgoneta din cooperativă ? Te rog să-mi răspunzi imediat !

URECHIATU : Cum cine ? Dumneavoastră. Păi nimeni n-are dreptul să dea aprobare în afară de dumneavoastră.

SILE : Și de cine, mă rog, am fost însoțit în escapada asta făcută cu furgoneta statului ? Amintește-ți exact, că nu scapi cu una cu două. Pe mine nu mă păcălești, eu știu multe, eu am făcut armata, mă. Nu era cumva și vreo femeie, căci așa se cam obișnuiește... Că fără o femeie...

URECHIATU : Natural. Era și o femeie. Și încă una frumoasă, foarte frumoasă, de te scoate la primăvară galben ca turta de ceară.

SILE : Fără romante. Răspunde la întrebare. Cine era ? O femeie... n-avea nume, n-avea brânșă ?

URECHIATU : O chema Dolly.

SILE : Dolly... Dolly... Și Dolly aia cine mai era ?

URECHIATU (*tace înfricoșat.*)

SILE : De ce taci ? Te-am prins cu ocaua mică. Cine era Dolly ? Ce hram purta ?

GORE : Deschide pliscul, caroserie criminală, cînd te întreabă șeful... Cine e Dolly asta ?

URECHIATU (*arată spre intrare*) : Dolly e Dolly, secretara dumneavoastră...

GORE (*admite*) : Da, Dolly e secretara dumneavoastră. Aici, în cazul ăsta, n-a mințit.



SILE : Din cauza surmenajului, uit și femeile pe care le-am iubit... Așa e. Dolly e secretara mea, asta așa e, în lumina faptelor. Foarte ciudat. Afacerea e încurcată. (*Urechiatu se ridică fericit că poate pleca.*) Poți să pleci, dragă tovarășe Urechiatu. Bea ceva în contul meu la bufetul „Sălcioara“. Mai ai foaia de parcurs cu semnătura mea ?

URECHIATU (*în pragul ușii*) : Cum o s-o am, tovarășe Sile ? Ce, sînt nebun ? Am rupt-o cînd lăutarii ne cîntau (*incepe să cînte surprinzător de tare*) Crești pădure și te-ndeasă. Și mai lasă un loc de casă, de-o casă și de-o cărare...

SILE : Ai rupt-o ? Ai rupt-o ? Altă mîrșăvie. Foarte rău c-ai rupt-o.

URECHIATU : Mi-ați spus dumneavoastră s-o rup.

SILE : Ți-am spus eu ? Mă faci să rîd. Ei și ? Cine sînt eu ? Tu n-ai conștiință ? Nu trebuia s-o rupi. Trebuia să mă reclami, să mă demaști. Ce dacă sînt director ? Trebuia să mă zgîlții în prima ședință, să dai cu mine de toți pereții...

URECHIATU : Eu să dau cu dumneavoastră de toți pereții ?

SILE : Da. De toți pereții... Așa proceda un om cinstit. Golanul tot golan rămîne. Afară ! Afară !

(*Emoționat, Urechiatu nu găsește ușa.*)

GORE : Pe aici e ieșirea, tovarășe Urechiatu.

### SCENA A III-a

GORE (*după o clipă de tăcere*) : Hai s-o mușamalizăm, tovarășe Sile, după datina din bătrîni.

SILE : S-o mușamalizăm ? Ar trebui să fiu idiot ! Nu, dragă Gore, am să dau dușmanilor, tovarășilor noștri din conducerea cooperativei „Progresul mobilei“, o lovitură mortală. Ce speră tovarășul Paul Arnăutu, șeful cooperativei „Progresul mobilei“ ? Ți spun eu ce speră : să mușamalizez afacerea, să închid ochii. Asta speră, canalia. Speranța lui e lipsa mea de caracter ! O să i se înfunde de data

asta. Nu și-a găsit omul. N-am să mușamalizez nimic! Așa, numai de-al dracului, ca să bag groaza în el, am să fiu foarte corect... Cu propria mea sabie am să-mi tai propriul cap! Am să m-amendez eu, cu mâna mea, cu trei sute de lei, costul benzinei. Păi, nu-i așa, Gore? Dacă greșesc, trebuie să plătesc. Ce dacă sînt șef de unitate? Ce dacă sînt foarte capabil? De ce să plătească statul nostru socialist aventurile mele galante?

GORE: N-ai încălcat morala. Sînteți foarte necăsătorit...

SILE: Ei și? Benzina rămîne benzină! Am să fiu foarte corect și dacă corectitudinea mi-ajută să-i vin de hac tovarășului Paul, nu renunț la ea nici în mormînt. Corectitudinea e un pumnal, cu care am să-l lovesc drept în față.

GORE (*în altă ordine de idei*): Hai să ne relaxăm puțin, tovarășe Sile. De ce credeți că era tovarășul Urechiatu atît de bine dispus? De ce?

SILE: Ei, de ce?

GORE: Vă spun eu de ce, că am oamenii mei. A participat la o reuniune tovarășească, dată de tovarășul Paul Arnăutu.

SILE: În cinstea cui?

GORE: Nu știu în cinstea cui, dar a participat... S-a băut bine...

SILE: Ce-i cu Urechiatu? Vrea să-și ceară transferul?

GORE: Nu, se simte bine la noi. Ține la băutură, animalul! Nu știți cine e Urechiatu? Se ține de fuste, de cărți și de băutură. Se duce oriunde-i de băut, de mîncat și de ciștigat ceva peste salariu. Are grijă de mașina tovarășului Paul Arnăutu. Și mă tem că pînă la urmă, o să aibă grijă, cînd o să fie cazul, și de soția tovarășului Arnăutu...

SILE: Cum? Fotoliul ăla fără arcuri de Paul are mașină?

GORE: Da, păi cum să n-aibă. Are un „Renault 12“, luat cu reducere pentru cei cu salariu mai mare. Cîtă nedreptate. Și dumneavoastră, la nivelul dumneavoastră ideologic și moral, n-aveți nici un amărît de „Trabant“.

SILE: Ai dreptate, Gore. Ai dreptate...

**GORE** : Rămînem în urmă... Afurisitul ăla de Paul, canapeaua aia cu arcurile șubreze, își distrează salariatii, le dă reuniuni tovărășești și noi, nimic, absolut nimic.

**SILE** : Eu sînt om de la țară. Eu vreau să știu. S-a băut zdravăn ?

**GORE** : Indiferent de salariul tarifar, s-au făcut cu toții pulbere.

**SOILE** : Da... Adevărul e că-n ziua de azi, în comparație cu trecutul, se bea foarte puțin. În secolul treisprezece, în plin feudalism, nu existau păhăruțe de vin, se bea cu ulciorul. Se muncește enorm și se bea foarte puțin. Nu trebuie să admit ca ciosvîrta aia, fărămitura, duminatul ăla de Paul, să ajungă să fie mai iubit decît mine! Trebuie să contra-atacăm. Să fim pe fază, cum zic golanii. Să dăm fiecare o sumă de... să facem și noi o reuniune tovărășească, intimă, cu tovărășele necăsătorite, cu vinuri refuzate la export, cu muzică languroasă și mobilizatoare.

**GORE** : Dumneavoastră mi-ați spus și nu o dată, nu de de două ori, de mai multe ori, că nu e bine să recurgem niciodată la metodele simple, bătătorite și arhibătătorite. Să venim întotdeauna cu ceva nou, asta e vorba dumneavoastră, preferată la un sprîț. Să dăm fiecare o sumă de... Lumea, tovarășe Sile, și asta nu o spun din capul meu, ci din capul dumneavoastră, lumea a evoluat, banii nu se mai țin la ciorap, nu se mai îndeasă în sticle, au apărut alte metode, C.E.C.-ul, conturile, viramentele. Să dăm și noi un chef, care să fie plătit modern, de stat, prin virament, nu de fiecare om în parte.

**SILE** : Există o disciplină financiară, bat-o dumnezeu s-o bată. Ne trebuie un scop înalt, foarte mareț, și, mai ales, foarte plauzibil. Nu trebuie să fim mecanici, nu trebuie să bem de dragul de-a bea, să mîncăm șalău bonne-femme, de dragul de-a mîncea șalău bonne-femme, trebuie să privim lucrurile în perspectivă.

**GORE** (cu oarecare suspiciune) : Unde să privim ?

SILE : Unde dracu să privim ? Înainte, cît mai departe... să bem pînă cădem sub masă cu sentimentul datoriei. Să mergem la chef cum mergem la serviciu, fără trufie, fără idei preconcepute.

GORE : Trebuie să găsim o justificare, așa e, tovarășe Sile. Credeți că nu m-am gîndit la asta ? Depășirea planului ar justifica o petrecere tovarășească într-un cadru intim, cu muzică bună.

SILE : Planul l-am depășit, dar nu l-am îndeplinit..!

GORE : De ce să sărbătorim numai victoriile ? Putem să cinstim și insuccesele aparente, că doar și la înmormîntări se bea... Că doar în cenușa insucceselor aparente, mocnește jăratecul succeselor viitoare.

SILE : Bravo, Gore, e a doua oară cînd pui degetul pe rană ! Ce-ai zice de un schimb de experiență ? De ce n-am progresa, analiza, generaliza, mîncînd icre de Manciuuria ? Dacă învățăm din lipsurile noastre, de ce n-am învăța și din lipsurile altora ? Să ieșim la aer, să vedem ce mai e nou în lume, ce gîndesc alții, că uite, vine bombardamentul informațional. Avem nevoie de luptă de opinii. Știi tu ce e lupta de opinii ?

GORE : Știu, tovarășe Sile, doi oameni care au aceeași părere și se jenează s-o spună.

SILE : Bine, Gore, bine, îți merge mintea... Există o singură soluție. Schimbul de experiență.

GORE : Am să vorbesc cu Urechiatu, degeaba l-am beștelit. Se pricepe diavolul să aranjeze chefurile... Și niciodată nu vine cu mîna goală. Aduce un Kent, aduce o femeie, aduce o anecdotă.

SILE : Foarte bine. De acord. Că pe lingă schimbul de experiență o să fie și un pahar, două, trei, patru, cinci, șase, șapte de vin, unul, doi, trei de palincă, un antreu, cîteva ciuperci, cîteva chifteluțe, puțină vodcă, puțină brînză, puține măsline, o ciorbă de văcuță, o ciorbă de purcel, o ciorbă de pește, o saramură de crap, o rață pe varză, o varză cu purcel, un pui cu mujdei, o ciorbă de burtă, dimineața și niște clătite flambate la un moment dat, un tort, o înghețată, o portocală, un ciorchine de

strugure, un pahar de coniac care să strângă în brațe tot ce s-a mâncat și s-a băut, toate astea trec pe planul al doilea. Important e progresul. Vor mânca puțin (se ridică în picioare), dar vor progresa cu toții.

SCENA A IV-a

Locuință plăcută, mobilă luxoasă, cumpărată oarecum în grabă, în rest nimic deosebit.

LIZICA : Ți-ai făcut partida de tenis ?

PAUL : Nu. În puținul ăsta de timp de fericire conjugală am ajuns la sapă de lemn. Nu mai pot, obolesc.

LIZICA : Ți-am spus că vreau să am un bărbat tânăr, suplu. Ai o soție tânără, fii bărbat tânăr.

PAUL : Am cincizeci și trei de ani, mulți înainte, nu mai pot să dansez bosanova și să fac schi nautic. Nu mai pot.

LIZICA : Vrei să faci burtă ca parvenitul ăla de Sile ?

PAUL : Nu vreau să fac burtă. Programul tău de întinerire o să mă bage în mormânt.

LIZICA : Cum vorbești așa ? Știi foarte bine că te iubesc...

PAUL : N-am spus că nu mă iubești. Am spus doar că vrei să mă bagi în mormânt. Atîta am spus.

LIZICA (*cade brusc în extaz*) : Iarăși, flăcăiandrul meu, liceanul meu, mi-ai făcut o surpriză. E foarte frumos, o capodoperă. Cît te-a costat ?

PAUL : O nimica toată. Cîteva sute, un chilipir gigantic. L-am cumpărat de la o babă care-și strîngea bani pentru locul de veci.

LIZICA : De la o babă care-și strîngea bani pentru locul de veci ? Monstruos... Nu te comporta ca o hienă care aleargă după cadavre. Noi facem parte din elita sectorului, și nu e de rangul nostru să profităm de mizeria unei babe. Condiția noastră nu ne permite să avem un suflet de gheață. Știi foarte bine ce-o să spună analfabetul ăla de Sile. O să umple tot tîrgul că noi doi sîntem insensibili,

o să ni se ducă buhul că umblăm ca lupii după opere de artă. De câte ori n-am țipat la tine ? Nu vreau ca alții să fie mai sensibili decât noi.

PAUL : Bine, iubito, dacă-i bal, bal să fie. Trebuie să fim din toate punctele de vedere mai sensibili decât ei. Însă ascultă-mă și pe mine. Acuma e bine să ai o familie. Hai să facem și noi un bebeluș, sau chiar doi, dacă dă norocul să căpătăm doi gemeni, or să crape toți de ciudă. Copiii sînt foarte buni pentru pașapoarte. Dacă ai mulți copii, îți dă viza mai ușor ; îi strîngi în brațe și admiri splendorile Veneției...

LIZICA : Fără copii. Sînt femeie tînără și sănătoasă, vreau să mă bucur de viață. Fără copii... Am văzut Veneția și fără prunci în brațe. Ce mină spartă ești tu, Paul... Copiii costă foarte scump, o avere. Cu banii necesari întreținerii unui copil, poți să cumperi lucruri foarte utile, strict necesare...

PAUL : Da, copiii s-au scumpit în ultimul timp. S-a scumpit benzina, dar s-au scumpit și copiii... Totuși, totuși, eu așa gîndesc. Lasă-mă să mă zbuциum și eu ! Dacă n-ar costa atît de mult, aș mîngîia fără șovăire creștetul unui copil.

LIZICA : Cu cîinii stăm prost. Foarte prost. Mă duc cu Adolf la expoziție, nu la parcul Procopoaiei, ci la Domenii, că s-a mutat... E un caniche jucăuș, obișnuit, cu pedigree-ul lui amărit, n-am nici o șansă să obțin vreun premiu. Dar măcar să-și întemeieze un cămin, bietul animal, sînt atîtea cătelușe bîntuite de singurătate, de aia mă duc... De câte ori te-am rugat să-mi cumperi un cihuahua, cîine și șoarece în același timp, ăștia-s la modă în momentul de față, cîinii de buzunar. Cu neamul ăsta păcătos al lui Adolf, am să mă fac de rîsul lumii.

PAUL : Iartă-mă, Lizica... Îți jur pe ce am mai sfînt, am să-ți cumpăr un... cum dracului îi zice ?

LIZICA : Un cihuahua — cîinele de buzunar. Te implor, Paul, te implor, vremurile s-au schimbat, oamenii te judecă după cîinii pe care-i ai. Viitorul aparține cîinilor. Unii cred că dacă cîinele e de neam prost, și tu ești de neam prost. Dacă cîinele e de

rasă, de familie bună, și tu te tragi din ducii de Parma și marchizii de Lampedusa. Azi, fără un câine de rasă nu ești nimica.

PAUL : Dacă nu mă mai silești să dansez bosanova, îți cumpăr un cihuahua.

LIZICA : Da ! Vreau un câine pe care să-l port în poșetă, așa cum port rujul de buze și biletele amantilor. Și mai vreau ceva.

PAUL : Ce mai vrei ?

LIZICA : Mai vreau să ai și tu un hobby... Dacă nu-ți găsești un hobby, divorțez...

PAUL : De ce ? De ce ? N-am stabilit că fiecare face ce vrea ? N-am ajuns la un modus vivendi ?

LIZICA : Adulterul nu e un hobby și apoi, singură, absența vieții sexuale n-aduce fericirea. Aduce, în schimb, nenorociri. Sofica nu s-a culcat niciodată cu soțul ei și, uite, a rămas totuși însărcinată.

PAUL : Modus vivendi ai vrut, modus vivendi ai căpătat. Tu ai spus : să trăim în camere separate.

LIZICA : Amanții nu se găsesc pe toate drumurile. Puteai să dai buzna din când în când. Lasă asta, ce-a fost a fost. Ai nevoie de un hobby !

PAUL : Am să-mi fac din demnitate un hobby. Eu sînt în vîrstă, nu pot să mai pescuiesc, nu pot să vînez, nu pot să fac schi nautic, dar demn pot să fiu ! Cel mai la îndemînă, cel mai comod, cel mai plăcut, mi-e să fiu demn. Demnitatea, ca și tenisul, menține silueta și conservă tinerețea. Unii se relaxează citind romane polițiste, eu mă relaxez demonstrîndu-mi tăria, principiile. De aceea, am refuzat cu atîta energie ca reuniunea noastră tovărășească să fie plătită prin virament.

LIZICA : Foarte bine ai făcut. Foarte bine... Drept răsplată, o să te las în pace. Acuma e en vogue să fii demn, să ai idei personale, s-a dus vremea lașității. Dacă ești laș, n-ai vilă personală. Dacă n-ai caracter, ajungi de risul curcilor. Cum o să ajungă odată și-odată pușlamaua aia de Sile...

PAUL : De cînd ne-am căsătorit mă implori să-l distrug pe Sile. Ce ai cu Sile ? Spune odată, ce ai cu Sile ?

LIZICA : Nimic. O ură abstractă... Nu există ură mai groaznică decât ura fără nici un motiv, așa, de amorul artei. E un bătăran. Îl urăsc de moarte fiindcă bea direct din sticlă și se scobește în dinți.

PAUL : Și dacă n-am să-l distrug pe Sile? Dacă o să mă distrugă el ?

LIZICA : Ei și ? N-are importanță. O să ne vindem vila și o să ne mutăm într-o colibă...

PAUL : Într-o colibă cu parchet pe jos și scară interioară, nu ?

LIZICA : Nu, iubitul meu ! Nu ! Colibă-colibă, adevărată. O să umblăm în zdrențe.

PAUL : Și cu bietul caniche, cu bietul animal pe care tu sperai odată și-odată să-l învățăm chiar și limba franceză, cu el ce-o să facem ?

LIZICA : O să-l înlocuim cu-n ciine ciobănesc curat, autohton, de-al nostru, din popor.

PAUL : Nu-nțeleg ce spui...

LIZICA : Vorbești așa, fiindcă nu mai citești „Paris-Match“...

PAUL : Sînt un om bătrîn. Nu pot să mai învăț franțuzește. Adorm foarte ușor.

LIZICA : Nu ești bătrîn și dansezi bosanova ca un adolescent... Află că în lumea bună, în toată Europa, e la modă sărăcia. Cele mai căutate locuri de odihnă sînt grotele, peșterile, cocioabele. Cele mai scumpe rochii sînt cele rupte, jerpelite, murdare. Un frac peticit costă o avere. Femeile elegante umblă în picioarele goale pe străzile Londrei. Un picior gol e mai scump decât un pantof de aur. Crizele de demnitate sînt și ele bine cotate. Poți să iei și premiul Nobel pentru ele ! Ai făcut foarte bine că n-ai admis să dai un chef prin virament !

PAUL : Va trebui să plătesc eu tot bairamul.

LIZICA : N-are importanță. Plătește-l ! Și-ți spun eu, că nici noi nu sîntem de ieri, de azi, dacă noi strîngem cureaua și trăim cu fruntea sus, nu facem concesii, o să le rupem gura la toți și-o s-o ducem foarte bine. Demnitatea e o investiție foarte bună în ziua de azi, pînă la urmă, ești răsplătit, și ai să vezi, o să luăm și dobîndă... (*Patetic, deschide fe-*



reastra și-i arată bolta înstelată a cerului). Ce e cu tine, ce ești așa molîu ?

PAUL : Mi-e somn.

LIZICA : Fii tînăr, Paule, fii tînăr... Vezi ce minunată este lumea, sînt miliarde de galaxii, în fiecare clipă e o extraordinară creație, există muzica sferelor, florile ne privesc, ne supraveghează, își dau părerea în legătură cu noi. Cîntă ! Dansează ! Zben-guiește-te ! Și-n numele acestei frumuseți extraordinare a naturii și în numele mării iubiri pentru viață, îți ordon, îți poruncesc, din iubirea mea față de tine, să nu dai niciodată nici un chef prin virament. Banii gheață, cinstea, astea aduc fericirea.

#### SCENA A V-a

Vestigiile unui chef monstru, la bufetul „Scărișoara“. Sile, Gore, mai tîrziu Urechiatu.

SILE : Da, mă, Gore, judecăm pripit oamenii, așa e. Urechiatu ăsta construiește un chef ca o catedrală. Ce lumînări, ce lăutari, ce tovarășe drăguțe. Da, cheful a fost o realizare a cooperativei, s-a băut zdravăn și-n tot acest timp s-au schimbat idei interesante. În concluzie, puiul la ceaur a fost foarte gustos, schimbul de experiență foarte rodnic.

GORE (*încercînd să fie glumeț*) : Mie mi-a plăcut mai mult mujdeiul decît ideile. \*

SILE : Dragă Gore, însă cu mobilizarea nu s-a stat prea bine. Lăutarii au cîntat bine, însă mulți tovarăși au absentat.

GORE : N-a vrut să bea prin virament... Zice că n-are gust băuturica și aperitivul. Derbedei ! Nimic nu-i mai frumos în această lume trecătoare decît un chef plătit prin virament. Că doar o dată trăim și, pe urmă, vine mormîntul.

\* În volumul din colecția „Rampa“, 1981, „mi-au plăcut“ — o evidentă greșeală de corectură, devremece în almanahul „Gong“, 1980, într-o altă variantă a aceleiași fraze, apare forma corectă, „mi-a plăcut“ (n.ed.).

SILE : Ei, lasă. N-are rost să ne facem inima rea, a fost și țuică de Văleni, au fost și multe idei constructive. Într-un cuvânt, a fost foarte bine. *(Sună telefonul, Gore se repede să răspundă. În acest timp, Sile fredonează, vrînd-nevrînd, „Crești pădure și te-ndeasă, și mai lasă-un loc de-o casă“)*. Ce e, cine era ?

GORE : Canaliile ! Cei de la „Progresul mobilei“ au plătit cheful din banii lor, nu din banii statului.

SILE : Derbedeii !

GORE : Bat mai departe... Vor să ne aibă la mînă !

SILE : Știi de ce mă urăște Paul ăsta, animalul ăsta ? Fiindcă odată, cînd eram mai tînăr, și el era mai șef, mi-a făcut o mare porcărie și de-atunci nu-mi iartă porcăria pe care mi-a făcut-o mie. Și canalia asta, dulapul ăsta aruncat la reformă, de Paul Arnăutu, să fie mai legal decît noi ? Adică noi să jefuim banii poporului, cum ar veni, și el să apere banul poporului ? De ce ? De scîrțar, de neam prost ce e. Ca să ne fie superior, să ne demaște la o adică. Eu știu ? Să aibă oare pușlamaua o conștiință mai ridicată decît a noastră ?

GORE : Ce să aibă ? N-are nimic... A vrut să ne aibă la mînă.

SILE : N-o să le meargă ! Putem să fim și noi la fel de cinstiți, dacă nu și mai cinstiți, chiar dacă avem bani puși de-o parte. Vom plăti și noi corect, vom fi și noi onești ! Vom plăti și noi consumația oricît de greu ne-ar fi !

GORE : Să plătim corect din banii noștri ? Așa rău am ajuns ?

SILE : Da, Gore... Trebuie să fim corecți. Asta e situația.

GORE : Dacă știam, mîncam și beam mai puțin.

SILE : N-avem ce face, sîntem siliți să fim onești. Și dacă sîntem siliți să fim onești, apoi vom fi onești din proprie inițiativă.

*(Apare Urechiatu).*

URECHIATU : Mai e ceva de băut ?

SILE : Mai e. Mai e berechet, dar pe banii tăi.

URECHIATU (*după ce caută băutura*): Pe banii mei?!  
Acră e băutura pe care n-o plătește statul.

SILE: N-am să-i iert niciodată că m-a silit să-mi scot suta din buzunar. Asta e o crimă. E pentru prima și ultima dată când mai plătesc o consumație. Mă, suta trebuie să fie ca nevasta credincioasă. Să nu se miște, să stea la cuibul ei.

GORE: Mare pușlama, tovarășul Paul, divan de modă veche și fără arcuri!

URECHIATU: Lucrează tare, tare de tot. S-a și căsătorit, așa, în secret. Spunea că burlacii nu sînt bine văzuți. S-a căsătorit, tovarășe Sile, și mi-au dat la-crimile văzînd că fericirea e posibilă.

SILE: Cum e nevastă-sa? Frumoasă?

URECHIATU: O splendoare, tovarășe Sile. Eu, care am trei pensii alimentare, și, dacă-mi ajută sănătatea, merg pe a patra, pot să spun, cu toată seriozitatea, că e foarte frumoasă. Nici nu-mi dau seama cum a putut să apară, să se nască, o asemenea frumusețe, atît fizică, cît și morală. Dintr-o dată, de cum o vezi, îți apare și ca o soră și ca mamă și ca amantă trădătoare și ca iubită fidelă. În fața ei poți să fii și genial și tîmpit, ea nu se supără nici de una, nici de alta.

SILE: Pocitania aia de Paul s-a pricopsit cu asemenea minune?

URECHIATU: Da. Și dacă aș fi fost și eu puțin, puțin mai prost, puțin, puțin mai slăbănog, puțin, puțin mai urît, puțin, puțin mai fără, cum se spune în popor, aș fi iubit-o ca un nebun. Și urăsc faptul că infima, modesta mea superioritate, șleampăta mea superioritate, m-a împiedicat să fiu fericit. Și urăsc faptul că sînt inteligent și-mi vine să-mi calc inteligența în picioare. Căci, ce valoare are inteligența, dacă te desparte de ființa iubită?

SILE: Mă, Urechiatule, tu nu ești deloc prost. Asta mi se pare suspect...

URECHIATU: Nu vă faceți griji, tovarășe Sile. Sînt foarte greu de cap. Eu mă pricep numai la femei, la cărți și la băutură. Sînt un porc gras din turma lui Epicur.

GORE : Odată am să mă ridic și eu pe un soclu și am să-mi expun punctul de vedere. Tovarășe Sile, de câte ori nu v-am spus, trece timpul, zilele zboară, pentru numele lui Dumnezeu, întemeiați-vă odată un cămin fericit, pe baze științifice, moderne, în concordanță cu epoca și postul. Adică, de ce Paul Arnăutu să fie fericit în sens modern și dumneavoastră nu ?

SILE : Nu la fericirea mea mă gândesc, dar dacă fericirea mea o să-l bage în mormînt pe porcul ăla dietetic de Paul, o fac și pe asta, am să fiu fericit. (*După o pauză*). Cum o cheamă pe mireasa lui Paul Arnăutu ?

URECHIATU : Lizica... Lizica... Țsta e numele ei de botez...

SILE : A, Lizica, Lizica... O cunosc foarte bine. O cunosc foarte bine. Eu i-am semnat transferul. Cu mîna mea i-am semnat transferul. Cu mîna mea i-am semnat transferul.

URECHIATU : Eu am condus-o acasă tot cu furgoneta, după ce și-a luat transferul.

SILE (*izbucnește în plîns*).

GORE : De ce plîngeți, tovarășe Sile ?

SILE : Chiar dacă ești director, trecutul te răscolește.

URECHIATU : Tovarășa Lizica, nu ? De ce ați părăsit-o ?  
Vă înșela ?

SILE : Mai rău, mult mai rău, îmi era credincioasă, îmi spăla, mă spăla, gătea. Și trecuse moda femeilor de casă, venise moda artistelor, farmacistelor, trapezoaicelor...

GORE : Și Dolly ?

SILE : Mai rău, și mai rău. Asta voia liniște. Voia o casă, copii... Ea m-a părăsit după cheful de la „Doi cocoși“. Ea mi-a spus : „Du-te, Sile“, nu eu i-am spus : „Du-te, Dolly“.

GORE : Copii ? Vipera. Ea v-a gonit pe dumneavoastră ?

URECHIATU : Înțeleg foarte bine, tovarășe Sile. Aveți nevoie de o femeie rafinată, în pas cu progresul civilizației... Baza este informația, nu sentimentul. Sentimentul era bun pe timpul trăsurilor cu cai, al săniilor, al căruțelor. Nu vedeți cum procedează

Occidentul ? Prin publicitate... Director de întreprindere în plină expansiune, situație bună, bur-lac, caută o femeie din înalta societate, o femeie fără prejudecăți, pentru o călătorie și discuție culturală în insulele Majorca, eventual căsătorie. Ofer pentru o zi de paradis 200 de franci... Ceva informații pot să vă ofer și eu, bineînțeles, în condițiile noastre.

GORE (*disperat*): Vorbești prostii, tovarășe Urechiatu. Nu, tovarășe Sile, nu folosiți dumneavoastră metode occidentale. Duceți-vă în mijlocul vieții, colindați țara.

SILE : ...Lăsați-mă să beau și să mă înfurii... Adică el, Paul, să aibă bucuria ca o femeie să se apropie entuziasmată de trupul lui aflat în paragină și eu nu ? O cunosc pe Lizica, e capabilă de progres. Adică, el să fie fericit în viața aia intimă și eu, care sînt mai corpolent, mai bine făcut, mai pof-ticios, nu ?

GORE : Ascultați-mă ce vă spun. Vă faceți o delegație, vă duceți în interes de serviciu, să rezolvați anumite probleme, că probleme sînt, slavă domnului, cutreierați țara, admirați peisajele, monumentele și vă găsiți fericirea.

SILE : Iar pe banii statului ? Măi, Gore, tu vrei ca eu să intru în păcat. Nu, tovarășe Gore, te contrazic, nu pe banii statului. Ar fi o greșeală. Ce or să zică dușmanii ? Că tovarășul Sile, pînă și pentru viața personală, nu dă din buzunarul lui. Am să fiu sublim, tovarășe Gore ! E mai rentabil ! (*Se aude „Păsărică mută-ți cuibul și te du...”*) Eu n-am cuib, eu n-am ce să părăsesc. Îi invidiez pe aia care au ce părăsi... Și canalia aia de Paul Arnăutu grohăie de-atîta fericire. Alături de Lizica... Eu cu mîna mea i-am semnat transferul... Cum spune poporul în puține cuvinte... ce-și face omul cu mîna lui, nici dracu' nu-i desface.

GORE : Pe cai, tovarășe Sile. Pe cai ! În văgăuna necunoscutului, o fecioară vă așteaptă. Faceți o călătorie prin circuit, străbateți țara, admirați peisajele și monumentele și veți găsi totodată fericirea.

SILE : Am s-o găesc, Gore ?

GORE : Munții noștri aur poartă. O s-o găsiți, tovarășe Sile.

SILE : Dar după ce-am trecut de patruzeci și cinci de ani și de două sute de mii de lei la C.E.C., am devenit mai exigent, altfel văd lumea... Mai bine să mă înșele o zeiță, decît să-mi fie credincioasă o bucătăreasă. Vreau o aromă mai dulce, mai subtilă — în raport direct cu situația mea ; mi-e teamă că am să mor înainte de a cunoaște miracolul vieții.

GORE : Să muriți ? Cum o să muriți, dumneavoastră ? Asta ar fi prea de oaie... Dar noi unde sîntem ?

URECHIATU : Se poate și cum susține tovarășul Gore. Vă dau un sfat, tovarășe Sile. Iubirea e metoda prin care natura își vede de ale ei. De aceea, fiți spontan, bărbat, direct, femeia trebuie luată prin surprindere, să n-aibă timp să fie ipocrită. Căci și ele sînt sătule de ipocrizia lor și de-abia așteaptă să scape de ea. De aceea ! Fiți la obiect !

SILE : Da, ai dreptate, Urechiatu ! Amîndoi aveți dreptate ! Am să înving din nou. Dacă cîntați, plătesc eu tot cheful !

URECHIATU : Dacă plătiți, umblăm și în patru labe...

GORE (*grăbit*) : „Crești pădure și te-ndeasă, și mai la-să-un loc de casă, de-o casă și de-o cărare...”

#### SCENA A VI-a

Acasă la Melania. Locuință modestă, pînă la deznădejde

GORE (*apare brusc*) : Ce făceai ?

MELANIA (*arată spre mășuța ei, care ține loc și de sufragerie și de noptieră*) : Sufeream și mîncam mezeluri...

GORE : De cîte ori nu ți-am spus, Melania, nu mai mîncă mezeluri, căci mezelurile nu sînt proaspete, și slăbesc. Eu nu sînt din fandosiții, din trîntorii ăia care se dau în vînt după femeile țir, după femeile trestie, după femeile scîndură. Eu îmi cîștig pîinea

cu sudoarea frunții, mă trezesc la cinci dimineața și am nevoie de o femeie grasă; o femeie grasă e singura răsplată a unui bărbat util societății. Că mincai mezeluri, mai înțeleg. Dar de ce și suferai?

MELANIA : Cum de ce sufeream? Mai ai și tupeul să mă întrebi! Măcar nu mă mai întreba. Știi foarte bine de ce sufăr... M-ai luat de la mama, de la Lugoj, unde aveam masa și camera asigurate, că avem spațiu mult, că am avut noroc că bețivul de taică-meu a murit de tânăr, și m-ai adus în maghernița asta. Mi-ai jurat, știi, nu de la început, nu sînt absurdă, nu vreau să fabulez, dar după ce ți-am cedat a treia oară, mi-ai jurat că mă iei de soție. Vreau și eu să am un cămin, un apartament, un cîine... Vreau și eu să mi se spună „Doamna Melania Gore“, să mă duc în vizită, să mă duc la concert, că destul am pribegit în căutarea fericirii, prin toată țărișoara. Lîngă crucea de la Caraiman te-am cunoscut și pe tine și credeam că am găsit fericirea. (*Brusc*). De ce nu mă iei de nevastă?

GORE (*emoționat, n-are curajul unui răspuns*).

MELANIA : ...Spune limpede, fără lozinci, de ce nu mă iei de nevastă? A intervenit altă femeie în viața ta?

GORE : Nu, Melania, nu. Cum o să intervină altă femeie? Mă faci să rîd... Altă femeie? Asta e nebunie curată...

MELANIA : Atunci? Sînt o femeie trecută de douăzeci și cinci de ani, am mai fost recăsătorită, și să-mi răspunzi clar, de ce nu mă iei de nevastă?

GORE : S-a întîmplat ceva, foarte, foarte ciudat...

MELANIA : Ciudat, foarte ciudat. Hai mai repede, pînă nu-mi înfig ghearele în tine.

GORE : Mi-am dat seama...

MELANIA : Că nu mă iubești.

GORE : Nu. Mi-am dat seama că un alt bărbat te-ar iubi mult mai mult decît mine, te-ar strînge în brațe cu mai multă patimă decît te-am strîns eu.

MELANIA : N-am nevoie să mă strângă altul cu mai multă patimă. Mi-e absolut suficientă patima cu care mă strîngi tu...

GORE : Dragă Melania, știi cît de mult te iubesc, dar eu sînt la început de drum, nu mi-am făcut încă suma. Tu ai fi pentru mine, în biografia mea, un balast.

MELANIA : Știi foarte bine că n-ai păți nici pe dracu. Nimeni nu mai pățește astăzi nimic dacă ia de nevastă o fată al cărui tată a avut acum trei decenii, o biată fabricuță. Părinții au intrat în mormînt, fabrica s-a naționalizat, pe urmă s-a modernizat și, vorba cîntecului — ce-a fost verde s-a uscat.

GORE : Dar mi-e teamă să nu mă influențezi, să-mi strecoři ideii greșite. Eu vreau să fiu integru pînă îmi fac suma. Am să duc o viață aspră, de călugăr. N-am să mai pun o picătură de alcool în gură. Am să izgonesc femeia din viața mea.

MELANIA : Și chiar nu suferi cînd ne despărțim ?

GORE : Ba da. Dar mă stăpînesc. Numai eu știu cît de greu îmi e... Sînt însă convins că dacă-mi siluesc sufletul, o să-mi meargă mai bine profesional. Ți-o spun sincer, ca unei mame, ca unui înger. Eu vreau să fac carieră !...

MELANIA : Ai uitat cum te-am îngrijit cînd te-ai îmbolnăvit de gripă spaniolă ?...

GORE : N-am uitat nimic. Dar viața merge înainte.

MELANIA : Cum adică merge înainte ? Unde înainte ?  
Și de ce, mă rog, merge înainte ?

GORE : Eu trebuie să-mi repar biografia...

MELANIA : Vorbești de biografia ta ca de-o locuință lovită de cutremur. Trebuie să-ți repari biografia. O, Doamne, cu cine am putut eu să locuiesc în aceeași garsonieră...

GORE : De fapt, eu fac sacrificiul.

MELANIA : N-ai decît să nu-l faci.

GORE : Nu. Vreau să-l fac. Trebuie să-l fac, îl fac orice ar fi. Și mă gîndesc că și pentru tine ar fi mult mai bine. Mă gîndesc că dacă îți siluești și tu sufletul, la rîndul tău, o să fii și tu mai fericită. Uite,



tovarășul Sile pleacă într-o călătorie prin circuit în scopul foarte precis de a-și găsi fericirea. El e în altă situație decât a mea. Nu mai are nevoie să-și repare și nici măcar să-și îmbunătățească biografia... Cred că v-ați înțelege foarte bine. El a muncit, s-a zbatut, te merită cu vîrf și îndesat. Și această siluire a sufletelor noastre, această schinguire liber consimțită va stabili între noi o legătură, o punte secretă mai mare și mai adîncă și mai eternă decât iubirea. Eu așa cred.

**MELANIA :** ...Cîtă ticăloșie ! Cîtă poezie ! Află că de-a-bia acum am să mă îndrăgostesc cu adevărat ! Din dor de răzbunare, am să mă fac mai frumoasă. Din dispreț față de tine am să fiu mai inteligentă. Din scîrbă față de tine am să fiu mai nerușinată, mai plăcută. Ei, copilaș, copilaș, tu n-ai cunoscut nimic din vraja, da, ăsta-i cuvîntul, din vraja trupului meu. Din ură față de tine, am să fiu cea mai minunată femeie...

**ORE** (*plînge*).

**MELANIA :** Nu mai chițcăi ! Dă-mi ruta.

**GORE** (*plînge*).

**MELANIA** (*dur*) : Dă-mi ruta...

**GORE** (*tragic*) : Cea știută ! Cea în care te-am cunoscut și eu : București — Ploiești — Cîmpina — Comarnic — Predeal — Azuga...

**MELANIA :** E foarte bine. Să tot vină despărțiri în amor, sănătate să fie... Iarăși am să admir Ceahlăul. Iarăși am să admir Crucea de pe Caraiman. Iarăși hrană rece și priviri pătimașe ? O, munților, o braziilor, o pîraielor, o cabanelor, o căprioarelor, o monumentelor, ajutați-mă ! Ajutați-mă să am și eu o casă și un cîine ! Ajută-mă, Ceahlăule, ajuta-mă !

## ACTUL II

### SCENA I

Terasa pustie a unei cabane. În depărtare se zărește crucea de pe Caraiman. La o masă lungă de lemn, îmbrăcat foarte sportiv, cu o pălărioară vânătoarească foarte cochetă pe cap, ținând în brațe un rucsac că pe un copil, în fața unei sticle de bere se află tovarășul Sile. Bea direct din sticlă, deși pahare sînt, slavă domnului, destule. Un brad fastuos străjuiește terasa.

**SILE** (*examinînd cu dispreț și spirit critic măreția naturii, care i se dezvăluie parcă fără voia lui; e, fără îndoială, mai mult sau mai puțin grizat. Către munți*): Ei și ce dacă sînteți atît de înalți și de măreți? (*Bate cu pumnul în masă*). Gura! (*Iar descoperă ceva care nu-i convine*). Uite și bradul ăsta care se uită la mine ca vițelul la poarta nouă (*fredonînd*) „O brad frumos, o brad frumos, cu cetina tot verde“ (*în continuarea aceleiași melodii*) O, ce să zic, O ce să zic, mare scofală, Mare scofală, Mare scofală. (*Are impresia că e urmărit de cineva*). Ai greșit, Sile, codru-i frate cu românul, nu știi asta de la școală? Meriți două palme! Dacă ești deștept, trebuie să-ți faci autocritica chiar cînd ești singur cuc, chiar cînd nu te-aude nimeni, chiar cînd ești în pădure. Vin alții mai sinceri și mai autocritici și dau cu tine de pămînt! Că e mare concurența. (*Așează rucsacul lîngă masă*). Am colindat toată țara, am vizionat munții, am inspectat pîraiele, monumentele istorice de mare valoare, am moțăit prin noduri de cale ferată, m-am schingiuit cu hrană rece și nu mi-am găsit locul în brațele unei femei burgheze. sufrageria mă-sii de viață! Am

nevoie și eu de-o femeie tânără și frumoasă, cum are tovarășul Paul Arnăutu, care n-are un salariu mai mare ca al meu, care să mă iubească și să mă-nșele discret, nu una sentimentală, cinstită, care să-mi gătească și să-mi toarne copii. Dacă n-ai puțină destrămare în viața personală, dacă n-ai o femeie care să te înșele și să te adore totodată, totul e zădărnice, iar munții, ca și porcul ăla de Paul Arnăutu, te strivesc cu obrăznicia lor. Uite cum se uită la mine prăpăditul, jerpelitul, nenorocitul, subalternul ăsta de brad. Lasă că-l fac eu mobilă și-l bag la reformă. Nu mi-e teamă de munții Carpați, nu mi-e teamă de brazi, nu mi-e teamă de crucea de pe Caraiman, avem noi ac de cojocul lor! (*Oftează meditativ*). De ce fură bietul om? Ca să se simtă bine. Degeaba tremură subalternii în fața ta, degeaba bați cu pumnul în masă, trebuie și-un corp de femeie, așa cum sînt în pozele alea de mi le-a arătat unul, cînd s-a întors din Suedia. A mîncat salam de Sibiu, și a cheltuit toată diurna pe poze pornografice. Alții își cumpără magnetofoane, și-și îndoapă nevestele cu nylon... (*După o pauză*). De ce mai trăim? De ce mai furăm? Cîtă frumusețe, în natură, cîte neplăceri în sufletul meu. (*Se sperie de această observație; se uită în dreapta și-n stînga, de parcă cineva l-ar fi ascultat*). Am impresia că e cineva în sufletul meu. Căci s-ar putea ca rechinul sincerității să-nghită peștișorul interesului.

**MELANIA** (*apare ca îmbrîncită nu se știe de cine. Aproape fără voia ei, împinsă de un vînt năpraznic, sau de un destin implacabil, se prăvălește la masa lui Sile. E și ea îmbrăcată foarte sportiv, dar ceva mai tirolez, are și ea un rucsac, e și ea plecată prin „circuit“ în căutarea fericirii*): Ce frumos se vede de aici crucea de pe Caraiman.

**SILE** (*oarecum rece*): Țasta e specificul locului.

**MELANIA** (*după ce-și aprinde senzual o țigară*): Se aude și foșnetul brazilor...

**SILE**: Pușlamalele! Lasă că fac eu mobilă din ei! Du-lapuri de bucătărie!

**MELANIA :** Ce-aveți cu natura ? E un rău necesar...

**SILE :** Mă scoate din sărite, tovarășe... Mă calcă pe nervi ! Atîția munți, atîția brazii...

**MELANIA :** Ce aveți cu brazii ? Brazii nu sînt numai verzi și înalți, cît și materie primă. Se construiește din dinșii mobilă... Paturi fără de care fericirea omenească n-ar fi posibilă. (*Vrea să treacă la alt subiect*). De-aici se vede Crucea de pe Caraiman. Trebuie să fie foarte scump... (*Melanolic*). Și sutele se duc, se duuc, ca păsările călătoare. Nimic din ce e trecător, nu e veșnic.

**SILE :** Nu e scump aici. Eu niciodată n-am scos din buzunar sfînta sută, mama noastră a tuturor. Și chiar cînd le scoteam, se întorceau în buzunarul meu, ca păsările la care v-ați referit, din țările calde, ca porumbeii călători la stăpînul lor. Eu cînd, prin absurd, scot suta din buzunar, îmi dau palme, uite așa, harcea-parcea, și-mi spun : „prost ești, măi Sile“. Uite, responsabilul a plecat și mi-a lăsat berea la gheață, fără să-mi ceară un bănișor. În clipa în care aș plăti o consumație, la un local, cred că m-aș spînzura, împușca. Deși o dată am plătit... Dar așa, de-al dracului. Vezi mobila asta timpită, masa asta șleampătă, scaunele astea crăcănate pe care stăm noi ! Eu le-am făcut ! Avea înainte o mobilă, o frumusețe... O bijuterie... A dat-o la reformă, a sfărîmat-o, cu toporul, că așa cere legea, a cîștigat și el, am cîștigat și eu, a cîștigat și nevastă-sa, că e contabilă, au cîștigat și ăia de la centrală, că sînt exigenți, și totul a fost foarte bine. Nu e frumos ?

**MELANIA** (*care crede că trebuie să fie romantică*) : Da, crucea de pe Caraiman e foarte frumoasă.

**SILE :** Afacerea noastră a fost mai frumoasă decît crucea de pe Caraiman. Munții se duc, sutele rămîn.

**MELANIA** (*îl sărută brusc*) : Munții se duc, sutele rămîn. Aveți un haz nebun, sînteți de milioane. Cine sînteți ? Cine sînteți ? Spuneți repede, cine sînteți, că mor...

**SILE :** Eu sînt Sile...

MELANIA : Frumos nume. Foarte frumos. Am și eu un verșor pe care-l cheamă George.

SILE : Vrei o bere ?

MELANIA : Accept. Cu o singură condiție. Să fie rece !

SILE (*îi întinde o sticlă*).

MELANIA : Mie turnați-mi în pahar. Nu pot să beau direct din sticlă.

SILE : Urăsc vesela ! Urăsc furculița, urăsc lingura, și, în genral, tot ce-l desparte pe om de natură. A mânca cu furculița, a bea din pahar, e ca și cum ai face amor cu, e un cuvânt urît, ți-l spun cînd o să fim mai intimi. (*Concesiv, îi toarnă bere în pahar*).

MELANIA : N-ar trebui să disprețuiești vesela. Dumnezeuastră nici nu știți cît s-a luptat omenirea, cît s-a zbatut, cît și-a muncit creierii, ca să ajungă, în sfîrșit, la furculiță și lingură. Prima furculiță a apărut abia în secolul al XV-lea sau al XVI-lea, dacă nu mă înșel.

SILE : Oamenii mâncau cu mîna și trăiau mai mult. Pot să-mi dau jos bocancii ? Că mă strîng și-mi place să mă plimb în picioarele goale, să simt pămîntul sub mine... (*Trece imediat la acțiune. E clar că așa se simte mai bine*).

MELANIA (*trece peste acest eveniment*).

SILE : Dar nu ești de origină sănătoasă ?

MELANIA : Nu. Doamne ferește. Am eu aerul ?

SILE : Foarte bine. Că de alea de origină sănătoasă sînt sătul pînă peste cap. Sînt femeii care sînt bune pentru vremuri grele, mantale de ploaie, cum se zice, și sînt femeii care sînt bune cînd dai de bani și de succes. Unele sînt bune la început, să-ți repare biografia, dar nu de ținut în casă, pe urmă, cînd ești înșurubat, cînd ai ajuns să fii apreciat pentru merite, nu pentru origine, le dai afară pe fereastră. Cînd ai mașină la scară, ce nevoie mai ai de plăcintele și de devotamentul lor ? Cauți și tu ceva mai fin, o actriță, o farmacistă...

MELANIA : Și mama mea a fost farmacistă, n-avea studii, nu știa nici ce e aia bicarbonat, dar a avut

foarte mulți bani. Tatăl meu a avut o fabricuță de mobilă la Lugoj.

SILE : De mobilă ?

MELANIA : Da ! De ce te miri atîta. De mobilă. Era mică. N-avea decît o sută de lucrători foarte obraznici care l-au exploatat la sînge pe bietul bătrîn.

SILE : Îmi închipui, îmi închipui... bietul bătrîn...

MELANIA (*după ce cotrobăie prin rucsacul ei*) : Am și eu niște tartine. Cu brînză de oaie !

SILE : Oaie ?

MELANIA : Da. De ce vă mirați ? Și tartine cu salam de Sibiu... Și...

SILE : Și ? Hai că mor de rîs !

MELANIA (*ștrengărită, conspirativă*) : Și... și...

SILE : Hai, spune o dată, nu mă mai perpeli !

MELANIA (*astupîndu-i ochii*) : Plăcinte poale-n brîu.

SILE (*se repede s-o sărute*) : Poale-n brîu. Tu ești icoana cu picioare lungi, pe tine te-așteptam.

MELANIA : Au fost gustoase ?

SILE : De milioane.

MELANIA : Eu cu mîna mea le-am cumpărat de la Gos-podina.

SILE : Bravo ! Urăsc femeile care știu să gătească !

MELANIA (*ștergîndu-și discret cîteva lacrimi pe care le-a scos odată cu batista din poșetă*) : Chiar la munte, omul tot om rămîne. Am băut bere. Cînd mă balonez, devin poetă. Și tu ți-ai luat rucsacul singurătății și salamul de Sibiu al deznădejzii...

SILE (*izbucnește în plîns*).

MELANIA : De ce plîngi ?

SILE (*printre sughituri*) : Fiindcă ai pus punctul pe „i“. Așa este... Dar ai spus-o prea frumos (*hohotînd*). Rucsacul singurătății... Salamul de Sibiu al deznădejzii.

MELANIA (*ar vrea să-i șteargă lacrimile, dar în ultima secundă se răzgîndește, preferă să desfacă o sticlă*

*de bere. Din solidaritate cu Sile, bea și ea direct din sticlă și îndepărtează paharele ca pe un simbol, al convenționalismului): Nu mai plînge. Uite, beau și eu direct din sticlă !*

**SILE** (*bea și el din sticlă, dar continuă să lăcrimeze*):

Această bere rece să fie inelul nostru de logodnă.

**MELANIA** : Căsătoria este o instituție depășită.

**SILE** : O fi, dar eu trebuie să am o situație clară.

**MELANIA** : Știu de ce te uiți, dragul meu, la brazi ca la niște subalterni. Ești un ștab de mobilă undeva. Ai construit paturi, dar în patul tău n-ai fost fericit. Ai fost stimat, prețuit, dar nu rivnit cu patimă. Ai fost iubit, dar n-ai fost fericit.

**SILE** : Așa este. Așa mi-a fost hărăzit mie, am vrut să fiu subaltern, m-am pomenit director într-o bună dimineată. Am sperat să fiu și eu înșelat de-o femeie cultă și dată dracului și iată-mă înglodat în fuste cumsecade. Am sperat să-mi umble vîntul prin buzunare, și iată că sutele se țin de mine ca haitele de cîini, iarna, cînd e viscol și n-au ce mînca, după bietul om. Am visat să cunosc îmbulzeala tramvaielor și iată-mă aruncat în prăpastia taxiurilor și a mașinilor de serviciu.

**MELANIA** : Destrămarea, plictiseala e simbolul bunăstării, fericirea e pentru cei fără bani prea mulți. Numai neamurile proaste se învesolesc toată ziua bună-ziaua. Fericit, vesel poate fi orice țopîrlan, plictiseala, acolo e încercarea puterii. Aristocrații cînd erau înșelați în amor, plecau să-și îneca amarul la Paris. Dacă ar fi fost fericiți și iubiți, ar fi rămas acasă, în conacele lor triste, n-ar fi cunoscut nicio-dată civilizația Europei ! Și credința în amor e tot ceva bun pentru oamenii simpli. Adulterul, ca și comerțul, ca și civilizația, are nevoie de ieșire la mare, nu degeaba tocmai în Veneția dogilor adulterul a atins treapta cea mai înaltă din zbuciumata istorie a omenirii.

**SILE** : Și tu crezi că ai putea să mă înșeli discret ?

**MELANIA** : Lucrurile nu există în sine, ci prin comparație. Am să te compar cu alți bărbați și am să ajung

întotdeauna la concluzii favorabile ție. Am să te înșel discret, ca un parfum de violete de Parma.

SILE (*cu o speranță*) : Și eu am să sufăr ?

MELANIA : Sigur. Dar foarte discret. Distins va fi adulterul, distinsă va fi și trădarea, distinsă va fi și suferința.

SILE : Dar crezi că o să ne plictisim împreună ?

MELANIA : Cuvîntul spleen e de origine engleză, un amestec de plictiseală și de melancolie.

SILE : O ciulama, un talmeș-balmeș...

MELANIA : Nu fi prea natural, iubitul meu... Ascultă-mă ce-ți spun eu, că nu bat cîmpii. De moarte o să ne plictisim. Dacă nu ne-am plictisi de ce ne-am mai lua atunci ? Din cînd în cînd ne vom certa, în seri de toamnă, ne vom înjura birjărește, ca la ușa corului... Ca-n unele romane americane, o să ne spunem, într-un hotel de lux, tot ceea ce credem cu adevărat, despre noi, tot dezgustul, toată repulsia pe care o simțim unul față de celălalt. Eu îți voi reproșa că ești impotent și tu îmi vei reproșa că sînt o tîrîtură, o aventurieră...

SILE : Ce frumos o să fie, o doamne, ce frumos o să fie.

MELANIA : Scandalul trebuie să fie, te avertizez de peacuma, public, că dacă e între patru ochi, n-are nici un haz ! Cînd ne vom pălmui, ne vom insulta, va trebui să se vadă, să se comenteze imediat.

SILE (*brusc emancipat*) : Scandal între patru ochi ? Asta ar fi o tîmpenie...

MELANIA : Și mai e ceva... Avem nevoie de trecut, de un arbore genealogic solid. Să lăsăm să se-nțeleagă că măcar unul dintre noi se trage din Cantacuzini.

SILE (*îngrozit*) : Trecut ? N-am trecut. Dacă aveam trecut, n-aveam prezent. De unde trecut, iubitito ?

MELANIA : În Italia e foarte simplu. Știu asta, fiindcă n-am fost acolo niciodată. Te duci la o tutungerie și pentru cîteva zeci de mii de lire, cumperi un titlu de marchiz sau chiar de duce.

SILE : În Italia e ca la ei, la noi e ca la noi... Ei au alte tutungerii, alte moravuri (*se dezlănțuie brusc o ninsoare care îl scoate din încurcătură*).



MELANIA (cu un fel de disperare, îl silește pe Sile parcă să admire ninsoarea) : Ninge, iubitul, și la propriu și la figurat ! Nu ne e teamă de munți ! Nu ne e teamă de brazi ! Zăpezile noastre negre nu se vor topi niciodată ! Ne vom plictisi de moarte ! O să fie foarte bine !

SILE (și el entuziasmat) : Cîtă frumusețe, cîtă plească !

#### SCENA A II-a

Biroul cooperativei „Avîntul mobilei“. Aceași mobilă stil, atmosferă ceva mai sobră.

URECHIATU : Ai vorbit cu... ?

GORE : Am vorbit...

URECHIATU : Și ?

GORE : Nimic.

URECHIATU : I-ai explicat omului ?

GORE : Cîtă încăpăținare poate să fie pe lumea asta, cîtă îngustime. Și doar trăim o singură dată. Mi-am spart pieptul la el. I-am spus, închide ochii tovarășul Sile, cadru de răspundere, om cu experiență, închide ochii ditamai contabilul șef, care a făcut studii la Paris, și el, un copilaș, un mucos, nimic...

URECHIATU : E foarte trist...

GORE : Astăzi trebuie să fim veseli. Astăzi e o zi sfîntă... Se întoarce tovarășul Sile...

URECHIATU : Cred că de data asta și-a găsit fericirea...

GORE (cu durere ascunsă) : Mi-e teamă că și-a găsit fericirea... Trebuie să-i facem o primire care să-l bucure. Știi foarte bine că tovarășului Sile, om cu experiență, cu picioarele pe pămînt, nu-i place ordinea. O consideră o insultă personală...

URECHIATU : E exigent, dar nu e prost... Foarte bine face, știe el ce știe, știe el ce face...

GORE : Să-l răsfățăm cu haosul care-l bucură atît de mult. Mai sparge și tu un geam, mai mînjește și tu cu vopsea cîteva uși, mai scoate cîteva mobile

afară, să se deterioreze, că avem condiții, în așa fel ca tovarășul Sile să fie mulțumit. Că știi ce-i place tovarășului Sile cel mai mult? Paragina!

URECHIATU: Nu pot să realizez aceste catastrofe într-un timp așa de scurt, și de unul singur. Am nevoie de ajutoare...

GORE: La dracu' cu văicăreala mic-burgheză. Noi, tovarășe Urechiatu, lucrăm în colectiv. Vom mobiliza pe cei mai buni, în așa fel încît paragina să fie realizată în cel mai scurt timp posibil și în bune condiții...

URECHIATU: Să punem mîină de la mîină, să dăm ce e mai bun în noi și să definitivăm și un scurt circuit.

GORE: Un scurt circuit? E o idee foarte bună... Dacă află că-n lipsa lui cooperativa a mers foarte prost, a stat în întuneric, tovarășul Sile o să se simtă foarte bine... Și ăsta e sensul vieții noastre. Să se simtă bine tovarășul Sile. Că de la o vreme, am impresia, că are impresia, că cineva vrea să-i ia locul.

URECHIATU (*nedumerit*): Să-i ia locul? N-ar fi nici o afacere. Cine să-i ia locul?

GORE (*răbufnește*): Tu!

URECHIATU: Eu? Așa de modest mă crezi pe mine? Eu, director de cooperativă? Ce? Mi-a luat dumnezeu mințile?

GORE: Și ce meserie ți-ar place ție?

URECHIATU: Una singură, meseria de rege. Asta-i singura meserie care mi s-ar potrivi ca o mînușă. Din clipa în care-am descoperit că nu sînt rege, din clipa-n care am descoperit că nu sînt nemuritor, nu mă mai interesează nimic. De aceea, deși am două facultăți, prefer să fiu șofer..., să cunosc oamenii, să mă țin de băutură și de femei. Să mă îmbăt de mireasma zorilor și de goliciunea femeilor. Eu, care-am atins desăvîrșirea în băutură și-n amor, m-aș putea coborî la condiția bicisnică de director al cooperativei „Avîntul mobilei”? Fii liniștit, tinere subaltern, n-ai în mine un rival. Ar fi o victorie prea ușoară și n-aș bea nici măcar o bere în cinstea acestei victorii... Dar ție, mitite-

lule, a-nceput să-ți placă să fii șef... A început să-ți placă să dai dispoziții...

GORE: Dacă nu ești fericit într-un domeniu, atunci încerci să fii fericit în alt domeniu... Sînt nefericit în amor, mi-am călcat sufletul în picioare. Am renunțat la alcool și totodată la viața sexuală. Nu mai fumez, nu mai cînt, nu mai am prieteni... Numai o funcție înaltă ar putea să-mi liniștească sufletul, să mă-mbuneze! Atunci, de ce m-am osificat? De ce m-am îmbătrînit și m-am urîțit? *(Bate cu pumnul în masă; în timpul acestei crize de grandomanie, Urechiatu dispăre, plictisit)*. Ceva măreț trebuie să se întîmple. E dreptul meu! *(În continuarea mărturisirii)*. Nu o mai am pe Melania... *(ca un bocet)*, eu cu mîna mea mi-am smuls-o din suflet... Unde ești, Melania?! De ce mă mai întreb, Melania? Știu foarte bine unde ești, Melania, sînt ipocrit cînd mă întreb unde ești... Ești în brațele șefului. Pe mine nu mă duce nimeni! Eu mă zbucium și el te pupă! *(După o clipă de meditație)*. Dar fiecare monedă are două fețe. Două. *(Arată cu două degete)*. Du-te și rămii acolo, în brațele șefului! Însă eu, Melania, poate nu m-auzi, poate te-ai schimbat, însă eu, din iubire pentru tine am transformat suferința în energie, am transformat durerea în kilowați, în cai pîtere... Mai glumesc și eu, Melania, însă mi-e foarte greu. De cînd nu mai am bucuria divină de a locui împreună în garsoniera din 11 Iunie, am descoperit plăcerea de-a fi șef. Dacă n-am fericirea, măcar să fiu ștab. Dinte pentru dinte! Ochi pentru ochi! Suferințele în amor e Oxford-ul nostru, al celor fără carte! Ce n-am învățat din cărți, învățăm din durere. Suferința e divină, fiindcă e și practică, te înalță sufletește și-ți arată unde e bătaia peștelui...

*(Urechiatu și-a îndeplinit misiunea, întuneric desăvîrșit, Gore e încîntat)*. Vine întunericul! Vine tovarășul Sile... Bravo, tovarășe Urechiatu, ai realizat un scurt-circuit la timpul potrivit... *(În întune-*

*ric se distinge o mogîldeață, care, fără îndoială, reprezintă pe tovarășul Sile).*

SILE : Sînt fericit, dar e beznă... Unde ești, tovarășe Gore ? Că vreau să te îmbrățișez !

GORE : Aici sînt, tovarășe Sile, la datorie, dar nu vă văd, că e o beznă... E negru...

SILE : Asta e un scurt-circuit. Eu nu mă supăr... Numai cine nu muncește, nu greșește. *(Deodată se face lumină. Se îmbrățișează cu Gore foarte călduros. Sile îi arată mîna).* Ei, ce e asta, măi Gore ? Hai, spune repede, că ești băiat deștept !

GORE : O verighetă ! V-ați căsătorit, tovarășe Sile !

SILE : Da, Gore și așa cum am visat de mult, dar n-am crezut că e posibil... Gore, Gore, pe onoarea mea, a fost divin ! O femeie extraordinară, brunetă și la propriu și la figurat, inteligentă, modernă, ușor angoasată, bine făcută. Cînd te strînge în brațe...

GORE : Hai, tovarășe Sile, povesteți-mi și mie cum v-ați cunoscut, că fericirea șefului e soarele subalternului... Cum v-ați cunoscut, cum s-a declanșat sentimentul... Pe ce rută v-ați cunoscut ?

SILE : Cum pe ce rută ? Pe cea pe care am stabilit-o de comun acord — București-Cîmpina-Comarnic-Sinaia-Azuga-Predeal-Brașov. Gore, Gore, ce mică e lumea... Mică, mică de tot ! Am întîlnit-o la braseria „Caraimanul“, de-acolo de unde se vede crucea de pe Caraiman...

GORE *(victimă a amintirilor)* : A, braseria „Caraimanul“, de unde se vede crucea de pe Caraiman !

SILE : Și ea se întorcea obosită, dezamăgită, din această călătorie prin circuit, durere, hrană rece, surmenaj... Știi ce mi-a oferit ea ca gustare ? N-o să-ți vină să crezi... Poale-n briu !

GORE *(stăpînindu-și plînsul)* : Și erau gustoase, tovarășe Sile ?

SILE : Erau foarte gustoase... Poate cele mai gustoase plăcinte pe care le-am mîncat în zbuciumata mea existență...

GORE (*izbucnește în plîns, printre sughituri*) : Gustoase ?  
Foarte gustoase ?

SILE : Ce-i cu tine, tovarășe Gore ? Plîngi în timpul serviciului ? Fericirea mea ar trebui să te mobilizeze, să-ți dea aripi !

GORE : Iertați-mă, tovarășe Sile, m-au răscolit cutrele astea de amintiri... Și eu am cunoscut cîndva o femeie, care de prima dată mi-a oferit poale-n brîu. E-o plăcintă blestemată, plăcinta îndrăgostiților !

SILE : Și unde ?

GORE (*izbucnește într-un plîns și mai violent*) : Tot la braseria „Caraimanul“. De-acolo de unde se vede crucea de pe Caraiman...

SILE : Nu mai plînge, Gore. Ajunge ! Viața merge înainte... Eu am recuperări, și vreau să stau un timp cu Melania...

GORE (*tresare*) : Melania ?

SILE : Da, Melania o cheamă pe soția mea. Să ne acomodăm, să ne simțim bine. Ai grijă ca cooperativa să meargă prost în lipsa mea. Că n-aș vrea să dau de bucluc, să se zică că tocmai datorită absenței mele cooperativa a realizat succese. Tu ești un om serios, cu experiență, tu poți să fii incapabil.

GORE (*îi sărută mîna*) : Vă jur, tovarășe, voi depune toată experiența mea, toată capacitatea mea, tot devotamentul meu, ca cooperativa să meargă de rîpă.

SILE : Nu de rîpă, boule... Da' să nu meargă mai bine, decît mergea cînd veneam eu. Să meargă prost, dar fără exagerări.

GORE : Vă jur, tovarășe Sile, că va merge prost cu moderație. (*După o pauză, după ce caută în sertar*). Dați acest buchet de flori tovarășei Melania !

SILE (*se pregătește de plecare, ia florile și le strivește în servietă — la despărțire*) : Ai grijă, Gore, de tine, ai grijă de tine și de cooperativă. (*Iese*).

GORE (*singur*) : Acesta este adevărul dureros ! N-o mai am pe Melania ! Am să sufăr, dar am să fiu șef ; și cît m-am luptat ca să ajung la această suferință ! M-am tîrît pe brînci, m-am schilodit, mi-am pus-tiit sufletul, dar voi învinge ! M-auzi, Melania ?

Sigur că nu m-auzi ! Eu te-am trădat, dar și tu te-ai grăbit să mă trădezi ! Trăiască suferința care-ți aduce un post mai mare ! La luptă ! Prin suferință, la bunăstare !

## SCENA A III-a

Acasă la Sile. Locuință de un violent prost gust. Seamănă mai curînd cu un magazin, unde a sosit de curînd marfă proaspătă. Tablouri stupide, în manieră binecunoscută. Țigănci, peisaje marine etc., etc. Multe, foarte multe bibelouri. Demn de remarcate și că unele dintre obiectele de primă necesitate, televizor, masă de lucru — dacă se poate spune așa — se găsesc în dublu exemplar. Magnetofonurile, sînt chiar în număr de trei. Stau aliniate cumiști, unul lîngă altul. Se mai observă și-un covor făcut sul — n-avea unde să mai fie așezat. Aglomerarea trebuie realizată însă cu moderație, în așa fel încît bătăria, prostul gust, să poată fi admirate în toată splendoarea lor.

Sile, Melania, mai tîrziu Urechiatu, pe post de maestru de ceremonii.

SILE : Acum, iubito, după ce-am făcut Wasserman-ul, după ce ne-am căsătorit, trebuie să-ncepem o viață nouă, mondenă, să ne plictisim de moarte și să ne simțim bine. Dar asta e o artă care se învață și eu vin din munți, n-o știu. De aceea, l-am chemat pe Urechiatu, ca să ne deschidă capul, să nu ne facem de rîs în societate. Căci tu, deși ai origine burgeză, ești încă din topor...

MELANIA : N-am să mai fiu din topor. Ți-o jur ! Chiar și mie-mi poruncesc noaptea, în somn — fii mai mondenă, Melania, fii la curent cu ce e nou...

SILE : O să vină Urechiatu și-o să ne-nvețe arta de-a trăi, arta de-a conversa, arta de-a ne plictisi...

MELANIA : Artă de-a ne plictisi la Veneția...

SILE : Urechiatu e și foarte inteligent, mi-e și foarte subaltern. Nu mă costă nimic, căci principiul meu de bază, rămîne unul singur — să nu scoți suta din buzunar, mama noastră, a tuturor.

**URECHIATU** (*apare încărcat cu două rucsacuri și cu dezinvoltură întră direct în miezul problemei*): Dragă tovarășă Melania, dragă tovarășe Sile, știu foarte bine, v-ați căsătorit, aveți răspunderi, aveți obligații, trebuie, prin forța evenimentelor, să duceți o viață mondenă, în pas cu secolul douăzeci, e firesc, e foarte firesc, aproape obligatoriu. Va trebui să primiți vizite, să faceți vizite, să mergeți la recepții, să dați recepții, să ascultați vorbe de duh, să spuneți, la rîndul dumneavoastră, vorbe de duh. Și, în general, una peste alta trebuie să străluciți în societate. Cine dorește să strălucească în societate, trebuie să muncească, mi-e teamă de cafonii, ca ocnașul la galere.

**SILE**: Ei, lasă, lasă, nu mai băga groaza în noi. Spune mai bine cu ce să începem.

**URECHIATU**: Cu un cîine. Fără un cîine, nu se poate face nimic în ziua de astăzi. Înainte erau caii la putere, astăzi sînt cîinii. Alte timpuri, alte animale. Cîinii demonstrează, în condițiile moderne, gradul de civilizație și de bunăstare al unui individ. Spune-mi ce cîine ai, ca să-ți spun cine ești. Cîinele vă reprezintă, e un fel de carte de vizită. Cîinele merge înainte, vă netezește drumul, cîinele a devenit un steag, care ne-arată țelul.

**MELANIA**: O, doamne, ce frumos vorbești despre cîini, parcă ar fi ființe.

**SILE** (*mai cu picioarele pe pămînt*): E scumpi cîinii?

**URECHIATU**: Unii da, alții nu...

**SILE**: Se pot cumpăra și în rate?

**URECHIATU**: Cred că da... Dacă și examenele de stat și iubirile tragice se pot cumpăra în rate, în fond, de ce nu s-ar cumpăra și cîinii în rate? Dar fără un cîine de rasă, nu se poate intra în viața mondenă. Dacă n-ai cîine, nu ești nimic. Eu v-aș propune pe cihuahua, e cîinele cel mai la modă, cel mai bine-văzut, pe jumătate șoarece, un șoricel mic, dezgustător, scîrbos, e așa-numitul cîine de buzunar, un cîine care nu se plimbă, ci se poartă, doamnă. Asta e noutatea. De aceea, am și ridicat

puțin glasul. Nu se plimbă, se poartă : ca o biju-  
terie, de familie...

MELANIA : Cihuahua ? Să port șoareci în poșetă ? Nici-  
odată. O asemenea pocitanie, cum am auzit că are  
și penticostala aia de Lizica !

SILE : Eu pe banii mei vreau un ciine solid. Un dulău,  
nu o pațachină...

URECHIATU : Și eu iubesc cîinii uriași, dulăii, dacă aș  
avea bani mi-aș lua un Terra-Nova. Dar cîinele e  
stăpînul stăpînului. Un Terra-Nova cere o altă casă,  
mult mai mare, mult mai frumoasă. Deci, dacă vreți  
un Terra-Nova, vă va trebui și altă casă.

MELANIA (*entuziasmată și peltică. De altfel, de cîte ori  
își exprimă o dorință, devine, în mod miraculos, pel-  
tică. Prin această metodă, rugămintile ei devin mai  
simpatice, deci mai rezonabile*) : Eu vreau un Tella-  
Nova...

SILE : Mai departe...

URECHIATU : Să mergem mai departe... Aveți nevoie  
de o zi de primire — joi, marți, miercuri — n-are  
importanță — însă trebuie să aveți o zi de primire.  
Neapărat. Obligatoriu.

SILE : Dar nu costă scump ?

URECHIATU : Costă. Fără zile de primire nu exiști, te  
poți spînzura. E drept că e o moștenire burgheză,  
dar nu tot ce ne-a lăsat burghezia e de lepădat. Să  
știți că vă scoateți banii. Cele mai reușite afaceri  
se fac într-o ambianță plăcută, se bea vodcă, se  
aranjează o excursie prin ONT Carpați, se bea gin  
și se obține o extindere de spațiu, vă domoliți duș-  
manii, neapărat să-i invitați, în aceste zile de pri-  
mire, pe cei care vă disprețuiesc, căci bunăstarea,  
după cum se știe, domolește ura. Se schimbă idei,  
se bea...

SILE : Dacă se bea, e bine...

MELANIA (*peltică și languroasă*) : Eu sînt supelstițioasă.  
Eu vreau să fie mielculi — nici malți — nici vi-  
neli — eu vreau să fie mielculi.

URECHIATU : Extraordinar ! Formidabil ! Miercuri, cînd  
sînt oamenii în cercuri ! Miercuri e ziua cea mai  
bună... Însă mai e un lucru obligatoriu — ca în-



totdeauna să aveți ca invitat un oaspete recunoscut, o celebritate ! E ceea ce se numește surpriza ! Surpriza e absolut obligatorie. Fotbalist, trapezist, cântăreț de muzică ușoară, n-are importanță. Trebuie însă să fie ceva nou.

**SILE** : Și unde-l găsim ?

**URECHIATU** : Vi-l găsec eu. Cunoscc numeroși. Și-un al treilea lucru obligatoriu. Doamna trebuie să fie cu musafirii de o amabilitate împinsă pînă la frivolitate.

**MELANIA** : Eu să fiu frivolă ? Și eu mă gîndeam la Caraiman să fiu frivolă, dar m-am îndrăgostit pătimaș.

**URECHIATU** : Să fiți, doamnă, căci frivolitatea, ca și zilele de primire, ca și cîinii, sînt dovezi sigure, ca și banii gheață, de bunăstare. Între cîini și frivolitate există o strînsă legătură dialectică.

**SILE** : Nu ne mai îngrozi atîta. Mai departe. Să mergem mai departe.

**URECHIATU** : Apoi, vă mai trebuie un hobby.

**SILE** : Ce e aia un hobby ?

**MELANIA** : Lasă, motănel, că-ți explic eu. Ia întinde botîșorul să-ți dau un pupic...

**URECHIATU** (*îngrozit*) : Doamnă, doamnă, vă implor, nu mai folosiți diminutivele Motănel, Castronel, Botîșor, Băuturică, Păpică, Poponeață... Diminutivele taie, smulge din rădăcini energia...

**SILE** : Vai de mine și de mine, după ce mi-am făcut suma ? Și trebuie neapărat s-avem un hobby ?

**URECHIATU** : Neapărat un hobby.

**MELANIA** : Ce este un hobby ? Eu vreau să știu !

**URECHIATU** : Ce este un hobby ? Sînteți femeie, dar ați pus degetul pe rană. Am să vă răspund. Dumneavoastră, în afară de înalta funcție de director, care vă subjugă întreaga energie, vă mai trebuie o îndeletnicire, pe care s-o practicați numai așa, din plăcere, ca să vă destindeți.

**SILE** : Beau pînă cad sub masă...

**URECHIATU** : Băutura nu e un hobby. Trebuie să pescuiți, sau să faceți schi nautic, sau să mergeți pe

patine cu roțile... Sau să patronați un azil de broaște țestoase...

MELANIA : Schi nautic ! Te rog, Motănel !

URECHIATU : Doamnă, fără diminutive, că rămîneți fără bărbat.

SILE : Nu. Am să pescuiesc.

URECHIATU : Foarte bine. Stați pe marginea lacului, întindeți undița, meditați...

SILE : Să mediteze ăia cu buzunarele goale. Nu-mi place să gîndesc, îmi place saramura de crap.

URECHIATU : Deci, ne-am lămurit. Ca hobby am ales pescuitul.

SILE : M-am lămurit. Mai departe... mai departe...

URECHIATU : Dumneavoastră sînteți omul de acțiune, bărbatul energetic, doamna trebuie să fie o ființă mai artistică, mai visătoare. Trebuie să cînte, să facă artă... În secolul nostru, femeile nu mai cîntă la pian. Alte timpuri, alte instrumente. Ce-am adus eu aicea ?

MELANIA : O chitară...

URECHIATU : Exact. O chitară. Chitara e un instrument ideal, la îndemîna tuturor, indiferent de sex și de vîrstă. Nu cere nici voce, nici simț muzical, nu cere absolut nimic. Luați chitara, doamnă, și veți vedea ce ușor vă veți apropia de artă.

MELANIA (*se execută, ia chitara*).

URECHIATU : Așa, doamnă. Zdrăngăniți. Ciupiți, murmurăți ceva. N-are importanță ce. Cu iubire, cu haiduci, cu potere, cu codri, dați-i înainte.

MELANIA (*zdrăngăne cu convingere la chitară*).

URECHIATU : Foarte bine. Acum murmurăți ceva. Ce vă trece prin cap. Nici nu-i obligatoriu să se-nțelegeă ce spuneți.

MELANIA : Un haiduc trecea prin munți. Treci, haiducule, treci. Haide, vino, haide treci. Printre arbori și poteci.

URECHIATU : Extraordinar. Ați devenit într-o secundă cîntăreață de folk. Puteți să mergeți și la cenaclul „Flacăra“. Asta-i tot... Și puține tablouri... Un Luchian, măcar un Piliuță, dar nu o copie...

SILE : Se pot cumpăra în rate ?

URECHIATU : O, sigur că da... Dar un tablou scump e o investiție foarte înțeleaptă. E ca valuta forte. În loc să depuneți banii la C.E.C., îl admirați pe Luchian... Și va trebui, în anumite împrejurări, să și dansați...

MELANIA : Așa de mult îmi place să dansez... Enorm și sincer.

URECHIATU : Între istorie și dans există o strînsă legătură. Valsul e depășit, el reprezintă aristocrația, care și-a trăit traiul, și-a fost alungată de istorie. Valsul cere spații vaste, sălile de marmoră ale vechilor castele... Alte timpuri, alte dansuri. Nu poți să valsezi într-o garsonieră confort sporit. Valsul cere spațiul care nu mai e. Tangoul, născut în bordelurile din Rio de Janeiro, e și el depășit. Tangoul s-a născut din nevoia înrăitelor profesioniste de a ațîța clienții mai timizi... S-a descoperit că distanța e mai voluptuoasă decît apropierea. Așa s-a născut dansul modern, nu trebuie să știi să dansezi, tot așa cum ca să cînti la chitară nu-ți trebuie nici voce, nu-ți trebuie nici volum, nu-ți trebuie nimic.

SILE : Mie mi-e frică să dansez modern.

URECHIATU : De ce să vă fie frică ? (*Dă drumul unui magnetofon*). Va trebui, vrînd-nevrînd, să dansați în societate, așa, îndepărtați-vă, cît mai departe, cît mai departe. (*Sile și Melania se îndepărtează cît le stă în puteri*). Foarte bine. Foarte bine. Acum dați din mîini, scălămbăiți-vă, faceți tot ce vreți, răsucați-vă, aplecați-vă, cocoșați-vă, ridicăți-vă... (*Sile și Melania au intrat în iureșul dansului, parcă nici n-ar vrea să se mai oprească*).

URECHIATU : Ajunge. E foarte bine, ajunge.

SILE (*gîfînd de oboseală*) : Și mai departe...

URECHIATU : În societate se și conversează, trebuie să vă demonstrați inteligența.

MELANIA : Inteligența e un lucru foarte rar...

URECHIATU : Nu vă neliniștiți, doamnă. Orice om cu bun simț, poate să lase impresia că e mai inteligent decît Voltaire... Important e nu ceea ce spuneti,

puteți să bateți și cîmpii, important este cum spuneți. Am să vă dau un exemplu rupt din viață. Dacă spuneți, de pildă, „părerea mea este că-n timpurile noastre“ — simplu, neutru, n-are nici un efect; dacă, însă, la capătul aceleiași fraze, trageți puțin din nas, o să vedeți cum capătă ceva solemn, academic, o autoritate nebănuită. Să experimentăm pe viu...

MELANIA : Părerea mea este că în timpul nostru (*trage aer pe nas*).

URECHIATU : Extraordinar, doamnă ! Totul s-a schimbat, e cu totul altceva ! Încercați și dumneavoastră, tovarășe Sile...

SILE (*repetă aceeași experiență*) : Părerea mea este că în timpurile noastre (*trage aer pe nas*).

MELANIA : O, ce inteligent ești, Sile ! Foarte inteligent ! N-am crezut niciodată că ești atît de inteligent.

URECHIATU : Și-apoi în conversație trebuie să reiasă foarte clar că vă merge bine. Dacă cineva vă-n-trebă : „Știți ce i s-a întîmplat lui cutare“, dumneavoastră răspundeți „Nu știu, eram la Londra...“ Însă există un mare risc și vă sfătuiesc să-l evitați : sînt unii care atrași de viața mondenă, de relații, se neglijează tocmai pe ei înșiși. De aceea, trebuie să faceți pe dracu-n patru să vă păstrați spontaneitatea. Amanții sînt oarecum privilegiați, fiindcă ilegalitatea și chiar graba naște pasiunea. Soții, sub ocrotirea legii, riscă să li se facă repede lehamite unuia de celălalt. Deci, trebuie să fiți și-n privința dorinței animalice spontani. Niciodată să nu priviți cu ironie animalul din dumneavoastră. Doamnă Melania, tovarășe Sile, am să vă dau un exemplu. Să zicem că sînt fericitul tovarăș Sile. Măcinat de o dorință păgînă, deși e încă dimineată, mă reped la soția mea, îi rup lenjeria și-o sărut apăsător pe gură, fără să-mi pese de conveniențe. (*Urechiatu trece la acțiune și-o sărută brutal pe gură pe soția tovarășului Sile*).

SILE : Ajunge, tovarășe Urechiatu ! E sublim, dar ajunge ! Soția mea nu e material didactic !

URECHIATU (*o sărută încă o dată și-i răvășește părul și pleacă*).

SILE (*rămîne buimăcit*): Ce dracu a mai fost și asta?

MELANIA (*către Sile*): Tovarășul Urechiatu e un foarte bun profesor... Omul cît trăiește, învață. A fost foarte frumos, Sile, foarte frumos... (*Îl sărută apăsat pe gură, conform indicațiilor lui Urechiatu*).

#### SCENA A IV-a

Locuința tovarășului Paul Arnăutu.

LIZICA (*deschide violent ușa*): Ai auzit ce-a făcut Sile? Nu ți-a spus Urechiatu?

PAUL: Nu mi-a spus nimic.

LIZICA (*clocotind de furie*): Îți spun eu! S-a căsătorit. E fericit în amor. E în al nouălea cer.

PAUL: Fericit... Pușlamaua!

LIZICA: Dar nu știi ce-am pățit...

PAUL: Nu știu, iubito, ce-ai pățit...

LIZICA: M-am dus la Consignația, să-mi cumpăr „Luchianul” ăla care-mi plăcea atît de mult (*izbucnește în plîns*).

PAUL: Nu plînge, iubito, că plîng și eu.

LIZICA: Vorbești așa, fiindcă nu știi ce s-a întîmplat. (*Printre sughituri*). Cum să nu plîng? Mă vezi pe mine cu-n tablou în brațe? Eram cu banii în poșetă, fiindcă știi, că după ce ți-ai cumpărat examenul de stat, ne-au mai rămas vreo zece mii de lei. Cînd să-mi cumpăr tabloul, mi s-a spus că a fost cumpărat, de cine crezi? de Domnul Sile Gurău...

PAUL: Ia te uită, pușlamaua! A-nceput să-i placă și pictura...

LIZICA: Nu se mai poate! Oriunde mă duc, oriunde mă-ntorc, mă lovesc de banii lui Sile și de țopenia nevesti-si. Mă duc la croitoreasă să-mi fac taiorul ăla negru, că-n cincisprezece e parastasul și croito-

reasa mi-o trîntește de la obraz că ea nu poate, că e foarte ocupată, pînă peste cap, că lucrează pentru doamna Melania Gurău, care urmează să plece în Italia, să facă cumpărături și să viziteze Capela Sixtină.

PAUL (*ironic*): Nu știu în ce limbă o să se-nțeleagă ei în magazine...

LIZICA: Tu, cu ironiile tale șleampăte... Cînd ai valută, n-ai nevoie să fii poliglot!

PAUL: Cîtă bătărie din partea lor...

LIZICA: Și cîtă lașitate din partea ta. Nu vreau să mă întîlnesc cu Melania în fața Capelei Sixtine. Ajunge cu atîta Italie, cu atîta Franță. Mereu la Veneția... Mereu la Roma, mereu la Paris. Nu mai suport! Ajunge!

PAUL: Ce să fac? Spune-mi ce să fac și fac!

LIZICA: Să-l distrugi pe Sile! Nefericirea lui m-ar face să uit toate necazurile. Chiar dacă aș trăi într-o cocioabă, nefericirea lui m-ar face fericită!

PAUL: De ce atîta ură? De unde atîta ură? Și eu l-am urît, dar l-am iertat. Ți-am zis. Treacă de la mine și acest pahar.

LIZICA: Eu nu iert, eu nu uit. Eu de ce mi-am schilodit sufletul? Eu de ce mi-am strangulat atît pornirile sufletești cît și cele animalice? Eu de ce mi-am călcat în picioare tot ce era mai valoros în mine? Eu de ce am pîrjolit, ca hoardele lui Attila, toate năzuințele mele înalte? Ca să mă simt bine! Mi-am schilodit sufletul, dar insulele Bahamas nu le-am văzut. M-ai îndopat cu Veneția ta, ca pe o gîscă. M-am uscat, m-am îmbătrînit și nici o răsplată n-am primit pentru toate astea. Știu, eu am dorit pustiul... Eu mi l-am impus! Știu că multe femei fericite îmi rîvnesc pustiul meu! Chiar și coșmarurile mele! Păi cum ne-a fost vorba? Vreau răsplata pustiului meu!

PAUL: O s-o ai, o s-o ai.

LIZICA: Cînd o s-o am? N-o s-o mai am niciodată! Acuma te rog — numai atîta — distruge-l pe Sile!

PAUL : De ce să-l distrug pe Sile ? Spuneai, cîndva, că-l urăști fiindcă bea direct din sticlă.

LIZICA : Cîtă imaginație are lașitatea... Fiindcă tovarășul Sile mi-a fost amant !

PAUL : Ei și ? Foarte normal ! Ți-a fost șef, era normal să-ți fie totodată și amant.

LIZICA (*isteric*) : Alt bărbat s-ar fi făcut galben de furie, gata de crimă. Minți cînd spui că ți-ai făcut din demnitate un hobby. Babalîcule, parastas obosit și trufaș !

PAUL (*înfricoșat*) : Așa acatist cum sînt, te iubesc foarte mult. Te iubesc foarte mult...

LIZICA : Tot de pescuit te ții, nu de demnitate, ci de rîme... O rîmă ești și tu, undiță blestemată, acatist slăbănog și fără de haz... Nu că i-am fost amantă, pentru asta n-aș avea de ce să-l urăsc, îl urăsc fiindcă m-a părăsit și mi-a asigurat transferul...

PAUL (*și mai înfricoșat*) : Ce suflet de înger ai tu, Lizica. Cu ce ochi curați privești tu mediul înconjurător...

LIZICA : Nu te mai amăgi ! Ai făcut din autoamăgire o bișnițaraie... Știi foarte bine cine sînt ! Eu am fost ploconul, pe care ți l-a dat tovarășul Sile pe vremea cînd îi erai șef...

PAUL : Tu, plocon ?

LIZICA : Da. Plocon. Nu mai avea calupuri de Kent și-atunci a spus : „Hai să i-o dau pe tovarășa Lizica“.

PAUL : Canalia ! N-am știut asta, n-am bănuit așa ceva.

LIZICA : Și știi de ce ți-am fost infidelă ?

PAUL : Nu... nu știu...

LIZICA : Din ură față de Sile, nu din temperament. Ți-am fost infidelă, ca să-i demonstrez lui că sînt tîrfă, nu o femeie obișnuită, cum credea el, cînd mă ponegrea. Și de ce crezi că iubesc arta ? Tot din ură față de el, nu din iubire pentru artă. Visa o femeie cultă, bătăranul. Nu mi-a fost ușor să-l ascult pe Beethoven. Nu mi-a fost ușor să plîng în fața florilor lui Luchian... Dar am plîns, ca să vadă necioplitul ce-a pierdut. Și-așa, pe căi ocolite, am ajuns să fiu exact femeia pe care o visa bătăranul.

Ce mare este puterea urii..., cum te modelează, te înalță și te înfrumusețează...

PAUL : E groaznic ce-mi spui. Am o idee. Mă gândesc să mă sinucid... Tu ce părere ai ?

LIZICA : Proastă. Nu te vei sinucide niciodată. Distrug-e-l pe Sile, să mă aleg și eu cu ceva în viața asta... Reclamă-l, demască-l, strivește-l! Are atâtea pe conștiință, n-o să fie greu să-l bagi în mormînt...

PAUL : Dacă-l distrug pe Sile, mă distrug și pe mine. Voi muri cu el în brațe, sau va muri el în brațele mele !

LIZICA : Ei și ? Distruge-te și pe tine...

PAUL : Am să fiu retrogradat, am să am un salariu mai mic, o să fie mai trist...

LIZICA : Ei și ? O să trăim într-o colibă... Omul, dacă e om, trebuie să fie porc cu un scop...

PAUL : Și bosanova, și demnitatea, îmi ceri prea mult. Mi-e foarte greu... Sînt un om foarte bătrîn... Mi-e foarte greu...

LIZICA : Știi că ești un om bătrîn, de aia am acceptat căsătoria. Într-o frumoasă noapte de mai, și-acuma simt mirosul acela de liliac, mi-ai promis, mi-ai jurat și te-am crezut pe cuvînt, copilă fiind, c-ai să mori devreme, să mă bucur și eu în tihnă de tristețile văduviei. Nu te-ai ținut de cuvînt ! Mi-ai spus că mori și n-ai murit ! Mi-ai spus că mă duci în insulele Bahamas și nu m-ai dus ! Se duce-n schimb, Melania, soția lui Sile, singurul bărbat pe care l-am iubit din creștet pînă-n tălpi... I-am iubit magnifica bătărănie, prostia lui îngîndurată. Ce mitocan divin era... Fă și tu ceva pentru mine... Distrugerea lui Sile e tot ce mai aștept de la viață... Căci răzbunarea naște o lumină, care ne-ajută să trecem mai ușor dincolo, în mormînt, Paul.

PAUL : Dacă-l distrug pe Sile, mă vei iubi ?

LIZICA : Pînă la moarte... Hai să dansăm. *(Pune o muzică foarte agitată).*



PAUL : Nu pot. Eu numai tangouri. Sînt un om bătrîn.

LIZICA : Un vals, atunci.

PAUL : Numai tangouri...

LIZICA : Am uitat că ești un om bătrîn. Atunci, dă-mi totul..., absolut totul. Să fii un martir cu bani mulți. Distruge-l pe Sile, și apără-te pe tine. Vreau să sufăr în insulele Bahamas.

CORTINA

## ACTUL III

### SCENA I

Acasă la Sile.

MELANIA (*e îmbrăcată într-un kimono foarte elegant, zdrăngăne la chitară, și bea Campari. Cîntă*).

„Eu n-am iubit un eunuc,  
Ci-un ditamai haiduc,  
Iubirile vin și se duc  
Se risipesc și se usuc...”

(*Se aude soneria ; cu chitara în mîină, Melania se repede spre ușă. Gore ? Tu ești, Gore. Chiar tu ești, Gore ? E cît pe-acî să izbucnească în plîns, dar se răzgîndește, în ultimul moment*).

GORE (*foarte solemn, și foarte stingherit*) : Eu sînt, stîmată tovarășă Melania Gurău...

MELANIA (*încercînd să-și stăpînească plînsul*) : Eu sînt stîmata tovarășă Melania Gurău ? Îmi spui mie asta, care te-am iubit, care ți-am pus cartea în mîină, care ți-am spălat lenjeria și te-am strîns în brațe cu patimă, fără prefăcătorie ? (*Fredonează tragic*).

Iubirile vin și se duc...  
Se risipesc și se usuc...

Eu care eram adorată, am ajuns să fiu stîmată. Sînt femeie tînără, n-am nevoie de stimă și de respect. Respectul e ultima haltă a iubirii ! După aceea nu mai urmează nimic... Neantul, Gore, neantul...

GORE : Nu știi (*intră în meditație ca într-o mlaștină*).  
Eu știu ce să spun ? Alte vremuri, alte condiții... E foarte frumos aici dar mă întreb — nu era mai

frumos în maghernița noastră din 11 Iunie, când  
mîncam mezeluri și ne iubeam sincer ?

MELANIA (*e și ea contaminată de plăcerile meditației*) :  
Poate, dar e foarte tîrziu... Ia să văd cum arăți.  
(*După un scurt control*). Ești neschimbat... Același  
costum, aceiași ochi, căprui, același zîmbet...

GORE : Numai eu știu ce-i în sufletul meu...

MELANIA : Suflet, tu ? Care suflet ? Ți-ai siluit sufle-  
tul, ți l-ai peticit, ți l-ai mutilat, ți l-ai schilodit,  
ți l-ai cocoșat. Și cu ce te-ai ales ?

GORE : Încă cu nimic, dar sper. Sper să-mi fie răsplă-  
tită cîndva jertfa de-a te fi pierdut. O, dacă răs-  
plata ar fi pe măsura jertfei, bine ar fi... Căci  
acuma, că sîntem între patru ochi, pot să recunosc  
c-a fost o jertfă imensă. Dar și tu ți-ai schilodit  
sufletul de comun acord... Și cu ce te-ai ales ?

MELANIA : Cu Campari și plictiseală... Am zile de pri-  
mire, un ciine Terra-Nova, am un bărbat serios pe  
care-l înșel cu demnitate, și care, la rîndul lui, sper  
că mă înșeală. Sufăr la Veneția, îmi găsesc echili-  
brul la Paris... Dar ce vreau să pun pe tapet, c-asta  
era expresia noastră pe vremea cînd ne iubeam...  
Ai rămas același băiețandru încăpăținat, utopic și  
viclean... De ce nu te apropii de mine ? Hai, Gore,  
hai, Gore, nu-ți fie teamă că sînt soția șefului, fii  
pătimaș, strangulează-mă în sărutări, cum procedai  
și-n trecut...

GORE : Nu mi-e frică de tovarășul Sile, îl respect, dar  
nu mi-e frică...

MELANIA : Atunci de ce nu te-ai apropii de mine ? Nu mă  
mai iubești ?

GORE : Acuma ești soția șefului. Și șeful e șef. E o dis-  
tanță socială între noi... Te respect foarte mult Me-  
lania...

MELANIA : Nu de respect am nevoie. Dimpotrivă... Am  
nevoie să fiu umilită, schingiuită și chiar batjoco-  
rită de forța unui bărbat... Auzi, iubitul meu de-o-  
dinioară ! Am nevoie să fiu batjocorită... Sînt să-  
tulă de respect, ca de mere pădurețe. (*Se uită la*

ceas). E ora unsprezece. Sile se întoarce la cinci. Avem, slavă domnului, destul timp.

GORE (*tace meditativ*).

MELANIA : Nu mai sta ca un popîndău... Iubește-mă, devoră-mă... Dacă nu cumva obsesia carierei te-a făcut un tăntălău ! Că nu prea se poate și una și alta... Ori, ori...

GORE : De ce vrei să mă umilești ? Nu mi-e frică de tovarășul Sile... Am venit aici cinstit, cu aprobarea tovarășului Sile... Eram în ședință de analiză. M-a chemat și mi-a dat sarcina să las totul baltă și să vin la dînsul acasă și să-i succesc capul soției. A fost o sarcină, n-a fost un vis.

MELANIA : Adică mie, să-mi sucești tu capul, mie, mă ?

GORE : Așa a spus tovarășul Sile... Așa erau instrucțiunile ! Că se face de rîs, că nu mai poate să iasă-n lume, atîta timp cît soția lui legitimă nu are și ea un amant, cum au toate celelalte... Că soțiile tuturor prietenilor au amanți, unii vînjoși, alții de valoare... Numai soțioara lui, n-are și ea un amant și asta-i foarte greu și foarte penibil... A fost foarte dur, tovarășul Sile, cum nu e de obicei și mi-a spus : tovarășe Gore, concentrează-ți eforturile, și-ncurcă-te cu nevastă-mea. Mă fac de rîs, a continuat, în cercul nostru ea e singura care n-are amant. Nu e vorba numai de... ci de... (*izbucnește în plîns*). El nu știa, n-avea de unde să știe că noi, cîndva, ne-am iubit...

MELANIA : Dacă nu e patimă oarbă, să fie disciplină de fier. Dacă nu poți să te comporti ca un amant spaniol, măcar comportă-te ca un salariat... Fii măcar slugarnic, dacă nu poți să fii superb... Strînge-mă în brațe, mușcă-mă, sfișie-mi lenjeria... Să-n-deplinești ordinele șefului, recte soțului meu...

GORE : Mă faci să rîd, deși nu-i nimic de rîs... Asta-i ciudățenia. Să te sărut pe tine din ordin, eu care te ridicam în brațe din proprie inițiativă ? Să faci din datorie ceea ce pînă mai ieri făceai din pasiune ?

MELANIA : Da, din ordin ! E o plăcere pe care încă nu am cunoscut-o. Să te ferească dumnezeu, Gore, de

clipa sacră în care unei femei îi e indiferent motivul pentru care e rîvnită sau sprasolicitată... Iubește-mă, dacă ești subaltern ! Să-ți sclipească ochii de patimă nebună, dacă așa ți-a spus șeful. Devoră-mă... Umilește-mă... Execută ordinul șefului și soțului...

GORE : Nu pot, stimată doamnă Melania, nu pot...

MELANIA : Ce nu poți ?

GORE : Nu pot... Știți că e-o expresie...

MELANIA : Fără expresii... mai departe... mai departe...

GORE : Stimată tovarășă Melania...

MELANIA : Nu mai îmi spune stimată tovarășă Melania.

GORE : Stimată tovarășă Melania... Știu eu ce știu... De cînd mă străduiesc să-mi fac o situație, o carieră durabilă, de cînd am un țel, viața, oricît de intimă ar fi, nu mă mai interesează... Cu sentimentul celei mai înalte răspunderi, o consider apă de ploaie... Dacă te lași subjugat de ea, nu mergi mai departe...

MELANIA (*amuzîndu-se*) : Ai înnebunit, Gore, te-ai tîmpit, Gore, te-ai scofilcît, te-ai cocoșat... Păi ce carieră mai e aia fără viață cît de cît personală ?

GORE : Este... Tocmai că este... Dacă vrei să ai o situație, trebuie să-ți strivești sufletul, ca pe un gîndac de bucătărie... Altă soluție nu e... (*După o pauză*). Am și eu o rugăminte, Melania... Vezi, acum îți spun Melania, nu stimată tovarășă Melania. N-aș vrea să-l supăr pe tovarășul Sile... Căci ție îți este soț și mie mi-e șef... N-are rost să ne punem rău cu el, nici tu, nici eu. Dacă te-ntreabă dacă m-am culcat cu tine, te rog eu, fă asta pentru mine, spune-i că te-ai culcat cu mine și c-a fost foarte bine... Îmi promiți ?

MELANIA : Pe cine am putut să strîng în brațele mele vînjoase... Pleacă... Ia-ți catrafusele și pleacă, eunucule !

GORE : Am o rugăminte la tine, Melania. Vezi, iar îți spun Melania...

MELANIA : Să-l distrugem pe Sile ? Cam asta e în mintea ta de pasăre, nu-i așa ? Să-i cer tot mai multe blănuri, tot mai multe Veneții, o hoardă de

Parisuri, de astrahane, de bibelouri, și să-l silesc să fure din banii poporului? Și noi să rămânem din nou împreună, într-o garsonieră din 11 Iunie, înăpoi la mezeluri și la sinceritate... Ar fi o idee.

GORE: Nu. Ar fi o nebunie. Nu mai vreau nici să fiu șef, nu mai vreau nici să te ador. Altceva vreau. Acuma vreau să am bani mulți, să beau de unul singur. Numai belșugul o să-mi reînvie chipul tău drag. Aș vrea să bagi o pilă pentru mine, să mă treacă la tapițerie, acolo se ciștigă mai bine.

MELANIA (*cu melancolie*): Să te treacă la tapițerie. Iată cum se duce de ripă o iubire cândva divină. De ce te-am iubit așa de mult, dracu mai știe. Bine. Am să bag o pilă pentru tine. Ai să fii trecut la tapițerie. Acum, du-te!

GORE (*pleacă foarte încântat de această soluție*): Sărut-mi-nile, stimată tovarășă Melania Gurău!

## SCENA A II-a

Acțiunea se petrece în grădina din curtea cooperativei „Avântul mobilei”, unde conducerea și-a mutat sediul în timpul verii. Atmosferă patriarhală, un zid încărcat de iederă, tufe de trandafiri, ciripit de păsărele. Chiar dacă pe un lac din apropiere ar trece o lebădă, n-ar fi deloc exagerat. În mijlocul grădinii, un birou imens — e o splendidă dimineată de vară. Apare, cu o pasăre pe umăr, Gore, care-l înlocuiește pe director — miroase un trandafir și se așează la birou.

SILE (*dă buzna*): Unde ești, Gore? Ce-i asta, Gore? Ce-i asta, idiotule? Ce-i aici? Braserie sau cooperativă? Se mănincă mici sau se muncește?

GORE (*vrea să-i ofere fotoliul de director, pe care el îl ocupă în mod provizoriu*): Nici una, nici alta. Luați loc, tovarășe Sile...

SILE: Nu! Eu rămân aici, pe scăunel. Modest, zgribulit, înfricoșat, ca un amărît venit cu o jalbă. Să nu crezi că nu știu... Ai avut idei în lipsa mea...

GORE : Tovarășe Sile, doar mă cunoașteți... N-am avut idei... Eu sînt om serios, nu mă țin de tîmpenii... Urâsc ideile și tutunul și femeile. Și cum să am eu idei în lipsa dumneavoastră ?

SILE : Mai rău, mult mai rău... În timp ce eu am fost plecat să-mi caut fericirea prin circuit, în timp ce-am străbătut munții, cu un țel, în timp ce-am stat acasă să-mi consolidez căminul, tu, fără aprobarea mea, ai îndeplinit planul.

GORE (*tace înfricoșat*).

SILE : Mă, eu am făcut sport de performanță, mă, te bat de te usuc. Răspunde la ce te-ntreb... Ai îndeplinit planul ?

GORE : Da, tovarășe Sile. Dar n-a fost vina mea. Eu n-am nici o vină. Muncitorii și-au făcut de cap. L-au îndeplinit împotriva voinței mele... N-au respectat indicațiile mele, eu n-am autoritatea dumneavoastră, n-am geniul dumneavoastră.

SILE : Lasă, lasă, nu te justifică... Nu ți-am spus eu, băiatule, să lași totul așa cum era pe vremea mea... Mă, tu ești om, sau ce ești ?

GORE (*izbucnind în plîns*) : Eu m-am luptat, m-am strădui, am depus tot ce e mai bun în mine, n-am dormit noaptea, am lucrat douăzeci de ore pe zi, am vrut să vă mulțumesc, că slugărnicia, ca și meseria, e brățară de aur, însă n-am reușit.

SILE : Cum n-ai reușit, mă ?

GORE : Nu sînt numai eu, nu sîntem numai noi — sînt și alții — mai numeroși (*sună telefonul*).  
(*Gore vrea să răspundă la telefon*).

SILE : Dă-mi telefonul, canalie !

GORE (*ii dă telefonul*).

SILE (*ascultă încrîncenat*).

GORE (*cam bănuiește despre ce e vorba*).

SILE (*izbucnește în plîns*).

GORE : Nu plîngeți, tovarășe Sile... Dacă plîngeți dumneavoastră, plîng și eu. Nu plîngeți, tovarășe Sile...

SILE : Iarăși felicitări ! Iarăși aflu că lucrurile au mers bine în lipsa mea !

GORE : Eu n-am nici o vină, eu sînt un om corect, n-am mișcat nici un deget, a fost așa, ca o urgie a naturii.

SILE : Fără fenomene supranaturale, lasă, lasă. Tovarășul client a fost uimit că i s-a îndeplinit urgent comanda. De ce, mă Gore, te-ai ținut de cuvînt, de ce, mă ? De ce să fim oameni de onoare, cînd viața e așa de scurtă și de dură ? De ce, mă, să ne respectăm unii pe alții, mă ? Mă, Gore, mă, eu ți-am fost ca un tată... Ți-am cumpărat bacalaureatul... Am avut încredere în tine, ți-am dat și bani de medicamente... Mă, ți-am spus eu, mă, derbedeule, mă, cîine, să respectați clienții, mă ? Păi, unde ajungem, mă, dacă îi respectăm... Ni se urcă în cap, acolo ajungem...

GORE : Eu n-am nici o vină. Am fost silit să-i respect !

SILE : Am ajuns să ne respectăm clienții... Ce, mă, trăim în codru ? Mă, tu erai un incapabil, de-aia te-am iubit și te-am promovat. Din ură față de mine te-ai făcut inteligent. Cîtă ură trebuie să zacă-n tine, ca să devii capabil... Din ură față de mine te-ai făcut capabil, că nu erai... Mă, eu ți-am spus că te bat ? Te bat, mă, că eu mă țin de cuvînt. C-am făcut și sport de performanță și sînt corect, mă. N-am să te bat, că nu mai ești copil, am să te nenorocesc, că ești matur. Eu cînd îi spun unui om că-l nenorocesc, mă țin de cuvînt... A, Gore, Gore, cît de mult te-am iubit, cît de mult te-am promovat... S-ajungi tu, om cu care am băut și m-am sfătuit, pe care l-am luat de jos și l-am adus sus, să ajungi să respecti clienții și să-ndeplinești planul ?

GORE : Eu n-am nici o vină... (*Funebru*). Acum, dacă s-a-ndeplinit, s-a-ndeplinit. Așa e viața.

SILE (*se-nfurie, aleargă după el*).

GORE (*se-ascunde în grădină, printre tufișuri*).

SILE : Unde ești, mă ? Ascultă-mă, ce-ți spun... Dacă urăsc un singur lucru pe lume sînt două lucruri : cărțile, munca și copacii... Să nu mai văd nimic, să nu mai fie copaci, să nu mai fie trandafiri, să vă băgați mințile în cap ! Sînt viguros, nu sufăr de diabet, am putere de decizie, te dau afară !



GORE (*se predă. Iese afară din tufișul în care s-a ascuns*): Iertați-mă, tovarășe Sile. N-am să mai fiu capabil. Vă jur pe ce am mai sfânt... Am avut așa, un vis, o nălucire...

SILE : Să te cred, Gore ?

GORE (*cu o floare în mână, semn al respectului, al steagului alb al predării*): Credeți-mă ! Am să fiu idiot. Am să fiu nimeni. Am să fiu o cîrpă. Am să fiu o zdreanță. Am să fiu un incapabil. Într-un cuvînt, omul dumneavoastră.

### SCENA A III-a

Acasă la Sile. Miercuri, zi de primire. Multă lume, multă eleganță. Grupurile s-au și organizat, pentru ca birfa să poată funcționa în bune condițiuni.

URECHIATU (*stăpîn pe situație*): Eu i-am spus tovarășului Sile : invită pe toată lumea, și pe prieteni și pe dușmani.

LIZICA : De ce-am venit eu aici ? Mereu mă gîndesc la dumneata... De ce-ai rămas dumneata atît de frumos și de tînăr ?

URECHIATU : Fiindcă n-am vrut să fiu șef... Țasta e tot secretul tinereții...

LIZICA (*languros și provocator*): Sînt nopți în care...

URECHIATU : Nu e cazul... Nu sînt singur ! Sînt cu soțul dumneavoastră. E pulbere, e criță ! E troșcăit rău de tot... E vîrf administrativ, dar nu ține la băutură. De aia l-am adus aici, să nu ne vadă dușmanii.

PAUL (*beat mort, fără îndoială, dar nu asta-i cel mai grav. E-n picioarele goale, îmbrăcat foarte hippy. Are părul, sau mai exact, cîteva fire din chelie, lăsate pe frunte. Trage după el o chitară. Urechiatu îl cară la subțioară, ca pe un balot și-l depune cu politețea de rigoare pe un fotoliu. Trebuie să fie*

foarte clar că-n această situație, directorul cooperativei „Progresul Mobilei“ e-n stadiu de obiect).  
 URECHIATU : Stimată tovarășă Lizica, acesta-i soțul dumneavoastră... Eu l-am sfătuit să se ducă acasă, n-a vrut. Spunea că vrea să vadă și el cum arată partingul tovarășului Sile...

LIZICA : Ce-i cu tine, Paul, ai înnebunit ?

PAUL (*se revoltă împotriva condiției lui de obiect și încearcă să devină materie vie*) : Eu nu sînt încă un balot. Nu sînt un geamantan. Nu, n-am înnebunit... N-am înnebunit, am întinerit. Nu mi-ai spus tu să-ntineresc ? Nu mi-ai spus tu de diferența de vîrstă ? Nu-mi obiectai că sînt prea bătrîn, că nu sînt hippy, că nu cînt la chitară muzică folk, că n-am părul vîlvoi ? De unde, iubita mea, păr vîlvoi ?

URECHIATU : E greu să ai și chelie și păr vîlvoi...

PAUL (*care se trezește treptat, renunță la condiția de balot, devine atent la ce se întîmplă în jurul lui*) : E foarte greu ! E foarte greu să fii atent, cînd ești, pe de altă parte, bătrîn ! M-a silit, m-a înghiontit să fiu tînăr și eu nu mai sînt ! Chiar și pentru directori timpul trece ! Chiar și ștabii mor ! Se moare oriunde, în cele mai bune condiții... Chiar și la Paris se moare ! Eu am crezut că la Paris nu se moare, însă, spre surprinderea mea generală, am aflat că și la Paris se moare. M-a distrus, m-a nenorocit, obligîndu-mă să fiu tînăr ! Să dansezi, cînd tu vrei să dormi, să faci dragoste pătimașă, animalică, cînd tu aspiri, cu puțina energie care ți-a mai rămas, spre un ceai de mușețel. Nu e drept ! Nedreptatea pe care ne-o facem noi înșine e mai sîngeroasă decît ghilotina tuturor călăilor ! (*Către Urechiatu*). Să nu te-nsori niciodată cu o femeie mai tînără... Eu am făcut-o și iată-mă, ce triumf al ridicolului sînt. Hippie, picioarele goale, păr vîlvoi, chitară (*murmură ceva neinteligibil, dar „la modă“*), muzică folk. Și-așa de grea este viața mea, încît nici măcar nu știu pe cine să urăsc ! Aș avea nevoie de o ură clară, căci o ură clară te eliberează, îți dă un sens, și nu îl am ! (*Brusc, dur*). Să nu

te-nsori niciodată cu o femeie mai tânără. Ea se zbenguie, dansează, patinează, și tu te întrebi cum, unde să găsești puterea de-a muri... Să nu faci greșeala asta ! Totul trebuie să fie armonie ! Sînt beat, însă vreau să spun ceea ce gîndesc ! Cel urît trebuie să fie cu cea urită ! Frumoșii cu cei mai frumoși ! Scălimbii cu scălimbii. Să fie armonie... De ce am luat-o pe Lizica ? Din snobism. Ea credea că m-am amoresat... Că venise vremea femeilor frumoase și date dracului... Că venise timpul să le părăsim pe cele curate și gospodine...

LIZICA : Nu vreau scandal. Acum năvălesc mitocanii asupra noastră.

URECHIATU : Să nu vă temeți de scandal. Scandalul e semn de bunăstare.

PAUL : Alături de tine viața mea a fost un coșmar...

LIZICA : De ce vorbești așa ? Noi am fost fericiți !

PAUL : Acest nesfîrșit bairam îl numești tu fericire ?

LIZICA : A fost iubire.

URECHIATU : Cînd există iubire, diferența de vîrstă nu mai contează !

PAUL : Da. Cînd e mare, nu mai contează... Ce să mai conteze ?

LIZICA : De ce te-ai îmbătat în halul ăsta ? Ca să mă faci de rîs în fața lui Sile și a Melaniei. Tu ești director, trebuie să bei în casă, nu în public ! Știi că tremur pentru sănătatea ta ! Tremur fiindcă trebuie să tremur ! Căci ce-ar zice gurile sparte, dacă ar auzi că eu nu tremur pentru sănătatea ta ? Că ele își îngrijesc soții, îi duc la doctor și eu îl bag în mormînt.

PAUL : Vreau să fiu tînăr. Adu-mi părul, tovarășe Urechiatu ! Căci, unde ne trezim ? Voi, șoferii, sînteți stăpînii lumii ! Adu-mi părul, mișcă-te, adu-mi tinerețea și strălucirea !

LIZICA : N-auzi muzica ? Ei se distrează și noi suferim... Mor de ciudă.

URECHIATU (*scoate o perucă din buzunar*) : Ne distrăm și noi. Aveți părul, tovarășe Arnăutu !

PAUL (*iși pune peruca*) : Un scriitor rus, pe numele lui adevărat Maxim Gorki, spunea că părul e podoba omului.

LIZICA : Ce frumos ești. Ce tânăr ești ! (*Are grijă de sănătatea lui, îi aduce o cutiuță cu medicamente*).  
Ia și bea astea și vorbește mai puțin.

PAUL : Nu știți bomba ? Am să mor, am să mor...

LIZICA : De ce vorbești așa ? Știi foarte bine că te iubesc pînă la nebunie. Că dacă ai muri, m-aș plictisi !

PAUL : Eu ți-am îndeplinit și dorința cea mai arzătoare. L-am demascat pe Sile... El cîntă, dansează, nu știe ce-l așteaptă... Am spus tot ce știam despre el. Și știam multe...

LIZICA : Crezi că n-am să reacționez pătimaș ? Te înșeli, mă bucur. Trebuia să i se infunde și lui odată... Asta mă va regenera, mă va întineri...

PAUL : Lasă, că și așa ești destul de tinerică. Să n-aud de tinerețe ! O urăsc !

URECHIATU : Trebuie să plec. O să se supere tovarășul Sile și doamna Melania...

LIZICA : Femeile, mereu femeile, tovarășe Urechiatu... Lasă-i în pace. Nu vezi ce bine se distrează, babilicii ? Ce muzică nebună ! Lui Paul îi e foarte rău. Mi-e frică, tovarășe Urechiatu...

PAUL (*neatent la discuția dintre Lizica și Urechiatu*) : Ți-am făcut hatîrul ! L-am distrus pe Sile ! O să dea de dracul ! Tu, o să-ți ții făgăduiala ?

LIZICA : Am să te iubesc pînă la moarte.

PAUL : Așa puțin ? Pînă la moarte ? Pînă la moarte ? O zi, două...

LIZICA : Iubitule, fii corect, nu cobii, iubitule !

PAUL : Acuma, totuși, la spartul tîrgului, am ajuns la concluzia că nu-i bine să fii porc ! Domnilor, nu e bine. Sînt și avantaje, dar nu e bine. Ședințele, sigur că sînt bune, dar or fi avînd și zăpezile un sens. Și poate și munții ! Mă duc să mă odihnesc.

LIZICA : Unde să te odihnești, într-o casă străină ? N-ai venit să te odihnești, ci să te distrezi. Mă faci de ridicol. Dansează bosanova !

PAUL : Nu pot... Ajută-mă, tovarășe Urechiatu, să mă odihnesc puțin...

URECHIATU (*ca om al casei, îl conduce pe Paul Arnăutu*).

LIZICA (*ascultă cu ură larva din jurul ei*) : Agramata aia de Melania e mai fericită decît mine.

URECHIATU (*se întoarce foarte radios, cu sentimentul că și-a făcut datoria*).

LIZICA : E un om foarte bun, dar nu e corect. Cînd ne-am căsătorit, mi-a promis solemn c-o să moară foarte curînd. C-am să rămîn văduvă la timp și am să-mi trăiesc tinerețea. Și uite, că și-acuma, nu e penibil ? Nu vedeți ce roșu și sănătos arată ? Cum e posibil așa ceva ? Sîntem doar oameni ! Avem doar un respect unul față de celălalt ! Dumnezeuvoastră vă dați seama cîtă ticăloșie e în sufletul lui ? Că eu sînt tînără, mai tînără decît el cu treizeci de ani (*izbucnește în plîns*). Cîtă nesimțire ! Cîtă animalitate ! Cît întuneric ! Păi cum e posibil, dom'le, ca un om să spună că moare și să nu moară ! Unde sîntem ? Trăim în codru ?

URECHIATU : Vă înțeleg. Trebuie să fie foarte greu. Femeie tînără... Eu mă duc, așteptați o clipă. Tovarășul Sile dă semne de enervare. Am să-i spun ceva urgent tovarășului Arnăutu. Că avem noi o chestie. (*Iese*).

*(Apare Sile, însoțit de Melania).*

SILE : Ea e Melania, soția mea, ea e Lizica. Nu e comic ? Ce vrei să bei ? Gin ?

LIZICA : Nu vreau nimic. Lăsați-mă în pace. Plecați !

URECHIATU (*reapare, elegant și funebru*) : Stimată tovarășă Lizica Arnăutu, vă dau următoarea veste ! Soțul dumneavoastră a murit.

LIZICA : Ar fi prea frumos, dar mă minți, mă minți, mă minți.

URECHIATU : Nu vă mint, stimată doamnă. Acesta e adevărul crud. Soțul dumneavoastră a murit...

LIZICA (*izbucnire temperamentală*) : Dragul de el, iubitul de el. S-a ținut totuși de cuvînt, pînă la urmă ! Pe de-o parte sufăr, pe de altă parte, mă

bucur, de ce sînt ticăloasă ? Mă bucur, sînt văduvă, sînt fericită. Mă disprețuiesc fiindcă gîndesc așa, dar n-am ce face, mă simt bine. Știam eu că pînă la urmă, o să se țină de cuvînt. Iubitule, iubitule...

## SCENA A IV-a

Salonul în care se află Sile, Melania și ceilalți invitați. Muzică, dans. Bună dispoziție.

Dialoguri :

- Partea întâia a concertului a fost mai bună decît partea a doua ;
- Și pe al meu îl dau la regie, că nu e muncă ; sînt bani mai mulți, femeii, să se distreze ;
- Georgeta și-a uitat pantofii la un hotel din Verona ;
- Ce-a mai plîns ;
- Eu pun ceasul să sune, să nu întîrzii la Consignația.

URECHIATU (*apare disperat*) : Trebuie să vă aduc o veste tristă...

SILE : Ce veste tristă poate să fie cînd eu mă distrez cu atîta plăcere ?

URECHIATU : Tovarășul Paul Arnăutu, invitatul dumneavoastră, a încetat din viață din pricina unui atac de cord.

SILE : Nu știu, că eu eram la Londra în timpul ăsta...

MELANIA : Nici eu nu știu. Eu făceam schi nautic aici, la Mangalia, printre ardeleni.

URECHIATU : Stimate tovarășe Sile, o luați cum vreți, dar tovarășul Arnăutu a murit.

SILE : Ei, dacă insiști, îmi pare rău... Că doar nu sînt un animal, un agramat ca să mă bucur de moartea unui coleg. Însă cu moartea lui are și el o vină. Bea prea mult ! Eu i-am spus cînd eram prietenii. Nu mai bea, Paule, însă nu m-a ascultat... Să-i fie țărîna ușoară !

MELANIA : Te rog, Motănel, nu te enerva ! Să ne păstrăm cumpătul și să fim sobri, să ne comportăm ca în high-life. Îi tîmitem una scumpă și superbă,

să moară și rudele de ciudă. O coroană. Îi trimitem și o telegramă de condoleanțe soției.

SILE : Se consolează ea și fără telegrama noastră.

URECHIATU : Am să vă dau o veste și mai tristă...

MELANIA : Mai tristă decât asta ?

URECHIATU : Da. Înainte de a muri, a predat un document cu afacerea de la fabrica de mobile din Săreni. A luat-o înaintea organelor...

SILE : Mort și tot canalie. Nu mi-e teamă... Păi, el e amestecat în afacerea asta mai mult decât mine, el a luat 60 la sută și eu restul...

URECHIATU : Da, dar el e mort și dumneavoastră sin-teți viu.

SILE : Mă, Urechiatule, oprește muzica. Tu știai că sînt urmărit și nu mi-ai spus nimic, m-ai lăsat să-nu caut fericirea.

MELANIA : Lasă muzica. E mai mult zgomot.

URECHIATU : N-am știut nimic. Un rege, cum e cazul meu, care n-are șansa să ocupe un tron, e cea mai credincioasă slugă. N-am știut că erați urmărit, dacă știam, vă spuneam. Ordinea noastră de zi are două puncte pe ordinea de zi : să avem grijă de tablouri și de Melania.

SILE : Melania, adu Luchianul din baie.

MELANIA (*aduce tabloul*) : E o capodoperă...

SILE : Nu asta e problema. (*Către Urechiatu*). Să ai grijă de tablouri și de Melania !

GORE : Luați-o pe Melania ! Mi-o scot din suflet ! Am mai scos-o odată, mi-o scot și a doua oară. Regret că n-am să mai fiu niciodată în brațele ei, vă dau cuvîntul meu de gentleman.

MELANIA : Ce-i cu Gore, nu l-a invitat nimeni !

SILE : De unde știi tu, mă, ce e aia gentleman ?

GORE : Știu. Am să sufăr dar vreau și eu un tablou ! Dați-mi și mie un Luchian, cît de mic, căci dacă ești nefericit, trebuie să ai un nivel de trai foarte ridicat ! Că nefericirea fără bună stare e ca nunta fără lăutari.

MELANIA : O să suferim fiindcă sîntem din high-life și trebuie să suferim ! Că m-am luptat să ajung la

această suferință. Că suferința mea e suferință de oameni ajunși, nu e orice fel de suferință! Am urit suferințele săracilor. Am vrut să fiu o femeie rece, indiferentă, un tip, un standard, și-am ajuns! Am visat să fiu sclavă, și-am ajuns! Ce greu e să devii sclavă! Visul meu este uritul și pustiul. Mi-am atins țelul.

**GORE** (*împreună cu mâinile a rugăciune*): Dați-mi și mie un Luchian cât de mic!

**LIZICA** (*revenindu-și din durere*): N-aveți dreptul la nici un Luchian! Toate vor fi confiscate de statul nostru!

**URECHIATU** (*către Lizica*): Vă bucurați prea mult! Odată cu tovarășul Sile va cădea și tovarășul răposat. Adică, în puține cuvinte, averea răposatului! O să pierdem și noi Luchianu, dar o să pierdeți și dumneavoastră Tonitza! Că cine sapă groapa altuia...

**LIZICA**: Cine sapă groapa altuia... Suferiți ca niște mitocani, cu ajutorul proverbelor. Suferiți ca niște oameni cu carte, dacă vă dă mâna. Sic tranzit gloria mundi. Paul, dumnezeu să nu-l ierte, să-l trimeată în iad, tot nu s-a ținut de cuvânt! Fie-i țărîna ușoară, m-a lăsat lipită pământului! Ce văduvie tristă o să am! Eu l-am rugat, l-am implorat să te distrugă, Sile.

**SILE**: Formidabil, formidabil... Tu, tu, pe care te-am iubit? Cum ai putut să faci una ca asta? Nu știai că noi, ticăloșii, trebuie să ne avem ca frații? Să turnăm oamenii cinstiți, să nu ne turnăm noi între noi, să ne hăituim ca ciinii... Dezastru!

**LIZICA**: Sint victima urii mele, Sile! Dacă nu te uram, aveam și mobilă, aveam și Tonitza, aș fi avut o văduvie veselă, zgomotoasă. E prea târziu. A venit dezastrul!

**GORE**: Dați-mi un Luchian cât de mic și mă duc departe, departe...

**SILE**: Nu dau nici un Luchian. Adu țuca de Văleni, să bem pînă cădem sub masă...



LIZICA : Țuică de Văleni ? Pentru țuică de Văleni ne-ai invitat ? Vreau șampanie ! Mitocanul tot mitocan rămîne, chiar cînd ajunge la ananghie !

MELANIA : Și eu vreau șampanie ! Să bem și să ne în-tristăm !

GORE : Să bem, dar să bem cu grandoare, ca zeii.

SILE : Avem șampanie, avem șampanie...

URECHIATU : Există o artă a sfîrșitului, doamnelor și domnilor. Să bem cupa de șampanie, ca pe o cupă de otravă, cu măreție... După noi, potopul...

SILE : Uite, acum cînd dau de dracu mă gîndesc la munți ! La ape și la muzică mă gîndesc. Eu, care am trecut de la popa prostu la poker, pot să dau și ortul popii, altfel. Să cîntăm ! Cîntă Melania !

MELANIA (*ia chitara și cîntă*) : În viața asta atît de mică, Cînd îți e greu, nu-ți fie frică, Să nu te plîngi, să nu te sperii, Și brazii-nalți se mai usuc, Se duc iubirile, se duc... Cum se duceau cîndva imperii...

ADOLF (*cîinele apare brusc în scenă. Supus atîtor perfecționări, el se aseamănă cu un om*) : „Comme les royaumes se mouraient jadis...” Je vous deteste les hommes pour m'avoir rendu votre identité, pour m'avoir appris le français. Je rêve ma niche et l'os d'antan. Que la fleur demeure une fleur, que l'oiseau reste un oiseau, que l'homme demeure un homme, et le chien reste ce qu'il est... Și din modestie, vă traduc : Floarea să rămînă floare, pasărea să rămînă pasăre și cîinele să rămînă cîine.

MELANIA (*de-a dracului, repetă*) : În viața asta atît de mică, Cînd îți e greu, nu-ți fie frică, Să nu te plîngi, să nu te sperii, Și brazii-nalți se mai usuc, Se duc iubirile, se duc... Cum se duceau cîndva imperii...

URECHIATU (*toarnă din nou șampanie*) : Există o artă a sfîrșitului, nu uitați asta.

SILE (*se repede la sticlă*) : Eu vin din creierul munților, eu urăsc vesela. Dă sticla încoace ! (*Bea direct din sticlă ; îi smulge Melaniei paharul din mîini și-l azvîrle*). Te-am înghiontit spre Capela Sixtină,

te-am fotografiat cu porumbeii în Piața San Marco  
— bea și tu din sticlă cu mine !

MELANIA (*bea din sticlă și se îneacă*) : Nu pot, Sile, îmi  
iese pe nas. Pe nas, Sile, pe nas, iartă-mă !

LIZICA (*intervine, rîzînd sardonice*) : Să vezi, Sile ce-ai  
pierdut ! (*Ia o sticlă și bea pe nerăsuflăte*).

GORE (*varsă ostentativ o sticlă pe jos*) : Eu am renunțat  
la alcool, și la viața aia intimă. Vreau și eu un  
Luchian cît de mic. Dați-mi un Luchian !

LIZICA (*termină de băut, aruncă sticla*) : Te-am iubit  
din creștet pînă-n tălpi, Sile (*rigiie ; s-a cam pilit*).  
Eu pot să sufăr pentru tine mai mult și mai înalt.  
În momentele grele e bine să fii cultă. Cultura pe  
care am urît-o, acum e mană cerească. (*Recită*).  
O, Eli, Eli, Lama Sabachtani, În asfințit scoboară-mă  
treptat...

SILE (*incepe să cînte*) : „Crești pădure și te-ndeasă...”  
(*Gore și Urechiatu reiau cîntecul*) „Fiecare pasăre  
pe limba ei piere...”

(*Fiecare personaj trebuie să inlemnească în punctul  
lui de vedere. Finalul trebuie să aibă duritatea unui  
basorelieu.*)

CORTINA

## PIESA VĂZUTĂ DE :

VALENTIN SILVESTRU

„Există o comedie subtilă și un mod subtil de a concepe spectacolul comic ; autorii și artiștii noștri oferă adesea exemple de această natură poate și ca o autocritică la producția de duzină cu bagatele autohtone și străine tratate scenic grosier „ca să rîdă lumea“. Umorul în litere și arte nu e însă un scop, orice artist de spirit, zicea Mark Twain, ține, zîmbind, o predică tainică și de altminteri, în ce compartiment al creației ar mai fi azi, la locul ei, gratuitatea ? Moralitatea subtilă ar fi și aici un simptom de intelectualizare, corolar al unei concepții mai elevate despre inteligența publicului teatral și al unui gust mai șlefuit. Cred că Teodor Maziu e unul din aceia care înțeleg tocmai astfel lucrurile și poate că, într-o măsură, le și determină a fi astfel. Scrierea sa ultimă MOBILĂ ȘI DURERE e o comedie adîncă și nespus de hazoasă, tăios satirică și benign surfizătoare, filosofică în esență și cit se poate de limpede în expresie. Comedia subtilă conciliază contradicțiile, reale ori numai închipuite, invocate nu o dată cînd se discută despre rîs, pe care, ni se zice, l-ar bloca recursul la idee.

Ideea satirică a lui Mazilu vizează maimuțărirea deprinderilor boierești. Aspirația firească spre o existență civilizată, în confort și cultură a mediului ambiant, se degradează, în capetele diforme ale unor chivernisiți pe spinarea societății, în tendința acaparării fără noimă de bunuri și a organizării traiului după modele ciocoiești. Originalitatea subiectului și a tipurilor maziliene stă, ca și în alte comedii de-ale sale, în faptul că personajele își denunță singure mizeria morală, revendicînd însă un statut social ; ele cer, cu aroganță, să fie recunoscute și acceptate ca normale. Fiecare consideră parvenitismul ca o

pornire logică, iar încercarea de a se ridica, jefuind, distrugându-și concurenții, formându-și gărzi personale de lichele, ca firească. Formula de viață, contravenind tuturor normelor noastre de conviețuire socială, și-o proclamă în sentințe de filosofie practică de un ridicol gilgiitor în care se amestecă rudimente de gândire, firimituri livrești, concepte etice caricatate, fraze din rubrica de fapte diverse, din emisiunile radiotelevizate de știință popularizată, citate celebre demonetizate prin întrebuintare bucatărească, frinturi de limbaj popular colțuros, propozițiuni politice curente, neasimilate și răstălmăcite pentru folos propriu.

Pofta de vorbă insașiabilă a acestor bărbați dornici de blazon social cu libret de economii și viață personală tumultuoasă în văzul lumii, și a acestor femei nesățioase de dormitoare florentine cu spleen existențial, încetinește acțiunea dramatică și o trece chiar într-un plan subsidiar: li se întâmplă puține; bogată e narația despre ceea ce gândesc și simt. Ca într-o operă bufă personajele își păstrează de la început pînă la sfârșit caracteristicile, cîntînd în mereu altă cheie aceeași arie, evenimentele neavînd decît rolul de a le produce stări de satisfacție, ori de suferință, ambele comice datorită inaderenței noastre totale la idealurile lor.

Puternică și actuală, sancționînd drastic deteriorări grave ale unor principii morale curente, cauterizînd contrafacerea modului nostru de viață prin împrumuturi caraghioase din formulele de existență ale categoriilor sociale parazitare din alte lumi, rîzînd din toată inima — dar și cu o simțită strîngere de inimă — de insinuarea în traiul de toate zilele a unor atitudini ne-socialiste, comedia lui Teodor Mazilu e un pamflet subtil, revelator pentru spiritul cetățenesc al teatrului nostru actual.

(din cronică teatrală la spectacolul „Mobilă și durere“ de la Teatrul de stat Oradea — secția română —, apărută în „România literară“, nr. 51/1979.)

## RADU POPESCU

„...Maziliană prin excelență, această *Mobilă și durere*! Ilustrativă, cu imagini „mărite“ și mișcate „cu încetinitorul“, pe cea mai veche și, pare-se, cea mai durabilă linie (n-a avut decît două) a dramaturgului. Eternul Sile, pasărea Phoenix a

ignominiei, șef de cooperativă, minte de îngheață apele, înșeală pe oricine și pe toată lumea, fură de stinge. „Sfinta sută“ (de lei) este zeița lui, și strângerea sutelor e supremul țel pentru care trăiește. Oricît de cinică ar fi buzunăreala pe care o aplică tuturor, oricît de trivială utilizarea roadelor, (beția și femeii de cea mai precisă, nu cea mai dubioasă, speță), setea și iubirea de bani, devin, în spiritul lui Sile, o forță aproape mistică, și singura măsură a oricărui fenomen moral: Sile nu e de loc departe de un erou al lui Balzac, care pentru a da măsura iubirii ce nutrește pentru o femeie îi declară practic: „Je t'aime, comme un million de francs“. El are, ca orice doctrinar, ca orice profet, discipoli pasionați, reprezentați prin subalternul său Gore, în care a sădit nobila ambiție a ticăloșiei totale. Dar el mai are, ca orice cuceritor, un adversar, pe Paul, alt pungăș, moralmente frate geamăn, pe care simte că trebuie să-l doboare, pentru a se simți pe deplin realizat, ceea ce de altfel simte, simetric, și Paul, cu privire la Sile. Stimulenții lor imediați, supporterii lor în această luptă gigantică, sînt Lizica și Melania, care își au, desigur, dușmănia lor, de invidii vulgare și lăcomii fără friu. Natural, cei doi nemernici, vor cădea împreună, fără salvare.

Aceasta e nu numai schema, e comedia întreagă, și Mazilu nu a avut niciodată nevoie de mai mult, pentru a efectua neîncetata-i denunțare. Ca și Aurel Baranga, de care atîtea îl deosebesc fundamental, Mazilu e un dramaturg *qui enfonce le clou*, care revine asupra aceleiași teme, acelorași oameni, asupra aceluiași subiect, pentru a imprima în mintea cititorilor, cît mai adînc, de neuitat, de neșters, scîrba față de această plevușcă socială, pentru a-i stîrni indignarea. Oricît ar fi de învăluit în stilul său atît de original, oricît ar părea că poate porni din alte izvoare, caracterul educativ, caracterul didactic al comedigrafiei sale, este organic, și niciodată uitat. Desigur că, la prima impresie, aceasta este mai greu de pătruns altfel decît în concluzii. Mijloacele autorului sînt enorme, prea coplesitoare, Mazilu practică nemăsura cu cea mai perfectă stăpînire, hiperbola retorică e lansată de către el după calculele de savantă, minuțioasă precizie. Orice satiră e plină de păcătoși, de „negativi“, ale căror acte și procedee sînt, însă, dictate de rațiune și luciditate, preocuparea lor de căpetenie fiind de a disimula, de a părea oameni cuviincioși și cinstiți. Mazilu îi face să gil-

glie de lirismul ticăloșiei, îi trece în sfera nerevosimilului, a incredibilului, a demenței. Numai abandonăți de orice urmă de rațiune, niște pungași vulgari se pot comporta ca Sile, sau ca Paul. Desigur, dar efectul e de măciucă. Oricine își spune: „E nebun! Nu se poate, își fringe gîtul“. Confesiunile lui Sile, turist la munte (pardon, „în regiunile montane“), în fața brazilor-arbori (din care se fabrică mobila care se vinde în cooperativa condusă de el), dau un fior aproape gogolian. Domeniul oricărui satiric este patologia socială, al lui Mazilu, e psihopatologia socială, prin care găsește resurse comice și satirice, de forță și originalitate nebănuite.

Instrumentul operativ unic al lui Mazilu este cuvîntul, paradoxul, antifraza, contrafraza, sintagma ilogică și absurdă: nici caractere nici situații, nici analize. Numai cuvîntul lui ascuțit, glacial, abstract, care străpunge carnea, jupoaie pielea, șterge figurile, pînă la schelet. Oamenii lui sînt numai radiografia lor, sînt schelete, sînt ceea ce rămîne după moartea prin foc.

De aceea, acțiunea, situațiile, conflictul au în comediile lui Mazilu o importanță cu totul secundară, dacă nu cumva nu au nici o importanță...”

(din cronica teatrală la spectacolul „Mobilă și durere“ de la Teatrul „L. S. Bujandra“, în *România liberă*, din 28 aprilie 1980.)

## AUREL BĂDESCU

„Lumea inventată (oare?... ) de Teodor Mazilu are noi cetățeni: Sile, Paul, Gore, Urechiatu, Lizica și Melania. Ei ar fi putut figura, la fel de bine, în locul personajelor din alte piese ale lui Mazilu, după cum aceste alte piese ar fi putut furniza liniștit eroii lor acestei *Mobilă și durere*. Altfel spus, personajele și situațiile din piesele lui Mazilu sînt interșanjabile. Semn că universul uman propus este coerent nu doar artisticeste vorbind ci și — iar aceasta mi se pare cel mai important — ca observație caracterologică. Tipologia nu este foarte bogată în această dramaturgie, e chiar cumva sumară (nimic-peiorativ în accepția la care mă gîndesc acum), selectînd doar cîteva — cum să le spun? — arhetipuri morale. Tot interesul

și toată profunda originalitate — iar *Mobilă și durere* constituie încă un argument în acest sens — vin din neobișnuita capacitate de a sesiza multitudinea de forme, de variante în care aceste arhetipuri își pot găsi o concretizare. Șirul variantelor pare a fi infinit, vrea să spună dramaturgul. Ipocrizia poate avea multiple chipuri pe lumea asta, la fel arivismul, cupiditatea, poltroneria sau versatilitatea. În sfârșit, prostia (văzută ca „viciu“ suprem în anume condiții) poate avea nemărginite feluri de manifestare. Precum în alte piese ale lui Mazilu și în *Mobilă și durere* epicul este, în genere, convențional. Se poate vorbi, mai curînd, de un epic psihologic, și, mai ales moral. Nu interesează mișcarea exterioară a personajelor, ci aceea interioară, „dialectica“ întinericului din ele. *Mobilă și durere* mi se pare cea mai „strînsă“ dintre piesele de pînă acum ale lui Mazilu, de un sarcasm metodic și implacabil. Senzația clară este, aici, aceea că personajele sînt „ucise“ (moralmente) de dramaturg încă înainte ca acesta să fi așternut prima literă a textului. Pariu riscant, însă cîștigat. Deocamdată.“

(din cronica teatrală la spectacolul „*Mobilă și durere*“ la Teatrul „L. S. Bularandra“, în *Contemporanul*, din 25 aprilie, 1980.)

## MIRUNA IONESCU

„Ce este *Mobilă și durere*? Autorul mărturisește în afișul-program că titlul s-ar putea traduce prin „suferințele bunăstării“, altfel zis, prin urmărirea drumului încîlcit, anevoios prin absurdul său, parcurs, într-un inevitabil cerc al viciului acumulării excesive, de cei cîțiva „eroi“ terorizați de propria lor abjecție. Este o lume marginală, dosnică, ce se hrănește din slogane răstălmăcite și din apetitul pentru „mereu mai mult“, o lume în care orice gînd, orice sentiment, orice frîntură de umanitate sînt filtrate de obsesia îmbogățirii cu orice preț, a traiului bun, cu parodice ecouri de high-life, în care munca este înlocuită de complicata mașinărie a aranjamentismului, a prefăcătoriei, a egoismului și invidiei. Eroii, ca în mai toate piesele lui Mazilu, trăiesc la o înaltă intensitate, aproape într-o permanentă frenezie lipsa sentimentelor. Ei suferă pentru că nu pot suferi, se îndrăgostesc pentru că nu pot iubi, sînt în stare

să mimeze pînă la credință demnitatea, cinstea, corectitudinea, neputînd fi structural demni, cinstiți, corecți.

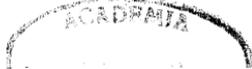
Fundamental imorali, ei apelează cu o înduioșătoare lipsă de scrupule la principiile morale pe care le folosesc ca pe niște paravane sau ca pe posibile gesturi de răzbunare împotriva adversarilor existenți sau inventați. Cînd Sile trece la investigarea adevărului cuprins într-o reclamație — în care e vorba doar despre propriile sale fapte — se întreabă: „dacă nu sînt sincer nici față de conștiința mea?” Să-i fi dat Mazilu acestui individ șansa de a se îndoi de sine? Nici vorbă. Neiertător în satira sa, el îi conferă doar aparent posibilitatea îndoielii pentru a-l arunca mai apoi încă și mai jos pe scara infraumanului, acolo unde îndoiala reprezintă doar momentul de dinaintea alegerii nu adevărului ci convenabilului. Așa cum în *Somnoroasa aventură*, personajul principal suferea pentru că, simbolic, vroia dar nu putea să rîdă, aici toți suferă pentru că... nu pot suferi“.

(Din cronica teatrală la spectacolul „Mobilă și durere“, de la Teatrul „L. S. Bulandra“, apărută în „Scînteia tineretului“, din 23 mai 1980.)

### CRISTINA DUMITRESCU

„Dramaturg de un timbru aparte, autor al unor comedii tăioase, dure, cuprinzînd observații exacte dar totdeauna „incomfortabile“, Teodor Mazilu este din nou prezent pe afișul bucureștean, de această dată la Teatrul „L. S. Bulandra“, cu *Mobilă și durere*, text publicat în almanahul *Gong* '80.

Ca în oricare dintre textele maziliene, și aici tema propusă este gravă, vizînd condiția morală, conflictul se naște din divorțul ireversibil între formă și conținut, între eroi și timp, între lumea lor și lumea în care trăiesc, între evoluția pe planul exterior al gestului, al cuvintelor și definitiva osificare pe plan afectiv și intelectual. Adaptarea personajului maziilian la modul de existență definitoriu unui anume moment se produce cu o viteză inegalabilă, pentru că adaptare înseamnă în acest caz mimetism, un cameleonism total, monstruos, care goleşte de



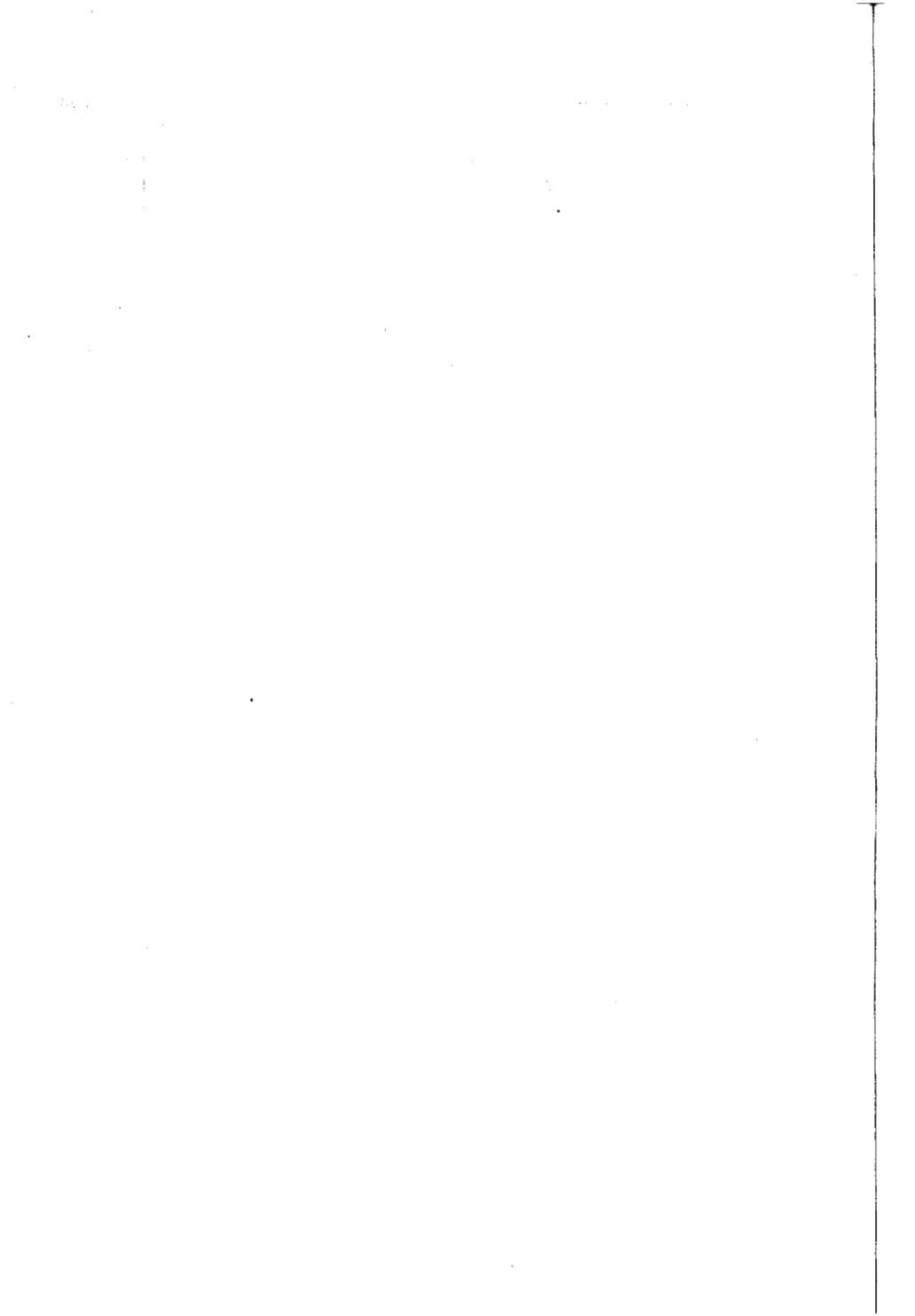


sens orice fapt, care transformă instantaneu fiecare gest, fiecare cuvânt în propria-i caricatură. În *Mobilă și durere*, personajele nu se mai mulțumesc să se exprime în clișee, să gândească (sau să figureze simulacrul unei gândiri) în structuri prefabricate, ei încearcă să și trăiască astfel. Eroii piesei au luptat cu ferocitate să-și construiască bunăstarea și, decorul fiind creat, încearcă acum cu aceeași ferocitate să-l însuflețească cu sentimente, cu gânduri. Au dobândit mobilă stil și acum vor să „agonisească” și sentimentele „asortate”; o masă florentină cere, în optica lor, spleen-ul de rigoare, preocupările artistice de rigoare. Cuvintele nu se nasc din viață, nu o exprimă, ci — incredibilă anomalie — viața se potrivește „din foarfecă” după tiparul unor cuvinte. Eroii piesei nu au evoluat ci au parvenit, cunosc toate semnele exterioare ale poziției la care jinduiesc dar nimic din substanța acesteia, astfel încît firesc, formele, semnele devin ținta lor. Derutant și înspăimântător la personajul din teatrul lui Mazilu este faptul că, împrumutînd un celebru paradox al lui Bernard Shaw, el „nu se mulțumea să facă ce nu trebuie, el spunea și gîndea ce nu trebuie”. E greu să te aperi de abjecția acestor eroi pentru că ei nu sînt imorali ci amorali; e inutil să încerci să-i demaști pentru că o fac ei înșiși, cu „candoare” cinică, declarîndu-și cu voluptate toate carențele de comportament și de gîndire. În *Mobilă și durere* nimeni nu încearcă să pară ceea ce nu e: cei doi șefi de cooperativă își mărturisesc, își proclamă cu entuziasm incompetența și corupția, consoartele lor își definesc cu privire limpede idealul de viață, reductibil la blănuri, un cîine la modă și distrugerea rivalilor, subalternul anunță „cu mîna pe inimă” că deocamdată el trebuie „să-și facă suma” și abia apoi se va strădui să ia locul șefului pe care acum îl slugărește ș.a.m.d.

Teodor Mazilu ne obligă să privim cu lupa o lume, o mentalitate, un pericol existent și imaginea grotescă, deformată se datorează nu unui defect al instrumentului prin care cercetăm lumea, ci doar proprietății acestuia de a mări, de a face sesizabil orice detaliu, fiecare nuanță. Comedia sa este vitriolantă, umorul are gravitate și ascuțime. Sursele acestuia sînt, doar aparent, doar în subsidiar, acelea de limbaj și de situații, substanța umorului trebuie căutată în zona adîncă a semnificațiilor. Risul înseamnă mai mult decît oricînd atitudine, înțe-

legere a unui pericol. Nimic „zglobiu“, nimic jovial în această comedie în care sarcasmul înlocuiește ironia. Rîdem cu îngrijorare, rîdem pedepsind, rîdem cu luciditate și necruțătoare asprime. Rîzînd nu ne eliberăm, nu ne depărtăm cu superioritate de faptele incriminate, ci dimpotrivă, învățăm să le cîntărim la adevărata lor greutate, ne încărcăm cu obligația morală de a fi lucizi“.

(din cronică teatrală la spectacolul „Mobilă și durere“, de la Teatrul „L. S. Bularandra“, apărută în *Presa noastră*, Anul XXV, Nr. 6 (290), 1980.)



## AUTORUL VĂZUT DE :

AUREL BĂDESCU : „[...] Dramaturgia lui Mazilu (și „Somnoroasa aventură“ ocupă un loc major în acest context) este — s-a observat și s-a repetat insistent — cea a unui moralist. Cu ochi rece (însă — paradoxal — nu detașat) și malițios, Mazilu demontează mecanisme de alterare a teritoriului moral mai puțin vizibile la prima vedere, întrucît funcționează în spațiul cotidianului și au aparența plauzibilității și a justificabilului. A spune că dramaturgia denunță vicii „clasice“ precum arivismul, poltroneria, egoismul, cupiditatea, versatilitatea și nu în ultimul rînd prostia (văzută ca viciu suprem în anumite condiții) este loc comun. Interesul deosebit vine — cum spuneam — din intuiția că acești factori de deteriorare a personalității umane nu se manifestă doar în formele tradiționale, recunoscute ca atare, ci și în altele, mai subtile, nu o dată insesizabile. Mazilu este un admirabil observator al modului în care viciul își poate construi o armătură, o justificare teoretică, un eșafodaj de argumente în stare a-l motiva, o „dialectică“ a lui. Este cheia unei dramaturgii cumva monotone și previzibile de la un moment dat pentru un ochi grăbit, vitriolantă, admirabil articulată în mecanica ei, cultivîndu-și tenace și expresiv obsesiile, insidioasă în felul ei, căci textul invită perfid și la interpretare „realistă“ și la interpretare deliberat convențională, „teatrală“, cu nuanțe de șarjă sau parodie. [...]” (*Contemporanul*, 2 iunie 1978).

N. CARANDINO : „Nu toți aceia care aplaudă piesele lui Mazilu le înțeleg, deși această neînțelegere nu provine dintr-o preferință deliberată a scriitorului pentru genul obscur sau măcar ermetic; stilul ține seama doar de virtuțile profilactice ale ambiguității fiindcă a profitat deseori de ele. Romancier sau

dramaturg, Teodor Mazilu cultivă îndeosebi genul satiric și anume din perspectiva moralistului care, înainte de a propune o altă soluție personală, constată cât de nociv este climatul făurit de ceilalți, în care trăiește.

Referințele de care uzează în scrisul său ni-l recomandă autodidact, dornic să afle un postament filozofic observațiilor de amănunt și rostite „pe viu”. Teodor Mazilu are în această din urmă privință avantajul unei replici percutante în serviciul unui diagnostic în general exact, nu se poate spune că încercările sale de a teoretiza dau rezultate prea fericite. Niciodată acest scriitor nu pare mai mărunț decât atunci când se dorește mare. Ceea ce nu înseamnă, firește, că la nivelul curent nu izbutește să imagineze situații și personaje într-un dialog de un comic pe cât de tăios și de necruțător pe atât de generator de haz în cascadă. Fiindcă la piesele lui Teodor Mazilu se rîde — ceea ce nu la toți autorii de comedie, cel puțin în sală, se poate constata. De astădată, rîsul este și un alibi — dovadă că fabula se referă la „ceilalți”.

[...] Caricaturile dramatice ale lui Teodor Mazilu au deosebit ecou în public, ecou datorat în parte gustului general pentru răzbunările fără risc, pe de alta meșteșugului scriitoricesc în arta desprinderii din realitatea fluentă a unor personaje, a unor moravuri și a unor situații vii, deși meschine...“ (*Săptămîna culturală*“, nr. 3, din decembrie 1970).

**ROMULUS DIACONESCU** : „Prozator prolific, eseist și publicist mereu în stare de alertă, Teodor Mazilu și-a croit în teatru un stil original, de o specificitate ușor detectabilă, ce îi conferă un loc aparte în dramaturgia contemporană. Este, deja, un truism afirmația că teatrul său descinde nemijlocit din proză, atât ca formulă, cât și ca atmosferă. Aproape ca nimeni altul, Teodor Mazilu solicită intens și consecvent o singură coardă — a satirei — și efectele au sonori mereu proaspete, dramaturgul explorînd resursele formulei pînă în cele mai nebănuite unghere. Piesele lui sînt lipsite de respirație epică, de acțiune propriu-zisă, acestea fiind substituite de dinamica tulburătoare a limbajului. Desigur, este de domeniul evidenței adevărul că limbajul posedă o forță specială în teatru, dar la Teodor Mazilu el a obținut hegemonia. Lumea dramaturgului devine o lume

percepută prin auz, tot ceea ce devine tic sau automatism în comunicarea curentă este prizat cu un simț special. [...]

Tensiunea pieselor lui Mazilu — dacă se poate vorbi de așa ceva — ni se dezvăluie prin permanenta opoziție între sensibilitatea devitalizată și simțul critic neiertător. Personajele lui se află într-o continuă zvîrcolire sentimentală, atacă și se retrag, tînjesc după sublim dar se aruncă dezinvolt în prăpastia ridicolului, stingîndu-se prin epuizare conștientă, incapabile să-și trăiască adevărat propriile sentimente. Funcționalitatea personajelor este în primul rînd demonstrativă; ele nu trăiesc, ci se explică, mai exact spus explică o stare morală, aflată într-un proces de deriziune.

În piesele lui Mazilu, personajele nu cunosc devenirea, evoluția nuanțată, ci, fixate într-un chenar, încep să-și dezvăluie cu un năucitor apetit verbal fișa personală, aducînd la lumină universuri de o găunoșenie morală decepționantă. Înseși destinul lor schematic refuză devenirea, iar zbaterea nu este decît o căutare zadarnică. Dramaturgul încheie multe piese omorîndu-și personajele, dar gestul este pur simbolic, fiindcă nu e vorba de sfîrșitul unui destin, ci de anticipata mortificare a ideilor, de extincția lor prin acuzata șubrezenie a argumentelor. Metoda autorului poate fi învinuită de schematism: absența simbului conflictual plasează demersul narativ într-o stare de monotonie previzibilă și un asemenea reproș îl folosesc cei blocați de gustul beletristicii polițiste. Dar pe această cale ar însemna să anulăm originalitatea formulei, ce provine din extraordinara sugestie de trăire, dezvoltată din efervescența dialogului, de prioritatea lui fremătătoare. La Teodor Mazilu confesiunea personajelor devine provocatoare, făcînd inutilă definirea prin acțiune; există o pasiune teribilă pentru trăirea „retro“, pentru scormonirea unei biografii ratate, sterile, așa încît perspectiva intră iremediabil în aburul idealității utopice.

[...] Teodor Mazilu scoate efecte comice și din metafizica existenței. Cineva spunea că, privit obiectiv, un anume decupaj din realitate încorporează deopotrivă comicul și tragicul. Partea mărită a realității este dependentă de unghiul receptării. Teodor Mazilu privește întregul aproape exclusiv prin lupa satiricului. Inteligența exacerbată poate duce la unilateralizare. În literatură fenomenul se numește manierism. La Teodor Mazilu, manierismul se numește relativizare excesivă, ceea ce poate șterge

diferențierile necesare — cel puțin ca atmosferă — între o piesă și alta. Stigmatizându-și speciemenle printr-un consum vizibil de inteligență speculativă, se poate ajunge la falsa impresie că înșiși eroii manifestă o superioară detașare de rolul ce trebuie să-l joace, mărturie stînd însuși apetitul deosebit pentru discuțiile „spirituale“.

Dar, teatrul lui Teodor Mazilu și-a croit o formulă originală în dramaturgia românească, tonul său moralizator fiind superior mentalităților ce au acreditat abuziv termenul“. (*Teodor Mazilu — Vocația Satirei, în Spații teatrale, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1979, p. 42—43, 57*).

VICTOR EFTIMIU : „Excelentul colectiv al „Teatrului de Comedie“ prezintă astăzi seară publicului bucureștean o nouă piesă românească „Somnoroasa aventură“, datorată unui tînăr și mult talentat dramaturg și povestitor, Teodor Mazilu, o comedie pe care sînt încredințat că o vor relua și alte scene.

Autor de șchițe amuzante, Teodor Mazilu nu e la prima-i lucrare dramatică. Scrisul său a fost mult discutat și, ca orice gen personal, a avut mulți admiratori, dar și mulți critici. Nimeni însă n-a contestat originalitatea lui Mazilu, dialogul său viu, replica surprinzătoare, situațiile neprevăzute, relieful și pitorescul personajilor. Aceste personaje sînt ale unui Caragiale din vremea noastră, maniaci, semidocti, neisprăviți, plini de pitoresc și autenticitate, fanteze pretențioase și ridicole, cărora autorul le trage sforile cu abilitate, prezentîndu-i într-o lumină care nu o dată le dă aspectul unor caricaturi. Făpturi cari nu o dată par neverosimile, convenționale, oamenii creați de Teodor Mazilu trăiesc o viață proprie, paradoxală, dar, totuși, veridică.

Foarte actual, totdeauna interesant, acest tînăr satiric face parte din familia lui Urmuz (tributar și acesta lui Caragiale).

El cultivă, ca mulți dintre autorii la modă, comicul amar, jocurile paradoxale ale inteligenței. Prin verva lui scăpărătoare, prin interesul permanent pe care-l stîrnește acțiunea, autorul reprezentat astăzi seară e merit succesului. [...]“ („Un scriitor original“, în caietul program — nr. 14 — al spectacolului „Somnoroasa aventură“ de la Teatrul de Comedie, stagiunea 1964—1965).

**SANDA FAUR** : „Teodor Mazilu nu ține să-și amuze, deconectant“, spectatorul, nu-i propune o partidă de zîmbet senin și liniștitor, încheiată cu o mîngiere îmbărbătătoare pe umăr. El nu vrea, neapărat, să se pună bine cu cei din sală și să-i măgulească, complimentîndu-i amabil. Mazilu vrea doar să comunice niște adevăruri despre anumiți buni semeni ai noștri — e drept, adevăruri nu din cele mai trandafirii — și își asumă toate riscurile, chiar acela de a zgîlîi prea tare conștiința spectatorului comod și de a-l trezi din împăcata sa somnolență ; acuzele de mizantropie, de cinism, nu sint foarte noi pentru el, așa că le poate înfrunta, călit, și cu prilejul spectacolului său jucat acum la „Bulandra“, pe nume „Tandrețe și abjecție“. [...] Iar toți acești eroi ai lui Mazilu, după ce și-au construit cu vocație a fățărniciei, cu sirg, cu migală, o aparență de strălucitoare ținută morală — în spatele căreia au pitit abil micimea și ticăloșia lor — se joacă acum, voluptos, de-a propria „demitizare“, se bat cu pumnul în piept, își reclamă puritatea, imploră iertarea. Desigur, totul cu aceeași ipocrizie volubilă cu care și-au încropit și prima infățișare. [...]“. (*Flacăra*, nr. 13, 1969).

**GEORGETA HORODINĂ** : „[...] Un cerc de spaipe și de dorinți mereu flămînde asaltează existența subordonată unor scopuri străine de ea sau chiar potrivnice menirii sale. De aceea orice principiu care tinde să tiranizeze existența noastră — este cercetat de Mazilu cu atenție și prudență. În acest sens, autorul nu ezită să supună discuției propriile sale arme, de pildă, ironia. Cineva susținea că Mazilu e „ironist prin esență“. Dar cum o să fie Mazilu ironist „prin esență“, cînd el nu respectă decît o singură exigență : aceea de a evita să devină sclavul oricărei exigențe ? Obligația de a fi ironic, mereu și oricînd ironic, este o eroare tot atît de gravă ca oricare alt clișeu care te face să treci pe lîngă realitate din vanitatea afirmării necondiționate a unui principiu. Mazilu poate să fie ironic dar, fiți atenți, vă rog, la înțelesul întrebării pe care Camelia i-o pune de cîteva ori lui Iordache : „Ai avut un zîmbet ironic ?“ Camelia nu e atît de neinteligentă cum vă inchipuiți, ea știe că și cea mai reușită ironie poate fi dovadă de mîrginire și infatuare. Adevărata inteligență, cum spune și Mazilu, este însăși viața. Adevărata inteligență izvorăște din viață și nu o părăsește



nici o clipă pentru speculații fără suport real. Oamenii care înțeleg acest lucru sesizează însăși esența vieții, trăiesc cu inteligență și dau existenței lor profunzimea gândirii adevărate care nu e tot una cu deșteptăciunea și cu gândirea logică (a căror satiră face voluptatea lui Mazilu, pentru că gândirea logică, deși o ia înaintea gândirii adevărate, nu ajunge prea departe). Marx însuși nu râvnea o soartă mai fericită pentru om decît aceea care ar face să se confunde „comunismul cu naturalismul“, conștiința cea mai înaltă cu existența cea mai liberă, cea mai rațională organizare socială cu cea mai firească bucurie de a exista, perfecțiunea însumînd, prin urmare, o gândire care nu încătușează ci liberează deplin omul natural și o euforie vitală care se produce pe baza unei înțelegeri reale, superioare a propriei noastre existențe. Mazilu se bate tocmai pentru această existență liberă de orice alienare, oricît de subtilă și oricît de plăcută ar fi ea la prima vedere. [...]“ (*Lucașărul* nr. 3, din 16 ianuarie 1971).

VICU MINDRA: „Privite cu atenție, piesele lui Teodor Mazilu descind direct din scrierile sale în proză, trecînd fără emoții și aprehensiuni pragul altui gen. Nu numai formula satirică este aceeași, dar și respirația acțiunii. Teatral (deși nu spectaculos) în cele mai vii pasaje ale schițelor și romanelor sale, Mazilu creează piese organizînd dialogurile în plan epic, acumulînd „momente“ satirice supuse greu disciplinei unui fir dramatic unitar. Comediile sale pot fi oricînd dezmembrate în fragmente ce se susțin. Piesele suportă greu sarcina unui spectacol de un dramatism strîns și par — în unele clipe — a fi silite să-și decanteze scenic un material satiric conceput în „instantanee“.

Ținta tirului satiric în piese este de la bun început vizibilă, deși proiectilele împrăștie lumini colorate și lovesc prin filtrul ridiculizării. Interesul pentru psihologie este, de fapt, abandonat. Personajele apar în scenă după ce au fost reduse la funcția unor argumente într-o demonstrație moralistă, care nu se sfiște să-și dezvăluie determinările sociale în mod direct. N-are nici un sens să apărăm adevărul psihologic al caracterelor în piesele unui autor care lucrează mai ales cu ficțiuni simbolice“. (*Jocul situațiilor dramatice*, Ed. Eminescu, București, 1978, p. 189).

*D. R. POPESCU* : „[...] Teodor Mazilu deține în virful creației cu care scrie un alfabet morse al său. În dramaturgie, și nu numai, trebuie să ai un asemenea sistem propriu de comunicare, altfel te trezești ditamai clasicul care fluieră melodii culese din coșurile altora — neavînd nimic pre limba sa a spune, neavînd cuvintele sale, — fiind un aparat de emisie doar, fără cap la cap. Sistemul replicilor și al personajelor lui Mazilu presupune o survolare a chingilor care îngheață verbele și paralizază substanța hulitului cîndva Eu, o eliberare a limbajului de inhibițiile interioare și exterioare, dacă e bine spus astfel, un spațiu al libertății omului. Sigur că și proștii săi au clarul lor de lună sub care nici o opreliște nu-i împiedică să se dezlănțuie. Dar insistența sub piscul mazilian întărește observația noastră de mai sus, n-o subțiază. În fond și prostia (de ce doar înaltul sentiment zis iubire?) e scrisă în legile omenității, cum ar spune o romanță. Mazilu e un optician care printr-un personal angrenaj de oglinzi ne arată limpezimea luminii după ce ne-a purtat prin imperiul nu prea roz al crasei sincerități a fățarnicilor săi nebuni, sau al nebuniei fățarnice. Extremele nu trebuie să ne sperie, ele fac corp comun în piesele lui Mazilu, ca într-un vis, unde totul e posibil. Este Teodor Mazilu un magician, un apostol al visului? Da și nu. Rămîne de văzut. Deocamdată să consemnăm doar părerea diavolului medic din Viena care din spatele ochelarilor săi nespectaculoși, de contabil, găsea o relație analoagă între modalitățile producerii visului și „vițului“, cuvîntului zis de spirit, ca forme de exprimare a celor mai adînci adîncimi ale omului [...]“ („Tribuna“, nr. 38 (1239) din 18 septembrie, 1980).

*RADU POPESCU* : „Ca și Eugen Ionesco, cu care are mai mult decît o bizară asemănare, Teodor Mazilu, debutant — nu sînt încă zece ani de atunci — întîmpinat cu mari rezerve, nu rareori cu suspiciune, și contestat uneori cu violență, și-a impus formula și s-a impus publicului, devenind un dramaturg de circulație largă și o prezență neîntreruptă a repertoriilor anuale. Ca și în cazul mai bătrînului său confrate romîno-francez, nimeni nu-și mai amintește opera lui anterioară — de gazetar, nuvelist și romancier — și poate nici el însuși. Aceceptat și „înțeleș“ de teatre, critică și public, Mazilu a fost legitimat și e pe pragul consacării, mai avînd doar să ajungă pe scena „Naționalului“

și, apoi, la Academie — unde va ajunge, nu am cea mai mică îndoială.

Așa stînd lucrurile, este cazul să observăm că acest proces de întîlnire și concordanță și că însuși acest moment de îmbrățișare nu s-au produs printr-o „cumințire“ a scriitorului, prin autodezmințiri, concesi și renegări, treptate sau abrupte, cu scopul legitimării și al tuturor celorlalte ciștiguri, Mazilu nu este deloc mai cuminte, și nu a făcut, adică nu a scris, nimic care să poarte marca unei intenții de aliniere în front și a unui salut conformist. El a evoluat, desigur, dar numai în sensul său, în stilul său și pe traiectoria sa, și dacă drumul său s-a întîlnit și, parcă, contopit cu drumul teatrelor și al marelui public, el nu are nici un merit și nici o vină. Întregul merit — numai merit — e al publicului, care evoluează și el, și evoluează într-un ritm mult mai precipitat. Ajungerea din urmă a scriitorului, hai să-i zicem de avangardă, de către public, se realizează astăzi mult mai rapid decît odinioară și asimilarea, sau eliminarea, după cum e cazul, a avangărzii e fapt îndeplinit în cîțiva ani. E unul din semnele bune ale *culturii de public* a timpului nostru, al cărui rîcoșeu este că avangarda trebuie să-și schimbe pielea și masca în fiecare toamnă, desperată și sleită...

Pentru a ne întoarce la Mazilu, tripticul de piese scurte prezentat de Teatrul Mic depune mărturie solidă cu privire la ceea ce spuneam, atît despre evoluția sa, cît și despre consecvența, despre credința sa față de sine însuși. La cel puțin două din bucățile reprezentate, deși nu în egală măsură, dramaturgul face o serioasă tentativă de a-și aprofunda și lărgi preocupările, predilecțiile și orizontul și de a le înălța, cu mijloacele sale binecunoscute, într-o zonă de idei mai închegate și mai dense, într-o ipoteză filozofică superioară.

[...] Dificilă, în primul rînd, în trecerea pe scenă a operei lui Mazilu, este *găsirea tonului*. Abstracția și transluciditatea, unite cu o naivitate enormă și cu o profundă sinceritate a banalului, exclud orice intonare direct „realistă“ și orice portretizare pe această linie : ceea ce este mai prezent din moralitate și din fabulă în opera aceasta ne scoate tocmai din umanitatea directă, sensibilă ; așa cum, în fabulă, animalele vorbesc, oamenii lui Mazilu vorbesc într-un mod și într-o limbă care nu poate fi a mecanismului psihologic de toate zilele“. (*Cronici dramatice*, Ed. Eminescu, București, 1974, p. 24—25 ; 27).

LUCIAN RAICU : „Un spectacol Teodor Mazilu este pentru mine (și nu cer, bineînțeles, nimănui să împărtășească această pură impresie) un eveniment, un eveniment festiv, de care mă bucur copilărește, făcându-mă să uit, să uit foarte repede și foarte ușor, fără nici un efort, că sînt considerat critic literar, și că, în consecință, trebuie să analizez, să explic, să stabilesc comparații și ierarhii, să deosebesc aparențele de esență, să satisfac, în sfîrșit, toate importanțele deziderate profesionale ca un automat bine pus la punct. Știu că mulți clatină din cap, fie cu iritare, fie cu paradoxală admirație, cînd citesc sau ascultă un text semnat Teodor Mazilu, surprinși de ceea ce socotesc ei a fi cinismul acestui scriitor, de cît de departe poate el să meargă cu disprețul și batjocura, cu lipsa de respect față de atîtea venerabile sentimente, drame, frămîntări și tragedii, în loc să le ia (așa cum se cuvine...) în serios și să se lamenteze, împreună cu noi toți, de gravitatea lor. Mulți, cum se spune, rîd, dar în sinea lor clatină din cap, în sinea lor cea mai adîncă își spun că n-ar trebui să rîdă, că nu e nimic de rîs, nimic de disprețuit, în tradiționalele suferințe ce se etaleză în text sau pe scenă.

Acest fel de a înțelege lucrurile (las deoparte ca aproape indiferent faptul că ia după caz forma dezaprobării supărate sau a admirației jubilante) se bazează pe *automatisme*, pe împovărătoarele automatisme ale minții noastre de fiecare zi, refăcute ca din nimic, spre mulțumirea ființei noastre automate, în fiecare dimineață, a fiecărei zile în urma unui somn binefăcător din care, vai, ne închipuim și ne auto-încredințăm cu toată seriozitatea că ne-am *trezit*, cînd, în realitate, ne confundăm într-un somn (al adevăratei, *umanei* conștiințe) și mai deplin, și mai rigid, și mai fără scăpare. Starea aceasta de *falsă trezie*, împinși de mecanismele căreia ne mișcăm de atîtea ori, cu un fel de pornire oarbă ce poate lua înfățișările cele mai agitate, mai „vii“, mai fascinante, este veritabilul obiect al *atenției* în literatura și teatrul lui Teodor Mazilu. Viața falsă, pasiunile false, disputele automatizate între oameni deveniți simple personaje capabile doar să-și rostească tiradele învățate pe de rost și spuse cu o străină gură, iată veritabila materie a acestei aparent ciudate literaturi. Se înțelege, cred, că nu putem judeca, la proporțiile și sensul exact, textele lui Mazilu, privindu-le din perspectiva „obișnuită“ a ființei noastre, pentru că

perspectiva obișnuită (dictată de automatismele inerente *falsei trezii*) este chiar *obiectul* (tocmai el vulnerabil) al acestor texte. Ci trebuie să ieșim, dacă mai sintem capabili de ingenuitate, de prospețime, din zona magnetică, în care se mișcă personajele Insele, să evadăm o clipă din ea, căutînd accesul la o nouă puritate, în lumina căreia ceea ce există (inclusiv *spectacolul Mazilu*!) să se vadă bine și exact, fără prejudecăți, fără principii ale minții automatizate, fără „idei“ constituite, fără acel „bagaj“ de păreri și soluții, pe care-l tragem inutil după noi în toate împrejurările și din pricina căruia vederea noastră tinde, de la sine, să falsifice. Încă o dată, tocmai despre această extraordinară capacitate a noastră de a falsifica și a *ne falsifica* pînă la o limită greu de imaginat, despre această fantastică *mistificare* în interiorul căreia ne complacem cu voluptate și care (fapt foarte curios) ne dă senzația „plinului“, a „autenticității“ — deși lucrurile stau în realitate cu totul și cu totul altfel! — tocmai *despre asta e vorba* în piesele de teatru, în proza lui Teodor Mazilu. Totul pare a fi în regulă, pasiuni, idei, frămîntări, contradicții, o formidabilă agitație, o neîncetată fierbere, numai că protagoniștii, deși cu ochii larg deschiși și nevinovați, sînt morți de-a-binelea. Sau cel puțin *somnambuli*.

Spectacolul, în ciuda așteptărilor, este *eliberator*, o clipă de veritabilă luciditate. După care, firește, ne reluăm fiecare „personalitatea“ noastră constituită, bagajul de idei și de învățăminte, reintrînd în starea de viaie letargie, de foarte agitată semiconștientă. (Folosesc acești termeni șocanți, desigur, doar spre a mă face mai bine înțeles; evit cu intenție „nuanțele“...) Ținem enorm — pare a spune scriitorul — la neînsemnatele noastre obiecte, pasiuni, păreri, oamenii se agață de ele și le cară după ei pretutindeni, dar cît de *liber* te simți în clipa cînd te-ai hotărît să nu mai tragi inutil, după tine, toate aceste obiecte și păreri și automatisme, și chiar dacă la unele dintre aceste păreri nu putem sau nu trebuie să renunțăm, clipa de *întrerupere* a cursului normal e resimțită de toată ființa vie ca absolut necesară și reconfortantă. Fie și numai ca o tehnică a „ascezei“, ca un exercițiu de igienă a sufletului, de *purificare* a spiritului. O lectură sau un spectacol Mazilu tinde să ne transfere într-o zonă „sterilizată“ de sentimente și idei *preluate*. Scriitorul clădește totul de la început, pe un loc absolut liber, din care vegetația *dinainte existentă* a fost energic extirpată,

smulsă din rădăcini. Operația eliminărilor succesive, a „discreditărilor“ totale e dusă la capăt într-un ritm impecabil. Și într-un fel „cinic“ și morocănos! Cu o scinteietoare ingenuitate.“ (*Gînduri despre acest spectacol*, în caietul-program la spectacolul „Tandrețe și abjecție“ de la Teatrul „L. S. Bulandra“, premiera — februarie 1969.)

\*  
\* \*

„Eminamente incomod, iritant, teatrul lui Mazilu dispune de o percutantă forță de șoc: fenomen de ruptură, de violență discontinuitate; cea mai gravă eroare ar fi de-al recepta, cum sîntem înclinați de la natură să o facem, cu o sensibilitate împovărată de ceea ce știm și ceea ce așteptăm, în virtutea unei cunoașteri prealabile, avidă de a găsi confirmări liniștitoare, fapte de repetiție, care să amîne sau să înlăture nefiresca noastră îngrijorare față de nou, tulburarea plină de teamă față de necunoscut.

Ca orice operă esențial nouă, acest teatru trebuie receptat, dacă se poate, cu inima ușoară, cu spiritul senin despovărat de așteptări și tensiuni inutile, de obișnuințe și idei formate. Ar fi un moment de suspendare a discursului interior pe care-l confundăm îndeobște cu „personalitatea“ și-n absența căruia ne simțim săraci.

Această dispoziție ingenuă în același timp activă, de o vibrație calmă, dar plină de intensitate, ne face sensibili la iradierile necunoscutului, la neprevăzutul operei excepționale. Atenția concentrată, dar fără efort, fără silința care, inevitabil, o falsifică, pentru că ne reinstalează în domeniile cunoscutului, atenția liberă de prejudecățile numeroase legate de ceea ce credem a fi, cum se zice, pe gustul nostru, reprezintă condiția aproape elementară, aproape „normală“, dar cît de rar realizată, de înțelegere directă, vitală. Nici o vibrație cu adevărat nouă nu ne va atinge dacă vom simți vreo clipă tentația de a o raporta la ceea ce știm că ne-a produs în trecut o vibrație asemănătoare. Neînțelegerile de care se lovește literatura lui Mazilu, cele datorate obișnuințelor detractori, foarte mîndri și siguri de părerea lor, dar și cele oarecum tolerabile, și induioșătoare prin voința de progres pe care o manifestă, ale partizanilor timizi ori frenetici, se explică, desigur, nu prin rea voință sau prin carente

de ordin bibliografic, ci prin ispita curentă de a o integra în sistemul cunoscut și verificat al lecturilor anterioare, infailibil, în felul său, câtă vreme e vorba de a judeca operele trecutului, și de a aprecia cu satisfacție încă odată ceea ce toată lumea apreciază, și care greșește rar, dar bine, în cazul anume, și numai în acest caz esențial, al noului, al saltului în necunoscut.

Teatrul lui Mazilu este un astfel de salt, la care te decizi sau nu, fără nuanțe intermediare și mici gesturi concesive de natură a spori confuzia, și așa destul de mare, în jurul adevăratului său înțeles. Cine-a văzut spectacolul cu *Acești nebuni fățarnici* (iar mai înainte, *Proștii sub clar de lună*, *Tăndrețe și abjecție*, *Inundația*, *Don Juan moare ca toți ceilalți*, *Trezii-vă în fiecare dimineață*) știe, dacă vrea să știe, că acolo se spun lucruri care nu s-au spus niciodată, fără nici o asemănare cu cele spuse, fără nici o trimitere complice la ele, care să le dea patina aceea caldă și confortabilă, pentru simțul nostru inert de „ordine” și „cultură”, a lucrurilor, la urma urmei, acceptabile de ce nu... Răsună cuvinte neauzite și scandaloase, nu trebuie să ne ferim să o spunem, pentru simțul comun, veșnic doritor de confirmări, lacom să i se spună mereu, doar sub alte forme ceea ce știe și crede că știe bine, odată pentru totdeauna, indiferent ce s-ar întâmpla.

Există spectatori, există și critici specializați care în loc să vadă un spectacol Mazilu cu ochii lor, îl văd cu ochii orgoliului lor și sînt firește jigniți, personal afectați, de cele ce se aud pe scenă. Nu trebuie consolati, teatrul lui Mazilu chiar pentru aceasta a fost făcut, să ne jignească profund, dureros și necruțător orgoliul, imaginea falsă, de o funebră noblețe, pe care o avem despre noi înșine. Fără iluzii: nu sîntem altfel, iar dacă pe deasupra ne simțim și „jigniți”, încît aproape să nu ne credem urechilor, lucrurile se simplifică și mai mult. Ceea ce jignește în teatrul lui Mazilu este chiar noutatea sa. Noutatea are totdeauna ceva violent, incômod și, din acest punct de vedere, este desigur o insultă adusă orgoliului nostru, respectabilității noastre. Firește că situația se modifică simțitor, dacă avem puterea de a fi o clipă „liberi”, lipsiți de importanță, de a fi pur și simplu; nu de a ne simți reprezentați de suma mecanică a „particularităților” și „preferințelor” noastre, amestecate cu oarecare grijă spre a da senzația de verosimilitate, iluzia omului „viu”... Dar chiar despre aceasta e vorba, desigur, în

linii foarte mari, în piesele lui Mazilu. [...]“ („Mazilu și teatrul său“, în „Luceafărul“ din 23 ianuarie 1971).

\*

\* \*

„Neînțelegerea sau reaua înțelegere a teatrului lui Mazilu se explică printr-o confuzie a punctelor de vedere : suprafețelor realiste și „verosimile“ prin limbaj ale scrisului său li se aplică un criteriu al adâncimilor sau al presupuselor adâncimi (pe care fiecare le înțelege cum vrea și cum poate), după cum, dimpotrivă, adevăratelor profunzimi, intuițiilor asupra subconștientului, neașteptate la nivelul comun și deci *incredibile*, li se aplică un liniștit criteriu al verosimilității, al suprafeței credibile, din perspectiva limitată a căruia ele par, firește, „bizare, absolut bizare, invenție răutăcioasă ori cel puțin gratuită, fără nici un raport convingător cu o realitate văzută automat și în treacăt. Suprafața și esența coexistă fără a se incomoda în personajele lui Mazilu, într-o alternanță armonioasă, de un efect buimăcitor, cu atât mai ciudat cu cât nu numai că nu comunică una cu alta, dar nici nu provoacă, prin inadecvare, impresia „clasică“ de ipocrizie, pe care toată lumea, inclusiv criticii educați de modele, o așteaptă spre a se regăsi în fine, într-o lume ordonată și previzibilă. Faptul că nu se dă curs acestei așteptări mărește starea de perplexitate : căutăm, pretutindeni, *confirmări* ale cunoscutului, altfel ne simțim contrariați și chiar jigniți ! Personajele lui Mazilu nu sînt, la modul comun, ipocrite, pentru că nu au conștiința încărcată, nu văd *de ce* ar trebui să aibă astfel de conștiință : ele sînt de o ingenuitate desăvîrșită, de o „claritate“ miraculoasă a propriului subconștient, pe care și-l descriu, în văzul și auzul tuturor, cu o mîndră dezinvoltură. Aceste adâncimi de nemărturisit ele le exprimă în limbajul cel mai cotidian cu putință, în formulări de un „firesc“ patinat. Un personaj al lui Mazilu știe aproape totul despre sine și vorbește despre sine, despre „adevărata“ sa ființă, într-un fel destul de neliniștitor. Firescul acestor spovedanii poate produce o senzație de artificialitate : unde a auzit autorul rostindu-se astfel de fraze ?

Nu știu dacă le-a auzit sau nu undeva, dar cu siguranță le-a simțit adevărul și dacă ne liniștim puțin îl simțim și noi. Dialogul se desfășoară la nivelul strict verosimil, adică monden, al fiecărui personaj, dar angajează straturi ascunse, lucruri



despre care nu se vorbește; din amestecul liber al „stilurilor“ (profunditate și superficialitate) se naște aspectul de șoc și de ruptură al acestui teatru și în același timp spectaculosul său de o factură, desigur, neobișnuită. De aici și natura sa, dacă se poate spune așa, *stridentă*; departe de a fi un defect, această stridentă este inseparabilă de conținutul violent, de o nouitate violentă. Orice descoperire, în raport cu ceea ce cunoaștem și recunoaștem drept *natural*, implică o notă stridentă, care o anticipează sau o rezumă: este originea și totodată efectul ei. De aceea greșesc acei regizori și acei critici care încearcă să introducă teatrul lui Mazilu într-o perspectivă ponderată, potolită și confortabilă, într-o ambianță domestică. În felul acesta, chiar nu se înțelege nimic.

Proiecție intensă, plină de vitalitate și elan, a inteligenței, teatrul lui Mazilu exercită o acțiune eliberatoare. „Sentimentele“ sînt aduse într-un spațiu liber, vast, luminos, în care se distinge limpede cît sînt de consistente, din ce sînt compuse. Deseori această compoziție spune totul despre valoarea lor (strict utilitaristă), despre energia sumbră (pusă în serviciul unui interes determinat) care se ascunde în cuvinte, în cuvinte mari și sub aparențe legitime. Critica „respectabilității“, a bunelor sentimente a luat rareori forme la fel de convingătoare. Pentru că este o critică nu numai lucidă, dar și profund pasională. Critica pașunilor se face cu pasionalitate. Cît sînt de justificate dramele și suferințele noastre, cît de autentice, cît de „inteligente“, ce rămîne din ele dacă schimbăm puțin perspectiva, dacă renunțăm puțin la înverșunarea obtuză cu care ne instalăm în ele, ce e viață adevărată și ce e lipsă de viață în ele? Meditația asupra acestor întrebări nu are nimic previzibil, ostentativ, nimic din felul crispat și rigid caracteristic al unei instanțe morale care ne-ar soma să răspundem, ci este deschisă, vie, liberă, activitatea vieții înseși, despovărată de criteriile impuse, de principii sufocante, izolate într-o ambițioasă și suspectă grandoare. [...]“ („România literară“ din 19 februarie 1971).

MARIUS ROBESCU: „De o mare originalitate, teatrul scris de Teodor Mazilu este încă departe de a fi jucat (și comentat) așa cum merită. Cu toate acestea de-alungul anilor s-a creat un *stil* al reprezentațiilor Mazilu (din păcate, atît de

puține) un stil necesar, impus de textul și subtextul pieselor. Este straniu și revelator totodată să constăți că spectacolele bune după acest dramaturg seamănă în chip fundamental între ele, oricât de deosebiți ar fi regizorii și trupele care le-au elaborat. Mazilu convinge sau nu, aceasta mi se pare alternativa. Un regizor convins va da o reprezentare remarcabilă, un altul, chiar dotat și îndelung hrănit cu idei despre teatru, nu va putea nici măcar s-o scalde. Îndeobște se acceptă părerea că Teodor Mazilu compune satire. Este important însă să observăm că el nu privește lumea dinafară, veștejind-o, nici nu crează tipuri. Dramaturgul satirizează lumea lăuntrică, viața interioară, cum se spune, poziția sa este mai degrabă a poetului liric iar concluzia divulgă un invincibil moralist. În puține cuvinte, așa spune că teatrul lui Mazilu impresionează mai ales prin extraordinara sinceritate a mărturisirii. [...] (Autori și spectacole, Editura „Eminescu“, 1980, p. 118).

**NATALIA STANCU** : „Piesele lui Mazilu fac parte din categoria acelor care se cer mai întâi citite cu atenție. Și aceasta nu fiindcă au calități literare mai puternice. Nu. Așa spune chiar că sînt mai ales teatrale. Mazilu vizualizează. Replica lui completează gestul și invers. Personajele lui, care vorbesc cu glas tare, pentru alții, se cer descifrate, cu glas tare. Dar această teatralitate se lasă greu comunicată cu mijloace scenice obișnuite. Și nu decorurile, muzica, luminile, sînt o problemă. Și poate nici disponibilitatea regizorului și actorilor de a înțelege resorturile, intenționalitatea și direcția teatrului lui Mazilu, ci capacitatea lor de a intui și realiza corect tonul și echilibrul aparte al acestui teatru, tonul fiecărei partituri; ponderea și subtextul sau lipsa de subtext a fiecărei replici.

Și mai ales alteva : capacitatea de a întruchipa, mișcîndu-se firesc și natural, compoziții desprinse parcă dintr-un bestiariu fantastic, constituite artificial, dar după modele, din elemente umane.

Reușita în cazul transpunerii scenice a dramaturgiei lui Mazilu nu presupune doar inteligență, talent, ci și antrenament profesional anume. (Scînteia, 9 iulie 1978).

**VALENTIN SILVESTRU** : „Întreaga dramaturgie a lui Teodor Mazilu este deosebită structural de comedia satirică ante-

ricară, dar în primul rînd pentru că încorporează idei noi, manifestările de falsă adaptare la lumea actuală a micilor săi burghezi, ipocriți, sperați, prevaricatori, sentimentali, depravați, furioși ori apatici, fiind sancționate satiric din perspectiva unui ideal socialist. Modalitatea absurdă de contraexistență a acestor eroi a modelat și expresia comică, grotescă, practică de scriitor în formule de gîndire și automatisme de comportament, ale personajelor, ce frizează absurdul". (*Caligrafii pe cortină*, Ed. Eminescu, 1974, p. 73).

\*  
\*   \*  
\*

„...literatura satirică n-a atins, prin nici o altă creație, incisivitatea și originalitatea comediei lui Teodor Mazilu...”

„...cel mai însemnat comediograf al generației mai noi de dramaturgi, Teodor Mazilu”.

„După un stagiu în ziaristică și după ce a publicat cîteva volume (schite, portrete satirice, foiletoane, un roman) Teodor Mazilu s-a îndreptat către teatru rîvnind, probabil, la o confruntare directă cu publicul și dînd curs unei vocații pe care dialogul concentrat, mișcarea precisă a personajelor, situațiile tensionate o prevesteau din cele mai bune pagini ale prozei sale. Interesul iscat de lucrările sale destinate teatrului e real, provenind mai cu seamă din ascuțimea și profunzimea satirei, precum și din originalitatea formulei comice.

Comediile lui Teodor Mazilu (ca și cea mai mare parte a prozei sale) incriminează prostia, al cărei conținut e sugerat de autor a fi azi refuzul valorilor adevărate: munca în folosul societății, legăturile între oameni întemeiate pe sentimente veritabile, afirmarea personalității în creație. [...]

[...] Teodor Mazilu infamează cu stăruință și vehemență satirică *neomenia*, urmărind procesul de dezumanizare a paraziților sociali care ajung pînă la urmă de o inutilitate pernicioasă. El extrage efecte comice din această inadecvare structurală a parazitului la realitate și-l despoaie de poncifele morale și sentimentale cu care încearcă a-și drapa refuzul de a produce bunuri, iresponsabilitatea socială, egoismul zoologic.

În dramaturgia lui Teodor Mazilu e infuză o tendință didactică, moralizatoare, de calibrul clasic, exprimată îndeobște

prin negația uritului, care, batjocorindu-se pe sine, se afirmă nu numai ca delictual sub raportul normalului, ci și imposibil într-o ordine normală. Prins câteodată de voluptatea acestei originale demonstrații, autorul devine... demonstrativ, perorînd în contul personajelor, dar nu totdeauna cu deplină acoperire imagistică. Cu toate acestea, structura eroului impune prin coerență. Eroul lui Mazilu nu este un prost obișnuit, adică un infirm mental; el poartă în cumul acele date ale prostiei care o configurează drept un fenomen de degradare și pervertire a umanului și, în anumite condiții, ca o barieră în calea evoluției firești a colectivității. Anatomia prostiei ticăloase e întreprinsă cu rece obiectivitate și în așa fel încît i se oferă cea mai largă posibilitate de a se autorevela. Personajul se introspectează și își comunică public, cu candoare ori cu orgoliu, rezultatele autoanalizei. Se dedublează și caută, reflexiv, în sine cauzele proprii mulțumiri ori insatisfacții, cerînd imperios tandrețe față de propria-i nimicnicie. Își destăinuie cu dezaprobare tarele, dar se automatifică, socotindu-le universale, eliberîndu-se ca atare de orice responsabilitate personală și arogîndu-și dreptul de a se comporta „cu sinceritate” — ceea ce, în asemenea cazuri, este cinism pur și obiectiv, fățarnicie extremă. Își face un blazon din banalitate, socotindu-se simplu, neînsemnat, o unitate derizorie a întregului — aceasta fiind însă o carapace perfidă a vanității, menită să-l și apere de duritatea eventualelor contralovituri. E grav, fulminant, onctuos, revendicativ, plîngăreț, nu și vesel.

Care e sorgintea comicului în această dramaturgie originală și atît de caracteristică, unde — chiar cînd construcția e deficitară și eroul monologhează printre umbre, iar intriga e rudimentară — există un atît de puternic element de seducție? Îndeobște se afirmă, în plan teoretic, că sursa principală a comicului e contradicția violentă dintre esența adevărată și aparența falsă. Într-un articol al său mai vechi, Teodor Mazilu își punea întrebarea dacă nu cumva există o posibilitate de comedie și în conformitatea esenței cu aparența, conformitate proclamată ca atare de personajul satirei. Dramaturgia sa atestă drept fructuoasă o asemenea posibilitate. În acest caz e probabil că se naște o contradicție comică de ordin superior între individ și mediu, între cinismul său afișat și conceptul etic real, între prostia sa agresivă ori retractilă și stadiul normal al inteligenței active.” (*Atitudini creatoare în dramaturgia română con-*

*temporană*, în vol. *Clio și Melpomena*, Ed. Eminescu, 1977, p. 61, 87, 88, 89).

\*

\* \* \*

„[...] Cînd teoreticienii se vor apleca asupra creației dramatice a lui Mazilu (căci asupra prozei sale au făcut-o) vor descoperi probabil că el a inventat, la noi, o *farsă modernă*, în care, spre deosebire de specia cunoscută din evul mediu, protagonistul se păcălește doar pe sine, încercînd nu să-i mistifice pe alții, ci să-i încredințeze că malversațiunile sale sînt autentice și deci trebuie acceptate ca atare, deoarece provin din cele mai pure intenții și afecte, fiind conforme cu cele mai ortodoxe norme de conviețuire socială. E, deci, o mistificare dublă, demențială, dar de aparentă logică. [...]

Cum această dramaturgie se construiește «cu o mare libertate față de lumea obiectivă» (T. Mazilu) — căreia i se observă însă minuțios resorturile morale și sociale — ea are și nervul actualității, și canonul clasicității, implicîndu-se cu feroare satirică în contingent și înghețînd, într-o formulă de o comicitate surprinzătoare, tipuri amorale și asociale moderne“. (*România literară* din 22 martie 1979).

**TRAIAN ŢELMARU**: „Dacă adevăratul creator, original, neepigonic, este acela care are în fața realității o optică proprie, care, pentru a se exprima, descoperă o modalitate artistică decurgînd strict din această optică — și de aceea irepetabilă —, atunci fără îndoială Teodor Mazilu este un astfel de creator. Poate că, la început, ceea ce a surprins la Mazilu a fost numai ecoul unei intuiții speciale țîsnite spontan, și nu un act artistic construit și stăpînit pe toată aria. Dar pe măsura evoluției sale, intuiția s-a transformat — găsindu-și uneltele estetice corespunzătoare — într-un mod de investigare a realității, exprimat cu o precizie mereu sporită și o virulență cu totul aparte, într-un univers de imagini uimitoare prin noutate.

Într-o dramaturgie ca a noastră — care nu se poate plînge de lipsa comediei cu caracter satiric (ba dimpotrivă!) — nu e prea ușor să-ți găsești un timbru original. La noi, zeflemeaua

e la ea acasă. Spectatorului nostru îi place să ridă. Zi-le de pe scenă nemernicilor câteva „de la obraz“ și i-a trecut năduful măcar cît ține spectacolul. Satiricul autentic nu se mulțumește însă cu atît. Pentru el, rîsul face casă bună cu plînsul și indignarea, — dacă vrei — o formă a plînsului și a indignării.

Satiricul nu glumește pe socoteala viciilor. El nu le constată doar, ci le urmărește pînă la ultimele lor consecințe, scoțîndu-le în relief monstruoșitatea. Mazilu scrie cu scalpelul. Cine i-a urmărit evoluția își dă seama că scrisul său a devenit, din ce în ce mai mult, o răfuială cu grave tare individuale și sociale, ajungînd — ca în piesa recent reprezentată : „*O sărbătoare princiară*“ — la satira de pură esență tragică. Umanist și moralist intransigent, e preocupat nu numai de batjocorirea năravurilor, ci de disecarea în fața spectatorilor a complicatului mecanism sub care se ascund imoralitatea, necinstea, căpătuiala, lichelismul, hoția, ticăloșia, rapacitatea, diversele forme pe care le iau. El atacă obsesiv tot acest putregai, nu în sine, ci-i dezvăluie cu consecvență caracterul antiuman, îndeobște ascuns sub masca fătărniceii. Se poate afirma, cred, fără teamă de a greși, că pentru Mazilu, direcțiile de atac esențiale rămîn ticăloșia și fătărnicia care o învăluie, considerînd că numai astfel scrisul său poate juca efectiv rolul profilactic specific mării satire. (În sensul acesta ni se pare semnificativ și titlul sub care e prezentat spectacolul coupé al Teatrului „Bulandra“, „Tandrețe și abjecție“). Și am impresia că pînă la urmă dintre cele două, principalul obiectiv rămîne tandrețea, adică poleiala ipocrită, considerată de Mazilu primejdia cea mai mare. De aceea este atît de evidentă la el și preocuparea de a opune sentimentelor falsele sentimente, la adăpostul cărora abjecția operează nestingerită asupra bunei credințe, antiumanul asupra umanului. Această delimitare, care constituie pentru Mazilu o preocupare fundamentală — aș spune, de ordin pedagogic —, și-a găsit în scrisul său o modalitate estetică proprie, îi dă un timbru specific, surprinzător, tocmai pentru că el nu mai operează cu jocul aparențelor și esențelor, ci întruchipează în personajele sale, în universul său artistic *exclusiv esența, monstruoasă* uneori pînă la crimă, a ticăloșiei (modalitate cu deosebire evidentă în *O sărbătoare princiară*). Personajele sale nu sînt niște caricaturi umane, ele nu se mișcă și nu vorbesc pe dimensiuni obișnuite, ci, situate într-un univers dezgolit de apa-

rențe, apar la prima vedere ca fapte fără legătură cu realul. Nu oameni cu virtuți și defecte, ci creații proprii, rezultat al întruchipării artistice a antiumanului monstruos. Personajele lui Mazilu devin de fapt *antipersonaje*, pe care nu le vom întâlni sub această formă în viața cotidiană, nu le vom auzi vorbind astfel pe stradă sau în tramvai. De ce apare ciudată, neverosimilă lumea lui Mazilu? De ce ne șochează atât de violent limbajul antipersonajelor sale? Pentru că, înlăturând învelișul fățarnic al vorbelor, el construiește replica pe ceea ce se ascunde îndărătul lor, *pune în clar gândul*, intenția de obicei nemărturisită. În realitate, nici un ticălos nu va declara că e ticălos, nici un neom nu va recunoaște deschis că e neom, pentru că astfel n-ar putea trăi printre oameni. Antipersonajele lui Mazilu nu numai că au deplină sinceritate a neomeniei, dar o manifestă așa cum respiră, nu pot trăi fără ea. Ele își argumentează logic abjecția, o cultivă, o iubesc, expunându-și totodată și tehnica fățarniciei, mecanismul de camuflare a abjecției în tandrețe. Așa cum umanul se simte bine în cinste și sinceritate, monstruosul e la largul lui în ipocrizie. Mazilu dezvăluie acest climat, situându-și antipersonajele în situația lor firească, de a-și da pe față gândurile, principiile, filozofia de viață. De aici și neașteptata sonoritate, mai bine zis forța de percuție a replicilor numai în aparență absurde, ilogice, în fond având însă o riguroasă logică interioară, specifică antipersonajului respectiv, replici rostite cu un fel de ifose peremptorii și tîmpe. E ceea ce înțelege de altfel Mazilu prin „prostie“. Ticăloșii nu sînt proști în sensul obișnuit al cuvîntului. Dimpotrivă. Pe dimensiunile lor, sînt foarte rafinați și de aceea primejdioși. Dar numai pe *dimensiunile lor*. „Prostia“ iese la iveală abia cînd sînt confrunțați cu realitatea umană înconjurătoare, căreia îi sînt inferiori, pe care o simt sau o presimt, și de care se tem. În raport cu această realitate umană, apar în toată amploarea nocivitatea, dar și absurdul antipersonajelor maziliene, absurd fără nimic comun cu „teatrul absurdului“. Precizarea ni se pare necesară, deoarece se fac uneori asemenea apropieri, în realitate izvorite din confuzia dintre situații absurde și filozofia absurdului, căreia Mazilu nu-i e cu nimic tributar. Dimpotrivă. La Ionescu de pildă, elanurile se frîng în fața ucigașului triumfător. La Mazilu, răul se simte încolțit, înspăimîntat în fața vieții umane, curată uneori pînă la candoare. [...]” (*Teatrul*, nr. 4/1969).

**VIORICA TANĂSESCU** : „[...] De fapt lucrarea lui Mazilu seamănă prin intențiile moralizatoare, argumentate subliniat umoristic, cu acele Fastnachtspiele, farse medievale, jucate de cortegii mascate, în centrul cărora „farsorul“ principal pune chipul Venerei, pretext al întregului dialog. În farsa neburilor fățarnici, însă, măștile nu se pun ci se scot. Toate personajele lui Mazilu se demască, lamentându-se pentru a-și păstra iluzia putinței de a resimți sentimente umane. Ticăloșii par că recunosc racilele care-i rod și le condamnă, că-i devoră o lucidă și continuă dorință de autoinvestigare. Autorul îi pune, într-adevăr, să se macereze între ei și pe fiecare în parte, — uneori ai impresia că nici nu duc o viață prea ușoară — dar în fapt mărturisirile se fac doar la mare strîmtoare, autoflagelarea se rezumă la păcate pe care le cred spectaculoase, în stare să-i facă relevanți, sau în orice caz la păcate convenabile. Fiindcă, nebuni-nebuni dar ei tot fățarnici rămîn. Tipurile maziliene recunosc una, ca să li se ierte sau uite alta. Nici unul nu-i iertat de autor, după cum nici unul nu e convertibil. Mazilu e circumspect față de orice sentiment afișat de pramatii și ne lasă să-i recunoaștem și să-i disprețuim rîzînd neîngăduitori. [...]“.

(*Scînteia tineretului* din 14 ianuarie 1971).

**FLORIN TORNEA** : „[...] Teatrul lui Teodor Mazilu, dincolo de orice rezervă posibilă, este în substanța lui teatrul unui autentic și îndurerat dar necruțător moralist. El atinge zone sensibile ale relațiilor umane și ale structurilor noastre intime : cele fie bîntuite, fie fisurate numai de acei viruși antisociale și antiumani, de natură să falsifice, ori să împingă spre artificializare viața, conștiința, mentalitatea, actele noastre de zi cu zi „Clienții“ lui Mazilu sînt intrupări stilizate sau îngroșate, ale rutinei satisfăcute de sine, ale demagogiei și suficienței stăpîne pe formule mari dar golite de sinceritate și vide de cînte ; ale confortului, spiritual sau material (sau și într-un fel și în altul), comod și insolit edificat pe nepăsare și parazitism ; ale pasivității oneste dar tîmpe, ale lașei sau inconștientei deprinderi în inerție, în echivoc ; ale entuziasmelor facile, ale iresponsabilității ; ale gesturilor și gîndirii automatizate ; ale prostiei cu zorzoane și ale prostiei pur și simplu... Nu e un teatru de ficțiune propriu-zisă ; nici de coliziune fundamentală. Materia



vie a dramei (sau comediei) umane se constituie la Mazilu aproape integral din situații și probleme de viață; din „discursuri“ obtuze și construcții de gândire și comunicare demonețizate pînă la teșirea oricărui sens. Mazilu atrage atenția asupra, ca să zicem așa, muștelor ce ni se așază pe căciuli; teatrul său este, în această ordine metaforică, un insectar al vieții de toate zilele. [...]“. (*Informația* din 18 martie 1969).

### PRESA STRĂINĂ :

**KURT HOFNER** : „E nevoie de multă convingere iluministă pentru a scrie satire ca Teodor Mazilu și e necesară o credință adecvată pentru a juca *Tandrețe și abjecție* de acest autor“. (*Tages Anzeiger*, Regensburg, 29.4.1970).

„Mazilu este un mare talent. El are la arcul său, săgețile cu care străpunge mîrșăvia. Cinci piese — cinci lovituri care își ating ținta.“ (*Die Woche*, Regensburg, 1.V.1970, cronică la spectacolul „*Tandrețe și abjecție*“ prezentat de Teatrul „L. S. Buhlmann“).

„Aplauzele au fost expresia entuziasmului față de un grup de interpreți a căror vitalitate actoricească a realizat o îmbinare incomparabilă — ca sclipire intelectuală și sensibilitate — între gîndirea mușcatoare și comicul foarte omenesc al pieselor lui Mazilu“. (*Mittelbeierische Zeitung*, Regensburg, despre spectacolul „*Tandrețe și abjecție*“ prezentat de Teatrul „L. S. Buhlmann“, apreciere reprodusă în „*Contemporanul*“ din 21 august 1970).

## ÎN LOC DE POSTFAȚĂ \*

„A crede că un scriitor continuă uneori opera altui scriitor în alte condiții date, adică, a crede că un scriitor nu face decît să adapteze pe alt scriitor la noile condiții sociale, înseamnă a avea foarte puțină încredere în artă. În artă nu există „continuitate“ în sensul mult bătut al cuvîntului. Noi ne amăgim cu această idee de continuitate, ca și cum fiecare scriitor n-ar trebui decît să facă un efort de adaptare. E o utopie să crezi că poate exista (și critica e plină de asemenea formulări) un Caragiale, un Eminescu, un Rebreanu al zilelor noastre. Asta ar însemna că, de fapt, nu există act de creație. Eu cred, și aici aș putea să greșesc, că unde există „continuitate“, nu există act de creație. Pentru mine, artistul adevărat este un om care ia viața și arta de la început fără să-și pună problema ce a fost înaintea lui și ce o să fie după aceea.“ (p. 10).

„Scriitorul adevărat se dedică cu pasiune materialului de viață pe care îl are la îndemînă. El este condus numai de imperativul de a spune adevărul despre acea realitate pe care o simte, fără să se preocupe de nici un fel de ambiții estetice, fără să se compare cu un scriitor sau altul.“ (p. 11).

„În artă există numai descoperirea vieții, de fiecare dată unică, cu ochiul, cu suferința ta proprie. În această ingenuitate, în această dăruire totală, plină de riscuri dar de o inegalabilă frumusețe, în această copilărie stă forța unei creații.“ (p. 11).

\* Intitulat inițial „Autorul văzut de... el însuși“, capitolul grupează cîteva din opiniile lui Teodor Mazilu despre arta sa și rostul acesteia, opinii formulate cu prilejul diverselor interviuri și intervenții în presă. (n. ed.)

„Știu, unii mă consideră un continuator, sau poate e mult spus, un discipol al lui Caragiale. Nu sînt discipolul nimănui, nici măcar al meu însumi. Am tot respectul, toată modestia și cuviința față de Caragiale, dar a spune că eu descind din el e mai rău decît o nedreptate, e un lucru inexact. La Caragiale, de pildă, se remarcă o nesfîrșită tandrețe față de personajele care îi populează teatrul.“ (p. 11—12).

„Spre deosebire de Gogol, Caragiale nu vede în om păcate abisale. Ticăloșia eroilor din piesele lui Caragiale nu este nesfîrșită, ci atîta doar cît trebuie ca să-și realizeze interesul. Ca să mă exprim matematic, cît interes, atîta ticăloșie; nici mai mult, nici mai puțin.“ (p. 12—13).

„O ticăloșie abisală presupune riscuri pentru individ, se poate și el anihila în acest vârtej, pe cînd ticăloșia mai modestă are o putere de conservare incomparabil mai mare. Ticălosul modest e lipsit de riscuri, el are numai avantajii. Ticăloșia eroilor lui Caragiale nu atinge apogeul. Ei se feresc parcă, dintr-un instinct de conservare, să atingă perfecțiunea.“ (p. 13).

„Revenind la piesele mele, se poate spune că personajele care le populează au numai păcate fundamentale. Ele nu au păcate modeste, au depășit acest stadiu. Mai mult decît atît. Chiar acele personaje modeste duc dorul unor păcate capitale. Ele sînt mai mult decît ticăloase; ele au nostalgia ticăloșiei, regretă că nu sînt suficient de josnice, suferă fiindcă nu sînt suficient de ticăloase, așa cum ar dori ele să fie, așa cum cred că ar putea să fie. Ele năzuiesc să atingă, în felul lor, perfecțiunea.“ (p. 15).

„Cred că nu am nimic comun nici cu genialul Caragiale și nici cu aproape genialul Eugen Ionescu. [...] Eu am trăit numai din experiența mea proprie. Nu mi-a plăcut să duc în spate cruci care nu-mi aparțin. A trăi din experiențele altora e o escrocherie. De aceea, cred că nimeni nu trebuie să fie discipolul nimănui, nici măcar al lui Shakespeare. A fi discipol înseamnă a-ți trăda propria ta vocație.“ (p. 15—16).

\*

„Cred că teatrul meu nu intră în sfera așa-zisului teatru al absurdului.“ (p. 16).

„Mă despart de teatrul „absurdului“, acolo unde el caută să prezinte și un absurd al vieții.“ (p. 17).

„Eu nu cred că viața poate fi absurdă. Viața nu este nici absurdă, nici logică. Viața nu este nici imorală, nici amorală. Ea există pur și simplu.“ (p. 18).

„Aș vrea să adaug că limbajul demonstrativ, intelectual care există în teatrul absurdului nu-mi aparține. La personajele mele se găsesc și locuri comune, fraze tip, care ar ține în exclusivitate, de teatrul absurdului. [...] Dar în piesele mele se găsesc și mărturisiri foarte directe, foarte sincere, pe care le înțelmin, fără a face, bineînțeles, nici un fel de apreciere de valoare, la Dostoievski sau la Shakespeare. Adică, teatrul meu este un teatru, cred eu, vital, deschis, nu un teatru intelectualist și nici unul de demonstrație rigidă.“ (p. 18—19).

\*

„Nu cred că se poate vorbi în artă de progres. Progres există în viața socială, în viața politică, în știință, în tehnică, în economie, în morală... După părerea mea, a admite „progresul în artă“ înseamnă a vulgariza, a înțelege superficial substanța și rațiunea artei...“ (p. 22).

„Simțim noi nevoia să îmbunătățim „Capela Sixtină“, sau să dregem piesele lui Shakespeare, sau să rescriem tragediile lui Sofocle? De la nașterea lui Shakespeare au trecut sute de ani, de atunci multe s-au schimbat pe lume, oamenii au zburat în lună, au făcut uriașe progrese în toate domeniile, dar nimeni nu poate susține că a apărut un talent de o forță egală...“ (p. 22—23).

\*

„Influența biografiei asupra creației unui scriitor este o problemă mai dificilă, fiindcă biografia unui om este ceea ce înțelege el din ceea ce a trăit.“ (p. 27).

„Din punct de vedere epic, biografia mea nu este senzațională. Ea poate părea senzațională doar prin pasiunea cu care a fost trăită, prin gravitatea cu care am încercat să-mi privesc impasurile prin care am trecut. Un anume scepticism care poate rezulta dintr-o operă de artă nu are neapărat o explicație biografică. Scepticismul care se poate degaja dintr-o operă de artă nu are neapărat ca izvor o experiență personală nefericită. Asta ar însemna să înțelegem foarte simplist destinul scriitorilor.“ (p. 27).

„Faptul că un scriitor înțelege complex problemele individului, căderile lui, abisurile lui, nu presupune neapărat că el a fost sau este un om nefericit și că, prin intermediul literaturii, s-ar răzbuna pe omenire.“ (p. 28).

„Numai scriitorii medioeri se răzbună, în lucrările lor, pe omenire. Eu nu am avut o copilărie nefericită. Deși provin dintr-o familie de simpli muncitori, o familie foarte obișnuită, deși nivelul de trai nu era foarte ridicat, nu pot spune că am avut o senzație de mizerie sau de tristețe. Mizeria materială nu atrage neapărat după ea și mizeria morală.“ (p. 28).

„Singurul lucru mai dificil era, în acea perioadă, un sentiment prematur al vinovăției, un sentiment de culpabilitate pentru orice lucru pe care îl făceam.“ (p. 28).

„Recunoașterea sinceră a vinei comise este începutul răspunderii față de condiția umană.“ (p. 28).

\*

„Teatrul a fost o iubire trizie, atunci când am înțeles că teatrul este una dintre cele mai extraordinare invenții ale omului, dovada lui de candoare și responsabilitate. Este o mare ispită să reconstitui viața nu numai prin cuvânt ci, ca să zic așa, în carne și oase.“ (p. 33).

„N-am trăit și nu vreau să trăiesc sub tirania meșteșugului. Grija excesivă pentru meșteșug transformă opera de artă într-o rețetă. Grija mea e să urmăresc cu fidelitate mișcarea sen-

surilor, a ideilor, a personajelor. Fac această mărturisire ca să arăt că important în arta scrisului dramatic nu este atât meșteșugul, cât ingenuitatea cu care te apropii de un fenomen, lipsa totală de prejudecăți.“ (p. 34).

„Este un lucru neîndoielnic : arhitectonica unei piese este o chestiune însemnată. Dar această construcție se înalță nu pe temeiul respectării unor anumite canoane, ci în funcție și pe baza realității pe care dramaturgul simte nevoia s-o înfățișeze. Dacă descriu, să zicem, o realitate nouă, surprinzătoare, pot oare s-o sugerez, prosternându-mă cu sfîntenie în fața unor canoane vechi ? Estetic vorbind, n-ar fi o nebunie să mă apuc să descriu o realitate inedită, cu grija de a respecta niște canoane tradiționale ? Iată de ce, eu cred că o operă de artă își creează, dacă are un conținut valoros, propriile ei criterii, propriile ei legi (fie și propriile ei canoane) pe care trebuie să le împlinească. Eu mă simt obligat nu față de canoanele vechi, ci față de criteriile pe care mi le impune propria mea creație artistică. Lor trebuie să le fiu credincios.“ (p. 35).

\*

„Eu am încercat și încerc să fac o operă de înțelegere a lumii și a individului. Mai mult chiar, consider că o operă de regenerare etică, fără o încercare de explicare a lumii nu este posibilă. Trebuie să ne înțelegem în primul rînd pe noi înșine, și numai după aceea, în virtutea acestei cunoașteri, să ne schimbăm. Nu se poate vorbi de o regenerare morală pe bază de ignoranță. Iată de ce mi se par de maximă importanță cunoașterea de sine, cunoașterea realităților exterioare, cunoașterea raporturilor dintre oameni. De aceea, prima obligație a artei — nu atât obligația cît rațiunea ei simplă — este de a ajuta omul să se cunoască.“ (p. 49).

„Cred că teatrul meu este în esență un teatru al lucidității. E un teatru care își propune să elibereze individul de tot soiul de prejudecăți, de angoase, de idei false, de vanități stupide, cu dorința de a-l reda lui însuși, propriei sale responsabilități.“ (p. 57).

„Ca să fiu sincer, teatrul meu nu este un teatru polemic. Personal am o anumită suspiciune față de literatura polemică.

N-are nici un rost să înlocuim o prejudecată cu alta, e o treabă iresponsabilă să ne tot jucăm de-a polemica, convinși că în felul acesta «continuăm o tradiție.» (p. 57).

„Patima polemică te poate îndepărta de miracolul existenței. De aceea, nu sînt un partizan al spiritului polemic și nici al unei literaturi polemice. Cînd am început să scriu, n-aveam intenția de a polemiza cu cineva. Aveam numai grija de a respecta adevărul, grija de a nu denatura, de a nu ceda nici unei ispite care m-ar fi putut îndepărta de adevăr. Totuși, odată scrisă, opera poate să pară, poate crea senzația de operă polemică. Cu toate acestea, grija mea nu era să zdruncin ceea ce alții spusese înaintea mea. Grija mea era să-mi fiu devotat mie însumi.“ (p. 58).

\*

„Nu suport nici o tiranie. Nici măcar a miturilor. Mă îngrijorează faptul că individul poate să devină robul unei imagini false, pe care și-a făcut-o despre sine. Critic devotamentul lui față de această imagine falsă, deoarece mi se pare nedrept ca ideea să devină mai importantă decît realitatea vie, ca viața să stea sub dominația tiranică a unei idei abstracte.“ (p. 62).

„Deci, în acest sens, uman și viu, trebuie înțeleasă sila mea față de mit și nu ca un protest față de mit și mitologie, în sensul lor artistic. N-am asistat la drame zguduitoare pe plan individual și pe plan social, cînd abstracția a devenit mai puternică decît realitatea însăși? Acest fenomen de degradare poate să se impună cu o asemenea forță, încît să luăm abstracția drept realitate și să bănuim de abstract tocmai realitatea cea mai pregnantă. Atunci se naște o stare de confuzie, în care orice lucru este posibil. A spulbera acest tip de iluzii, acest tip de prejudecăți, acest tip de valori false, acest tip de false imagini nu înseamnă deloc cinism. Dimpotrivă, înseamnă a avea încredere în om, a nutri convingerea că omul își ajunge lui însuși, că nu e obligat să trăiască în cîrje.“ (p. 63).

„Omul e desăvîrșirea naturii, e prea puternic ca să aibă nevoie de iluzii. A susține că între om și adevăr există un intermediar, chiar dacă acel intermediar e Dumnezeu, înseamnă să jignești rațiunea omului și să-i negi libertatea. Așadar cer-

tituțiile false, certitudinile iluzorii vreau să le smulg. Vreau să eliberez omul de niște imagini false, pentru a-l reda lui însuși, pentru că din această imagine falsă, se poate naște și o dramă falsă." (p. 63).

\*

„Pentru mine viață, inteligență, adevăr, frumos sînt tot una, ele există într-o strînsă și dialectică interdependență. Literatura mea pare uneori brutală, uneori didactică pentru că eu nu accept o contradicție între adevăr și frumusețe. Pentru mine un lucru care e fals nu are cum să fie frumos, deși există o literatură dramatică a minciunii pline de poezie, a amăgirii pline de farmec, în care fuga de realitate e romantică, iar eroii sînt duși pe malul mării sau tolăniți rustic într-o căpiță de fin.“ (p. 81).

„Dacă avem curajul să ne eliberăm de prejudecățile estetice, vedem că „poetizarea vieții“ este o formă a lașității, care alimentează iluzia că poate exista ceva în afara vieții, că viața poate fi înfrumusețată din afara ei.“ (p. 81).

„Cred că orice operă de mare valoare conține și posibilitatea s-o descoperim ca atare. O operă de artă autentică trebuie să conțină în structura ei și criteriile după care poate fi judecată.“ (p. 83).

„Dar, dacă noi nu descoperim spontan valoarea unei opere de artă, nu o vom descoperi-o niciodată. Căci numai ceea ce descoperim spontan este adevărul.“ (p. 84).

„Înțelegerea estetică, înțelegerea frumosului, începe odată cu înțelegerea adevărului. De fapt, cum recunoaștem valoarea unei opere de artă? O recunoaștem prin viața care este în ea și recunoaștem atîta viață într-o operă de artă cîtă viață este în noi.“ (p. 87).

„O operă de artă nu poate schimba pe nimeni, ea are darul de a ajuta pe cineva să se schimbe singur.“ (p. 87).

„Nu fac altceva decît să observ oamenii. Iar dacă unele dintre aceste observații par prea crude, n-am nici un merit și



nici o vină. Cruzimea nu poate sta alături de blindețe, tandrețea nu poate sta alături de abjecție. Observațiile pe care le fac în legătură cu oamenii provin dintr-un interes adînc pe care-l nutresc față de ei și cred că acest interes nu se poate naște decît din iubire.“ (p. 95).

„Satira, în afara rostului ei social, nu e decît un joc gra-tuit al inteligenței.“ (p. 103).

„Eu cred că satira are tocmai scopul de a «curăța terenul», de a da individului posibilitatea de a privi cu ochi curați și lucizi miracolul ca și denivelările existenței. În această privință teatrului îi sînt deschise toate posibilitățile, el poate să ducă această bătălie cu maximă eficiență și mai ales «la zi».“ (p. 103)

„Sarcina comediei este cu atît mai dificilă cu cît mișcarea și varietatea, abilitatea și vitalitatea inculpaților morali fac ca aceștia să fie din ce în ce mai greu de depistat. Vitalitatea imposturii nu e un secret pentru nimeni. Idiotul și impostorul nu stau pe loc, într-un fel progresează și ei. Impostorul e capabil să împrumute, la nevoie își face rost chiar și de un crez moral. Impostorul contemporan știe că în socialism este obligat la o conduită morală; înainte de a comite potlogăria, el va rosti, inevitabil, cîteva cuvinte mari. Trăind într-o societate socialistă, impostorii sînt siliți să se ascundă, sarcina satirei este să-i descopere chiar și în gaură de șarpe. Despărțind satira de matca comicului, o sărăcim de marea ei influență socială și, în ultimă instanță, nu reușim să descifrăm, cu ajutorul ei, adevărul.“ (p. 105).

„Eu cred că și din concordanța între esență și aparență pot ieși efecte comice, numai că această potrivire ne poate duce spre un comic violent, zguduitor. Ceea ce era caracteristic personajelor din comediile clasice, era în primul rînd ipocrizia, mai simplu, ele una spuneau și alta făceau. Personajele mele sînt sincere și totuși sînt personaje ridicole. Și sînt ridicole fiindcă au iluzia că mărturisirea adevărului le-ar absolvi de orice pedeapsă. În vechile comedii, personajele aveau sentimentul duplicității, adică ele știau cel puțin cînd mint și cînd spun adevărul. Se poate întîmpla însă ca degradarea individului să fie atît de adîncă, încît să-i dispară acest sentiment de duplicitate, să-i dispară acest sentiment de culpabilitate, să-și poarte

ticăloșia cu o sinceritate voioasă, să fie ticăloși care își iau răspunderea întregii lor ticăloșii, care folosesc remușcarea; ticăloși care într-un fel sînt sinceri, nu mai au nici o frînă morală. Cînd aparența corespunde esenței reale a personajului, acesta poate fi nu numai comic, el poate să ne și înspăimînte. Se poate observa la personajele din comedile mele îmbătrînirea lor prematură. Ele și-au pierdut poate nu atît vitalitatea cît ingenuitatea. Ele și-au pierdut conștiința de om, și au dobîndit, într-un fel, conștiința de marfă. Ele s-au plictisit de condiția lor umană și duc dorul de a avea o condiție de marfă.“ (p. 111).

„Poate să pară ciudat, aceste personaje sînt inzestrate, în același timp, cu o serie de calități, greu de găsit chiar la oamenii cumsecade. Se poate observa o anumită strădanie de explicare a fenomenelor vieții, o oarecare silă față de mediocritate, și bineînțeles dorința de absolut care le însoțește toate ticăloșiile.“ (p. 112).

„Ticăloșia personajului este cu atît mai mare cu cît el exploatează laturile cele mai bune ale celorlalți oameni, seduși de aparenta gratuitate, de caracterul abstract și dezinteresat al metodei practicate de personaj. Personajul își face pînă și din dezinteres o metodă de acaparare.“ (p. 113).

„În scrierile mele am pornit cu deplina încredere în ceea ce este liber și inteligent în fiecare om, adică aveam convingerea că mărturisirile personajelor oricît de «sincere» ar fi și oricîtă «inteligentă» ar cheltui pentru a-și ascunde vidul, ele vor fi descoperite de sensibilitatea spectatorilor. Ceea ce s-a și întîmplat, deși viclenia personajelor era destul de mare. Personajele mele, comice, ridicole, au un anume fel de loialitate, ele își exprimă limpede punctul de vedere. Ele sînt atît de deschise, pentru că nu știu că vor deveni personaje de teatru, că vorbele lor vor fi auzite și de alții. Nu și-au luat nici o măsură de precauție. La ele nu există deosebirea dintre aparență și esență. Această sinceritate brutală se explică prin faptul că ele trăiesc în acel moment prin subconștientul lor. Din această trăire în subconștient și din exprimarea lui în vorbirea cea mai curentă reiese, pînă la urmă, șocul și chiar demascarea personajelor. Personajele mele au ajuns pe treapta cea mai de jos,

în sensul că le-a dispărut sentimentul duplicității ca expresie a contradicțiilor.“ (p. 120).

„Viața din fiecare om se revoltă în mod spontan împotriva denaturării ei. Așa se explică, cred, succesul comediilor, așa se explică dragostea oamenilor pentru comic. Viața este misterioasă, imprevizibilă și de câte ori punem peste viață un acoperământ rigid, efectul comic este inevitabil. Comicul este adevărul pe care oamenii, poate, nu au curajul să-l recunoască. Acest curaj și-l asumă artistul, iar oamenii sînt fericiți că au putut să se elibereze, să ridă de ceea ce lor li se părea tragic, complicat, rușinos sau vulgar.“ (p. 121).

„Tragicul înseamnă revolta împotriva destinului, tragicul înseamnă revolta împotriva condiției umane, o răzvrătire care poate părea superbă, grandioasă, însă care e măcinată în adînc. Comicul însă este tocmai încercarea de a accepta condiția umană, de a o înțelege și de a o depăși. În asta stă sensul adînc și poetic al comicului.“ (p. 126).

„După părerea mea, comicul este tragicul depășit. Comicul include chiar formele cele mai zguduitoare și pe cele mai adînci ale tragicului. Eu cred că adevăratul comic trece prin tragic ca printr-un purgatoriu, își înțelege impasurile și ajunge la o zonă de libertate.“ (p. 126).

\*

„Personajele mele, avînd un fel de ridicolă conștiință de sine, simt nevoia să se autocaracterizeze și o fac ori de câte ori li se ivește ocazia.“ (p. 140).

„Prin natura ei, prostia este violentă. Dar nuanțînd-o, trebuie să-i recunoaștem prostiei și o anumită complexitate. Prostia nu e numai obtuză. Ea are o extraordinară putere de a mima orice: poate mima inteligența — cum am văzut — prostia se poate indigna față de mediocritate, poate mima chiar sila față de prostie.“ (p. 142).

„Puterea de adaptare a prostiei este inimaginabilă. Am descoperit proști care își pun probleme de metafizică, care încearcă

să-și aroge o puternică viziune de ansamblu. [...] Prostia care nu are satisfacțiile pe care le consideră că le merită, prostia care manifestă o grandomanie fără margini, devine agresivă. De aceea există, după părerea mea, o strinsă legătură între prostie și ură. Prostul este lipsit de relativitate. Neînțelegându-se pe sine, e incapabil să înțeleagă pe alții. Avînd un acut sentiment de frustrare, este gata să obțină, prin orice mijloace, ceea ce rîvnește.“ (p. 142).

\*

„Dramaturgia mea nu e dramaturgia unui mizantrop. A fi mizantrop e și ridicol. Amărăciunea unui scriitor, cît de cît responsabil, vine dintr-o sinceră îngrijorare față de condiția umană și oricît ar părea de paradoxal, din iubirea față de oameni. Dar cît de ușor poate fi confundată o brumă de luciditate cu mizantropia!“ (p. 155).

„Luciditatea cu care privesc eu personajele este luată drept mizantropie, ca un fel de acreală sau de oboseală în fața vieții. Eu cred, dimpotrivă, că luciditatea cu care îmi privesc personajele este o dovadă a iubirii și interesului adînc față de ele. Numai scriitorul care iubește realitatea și oamenii în mijlocul cărora trăiește poate să-i privească cu luciditate.“ (p. 155—156).

„Sincer vorbind, termenul de «moralist» mă indispuie. A arăta cu degetul locul exact al infracțiunii și locul exact al paradisiului aduce a prea multă vanitate. După mine, morala nu înseamnă un ansamblu de reguli, cum ar fi regulile de circulație; morala nu este un scop, nici un ideal de urmărit, ea este consecința spontană a iubirii și inteligenței. Morala este însăși viața, iar morala mea, este de a prezenta viața cu exactitate.“ (p. 161).

\*

„Între personajele mele nu există, propriu-zis, conversație, ci mai degrabă o stare de luptă. De aceea, conversațiile seamănă cu un duel sîngeros, în care orice neatenție, orice punct slab, sînt pîndite cu o mare viclenie. Fiecare personaj caută să-l surprindă pe celălalt descoperit pentru a-i împîlînta cu-

țitul. După o lovitură primită, fiecare personaj caută să-și vindece rana, să prindă noi puteri, pentru a porni din nou la atac. Aceste personaje nu au, așadar, o sinceritate propriu-zisă, ci, mai exact au provizii de sinceritate, o rezervă de sentimente generoase pe care le aruncă ori de câte ori trebuie să dea bătălia. Dar cum sînt oameni, și cum oamenii au destule slăbiciuni, personajele mele nu-și distribuie cu suficientă economie resursele interioare, se trezesc că aceste rezerve au dispărut tocmai cînd aveau mai multă nevoie de ele, și în felul acesta rămîn descoperite în fața adevărului.“ (p. 176).

„Aceste discuții seamănă ori cu un duel sîngeros, ori în cel mai idilic caz, cu o tîrguială în zi de iarmaroc, în care marfa o reprezintă sentimentele, fiecare personaj socotind la bănuț rentabilitatea sentimentelor și avînd grijă ca nu cumva să fie înșelat. Din această obsesie negustorească, ca nu cumva să dea mai mult și să primească mai puțin, rezultă ridicolul acestor personaje. Rentabilitatea sentimentelor devine obsesia acestor personaje.“ (p. 177).

„Trebuie admis că aceste personaje nu se află chiar tot timpul într-o stare de veghe, nu au tot timpul capacitatea de a-și supraveghea interesul și de a se comporta ca atare. Se poate foarte bine ca ele să-și uite o clipă de interesul lor fundamental și să fie cu adevărat sincere. Adică, se poate întîmpla să existe această clipă de sinceritate totală cînd eroii nu vor să-și folosească sinceritatea ca metodă, ci pur și simplu îi ia gura pe dinainte. Asta li se întîmplă și unor criminali sau contrabandiști, care de multe ori se autodemască din vanitatea de a se mărturisi.“ (p. 182).

\*

„Sentimentul că acest teatru este foarte particular, s-a creat, din natura relațiilor dintre personaje. Firescul lor este atroce, nu este firescul convențional, ci firescul din subconștientul lor și, din această pricină, sînt tot timpul într-o stare de mare tensiune. Mai mult decît atît: aceste personaje critică toate clișeele și valorile cu care publicul s-a obișnuit atîta amar de vreme și trebuie să fie ele însele atîta convinse de ceea ce fac pentru a nu da naștere la nici un fel de îndoială.“ (p. 191).

„Nu am crezut niciodată că autorul este ceva deasupra spectatorului, un fel de demiurg care privește spectacolul uman și de la înălțimea poziției olimpice, face observații atotștiutoare. Autorul nu se află mai presus de spectatori, el este un om asemenea lor, [dar care] nu numai că-și ia răspunderea de a privi mai lucid realitatea, ci îi cheamă și pe spectatori la această luciditate, pe care el o crede posibilă.“ (p. 216).

(Paginile indicate se găsesc în volumul *O aventură estetică...*, Editura științifică, București, 1972).

\*

„[...] Cine sînt personajele care populează dramaturgia mea ? Cu o definiție foarte lapidară și bine cunoscută, marea lor majoritate sînt niște porci grași din turma lui Epicur. Dar, sînt niște porci grași inzestrați cu șoricul auto-caracterizării, această caracteristică trebuie reținută. Ei au un fel de mîndrie a ticăloșiei lor, de aceea nu se sfiesc să și-o mărturisească. Ei n-au conștiința morții și a vremelniceii, de aceea se dezvăluie cu atîta dezinvoltură, ei cred că durata existenței universului este egală cu durata vieții lor. Ei au, la drept vorbind, și o reală dragoste de viață, o frenezie și în această frenezie eroii mei se întîlnesc temperamental cu eroii lui Caragiale, adică toți își apără dreptul la o viață mai consistentă, pe seama altora, căci pentru ei munca reprezintă supremul coșmar. Din această frenezie a personajelor se naște în reprezentarea pieselor mele nevoia de ritm, dacă ritmul spectacolului scade sensurile devin oculte. Asta ar fi o observație. Personajele mele vorbesc cu ceea ce ascunde subconștientul lor, însă ele au un subconștient franc, cu cărțile pe masă, și asta dă abjecției lor o alură de naturalețe. Ele vorbesc despre crime cum ai vorbi despre micul dejun. Ele nu suspectează numai lumea înconjurătoare ci se autosuspectează, se autoinvestighează, autopercheziționează, ele sînt proprii lor polițiști. De pildă, în ultima piesă *Mobilă și durere*, această autopercheziție este foarte limpede, cînd Sile spune într-un moment de răscruce : «dacă e ceva în adîncul meu care nu e de aceeași părere cu mine ?» Există o veșnică pîndă și cu ceea ce este afară dar poate și mai crîncenă cu ceea ce este sufletul lor. Lumea obiectivă e întoarsă pe dos,

nu din nevoia mea de paradox, ci din nevoia de a crea o altă lume la fel de reală. Sînt dezumanizate aceste personaje? Unele da, altele nu. Ele totuşi se păstrează într-o anumită limită a umanităţii, sînt şi momente, ca să spunem așa, cehoviene, în care eroii visează, să fie fericiţi, să se perfecţioneze, să se smulgă din trecut. Sînt însă şi personaje cu desăvîrşire dezumanizate, cum sînt de pildă cele în *Sărbătoarea princiară*. Aici orice legătură cu umanitatea a fost ruptă.

La întrebarea: ce fel de actori ar trebui să joace în piesele mele, — care mi se pune adeseori, — eu am răspuns de multe ori: cei foarte talentaţi. Greşesc actorii care nu au încredere în această lume răsturnată, care vor s-o imblinzească cu realismul — altfel demn de tot respectul — din piesele clasice. Actorii care joacă în piesele mele trebuie să aibă o credinţă fanatică, neobosită, de la început pînă la sfîrşit, să nu lase să pătrundă în interpretarea lor nimic din tiparul comediei clasice. Sigur, eroii mei sînt sinceri, dar e vorba de o altfel de sinceritate, sinceritatea apare ca o formă de agresiune, de aceea pînă şi declaraţiile de dragoste au ceva din duritatea unui interogatoriu. Sinceritatea ca şi fidelitatea nu sînt valori în sine; femeile distrug bărbaţii prin devotament, ele lucrează în bandă, nu sînt egoiste — îşi împart egal prada, acest sentiment de haită trebuie să fie întotdeauna foarte clar.

Obiecţii mi s-au adus de multe ori în legătură cu construcţia pieselor. Unii critici susţineau că nu respect legile clasice ale comediei. E adevărat, nici n-am de susţinut asta. Cehov spune că un pistol încărcat în primul act trebuie neapărat să se descarce în actul trei. Se poate şi așa, se poate şi altfel. Construcţia pieselor mele este legată de sensurile pe care vreau să le comunic. Toate piesele mele încep așa, într-o oarecare linişte, chiar lîncezeală, cu cît înaintăm vedem că se îngroaşă gluma.

Un lucru de care am fost nemulţumit de multe ori e felul în care scenografiile concep decorurile. Din punctul meu de vedere decorul înseamnă judecată de apoi şi spaţiul moral în care personajele îşi duc destinul. De pildă, în *Proştii sub clar de lună*, nu întîmplător ele îşi cară decorurile ca pe propria lor cruce, îşi trag decorul după ele. A inventa altceva, se poate inventa desigur şi altceva, dar tot în direcţia sugerată de mine. În *Mobilă şi durere* dezvăluie o lume de paradis. Toată această

ticăloșie foarte prozaică se manifestă în câmpiile paradisului și astfel ticăloșia lor iese mai pregnantă. Una e când doi proști discută sub umbra unui tei și una-i când discută într-un birou. Sau una-i birocrăția care se manifestă într-o pajiște și alta care se manifestă, la modul știut, în fața unei mașini de scris. A nu ține seama de această indicație, înseamnă a răpi ceva din farmecul și din sensul piesei.

Acum, câte ceva despre relația dintre autor și regizor. S-a discutat adeseori despre fidelitatea ca formă de trădare. E adevărat, dar poate să existe și o fidelitate care poate să fie chiar fidelă, nu înseamnă neapărat că abaterea de la fidelitate ajută la dezvăluirea sensului mai profund. Dar, s-ar putea ca autorul, și asta am descoperit-o aici, să aibă propriile lui prejudecăți în legătură cu piesele sale, așa cum părinții pot avea despre proprii lor copii. Dimensiunea cosmică pe care Manea a intuit-o în *Acești nebuni fățarnici* nu a stat în preocuparea mea, dar el are dreptul s-o facă, mai ales când o face atât de bine. La spectacolul lui Manea se vede că el este obsedat de a găsi straturi mai adânci și mai vechi ale răului, nu numai ale răului contemporan, caută să vadă rădăcinile vechi ale răului contemporan, de aici atmosfera de ritual și de magie. Eu cred în caracterul popular al pieselor mele, de aceea cred că ele pot fi reprezentate și ca un carnaval, ca un bilci, ca o sărbătoare. Această senzație de carnaval, vesel și multicolor, am avut-o în spectacolul lui Mircea Marin, de la Teatrul Național din Cluj. *Mobilă și durere* poate fi interpretată și ca un roman picaresc; personajele parcă pornesc la o cruciadă, pe care neapărat trebuie s-o câștige, să-i distrugă pe păgini și să instaureze, în interesul lor, legea lor morală.

O altă problemă care ne este specifică nouă tuturor este problema adeziunii publicului, adeziune de care, eu personal, n-am de ce să mă plîng. Nici o sală goală, nici o sală plină nu sînt argumente de ordin estetic. Publicul nici nu trebuie lingușit, nici nu trebuie timorat, printr-un intelectualism excesiv. Strategia atragerii publicului rămîne o problemă de prim ordin“.

(din ultima mărturie de creație a autorului, rostită la *Seminarul de dramaturgie și teatrologie Teodor Mazilu*, condus de D. R. Popescu, la Cluj-Napoca; în „*Tribuna*“, nr. 38 (1239), din 18 septembrie 1980).



\*

„Teatrul înseamnă, după convingerea mea, — și sper și a altora — aspirația oamenilor spre ordine, justiție și sărbătoare. Cei care reproșează publicului azeziunea la comedii nu au dreptate. Nevoia de comic e un deziderat vital. [...]“

„Sint convins că școala românească de teatru este una dintre cele mai bune din lume și în această privință n-avem de ce să fim modești. Să ne păstrăm modestia pentru împrejurările în care ea se justifică“.

„[...] Nevoia de teatru se confundă, deci, și cu nevoia de adevăr și de justiție.“

„Bucuria de a scrie teatru — teatru însemnând pentru mine și justiție și sărbătoare, dorința de a reconstitui lumea și de a o trăi mai adânc, vine și din încrederea mea — de multe ori omologată de experiență — în marele talent al regizorilor noștri.“

„[...] Nu există nimic mai străin de teatru decât teatralitatea. Teatrul reprezintă esența existenței, esență pe care, hăituiți de griji mărunte, sintem ispitiți s-o uităm. O operă de artă fundamentală [...] îți devine un aliat și un prieten de nădejde. [...]“

(*Concluzia tonică*, în „Contemporanul“ nr. 23 (1752) din 6 iunie 1980)\*

\* Este, după știința noastră, ultimul articol despre teatru al autorului și, chiar dacă articolul se referea la bilanțul unei stagiuni (1979—1980), titlul articolului, ca și punctele de vedere pe care le conține, ne pot sugera și o accepțiune mai largă, apropiată de ceea ce s-ar putea numi „concluzia autorului“.

## FIȘĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ

- 1930 — la 11 august se naște, la București, Teodor Mazilu.
- 1946 — în Editura „Marvan“ din București, apare un prim volum de poeme, „Univers în miniatură“.\*
- 1949 — este redactor la „Scînteia tineretului“, unde va funcționa pînă în 1956.
- 1956 — apare primul volum de schițe satirice, „Insectar de buzunar“, (Editura de stat pentru literatură și artă, colecția „Luceafărul“)
- 1957 — apare volumul de schițe „Galeria palavragiilor“ (Editura Tineretului)
- 1959 — apare romanul „Bariera“ (Editura Tineretului), roman ce va cunoaște trei ediții antume.
- 1960 — martie, devine membru al Uniunii Scriitorilor.
- 1962 — apare romanul „Aceste zile și aceste nopți“ (Editura Tineretului).
- 27 decembrie: premiera absolută a piesei „Proștii sub clar de lună“ la Teatrul „Bulandra“, în regia lui Lucian Pintilie. Cu titlul „Sub clar de lună“, piesa apăruse în revista „Teatrul“, nr. 11/1962.
- 1964 — apare volumul de proză satirică „O plimbare cu barca“ (Editura pentru literatură).

\* Informația privitoare la apariția acestui volum de poeme e comunicată de Constantin Răsvan în „Astra“, nr. 11 (170)/1985. p. 8.

- 20 octombrie : premiera piesei „Somnoroasa aventură“ la Teatrul de Comedie, în regia lui Dinu Cernescu, piesă apărută în același an în revista „Teatrul“, nr. 4.
- 1966 — apare volumul de schițe „Vara, pe verandă“ (Editura Tineretului).
- 1968 — februarie : premiera spectacolului „Tandrețe și abjecție“ la Teatrul „Bulandra“, în regia lui Cornel Todea, spectacol în care sînt incluse piesa „O sărbătoare princiară“ și schițele dramatizate „O plimbare cu barca“, „Cicatricea“, „Pălăria de pe noptieră“ și „Cerc vicios“.
- 1969 — apare un volum masiv de „Proză satirică“ (Editura pentru literatură)
  - i se conferă, prin Decret al Consiliului de Stat, Ordinul „Meritul Cultural“ clasa a IV-a.
- 1970 — 8 octombrie : premiera spectacolului „Don Juan moare ca toți ceilalți“ la Teatrul Mic, în regia lui Emil Mandric, pe lângă piesa cu același nume fiind incluse în reprezentare piesele într-un act „Inundația“ și „Treziiți-vă în fiecare dimineață !“
  - 18 decembrie : premiera piesei „Acești nebuni fățarnici“ la Teatrul „Bulandra“, în regia lui Emil Mandric.
- 1971 — apare un cuprinzător volum de „Teatru“ (Editura „Cartea Românească“)
- 1972 — anul în care apar trei volume la Editura „Cartea Românească“ :
  - volumul de schițe „Pălăria de pe noptieră“
  - volumul de versuri „Cîntece de alchimist“
  - volumul de eseuri „Ipocrizia disperării“
- 1973 — apar alte trei volume :
  - volumul de nuvele „Înmormîntare pe teren accidentat“ (Editura „Eminescu“)
  - o selecție reprezentativă a pieselor de teatru, intitulată „Frumos e în septembrie la Veneția“ (Editura „Cartea Românească“)
  - volumul de însemnări de călătorie „Este corida o luptă cu moartea?“ (Editura „Eminescu“)

- 1975 — al treilea an în care apar nu mai puțin de trei volume, dintre care două romane :
- „O singură noapte eternă“ (roman — Editura „Eminescu“)
  - „Într-o casă străină“ (roman, vol. I — Editura „Cartea Românească“)
  - „Iubiri contemporane“ (povestiri — Editura „Eminescu“)
- 1976 — apare volumul de schițe umoristice „Elegie la pomana porcului“ (Editura „Albatros“)
- i se acordă Premiul Asociației Scriitorilor din București, pentru proză, pe anul 1975, pentru romanul „Într-o casă străină“.
- 1978 — 20 octombrie : premiera piesei „Frumos e în septembrie la Venetia“ la Teatrul Național „I. L. Caragiale“, în regia Sandei Manu (spectacolul „Aventură în banal“, în care pe lângă piesa lui Teodor Mazilu sînt incluse o piesă de Dumitru Solomon și două piese de Ion Băieșu).
- 1979 — apare volumul de schițe și nuvele „Doamna Voltaire“ (Editura „Cartea Românească“)
- 24 februarie : premiera spectacolului „Cinci romane de amor“ la Teatrul „Nottara“, în regia lui George Rafael (sînt incluse piesele „Frumos e în septembrie la Venetia“, „Împăiați-vă iubiții !“, „Dreptul la ipocrizie“, „Binecuvîntatele chinuri ale iubirii“ și „Nu vrem să fim fericiți“.
  - 27 iunie : i se acordă Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor pe anul 1978, pentru piesa „Frumos e în septembrie la Venetia“.
  - 29 noiembrie : premiera piesei „Mobilă și durere“ la Teatrul de Stat din Oradea, secția română, în regia lui Mircea Cornișteanu, piesă ce va apare în almanahul „Gong“, pe 1980, al revistei „Teatrul“.
- 1980 — apare volumul de nuvele „Pelerinaj la ruinele unei vechi pasiuni“ (Editura „Cartea Românească“)
- au loc premierele piesei „Mobilă și durere“ la Teatrul „Bulandra“, Teatrul Național din Cluj-Napoca și Teatrul Dramatic din Constanța.
  - 12, 13 iunie — din inițiativa criticului și animatorului teatral Valentin Silvestru are loc la Cluj-Napoca, sub

conducerea lui D. R. Popescu, un *Seminar de dramaturgie și teatrologie Teodor Mazilu*, cu participarea autorului; lucrările seminarului se publică apoi în trei numere consecutive ale revistei „Tribuna” (18 sept., 25 sept., 2 oct.).

— 18 octombrie: încetează din viață la București și este înmormântat la 20 octombrie, în cimitirul Străulești II.

## BIBLIOGRAFIE \*

(selectivă)

### OPERA

1. *Aceste zile și aceste nopți*. Roman. București, Editura tineretului, 1962. 372 p.
2. *Acordeonistul*. Comedie într-un act. București, Editura pentru literatură, 1964, 48 p. (Teatru de amatori)
3. *Bariera*. Roman. Ediția a 3-a revăzută. București, „Albatros“, 1970. 127 p.
4. *Bariera*. Roman. Ediția a 2-a revăzută. București, Editura tineretului, 1961. 276 p.
5. *Bariera*. Roman. București, Editura tineretului, 1959, 244 p.
6. *Cîntece de alchimist*. București, „Cartea Românească“, 1972. 112 p. cu ilustrații.
7. *Doamna Voltaire*. Schițe și scene comice. București, „Cartea Românească“, 1979, 207 p.
8. *Elegie la pomana porcului*. Schițe umoristice. București, „Albatros“, 1976. 216 p.
9. *Este corida o luptă cu moartea?* Însemnări de călătorie. București, Editura Eminescu, 1973. 192 p.
10. *Fotbalul n-a fost creat de diavol*. Însemnări. București, „Stadion“, 1972. 220 p.
11. *Frumos e în septembrie la Veneția*. — *Don Juan moare ca toți ceilalți*. — *Somnoroasa aventură*. — *Inundația*. — *Proștii sub clar de lună*. — *O sărbătoare princiară*. — *Pălăria de pe noptieră*. — *Treziți-vă în fiecare dimineață!* — *Impăiați-vă iubiții!* — *Acești nebuni fățarnici*. Teatru. București, „Cartea Românească“, 1973. 351 p.

\* Bibliografia a fost întocmită cu concursul Gabrielei Drăgoi, în cadrul Serviciului de informare bibliografică al Bibliotecii municipale „Mihail Sadoveanu“ din București.

12. *Fugiți, vin clienții!* Piesă într-un act. București, 1979. 36 p. (Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Institutul de cercetări etnologice și dialectologice).
13. *Galeria palavragiilor*. Audiențe, schițe, portrete. București, Editura tineretului, 1957. 176 p.
14. *Insectar de buzunar*. București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1956, 171 p. (Colecția „Luceafărul“).
15. *Ipocrizia disperării*. Eseuri. București, „Cartea Românească“, 1972. 268 p.
16. *Iubiri contemporane*. Povestiri. București, Editura Eminescu, 1975. 196 p.
17. *Înmormântare pe teren accidentat*. Nuvele. București, Editura Eminescu, 1973. 259 p.
18. *Într-o casă străină*. Roman. Vol. 1. București, „Cartea Românească“, 1975. 352 p.
19. *Mobilă și durere*. Comedie în trei acte. București, Editura Eminescu, 1981. 115 p. (Colecția „Rampa“).
20. *Necunoscutul și iubirea*. Comedie într-un act. *Iaurtul și cunoașterea lumii*. Scenetă. București, Comitetul de Stat pentru Cultură și artă — Casa centrală a creației populare, 1968. 47 p. (Teatru).
21. *O plimbare cu barca*. Proză satirică. București, Editura pentru literatură, 1964. 164 p.
22. *O sărbătoare princiară*. Tragedie într-un act. Indicații de regie. Mihai Dimiu. București, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă — Casa centrală a creației populare, 1969. 40 p. (Teatru).
23. *O singură noapte eternă*. Roman. București, Editura Eminescu, 1975. 216 p.
24. *Pălăria de pe noptieră*. Schițe. București, „Cartea Românească“, 1972. 416 p.
25. *Pelerinaj la ruinele unei vechi pasiuni*. *Iubiri contemporane*. București, „Cartea Românească“ 1980. 432 p.
26. *Piinea la loc fix*. Schițe. București, „Albatros“, 1972. 431 p. cu ilustrații (Seria „Umor“).
27. *Proză satirică*. București, Editura pentru literatură, 1969. 391 p.
28. *Să trăim cu fruntea sus*. În: *Mărturii*. Articole, eseuri-literare și politice. Antologie: Emil Manu. București, „Cartea Românească“, 1979, 479 p.

29. *Soarele și ambianța*. Schițe și nuvele. Antologie, prefață și note de Lucian Raicu. Tabel cronologic de Ion Mazilu. București, „Minerva”, 1983, 365 p.
30. *Teatru*. București, „Cartea Românească”, 1971. 343 p.
31. *Univers în miniatură*. Poeme. București, [Editura „Marvan“], 1946. \*
32. *Vara, pe verandă*. În: *Veac de lumină*. Nuvele, schițe, povestiri. București, Editura Eminescu, 1970, p. 392—403.
33. *Vara, pe verandă*. Schițe. București, Editura tineretului, 1966. 176 p.

\*            \*

34. *Curat murdar!* (94 caricaturi pe tema poluării mediului înconjurător). De: Eugen Taru, Cik Damadian, N. Corneliu, Matty Aslan... Prefața: „Secolul vitezei și secolul florilor” de Teodor Mazilu. București, „Meridiane”, 1974, 120 p. cu ilustrații.
35. *Larma și gloria stadioanelor*. Convorbiri cu Teodor Mazilu despre artă și sport, realizate de Eftimié Ionescu. București. „Sport-Turism”, 1975, 192 p.
36. *Olimpiadele*. Atena 1896 — München 1972. Reportaje de Ilie Goga. *Cuvînt înainte*: Teodor Mazilu, București, „Stadion”, 1972. 159 p. cu ilustrații.

### Traduceri

37. Azeglio, Massimo d' *Ettore Fieramosca*. Roman. În românește de Teodor Mazilu și Constantin Ioncică. Prefață de Nina Façon, București, Editura pentru literatură universală, 1967. 280 p.
38. Goda, Gabor. *O lume de ceară*. Nuvele. În românește de Teodor Mazilu și Gheorghe Hacker. *Cuvînt înainte* de Sütö András. București, Editura pentru literatură universală, 1965. 199 p.
39. Larni, Martti. *A patra verteabră sau Șarlatan fără voce*. Roman. În românește după versiunea din limba rusă de Fe-

\* Apud Constantin Răsvan, Teodor Mazilu — inedit, în „Astra”, nr. 11 (170)/1985, p. 8.



- licia Dan și Teodor Mazilu. București, Editura pentru literatură universală, 1963. 344 p.
40. Manzoni, Carlo. *E acasă domnul Brambilla?* Traducere de Teodor Mazilu și Alexandru Mircan. București, Editura pentru literatură universală, 1969. 264 p. (Colecția „Meridiane“).

#### REFERINȚE DIN CĂRȚI DESPRE OPERĂ

41. Ardeleanu, Virgil. Teodor Mazilu. *Este corida o luptă cu moartea?* În: Virgil Ardeleanu. *Opinii*. Cluj-Napoca, „Dacia“, 1975.
42. Baltag, Nicolae. Teodor Mazilu. *Carnavalul ironic al manechinelor*. În: Nicolae Baltag. *Polemos*. București, „Cartea Românească“, 1978.
43. Brădățeanu, Virgil. Teodor Mazilu. În: Virgil Brădățeanu — *Viziune și univers în noua dramaturgie românească*. București, „Cartea Românească“, 1977.
44. Ciobanu, Nicolae. *Înmormântare pe teren accidentat* (Teodor Mazilu) În: Nicolae Ciobanu. *Incursiuni critice*. Timișoara, „Facla“, 1975.
45. Ciobanu, Nicolae. Teodor Mazilu. În: Nicolae Ciobanu. *Panoramic*, București, „Cartea Românească“, 1978.
46. Ciobanu, Nicolae. *Un moralist sui-generis: Teodor Mazilu*. În: Nicolae Ciobanu, *Critică în primă instanță*. București, Editura Eminescu, 1974.
47. Cristea, Valeriu. Teodor Mazilu. *Cîntec de alchimist*. În: Valeriu Cristea. *Domeniul criticii*. București, „Cartea Românească“, 1975.
48. Cristea, Valeriu. Teodor Mazilu. *Este corida o luptă cu moartea?* În: Valeriu Cristea. *Domeniul criticii*. București, „Cartea Românească“, 1975.
49. Cristea, Valeriu. Teodor Mazilu. *Vara pe verandă*. În: Valeriu Cristea. *Interpretări critice*. București, „Cartea Românească“, 1970.
50. Damian, S. Teodor Mazilu. În: S. Damian. *Direcții și tendințe în proza nouă*. București, Editura pentru literatură, 1963.

51. Diaconescu, Romulus. Teodor Mazilu — *Vocația satirei*. În : Romulus Diaconescu. *Spații teatrale*. Craiova, „Scrisul Românesc“, 1979.
52. Dimisianu, Gabriel. Teodor Mazilu. În : Gabriel Dimisianu. *Nouă prozatori*. București, Editura Eminescu, 1977.
53. Dimisianu, Gabriel. Teodor Mazilu. *Proză satirică*. În : Gabriel Dimisianu. *Prozatori de azi*. București, „Cartea Românească“, 1970.
54. Faifer, Florin. Teodor Mazilu. În : Florin Faifer. *Dramaturgia între clipă și durată*. Iași, Editura „Junimea“, 1983.
55. Ghițulescu, Mircea. Teodor Mazilu. În : Mircea Ghițulescu. *O panoramă a literaturii dramatice române contemporane*. Cluj-Napoca, Editura „Dacia“, 1984.
56. Măciucă, Constantin. Teodor Mazilu. În : Constantin Măciucă. *Viziuni și forme teatrale*. București, Editura „Meridiane“, 1983.
57. Petroveanu, Mihail. Teodor Mazilu : *Insectar de buzunar*. În culegerea : *Pagini critice*. București, 1958.
58. Raicu, Lucian. Teodor Mazilu. În : Lucian Raicu. *Critica — formă de viață*. București, Editura „Cartea Românească“, 1976.
59. Raicu, Lucian. Teodor Mazilu. În : Lucian Raicu, *Structuri literare*. București, Editura Eminescu, 1973, p. 271—276.
60. Silvestru, Valentin. Teodor Mazilu. În : Valentin Silvestru, *Personajul în teatru*. București, Editura „Meridiane“, 1966.
61. Silvestru, Valentin. Teodor Mazilu. În : Valentin Silvestru. *Prezența teatrului*. Studii critice. București, „Meridiane“, 1968.
62. Silvestru, Valentin. Teodor Mazilu. În : Valentin Silvestru, *Ora 19,30. Studii critice asupra teatrului dramatic în deceniul opt al secolului douăzeci*. București, „Meridiane“, 1983.
63. Simion, Eugen. Teodor Mazilu. În : Eugen Simion, *Scritori români de azi*, Vol. 3, București, „Cartea Românească“, 1984.
64. Ungureanu, Cornel. Teodor Mazilu. În : Cornel Ungureanu, *Proză și reflexivitate*. București, Editura Eminescu, 1977.
65. Vitner, Ion. Teodor Mazilu. În : Ion Vitner. *Prozatori contemporani*. Vol. 2. București, Editura pentru literatură, 1962.

REFERINȚE DIN PERIODICE  
DESPRE CREAȚIA SCRITORULUI

66. Alecsandrescu, Dan. Teodor Mazilu. Vatra, 10, nr. 10, oct. 1980, p. 10.
67. Baltag, Nicolae. *Carnavalul ironic al manechinelor*. (Teatrul lui Teodor Mazilu). Luceafărul, 17, nr. 36, 7 sept. 1974, p. 3.
68. Barbu, Eugen. Mazilu, poet. Magazin, 16, nr. 784, 14 oct. 1972, p. 4.
69. Barbu, N. *Teodor Mazilu și tehnica absurdului*. Cronica, 13, nr. 27, 7 iul. 1978, p. 5, 7.
70. Bibicioiu, Victor. *Vitalitatea comicalului*. Teodor Mazilu. Ramuri, nr. 1, 15 ian. 1981, p. 12.
71. Bratu, Savin. *Aventurile și victoria adevărului. Despre activitatea literară a lui Teodor Mazilu*. Gazeta literară, 1, 16—18 apr. 1957, p. 2.
72. Bucșa, Petre. *La un dramaturg*. T. Mazilu. Tribuna, 24, nr. 44, 30 oct. 1980, p. 2.
73. Buduca, I. *Un moralist pentru viitor*. Teodor Mazilu. Amfiteatru, 16, nr. 7, iul. 1981, p. 8.
74. Cărmălniceanu, Ov. S. *Jocul pînă la capăt*. Teodor Mazilu. România literară, 13, nr. 43, 28 oct. 1980, p. 9.
75. Diaconescu, Romulus. *O formulă dramatică*. Teodor Mazilu. Ramuri, nr. 4, 15 apr. 1983, p. 10.
76. Dimisianu, G. *Proza lui Teodor Mazilu*. Flacăra, 22, nr. 23, 2 iun. 1973, p. 17.
77. Dinescu, Mircea. *Despre pălăria artistului*. Teodor Mazilu. România literară, 18, nr. 7, 14 feb. 1985, p. 7.
78. Dinescu, Mircea. *Disparația unui artist*. Teodor Mazilu. Almanahul literar '81, p. 44.
79. Dinulescu, Dumitru. *Citindu-l iar pe Teodor Mazilu*. România literară, 15, nr. 43, 21 oct. 1982, p. 16.
80. Dinulescu, Dumitru. *Lumea lui Mazilu*. România literară, 14, nr. 41, 8 oct. 1981, p. 4.
81. Faifer, Florin. *Tandrețea mizantropiei*. T. Mazilu. Cronica, 9, nr. 5, 1 feb. 1974, p. 5.
82. Felea, Victor. *Poetul Teodor Mazilu*. Tribuna, 24, nr. 43, 23 oct. 1980, p. 3.
83. Ghițulescu, Mircea. *Farsa politropiei și satira existențială*. Teodor Mazilu. Steaua, 33, nr. 11, nov. 1982, p. 20, 21.

84. Ghițulescu, Mircea. *Subtextul modului satiric*. Teodor Mazilu. Steaua, 26, nr. 12, dec. 1975, p. 47.
85. Gorcea, Petre Mihai. *Proza lui Teodor Mazilu*. Argeș, 8, nr. 10, oct. 1973, p. 13.
86. Horodincă, Georgeta. *Teodor Mazilu sau instinctul vieții*. Teatrul, 25, nr. 10, oct. 1980, p. 33—34.
87. Lăncrănjan, Ion. „Punctul de vedere“ și emoția. Pe marginea nuvelei *Sedința de analiză* de Teodor Mazilu, publicată în „Gazeta literară“, nr. 13 din 23 martie 1961. Viața Românească, 14, 6 iun. 1961, p. 167—169.
88. Lungu, Ion. *Dramaturgul satiric*. T. Mazilu. Tribuna, 24, nr. 43, 23 oct. 1980, p. 3.
89. Manea, Aureliu. *Clar de lună la Mazilu*. Tribuna, 24, nr. 7, 14 feb. 1980, p. 7.
90. Mareș, Radu. *Secretul risului*. T. Mazilu. Tribuna, 24, nr. 43, 23 oct. 1980, p. 3.
91. Mălăncioiu, Ileana. *Cred că Mazilu ar fi ris cu lacrimi*. Teodor Mazilu. Argeș, 17, nr. 9, dec. 1982, p. 6.
92. Modola, Doina. Teodor Mazilu. *Dramaturgi contemporani*. Vatra, 10, nr. 11, 20 nov. 1980, p. 11.
93. Munteanu, Aurel Dragoș. *Un poet auster*: Teodor Mazilu. România literară, nr. 2, 8 ian. 1970, p. 8.
94. Nicolaescu, S. *Teatrul lui Teodor Mazilu*. Argeș, 8, nr. 12, dec. 1973, p. 2.
95. Oprea, Nicolae. *Teodor Mazilu*. Argeș, 15, nr. 4, dec. 1980, p. 12.
96. Petroveanu, Mihail. *Trei schițe satirice*. Pe marginea schițelor lui Teodor Mazilu *O crimă perfectă, Brinză cu ceapă și Capodopera*, apărute în „Viața Românească“, nr. 6 din 1961. Gazeta literară, 7, 7 sept. 1961, p. 7.
97. Piru, Al. *Teatrul lui Teodor Mazilu și Ion Băieșu*. Cronică literară. Ramuri, 8, nr. 3, 15 mar. 1971, p. 11.
98. Popescu, Dumitru Radu. *Ca o pasăre Phoenix*. T. Mazilu. Tribuna, 24, nr. 44, 30 oct. 1980, p. 2.
99. Popescu, Marian. *Comedia românească: Băieșu și Mazilu*. Teatru, 21, nr. 1, ian. 1976, p. 32—33.
100. Popescu, Marian. *Personajul mazilian*. Orizont, 35, nr. 17, 27 apr. 1984, p. 14.
101. Popescu, Marian. *Timpu care rămîne*. Teodor Mazilu. România literară, 18, nr. 26, 27 iun. 1985, p. 5.

102. Pricop, Constantin. *Un scriitor de o impresionantă autenticitate*. T. Mazilu. Tomis, 15, nr. 4, dec. 1980, p. 6.
103. Pruteanu, George. *Omul care nu ride*. Teodor Mazilu. Contemporanul, nr. 5, 30 ian. 1970, p. 3.
104. Raicu, Lucian. *Forța spiritului*. Teodor Mazilu. România literară, 13, nr. 35, 28 aug. 1980, p. 8.
105. Raicu, Lucian. *Intensitatea privirii*. Teodor Mazilu. România literară, 15, nr. 17, p. 6, 10.
106. Raicu, Lucian. *Mazilu și teatrul său*. Luceafărul, 14, nr. 4, 23 ian. 1971, p. 7.
107. Raicu, Lucian. *Omagiu lui Mazilu*. Viața românească, 33, nr. 10, oct. 1980, p. 49—50.
108. Silvestru, Valentin. *Seminar monografic de dramaturgie și teatrologie*. Teodor Mazilu, la Cluj-Napoca. România literară, 13, nr. 28, 10 iul. 1980, p. 16.
109. Silvestru, Valentin. *Teodor Mazilu nu mai scrie*. Teatrul, 25, nr. 10, oct. 1980, p. 35.
110. Simion, Eugen. *Nuvelisti: Teodor Mazilu*. Luceafărul, 18, nr. 37, 13 sept. 1975, p. 6.
111. Simion, Eugen. *Teatrul lui Mazilu*. România literară, 17, nr. 52, 26 dec. 1985, p. 8.
112. Simpozion Mazilu, Cluj-Napoca, 12—13 iun, 1980. Teatrul, 25, nr. 7—8. iul-aug. 1980, p. 120—131.
113. Sîrbu, I. *Teatrul lui Teodor Mazilu*. Convorbiri literare, nr. 9, sept. 1980, p. 6.
114. Solomon, Dumitru. *Despre Mazilu*. România literară, 18, nr. 52, 26 dec. 1985, p. 16.
115. Sorescu, Marin. Teodor Mazilu. *Dicționar de istorie literară contemporană*. Luceafărul, 7, nr. 21, 10 oct. 1964, p. 3.
116. Șipoș, Margareta. *Teodor Mazilu*. Manuscriptum, 15, nr. 3, 1984, p. 161.
117. Teodor Mazilu. 11 august 1930 — 18 octombrie 1980. *Necrolog*. Scînteia, 50, nr. 11870, 19 oct. 1980, p. 4.
118. Țic, Nicolae. *Scriitor militant, credincios poporului său*. Teodor Mazilu. Scînteia, 50, nr. 11870, 19 oct. 1980, p. 4.
119. Ulici, Laurențiu. *Teodor Mazilu: Prozator, eseist, poet*. Contemporanul, nr. 42, 13 sept. 1972, p. 3.
120. Ungureanu, C. *Parada filozofilor. Pe marginea literaturii lui Teodor Mazilu*. Orizont, 25, nr. 4, 24 ian. 1974, p. 2.
121. Vitner, Ion. *Tineri prozatori: Teodor Mazilu*. Cu indicații bibliografice. Viața Românească, 11, 1 ian. 1962, p. 125—139.

122. Zahis, H. *Teodor Mazilu. Tineri scriitori*. România literară, 17, 12 iul. 1959, p. 2.

## REFERINȚE DIN PERIODICE DESPRE CĂRȚI

123. *Aceste zile și aceste nopți*. București, Editura tineretului, 1962. *Contemporanul*, nr. 13, 29 mar. 1963, p. 3. (Nicolae Mănolescu); *Luceafărul*, 6, nr. 7, 30 mar. 1963, p. 2. (Marin Bucur); *Rom. lit.*, 21, nr. 5736, 24 mar. 1963, p. 2. (Paul Georgescu); *Tribuna*, 7, nr. 9, 28 feb. 1963, p. 9 (Radu Enescu); *V. R.*, 16, nr. 8, aug. 1963, p. 144—149. (G. Dimisianu. *Modalitate și realizare*).
124. *Bariera*. București, Editura tineretului, 1959. *Gaz. lit.*, 6, 1959, 43, 22 oct. p. 2. și nr. 44, 29 oct., p. 2. (Paul Georgescu); nr. 7, 1960, 12 mai, p. 2 (Eugen Simion); *Tribuna*, 4, 1960, 8, 25 feb., p. 1, 3. (Dumitru Isac); *V. R.*, 13, 1960, 2, feb. p. 115—124 (S. Damian); *V. R.*, 13, 1960, 6, iun., p. 118—130 (Al. Oprea).
125. *Cîntece de alchimist*. București, „Cartea Românească“, 1972. *Luceafărul*, 15, nr. 45, 4 nov. 1972, p. 2 (N. Ciobanu); *Rom. lit.*, 6, nr. 7, 15 feb. 1973, p. 11 (V. Cristea); *Steaua*, 23, nr. 23, 1—15 dec. 1972, p. 18; *Tribuna*, 16, nr. 47, 21 nov. 1972, p. 9 (N. Prelipceanu); *V. R.*, 25, nr. 12, dec. 1972, p. 150—151. (Traian Stoica).
126. *Doamna Voltaire. Schițe și scene comice*. București, „Cartea Românească“, 1979. *Contemporanul*, nr. 22, 30 mai 1980, p. 12 (Laurențiu Ulici); *Conv. lit.*, nr. 7, iul. 1980, p. 5 (Val. Condurache); *Flacăra*, 29, nr. 24, 12 iun. 1980, p. 12—13 (George Arion); *Luceafărul*, 23, nr. 24, 14 iun. 1980, p. 6 (Nicolae Ciobanu); *Rom. lib.*, 38, nr. 11104, 10 iul. 1980, p. 2 (Tia Șerbănescu); *Rom. lit.*, 13, nr. 23, 5 iun. 1980, p. 10 (Lucian Raicu); *Urzica*, 32, nr. 6, iun. 1980, p. 10. (Roxana Paicu); *V. R.*, 33, nr. 10, oct. 1980, p. 78—79 (Rodica Florea).
127. *Elegie la pomana porcului*. București, „Albatros“, 1976. *Flacăra*, 25, nr. 48, 2 dec. 1976, p. 10 (George Arion); *Rom. lit.*, 9, nr. 52, 23 dec. 1976, p. 10. (Valeriu Cristea).
128. *Este corida o luptă cu moartea?* București, Editura Eminescu, 1973. *Rom. lit.*, 6, nr. 50, 13 dec. 1973, p. 11. (Valeriu Cristea. *Observație și ironie*); *Steaua*, 24, nr. 24, 16—31 dec. 1973, p. 19 (Virgil Ardeleanu).

129. *Frumos e în septembrie la Veneția*. București, „Cartea Românească”, 1973. Orizont, 25, nr. 4, 24 ian. 1974, p. 2 (C. Ungureanu); Rom. lit., 7, nr. 2, 10 ian. 1974, p. 11 (Sorin Titel. *Violența comicului*).
130. *Ipcrizia disperării*. București, „Cartea românească”, (Nicolae Ciobanu); Munca, 28, nr. 7776, 16 nov. 1972, p. 2 (Mihai Cernat); Rom. lit., 5, nr. 42, 12 oct. 1972, p. 9—10 (Lucian Raicu); V. R., 26, nr. 3, mar. 1973, p. 128—129. (Gabriel Gafița).
131. *Iubiri contemporane*. București, Editura Eminescu, 1975. Contemporanul, nr. 16, 18 apr. 1975, p. 10 (Dumitru Micu); Luceafărul, 18, nr. 12, 22 mar. 1975, p. 2 (M. Ungheanu); Rom. lit., 8, nr. 14, 3 apr. 1975, p. 10 (Valeriu Cristea, *Satira mecanismelor mimării*).
132. *Înmormântare pe teren accidentat*. București, Editura Eminescu, 1973. Luceafărul, 16, nr. 23, 9 iun. 1973, p. 2 (Nicolae Ciobanu); Orizont, 25, nr. 4, 24 ian. 1974, p. 2 (C. Ungureanu); Rom. lit., 6, nr. 25, 21 iun. 1973, p. 10 (Lucian Raicu).
133. *Într-o casă străină*. București, „Cartea Românească”, 1975. Contemporanul, nr. 16, 18 apr. 1975, p. 10 (D. Micu); Conv. lit., nr. 7, iul. 1976, p. 6 (Val. Condurache); Conv. lit., nr. 8, aug. 1975, p. 4 (Val. Condurache); Cronica, 11, nr. 4, 23 ian. 1976, p. 2 (Liviu Leonte); Flacăra, 24, nr. 39, 4 oct. 1975 p. 8 (Cornel Moraru); Luceafărul, 18, nr. 31, 2 aug. 1975, p. 2 (Voicu Bugariu); Munca, 31, nr. 8288, 4 iul. 1975, p. 4 (Mihai Cernat); Orizont, 26, nr. 47 21 nov. 1975, p. 2 (C. Ungureanu), Rom. lit., 8, nr. 22, 29 mai 1975, p. 10 (Sorin Titel).
134. *Mobilă și durere*. București, Editura Eminescu, 1981. Cronica, 15, nr. 4, 23 ian. 1981, p. 7 (Florin Faifer).
135. *O singură noapte eternă*. București, Editura Eminescu, 1975. Conv. lit., nr. 7, iul. 1976, p. 6 (Val. Condurache); Luceafărul, 19, nr. 11, 13 mar. 1976, p. 2 (M. Ungureanu); Orizont, 27, nr. 12, 26 mar. 1976, p. 2 (C. Ungureanu); Rom. lib., 34, nr. 9909 3 sept. 1976, p. 2 (Tia Șerbănescu); Rom. lit., 9, nr. 9, 26 febr. 1976, p. 10 (Sorin Titel).
136. *Pălăria de pe noptieră*. București, „Cartea Românească”, 1972. Rom. lit., 5, nr. 32, 3 aug. 1972, p. 9—10. (Dana Dumitriu). V. R., 26, nr. 2, febr. 1973, p. 163—164 (Paul Dugneanu).
137. *Pelerinaj la ruinele unei vechi pasiuni*. București, „Cartea Românească”, 1980. Contemporanul, nr. 43, 24 oct. 1980, p. 2

- (Mircea Herivan, *Intruchiparea etică a satirei*); Conv. lit., nr. 11, nov. 1980, p. 5 (Val Condurache); Flacăra, 29, nr. 42, 16 oct. 1980, p. 23 (George Arion); Rom. lib., 38, nr. 11176, 2 oct. 1980, p. 2 (Tia Șerbănescu).
138. *Proză satirică*. București, Editura pentru literatură, 1969. Contemporanul, nr. 33, 15 aug. 1969, p. 7 (Nicolae Manolescu); Flacăra, 18, nr. 44, 25 oct. 1969, p. 11 (Valeriu Cristea).
139. *Soarele și ambianța*. București, „Minerva”, 1983. („Biblioteca pentru toți.”) Orizont, 34, nr. 29, 22 iul. 1983, p. 2.
140. *Teatru*. București, „Cartea Românească”, 1971. Inf. Buc., 18, nr. 5431, 10 feb. 1971, (M. N. Rușu); Luceafărul, 14, nr. 18, 1 mai 1971, p. 2 (Nicolae Ciobanu); Rom. lit., 4, nr. 8, 18 feb. 1971, p. 9. (Lucian Raicu).

## CRONICI DRAMATICE

141. *Acești nebuni fățarnici*. Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca. Steaua, 31, nr. 8, aug. 1980, p. 59 (Mircea Ghițulescu); Teatrul, 25, nr. 7—8, iul.-aug. 1980, p. 127—128 (Dinu Kivu).
142. *Acești nebuni fățarnici*. Teatrul maghiar de stat din Tg. Muș. Rom. lit., 13, nr. 28, 10 iul. 1980, p. 16 (Valentin Silvestru).
143. *Cinci romane de amor*. Teatrul „C. I. Nottara”. Contemporanul, nr. 11, 16 mar. 1979, p. 6 (Aurel Bădescu. *Virtuțile satirei*); Rom. lit., 12, nr. 12, 22 mar. 1979, p. 16 (Valentin Silvestru); Săptămîna, nr. 433, 23 mar. 1979, p. 4 (Ileana Lucaciu, *Variațiuni pe aceeași temă*).
144. *Dragoste și moarte*. Teatrul de stat din Sibiu Secția germană. Teatrul, 25, nr. 6, iun. 1980, p. 25. (Teodor Sugar).
145. *Frumos e în septembrie la Veneția*. Teatrul Național „I. L. Caragiale” București, Familia, 15, nr. 3, mar. 1979, p. 12—13. (Victor Parhon: *Aventură în banal*).
146. *Frumos e în septembrie la Veneția*. Teatrul de stat din Sibiu, Secția germană. Transilvania, 9, nr. 4, apr. 1980, p. 51 (Constantin Cubleşan).
147. *Mobilă și durere*. Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”. Cronica, 15, nr. 22, 30 mai 1980, p. 6 (Marilena Calistru); Előre, 34, nr. 10111, 25 mai 1980, p. 4. (Galfalvi Zsolt); Luceafărul,



- 23, nr. 22, 31 mai 1980, p. 4 (Valentin Dumitrescu); *Neue Literatur*, 31, nr. 7, iul. 1980, p. 99—100 (Rudolf Herbert... „und lachst dich tot“); *Presa noastră* 25, nr. 6, iun. 1980, p. 36 (Cristina Dumitrescu); *Rom. lit.*, 13, nr. 19, 8 mai 1980, p. 16 (Valentin Silvestru, *Substanța intelectuală a satirei*); *Rom. lit.*, 13, nr. 28, 10 iul. 1980, p. 16 (Valentin Silvestru); *Scînteia tin.*, 36, nr. 9640, 23 mai 1980, p. 2 (Miruna Ionescu, *Argumentele ironiei*).
148. *Mobilă și durere*: Teatrul Național din Cluj-Napoca. *Steaua*, 31, nr. 6, iun. 1980, p. 60 (Mircea Ghițulescu); *Teatrul*, 25, nr. 7—8, iul.-aug. 1980, p. 125—126 (Dinu Kivu); *Utunk*, 35, nr. 25, 20 iun. 1980, p. 6 (Balint Tibor: *Tmajoma es a kokuşdio*).
149. *Mobilă și durere*. Teatrul de dramă și comedie din Constanța. *Tomis*, 15, nr. 2, iun. 1980, p. 11 (Carmen Tudora).
150. *Mobilă și durere*. Teatrul de stat din Oradea. Secția română. *Contemporanul*, nr. 3, 18 ian. 1980, p. 6 (Margareta Bărbuță. *Comedia, la cote valorice oscilante*); *Teatrul*, 25, nr. 5, mai 1980, p. 47—48 (Marius Robescu).
151. *Mobilă și durere*. Teatrul Național „Matei Millo“ din Timișoara. *Luceafărul*, 23, nr. 31, 2 aug. 1980, p. 4 (Victor Parhon); *Orizont*, 31, nr. 27, 17 iul. 1980, p. 6 (Antoaneta C. Iordache); *Orizont*, nr. 30, 24 iul. 1980, p. 6 (Ion Arieșanu); *Teatrul*, 25, nr. 7—8, iul.-aug. 1980, p. 127 (Dinu Kivu).
152. *Pălăria de pe noptieră*. Teatrul de stat din Sibiu, Secția germană. *Transilvania*, 9, nr. 4, apr. 1980, p. 51 (Constantin Cubleşan).
153. *Proștii sub clar de lună*. Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“. *Scînteia tineretului*, 19, nr. 4268, 3 feb. 1963, p. 2—3. (Dinu Săraru. *Cui servește? Pe marginea piesei lui Teodor Mazilu Proștii sub clar de lună* reprezentată la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“).
154. *Proștii sub clar de lună*. Studioul I.A.T.C. și Teatrul de Stat din Ploiești. *Rom. lit.*, 13, nr. 28, 10 iul. 1980, p. 16 (Victor Parhon. *Orgoliu și umilință în „Proștii sub clar de lună“*).

## SUMAR

*Victor Parhon* — Lumea lui Mazilu, 5

V. P. — Notă asupra ediției, 10

PROȘTII SUB CLAR DE LUNĂ, 13

*Laurențiu Ulici* — Sindromul Mazilu, 14

Piesa văzută de : *Lucian Raicu*, 100 ; *Valentin Silvestru*, 101 ; *Romulus Diaconescu*, 102.

SOMNOROASA AVENTURĂ, 105

*Miruna Ionescu* — Prefață, 106

Piesa văzută de : *Vicu Mîndra*, 160 ; *Natalia Stancu*, 162 ; *Ștefan Oprea*, 163.

O SĂRBĂTOARE PRINCIARĂ 165

*Dinu Kivu* — Prefață, 166

Piesa văzută de : *Traian Șelmaru*, 197 ; *Ovidiu Constantin*, 198 ; *Lucian Raicu*, 199 ; *Aurel Bădescu*, 200.

DON JUAN MOARE CA TOȚI CEILALȚI, 203

*Al. Paleologu* — Prefață, 204

Piesa văzută de : *Radu Popescu*, 241 ; *Lucian Raicu*, 242 ; *Georgeta Horodincă*, 243.

## INUNDAȚIA, 245

*Natalia Stancu* — Prefață, 246

Piesa văzută de : *Radu Popescu*, 271 ; *Romulus Diaconescu*, 271.

## TREZIȚI-VĂ ÎN FIECARE DIMINEAȚĂ !, 273

*Radu Anton Roman* — Refuzul morții-refuzul ratării, 274

Piesa văzută de : *Radu Popescu*, 293.

## ACEȘTI NEBUNI FĂȚARNICI, 295

*Valentin Silvestru* — Comedia serioasă, 296

Piesa văzută de : *Radu Popescu*, 366 ; *Georgeta Horodincă*, 369 ; *N. Carandino*, 372 ; *Adriana Rotaru*, 373 ; *Ovidiu Constantinescu*, 374 ; *Sanda Faur*, 376.

## FRUMOS E ÎN SEPTEMBRIE LA VENEȚIA, 379

*Mircea Iorgulescu* — Anularea vieții prin speranță, 380

Piesa văzută de : *Valentin Silvestru*, 395 ; *Radu Popescu*, 396 ; *Lucian Raicu*, 397 ; *Margareta Bărbuță*, 397 ; *Ileana Lucaciu*, 397.

## IMPAIAȚI-VĂ IUBIȚII !, 399

*Constantin Radu Maria* — „Ipocrizia începe odată cu cultura“, 400.

Piesa văzută de : *Margareta Bărbuță*, 416 ; *Marius Robescu*, 416 ; *Radu Popescu*, 417 ; *Valentin Silvestru*, 418 ; *Virgil Munteanu*, 418.

## MOBILĂ ȘI DURERE, 421

*Marius Robescu* — Personajul lui Teodor Mazilu, 422.

Piesa văzută de: *Valentin Silvestru*, 496; *Radu Popescu*, 497; *Aurel Bădescu*, 499; *Miruna Ionescu*, 500; *Cristina Dumitrescu*, 501.

Autorul văzut de: *Aurel Bădescu*, 505; *N. Carandino*, 505; *Romulus Diaconescu*, 506; *Victor Eftimiu*, 508; *Sanda Faur*, 509; *Georgeta Horodincă*, 509; *Vicu Mindra*, 510; *D. R. Popescu*, 511; *Radu Popescu*, 511; *Lucian Raicu*, 513; *Marius Robescu*, 518; *Natalia Stancu*, 519; *Valentin Silvestru*, 519; *Traian Selmaru*, 522; *Viorica Tănăsescu*, 525; *Florin Tornea*, 525; *Presa străină*, 526.

*In loc de postfață*, 527.

*Fișă biobibliografică*, 543.

*Bibliografie (selectivă)*, 547.